

Begroting 2026

Begroting 2026

Arnhem GEMEENTE

Ontwerpbegroting 2026

Inhoudsopgave

Leeswijzer ... 7

Deel 1 Hoofdlijnen van beleid en financieel kader ... 9

Hoofdlijnen ... 10

Hoofdlijnen van beleid ... 10

Ontwikkelingen in het financieel kader ... 21

Deel 2 Beleidsbegroting ... 56

Begrotingsprogramma's ... 57

Bestuur, dienstverlening en financiën ... 58

Veiligheid ... 69

Bereikbaarheid ... 81

Economie ... 91

Onderwijs ... 102

Cultuur ... 112

Participatie en armoedebestrijding ... 124

Zorg ... 137

Welzijn en inclusie ... 150

Gezondheid en sport ... 165

Klimaat en energie ... 176

Ruimtelijke ontwikkeling ... 191

Wonen en leefomgeving ... 204

Paragrafen ... 225

Lokale heffingen ... 226

Risicomanagement en weerstandsvermogen ... 235

Onderhoud kapitaalgoederen ... 242

Financiering ... 262

Bedrijfsvoering ... 266

Verbonden partijen ... 275

Grondbeleid ... 296

Investeringen ... 301

Subsidies ... 309

Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid ... 317

Nationaal Programma Arnhem - Oost ... 319

Overig programmaplan ... 321

Deel 3 Financiële begroting ... 322

Overzicht van baten en lasten per programma ... 323

Overzicht structureel begrotingssaldo ... 326

Geprognosticeerde balans 2026-2029 ... 328

Reserves en voorzieningen ... 329

EMU-saldo 2026 338
Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld 339
Overzicht taakvelden per programma (lasten) 345
Overzicht taakvelden per programma (baten) 347
Mutaties circulaires 349
Monitoring bezuinigingen 351
Bijlagen 355
Overzicht BBV-indicatoren 356
Begrippenlijst 360

Leeswijzer

Hier vindt u voor uw leesgemak een korte toelichting op de opbouw van deze begroting. De begroting is een onderdeel uit de P&C-cyclus. In de begroting wordt het gemeentelijk beleid op hoofdlijnen toegelicht. Dit doen we aan de hand van de drie w-vragen:

- *wat willen we bereiken?*
- *wat gaan we doen?*
- *wat mag het kosten?*

Opbouw van de Begroting 2026

In deze leeswijzer wordt aangegeven hoe de indeling van de Begroting eruit ziet.

Deel 1 - hoofdlijnen van beleid en ontwikkelingen in het financieel kader

In de begrotingsprogramma's worden de prioriteiten van het beleid aangegeven. Een samenvatting van de prioriteiten krijgt een plek in hoofdstuk 1.

In het hoofdstuk Ontwikkelingen in het financieel kader worden de belangrijkste financiële ontwikkelingen weergegeven. Ook wordt in dit hoofdstuk een verklaring van de mutaties gegeven.

Deel 2 - beleidsbegroting

De beleidsbegroting is opgebouwd uit drie onderdelen:

Begrotingsprogramma's

In de begrotingsprogramma's zijn de ambities, doelen, inspanningen en de daarbij behorende budgetten op opgenomen.

Doelenboom

Sinds de Begroting 2020 staat doelenboom in de Begroting centraal. Per programma zijn de ambities (A), doelen (D), inspanningen (I) en indicatoren opgenomen.

- In de ambities staat opgenomen waar we als stad uiteindelijk naar streven
- In de doelen staat aangegeven wat we willen bereiken. Als dit mogelijk is, zo smart (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden) mogelijk.
- In de inspanningen staat aangegeven wat we als gemeente concreet willen gaan doen om de doelen te bereiken.

Waar mogelijk voegen we ook indicatoren aan de doelenboom toe.

Samen met de raadswerkgroep Doorontwikkeling Begroten & Verantwoorden is in een aantal sessies gesproken over verbeteringen in de documenten voor de planning en control cyclus. In de Begroting 2025 is reeds een viertal programma’s doorontwikkeld: Veiligheid, Cultuur, Participatie en armoedebestrijding en Klimaat en energie. In deze Begroting 2026 is dit voor alle overige programma’s ook gedaan.

Elf paragrafen

De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting. Er worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. Een deel van de paragrafen zijn in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

De volgende verplichte paragrafen vanuit het BBV zijn opgenomen:

1. Lokale heffingen - In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de diverse gemeentelijke belastingen en heffingen en de consequenties daarvan voor de inwoners.
2. Risicomanagement en weerstandsvermogen - Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van de gemeente is. In deze paragraaf zijn ook financiële kengetallen opgenomen, zoals het weerstandsvermogen, de solvabiliteit en de schuldquote
3. Onderhoud kapitaalgoederen - In deze paragraaf wordt toegelicht op welke wijze het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen (zoals wegen, riolering, gebouwen) gewaarborgd is.
4. Financiering - Hier wordt toegelicht op welke wijze met de financieringsbehoefte van de gemeente is omgegaan.

5. Bedrijfsvoering - In de paragraaf wordt gerapporteerd over de voortgang van interne ontwikkelingen binnen de gemeentelijke organisatie.
6. Verbonden partijen - De gemeente werkt samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft bij een partij, is dit een zogenoemde verbonden partij. In deze paragraaf worden alle verbonden partijen toegelicht.
7. Grondbeleid - De gemeente speelt een rol in het kopen en verkopen van gronden. Hier wordt verder ingegaan op het gevoerde grondbeleid.
8. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid - In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet Open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens.

Op verzoek van uw raad zijn drie niet verplichte paragrafen in de begroting opgenomen:
9. Investeringen - In deze paragraaf wordt over de realisatie van de investeringen gerapporteerd.
10. Subsidies - De gemeente verstrekt subsidies aan instellingen die een bijdrage leveren aan gemeentelijke doelstellingen. In deze paragraaf wordt aangegeven welke instellingen subsidie hebben ontvangen inclusief de subsidiebedragen.
11. Nationaal Programma Arnhem Oost - Vanaf deze Begroting 2026 is voor Nationaal Programma Arnhem Oost een paragraaf opgenomen om inzicht te geven in de verdeling van de middelen voor NPAO over de verschillende begrotingsprogramma's.

Overig programmaplan
Hierin wordt duidelijk gemaakt op welke wijze de overhead in het overzicht baten en lasten tot uitdrukking komt.

Deel 3 - Financiële begroting
In dit onderdeel wordt ingegaan op de ontwikkelingen in het financieel kader, mutaties circulaires van het gemeentefonds en de financiële begroting met de financiële tabellen.

Bijlagen
In de bijlagen zijn de afkortingen- en begrippenlijst en een aantal overzichten opgenomen.

Interactieve website
De Begroting is digitaal beschikbaar op: financien.arnhem.nl. Op deze website is in de begrotingsprogramma's ook de volgende extra informatie te vinden:
- Verdeling budgetten in kostengroepen
- Verdeling budgetten taakvelden
- Verdeling budgetten portefeuilleonderdelen
- Verdeling budgetten naar subproducten
- Verdeling budgetten naar Ambities/Doelen
- Saldo Doelen meerjarig
- Totaaloverzicht subsidies
- Totaaloverzicht reserves

Resultaat raadsbehandeling

Deel 1 Hoofdlijnen van beleid en financieel kader

Deel 1 bestaat uit:

1. Hoofdlijnen van beleid
2. Ontwikkelingen in het financieel kader

Hoofdlijnen

Hoofdlijnen van beleid

Bij de start van deze raadsperiode stond Arnhem voor grote beslissingen. De klimaatcrisis, de wooncrisis en de kloof tussen arm en rijk vroegen allen om dringende oplossingen. Met lef, creativiteit en onorthodoxe maatregelen gingen we samen met inwoners, bedrijven en organisaties, volop aan de slag om een duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem te realiseren. Een toekomstbestendige stad waarin het fijn samenleven is voor mens en dier. Waar voldoende werkplekken zijn voor onze inwoners en waar we investeren in een duurzame, innovatieve en circulaire economie. Waar laagdrempelig gesport kan worden en inwoners kunnen genieten van kunst, cultuur en evenementen. Waar de natuur volop de ruimte krijgt en we vergroening gebruiken om onze stedelijke omgeving ook met de klimaatverandering tot een aangename plek te maken. We wilden de ongelijkheid die van generatie op generatie overgaat, doorbreken zodat iedereen in Arnhem goed en gezond kan opgroeien in leefbare wijken. Wijken met voldoende woonruimte voor verschillende levensfases. Ook willen we dat kinderen en jongeren alle kansen krijgen om zich optimaal te ontwikkelen, in fijne en toekomstbestendige schoolgebouwen.

De maatregelen om onze ambities voor de stad te verwezenlijken, namen we tegen de achtergrond van groeiende onrust om ons heen. Ook in Arnhem maken veel inwoners zich immers zorgen. Over de vraag of ze nog wel in hun eigen stad kunnen blijven wonen, over prijsstijgingen van de dagelijkse boodschappen, de toekomst van hun kinderen, de klimaatverandering en toenemende maatschappelijke tegenstellingen die in het politieke debat op scherp worden gezet. Daarnaast hebben natuurlijk ook wereldwijde ontwikkelingen zoals de oorlog in Oekraïne, de genocide in Gaza en de internationale handelsoorlog impact op onze Arnhemse samenleving.

In deze onrustige wereld blijven we in en met onze stad zoeken naar verbinding. We houden elkaar vast en zoeken actief de dialoog zodat we kunnen inspelen op behoeftes van Arnhemmers. Als stadsbestuur voelen we ons gesterkt door de solidariteit en de bewezen veerkracht van onze stad.

Onverminderd ambitieus
Ook dit verkiezingsjaar gaan we onverminderd ambitieus in. De gunstige financiële positie van de gemeente maakt dat we kunnen investeren en bestendigen. In de meicirculaire zijn structurele middelen opgenomen om de terugval van het gemeentefonds in 2026 enigszins te dempen en wordt structurele compensatie gegeven voor de stijgende prijzen en volumes. Op basis van het zwaarwegende advies van de deskundigencommissie Van Ark heeft het kabinet daarnaast in de Voorjaarsnota 2025 middelen toegevoegd aan het gemeentefonds voor de jaren 2025, 2026 en 2027. Met alle financiële voorstellen ontstaat een structureel sluitende Begroting in zowel het jaar 2026, maar ook in het laatste jaar 2029. Daarbij blijft de weerstandsfactor minimaal op het streefniveau van 1,4. In lijn met de aangenomen raadsmotie 25M98 stellen we voor om bij het jaarlijks vullen van het Stadsontwikkelfonds rekening te houden met de langjarige ontwikkeling van de weerstandsfactor.

In deze ontwerp-Begroting hebben we prioriteit gegeven aan het verwerken van alle moties die bij de behandeling van de Perspectiefnota 2026-2029 door de raad zijn aangenomen. Zo stellen we voor te investeren in de bestaande stad en willen we bouwen aan het nieuwe stadsdeel Rijnpark met 7000 woningen, ongeveer 5000 werkplekken en een prachtig nieuw park. Daarbij streven we continu naar een ongedeelde stad die diversiteit en nabijheid combineert. Een stad waar we samenleven en mensen – ongeacht inkomen en achtergrond – elkaar ontmoeten op het schoolplein, in het park, langs het sportveld en in de winkel. Waar je in iedere wijk kansrijk kan opgroeien en wonen. Ook willen we investeren om slagen te maken in het verduurzamen van onze economie en mobiliteit.

Door onze groeiende stad en onze steeds ouder wordende bevolking, zien we ook een toenemende zorgvraag. Tegelijkertijd zijn er personeelstekorten en stijgende zorgkosten. Daarom stellen we voor om de komende periode nog nadrukkelijker in te zetten op een transformatie van het sociaal domein, waarbij we maximaal inzetten op preventie. Om dit te bewerkstelligen organiseren we de hulp en ondersteuning zo dicht mogelijk bij huis. Ook kiezen we voor meer samenhang tussen welzijn en zorg, zodat complexe problemen en zware zorg zoveel mogelijk worden voorkomen. In het kader van het Nationaal Programma Arnhem-Oost, willen we de achterstanden in de Arnhem-Oost wijken op het gebied van onderwijs, werk & inkomen, wonen, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid aanpakken door ongelijk te investeren in gelijke kansen.

We willen ons volop inzetten voor inwoners zonder dak boven hun hoofd; of dit nu Arnhemse daklozen zijn of vluchtelingen die huis en haard hebben verlaten tijdens hun vlucht voor oorlog en geweld. We willen investeren in

onderwijs, sport en bestaanszekerheid voor alle inwoners. Ook willen we middelen reserveren voor kunst, cultuur en erfgoed, dat toegankelijk en inspirerend is voor iedereen, aan beide kanten van de rivier.

Een DUURZAAM Arnhem

We willen vooroplopen in onze missie om van Arnhem een duurzame en energiezuinige stad te maken. Ook werken we hard om te zorgen dat er fors meer goede en betaalbare woningen worden gebouwd voor álle Arnhemmers. Zeker met het oog op de huidige wooncrisis is dat essentieel. Daarnaast stimuleren we onze Arnhemse ondernemers om zo circulair, creatief en vooruitstrevend mogelijk te zijn.

Energieprojecten in elke buurt

Om de energietransitie in Arnhem te realiseren worden de komende jaren voor alle buurten in Arnhem diverse energieprojecten ontwikkeld en gerealiseerd. Wij willen bijdragen aan de ontwikkelkosten, eventuele onrendabele toppen en kapitaallasten van investeringen die voortkomen uit deze projecten. Zo dragen we bij aan de versnelling van de energietransitie. Ook met het oog op de woningbouwopgave is het essentieel dat er collectieve energiesystemen worden ontwikkeld. Dit is tevens in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M90.

Structurele aanpak energiearmoede

Energiearmoede vraagt om een structurele aanpak. Onze energiecoaches en buurtklussers spelen een belangrijke rol bij het tegengaan hiervan. In lijn met de aangenomen raadsmotie 25M91 stellen we voor om deze aanpak te borgen. Hiermee dragen we bij aan lagere lasten en betere huizen voor onze inwoners.

Ondersteuning bij funderingsschade

In Arnhem zien we ook de gevolgen van klimaatverandering. Er ontstaan lokaal nieuwe problemen, waaronder funderingsschade. Daarom verbreden we onze aanpak voor funderingsproblematiek en stellen we voor de komende jaren middelen beschikbaar voor ondersteuning, onderzoek en monitoring van funderingsschade.

Stedelijke ontwikkeling

In deze tijd van wooncrisis is het essentieel dat er extra woningen worden gebouwd. Tussen 2022 en 2040 realiseren we 16.000 nieuwe huizen op strategische locaties in de stad. Deze verstedelijkingsopgave vraagt om aanzienlijke investeringen. Een belangrijk deel van de woningbouw vindt plaats door het realiseren van de nieuwe wijk Rijnpark. In lijn met de aangenomen raadsmotie 25M157 reserveren we middelen voor de tweede fase van Rijnpark, die we kunnen inzetten als mogelijke co-financiering van andere overheden. Daarbij stellen we ook voor om in lijn met de aangenomen motie 25M97, budget vrij te maken voor een impuls (transformatie) van de werklocaties in dit gebied. Deze ambitie kan uiteraard niet alleen met stenen worden gerealiseerd, daarom willen we ook blijven investeren in mensen en middelen. Zoals de gemeenteraad in motie 25M106 heeft gevraagd starten we dit najaar met pilots ‘parallel plannen’ in twee gebieden, daarover is commitment met corporaties en ontwikkelende partijen. Daarnaast willen we middelen reserveren die kunnen dienen als co-financiering voor het provinciale programma Steengoed Benutten.

Verhuiscoach

Ook in de bestaande stad is nog winst te boeken. Zo hebben we met woningcorporaties en huurdersorganisaties prestatieafspraken gemaakt, en geven we voorrang aan initiatieven die bijdragen aan sociale verbetering in wijken. Daarnaast willen we de huidige woningvoorraad beter gebruiken met behulp van het Actieplan Beter Benutten waarover de raad vlak voor het zomerreces is geïnformeerd. Onderdeel hiervan is de splitsingscoach die eigenaar-bewoners begeleidt bij het splitsen van hun woning. Deze maatregel draagt bij aan de doelstelling van de Woonvisie: meer woningen in een ongedeelde stad. In de afgelopen jaren zijn met vergelijkbare pilots, zoals de verhuiscoach voor senioren al aantoonbare resultaten geboekt, en daarom stellen we voor om ook de verhuiscoach actief te laten blijven. Hiermee komen we tegemoet aan de aangenomen moties 25M95 en 25M122.

In lijn met motie 25M85g zullen we in afstemming met het APCG en/of ervaringsdeskundigen inventariseren of er aanscherpingen nodig zijn voor het verbeteren van de voorwaarden voor toegankelijkheid in de meerjarige prestatieafspraken met woningcorporaties. Indien die aanscherpingen inderdaad nodig blijken, zullen we hierover in overleg treden met de woningcorporaties om dit te verwerken in de meerjarige prestatieafspraken.

Duurzame economie

We willen dat onze economie duurzamer en innovatiever wordt. Ook zetten we in op het vergroten van de creativiteit en het versterken van de brede welvaart van onze stad. Hierbij willen we dat de groei van de werkgelegenheid in balans is met de ontwikkeling van de stad. In 2026 is Arnhem MKB stad van het jaar. Dit betekent dat we het hele jaar met MKB Nederland en ondernemersorganisaties inspirerende activiteiten en bijeenkomsten zullen

organiseren en tevens het landelijk MKB congres zullen hosten. We zien dit als een erkenning voor onze sterke ondernemerscultuur en aantrekkelijk vestigingsklimaat.

We stimuleren circulaire initiatieven en energie-innovaties. In lijn met de aangenomen motie 25M97 stellen we voor om (structureel) extra middelen beschikbaar te stellen om doelen op dit terrein te realiseren. De ontwikkeling van de Nieuwe Haven is van groot belang om onze ambities op gebied van de energie-transitie te realiseren. Ook voor de ontwikkeling van de Maritieme Maakindustrie speelt de Cleanport een belangrijke rol. Met deze middelen is het ook mogelijk om de uitvoeringsagenda Circulair 2024-2026 af te ronden. Daarnaast stellen wij voor om voor de Arnhem Electricity Week budget beschikbaar te stellen.

Impuls voor winkelcentra
Winkels en voorzieningen in de buurt zijn belangrijk voor onze inwoners. We willen daarom in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M136 middelen beschikbaar stellen voor een stimuleringsregeling voor het versterken, verbreden, vernieuwen van wijkwinkelcentra, met als doel de vitaliteit en leefbaarheid te vergroten. We hebben het Nationaal Programma Arnhem-Oost gevraagd in lijn met motie 25M128 samen met bewoners en partners in de wijk in beeld te brengen hoe een tijdelijke voorziening voor boodschappen in de wijk vorm kan krijgen.

Een GROEN Arnhem

Arnhem wordt steeds groener, gezonder en beter bereikbaar. We koesteren onze prachtige stadsparken en groene ruimtes. Daarom zorgen we goed voor onze bestaande natuur en versterken we die waar nodig of gewenst. Tegelijkertijd worden we geconfronteerd met klimaatverandering, afname van biodiversiteit en toenemende druk op onze natuurgebieden. Voortdurende actie is dus noodzakelijk. Onze stad heeft ambitieuze doelen gesteld om een leefbare, duurzame en klimaatbestendige omgeving te creëren. We stellen dan ook voor om in te zetten op het vermeerderen van groenvoorzieningen (parken, bomen, wijkgroen zoals geveltuinen en plantsoenen), klimaatadaptieve maatregelen te nemen en verdere ontwikkeling van de biodiversiteit te bevorderen. Om deze doelen te realiseren is niet alleen een initiële investeringsronde nodig maar ook structurele toewijzing van budgetten voor het onderhoud van dit nieuwe en bestaande groen. Hiermee wordt een begin gemaakt met de uitvoering van de aangenomen raadsmotie 25M142.

We ontwerpen onze stad zodanig dat deze bestand is tegen overstromingen, hevige regenval, hitte en droogte. Maatregelen zoals verbeterde afwatering, wateropvang en de aanleg van schaduwrijke plekken moeten hitteproblemen verminderen. Radicale vergroening speelt hierin een sleutelrol. Daarmee maken we de stad niet alleen groener maar ook gezonder.

Park Beekdal op de Paasberg
We willen park Beekdal op de Paasberg omvormen tot een openbaar toegankelijk groen (sport)park. In dit park komen betere mogelijkheden voor sporten en bewegen, zowel voor ongeorganiseerde sport als voor de aanwezige sportverenigingen en het Beekdal Lyceum. Het gebied zal een verkeersluw karakter krijgen met meer mogelijkheden voor lopen, fietsen en recreëren. Ook zal het park bijdragen aan vermindering van de wateroverlast op lager gelegen plekken in de stad. Komend jaar stellen we voor geld uit te trekken om een eerste stap te zetten in de realisatie van dit project. In het najaar ontvangt de gemeenteraad een visie voor het Beekdal op de Paasberg waarin de gewenste invulling van het Beekdal op de wat langere termijn wordt omschreven.

Natuurinclusieve landbouw
Natuurinclusieve landbouw is één van de speerpunten van de visie Arnhemse Kost. Om de boeren te blijven ondersteunen in de transitie willen we hiervoor de komende jaren geld uittrekken.

Toegankelijke dierenzorg
De huidige prijzen voor medisch noodzakelijke dierenzorg vinden we onacceptabel hoog. In februari 2025 hebben wij daarom een brief naar de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) gestuurd om aan te dringen op maatregelen voor betaalbare diergeneeskundige zorg, waaronder maximumtarieven voor behandelingen. Ook is via Diervizier – een samenwerkingsverband over dierenwelzijn waarin onder andere gemeenten deelnemen – het ministerie van LVVN gewezen op de verantwoordelijkheid die het Rijk heeft ten aanzien van toegankelijke dierengeneeskunde. Het ministerie van LVVN heeft haar onderzoek inmiddels afgerond en gepubliceerd. In lijn met de aangenomen motie 25M130, zullen we de raad informeren zodra ook de Autoriteit Consument en Markt (ACM) haar onderzoek heeft afgerond.

Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie
We willen een effectieve en diervriendelijke aanpak uitwerken en borgen, voor de beheersing van dieren die overlast kunnen veroorzaken. Ook stellen we voor om – in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M124 – meer geld beschikbaar te stellen voor het uitwerken van een integrale en wijkgerichte aanpak voor diervriendelijkere beheersing van de rattenpopulatie.

Toegankelijke hoofdlooproutes
Voetgangers krijgen in Arnhem ruim baan. Om dat te ondersteunen is het van belang dat onze hoofdlooproutes voor iedereen toegankelijk zijn. We hebben hier al een begin mee gemaakt en stellen in deze begroting voor om extra middelen beschikbaar te stellen. Zo kan hier een goed vervolg aan worden gegeven.

Duurzame mobiliteit
Het verduurzamen van onze mobiliteit is een belangrijke prioriteit. Met kleine mobiliteitshubs willen we het gebruik van de auto verminderen. Door grote en kleine laadpleinen aan te leggen dragen we bij aan onze ambities om een schone en fijne stad te zijn waar we de emissie-uitstoot terug proberen te dringen. We stellen voor hier ook de komende jaren in te blijven investeren.

Minder CO2-uitstoot
Schone lucht, een gezonde bodem en schoon water zorgen voor een fijne leefomgeving voor mens en dier. Daarom voeren we vanaf 1 juni 2026 een zero-emissiezone in. Dit houdt in dat in een groot deel van de binnenstad alleen nog bestel- en vrachtwagens welkom zijn die elektrisch zijn of op waterstof rijden. Met de invoering van de zero-emissiezone verbeteren we de kwaliteit van de lucht in de stad en zorgen we voor minder CO2-uitstoot. Een gezonde leefomgeving is gebaat bij duidelijke regels en het borgen van ambities. Daarvoor is het Omgevingsplan een belangrijk instrument. Na het onderwerp bodem te hebben uitgewerkt, pakken we komend jaar de thema's geluid en externe veiligheid op.

Ook laadpleinen zijn een schakel in de reductie van Co2 uitstoot. Voor het realiseren van een aantal laadpleinen in de wijken stellen we voor middelen te reserveren. Vanaf 2030 willen wij in Arnhem dat een groot deel van de bouw zero emissie wordt uitgevoerd. We investeren daarom in de aanleg van twee vaste locaties voor het laadvoorzieningen voor onder andere wegenbouwmachines.

Verkenning afvalinzameling, stadsreiniging en dagelijks onderhoud
De markt van afvalinzameling, stadsreiniging en dagelijks onderhoud is in beweging. Door onder andere schaalvergroting, terugtreding, veranderende (duurzaamheids)eisen en krapte op de arbeidsmarkt zien we minder marktpartijen die interesse hebben in het werk. Daarom hebben we een verkenning uitgevoerd naar een aantal mogelijke vormen waarin de taken op het gebied van afvalinzameling, stadsreiniging en groenonderhoud kunnen worden georganiseerd. Bij een keuze voor een andere organisatie van deze taken (zelf doen of in een overheids-NV), is budget nodig voor voorbereiding en implementatie hiervan. In deze begroting doen we daar een voorstel voor.

Afval
In lijn met de aangenomen motie 25M92 doen we bij deze begroting een tariefvoorstel voor de afvalstoffenheffing waarbij er drie categorieën bestaan, namelijk: eenpersoonshuishouden, tweepersoonshuishouden en een huishouden van drie personen of meer.

In het kader van onze ambities om de hoeveelheid afval fors te verminderen, hebben we een Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026 opgesteld. Hierin zijn de adviezen van het Burgerberaad Afval zo veel mogelijk verwerkt. De Uitvoeringsagenda is inmiddels voor besluitvorming aan de raad aangeboden. De maatregelen uit de agenda maken de uitvoering van het huidige afvalbeleid nog beter en leiden tot minder afval.

Een KANSRIJK Arnhem

Transformatie sociaal domein
De gemeente Arnhem wil er zijn voor alle Arnhemmers die zichzelf niet kunnen redden, geen beroep kunnen doen op hun sociaal netwerk en die onze ondersteuning nodig hebben. Deze ambitie staat echter onder druk. Er is sprake van groeiende ondersteuningsvraag, terwijl de krapte op de arbeidsmarkt toeneemt en er minder financiële middelen beschikbaar komen.

Zoals beschreven in de Perspectiefnota 2026-2029 is een fundamentele transformatie van het stelsel noodzakelijk om deze onbedoelde effecten te doorbreken. Er zijn de afgelopen jaren al een heel aantal bewegingen en

interventies ingezet en we zien daarvan de eerste resultaten. Om de vervolgstappen te kunnen zetten, versterken we de ingezette transformatie.

Er is in deze transformatie geen sprake van een quick-fix. Er is een langdurige gefaseerd programma noodzakelijk die over meerdere raadsperioden heen gaat. In de eerste fase richten we ons daarbij op een aantal kortere termijn interventies waarmee we een aantal belangrijke huidige knelpunten binnen het sociaal domein (verder) willen aanpakken en tevens randvoorwaarden willen invullen voor de volgende fase.

De echte verandering (‘transformatie’) richt zich echter op de tweede fase: het ontwerpen, uitwerken en implementeren van een toekomstbesteding landschap in het sociaal domein. Deze nadere uitwerking van het toekomstige landschap in het sociaal domein (dit betreft onder andere de doorontwikkeling van de sociale basis en de wijknetwerken) willen we maken samen met u als raad, onze maatschappelijke partners en samen met onze inwoners.

De kern van de opgave ligt binnen de begrotingsprogramma’s Participatie en armoedebestrijding, Zorg, Welzijn en inclusie, Gezondheid en Sport en Onderwijs. Daarnaast worden aanpalende thema’s op essentiële onderdelen betrokken.

Via de beoogde transformatie faciliteren we de uitvoering om te komen tot vernieuwingen in het sociaal domein. Het doel daarbij is om samen met inwoners en ketenpartners nieuwe werkwijzen te ontwikkelen waarmee voorzieningen ook in de toekomst toegankelijk blijven. In de aanpak van de transformatie sluiten we aan op de leefwereld van de inwoner en kijken we vanuit hun gezichtspunt.

We kiezen daarom om de transformatie vorm te geven langs 7 hoofdopgaven waarbinnen we alle onderliggende interventies en deelopgaven nu en in de toekomst een plek kunnen geven:

1. Wonen eerst;
2. Financiële bestaanszekerheid;
3. Kansrijk opgroeien;
4. Sociale basis op orde;
5. Zorg en welzijn in de vorm van netwerksamenwerking
6. Juiste interventies op het juiste moment;
7. Beter organiseren, samenwerken en sturen.

Deze hoofdopgaven worden in het programma bewaakt omdat er voldoende samenhang tussen de begrotingsprogramma’s benodigd is en er doorbraken noodzakelijk zijn in de uitvoering. De achterliggende (deel)opgaven zijn daarbij inhoudelijk belegd binnen de verschillende begrotingsprogramma’s en worden in de begroting dan ook daar zichtbaar. In toenemende mate zal het programma daarbij leidend worden aan de uitvoering binnen de verschillende begrotingsprogramma’s en onderliggende beleidslijnen.

We maken de beweging in de transformatie sociaal domein niet om financiële redenen, maar om inhoudelijke redenen. Nieuwe werkvormen brengen in veel gevallen minder hoge kosten met zich mee dan de klassieke ondersteuning, die veelal op individueel niveau wordt gegeven en vaker een specialistisch karakter heeft.

Niettemin nemen wij voorzichtigheidshalve in de voorgestelde Begroting 2026-2029 op dit moment nog geen kostenverschuivingen of voordelen op. Verwachte en gerealiseerde kostenverschuivingen en/of verlagingen nemen we van jaar tot jaar mee in de (bijstelling van de) voorgestelde begroting.
In de Begroting 2026 – 2029 hebben we de noodzakelijke posten opgenomen om de transformatie verder in beweging te brengen. Naast het doorzetten van reeds ingezette (kortere termijn) interventies is er een additioneel programmabudget opgenomen voor de transformatie (€ 1 miljoen) voor de jaren 2026 en 2027 en is er voor 2026 additioneel een budget voor voorinvesteringen opgenomen van €1,2 miljoen.

De transformatie van het sociaal domein is een meerjarig proces van minimaal 5 tot 10 jaar. We kiezen er daarom voor om een aantal onderdelen van het sociaal domein incidenteel, voor 1 of 2 jaar, te financieren. Dit betreffen met name de kortere termijn interventies. Daarmee kunnen bestaande activiteiten worden gecontinueerd en tegelijkertijd worden geëvalueerd en worden betrokken in de verdere ontwikkeling van het benodigde toekomstbestendige landschap in het sociaal domein. Ook scheppen we hiermee ruimte om keuzes te maken in de volgende raadsperiode. Bij de Begroting 2027-2030 volgt een onderbouwd voorstel welke onderdelen van de

transformatie sociaal domein (financieel) structureel doorgezet dienen te worden. Ook zal daarbij een voorstel volgen hoe mogelijke voordelen vanuit de transformatie benut kunnen worden als investering voor de transformatie in de verdere toekomst.

Bestaanszekerheid en armoede
Helaas is de armoede onder te veel Arnhemmers nog altijd nijpend. De afgelopen jaren hebben we met succes diverse inkomensregelingen vereenvoudigd en beter bereikbaar gemaakt waardoor meer Arnhemmers met een laag inkomen gebruik zijn gaan maken van onze regelingen. Steeds meer Arnhemmers weten de regelingen te vinden. Om ook de komende jaren ons bereik op peil te houden, stellen we voor extra middelen uit te trekken.

Gelrepas budget voor 67-pussers
Met het voorstel om extra middelen beschikbaar te stellen zodat inwoners boven de 67 ook kunnen beschikken over een Gelrepasbudget van 200 euro, willen we uitvoering geven aan de aangenomen motie 25M121.

Onderwijs en kansengelijkheid
Onderwijs is een essentiële manier om kansenongelijkheid tegen te gaan. Dit begint al op de peuterschool, een belangrijke schakel is in het bestrijden van laaggeletterdheid. Zeker in wijken waar het gebruik van peuteropvang niet vanzelfsprekend is, zouden kinderen hier baat bij kunnen hebben. Daarom is het voorstel om middelen beschikbaar te stellen waarmee een zogeheten intermediair kan worden aangesteld. Deze kan met name in kwetsbare wijken een bijdrage aan deze toeleiding leveren. Dit is in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M131.

Een van de pijlers van de transformatie is het versterken van collectieve voorliggende voorzieningen. Daarmee voorkomen we dat kinderen en gezinnen onnodig in zware zorgtrajecten terechtkomen, terwijl de ondersteuningsvraag vaak ook eerder en lichter kan worden opgepakt. Wij stellen daarom voor een aantal pilots te starten waarin de criteria voor een sociaal-medische indicatie (SMI) worden verruimd en waarin de omslag van BSO+ naar Passende BSO wordt gemaakt. Zo kunnen meer kinderen en ouders tijdig passende ondersteuning krijgen in een vertrouwde omgeving. Daarmee bevorderen we kansengelijkheid: ieder kind, ongeacht achtergrond of omstandigheden, krijgt de mogelijkheid zich optimaal te ontwikkelen met even grote kansen op passende ondersteuning.

Zoals verzocht in de aangenomen motie 25M158 stellen we daarnaast voor middelen te reserveren voor Taalrijk opgroeien, waarmee we extra invulling kunnen geven aan het Aanvalsplan Taal. Concreet betekent dit onder meer extra inzet op het vergroten van ouderbetrokkenheid en het ondersteunen van professionals en samenwerkingspartners. Daarnaast creëren we samenhang in het huidige aanbod voor taalrijk opgroeien en versterken we de doorgaande lijn (o.a. Boekenstart op consultatiebureau, Bibliotheek op school, etc.). Ook stellen we voor om in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M145 geld uit te trekken voor het gratis maken van de bibliotheekpas voor jongeren tussen de 18 en 24 jaar. Zo geven we uitvoering aan de hierover aangenomen motie.

In 2026 gaan we het tweede jaar in van de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Hierbij volgen we het jaarprogramma 2026. We werken onder meer aan circulair bouwen, het realiseren van inclusiever onderwijs, de school als middelpunt van de wijk en integrale kindcentra. In 2026 voeren we gesprekken met het onderwijs over aanmeld- en toelatingsbeleid als middel om segregatie in de stad tegen te gaan; wat de groei van Arnhem betekent voor onderwijshuisvesting, en hoe we onze tijdelijke huisvesting goed kunnen organiseren, bijvoorbeeld door inzet van modulaire bouw.

Extra toezichthouders (jeugd)zorg
We stellen voor middelen beschikbaar te stellen voor een extra toezichthouder WMO en Jeugdzorg, en zo invulling te geven aan de aangenomen motie 25M132 Deze toezichthouder is naar verwachting op termijn budgetneutraal doordat er meer terugvorderingen kunnen worden afgehandeld.

Prep
In lijn met de aangenomen raadsmotie 25M93 stellen we voor onze aanpak met betrekking tot Prep structureel te borgen en de daarvoor benodigde middelen beschikbaar te stellen. Met onze aanpak willen we naar een toekomst met 0 nieuwe HIV-infecties in Arnhem.

Evaluatie Arnhems Preventieakkoord
In lijn met de aangenomen motie 25M103 krijgt de raad uiterlijk Q1 2026 een brief over de evaluatie van het Arnhems Preventieakkoord 2021-2025. In deze brief informeren we de raad tevens over de voortgang van IZA/GALA.

Autisme
Vanuit Autisme Bekeken biedt levensloopbegeleiding voor inwoners met autisme. Er is een pilot uitgevoerd. De resultaten van de pilot en een reflectie op deze vorm van begeleiding worden in het najaar 2025 met uw raad gedeeld. Vooruitlopend op deze evaluatie, reserveren we incidenteel voor 2026 een bedrag van € 300.000 voor een eventueel vervolg.

Wijk GGD'ers
Sinds november 2023 kan een Wijk GGD'er na een overlastmelding bij de politie een persoon met onbegrepen gedrag bezoeken in plaats van alleen een digitaal onderzoek doen. De ervaringen hiermee zijn zeer positief. Daarom stellen wij voor deze inzet voort te zetten.

Sporten in Schuytgraaf
Arnhem moet een stad zijn die jong en oud uitdaagt tot sporten en bewegen. Dit is goed voor de gezondheid, het verbindt en is ook gewoon leuk en inspirerend. In dit kader stellen we voor om op Sportpark Schuytgraaf een basketbalveld en een sport- en speelplek te realiseren en daar middelen voor beschikbaar te stellen. Dit in lijn met de daarover aangenomen motie 25M123.

Vitesse
Vitesse en Arnhem zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De maatschappelijke waarde van Vitesse gaat verder dan sportieve prestaties: de club is een drager van Arnhemse identiteit, een motor voor sportparticipatie, een sociaal bindmiddel en een inspiratiebron voor jeugd. De club verbindt inwoners van verschillende achtergronden en leeftijden en levert via maatschappelijke projecten een actieve bijdrage aan welzijn, jeugdontwikkeling, werkgelegenheid en inclusie. De afgelopen periode, waarin Vitesse haar licentie voor betaald voetbal verloor en via een hoger beroep weer terugkreeg, heeft impact op onze stad en inwoners. Ondanks onze zeer beperkte rol, leven we mee met de club en de inspanningen die zij (heeft) verricht om zich in deze turbulente tijd staande te houden. Met name op de maatschappelijke projecten die wij samen met Vitesse uitvoeren, zoals Vitesse Betrokken, spannen wij ons maximaal in om de maatschappelijke waarde van de activiteiten voor de stad te behouden. De situatie verandert op dit moment met de week. We blijven continu in nauw contact en overleg met Vitesse om haar te steunen waar dat kan en binnen de rol die wij als gemeente hebben.

Een leefbare en veilige stad
In 2026 blijven we ons krachtig inzetten voor een leefbare en veilige stad. Bij de uitwerking van de Koersnota Van Wijken Weten 2023-2030 gaan we per gebied in de stad leefbaarheidsdoelen formuleren op basis van specifieke karakterkenmerken per wijk. De voortgang hiervan bewaken we in samenwerking met inwoners en maatschappelijke partners. Ook door de aanwezigheid van buurtconciërges krijgt de leefbaarheid in de buurt een positieve impuls. Daarom stellen we in deze begroting voor om de inzet van de buurtconciërges te borgen. Dit is in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M115.

Overlast en criminaliteit blijven serieuze uitdagingen, mede door landelijke bezuinigingen op de zorg en internationale spanningen die ook lokaal voelbaar zijn. Deze ontwikkelingen vergroten de druk op onze wijken en op het dagelijks leven van veel Arnhemmers. Dankzij gerichte investeringen in de afgelopen jaren hebben we een stevig netwerk opgebouwd en de capaciteit om effectief op te treden. Helaas zien we desondanks een toename van het aantal crisissituaties in onze stad. We stellen voor extra budget beschikbaar te stellen voor de inzet bij bijvoorbeeld risicovolle demonstraties of bij het gebruik van explosieven en brandstichting.

Juist in roerige tijden waarin geopolitieke spanningen en veranderingen in de samenleving voelbaar zijn, blijft dagelijkse veiligheid cruciaal in de levens van veel Arnhemmers. De gemeente is naast de politie voor velen een eerste aanspreekpunt en dat merken we in de meldingen en klemmende verzoeken om actie. Daarbij gaat het om hardnekkige woonoverlast, gevaarzetting door mensen die ernstig in de war zijn, verregaand asociaal of intimiderend gedrag en drugscriminaliteit. Door onrust over en boosheid om onrecht elders in de wereld, een ingewikkeld en soms handelingsverlegen zorglandschap en een om zich heen slaande georganiseerde criminaliteit, neemt de problematiek toe en wordt deze ook ernstiger.

In onze stad zien we bijvoorbeeld een grote hoeveelheid autobranden, toenemende kans op escalatie bij demonstraties en vele casussen met mensen die gevaar en overlast veroorzaken maar eigenlijk zorg nodig hebben. Het beroep op de veiligheidspartijen in de stad, de professionals op straat en de regisserende rol van de gemeente hierin is groot, de behoefte aan een lokale overheid die nabij is en fysiek in contact treedt met inwoners die haar nodig hebben groot. Wij blijven ook dit jaar keihard werken aan en een onverminderde inspanning leveren voor de veiligheidsopgave die we in onze stad hebben.

In lijn met de aangenomen motie 25M159 versterken we het zicht op handhaving door onze BOA's en straatcoaches en zullen daar periodiek over rapporteren. We zullen de raad hierover informeren bij de begroting van 2027.

Digitale weerbaarheid
Digitale criminaliteit zoals *phishing*, identiteitsfraude en online oplichting vormt een steeds groter probleem. In lijn met de aangenomen motie 25M138 stellen we daarom voor middelen beschikbaar te stellen. Hierbij ligt de focus op bewustwording, regie en het verbinden van initiatieven.

Horecastewards
Op en rond de Korenmarkt dragen de horecastewards bij aan de veiligheid. Zoals verwoord in de aangenomen motie 25M107 stellen wij voor deze inzet ook in 2026 voort te zetten.

Openstelling MFC's
Om openstelling van onze Multi Functioneel Centra (MFC's) op orde te brengen en avond- en weekend openstelling mogelijk te blijven maken is naast inhuur ook meer vaste capaciteit nodig. Daarvoor is meer budget nodig, dat we beschikbaar willen stellen voor dit en volgend jaar. In het Integraal accommodatiebeleid betrekken we de vraag hoe we hier in de toekomst mee om willen gaan. Daarnaast gaan we extra investeren in MFC De Malburght. Met deze investering wordt het mogelijk om naast muziekvereniging DWS ook een repetitieruimte voor circusschool Fabriek Fysiek te realiseren.

Nationaal Programma Arnhem Oost
Met het Nationaal Programma Arnhem-Oost willen we de achterstanden op het gebied van onderwijs, werk & inkomen, wonen, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid in Klarendal, Geitenkamp, Presikhaaf, Malburgen en het Arnhemse Broek aanpakken. In 2024 is het Uitvoeringsplan 2024-2026 vastgesteld. Als één van de alliantiepartners leveren we als gemeente een belangrijke bijdrage aan de realisatie van dit Uitvoeringsplan. Zo zijn er stappen gezet in het kader van het Experiment Immerloo Schuldenvrij, worden de scholen in het voortgezet onderwijs gesteund met jongerenwerk op school en zijn er verschillende projecten in het kader van de verbetering van de leefbaarheid in de wijken volop in uitvoering. In navolging van de aanbevelingen die de rekenkamer heeft gedaan bevat deze begroting een aparte paragraaf over het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Zo stellen we voor om door te gaan met het project 'Geitenkamp Werkt', omdat de persoonlijke benadering en begeleiding zorgen voor succesvolle activering van inwoners richting participatie, scholing of werk. Ook willen we het project Aan de Bak Garantie verder vormgeven. Dit heeft als doel jongeren een goede start op de arbeidsmarkt te bieden.

Dakloosheid voorkomen
We willen dakloosheid zoveel mogelijk voorkomen en bieden snelle, persoonsgerichte opvang met het oog op duurzame uitstroom. In de afgelopen jaren zien we een toename van het aantal mensen dat dak- of thuisloos wordt. Daardoor is er tot dusver geen afbouw van de opvang gerealiseerd. Aan de andere kant leidt gebrek aan huisvesting/wonen ook tot stagnatie in de door- en uitstroom. Inwoners in een kwetsbare positie verdienen onze hulp en ons vangnet. In lijn met de aangenomen motie 25M87 stellen we daarom voor om de komende jaren extra middelen beschikbaar te maken voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Hiermee willen we onder meer ontbrekend aanbod op het snijvlak van Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen opzetten en de capaciteit van de Maatschappelijke Opvang voor een zwaardere doelgroep uitbreiden. Ook willen we voor 2026 extra geld uittrekken voor de opvang van EU-burgers.

Gastvrije stad
We vangen vluchtelingen en ontheemden van waar ook ter wereld ruimhartig op en realiseren duurzame en structurele opvang. Ongeacht hun status bieden we hen een toekomstperspectief. Wij helpen ze met wonen, werken, taal, geld, opleidingen, sport en gezondheid zodat ze mee kunnen doen in onze Arnhemse samenleving. Om deze aanpak te borgen voor de toekomst willen we in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M102 hiervoor structureel geld uittrekken.

Opbouwwerk op meer plekken
Opbouwwerk is een cruciale schakel in de wijk. Daarom stellen we voor om – in lijn met de bij de Perspectiefnota gedane toezegging 1720 – het beschikbare budget te vergoten zodat op meer plekken het opbouwwerk goed vertegenwoordigd is. Ook stellen we voor het jongerenwerk in onze wijk voor de komende jaren te borgen.

We borgen onze inzet van twee projecten die gericht zijn op de verbinding tussen het sociaal domein en de GGZ. Ook stellen we voor om de lokale toegang tot jeugdhulp te versterken, als onderdeel van de Hervormingsagenda Jeugd. Op die manier borgen we dat we in 2030 stevige lokale teams hebben staan die veranderingen binnen de jeugdhulp kunnen realiseren.

Buurthuizen
Buurthuizen en andere ontmoetingsplekken zijn cruciaal voor het welzijn van de inwoners van Arnhem en dragen bij aan onderlinge verbinding en burgerkracht. In lijn met de aangenomen motie 25M160g is extra budget beschikbaar gesteld voor ontmoeten en verbinden.

Wijknetwerken voor laagdrempelige zorg en ondersteuning
Samen met onze partners zijn we gestart met de pilot wijknetwerken voor welzijn en zorg. Dit zijn gebiedsgerichte netwerken van welzijns- en zorgorganisaties en het sociaal wijkteam Arnhem. Samen nemen we verantwoordelijkheid om de zorg en ondersteuning voor onze inwoners te organiseren. We geven prioriteit aan het ontwikkelen van deze netwerken en stellen dan ook voor hier geld voor uit te trekken. Dit is tevens in lijn met toezegging 1720 die is gedaan bij de behandeling van de Perspectiefnota.

Uitvoering ouderenbeleid
Om ons goed voor te bereiden op de forse groei van het aantal ouderen in de stad, stellen we voor geld uit te trekken voor de uitvoering van het Ouderenbeleid. Hiermee komen we tegemoet aan de aangenomen motie 25M120. Met deze middelen zetten we in op aanjagen, investeren in preventie en het stimuleren van nieuwe initiatieven. We bouwen aan krachtige buurten en een sociale en fysieke infrastructuur, waarin inwoners voor zichzelf kunnen zorgen, voor elkaar kunnen inzetten en de juiste ondersteuning krijgen.

Gezondheidsplein Rijnstate
Het Gezondheidsplein Rijnstate draagt bij aan het begeleiden van Arnhemmers naar een gezonder leven. Om dit initiatief te kunnen voorzetten stellen wij voor om voor 2026 middelen beschikbaar te stellen.

Een VERBONDEN Arnhem
Verbinding is de basis van onze Arnhemse samenleving. We stellen voor te investeren in kunst, cultuur en erfgoed om deze verbinding te versterken. We willen investeren in verbindingen tussen oude en nieuwe Arnhemmers. Bijvoorbeeld door het faciliteren van ontmoeting en iedereen mee te laten doen vanaf dag 1. In Arnhem is geen plek voor discriminatie; we zijn een inclusieve stad waar iedereen zichzelf moet kunnen zijn, ongeacht sekse, afkomst of seksuele voorkeur. Evenementen in Arnhem moeten zo divers, inclusief, laagdrempelig en duurzaam mogelijk zijn. Zo gaan we in 2026 verder met de voorbereidingen van Roze Zaterdag 2027 en start in oktober 2026 het Roze Jaar.

Cultuur
Kunst en cultuur verbinden en dragen bij aan maatschappelijke vraagstukken zoals kansenongelijkheid. We versterken het culturele aanbod, stimuleren talentontwikkeling en geven cultuurhistorie een zichtbare plek in de stad. We maken een start met nachtcultuur in Arnhem en stellen een nachtburgemeester aan. Hiermee geven we invulling aan het toegankelijk maken van cultuur voor een brede doelgroep

We hebben nadrukkelijk oog voor culturele instellingen en creatieve makers die kampen met financiële zorgen. Veel van hen hebben begrotingen die onder druk staan. Instellingen zijn gedwongen in te teren op hun eigen vermogen. De bestaanszekerheid van deze sector – en daardoor het culturele aanbod voor onze inwoners – komt in het gedrang.

Om de cultuursector tegemoet te komen, stellen we voor hen financieel te helpen bij het eerlijk belonen (toepassen Fair Practice Code). Dit is in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M104. Belangrijke spelers in onze stad die tegen hoge kosten aanlopen, zoals Stichting Luxor Live willen we extra financiële ondersteuning bieden.

Eveneens in lijn met motie 25M104 willen we extra geld uittrekken om belangrijke nieuwe spelers in het Arnhemse cultuurlandschap structureel te kunnen ondersteunen. Het gaat daarbij om initiatieven die een aanbod ontwikkelen

voor talentontwikkeling en professionalisering van jonge makers en voor de ontwikkeling van nieuwe genres die met hun activiteiten een nieuw, divers en inclusief publiek weten te bereik. Daarnaast stellen we voor om extra te investeren om de positie van onze BIS-instellingen/ Rijksgezelschappen (Introdans, Phion, Theater Oostpool) en het productiehuis podiumkunsten (Theater aan de Rijn) te versterken. Daarnaast is het voorstel geld beschikbaar te maken voor de nieuwbouw van Oostpool.

Arnhem op de kaart
Toerisme en recreatie zijn niet alleen van groot belang voor gemeente Arnhem in economische zin, maar ook voor de leefomgeving, leefbaarheid en het welbevinden van onze inwoners. Daarom willen we extra geld uittrekken om in lijn met de aangenomen motie 25M112g Arnhem op de kaart te zetten. Daarnaast werken we aan een visie toerisme en recreatie.

Beleefbaar erfgoed
Arnhem is rijk aan historie en erfgoed. We vinden het belangrijk om deze prachtige overblijfselen voor zoveel mogelijk inwoners toegankelijk te maken. Inwoners die daaraan mee willen helpen, kunnen een beroep doen op de recent ingestelde Subsidieregeling beleefbaar Arnhems erfgoed. We stellen voor om het AKU-monument dat momenteel gerestaureerd wordt, zijn twee vitrines terug te geven. Dit is in lijn met de hierover aangenomen raadsmotie 25M119. Zoals de raad verzocht heeft in motie 25M94, willen we ervoor zorgen dat kansen voor het beleefbaar maken van erfgoed bij stadsontwikkeling en vernieuwing van de openbare ruimte, ook worden benut.

Pleidooi voor gewortelde kinderen
In lijn met motie 25M88 zullen we ons richting de Staten-Generaal en de betrokken ministeries uitspreken voor een verblijfsregeling voor gewortelde kinderen. Daarbij zullen we ons hard maken voor de opname van het belang van het kind als toetsend criterium in de Vreemdelingenwet. Ook in onze eigen overeenkomsten en samenwerkingsafspraken zullen we vastleggen hoe de rechten van het kind - in lijn met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) - in Arnhem worden gewaarborgd. In het najaar van 2025 zullen we de raad hier nader over informeren.

Inclusieve en toegankelijke stad
Arnhem is een inclusieve en toegankelijke stad waar iedereen zich thuis moet kunnen voelen. Voor racisme en discriminatie en racisme is geen plek en we zetten ons elke dag opnieuw in om dat uit te bannen. Om anti-Zwartracisme en Afrofobie aan te pakken, is ons voorstel – in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M141 – om een lokaal actieplan te ontwikkelen.
Ook onze gemeentelijke organisatie streeft doorlopend naar diversiteit en inclusiviteit op de werkvloer. De Diversity&Inclusion Officer speelt daar een belangrijke rol in en daarom willen we deze functie voor de toekomst borgen.

Toegankelijke publieke gebouwen en openbare ruimte
Aangezien we het belangrijk vinden dat publieke gebouwen en onze openbare ruimte zo veel mogelijk toegankelijk zijn voor onze inwoners, willen we jaarlijks geld beschikbaar stellen aan de APCG en Bijzonder in Arnhem voor het schouwen van deze plekken door ervaringsdeskundigen.

Situatie in Gaza, Palestina en Israël
In lijn met de aangenomen moties 25M76, 25M77 en 25M78 heeft het college inmiddels een brief over de situatie in Gaza, Palestina en Israël, opgesteld en verstuurd naar de Minister-President. Hierover is de raad op 1 juli jl. per brief geïnformeerd. Ter onderstreping van de urgentie van deze oproep is een afschrift van deze brief verstuurd aan de vaste Tweede Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Daarnaast is deze oproep actief gedeeld met andere gemeenten en onze samenleving, in het bijzonder met gemeenschappen die direct geraakt worden.

Conform motie 25M81 hanteren we vanaf nu de terminologie van internationale mensenrechtenorganisaties in onze gemeentelijke communicatie. Dit betekent dat we in externe communicatie, verklaringen en uitingen van de gemeente en het college met betrekking tot de situatie in Palestina expliciet het woord ‘genocide’ zullen gebruiken.

Op verzoek van de aangenomen motie 25M82 gaan we de mogelijkheid verkennen om een straat, plein of ander openbaar element in Arnhem te vernoemen naar ‘Palestina’. We leggen deze wens voor aan de straatnaamcommissie, met aan hen het verzoek om een concreet voorstel te doen voor locatie en uitvoering.

Betrokkenheid bij democratie
Tijdens de laatste gemeenteraadsverkiezingen ging minder dan de helft van de Arnhemmers stemmen. Daarom werken we aan een plan voor gerichte Arnhemse opkomstbevordering waarmee we de campagnes voorafgaand aan verkiezingen versterken. Bovenal zorgen we dat er doorlopend, en niet enkel kort voor verkiezingen, geïnvesteerd wordt in het vergroten van de betrokkenheid bij onze democratie. Dit doen we doelgroepgericht.

Daarnaast zetten we in 2026 de ontwikkeling van onze aanpak voor burgerparticipatie voort. We implementeren de participatieverordening die in 2025 wordt opgesteld, en verwerken de lessen uit de algehele evaluatie burgerparticipatie van 2025 in ons stappenplan, onze trainingen en keuzes voor participatiemiddelen.

Impactvolle kinderparticipatie
Aangezien we niet vroeg genoeg kunnen investeren in betrokkenheid bij de democratie, willen we investeren in kinderparticipatie. Naar aanleiding van gesprekken met de raad, stellen we voor het kinderburgemeesterschap per 2026 te beëindigen en in plaats daarvan middelen te reserveren voor het vergroten van (bestaande) initiatieven waarmee we veel meer jonge Arnhemmers kunnen bereiken.

Informatiebeveiliging en privacybescherming
De wereld om ons heen is de afgelopen jaren fors veranderd. Het huidige dreigingsbeeld en de zichtbaarheid van de vele incidenten in ons land, waarbij ook (semi)overheden getroffen worden, maakt duidelijk dat een verdere investering noodzakelijk is om ons te wapenen tegen de risico's. Daarom stellen we in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M144 voor extra middelen uit te trekken om te kunnen voldoen aan wet- en regelgeving op het gebied van informatiebeveiliging en privacybescherming. We willen investeren in technologieën die bijdragen aan de slimme stad van de toekomst, zoals sensornetwerken en het integreren van kunstmatige intelligentie binnen de gemeentelijke processen. Ook stellen we voor geld uit te trekken voor opleidingen en trainingen voor digitaal fitte medewerkers.

Dienstverlening aan inwoners
We werken doorlopend aan de kwaliteit van onze gemeentelijke dienstverlening. Met meer grip op onze interne processen, kunnen we inwoners beter en sneller van dienst zijn en verbeteren we daarmee de kwaliteit van onze dienstverlening. We gaan aan de slag met een tweejarige uitvoeringsagenda voor de Dienstverleningsvisie Arnhem 2025-2030. Uitgangspunt hierbij zijn onze zes kernwaarden: betrouwbaar, eigentijds, toegankelijk, duidelijk, passend en betrokken. We werken bijvoorbeeld voortdurend aan een gastvrij stadhuis en toegankelijke digitale diensten. Om het huidige dienstverleningsniveau te kunnen waarborgen en verder te verbeteren, stellen we voor het budget voor de inwonercontactafdeling te verhogen.

Moderne werkgever
Gemeente Arnhem wil een moderne, betrouwbare én inspirerende werkgever zijn. In de huidige arbeidsmarkt is het essentieel medewerkers een werkplek te bieden die aantrekkelijk én goed bereikbaar is. Dat vraagt om duurzame vervoersopties die passen bij de persoonlijke situatie van medewerkers én aansluiten bij het Duurzame Mobiliteitsplan (DMP), waarin het STOMP-principe leidend is: eerst lopen en fietsen, daarna OV, en pas als laatste de auto. In lijn met dit uitgangspunt en de cao Gemeenten 2025–2027 (die vereist dat gemeenten uiterlijk per 1 januari 2026 een lokale regeling voor woon-werkverkeer vaststellen) zijn scenario's uitgewerkt. Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie 'Van ambitie naar uitvoering – investeer in eigen medewerkers' (motie 25M89) aangenomen.
In deze Begroting wordt voorgesteld om met ingang van 2026 € 1,2 miljoen structureel beschikbaar te stellen ten behoeve van duurzame alternatieven voor reisbewegingen. Het gaat hierbij om de volgende onderdelen: een OV-vergoeding in de vorm van een OV-kaart voor alle medewerkers; het stimuleren van fietsen door het ophogen van de uitruilmogelijkheid voor de fiets binnen het IKB en een verhuiskostenvergoeding bij verhuizing naar Arnhem.

Tot slot
Deze ontwerp-Begroting 2026 heeft een uitgesproken richting. We schetsen in deze Begroting onze ambities, prioriteiten en de vertaling daarvan in maatregelen. Ook kiezen we ervoor zoveel mogelijk succesvolle maatregelen te borgen voor de komende jaren. Met al deze inspanningen samen, zetten we een volgende stap naar een duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem.

Ontwikkelingen in het financieel kader

Hoofdlijnen financiën

De hoofdlijnen van de financiën in deze Begroting laten zich het beste uitleggen door te laten zien welke ontwikkelingen zich in de tijd vanaf de Begroting 2025 in aanloop naar de Begroting 2026 hebben voorgedaan.

Van Begroting 2025 naar Perspectiefnota 2026-2029

Er lagen in de aanloop naar de Perspectiefnota diverse uitdagingen. Bovenop het in voorgaande begrotingen reeds verwerkte ravijn in het gemeentefonds, waardoor de inkomsten vanuit het Rijk vanaf 2026 sterk dalen, zien gemeenten ook dat er weinig tot geen ruimte is om (structurele) knelpunten te dekken dan wel ruimte te vinden voor nieuwe ambities. Tegelijkertijd was er geen zicht op verhoging van de rijksmiddelen in het gemeentefonds. Dit beeld zagen we ook in Arnhem. In aanloop naar de Perspectiefnota is bijgestuurd om dit financiële beeld behapbaar te maken. In de voorbereiding op de Perspectiefnota is om die reden een onderscheid gemaakt tussen de autonome ontwikkelingen en knelpunten met een vrij onvermijdelijk karakter enerzijds en anderzijds ambities en mogelijke knelpunten die veel meer voortkomen uit een wens om reeds ingezet beleid ook op de langere termijn voort te kunnen zetten.

Perspectiefnota 2026-2029

De financiële voorstellen uit de Perspectiefnota zorgden er gezamenlijk voor dat in de jaren 2026 en 2027 een structureel sluitende begroting zou kunnen ontstaan. In het laatste jaar 2029 zou in dat geval sprake zijn van een verwaarloosbaar structureel tekort. Daarbij bewoog de weerstandsfactor zich in een aantal jaren richting het in de verordening opgenomen uitgangspunt van 1,4. In de Perspectiefnota waren echter daarnaast ambities en knelpunten opgenomen, waarvoor het financiële beeld op dat moment geen ruimte bood. Aan de raad is gevraagd om aan te geven aan welke ambities en knelpunten prioriteit gegeven zou moeten worden als er in de aanloop naar de Begroting meer financiële ruimte zou ontstaan.

Van Perspectiefnota 2026-2029 naar Begroting 2026

Jaarlijks zorgt de meicirculaire voor belangrijke input voor de nieuwe begroting. De meicirculaire 2025 laat ten opzichte van voorgaande circulaires in alle jaren 2026-2029 een positiever beeld zien ten opzichte van het beeld uit de Perspectiefnota. Vanaf 2026 ontstaan structurele voordelen als gevolg van actualisatie van aantallen op de maatstaven en indexatie van de integratie-uitkeringen beschermd wonen en participatie. Op basis van het rapport van de commissie Van Ark zijn (voornamelijk incidentele) middelen aan de algemene uitkering toegevoegd voor de oplopende kosten van jeugdzorg. Ook werd Arnhem geholpen door uitstel van besluitvorming over beschermd wonen, waardoor de invoering van het nieuwe verdeelmodel beschermd wonen opnieuw met een jaar is opgeschoven. Voor Arnhem levert dit direct financiële ruimte op.
Met deze incidentele en structurele ruimte vanuit de meicirculaire in het achterhoofd is bij de raadsbehandeling van de Perspectiefnota een groot aantal moties aangenomen waarin gevraagd is om in de Begroting 2026 prioriteit te geven aan bepaalde ambities en knelpunten. Deze moties zijn in het financieel beeld in deze Begroting verwerkt. Dit heeft ertoe geleid dat belangrijke ambities en knelpunten in het fysieke domein, het sociale domein maar ook de bedrijfsvoering in de voorliggende Begroting van dekking zijn voorzien.

Conclusies financieel beeld

Geconcludeerd kan worden dat er in deze Begroting 2026 een structureel sluitende begroting kan worden gerealiseerd, waarbij ook een aantal financiële ontwikkelingen die zich na het opstellen van de Perspectiefnota hebben voorgedaan, in dit beeld meegenomen zijn. In alle jaren (behalve in 2028 met € 4 miljoen onttrekking voor structurele lasten) wordt namelijk een structureel sluitend beeld gerealiseerd. Door de huidige politieke onzekerheid als gevolg van de val van het kabinet, in combinatie met de toenemende financiële opgaven op het gebied van onderwijshuisvesting en beschermd wonen, verwachten we dat de beschikbare financiële ruimte in de komende jaren beperkt zal zijn. Om de mogelijke verdere stijging van tarieven en volumes in het zorgdomein op een goede wijze op te kunnen vangen is het essentieel dat gestart wordt met de transformatie van het sociaal domein. In deze Begroting zijn hiervoor de eerste middelen vrijgemaakt.

Over de jaren heen wordt per saldo toegevoegd aan de algemene reserve. De algemene reserve is het belangrijkste onderdeel voor het weerstandsvermogen en deze blijft daarmee op niveau. Dit zien we terug in de weerstandsfactor die in 2026 uitkomt op 1,5 en vervolgens in de jaren daarna stabiel blijft op 1,5 en in 2029 uitkomt op 1,4. Hiermee wordt meer dan voldaan aan de spelregel in onze financiële verordening, welke aangeeft dat de weerstandsfactor niet lager dan 1,0 mag zijn en 1,4 het uitgangspunt is.

VNG begrotingsadvies
Het financieel beeld in deze Begroting 2026 voldoet tot slot ruimschoots aan het begrotingsadvies van de VNG, dat ten eerste adviseert dat de jaren 2026 en 2027 structureel sluitend moeten zijn. Dit hebben we gerealiseerd.
Daarnaast adviseert de VNG om de nog te verwachten middelen voor jeugd uit 2023 en 2024 van landelijk € 728 miljoen die mogelijk op Prinsjesdag 2025 aan gemeenten worden toegekend bij voorkeur te gebruiken om het jeugdstelsel te verbeteren (voor dekking kosten jeugd in 2026 en 2027 of voor de te realiseren besparingen in de toekomst). In deze Begroting 2026 hebben we nog niet gerekend met deze mogelijke middelen, vanwege de onzekerheid over de daadwerkelijke toekenning ervan.
Tot slot adviseert de VNG om voor de jaren 2028 en 2029 de baten en lasten jeugdhulp in balans te brengen met een 'stelpost Van Ark' waarbij er een realistische raming is gemaakt van de lasten voor jeugdhulp. Aangezien de provinciaal toezichthouder op voorhand aangegeven heeft niet akkoord te gaan met een dergelijke stelpost, hebben wij deze in de Begroting 2026 dan ook niet opgenomen. We zijn als Arnhem dus prudenter dan het begrotingsadvies van de VNG.

Reëel en structureel sluitende begroting

Het grootste deel van de inkomsten van Arnhem is afkomstig van het Rijk. Voor deze begroting is de beschikbare informatie gebruikt, onder andere de meicirculaire van het gemeentefonds, en zijn de verschillende inkomsten volgens de gebruikelijke methode geraamd. Daarbij is alle besluitvorming van de Perspectiefnota verwerkt. Daarnaast zijn geen algemene taakstellingen opgenomen om de begroting sluitend te maken, terwijl bij de uitgaven rekening is gehouden met onder andere de loon- en prijsontwikkeling. Hiermee zijn alle inkomsten en uitgaven in deze begroting realistisch opgenomen waarmee sprake is van een reëel evenwicht in deze begroting.

In aanvulling op de Perspectiefnota is in deze Begroting een aantal nieuwe ontwikkelingen meegenomen. Dit betreft de ruimte uit de meicirculaire (gemeentefonds en overige rijksontwikkelingen), een aantal beleidsontwikkelingen die financiële gevolgen hebben (verdeeld over de vier thema's duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem) en een actualisatie van de jaarlijkse bijstellingen (indexatie en kapitaallasten).
Het financiële beeld uit de Perspectiefnota samen met deze aanvullende financiële ontwikkelingen leidt dan ook tot het volgende totale beeld van de incidentele en structurele verrekeningen met de algemene reserve dat in deze begroting verwerkt is:

Financieel beeld 2026-2029	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Bedragen x € 1.000				
Uitgangspositie Begroting 2025	0	0	0	0
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve voorafgaand aan Perspectiefnota	-6.222	4.192	596	2.247
Waarvan structureel	*4.542*	*2.409*	*-1.693*	*2.909*
Waarvan incidenteel	*-10.764*	*1.783*	*2.289*	*-663*
Financiële ontwikkelingen en besparingen Perspectiefnota	-4.612	2.532	-2.009	-3.350
Waarvan structureel	*-3.154*	*-1.098*	*-3.597*	*-2.928*
Waarvan incidenteel	*-1.457*	*3.631*	*1.588*	*-422*
Financiële ontwikkelingen aanvullend op Perspectiefnota	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Gemeentefonds en overige Rijksontwikkelingen (structureel)	31.678	35.138	21.509	21.191
Waarvan structureel	*31.678*	*35.138*	*21.509*	*21.191*
Waarvan incidenteel	*0*	*0*	*0*	*0*
Beleidsontwikkelingen				
Een DUURZAAM Arnhem	-6.163	-19.845	-5.843	-5.841
Waarvan structureel	*-3.863*	*-4.045*	*-5.093*	*-5.091*

Waarvan incidenteel	*-2.300*	*-15.800*	*-750*	*-750*
Een GROEN Arnhem	549	-1.814	-1.813	-2.072
Waarvan structureel	*-799*	*-989*	*-988*	*-1.247*
Waarvan incidenteel	*1.348*	*-825*	*-825*	*-825*
Een KANSRIJK Arnhem	-9.881	-8.464	-7.889	-7.466
Waarvan structureel	*-5.010*	*-6.530*	*-6.844*	*-6.821*
Waarvan incidenteel	*-4.870*	*-1.934*	*-1.045*	*-645*
Een VERBONDEN Arnhem	-5.815	-5.420	-5.420	-5.709
Waarvan structureel	*-5.555*	*-5.185*	*-5.185*	*-5.609*
Waarvan incidenteel	*-260*	*-235*	*-235*	*-100*
Jaarlijkse bijstellingen	-1.500	-2.230	-2.161	-2.403
Waarvan structureel	*-1.572*	*-2.180*	*-2.062*	*-2.403*
Waarvan incidenteel	*72*	*-51*	*-100*	*0*
Totaal financiële ontwikkelingen aanvullend op Perspectiefnota	8.867	-2.635	-1.618	-2.300
Waarvan structureel	*14.877*	*16.209*	*1.337*	*20*
Waarvan incidenteel	*-6.010*	*-18.844*	*-2.955*	*-2.320*
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve cf Begroting 2026	-1.967	4.090	-3.031	-3.403
Waarvan structureel	*16.265*	*17.520*	*-3.953*	*2*
Waarvan incidenteel	*-18.232*	*-13.431*	*922*	*-3.405*
Totaal Financieel beeld	**0**	**0**	**0**	**0**

Uit bovenstaande tabel blijkt dat er in 2026 een bedrag van € 2,0 miljoen aan de algemene reserve wordt onttrokken. Dit bestaat echter uit een structurele toevoeging van € 16,3 miljoen en een incidentele onttrekking van € 18,3 miljoen. Dit betekent dat de begroting voor 2026 structureel sluitend is. In het jaar 2027 stijgt de structurele dotatie naar € 17,5 miljoen. In 2028 slaat dit om naar een structureel tekort van € 4,0 miljoen, dat uit de algemene reserve onttrokken kan worden, waarbij de weerstandsfactor in alle jaren boven het uitgangspunt blijft. Vanaf 2029 resteert een beperkt voordelig structureel saldo van € 2.000. In alle jaren behalve 2028 is dus sprake van een structureel sluitende begroting. Dit beeld is representatief voor de ontwikkeling van de gemeentelijke financiën voor de komende jaren, waarin het oorspronkelijke ravijnjaar enigszins gedempt is en opgeschoven is van 2026 naar 2028.

Gemeentefonds en overige (rijks)ontwikkelingen

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron voor gemeenten. Jaarlijks worden gemeenten op een drietal momenten geïnformeerd over de actuele raming van het gemeentefonds. De meicirculaire is gebaseerd op de Voorjaarsnota van het Rijk en is een belangrijke bouwsteen van de gemeentelijke begroting. In de meicirculaire zijn de afspraken uit de Voorjaarsnota verwerkt. Hieronder wordt op deze onderdelen een verdere toelichting gegeven.

Volume accres en Loon Prijs Ontwikkeling (LPO) accres

Vanaf het jaar 2024 is de nieuwe financieringssystematiek ingevoerd. Dit betekent een koppeling van het accres aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). In de Perspectiefnota 2026-2029 is het accres gebaseerd op de gegevens uit de Macro Economische Verkenningen (MEV), in de meicirculaire 2025 is het accres geactualiseerd en gebaseerd op de macro-economische cijfers van het Centraal Economisch Plan (CEP) 2025. Het volume accres wordt gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het

bbp en is in de meicirculaire licht naar boven bijgesteld. Het accres voor loon- en prijsontwikkeling (LPO) wordt gebaseerd op de prijs bruto binnenlands product (pbbp) en is in alle jaren naar boven bijgesteld op basis van het CEP van maart 2025.

Demping ravijn
In de Voorjaarsnota (en dus meicirculaire) zijn structurele middelen opgenomen om de terugval van het gemeentefonds in 2026 te dempen. Dit bedrag betreft het deel dat is toe te rekenen aan de financiering jeugd binnen het gemeentefonds. De middelen in het gemeentefonds zijn vrij besteedbaar. De terugval van ongeveer € 2,4 miljard wordt in 2026 met € 400 miljoen gedempt, oplopend naar € 424 miljoen in 2030. Dan blijft dus nog ongeveer € 2 miljard ravijn in 2026 en de jaren daarna over.

Uitstel verdeelmodel Beschermd wonen
In mei is ook bekend gemaakt dat het nieuwe verdeelmodel voor Beschermd wonen en het bijbehorende woonplaatsbeginsel niet in 2026 worden ingevoerd. In 2026 blijven de centrumgemeenten daarmee het budget voor de regio ontvangen. Voor Arnhem betekent dit een structureel voordeel zoals in onderstaande tabel is opgenomen.

Middelen jeugdzorg in algemene uitkering
Op basis van het zwaarwegende advies van de deskundigencommissie Van Ark heeft het kabinet in de Voorjaarsnota 2025 middelen toegevoegd aan het gemeentefonds voor de jaren 2025, 2026 en 2027. Daarmee sluit de financiering van de jeugdzorg vanaf 2025 aan op de feitelijke uitgaven in 2024. Voor de gemeenten blijft wel sprake van een taakstelling van landelijk € 414 miljoen, conform de desbetreffende aanbeveling van de commissie Van Ark om het tekort over 2023 en 2024 gelijkelijk over het rijk en gemeenten te verdelen.

Per 2028 wijzigt het financiële beeld. Het kabinet gaat ervan uit dat de maatregelen uit de Hervormingsagenda dan hun beoogde effect zullen hebben. Daarnaast wil het kabinet inzetten op extra maatregelen om de kosten van het stelsel verder te beheersen. Er wordt een eigen bijdrage ingevoerd voor jeugdzorg per 1 januari 2028. De maatregel moet € 260 miljoen opleveren. Rijk en gemeenten gaan met de sector afspraken maken over hoe beter te sturen op trajectduur. Deze maatregel moet € 68 miljoen opleveren vanaf 2028. Voor deze beide kortingen op het gemeentefonds staat de provincie toe dat gemeenten dit budgettair neutraal in de begroting verwerken.
De besparingsopgave van de Hervormingsagenda is in prijs- en volumepeil 2019 ingeboekt. Er is vanaf 2028 een hogere besparing van € 507 miljoen te veronderstellen aangezien prijs en volume sinds 2019 zijn gestegen.
De VNG heeft serieuze vraagtekens geplaatst bij de haalbaarheid van de reeks zoals die nu vanaf 2028 is opgenomen. Het kabinet en de VNG hebben afgesproken de deskundigencommissie Van Ark te vragen om vervroegd in het eerste kwartaal van 2027 een uitspraak te doen over haalbaarheid van het financieel kader vanaf 2028.

In de Voorjaarsnota is nog geen sprake van compensatie met terugwerkende kracht van de (helft van de) tekorten over 2023 en 2024. Het kabinet heeft de VNG toegezegd de komende maanden naar ruimte te zoeken om gemeenten alsnog daarvoor te compenseren. Dit betreft in totaal een bedrag van € 728 miljoen. Mogelijk wordt dit toegekend in de septembercirculaire.

De middelen die voor Jeugdzorg worden toegevoegd aan de algemene uitkering, worden in het financieel beeld verrekend met de algemene middelen, omdat in de afgelopen begrotingen vanuit de algemene middelen de tekorten op jeugdzorg zijn gedekt.

Wijzigingen in taakmutaties en decentralisatie-uitkeringen (DU's)
In de meicirculaire is een aantal nieuwe taakmutaties en DU's ontvangen en is een aantal wijzigingen doorgevoerd in bestaande DU's en IU's. Daar waar sprake is van (nieuwe) taken en/of een stijging van benodigde middelen om deze taken uit te voeren, vindt overheveling van de middelen uit het gemeentefonds naar de betreffende programma's plaats. In deel 3 van deze Begroting is nadere toelichting gegeven op deze wijzigingen.

In onderstaande tabel is een totaaloverzicht gegeven van de mutaties in het gemeentefonds die reeds in de Perspectiefnota waren opgenomen en de ontwikkelingen die aanvullend op de Perspectiefnota in deze Begroting 2025 zijn verwerkt.

Gemeentefonds en overige (rijks)ontwikkelingen	2026	2027	2028	2029	I/S
Bedragen x € 1.000					
Ontwikkelingen gemeentefonds sept.- en dec.circulaire	22.629	22.192	21.752	23.052	S
Doorgegeven mutaties decentralisatie-uitkeringen sept.- en dec.circulaire	-5.561	-4.979	-4.954	-4.991	S
Gemeentefonds totaal ontwikkelingen Perspectiefnota	*17.068*	*17.214*	*16.798*	*18.060*	
Ontwikkelingen gemeentefonds meicirculaire	31.858	29.198	13.187	12.356	S
Uitstel Beschermd Wonen	4.908	9.770	8.335	7.145	S
Doorgegeven mutaties decentralisatie-uitkeringen meicirculaire	-5.089	-3.830	-14	1.690	S
Gemeentefonds totaal aanvullend op Perspectiefnota	***31.678***	***35.138***	***21.509***	***21.191***	
Totaal ontwikkelingen gemeentefonds en overige ontwikkelingen	**48.745**	**52.351**	**38.307**	**39.251**	

Financiële koers van de beleidsontwikkelingen

De financiële ontwikkelingen ten opzichte van de vorige begroting zijn onderverdeeld in de thema's Duurzaam Arnhem, Groen Arnhem, Kansrijk Arnhem en Verbonden Arnhem. Deze worden in de volgende paragrafen inzichtelijk gemaakt. Daarbij zijn in elke tabel, indien van toepassing, eerst de ontwikkelingen en besparingen zoals opgenomen in de Perspectiefnota benoemd. Deze zijn tekstueel niet opnieuw toegelicht.

Daaronder zijn de ontwikkelingen die zich na de Perspectiefnota hebben voorgedaan weergegeven, hierbij is wel een tekstuele toelichting opgenomen. In veel gevallen betreft dit de verwerking van een bij de Perspectiefnota aangenomen motie, dit is in de toelichting concreet zichtbaar gemaakt.
Bij elk thema is eerst een tabel opgenomen met beleidsontwikkelingen die gedekt worden door bestaande budgetten of reserves. Daarna is een tabel opgenomen met ontwikkelingen die gedekt worden vanuit de algemene middelen.

Een DUURZAAM Arnhem

Ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem met dekking	2026	2027	2028	2029	I/S
Bedragen x € 1.000					
Bijdrage Platform Klimaatbesteding Arnhem	-100	-100	-100	-100	S
Dekking vanuit rioolheffing	100	100	100	100	S
Continuering Arnhemse Aanpak Energie Armoede	-1.500	-500			I
Dekking vanuit BR Klimaat en energie	1.500	500			I
Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	*0*	*0*	*0*	*0*	
Voortzetting (externe) capaciteit afdeling Duurzaamheid	-2.841	-2.841	-2.841	-2.841	S
Dekking Voortzetting (externe) capaciteit afdeling Duurzaamheid uit rijksmiddelen	2.841	2.841	2.841	2.841	S
Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen (25M95)	-100	-150	-150	-100	I
Dekking Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen uit BR Volkshuisvesting	100	150	150	100	I
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	***0***	***0***	***0***	***0***	
Totaal ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem	**0**	**0**	**0**	**0**	

Voortzetting (externe) capaciteit afdeling Duurzaamheid
Met de langdurige duurzame opgave op het gebied van de energietransitie die voor ons ligt is het noodzakelijk om te investeren in capaciteit. Begin juni heeft de provincie aangegeven dat de CDOKE middelen vanuit het Rijk in de begroting structureel kunnen worden opgenomen. Het totaal beschikbare bedrag per jaar is € 2.841.026. Met deze middelen kan de bestendiging van de capaciteit, zowel intern als extern, gedekt worden. Vanaf 2030 bestaat het risico dat deze rijksmiddelen komen te vervallen, dit is meegenomen in het risicoprofiel.
Deze capaciteit wordt ingezet ten behoeve van het borgen van kennis en kunde op twee inhoudelijke nieuwe vakgebieden, te weten warmte en lokale energie concepten. Tegelijkertijd is er inzet nodig voor de lopende projecten en projecten die volgen uit het tweede deel van EvA, waarmee de Nemia doelen bereikt worden.

Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen (25M95)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen die vraagt om de focus te leggen op een snelle toevoeging van nieuwe woningen (25M95) en in te zetten op acties die bijdragen aan het actieplan bestaande voorraad. In de BR Volkshuisvesting is nog incidenteel € 500.000 beschikbaar. We stellen daarom voor om dit de komende jaren te gebruiken voor de uitvoering van het actieplan bestaande voorraad.

Ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem tlv Algemene middelen	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**I/S**
Bedragen x € 1.000					
Indexatie DMP 2024 naar 2026	-12	-23	-34	-51	S
Subsidie Connectr (24M78)	-200	-200	-200	-200	I
Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	*-212*	*-223*	*-234*	*-251*	
Kwaliteitsimpuls Werklocaties (25M97)		-100	-300	-300	S
Accountmanager (25M97)	-100	-100	-100	-100	I
Circulariteit (25M97)	-500	-500	-500	-500	I
Electricity Week (25M97)	-50	-50	-50	-50	I
Ontwikkeling creatieve en energie-gedreven sectoren (25M97)	-100	-100	-100	-100	I
Doorontwikkeling Nieuwe Haven - Cleanport (25M97)	-200	-200	-200	-200	S
Detailhandelsbeleid (25M136)	-100	-100	-100	-100	S
Voortzetten beleid energietransitie (25M90)	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	S
Continuering Arnhemse aanpak energie armoede (25M91)			-850	-850	S
Ambitie stedelijke ontwikkeling doorzetten (25M157) structureel	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	S
Ambitie stedelijke ontwikkeling doorzetten (25M157) incidenteel		-15.000			I
Verhuiscoach (25M122)	-25	-75	-75	-75	S
Steengoed benutten	-1.500	0	0	0	I
Deelvervoer	-356	-248	-248	-248	S
Schoon en emissieloos bouwen	-182	-322	-320	-318	S
Extra inspanning Biomassa Veolia	-50	-50			I
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	***-6.163***	***-19.845***	***-5.843***	***-5.841***	
Totaal ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem	**-6.375**	**-20.068**	**-6.078**	**-6.092**	

Kwaliteitsimpuls Werklocaties (25M97)
Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie ‘Ook in de toekomst een sterke economie in Arnhem’ (25M97) aangenomen. Afgelopen jaren zijn veel initiatieven op gebied van economie incidenteel gefinancierd. Op een aantal onderwerpen zien we dat dit langjarig/structureel investeringen behoeft. Het gaat dan over de structurele impulsen die we bieden voor de werklocaties zoals in Spoorzone Oost, waaronder de Nieuwe Haven maar ook de

werklocaties in andere delen van de stad. Daarnaast is blijvende inzet nodig op de energiesector om Arnhem zichtbaar en aantrekkelijk te laten blijven als energiestad. De motie roept hiertoe op. Voorgesteld wordt om voor Rijnpark & Het Broek (Spoorzone Arnhem-Oost) € 200.000 vanaf 2028 in te zetten en voor een kwaliteitsimpuls van de overige locaties € 100.000 vanaf 2027.

Accountmanager (25M97)
De motie 'Ook in de toekomst een sterke economie in Arnhem' vraagt ook om een accountmanager aan te trekken met focus op Arnhem energiestad om de uitvoering in goede banen te leiden en onze profilering op energie te versterken. In deze Begroting stellen we voor hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 € 100.000 beschikbaar te stellen.

Circulariteit (25M97)
Daarnaast is de uitvoeringsagenda Circulaire economie vastgesteld zonder middelen waardoor er ieder jaar opnieuw gekeken moet worden naar de beschikbaarheid hiervan. Onderdeel van deze uitvoeringsagenda is de borging van circulair denken en doen bij ambtelijke afdelingen door versnelling, aanjagen en het beschikbaar stellen van onderzoeken. Ook zijn middelen nodig voor ondersteuning van circulaire initiatieven in de stad voor de verschillende vastgestelde sectoren, bijvoorbeeld textiel, reparatie en circulair ondernemen en voor het aanvullen van de circulaire subsidieregeling. Voorgesteld wordt om in totaal € 500.000 in de jaren 2026 tot en met 2029 hiervoor in te zetten.

Electricity Week (25M97)
In 2024 is de eerste Arnhem Electricity Week georganiseerd. Met dit evenement zetten we in op het vergroten van de internationale zichtbaarheid en aantrekkingskracht van het Arnhemse energy cluster richting bedrijven, professionals en talent. In het meerjarenplan van Connectr is opgenomen dat zij de lead nemen in de organisatie van deze week. Hoogtepunt van de week is de European Power Summit waarvoor drie hoogleraren van TU Delft, TU Eindhoven en Universiteit Twente de inhoud verzorgen. De grote Arnhemse spelers in het energy cluster zoals Tennet, Alliander, DNV, KEMA, IPKW en Arnhems Buiten financieren en participeren bij de organisatie. Deze partijen verlangen een financiële bijdrage en betrokkenheid van de gemeente. De Arnhem Electricity Week is daarmee ook het middel bij uitstek om de belangrijke spelers uit het energy cluster lokaal te betrekken en aan Arnhem te binden. Voorgesteld wordt om in de jaren 2026 tot en met 2029 hiervoor € 50.000 in te zetten.

Ontwikkeling creatieve en energie-gedreven sectoren (25M97)
Op basis van motie "Belang creatieve sector voor innovatie" (21M263) bij de vaststelling van de Economische Agenda is het programma Creatief X Energie opgezet wat in 2024 gestart is. In april 2025 werd bekend dat gemeente Arnhem samen met een consortium van creatieve en energiepartijen, waaronder Verenigd Creatief ander en Connectr, ontstaan vanuit de samenwerking creatief x energie een Europese subsidie van € 6 miljoen vanuit het EU Urban Initiative heeft binnengehaald. In project ZERO bundelen de gemeente Arnhem, ConnectR, Creatief Arnhem hun krachten om netcongestie aan te pakken. We hebben deze subsidie toegewezen gekregen doordat we met onze innovatieve aanpak met sociale en technische aanpak een voorbeeld kunnen zijn in Europa.
Hiermee is de investering in dit programma die tot dusverre is gedaan vanuit ons ruimschoots terugverdiend. We staan aan het begin om deze samenwerking te versterken en met meer partijen uit te bouwen. De ervaring leert ook dat deze verbanden niet zomaar tot stand komen en de wisselwerking zonder blijvende inzet niet gegarandeerd is. We stellen voor om hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 jaarlijks € 100.000 in te zetten.

Doorontwikkeling Nieuwe Haven - Cleanport (25M97)
De Nieuwe Haven is vanwege haar unieke functie in de stad belangrijk voor de economie van de stad. Het gaat de komende jaren een steeds nadrukkelijkere rol spelen in de ambities op het gebied van energietransitie en de ontwikkeling van de (innovatieve) Maritieme Maakindustrie. De afgelopen twee jaar zijn in samenwerking met ondernemers, StAB en IPKW, stappen gezet in de uitvoering van het visie- en implementatieplan. Er is onder andere een kwartiermaker gestart die de ontwikkeling gaat versnellen. Om de komende jaren, samen met de benoemde partijen, doelen te realiseren is continuïteit van de gezamenlijke en gemeentelijke inzet nodig. Zonder deze middelen zal de benodigde uitvoeringskracht zeer beperkt worden en zal de ingezette koers minder daadkrachtig vervolgd kunnen worden, bijvoorbeeld voor de realisatie van het Innovatief Maritiem Service Centrum Oost. Om die reden stellen we voor vanaf 2026 structureel € 200.000 beschikbaar te stellen.

Detailhandelsbeleid (25M136)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Versterk, verbreed en vernieuw de wijkwinkelcentra' (25M136) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om structurele dekking voor de stimuleringsregeling voor het versterken,

verbreden en vernieuwen van wijkwinkelcentra, waar de aanpak voor vitale en leefbare wijkwinkelcentra (die op dit moment in ontwikkeling is) een onderdeel van wordt. De stimuleringsregeling is erop gericht lokale samenwerking te bevorderen en initiatieven vanuit de markt op te wekken die bijdragen aan het realiseren van de doelen van het detailhandelsbeleid. Om daadwerkelijk impact te maken en alle (winkel)centra de kans te bieden deel te laten nemen is budget nodig. Voorgesteld wordt om hiervoor structureel vanaf 2026 € 100.000 beschikbaar te stellen.

Voortzetten beleid energietransitie (25M90)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Investeren in de energietransitie' (25M90) aangenomen. Deze motie vraagt om in de begroting voor 2026 eenmalig het klimaatfonds aan te vullen voor bijvoorbeeld het wegnemen van onrendabele toppen in de energietransitie en om in de begroting vanaf 2026 structurele middelen op te nemen die nodig zijn voor het initiëren en co financieren van de energietransitie, zoals bijvoorbeeld warmtenetten, lokale opslag en het opzetten van een resolverend fonds voor investeringen.
Om de energietransitie in Arnhem te realiseren worden de komende jaren (2025 – 2040) voor alle buurten in Arnhem diverse energieprojecten ontwikkeld en gerealiseerd. De meeste investeringen en financieringen zullen worden gedaan door de rijksoverheid, bedrijven, banken en andere vermogensbeheerders. Om deze financiers naar de Arnhemse projecten te leiden is cofinanciering van de gemeente noodzakelijk. Om vanuit de gemeente bij te dragen aan de ontwikkelkosten, eventuele onrendabele toppen en kapitaallasten van investeringen die voortkomen uit deze projecten, zijn structurele middelen nodig. Met deze middelen kan de versnelling van de energietransitie worden geborgd. Met name voor de woningbouwopgave is het essentieel dat er collectieve energiesystemen worden ontwikkeld.
Energieprojecten die we nu al voorzien voor de periode 2026-2028, zijn onder andere energiesysteem bestuurskwartier (o.a. Stadhuis en Stadstheater), warmtenet Elderveld, energiesysteem Presikhaaf/HAN/Velp zuid, energiesysteem Geitenkamp, ontwikkeling warmtenet Malburgen Oost, energiesyteem Rijnpark, energiesysteem Heijenoordseweg en energyhub IJsseloord I. Voorgesteld wordt om vanaf 2026 structureel € 2 miljoen in te zetten om het beleid op energietransitie voort te zetten.

Continuering Arnhemse Aanpak Energie Armoede (25M91)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Voorzetten Arnhemse aanpak energie-armoede' (25M91) aangenomen. De motie vraagt om de Arnhemse aanpak energiearmoede voort te zetten en deze op het niveau zoals voorzien voor 2026 voor de toekomst structureel te dekken. Energiearmoede vraagt om een structurele aanpak. Tot en met 2025 ondersteunen we 7.500 individuele huishoudens met een energiecoach en/of buurtklusser. Bovendien bouwen we mee aan verbonden en kansrijke wijken. Met de aanvullende inzet uit de Perspectiefnota ondersteunen we nog eens 1.500 individuele huishoudens. We weten dat we daarmee nog niet alle huishoudens in energiearmoede hebben ondersteund. Bovendien is de kans groot dat deze groep groeit, blijkt uit onderzoek van TNO. We bereiken steeds meer huishoudens in een zeer kwetsbare situatie, juist doordat we nu al een langere periode bezig zijn. We komen steeds dieper in de haarvaten van de wijk en hebben vertrouwen opgebouwd. Met structurele middelen kunnen we verder bouwen. Met structurele middelen, bieden wij aan onze uitvoeringspartners meer zekerheid. Zo kunnen ook zij hun organisaties efficiënter inrichten en meer doen met de beschikbare middelen. Bovendien blijft kennis en ervaring behouden. Vanaf 2028 is jaarlijks € 850.000 nodig om de aanpak te continueren. Voorgesteld wordt deze middelen ter beschikking te stellen.

Ambitie stedelijke ontwikkeling doorzetten (25M157)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen waarin gevraagd wordt om de ambitie van de stedelijke ontwikkeling door te zetten. Concreet is gevraagd om prioriteit te geven aan het mogelijk maken van Rijnpark fase 2 en daarmee het vereenvoudigen van eventueel noodzakelijke bedrijfsverplaatsingen uit Rijnpark fase 1. Om de ontwikkeling van Rijnpark fase 2 mogelijk te maken is de gemeente intensief in gesprek met het Rijk en de Provincie. Een substantieel deel van de vereiste middelen ter dekking van de onrendabele top en voor gemeentelijke investeringen zal daarbij (al dan niet als cofinanciering van bijdragen van andere overheden) door de gemeente zelf moeten worden opgebracht. Daarbij zal rekening moeten worden gehouden met een stijging van het risicoprofiel en daarmee een toename van het vereiste weerstandsvermogen. Om een eerste serieuze stap te zetten in het doorzetten van de stedelijke ontwikkeling, stellen we voor om vanaf 2026 een structureel budget van € 1 miljoen en in 2027 een incidenteel budget van € 15 miljoen ter beschikking te stellen.

Verhuiscoach (25M122)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Voortzetting financiering verhuiscoach voor een goede doorstroming' (25M122) aangenomen, die vraagt om prioriteit te geven aan structurele financiering van de verhuiscoach na september 2026. Om ouderen te helpen bij het vinden van een passende woning, is de afgelopen jaren een verhuiscoach ingezet. Tot en met 2026 is incidenteel geld beschikbaar om dit te continueren. Vanwege de

toenemende vergrijzing en we willen zorgen dat ouderen in hun eigen omgeving oud kunnen worden, willen we de inzet van de verhuiscoach borgen. We stellen voor om in 2026 € 25.000 in te zetten (als aanvulling op het reeds beschikbare budget) en dit te verhogen naar € 75.000 vanaf 2027.

Steengoed Benutten
Naar aanleiding van de grote brand die op 6 maart een deel van onze historische binnenstad verwoestte, is een herbouwteam ingesteld. Door de brand hebben vijf bewoners geen woning meer en kunnen zes ondernemers niet ondernemen. De impact voor al deze getroffenen maar ook voor omwonenden en aangrenzende ondernemers is groot. Het herbouwteam is per direct aan de slag gegaan met het opstarten van het proces tot herbouw van dit stuk stad. Gezien de aanleiding en aard van het project zijn in 2025 kosten gemaakt die wij als gemeente niet hadden voorzien. Wij zijn in gesprek met de provincie over een mogelijke bijdrage. Normaal is dit de regeling toekomstbestendig erfgoed bij Steengoed Benutten. Voorkomen moet worden dat de sloop dan wel herbouw/ renovatie stil komt te liggen. Hierbij kan sprake zijn van een mogelijke provinciale bijdrage van € 1 à € 1,5 miljoen (uitgangspunt is daarbij ook 50% cofinanciering). Om die reden wordt voorgesteld in 2026 eenmalig € 1,5 miljoen hiervoor in te zetten.

Deelvervoer
Door elektrisch deelvervoer aan te bieden, wordt een duurzaam alternatief gegeven voor het verminderen van autogebruik in Arnhem. In 2024 is de uitgifte gestart van vergunningen voor een aantal aanbieders van deelvervoer in Arnhem. Met de kennis die we sindsdien hebben opgedaan, zijn we tot de conclusie gekomen dat we de kleinere hubs zelf moeten aanleggen met onze eigen middelen (wijkhubs, microhubs) en de grotere mobiliteitshubs, zoals Gelredome, carpoolplaats Apeldoornseweg en de stations hubs, gerealiseerd gaan worden in een grotere context (gebiedsontwikkeling) en dat daarvoor een deelvervoermakelaar nodig is. Het deelvervoer zal via een concessie gestimuleerd moeten worden en daarvoor zijn extra middelen nodig. Voorgesteld wordt om voor de aanleg van kleinere mobiliteitshubs, het beheer en onderhoud van de hubs en de concessie (jaarlijkse bijdrage voor deelvervoer) en voor de aanleg, exploitatie én integratie van deelvervoer bij de ontwikkeling van grotere mobiliteitshubs vanaf 2026 structureel budget in te zetten. Het betreft € 356.000 in 2026 en € 248.000 vanaf 2027. De formatieve inzet hierin kan gecombineerd worden met de inzet voor laadpleinen.

Schoon en emissieloos bouwen
Eind 2024 is de Routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen 2024 vastgesteld. Daarin is vastgelegd dat tegen 2030 een groot deel van het in te zetten materieel bij wegenbouw zero emissie moet zijn. In de routekaart is opgenomen dat de gemeente Arnhem zélf verantwoordelijk is voor het voorzien in voldoende laadmogelijkheden voor de aannemers. Om vast te stellen welke voorzieningen nodig zijn, is de Laadvisie opgesteld. Hierin is vastgelegd wat er nodig is aan laadvoorzieningen voor wegenbouwmachines. Omdat deze voorzieningen ook gebruikt moeten kunnen worden voor andere gebruikers, vooral vanwege een hogere opbrengst, is ook gekeken naar gebruik door vrachtverkeer (vanwege onze zero emissie zone, maar ook transitverkeer). De benodigde investering bestaat uit de kosten voor de aanleg van twee vaste locaties van € 447.000 per laadplein. Daarnaast is voor de uitvoering van de Laadvisie een investering nodig in mobiele laadpunten die aan de trolleyinfrastructuur gekoppeld kunnen worden (per mobiele lader € 38.250 (8 stuks)). In totaal is een investering benodigd van € 1,2 miljoen. Voor beheer en onderhoud is structureel € 182.483 benodigd. Voorgesteld wordt om dit ter beschikking te stellen.

Extra inspanning Biomassa Veolia
De raad heeft zich eerder uitgesproken over de onwenselijkheid van de biomassacentrale. Als gemeente zijn wij echter niet het bevoegd gezag en direct aan zet. Desondanks nemen we als gemeente het initiatief om onderzoek te doen naar een alternatieve energiebron voor biomassa. Omdat financiële middelen om een andere energiebron te implementeren ontbreken, kiezen we voor een traject waarin we onderzoeken of we kunnen komen tot een overtuigend verhaal (c.q. businesscase) voor een alternatieve energiebron. We treden hier gezamenlijk in op met onze stakeholders (Veolia, Provincie Gelderland en Rijksoverheid/RVO) en betrekken daar waar mogelijk ook subsidiemogelijkheden. We stellen voor om hiervoor in 2026 en 2027 € 50.000 in te zetten.

Een GROEN Arnhem

Ontwikkelingen een GROEN Arnhem met dekking	2026	2027	2028	2029	I/S
Bedragen x € 1.000					
Begroten bestedingsplan transitie Omgevingswet	-298	-206	-214	-222	I
Verlenging Subsidieregeling Groenblauwe Initiatieven	-180				I
Dekking vanuit rioolheffing	180				I
Betaalbaarheid en versnelling woningbouw	-350				I
Dekking vanuit BR Volkshuisvesting	350				I
Bestaande woningvoorraad	-200	-100	-100		I
Algemeen woonbeleid	-63	-63	-63	-3	I
Dekking vanuit BR Volkshuisvesting	263	163	163	3	I
Investeringskrediet Stadsoase			-32	-32	S
Dekking vanuit BR Klimaatadaptatiefonds	580				I
Investeringskrediet Bomenplan			-23	-23	S
Dekking vanuit middelen bomenplan			23	23	S
Verkabelen hoogspanningskabels (structureel)				-72	S
Dekking vanuit BR Volkshuisvesting					I
Voortzetting Wijkgroenagenda's		250			I
Dekking vanuit Klimaatadaptatiefonds		-250			I
Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	*282*	*-206*	*-246*	*-327*	
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	**0**	**0**	**0**	**0**	
Totaal ontwikkelingen een GROEN Arnhem	**282**	**-206**	**-246**	**-327**	

Ontwikkelingen een GROEN Arnhem tlv Algemene middelen	2026	2027	2028	2029	I/S
Bedragen x € 1.000					
Versnellen vervanging gelijkrichters	-84	-148	-211	-275	S
Adviescommissie Omgevingskwaliteit	-65	-65	-65	-65	S
Woonwagenstandplaatsen	-3.100				I
Wijkonderhoud		-3.220	-3.220	-3.220	S
Aanpak Invasieve Exoten	-210	-160	-160	-100	S
Dekking Aanpak Invasieve Exoten	50				I
Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	*-3.409*	*-3.593*	*-3.656*	*-3.660*	
Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie (25M124)	-50	-50	-50	-50	S
Duurzaam investeren in duurzaam groenonderhoud (25M142)	-90	-90	-90	-90	S
Toekomstige organisatie van het werk in de openbare ruimte	-300				I
Dekking Toekomstige organisatie van het werk in de openbare ruimte	200				I
Groene Boa	-80				I
Toegankelijke hoofdlooproutes	-59	-59	-58	-57	S

Laadpleinen	-172				I
Funderingsproblematiek	-100	-325	-325	-325	I
Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost	-500	-500	-500	-500	I
Park Beekdal op de Paasberg investeringskrediet		-190	-190	-450	S
Dekking Park Beekdal op de Paasberg investeringskrediet	2.300				I
Park Beekdal op de Paasberg exploitatiemiddelen	-455				I
Dekking Park Beekdal op de Paasberg exploitatiemiddelen	455				I
Visie Koelste binnenstad van Nederland met bijbehorende uitvoeringsagenda	-600	-600	-600	-600	S
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	**549**	**-1.814**	**-1.813**	**-2.072**	
Totaal ontwikkelingen een GROEN Arnhem	**-2.860**	**-5.406**	**-5.469**	**-5.732**	

Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie (25M124)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie ‘Intensivering Beheersing Rattenpopulatie’ (25M124) aangenomen, Waarin gevraagd wordt om prioriteit te geven aan intensivering van de huidige diervriendelijke beheersing van de rattenpopulatie. De zichtbare aanwezigheid van de rat in het stadsbeeld wordt steeds meer ervaren als een probleem. We willen een effectieve en diervriendelijke aanpak voor de beheersing hiervan uitwerken en borgen: versterking van onze IPM-methode (Integrated Pest Management) door (wijkgerichte) activering van externe stakeholders, zoals woningbouwcorporaties en bewoners. Voor het uitwerken en uitvoeren van deze methode is vanaf 2026 een bedrag van € 50.000 noodzakelijk, waarvan we voorstellen dit te dekken.

Duurzaam investeren in duurzaam groenonderhoud (25M142)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie ‘Duurzaam investeren in duurzaam groenonderhoud’ (25M142) aangenomen. Deze motie vraagt om een voorstel om de budgetten voor groenonderhoud mee te laten groeien met de hoeveelheid groen in de gemeente. Daarbij ook rekening te houden met eventuele kosten voor het inwinnen en doen doorsijpelen van ecologische kennis over de meest natuur inclusieve vormen van groenonderhoud in de stad. Onze stad heeft ambitieuze doelen gesteld om een leefbare, duurzame en klimaatbestendige omgeving te creëren. Om deze doelen te realiseren is het nodig om kennis en capaciteit binnen onze organisatie te versterken. Ecologisch beheer is complexer en vraagt om specifieke expertise. Om het groen op een natuurvriendelijke en biodiversiteitsbevorderende manier te onderhouden, zullen we dus niet alleen méér moeten doen, maar dat ook op een andere manier moeten organiseren. Het nemen van maatregelen voor verdere ontwikkeling van de biodiversiteit vereist maatwerk en kennis in de uitvoering, dit leidt tot meerkosten. Daarnaast vinden we communicatie en voorlichting richting de inwoners belangrijk zodat zij ecologisch beheer accepteren en omarmen. In deze Begroting wordt een structurele uitbreiding vanaf 2026 voorgesteld om het huidig ingezette ecologisch beheer goed uit te kunnen voeren. Dit gaat om een budget van € 90.000. Een voorstel om de budgetten aan te passen aan de nieuwe eisen van het ecologisch beheer wordt nader uitgewerkt voor de nieuwe raadsperiode.

Toekomstige organisatie van het werk in de openbare ruimte
Er loopt op dit moment een verkenning naar een aantal mogelijke vormen waarin de taken op het gebied van afvalinzameling, stadsreiniging en groenonderhoud kunnen worden georganiseerd. Bij een keuze voor een andere organisatie van deze taken (zelf doen of in een overheids-NV), is er budget nodig voor voorbereiding en implementatie hiervan. De hoogte van het bedrag is afhankelijk van het te kiezen scenario en dit vraagt eerst een politiek oordeel hierover. Voor nu gaan we uit van een benodigd projectbudget van € 300.000 in 2026. Op basis van een eerste analyse kan er een bedrag van € 200.000 betrokken worden bij de afvalstoffenheffing.
We onderzoeken verder welk deel van deze kosten we precies kunnen betrekken bij de afvalstoffenheffing 2026.
Afvalinzameling is een wettelijke zorgtaak van de gemeente. Vanuit de wettelijke plicht zullen wij als organisatie dit traject voor in ieder geval afval moeten doorlopen, omdat onze huidige dienstverlener aangegeven heeft te stoppen en het continueren van het huidige model waarbij deze taken aanbesteed worden niet langer mogelijk lijkt. Voorgesteld wordt in 2026 het ontbrekende budget van € 100.000 te dekken.

Groene Boa
Door groei van de stad en intensiever gebruik van de bestaande ruimte, wordt ook de druk op onze natuur (bossen/parken) als vanzelf groter en is het zaak de precaire balans tussen mens en dier/natuur te bewaken. De

groene BOA's zijn een essentiële schakel in het behoud en handhaven van de leefbaarheid en veiligheid van onze bossen en parken, ze houden toezicht, zijn gastheer en treden corrigerend op. Ze zijn niet randvoorwaardelijk voor de opgaves op zichzelf, maar mede een noodzakelijk gevolg van de groei die onze stad gaat doormaken. De dekking voor de huidige groene BOA is incidenteel in de begroting opgenomen tot en met 2025. Het voorstel is om in 2026 nog eens € 80.000 op te nemen ter dekking van deze functie.

Toegankelijke hoofdlooproutes
In de Begroting 2023 zijn middelen gereserveerd voor het uitvoeren van de acties uit het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap op de domeinen Vastgoed en Openbare Ruimte. Inmiddels is er een goede start gemaakt met het uitvoeren van de werkzaamheden. Op basis van de opgedane ervaringen voor de looproutes moeten we echter ook de conclusie trekken dat de opgave voor de looproutes omvangrijker is dan eerder ingeschat. De kosten komen hoger uit door gedetailleerdere uitwerking van de route en maatwerk maatregelen, aanvullende wensen naar aanleiding van de schouw door APCG, het aanpassen en aantakken van bushaltes en het meenemen van kansen voor vergroenen. De totale kosten voor deze opgave worden geraamd op € 1.200.000. Voor een deel van deze investering is budget beschikbaar. Vanuit het Klimaatadaptatiefonds en mobiliteit worden in 2025 incidentele bijdragen geleverd van respectievelijk € 60.000 en € 200.000, in totaal dus € 260.000. Hierdoor moet dus nog € 940.000 worden geïnvesteerd, waaruit kapitaallasten van circa € 60.000 vanaf 2026 voortvloeien. Deze kapitaallasten zijn opgenomen in de begroting.

Laadpleinen
Voor het laden door bewoners en bezoekers van Arnhem wordt, naast de uitvoering van de concessie met Vattenfall waarbij op aanvraag laadpalen worden geplaatst, per wijk een uitvraag gedaan voor het realiseren van laadpleinen. We kiezen voor laadpleinen, omdat we vooruitlopend op de vraag voldoende laadvoorzieningen willen plaatsen en omdat we laadpleinen goed kunnen inpassen in de openbare ruimte. Bij laadpleinen worden geen parkeerplaatsen gereserveerd. De locaties voor laadpleinen zijn al afgestemd met de wijken. Voor de realisatie van deze voorzieningen is incidenteel € 172.000 benodigd voor het afdekken van de onrendabele top voor marktpartijen en is structureel budget benodigd voor de inzet van een projectleider en de uitvoering en het contractbeheer. Voorgesteld wordt in 2026 het incidentele knelpunt te dekken. De structurele inzet is bij het onderwerp Deelvervoer opgenomen.

Funderingsproblematiek
Er is sprake van funderingsschade door bodemindaling in de wijk Malburgen. Daarnaast is er ook funderingsschade elders in Arnhem, zij het meer incidenteel. Alhoewel de verantwoordelijkheid voor de funderingsproblematiek formeel niet bij de gemeente ligt, maar bij woningeigenaren zelf, is afgesproken dat de gemeente een bepaalde mate van ondersteuning biedt. Hiervoor is in 2024 een plan van aanpak opgesteld. Voor de uitvoering van deze aanpak in 2025 en 2026 is totaal € 800.000 beschikbaar vanuit het Ontwikkelingsplan Malburgen. Dit budget is na 2026 uitgeput.
Voorgesteld wordt in 2026 €100.000 extra beschikbaar te stellen voor het verbreden van het funderingsloket naar een loket voor zowel funderingsproblemen als klimaatschade. Voor 2027-2029 wordt in de begroting in totaal jaarlijks € 325.000 voorgesteld voor de uitvoering van de aanpak funderingsproblematiek (subsidieregeling, monitoring en loket) en klimaatschade (in de vorm van een klimaatschadeloket). Door dit bij een loket onder te brengen, kan efficiënt worden gewerkt en tijdig gesignaleerd welk type schade er is om zo de eigenaren het juiste advies te geven en op weg te helpen bij het aanpakken van deze problematiek.

Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost
In 2024/2025 is de visie Arnhemse Kost, een visie op (stads)landbouw en voedsel, opgesteld. Ook is gestart met de uitvoering van de Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost.
De visie Arnhemse Kost zet in op vier speerpunten: stadslandbouw, natuur inclusieve landbouw, de eiwittransitie en duurzame consumptie. Om invulling te geven aan een goede uitvoering van deze speerpunten wordt voorgesteld vanaf 2026 aanvullend een incidenteel bedrag van € 500.000 op jaarbasis beschikbaar te stellen voor de duur van 4 jaar. Dit budget wordt onder meer ingezet om duurzame stadslandbouw te stimuleren en agrariërs te faciliteren in de transitie naar natuurinclusieve landbouw.

Park Beekdal op de Paasberg
Enkele jaren geleden hebben bewoners het initiatief genomen om een visie op te stellen waarin het beekdal Paasberg wordt getransformeerd naar een park. Op dit moment is een groot deel van het beekdal besloten en wordt het alleen gebruikt door sportclubs en scholen. Het is erg versnipperd waardoor de potentiële kwaliteit van het beekdal niet uit de verf komt. Omdat de stad heter wordt, er steeds vaker wateroverlast is en omdat de natuur

wel wat hulp kan gebruiken, willen we park Beekdal op de Paasberg omvormen naar een openbaar toegankelijk groen (sport)park. Daarnaast zal het gebied een verkeersluw karakter krijgen met meer mogelijkheden voor lopen, fietsen en recreëren. Aanleg van het park zal er verder toe bijdragen dat de wateroverlast op lager gelegen plekken in de stad vermindert.
In 2019 is de raad geïnformeerd over het bewonersinitiatief voor het beekdal en zijn er toezeggingen gedaan om samen met de huidige gebruikers een analyse te maken van het gebied. In 2021 is in een raadsbrief opnieuw gerapporteerd over de voortgang. Afgelopen jaar is met de betrokken stakeholders in het gebied gewerkt aan een plan waarbij de huidige gebruikers van het gebied zijn betrokken bij het ontwikkelen van de visie. Omdat we met de huidige gebruikers afspraken willen maken is het nodig om dit jaar zicht te hebben op de benodigde financiële dekking.
De totale kosten van realisatie worden geschat op ruim € 12 miljoen. Het is op dit moment niet mogelijk om het totaal benodigde bedrag van € 12 miljoen vrij te spelen. Wel is het mogelijk om een eerste stap te zetten in de realisatie van het project. Deze eerste stap omvat het aanleggen van kunstgrasvelden waarmee ruimte vrij gespeeld wordt om (een deel van) het park aan te leggen.
We stellen voor een investeringskrediet van in totaal € 5,2 miljoen in 2026 voor het project park Beekdal op de Paasberg beschikbaar te stellen en dit te dekken door het incidenteel beschikbaar stellen in 2026 van in totaal € 2,3 miljoen (€ 1 miljoen uit het Klimaatadaptatiefonds, € 1 miljoen vanuit de beschikbaar gestelde middelen Arnhem Oost, indien een passend voorstel wordt ingediend en hier binnen de governance van het nationaal programma besluitvorming op plaatsvindt, en € 250.000 nog te werven subsidie) en deze toe te voegen aan de bestemmingsreserve Kapitaallasten en het krediet van € 2,9 miljoen met de daaruit vloeiende structurele oplopende reeks kapitaallasten voor een bedrag van € 105.000 vanaf 2027 naar € 250.000 in 2029 ten laste van de algemene middelen te brengen.

Visie Koelste binnenstad van Nederland met bijbehorende uitvoeringsagenda
De openbare ruimte in de binnenstad is een belangrijke plek die we samen delen en waar we elkaar ontmoeten. Het gebruik van deze ruimte verandert. Er is meer behoefte aan aantrekkelijke ruimtes om te verblijven en ontmoeten. We willen een openbare ruimte die toegankelijk is voor iedereen. Om de toekomstige openbare ruimte in de binnenstad vorm te geven is een visie op de openbare ruimte en koele netwerk in de binnenstad opgesteld met bijbehorende ontwerp – en inrichtingskaders en een uitvoeringsagenda.
In de uitvoeringsagenda wordt een onderscheid gemaakt in tijdelijke interventies, quick wins (0-2 jaar), korte termijn (2-5 jaar) projecten en beeldbepalende lange termijn opgaven waarvoor nog geen financiële middelen voorhanden zijn. Voor de uitvoering van de tijdelijke interventies, quick wins (0-2 jaar) en korte termijn (2-5 jaar) projecten uit de uitvoeringsagenda zijn bestaande budgetten vanuit verschillende programma's beschikbaar. Middels de reguliere P&C-cyclus worden individuele projecten in deze jaren begroot en verantwoord. Voor de beeldbepalende opgaven voor de langere termijn is zeer globaal een eerste inschatting van de kosten in beeld gebracht. We stellen voor om vanaf 2026 hiervoor een bedrag van € 600.000 ter beschikking te stellen.

Een KANSRIJK Arnhem

Ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem met dekking	2026	2027	2028	2029	I/S
Bedragen x € 1.000					
Investering tijdelijke gymzaal Fluitekruid	-3	-3	-3	-3	S
Dekking vanuit BR Onderwijs	3	3	3	3	S
Herverdeling middelen Schoolmoestuinieren	-95	-330			I
Voortzetten Regeling Burgerkracht	-64				I
Dekking vanuit BR Burgerinitiatieven sociaal domein	64				I
Preventieve hulp ter voorkoming van erger (Z&V)	-120	-120	-120		I
Dekking vanuit BR Beschermd en weerbaar	120	120	120		I
Aanpak seksuele intimidatie		-184	-184	-184	I
Dekking vanuit BR Beschermd en weerbaar		184	184	184	I
Opvang stijgend aantal meldingen Veilig Thuis	-200	-200	-200		I
Dekking vanuit BR Beschermd en weerbaar	200	200	200		I
Kinderkamp 11	-29	-28	-28	-28	S

Dekking vanuit huurinkomsten	16	15	15	15	S
Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	*-108*	*-343*	*-13*	*-13*	
Batterijsysteem nieuwbouw G.S.G. Guido	-27	-27	-27	-26	S
Dekking Batterijsysteem nieuwbouw G.S.G. Guido uit IHP	27	27	27	26	S
Nadeel uit aanbesteding investering De Brouwerij	-33	-33	-32	-32	S
Dekking nadeel aanbesteding investering De Brouwerij uit IHP	33	33	32	32	S
Afronding SUVIS-projecten Flores	-9	-9	-9	-9	S
Dekking afronding SUVIS-projecten Flores uit IHP	9	9	9	9	S
Opvang Vluchtelingen		-1.000	-1.000	-1.000	S
Dekking opvang Vluchtelingen uit middelen COA		1.000	1.000	1.000	S
Programmabudget transformatie sociaal domein (25M113)	-1.000	-1.000			I
Voorinvestering transformatie sociaal domein (25M113)	-1.200				I
MO en BW (25M87) - Beschutte opvang	-626	-626	-626	-626	I
MO en BW (25M87) - Jongerenopvang MO	-300	-300	-300	-300	I
MO en BW (25M87) - Maatschappelijke opvang - 22-uurs opvang	-350	-350	-350	-350	I
MO en BW (25M87) - Maatschappelijke opvang - Maatwerk tijdens opvang	-100	-100	-100		I
MO en BW (25M87) - Maatschappelijke opvang - straatcoaches en outreach GGD 2026	-165				I
MO en BW (25M87) - Opzetten ontbrekend aanbod op het snijvlak MO en BW	-200	-200	-200	-200	I
MO en BW (25M87) - Maatschappelijke opvang - EU burgers	-425	0	0	0	I
Financiële vleugels	-200				I
Steunfonds studenten vanaf 18 jaar	-20				I
Subsidie City at home	-85				I
Aanpassen SMI en BSO+	-150	-150			I
Behoud Buurthuizen in Arnhem incidenteel (25M160g)	-250	-250			I
Uitvoering ouderenbeleid (25M120)	-250	-250			I
Verbinding sociaal domein - GGZ	-100	-100			I
Versterken lokale toegang vanuit hervormingsagenda en toekomsttuinen	-500	-500	-500	-500	I
Wijknetwerken	-300				I
Borging preventieve bemoeizorg	-100	-100			I
Gezondheidsplein Rijnstate	-80				I
VAB (Vanuit Autisme Bekeken)	-300				I
Borging Wijk GGD		-300			I
KansenMakers	-40				I
Aan de Bak Garantie	-50				I
Dekking uit BR Wmo en jeugd	5.946	4.902	2.176	1.976	I
Dekking uit BR Jeugdfonds en BR Transformatie zorgbudgetten	890				I
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	***45***	***676***	***100***	***0***	
Totaal ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem	**-63**	**333**	**87**	**-13**	

Batterijsysteem nieuwbouw G.S.G. Guido
Aanvullend op het door de raad beschikbaar gestelde budget voor de nieuwbouw van G.S.G. Guido is een investering in het energiesysteem van het gebouw noodzakelijk voor de aanschaf van een batterijsysteem als oplossing voor netcongestie. De bouw van de school is in volle gang, het batterijsysteem is in 2025 aangeschaft om de bouwplanning niet uit te laten lopen en om aanvullende kosten te voorkomen. De investering is geraamd op € 413.000. Er is perspectief op dekking binnen het project als gevolg van een aanbestedingsvoordeel, maar gelet op mogelijke onvoorziene uitgaven in de verdere uitvoering is hierover pas zekerheid na afronding van de uitvoeringsfase. Naar verwachting levert het schoolbestuur ook een eigen bijdrage omdat er een exploitatievoordeel wordt verwacht uit het gebruik van het batterijsysteem (t.a.v. energiekosten). Hierover is echter ook pas na één jaar ingebruikname voldoende zekerheid. Zodoende worden de meerkosten vooralsnog volledig gedekt door de gemeente, aangezien de investeringen in installaties bij de normale investeringsuitgaven voor onderwijshuisvesting horen. Dekking voor het investeringsbedrag komt daarom vooralsnog vanuit het budget van het IHP-onderwijs.

Nadeel uit aanbesteding investering De Brouwerij
Onderdeel van het project verhuizing van De Brouwerij vso naar het Olympus College is het realiseren van semipermanente huisvesting voor het Olympus College. Eerder werd de totaal benodigde investering geraamd op € 4 miljoen. De aanbesteding heeft geleid tot een overschrijding van het budget met circa € 500.000. In het vervolg van het project wordt onderzocht of het mogelijk is om op onderdelen te besparen. Het realiseren van de semipermanente huisvesting voor het Olympus College is essentieel om uiteindelijk De Brouwerij vso naar Arnhem te kunnen verhuizen. Er is geen alternatief voorhanden. De totaal benodigde investering voor het project wordt nu geraamd op € 4,5 miljoen. Voorgesteld wordt het investeringskrediet voor De Brouwerij met € 500.000 te verhogen en de hogere kapitaallasten die hieruit voortvloeien te dekken uit bestaande middelen voor het IHP.

Afronding SUVIS-projecten Flores
Vanwege forse kostenstijgingen op diverse SUVIS projecten heeft schoolbestuur Flores de gemeente gevraagd om een aanvullende bijdrage. Deze projecten worden dit jaar afgerond, in lijn met de looptijd van de SUVIS-regeling tot februari volgend jaar. Voorgesteld wordt om de overschrijding naar rato van eerdere inbreng te dragen door gemeente en het schoolbestuur. Op een bedrag van totaal € 350.000 is dat voor de gemeente een bijdrage van € 225.000. Dit kan worden gedekt uit de vrijval van gemeentelijke bijdragen op andere SUVIS-projecten die eind dit jaar terugvloeit. Met het vaststellen van het IHP werden die maatregelen in verbetering van het binnenklimaat ook geborgd en kwamen diverse SUVIS-projecten te vervallen. Voorgesteld wordt een aanvullende investering in 2025 van € 225.000 ter afronding van SUVIS-projecten bij Flores scholen en de structurele lasten daarvan te dekken uit de middelen voor onderwijshuisvesting.

Opvang Vluchtelingen
In 2024 heeft de Gemeente Arnhem met Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) afspraken gemaakt over samenwerking met betrekking tot de opvang van vluchtelingen, voor een periode van dertig jaar. COA realiseert in Arnhem 1700 vaste, en dus toekomstbestendige opvangplekken, voor vluchtelingen. Als het nodig is en de stad dat aan kan, dan kunnen daar ook tijdelijk extra opvangplekken bij komen. Arnhem doet op deze manier meer dan op grond van de spreidingswet wordt gevraagd. Binnen de overeenkomst zijn ook afspraken gemaakt over de kwaliteit van de opvang, de integratie van vluchtelingen in de samenleving en ondersteuning voor hun participatie en inburgering. Samen zorgen we ervoor dat iedereen die opgevangen wordt vanaf dag één kan meedoen in de samenleving, met onder meer taal, werk, sport, cultuur en gezondheid. De gemeente neemt hierin de regie. Om dat te kunnen doen ontvangt de gemeente Arnhem van COA tot en met 2026 een bedrag van € 1 miljoen per jaar. Uitgangspunt is dat na die tijd jaarlijks minimaal dit bedrag uitgekeerd wordt aan Arnhem op grond van de Spreidingswet. Indien deze regeling wijzigt ten nadele van de gemeente Arnhem (bijvoorbeeld door intrekken van de Spreidingswet), dan zal de financiering door COA doorlopen voor het bedrag ter hoogte van het nadeel, met een jaarlijks maximum van € 1 miljoen (prijspeil 2024).

Knelpunten sociaal domein vanuit reserves Wmo en jeugd, Jeugdfonds en Transformatie zorgbudgetten
Van alle onderstaande knelpunten wordt voorgesteld deze te dekken uit de bestemmingsreserve WMO en jeugd, bestemmingsreserve Jeugdfonds en bestemmingsreserve Transformatie zorgbudgetten. In de Perspectiefnota is aangegeven dat € 15 miljoen uit de BR Wmo en jeugd beschikbaar gesteld kan worden voor de transformatie van het sociaal domein. Na deze onttrekking resteren vrijwel enkel nog middelen in de reserve die bedoeld zijn om de effecten van de mogelijke invoering van een nieuw verdeelmodel en de doordecentralisatie beschermd wonen te dekken. Zowel de BR Jeugdfonds als de BR Transformatie zorgbudgetten heeft een transformatief doel. Daarom wordt voorgesteld deze reserves in te zetten voor de transformatie van het sociaal domein. Na de voorgestelde onttrekkingen van in totaal € 890.000 zijn beide reserves leeg.

Programmabudget transformatie sociaal domein (25M113)
Het programmabudget is het budget wat benodigd is voor de coördinatie en bemensing van de transformatie van het sociaal domein. Het betreffen hierbij voor het overgrote deel interne kosten bij ons als gemeente. Het gaat hierbij onder andere om de kosten voor projectleiders/ambtelijk trekkers per hoofdopgave, data en monitoring, communicatie en verandermanagement, externe onderzoeken (doorlichtingen, adviezen, dwarskijksessies), sociaal strateeg en regisseur voor verbinding sociaal/fysiek/wonen-zorg. Voorgesteld wordt zowel in 2026 als in 2027 hiervoor € 1 miljoen in te zetten.

Voorinvestering transformatie sociaal domein (25M113)
De voorinvesteringen betreffen het budget wat benodigd is om buiten onze eigen organisatie de transformatie door te kunnen voeren. Hierbij lopen de kosten grotendeels voor de baten uit. Te denken valt hierbij aan het versterken van preventie, het samenwerken tussen onderwijs en jeugdhulp, het verder aansluiten van de sociale basis, het versterken van de lokale toegang, het breder inzetten op de doorbraakaanpak, het breder uitrollen van de wijknetwerken, etc. Om deze investeringen te laten renderen is er ook voldoende aandacht nodig om de betrokken maatschappelijke organisaties te begeleiden bij de benodigde veranderingen. Ook voor het begeleiden van de benodigde veranderingen bij externe partners zijn middelen noodzakelijk. We stellen voor om in 2026 hiervoor incidenteel € 1,2 miljoen ter beschikking te stellen.

Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (25M87)
In de Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen wordt een passend vangnet geboden aan mensen in een kwetsbare situatie. Dit doet Arnhem als centrumgemeente voor de regio Centraal Gelderland. Dit vangnet moet zowel kwalitatief als kwantitatief aansluiten op en meebewegen met de behoefte van de doelgroep als geheel en de verschillende subdoelgroepen. Om dit te kunnen doen is een stabiele financiële basis nodig. In de afgelopen jaren zien we een toename van het aantal mensen dat dak- of thuisloos wordt. Daardoor is er tot dusver geen afbouw van de opvang gerealiseerd. Aan de andere kant leidt gebrek aan huisvesting/wonen ook tot stagnatie in de door- en uitstroom.
Op dit moment is een aantal knelpunten in beeld, die grotendeels betrekking hebben op de zwaarder wordende doelgroep. De bij de Perspectiefnota 2026-2029 aangenomen motie vraagt financiële middelen beschikbaar te stellen om deze knelpunten binnen MO/BW te dekken voor vier jaar. Om die reden stellen we voor:

- *Beschutte opvang*
  Sinds 2023 zijn er 8 plaatsen Beschutte Opvang op de opvangvoorziening Remisestraat. Deze opvangplekken zijn voor dak- en thuisloze cliënten die niet in beeld komen of blijven binnen het reguliere aanbod van beschermd wonen en de Maatschappelijke Opvang van IrisZorg. Het gaat om een groep zorgmijdende cliënten met vaak chronische en complexe verslaving- en psychiatrische problematiek en/of verstandelijke beperkingen. De belangrijkste focus van beschutte opvang ligt op het bieden van veilige huisvesting en het onderhouden van contact met de cliënten. Vanuit deze basis wordt gestreefd hen te motiveren om te werken aan herstel. De huidige 8 plaatsen zijn in 2023, 2024 en 2025 incidenteel gefinancierd. Als we dit willen voortzetten zijn daarvoor middelen nodig. Voorgesteld wordt hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 jaarlijks € 626.000 in te zetten.
- *Jongerenopvang MO*
  Per 2026 stopt onze huidige aanbieder met het faciliteren van jongerenopvang. Het is de verwachting dat een nieuwe aanbieder duurder zal zijn gezien de hogere CAO-lonen en het tekort aan personeel. Daarnaast is er een uitbreiding van capaciteit noodzakelijk: de huidige twee crisisbedden worden structureel bezet, regelmatig worden jongeren boventallig geplaatst en de instroom is onverminderd terwijl de uitstroom blijft stagneren. Voorgesteld wordt hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 € 300.000 in te zetten.
- *22-uurs opvang*
  Met de proef 22-uursopvang Spoorwegstraat willen we naar aanleiding van raadsmoties en aanvullend onderzoek in de zogeheten ‘tussenuren’ een verblijfsruimte voor dak- en thuisloze mensen creëren. Dit zijn de uren waarin zowel inloopvoorziening Het Kruispunt als nachtopvang De Duif gesloten zijn. Deze pilot doen we op verzoek van de raad en voor de duur van maximaal twee jaar. Voor de pilotperiode is er dekking, vanaf 1 januari 2027 is er geen dekking meer. De eerste resultaten zijn positief, vanuit de opvanginstellingen wordt meer doelgroep bereikt. De proef wordt gevolgd met tussentijdse evaluaties, welke 3 maal per jaar wordt uitgevoerd, met een eindevaluatie in februari 2027. Voorgesteld wordt de 22-uursopvang in de jaren 2026 tot en met 2029 voort te zetten en daarvoor per jaar € 350.000 in te zetten.

- *Maatwerk tijdens opvang*
  De doelgroep van Maatschappelijke Opvang wordt zwaarder, waardoor er soms extra inzet op begeleiding nodig is om een plaatsing in een van de voorzieningen mogelijk te maken. Indien we dit maatwerk willen voortzetten zijn extra middelen nodig. Voorgesteld wordt hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 elk jaar € 100.000 in te zetten. In bovenstaande tabel is dit verwerkt tot en met 2028, het jaar 2029 telt in de tabel hierna mee (ten laste van de algemene middelen).
- *Straatcoaches en outreach GGD*
  De capaciteit van de straatcoaches is uitgebreid sinds 1 november 2023. Sinds 1 januari 2025 is de uitbreiding voortgezet, mede vanwege de 22-uursopvang die van start ging op 01-01-2025. Daarnaast is gestart met een outreachende aanpak van de GGD in de binnenstad en delen van het Spijkerkwartier en Klarendal. De uitbreiding van de capaciteit straatcoaches evenals de outreachende aanpak van de GGD heeft geleid tot positieve resultaten. We stellen voor dit voort te zetten in de jaren 2026 tot en met 2029 en hier elk jaar € 165.000 voor in te zetten. In bovenstaande tabel is het jaar 2026 verwerkt, de jaren 2027 tot en met 2029 tellen in te tabel hierna mee (ten laste van de algemene middelen).
- *Opzetten ontbrekend aanbod op het snijvlak MO en BW*
  Dakloze jongeren zijn gezien de aard van hun problematiek, niet op hun plek in de Maatschappelijke Opvang. Tegelijkertijd is er in andere zorgvormen zoals Beschermd Wonen geen passend aanbod voor hen omdat zij eerst tot rust en stabiliteit moeten komen alvorens te kunnen werken aan doelen en herstel. Voor hen zou een plaatsing op een soort tussenvoorziening mogelijk moeten zijn, die op dit moment nog niet bestaat. Indien we dit ontbrekend aanbod willen opzetten, zijn daarvoor extra middelen nodig. We stellen voor in de jaren 2026 tot en met 2029 € 200.000 ter beschikking te stellen.
- *Maatschappelijke opvang EU-burgers*
  De opvang van EU-burgers die op verzoek van de raad is opgezet, was (in afwachting van rijks- en/of Europese regelgeving) voorzien voor een periode van twee jaar vanaf 1 juli 2024. Er is echter nog geen vooruitzicht dat dit beleid er gaat komen. Het rijk heeft besloten om de landelijke pilot te verlengen en uit te breiden met meer gemeenten. Of Arnhem hieraan gaat deelnemen is afhankelijk van de nog door het rijk bekend te maken randvoorwaarden. Indien we deze opvang geheel of gedeeltelijk willen verlengen, zijn daarvoor lokale middelen nodig. We stellen voor hiervoor in 2026 incidenteel € 425.000 in te zetten en voor de jaren daarna vooralsnog te rekenen op een rijksbijdrage.

Financiële vleugels
De pilot 'Financiële Vleugels', die eindigt in november 2025, is gericht op het ondersteunen van jongvolwassenen in een kwetsbare positie. De pilot richt zich specifiek op jongvolwassenen tussen de 18 en 21 jaar om hen vanuit een crisissituatie naar een stabielere basis te brengen en meer bestaanszekerheid te bieden. Door hen onder andere te ondersteunen bij het bieden van financiële stabiliteit, kunnen ze hun leven weer op de rails zetten. De bevindingen uit deze pilot zullen helpen om gerichte beleidsinterventies te ontwikkelen binnen de Participatiewet. Voortzetting van de pilot vraagt € 200.000 per jaar. We stellen voor dit incidenteel in 2026 te doen.

Steunfonds studenten vanaf 18 jaar
In 2023 heeft ROC Rijn IJssel € 50.000 subsidie ontvangen om studenten te ondersteunen bij hun financiële problemen. Voor 2024 vinden we dat deze vraag breder opgepakt moet worden en is Rijn IJssel College gevraagd om hiervoor een voorstel te maken. Om deze bredere denkrichting samen met Rijn IJssel College te kunnen uitwerken is voor 2026 incidenteel € 20.000 nodig, voor ondersteuning en gemeentelijke capaciteit.

Subsidie City at home
City@Home is een maatschappelijke organisatie die vrouwen ondersteunt om te participeren in de samenleving van Arnhem. Het aantal vrouwen dat deelneemt aan de activiteiten van City@Home stijgt sterk en daarmee ook de druk op de organisatie. City@Home heeft de gemeente Arnhem om financiële hulp gevraagd om zo de groei van de eigen organisatie aan te kunnen. Voorgesteld wordt om incidenteel in 2026 € 85.000 hieraan toe te kennen.

Aanpassen SMI en BSO+
Dit punt valt samen met het besluit over de verruiming van de sociaal medische indicatie (SMI). Het is wenselijk om de huidige inzet van de BSO+ (product jeugdzorg) te verminderen en ‘passende BSO’ te organiseren zodat kinderen in de eigen wijk naar een reguliere BSO kunnen gaan. Om te beginnen kunnen vier pilots georganiseerd worden om de inhoudelijke en financiële effecten te onderzoeken. De totale kosten worden geschat op € 250.000 in 2026 en 2027. Vanuit het programma perspectief voor de jeugd is al jaarlijks € 100.000 beschikbaar. Daardoor is incidenteel € 150.000 per jaar nodig in die jaren.

Behoud Buurthuizen in Arnhem incidenteel (25M160g)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 in een motie aangenomen waarin gevraagd wordt om prioriteit te geven aan het verhogen van het budget “ontmoeten en verbinden” voor ontmoetingsfuncties en de SAB te blijven steunen in haar functie als versterker van de (besturen van de) buurthuizen en doorontwikkelaar van de gezamenlijke beleids- en uitvoeringsagenda vanuit de gemeente. Tot slot wordt gevraagd om bij de transformatie van het sociaal domein en het integrale accommodatiebeleid de Arnhemse buurthuizen een centrale plaats te blijven geven en samen met samenwerkende welzijn- en zorgpartners (zoals Rijnstad, SWOA, etc) te kijken naar optimaal gebruik van de bestaande ontmoetingsplekken. Voorgesteld wordt voor de jaren 2026 en 2027 hiervoor € 250.000 in te zetten.

Uitvoering ouderenbeleid (25M120)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Ouderenbeleid uitvoeren' (25M120) aangenomen. Deze motie vraagt om bij de Begroting 2026 voorstellen te doen die bijdragen aan de uitvoering van het ouderenbeleid in Arnhem. De nota ‘Op eigen wijze oud(er) worden in Arnhem’ is in 2025 door de raad vastgesteld. Met het Arnhemse ouderenbeleid bereiden we ons voor op de forse groei van het aantal ouderen in de stad. Met onze maatschappelijke partners wil de gemeente slimme verbindingen tussen programma’s en projecten leggen. Daarmee bouwen we aan krachtige buurten en een sociale en fysieke infrastructuur, waarin inwoners voor zichzelf kunnen zorgen, voor elkaar kunnen inzetten en de juiste ondersteuning krijgen. We houden daarbij oog voor de kosten en uitvoering van de zorg. Deze lasten moeten immers voor de maatschappij draagbaar blijven. De gemeente is bereid om het ouderenbeleid aan te jagen, te investeren in preventie en nieuwe initiatieven te stimuleren. We stellen voor hiervoor in de jaren 2026 en 2027 € 250.000 in te zetten.

Verbinding sociaal domein - GGZ
In 2024 is er een succesvolle pilot geweest waar GGZ gerelateerde vragen opgepakt werden door een team vanuit de GGZ, de Sociale Wijkteams en ervaringsdeskundigen. Daaruit is gebleken dat de persoon met een hulpvraag efficiënter geholpen kon worden. Daarnaast is het project Samen Sterker ontstaan naar aanleiding van een Duivelshuisgesprek op initiatief van de wethouder Zorg en de burgemeester. Zo kan de Politie buiten kantoortijden gemakkelijker verbindingen leggen met zorgpartijen. Dit vraagt om borging via aanvullende financiële middelen. Voorstel is om de projecten in deze Begroting voor twee jaar incidenteel te financieren met € 100.000 en in die periode te bezien of we de projecten structureel willen voortzetten.

Versterken lokale toegang vanuit hervormingsagenda en toekomsttuinen
Een belangrijk onderdeel van de Hervormingsagenda Jeugd is het versterken van de lokale toegang. Dit is niet alleen onderdeel van de Hervormingsagenda maar ook van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming en de Regiovisie HGKM. De lokale teams zijn belangrijk in het realiseren van de veranderingen binnen de jeugdhulp. Van hen wordt enerzijds verwacht dat zij een rol spelen in het terugdringen van het jeugdhulpgebruik, door problemen die kinderen, jongeren en hun gezin ervaren te normaliseren en klein te houden met gesprekken, adviezen en met eventueel directe inzet van lichte hulp die zij zelf bieden. Anderzijds wordt van hen verwacht dat zij breed kijken naar de krachten en zorgen in een gezin, waar nodig passende hulp op de relevante leefgebieden organiseren, veiligheidsproblematiek herkennen en bij onveiligheid ouders en jeugdigen bewegen tot hulp, ook als zij daar niet zelf voor open staan. Vanuit de Hervormingsagenda moet elke gemeente in 2028 een stevig lokaal team hebben staan. Na 2028 is het nog niet klaar. Vanuit het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming moet dit in 2030 staan. De Hervormingsagenda Jeugd kondigt hiervoor een convenant ‘stevige lokale teams’, waarin het gaat om de randvoorwaarden waarbinnen professionals van alle lokale teams hun centrale rol kunnen vervullen. Om die reden wordt voorgesteld incidenteel € 500.000 voor de jaren 2026 tot en met 2029 in te zetten.

Wijknetwerken
De gemeente wil samen met haar maatschappelijke partners werken met wijknetwerken voor Welzijn en Zorg. Dat zijn gebiedsgerichte netwerken van welzijns- en zorgorganisaties en het Sociaal Wijkteam Arnhem. De deelnemende partijen nemen daarin gezamenlijk de verantwoordelijkheid om de zorg en ondersteuning aan inwoners van Arnhem anders te organiseren. Voor 2026 wordt incidenteel € 300.000 aan lasten verwacht. Dit betreffen extra kosten voor de zorgaanbieders aan deelname wijknetwerkoverleg, extra kosten sociaal wijkteam deelname wijknetwerken en de verbindingsfunctie (samenwerking welzijn en zorg).

Borging preventieve bemoeizorg
Preventieve bemoeizorg is gericht op hulp bieden aan mensen die zelf geen hulp zoeken, maar wel hulp nodig hebben. Omdat RIBW naar tevredenheid ook de bemoeizorg vanuit de maatschappelijke opvang (MO) levert, is besloten om de preventieve bemoeizorg over te hevelen naar RIBW. Dit maakt dat deze preventieve aanpak nog

incidenteel gefinancierd wordt, maar dat we deze aanpak graag willen borgen. Zo kan RIBW een brede doelgroep blijven bedienen, wat helpt om complexe zorgvragen te verminderen door vroegtijdige interventies. Het voorstel is om de activiteit in deze Begroting twee jaar incidenteel te financieren met € 100.000 en in die periode te bezien of we de activiteit structureel willen voortzetten.

Gezondheidsplein Rijnstate
Tot 2026 wordt het Gezondheidsplein in Rijnstate gefinancierd met incidentele middelen van Menzis. Het streven is om het vanaf 2026 regionaal en structureel te borgen met de betrokken gemeenten en het Rijnstate Ziekenhuis. De kosten voor de leefstijlcoaches worden dan naar rato over de gemeenten verdeeld. Voor Arnhem gaat het om € 80.000 per jaar. We stellen voor dit voor 2026 in deze Begroting te regelen. Voor de jaren erna zoeken we dekking binnen IZA/GALA. Hiermee kunnen we het Gezondheidsplein in de huidige vorm voortzetten, waarmee we 1295 mensen per jaar begeleiden naar een gezonder leven.

Vanuit Autisme Bekeken (VAB)
VAB biedt levensloopbegeleiding voor inwoners met autisme. Het is een gespecialiseerde zorgvorm die in Arnhem nog niet wordt geboden. Het is een langdurige vorm van ondersteuning voor mensen met autisme die helpt om uitdagingen in het leven aan te gaan en beter te functioneren binnen de maatschappij. Het doel is om de zelfredzaamheid, participatie en kwaliteit van leven van de deelnemer te vergroten, terwijl ook de belasting van naasten wordt verminderd. VAB is eerder vanuit een pilot gefinancierd door VWS en in Arnhem ingezet. De resultaten van de pilot en een reflectie op deze vorm van begeleiding worden in het najaar 2025 met uw raad gedeeld. Vooruitlopend op deze evaluatie, reserveren we incidenteel voor 2026 een bedrag van € 300.000 voor een eventueel vervolg.

Borging Wijk GGD
Sinds november 2023 kan een Wijk GGD'er (medewerker OGGZ VGGM) na een overlastmelding bij de politie een persoon met onbegrepen gedrag bezoeken in plaats van alleen een digitaal onderzoek te doen. De eerste resultaten zijn positief omtrent deze nieuwe werkwijze in Arnhem Oost en het centrumgebied en zijn zelfs zo positief dat we via ZonMw middelen voor 2025 en 2026 hebben ontvangen om de aanpak stadsbreed uit te rollen. De VGGM kan slimme verbindingen leggen voor de persoon met onbegrepen gedrag, waardoor de persoon goed in beeld blijft. Ook het bemoeizorg team van RIBW is goed aangesloten op de Wijk GGD. De Wijk GGD is op dit moment nog incidenteel gefinancierd en deze aanpak zien wij graag geborgd. Voorgesteld wordt om ook in 2027 hiervoor € 300.000 in te zetten.

KansenMakers
De KansenMakers bieden een platform waar jongeren zelf programma's ontwikkelen en uitvoeren, gericht op studie, werk, inkomen en gezondheid. In de wijk Presikhaaf, waar veel jongeren opgroeien in kansarme gezinnen met beperkte financiële zekerheid en negatieve stigma's, ondersteunt KansenMakers hen door middel van de juiste tools studie- en loopbaancoaching en een uitgebreid netwerk. Voor dit platform is jaarlijks € 40.000 aan subsidie nodig. We stellen voor deze subsidie in het jaar 2026 incidenteel toe te kennen.

Aan de Bak Garantie
Het project 'Aan de Bak Garantie' heeft als doel jongeren een goede start op de arbeidsmarkt te bieden. Het is met name gericht op leerlingen die een opleiding volgen in kansrijke sectoren zoals zorg, techniek of logistiek. Het idee is dat jongeren bij de start van hun opleiding al de garantie krijgen op een baan, mits ze hun opleiding afronden. De positieve effecten van dit project kunnen verloren gaan als er geen middelen worden toegekend voor de voortzetting ervan. Het is belangrijk om te zorgen dat dit project goed geborgd worden om de continuïteit en duurzaamheid van de positieve effecten te waarborgen. Voorgesteld wordt incidenteel in 2026 € 50.000 hiervoor beschikbaar te stellen.

Ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem tlv Algemene middelen	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**I/S**
Bedragen x € 1.000					
Voordeel zorg	4.010	4.010	4.010	4.010	S
Dotatie overschot BW aan BR Wmo en Jeugdzorg laten vervallen	3.100	4.500	800		I
Non-formele educatie	-38	-38	-38		I
Kwijtschelding Afvalstoffenheffing	60	60	60	60	S

Doorberekenen lagere kwijtschelding in afvalstoffenheffing	-60	-60	-60	-60	S
Kwijtschelding Rioolheffing	170	170	170	170	S
Doorberekenen lagere kwijtschelding in rioolheffing	-170	-170	-170	-170	S
Kwijtschelding OZB en overige heffingen	10	10	10	10	S
BUIG 2025	-1.263	-1.461	-1.812	-1.864	S
Werkgeverschap sociale werkvoorziening	-743	-705	-669	-635	S
Beschermingsbewind	-800	-800	-800	-800	S
Vergroten bereik Individuele inkomenstoeslag			-360	-360	S
Borging wettelijke termijnen en kwaliteit dienstverlening uitvoering participatiewet	-600	-300			I
Actualisatie lasten De Hobbit	-150	-150	-150	-150	S
Uitvoeringskosten inburgering	-800	-800	-800	-800	S
De Overkant en de Leuke Linde	-250	-250	-250	-250	S
Exploitatielasten gymzalen	-307	-307	-307	-307	S
Dekking exploitatielasten OZB, heffingen en verzekeringen gymzaal fluitekruid uit IHP	-20	-20	-20	-20	S
Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	*2.149*	*3.689*	*-386*	*-1.165*	
Actualisatie SW	-226	-206	-186	-196	S
Gratis bibliotheekpas tot 24 jaar (25M145)	-95	-95	-95	-95	S
Extra capaciteit om laaggeletterdheid onder kinderen te voorkomen (25M131)	-92	-92	-92	-92	S
Taalrijk opgroeien (25M158)	-150	-110	-110	-125	S
Gelijktrekken bedrag Gelrepas voor 67+ (25M121)	-55	-55	-55	-55	S
Extra capaciteit om zorgfraude op te sporen en zorggeld terug te vorderen (25M132)	-101	-101	-101	-101	I
Dekking extra capaciteit om zorgfraude op te sporen en zorggeld terug te vorderen (25M132)			101	101	I
Arnhems opbouwwerk	-400	-400	-400	-400	S
Middelen voor Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (25M87)	-950	-1.115	-1.115	-615	I
Meedoen vanaf dag 1 (25M102)		-1.000	-1.000	-1.000	S
Aanpak PrEP (25M93)		-100	-100	-100	S
Buurtconcierges (25M115)	-400	-400	-400	-400	S
Ultbreiding MFC De Malburcht	-33	-33	-33	-33	S
Beheer MFC's	-1.250				I
Aankoop Sperwer	-100	-100	-100	-100	S
De Leuke Linde	-15	-15	-15	-15	S
Inkomensregelingen			-265	-265	S
Aanpassen reserveringscapaciteit Bijzondere Bijstand	-25	-25	-25	-25	S
Gezond en actief leven	-250	-250	-250	-250	S
Pedagogisch medewerker Rommelkist	-125				I
Jongerenwerk op School - AO	-80				I
Niet gerealiseerde bezuiniging begeleiding kleine groepen	-750				I
Behouden basisniveau Maatschappelijke opvang	-350				I
Extra capaciteit schuldhulpverlening	-1.150	-1.150	-1.150	-1.150	S
Geldzaken voor Ondernemers: meer begeleiding Over Rood	-30	-30	-30	-30	I

Vroegsignalering		-230	-230	-230	S
Aanpassen SMI en BSO+	-500	-499	-568	-521	S
Kansrijke start		-250	-250	-250	S
Behouden basisniveau Welzijn	-500	-500			I
Initiatieven sociale cohesie	-100				I
Jongerenwerk	-1.250	-1.250	-1.250	-1.250	S
Sociale Wijkteams tbv transformatie sociaal domein	-679	-864			I
Behoud basisniveau GGD - VGGM	-118	-118	-118	-118	S
Indexatie lokaal aanbod VGGM	-52	-52	-52	-52	S
Ervaringsdeskundigheid	-100	-100	-100	-100	S
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	***-9.926***	***-9.140***	***-7.989***	***-7.466***	
Totaal ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem	**-7.777**	**-5.450**	**-8.375**	**-8.631**	

Actualisatie SW
Arnhem ontvangt als centrumgemeente via het gemeentefonds ook de vergoeding voor de medewerkers SW die bij Scalabor werken, maar buiten onze arbeidsmarktregio wonen (de zogenoemde buitengemeenten). Het gaat om ongeveer 49 mensen, die dus in onze regio werken, maar wonen in bijvoorbeeld Montferland of Renkum. Dit zijn medewerkers die meestal al bij Scalobor werkten (soms al tientallen jaren) en op enig moment buiten de arbeidsmarktregiogrenzen zijn gaan wonen. In de modulaire gemeenschappelijke regeling is vastgelegd dat de 11 gemeenten van arbeidsmarktregio Midden-Gelderland de bovengenoemde eigen bijdrage van de buitengemeenten betalen (na verhuizing buiten de regio). Hetzelfde geldt andersom ook als mensen hier wonen en in andere arbeidsmarktregio werken. Deze afspraak geldt in ieder geval sinds de MGR formeel werkgever werd van de SW. De hogere vergoeding SW leidt daarom tot een terugbetaling aan de regiogemeenten ter compensatie van de eigen bijdrage voor de buitengemeenten.

Gratis bibliotheekpas tot 24 jaar (25M145)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie ‘Behoud gratis bibliotheekpas voor jongeren’ (25M145) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om structurele middelen beschikbaar te maken om de gratis bibliotheekpas voor jongeren van 18 tot 24 jaar te kunnen blijven aanbieden. In Arnhem vinden we de aanpak van laaggeletterdheid belangrijk. Bij de handeling van de Begroting 2023 is al geld vrijgemaakt om de verhoging van de leeftijdsgrens incidenteel voor drie jaar tot en met 2025 te bekostigen. In deze Begroting wordt voorgesteld deze maatregel vanaf 2026 structureel in te voeren, waarbij door indexatie en verwachte groei jaarlijks € 95.000 nodig is. Hierin is rekening gehouden met een toename van het aantal actieve gebruikers als gevolg van een promotiecampagne in 2025.

Extra capaciteit om laaggeletterdheid onder kinderen te voorkomen (25M131)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie ‘Extra capaciteit om laaggeletterdheid onder kinderen te voorkomen’ (25M131) aangenomen, waarin gevraagd wordt om het aantal intermediairs op korte termijn te vergroten met minimaal 1 fte met als doel om het bereik te vergroten in de wijken die nu het laagst scoren. Toeleiding naar peuteropvang kan versterkt worden door de inzet van een intermediair, zeker in wijken waar het gebruik van peuteropvang niet vanzelfsprekend is. Vanuit andere steden weten we ook dat samen oplopen met ouders een positief effect heeft op de toeleiding naar peuteropvang, de uitleg over het belang van VVE en door te werken met een vertrouwenspersoon dit meer impact heeft dan alleen de uitleg vanuit het consultatiebureau. Om die reden stellen we voor structureel vanaf 2026 € 92.000 ter beschikking te stellen.

Taalrijk opgroeien (25M158)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie ‘Taalrijk opgroeien’ (25M158) aangenomen. Deze motie vraagt om prioriteit te geven aan de uitvoering van het door de raad gevraagde plan voor taalrijk opgroeien (van -9 maanden tot 100 jaar). Concreet gaat het om de volgende doelen en onderliggende maatregelen:

- Samenhang in aanbod en versterken doorgaande lijn (o.a. Boekenstart op consultatiebureau, VoorleesExpress, DoorleesExpress, Bibliotheek op school)
- Ouderbetrokkenheid vergroten / activeren ouders en verzorgers (o.a. kennisbevordering van professionals voor het ondersteunen van ouders)

- Ondersteunen professionals en samenwerkingspartners (o.a. kennisbevordering van professionals binnen het sociaal domein van de gemeente Arnhem)

Voorgesteld wordt om hiervoor in 2026 € 150.000, in 2027 en 2028 € 110.000 en vanaf 2029 € 125.000 in te zetten.

Gelijktrekken bedrag Gelrepas voor 67+ (25M121)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Gelijktrekken bedrag Gelrepas voor 67+' (25M121) aangenomen. Daarin worden middelen gevraagd voor het ophogen van het bedrag voor de Gelrepas voor 67+ naar tweehonderd euro. Op basis van het bestedingspatroon van volwassenen die nog geen AOW hebben, is de inschatting dat de extra kosten van het verhogen van het tegoed voor AOW-ers per jaar € 55.000 bedragen. Voorgesteld wordt deze middelen vanaf 2026 structureel beschikbaar te stellen.

Extra capaciteit om zorgfraude op te sporen en zorggeld terug te vorderen (25M132)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen die vraagt om extra capaciteit om zorgfraude op te sporen en zorggeld terug te vorderen (25M132). Daarbij moet ervoor gezorgd worden dat álle deelnemende regiogemeenten uit de MGR SDCG substantieel bijdragen aan het vergroten van de (regionale) capaciteit om zorgfraude op te sporen. Voorgesteld wordt om hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 incidenteel € 101.000 beschikbaar te stellen, waarbij er vanuit gegaan wordt dat dit in de jaren 2028 en 2029 terugverdiend wordt.

Arnhems opbouwwerk
Het welzijnsbeleid is onlangs vastgesteld in de raad. Hierin is opgenomen dat opbouwwerk een onmisbare schakel is in de wijk. We zetten preventie voorop: we voorkomen liever problemen dan dat we genezen. Hiervoor is een stevige sociale basis noodzakelijk. Opbouwwerkers hebben als taak te werken aan krachtige, verbonden gemeenschappen waarin iedereen kan meedoen. Door individuele én groepen inwoners te activeren, te verbinden en te ondersteunen. Zo dragen zij bij aan meer eigen regie en sociale netwerken van inwoners. Als we dit willen blijven doen, moet opbouwwerk ook in alle wijken van Arnhem toegankelijk zijn. Op dit moment is voor opbouwwerk structureel een bedrag van € 535.000 beschikbaar. Het beperkte budget en bijhorende capaciteit hebben erin geresulteerd dat niet in alle wijken opbouwwerk geboden kan worden en hiermee onvoldoende bijgedragen kan worden aan het realiseren aan de doelstellingen in het welzijnsbeleid. Met een financiële impuls kan een bredere dekking over de stad gerealiseerd worden. Voorgesteld wordt om structureel € 400.000 vanaf 2026 hiervoor in te zetten.

Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (25M87)
In de Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen wordt een passend vangnet geboden aan mensen in een kwetsbare situatie. Dit doet Arnhem als centrumgemeente voor de regio Centraal Gelderland. Dit vangnet moet zowel kwalitatief als kwantitatief aansluiten op en meebewegen met de behoefte van de doelgroep als geheel en de verschillende subdoelgroepen. Om dit te kunnen doen is een stabiele financiële basis nodig.
Op dit moment is een aantal knelpunten in beeld, die grotendeels betrekking hebben op de zwaarder wordende doelgroep. De bij de Perspectiefnota 2026-2029 aangenomen motie vraagt financiële middelen beschikbaar te stellen om deze knelpunten binnen MO/BW te dekken voor vier jaar. In de tabel met dekking is reeds een aantal jaarschijven voor 'Maatwerk tijdens opvang' en 'Straatcoaches en outreach GGD' opgenomen, de resterende jaarschijven worden vanuit de algemene middelen gedekt. Aanvullend wordt voorgesteld:

- *Uitbreiding capaciteit MO voor zwaardere doelgroep*
  De vraag naar opvang voor de doelgroep met verslaving en/of zware psychiatrie neemt toe: er is inmiddels structureel een wachtlijst. Als de BW-plekken op de Remisestraat inderdaad kunnen verhuizen naar een andere locatie en/of aanbieder, zouden we op de Remisestraat acht extra MO-plekken kunnen inrichten. Hiervoor zijn extra middelen nodig, voorgesteld wordt om in de jaren 2026 tot en met 2028 jaarlijks € 600.000 in te zetten.
- *Nieuwe vorm trainingshuizen Beschermd Wonen*
  IrisZorg biedt Beschermd Wonen (BW) voor Arnhemmers met een verslaving in drie vormen: mensen die actief gebruiken, mensen die gereguleerd gebruiken, en mensen die proberen af te kicken. De BW-vorm voor mensen die actief gebruiken is nu gevestigd op de Maatschappelijke Opvang-voorziening in de Remisestraat. De interactie met de cliënten van de Maatschappelijke Opvang (MO) heeft dusdanig ongewenste effecten, dat we een andere locatie voor deze BW-vorm noodzakelijk achten. Mochten we deze andere locatie willen inrichten, dan ontbreken daar nu de middelen voor. Voorgesteld wordt hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 jaarlijks € 350.000 voor in te zetten.

Meedoen vanaf dag 1 (25M102)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie ‘Laat nieuwe Arnhemmers meedoen vanaf dag 1’ (25M102) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om het structureel maken van de incidentele middelen voor vluchtelingen. We vangen vluchtelingen en ontheemden van waar ook ter wereld ruimhartig op en realiseren duurzame en structurele opvang. We bieden hen, ongeacht hun status, toekomstperspectief. Wij helpen ze met wonen, werken, taal, geld, opleidingen, sport en gezondheid zodat ze mee kunnen doen in onze Arnhemse samenleving. We bouwen aan een stevig en duurzaam fundament. In de begroting zijn alleen incidentele middelen beschikbaar. Om dit beleid structureel te kunnen borgen, zijn ook structurele middelen nodig. Voorgesteld wordt dan ook om € 1 miljoen vanaf 2027 hiervoor in te zetten. Voor 2026 zijn nog incidentele middelen beschikbaar.

Aanpak PrEP (25M93)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie ‘Arnhem naar 0 nieuwe HIV-infecties' (25M93) aangenomen. Deze motie vraagt om bij de begroting voorstellen te doen die bijdragen aan een toekomst met 0 nieuwe HIV- infecties in Arnhem. Via GGD’en kunnen inwoners uit de risicogroep HIV in aanmerking komen voor het ontvangen van PrEP-zorg. Het aantal beschikbare plekken hiervoor is echter beperkt, waardoor er landelijk en ook in Gelderland-Midden inwoners op een wachtlijst staan. Vanuit gemeente Arnhem is in de periode 2023 tot en met 2026 extra financiering beschikbaar gesteld aan GGD Gelderland-Midden om meer PrEP-zorg in Arnhem te kunnen realiseren. Met de extra financiering biedt GGD Gelderland-Midden meer plekken aan inwoners (uit gemeente Arnhem) aan voor het ontvangen van PrEP-zorg bij de GGD. Daarnaast heeft de GGD Gelderland-Midden een verkenning gedaan voor het laagdrempelig aanbieden van PrEP-zorg via huisartsen in Arnhem. Deze verkenning is uitgevoerd en hierin zijn verschillende knelpunten geïdentificeerd waardoor het verlenen van PrEP-zorg door de huisarts te kostbaar is gebleken. Er is besloten om de PrEP-zorg bij de GGD verder uit te breiden binnen de bestaande financiële kaders. Dit betekent dat de GGD, naast de 40 mensen die zij nu al in PrEP-zorg hebben, nog aan 100 extra inwoners PrEP-zorg kunnen bieden. Om deze aanpak structureel te borgen is vanaf 2027 voortzetting van de huidige extra financiering wenselijk, dit gaat om € 100.000 per. Dit doen we aanvullend op de reguliere inzet van de GGD op seksuele gezondheid, waarmee we bijdragen aan een toekomst met 0 nieuwe HIV- infecties in Arnhem.

Buurtconciërges (25M115)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie ‘Prioriteit aan verbinding in het sociaal domein’ (25M115) aangenomen. Deze motie vraagt om in de begroting prioriteit te geven aan organisaties die verbindend van aard zijn, zoals de Samenwerkende Arnhemse buurthuizen, City at Home en de buurtconciërges.
Uit de evaluatie blijkt dat de inzet van de buurtconciërges een groot succes is, in het bijzonder binnen de Arnhem Oost aanpak. De buurtconciërges hebben inmiddels een vaste aanstelling. De kosten voor de buurtconciërges bedragen € 750.000 per jaar. Voor een deel van deze kosten is dekking binnen de bestaande begroting gevonden. Vanaf 2026 is er structureel € 400.000 aan aanvullende dekking nodig.

Uitbreiding MFC De Malburcht
In 2024 heeft de gemeenteraad een investeringsbudget van € 1,9 miljoen beschikbaar gesteld voor de uitbreiding van MFC Malburcht met een repetitieruimte, onder andere ten behoeve van muziekvereniging DWS. Daarnaast is er jaarlijks € 103.000 toegekend voor de kapitaal- en exploitatielasten. Na het besluit is gestart met het ontwerpproces, wat inmiddels heeft geresulteerd in een definitief ontwerp met een geraamde investering van circa € 2,7 miljoen. Deze hogere raming is het gevolg van prijsontwikkelingen, een nauwkeuriger kosteninschatting op basis van het definitief ontwerp en geeft de extra mogelijkheid voor ruimte aan circusschool Fabriek Fysiek (Circus Space) door een aanvullende investering in de dakconstructie te doen. Met deze partij was in een eerder scenario nog geen rekening gehouden. De jaarlijkse kapitaal- en exploitatielasten stijgen in dit geval tot € 136.000. Voorgesteld wordt deze verhoging van structureel € 33.000 vanaf 2026 te dekken.

Beheer MFC's
De kosten voor het beheer van de MFC's zijn al jaren niet in lijn met de beschikbare middelen. Bovendien is het beheer nu zodanig georganiseerd dat dit leidt tot onacceptabele overbelasting van de betrokken medewerkers. Vooruitlopend op voorstellen uit het integraal accommodatiebeleid, wordt daarom gevraagd om de capaciteit die nodig is voor de openstelling van de MFC's op orde te brengen. Belangrijk is om het beheer overdag op orde te krijgen in combinatie met het blijven inhuren voor de avond- en weekend openstelling. Voorgesteld wordt om hiervoor in 2026 incidenteel € 1.250.000 in te zetten. In de uitwerking van het integraal accommodatiebeleid zullen structurele oplossingen worden meegenomen.

Aankoop Sperwer
De Sperwer is momenteel in eigendom van Rijnstad. Rijnstad biedt de gemeente aan dit pand over te nemen. Door de aankoop van de Sperwer blijft jongerenwerk en kinderopvang in/op de Geitenkamp behouden. Het voortzetten van de huidige functies van Sperwer (kinderopvang via SKAR en jongerenwerk via GOAT) is mogelijk in 2025 (en 2026) en wenselijk. Ook de inwoners zijn te beschouwen als een belangrijke partner. De aankoop van het pand biedt kansen om met invulling van de inwoners (vrijwilligers, jongeren,) de Sperwer (weer) te maken tot belangrijk onderdeel van de wijk. De plek is (nu) niet uitnodigend en ligt het verscholen (anoniem), waardoor het soms ook als onveilig wordt ervaren. Het is wenselijk het pand en de locatie een meer open karakter te geven. De inschatting is dat de aankoop en verbouwing structurele kosten van circa € 100.000 vanaf 2026 oplevert.

De Leuke Linde
Voor de transformatie van De Leuke Linde naar een inclusieve speeltuin blijkt de aanbesteding van het nieuw te bouwen beheerdershuisje hoger uit te vallen dan geraamd. De inschatting is dat er ruimte zit om dit naar beneden bij te sturen, maar dit zal onvoldoende zijn om het gehele knelpunt te dekken. Het Nationaal Programma Arnhem-Oost kan een deel van het knelpunt waarschijnlijk dekken. Ingeschat wordt dat er circa € 15.000 extra structurele lasten vanaf 2026 resteren.

Inkomensregelingen
In de jaren 2023 tot en met 2026 is jaarlijks € 2 miljoen opgenomen voor het verbeteren van de Inkomensregelingen. Hiermee hebben we de pilot voor de Bijverdienbeloning uitgevoerd, onderzoek gedaan naar de Inkomensregelingen en onder andere het proces en bereik verbeterd van de Individuele Inkomenstoeslag (IIT). Vanaf 2026 zal de wet Proactieve Dienstverlening handvatten bieden voor meer automatische toekenningen en om inwoners actiever op regelingen te wijzen. Als we vasthouden aan de ambities en de ruimte benutten die de nieuwe wet biedt, gaat dit leiden tot hogere kosten, maar het is onduidelijk of en hoeveel middelen we hiervoor van het rijk ontvangen.
Met de nieuwe wet verwachten we ook meer verstrekkingen van IIT te doen (€ 90.000) en meer verstrekkingen van de Gelrepas (€ 175.000). Voor 2026 en 2027 zijn hiervoor nog middelen beschikbaar, maar vanaf 2028 niet meer. Voorgesteld wordt dan ook om vanaf 2028 € 265.000 hiervoor in te zetten.

Aanpassen reserveringscapaciteit Bijzondere Bijstand
Een inwoner moet bij het aanvragen van Duurzame Gebruiksgoederen via Bijzondere Bijstand aantonen dat er geen reserveringscapaciteit is geweest om hiervoor te sparen. Nu moet de inwoner die dan een lege bankrekening heeft nog aan ons verantwoorden dat hij niet heeft kunnen sparen en zinnige dingen heeft gedaan met dat geld. We willen dat omdraaien, zodat we bij langdurige armoede (langer dan drie jaar) als uitgangspunt nemen dat iemand niet heeft kunnen sparen. Dat past volledig in het 'werken vanuit vertrouwen'. Mogelijk leidt dit wel tot een wat groter aantal toekenningen op aanvragen voor Duurzame Gebruiksgoederen, de inschatting is structureel € 25.000 met ingang van 2025. Het voorstel leidt tot een betere dienstverlening aan inwoners en draagt daarnaast bij aan vereenvoudiging van de uitvoering. We stellen voor het budget structureel met € 25.000 te verhogen.

Gezond en actief leven
Vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) ontvangen we specifieke uitkeringen (SPUK's) vanuit de landelijke overheid, voor het uitwerken en uitvoeren van diverse onderwerpen. Een aantal van deze onderdelen uit de SPUK’s (mentale gezondheid, aanpak overgewicht en obesitas & middelengebruik) zijn tijdelijk van aard en vallen per 2026 weg. Op dit moment financieren we hieruit activiteiten al meerdere jaren met incidentele middelen. Het geld is dan weliswaar incidenteel, de opgaven zijn structureel en worden steeds urgenter. Met de transformatie van het sociaal domein, van zorg naar gezondheid, is het duurzaam borgen van onze inzet essentieel. Deze opgaven hebben een structureel budget nodig. We stellen voor om vanaf 2026 hiervoor € 250.000 in te zetten.

Pedagogisch medewerker Rommelkist
In 2021 is het Handelingskader Geitenkamp opgesteld waarin ‘het doorbreken van generatiepatronen’ als belangrijkste maatschappelijke opgave voor de Geitenkamp is verwoord. Dit is ook een belangrijke pijler in het Nationaal Programma Arnhem Oost. In samenwerking met de voorloper van het Nationaal Programma Arnhem Oost, is geïnvesteerd in het creëren van een socialer en veiliger klimaat op de Rommelkist. We zetten in op het positieve stimuleren van een veilige speelplek voor iedereen en op professionals die meer (ped)agogische vaardigheden/achtergrond hebben, die stevig kunnen ingrijpen met een lerend effect op het bewegen maar zeker ook op het gewenste gedrag van kinderen en ouders. Professionals die de taal van de straat/de wijk spreken en goede binding met de wijk hebben en het vertrouwen van de wijkbewoners hebben. Daarnaast zal dit een impuls geven aan het imago en de aantrekkelijkheid van deze voorziening, zodat de Playground op termijn een breder en diverser publiek aantrekt. We stellen voor dit ook in 2026 te continueren door € 125.000 beschikbaar te stellen.

Jongerenwerk op School
Vanuit de ambitie om de binnen- en buitenschoolse leefwerelden van jongeren in de wijken van Arnhem-Oost te versterken en beter met elkaar te verbinden, is de afgelopen jaren (met name in de coronaperiode) volop ingezet op Jongerenwerk op School (JOS). Dit gebeurde binnen de bredere visie van de Pedagogische Wijk, gefinancierd met tijdelijke middelen uit Voortijdig Schoolverlaten (VSV) en het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Sinds schooljaar 2024-2025 is met middelen van het Nationaal Programma Arnhem-Oost JOS op alle scholen in het voortgezet onderwijs mogelijk gemaakt. JOS draagt bij aan een vorm van 24/7 verbinding met jongeren, waarbij er continu ruimte is voor aandacht, tijd en ontwikkeling. Scholen ervaren de aanwezigheid van jongerenwerkers inmiddels als onmisbaar, omdat het bijdraagt aan het voorkomen van escalaties en vroegsignalering van problematiek, betere betrokkenheid van ouders en thuisomgeving en een verbeterde aansluiting tussen docenten en leerlingen, waardoor onderlinge communicatie en wederzijds begrip worden versterkt. Om de aansluiting tussen het jongerenwerk op school en de andere vormen van jongerenwerk te optimaliseren en zo de begeleiding te verbeteren stellen we voor in 2026 € 80.000 hiervoor in te zetten.

Niet gerealiseerde bezuiniging begeleiding kleine groepen
In de Perspectiefnota 2025-2028 en de Begroting 2025-2028 is een besparingsmaatregel opgenomen voor de Wmo, gericht op het bevorderen van groepsgerichte ondersteuning voor inwoners. Bij de besluitvorming zijn al risico's geschetst. Hoewel de implementatie van deze maatregel momenteel in gang is, blijkt inmiddels dat de verwachte besparingen niet volledig haalbaar zijn. We willen deze beweging graag goed borgen op de langere termijn. Om die reden is de realisatie van de maatregel gekoppeld aan de ontwikkeling van de Wijknetwerken. De realisatie en verwachte besparing wordt daardoor over meerdere jaren uitgespreid. Om die reden wordt voorgesteld om de in de begroting opgenomen besparing vanaf 2026 van € 1.500.000 structureel terug te brengen naar € 750.000 structureel. Het overige deel kan worden opgevangen binnen het begrote budget voor Wmo begeleiding.

Behouden basisniveau Maatschappelijke opvang
In 2023 is er een nieuwe cao Sociaal Werk vastgesteld. Hierdoor zijn de lonen binnen deze sector in 1,5 jaar met 11% gestegen. Dit percentage staat niet in verhouding tot de door ons vastgestelde indexatie over de jaren 2023, 2024 en 2025. Dit betekent dat er per 2024 een gat is ontstaan tussen beschikbare middelen vanuit de gemeente en benodigde middelen bij onze subsidiepartners. Voor 2024 en 2025 is gezocht (en veelal gevonden) naar incidentele oplossingen om de bestaande dienstverlening op peil te houden. Voor 2026 geldt dit knelpunt nog steeds. Voorgesteld wordt in 2026 € 350.000 incidenteel hierop bij te zetten.

Extra capaciteit schuldhulpverlening
Sinds januari 2025 voeren we Schuldhulpverlening weer zelf uit. We zien mede doordat inwoners zich nu rechtstreeks kunnen aanmelden voor schuldhulpverlening zonder tussenkomst van een ketenpartner, dat het aantal aanmeldingen fors hoger is dan voorgaande jaren bij de externe uitvoerder. Hierdoor is extra capaciteit nodig om aan de wettelijke termijnen te kunnen voldoen. We stellen voor om structureel vanaf 2026 € 1.150.000 in te zetten.

Geldzaken voor Ondernemers: meer begeleiding Over Rood
Het team Geldzaken voor Ondernemers ondersteunt Arnhemmers met een onderneming met geldzorgen. Hiervoor verwijzen we ondernemers vaak door naar Over Rood voor begeleiding en naar Zuidweg & partners voor een Schuldhulpverleningstraject. We zien dat ondernemers meer beroep doen op Over Rood. Dat aantal zal nog verder stijgen met goede interne doorverwijzing vanuit Hulp bij Geldzorgen en Schulden (particulieren) en communicatiecampagnes. We stellen voor € 30.000 in de jaren 2026 tot en met 2029 voor de dienstverlening van Over Rood in te zetten.

Vroegsignalering
Voor Vroegsignalering hebben we voor de jaren 2025 en 2026 incidenteel extra budget ingezet om het aantal huisbezoeken en telefonische contacten uit te breiden. We zien dat de behoefte aan hulp na een contact bij vroegsignalering stijgt en het aantal maandelijkse signalen van betaalachterstanden is toegenomen met 40%, willen we de dienstverlening met ingang van 2027 minimaal op het huidige niveau houden. Hiervoor is structureel € 230.000 extra nodig. Voorgesteld wordt dit vanaf 2027 in te zetten.

Aanpassen SMI en BSO+
In 2024 is besloten om de richtlijnen voor de sociaal medische indicatie (SMI) te verruimen. Dit is een regeling waarmee ouders zonder recht op kinderopvangtoeslag onder bepaalde voorwaarden gebruik kunnen maken van kinderopvang, met een tegemoetkoming in de opvangkosten vanuit de gemeente. Toen is aangegeven dat er in

2025 een voorstel volgt voor verruiming van het inkomenscriterium. Het Rijk heeft al aanvullende middelen beschikbaar gesteld, maar op basis van ervaringen bij andere gemeenten zijn lokaal aanvullende middelen nodig. Voorgesteld wordt om structurele middelen in te zetten: € 500.000 in 2026, € 499.000 in 2027, € 568.000 in 2028 en € 521.000 vanaf 2029.

Kansrijke start
Kansrijke Start gaat over de eerste 1000 dagen, vanaf 10 maanden voor de geboorte tot ongeveer 2 jaar, dat is het fundament van een gezond leven met gelijke kansen. Door nu te investeren in een goede, kansrijke start voor elk kind, bouwen we aan een gezonde Arnhemse generatie. Dit is ook waarom er vanuit Nationaal Programma Arnhem Oost en Perspectief voor de Jeugd op dit moment diverse pilots (zoals Power Parents, Babythuiszorg en 18 maandenhuisbezoek) uitgevoerd en gefinancierd worden. Tegelijkertijd brengen we ook de jeugdgezondheidszorg dichter bij onze jongste inwoners (Consultatiebureau Geitenkamp en Malburgen de Spil). Om een kansrijke start voor al onze jongste inwoners te bereiken is structurele inzet en financiering nodig en daar is vanaf 2027 € 250.000 structureel budget voor nodig.

Behouden basisniveau Welzijn
In 2023 is er een nieuwe cao Sociaal Werk vastgesteld. Hierdoor zijn de lonen binnen deze sector in 1,5 jaar met 11% gestegen. Dit percentage staat niet in verhouding tot de door ons vastgestelde indexatie over de jaren 2023, 2024 en 2025. Dit betekent dat er per 2024 een gat is ontstaan tussen beschikbare middelen vanuit de gemeente en benodigde middelen bij onze subsidiepartners. Voor 2024 en 2025 is gezocht (en veelal gevonden) naar incidentele oplossingen om de bestaande dienstverlening op peil te houden. Voor 2026 geldt dit knelpunt nog steeds. We stellen voor om in de jaren 2026 en 2027 jaarlijks € 500.000 in te zetten.

Initiatieven sociale cohesie
Om het bestaande voorliggend aanbod in Arnhem op het huidige niveau te houden is een structurele investering in het welzijnsveld nodig. Voor 2026 is deels dekking vanuit GALA mogelijk, voor 2027 wordt voorgesteld incidenteel € 100.000 hiervoor in te zetten.

Jongerenwerk
De welzijnspartners die jongerenwerk aanbieden ontvangen geen structurele subsidie. Voor 2025 is het huidige aanbod op Jongerenwerk incidenteel geborgd. Maar bestendiging, doorgroei en optimalisatie is niet mogelijk. Dit staat haaks op de nieuwe visie van het welzijnsbeleid en de visie sociaal domein, waar we willen inzetten op het versterken van de preventieve kant om (zwaardere) zorg te voorkomen. Om die reden wordt voorgesteld structureel vanaf 2026 € 1.250.000 vrij te maken voor jongerenwerk.

Sociale Wijkteams ten behoeve van transformatie sociaal domein
In het kader van de transformatie van het sociaal domein en landelijke programma's, zoals de Hervormingsagenda Jeugd waar wordt ingezet op het versterken van lokale teams, willen we voor de komende twee jaar het benodigde aantal wijkcoaches op peil en de huidige opdracht uitvoerbaar houden. Om dit te kunnen realiseren wordt voorgesteld voor de jaren 2026 en 2027 respectievelijk € 679.000 en €864.000 ter beschikking te stellen. Zo houden we de basis bij het sociale wijkteam voor deze periode op orde. Vanuit de transformatie van het sociaal domein en de ervaringen die we in Arnhem opdoen met de pilots van de wijknetwerken kijken we steeds of en waar aanpassing van de opdracht van het sociaal wijkteam nodig is.

Behoud basisniveau GGD - VGGM
VGGM hanteert een systematiek, welke leidt tot een voorcalculatie voor 2026 die wordt gesaldeerd met een nacalculatie over 2024. De cijfers voor deze indexatie worden herleid uit het Centraal Economisch Plan 2025. Het CPB stelt dit plan op in maart 2025 en de berekening gaat uit van de Macro Economische Verkenningen 2025, welke is gepubliceerd in september 2024. Dit betekent een hogere indexatie van 3,5% punt ten opzichte van de percentages die vanuit het CEP volgen (o.b.v. de MEV 2,2%) en hiervoor wordt een aanvullende bijdrage gevraagd. Voorgesteld wordt € 118.000 voor het onderdeel Gezondheid structureel toe te kennen.

Indexatie lokaal aanbod VGGM
VGGM hanteert een systematiek, welke leidt tot een voorcalculatie voor 2026 die wordt gesaldeerd met een nacalculatie over 2024. De cijfers voor deze indexatie worden herleid uit het Centraal Economisch Plan 2025. Het CPB stelt dit plan op in maart 2025 en de berekening gaat uit van de Macro Economische Verkenningen 2025, welke is gepubliceerd in september 2024. Dit betekent een hogere indexatie van 3,5% punt ten opzichte van de percentages die vanuit het CEP volgen (o.b.v. de MEV 2,2%) en hiervoor wordt een aanvullende bijdrage gevraagd. Voorgesteld wordt € 52.000 voor het onderdeel maatwerk/lokaal aanbod structureel toe te kennen.

Ervaringsdeskundigheid
Voor 2024 is er éénmalig € 100.000 in de begroting opgenomen om ervaringsdeskundigheid te bevorderen. Deze pilot is later gestart en daarom is in de nota budgetoverheveling een bedrag van € 95.000 doorgeschoven naar 2025. Om na de pilot ook in 2026 gebruik te maken van de inzet van Ervaringsdeskundigheid is er structureel € 100.000 nodig. Voorgesteld wordt deze middelen vanaf 2026 vrij te maken.

Een VERBONDEN Arnhem

Ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem met dekking	2026	2027	2028	2029	I/S
Bedragen x € 1.000					
Oninbare posten belastingen	-100	-100	-100	-100	S
Dekking oninbare posten afvalstoffenheffing	77	77	77	77	S
Dekking oninbare posten rioolheffing	23	23	23	23	S
Vervolg Actieprogramma "Samen maken we Arnhem"	-44				I
Dekking vanuit BR Burgerparticipatie	44				I
Herverdeling middelen Dienstverleningsvisie	-100				I
Experiment gesloten coffeeshopketen	-110	-110	-110		I
Totaal ontwikkelingen Perspectiefnota	*-211*	*-110*	*-111*	*0*	
Toevoeging BR Evenementen	-120	-120	-120	-120	S
Dekking toevoeging BR Evenementen	120	120	120	120	S
Planmatig onderhoud gemeentelijk vastgoed	-361				I
Dekking Planmatig onderhoud gemeentelijk vastgoed uit BR Vastgoed	361				I
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	***0***	***0***	***0***	***0***	
Totaal ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem	**-211**	**-110**	**-111**	**0**	

Toevoeging BR Evenementen
Sinds de Evenementenvisie in 2015 door de raad is vastgesteld, sparen we jaarlijks voor beeldbepalende en topsportevenementen in de Bestemmingsreserve Evenementen. Binnen de jaarlijkse begroting van Evenementen binnen S03 Economie is € 120.000 aan ruimte voor toekomstige topsport- en beeldbepalende evenementen. Tot nu toe werd het overgebleven bedrag aan het eind van het jaar toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Om het sparen voor toekomstige evenementen te formaliseren in de begroting(cyclus), voegen we voortaan jaarlijks actief het spaarbedrag aan de bestemmingsreserve toe.

Planmatig onderhoud gemeentelijk vastgoed
Op basis van nadere inspecties is geconstateerd dat aanvullend onderhoud moet worden uitgevoerd bij Willemeen. Dit is een combinatie van maatregelen die oorspronkelijk al in latere jaren van de planning voor het onderhoud en de vervangingsinvesteringen waren voorzien, maar omvat ook maatregelen die daar nog niet in waren opgenomen. De benodigde maatregelen zijn tot stand gekomen op basis van inspecties en advies van technisch deskundigen. Dit gaat om verschillende maatregelen waaronder vervanging van leidingen voor drinkwater, vervanging van de CV installatie en noodverlichtingsarmaturen. Kortom, zaken die op orde moeten zijn het pand te blijven gebruiken. Dit zorgt voor aanvullende lasten voor planmatig onderhoud van € 360.913 in 2026 waarvan voorgesteld wordt deze te dekken uit de bestemmingsreserve vastgoed.

Ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem tlv Algemene middelen	2026	2027	2028	2029	I/S
Bedragen x € 1.000					
Toeristenbelasting	150	150	150	150	S
Actualisatie treasury	-246	291	-641	-746	S
Burgerzaken - Legesopbrengsten	-1	236	-110	-110	S
Burgerzaken - Personele ontwikkelingen	528	292	-233	-200	S
Burgerzaken - Materiële lasten	-30	-30	-30	-30	S
Burgerzaken - Doorontwikkeling	-560	-200	-200	-200	S
Doorontwikkeling digitale dienstverlening	-340	-340	-340	-340	S
Autonome technologische ontwikkelingen ICT-landschap	-500				I
Informatieveiligheid & Privacy	-2.100	-1.100	-1.100	-1.100	S
Kwaliteitsborging informatiebeheer	-100	-100	-100	-100	S
Uitvoering Wet open overheid (Woo)	-100	-100	-100	-100	S
Efficiency organisatieontwikkeling		2.700	2.700	2.700	S
Zorg en Veiligheidshuis			-90	-90	S
Brede openstelling Stichting Musis & Stadstheater			-60	-60	S
Totaal ontwikkelingen Perspectiefnota	*-3.299*	*1.799*	*-154*	*-226*	
Behoud basisniveau GGD - VGGM (brandweer)	-270	-270	-270	-270	S
Informatieveiligheid en privacy (25M144)	-1.100	-550	-550	-550	S
Duurzame alternatieven voor reisbewegingen (25M89)	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200	S
Horecastewards (25M107)	-100	-100	-100	-100	S
Maak Arnhem structureel digitaal weerbaar (25M138)	-125	-125	-125	-125	S
Compensatie gestegen lasten cultuursector (25M104)	-500	-500	-500	-500	S
Uitgangspuntennota Cultuur 2025-2028 (25M104)	-400	-400	-400	-400	S
Erfgoed beleefbaar bij vernieuwing van de stad (25M94)	-110	-110	-110		I
Arnhem op de kaart (25M112g)	-150	-150	-150	-150	S
Herstel vitrines voor Arnhemse kunst op het Willemsplein (25M119)	-3	-3	-3	-3	S
Visie toerisme en recreatie (structureel)	-50	-50	-50	-50	S
Visie toerisme en recreatie (incidenteel)	-100	-100	-100	-100	I
Aanpak voor bestrijding anti-Zwartracisme en Afrofobie (25M141)	-25				I
Versterken democratische betrokkenheid en opkomstbevordering	-50	-50	-50	-50	S
Vervolg Arnhemse kinderparticipatie	-25	-25	-25		I
Bereikbaarheid & kwaliteit afdeling Inwonercontact	-217	-217	-217	-217	S
Ontwikkelingen informatiehuishouding	-270	-270	-270	-270	S
Evenementencoördinator	-80	-80	-80	-80	S
Crisiskosten openbare orde en veiligheid	-150	-150	-150	-150	S
Stichting Luxor Live	-270	-270	-270	-270	S
Oostpool: Investering repetitiegebouw				-492	S
Oostpool: Investering theatertechniek				-199	S
Dekking Oostpool: Investering repetitiegebouw/theatertechniek				267	S
D&I Officer structurele invulling	-120	-120	-120	-120	S

Medior adviseur gemeentelijke diversiteit en inclusie		-110	-110	-110	S
APCG/Bijzonder in Arnhem structurele borging schouwen in subsidie		-70	-70	-70	S
Extra capaciteit ontwikkelmanagement t.b.v. de uitvoeringskracht	-500	-500	-500	-500	S
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	***-5.815***	***-5.420***	***-5.420***	***-5.709***	
Totaal ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem	**-9.115**	**-3.621**	**-5.574**	**-5.935**	

Behoud basisniveau GGD - VGGM
VGGM hanteert een systematiek, welke leidt tot een voorcalculatie voor 2026 die wordt gesaldeerd met een nacalculatie over 2024. De cijfers voor deze indexatie worden herleid uit het Centraal Economisch Plan 2025. Het CPB stelt dit plan op in maart 2025 en de berekening gaat uit van de Macro Economische Verkenningen 2025, welke is gepubliceerd in september 2024. Dit betekent een hogere indexatie van 3,5% punt ten opzichte van de percentages die vanuit het CEP volgen (o.b.v. de MEV 2,2%) en hiervoor wordt een aanvullende bijdrage gevraagd. Voorgesteld wordt € 270.000 voor het onderdeel Brandweer structureel toe te kennen

Informatieveiligheid en privacy (25M144)
In de Perspectiefnota zijn voor informatieveiligheid en privacy reeds incidentele en structurele middelen opgenomen. Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie ‘Arnhem minimaal op basisniveau voor digitale veiligheid' (25M144) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om aanvullende middelen in de Begroting op te nemen, zodat de gemeente op de kortst mogelijke termijn voldoet aan de Baseline informatiebeveiliging overheid (BIO), rekening houdend met het aanpassingsvermogen van de organisatie.
Deze budgetten zijn benodigd om noodzakelijke stappen te zetten op het pad naar compliance aan wet- en regelgeving. Om de producten vanuit het programma te verankeren in de organisatie en om achterstanden in te lopen, moet structureel worden geïnvesteerd in zowel technische beveiliging, als procesoptimalisatie en formatie.
Wet- en regelgeving breidt steeds verder uit, waardoor er de komende jaren veel op de organisatie af komt. Ook met de nu opgenomen budgetten is het nodig om deze verplichte implementaties te temporiseren waarbij het uitgangspunt (voldoen aan wet- en regelgeving en het beheersbaar maken van de risico’s) op termijn overeind blijft. Voorgesteld wordt aanvullend op de Perspectiefnota incidenteel voor 2026 € 550.000 op te nemen en structureel vanaf 2026 het budget met € 550.000 op te hogen en beide te dekken.

Duurzame alternatieven voor reisbewegingen (25M89)
Gemeente Arnhem wil een moderne, betrouwbare én inspirerende werkgever zijn. In de huidige arbeidsmarkt is het essentieel medewerkers een werkplek te bieden die aantrekkelijk én goed bereikbaar is. Dat vraagt om duurzame vervoersopties die passen bij de persoonlijke situatie van medewerkers én aansluiten bij het Duurzame Mobiliteitsplan (DMP), waarin het STOMP-principe leidend is: eerst lopen en fietsen, daarna OV, en pas als laatste de auto. In lijn met dit uitgangspunt en de cao Gemeenten 2025–2027 (die vereist dat gemeenten uiterlijk per 1 januari 2026 een lokale regeling voor woon-werkverkeer vaststellen) zijn scenario’s uitgewerkt. Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie ‘Van ambitie naar uitvoering – investeer in eigen medewerkers' (motie 25M89) aangenomen.
In deze Begroting wordt voorgesteld om met ingang van 2026 € 1,2 miljoen structureel beschikbaar te stellen ten behoeve van duurzame alternatieven voor reisbewegingen. Het gaat hierbij om de volgende onderdelen:
- Een OV-vergoeding in de vorm van een OV-kaart voor alle medewerkers;
- Het stimuleren van fietsen door het ophogen van de uitruilmogelijkheid voor de fiets binnen het IKB;
- Een verhuiskostenvergoeding bij verhuizing naar Arnhem.

Horecastewards (25M107)
In de Perspectiefnota 2025-2028 is een subsidiebedrag vrijgemaakt van € 82.000 voor de BIZ om een horecasteward beroep doen op de gemeente hiervoor. Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie ‘Behoud en borduur voort op Horecastewards’ (25M107) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om de financiering van de horecastewards door de gemeente te prioriteren, waarbij cofinanciering door de horecaondernemers een voorwaarde is. Voorgesteld wordt structureel € 100.000 hiervoor vrij te maken, waarbij de horeca ondernemers zelf € 25.000 structureel bekostigen.

Maak Arnhem structureel digitaal weerbaar (25M138)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen die vraagt om vanaf 2026 structureel € 125.000 vrij te maken voor digitale veiligheid voor inwoners, met focus op bewustwording, regie en het verbinden van initiatieven binnen en buiten de organisatie. Voorgesteld wordt deze middelen in de begroting op te nemen

Compensatie gestegen lasten cultuursector (25M104)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Cultuur mogelijk blijven maken' (25M104) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om financiële ondersteuning van betaalbare cultuurparticipatie (vrijetijdskunst), professionele talentontwikkeling in de cultuursector zoals benoemd in de Uitgangspuntennota Cultuur en het oplossen van eventuele financiële knelpunten bij subsidiepartners die ontstaan door 'fair pay' verplichtingen uit de Cultuurconvenant 2025-2028.
De cultuursector kampt daarnaast met knelpunten: stijgende huisvestingslasten, stijgende personeelskosten als gevolg van CAO-afspraken, honoraria die achterblijven bij andere sectoren, de noodzaak tot een eerlijke beloning (toepassen Fair Practice Code) en het uiteenlopen van gemeentelijke huurindexatie en indexatie van subsidies. Begrotingen van culturele instellingen en praktijken van culturele en creatieve makers staan stevig onder druk. Er wordt ingeteerd op het eigen vermogen van instellingen en de bestaanszekerheid van de sector (en daardoor het culturele aanbod voor onze inwoners) komt in het gedrang. Het hanteren van 'fair pay' of een eerlijke beloning is een uitgangspunt bij subsidieverstrekking en opdrachtverlening. Voor Arnhem is berekend dat structureel € 500.000 per jaar nodig is om de meerkosten van fair pay te kunnen financieren. Voorgesteld wordt deze middelen vanaf 2026 beschikbaar te stellen.

Uitgangspuntennota Cultuur (25M104)
In de Uitgangspuntennota Cultuurbeleid 2025-2028 'Standplaats Arnhem' is vastgelegd hoe we Arnhemse makers optimaal willen faciliteren, hoe iedereen moet kunnen genieten van en deelnemen aan een breed, divers en toegankelijk cultuuraanbod, hoe we meer fysieke ruimte realiseren voor kunst en cultuur en hoe we dit mogelijk kunnen maken. Uitvoering van deze ambities en actiepunten kan deels binnen de huidige cultuurbegroting door herprioritering. Een tweetal belangrijke speerpunten kan niet worden bekostigd binnen de huidige cultuurbegroting. Er is in totaal € 400.000 per jaar structureel nodig om belangrijke nieuwe spelers in het Arnhemse cultuurlandschap structureel te ondersteunen en daarnaast het versterken van de positie van onze BIS-instellingen/ rijksgezelschappen (Introdans, Phion, Theater Oostpool) en het productiehuis podiumkunsten (Theater aan de Rijn) in de stad.

Erfgoed beleefbaar bij vernieuwing van de stad (25M94)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Erfgoed beleefbaar maken bij vernieuwing van de stad' (25M94). Daarin wordt gevraagd om bij ruimtelijke projecten, zowel stadsontwikkeling als vernieuwing van de openbare ruimte, kansen voor beleefbaar maken van erfgoed te benutten en waar nodig daarvoor binnen deze projecten middelen beschikbaar te maken, als een gemeentelijke bijdrage leidt tot voldoende cofinanciering van andere overheden, fondsen of marktpartijen. Na 2026 is er geen geld meer beschikbaar voor beleefbaar erfgoed. Om het erfgoed in de ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen behouden en beleefbaar te maken in relatie tot de totale groei van de stad is extra inzet benodigd vanaf 2026. Voorgesteld wordt voor de jaren 2026, 2027 en 2028 jaarlijks € 110.000 hiervoor vrij te maken.

Arnhem op de kaart (25M112g)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Arnhem op de kaart' (25M112g) aangenomen. Deze motie vraagt om middelen ter dekking voor het op de kaart zetten van Arnhem (toerisme, recreatie en citymarketing) en samen met de Stichting Citymarketing Arnhem te kijken hoe dit bedrag het beste besteed kan worden, onder andere aan activiteiten op dit gebied die in de Uitvoeringsagenda toerisme en recreatie staan. Voorgesteld wordt om hiervoor structureel € 150.000 in te zetten.

Herstel vitrines voor Arnhemse kunst op het Willemsplein (25M119)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen waarin gevraagd wordt om prioriteit te geven aan het herstel van de vitrines van het AKU monument en hiervoor € 70.000 in de begroting op te nemen. Het herstel van de vitrines wordt meegenomen in de huidige werkzaamheden zodat deze gelijk lopen met de oplevering van het project. Hiervoor zal het investeringskrediet verhoogd worden in het MIP met € 70.000 in 2025 en stellen we voor de jaarlijkse kapitaallasten van deze verhoging van circa € 3.500 vanaf 2026 in de begroting op te nemen.

Visie toerisme en recreatie
Toerisme en recreatie zijn van groot belang voor gemeente Arnhem in economische zin, maar ook voor de leefomgeving, leefbaarheid en het welbevinden van haar inwoners. Al jaren gebeurt er van alles in Arnhem

op het gebied van toerisme en recreatie. Groeiende bezoekersaantallen en de behoefte aan meer ruimte voor recreatie zijn een uitdaging, maar leveren de stad en haar ondernemers ook veel op. Op dit moment is er geen beleid op dit gebied. Daarom is er een nieuwe visie in voorbereiding: het Toekomstperspectief recreatie en toerisme. Op voorhand is duidelijk dat er meer budget en capaciteit nodig is om de basis op orde te brengen en te houden, maar ook om straks uitvoering te kunnen geven aan de uitvoeringsagenda. Een voorbeeld hiervan is structureel werkbudget voor uitbreiding en beheer van routenetwerken en vitaliteitsonderzoek vakantieparken. Om zowel de basis op orde te brengen, als in te kunnen zetten op de uitvoering, stellen we voor om incidenteel voor de jaren 2026 tot en met 2029 € 100.000 vrij te maken en structureel vanaf 2026 € 50.000 in te zetten. Door een slimme koppeling te maken met motie 25M112g zorgen we voor extra slagkracht.

Aanpak voor bestrijding anti-Zwartracisme en Afrofobie (25M141)
Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen die vraagt om een aanpak voor bestrijding van anti-Zwartracisme en Afrofobie. Om in 2026 een lokaal actieplan tegen anti-Zwartracisme en Afrofobie te ontwikkelen, wordt voorgesteld hiervoor in 2026 € 25.000 in te zetten.

Versterken democratische betrokkenheid en opkomstbevordering
De democratie staat onder druk. Tijdens de laatste gemeenteraadsverkiezingen ging minder dan de helft van de Arnhemmers stemmen. Daarom werken we momenteel het plan voor gerichte Arnhemse opkomstbevordering verder uit. Met dit plan versterken we de huidige campagnes voorafgaand aan verkiezingen en zorgen we ervoor dat er doorlopend, en niet enkel kort voor verkiezingen, geïnvesteerd wordt in betrokkenheid bij onze democratie.
Daarvoor brengen we in kaart wat we nu al doen (bijvoorbeeld het organiseren van democracity, de cursus politiek actief en de Academie voor Burgerschap waaraan wordt gewerkt) en kijken we hoe we dit verder kunnen versterken. De verkiezingen zijn daarbij belangrijke ijkmomenten en we streven naar een bovengemiddeld opkomstpercentage. Het doel is echter om democratische betrokkenheid in brede zin te vergroten. Dit doen we doelgroepgericht, bijvoorbeeld door jongeren op een andere manier en met een andere boodschap te betrekken dan oudere inwoners. En gebiedsgericht, door rekening te houden met de behoeften en belemmeringen uit onze verschillende wijken. We houden ook rekening met de aard van de verschillende verkiezingen. Zo richten we ons in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen specifiek op groepen die daarvoor weinig stemden, zoals bijvoorbeeld ingezetenen en jongeren. Met deze aanpak kunnen we ons specifiek richten op de doelgroepen die achterblijven én kunnen we concreet aan inwoners laten zien wat we allemaal aanbieden.
Het huidige budget voor inzet op versterken democratische betrokkenheid en opkomstbevordering is ontoereikend. Ook vallen per 2027 deze middelen vanuit het rijk volledig weg die hiervoor beschikbaar waren. Om die reden stellen we voor het budget te verhogen met € 50.000 structureel.

Vervolg Arnhemse kinderparticipatie
Arnhem zoekt manieren om jongeren beter te betrekken. Het kinderburgemeesterschap was sinds 2022 één van de manieren om dat doel te realiseren. De ervaringen van de afgelopen jaren zijn geëvalueerd. De lessen hieruit zijn besproken met de raad aan de hand van de gespreksnotitie Vervolg Arnhemse kinderparticipatie.
Op basis van de gesprekken met de raad, de lessen uit eerdere jaren en de bespreking van het rondvraagmemo over een kinderraad op 27 mei stellen wij voor het kinderburgemeesterschap per 2026 te beëindigen. In plaats daarvan willen we investeren in (bestaande) initiatieven voor kinderparticipatie. Door bestaande initiatieven beter te benutten, te intensiveren en mogelijk uit te breiden kan de gemeente (meer) kinderen betrekken en op een manier leren participeren die aansluit bij hun belevingswereld.
Vanaf 2026 stellen wij voor te starten met een aanjaagfonds voor kinderparticipatie. Hiervoor willen wij in de jaren 2026-2028 jaarlijks € 25.000 beschikbaar stellen. Net als bij het kinderburgemeesterschap hanteren we een proefperiode van drie jaar. In 2028 evalueren we de resultaten en nemen we een besluit over een eventueel vervolg. Met deze tijdelijke inzet van middelen en een duidelijk evaluatiemoment komen we tegemoet aan de wens van de raadskamer om toekomstige kosten zorgvuldig af te wegen.

Bereikbaarheid & kwaliteit afdeling Inwonercontact
Voor het verbeteren van de bereikbaarheid en kwaliteit van de afdeling zijn voor de jaren 2024 en 2025 incidentele middelen in de begroting ter beschikking gesteld. Incidenteel omdat er tijd nodig was te bepalen wat structureel nodig is om de dienstverlening van het contactcentrum te kunnen organiseren. Om het huidige dienstverleningsniveau te kunnen waarborgen en verder te verbeteren, is structurele verhoging van het budget voor deze afdeling vereist. Het zorgt voor snelle en deskundige afhandeling van telefonische vragen die worden gesteld door inwoners, ondernemers en instellingen. We stellen dan ook voor om vanaf 2026 het budget met € 217.000 structureel ter verhogen.

Ontwikkelingen informatiehuishouding
Binnen de gemeente Arnhem hebben we een vertaling gemaakt van de regionale informatievisie en strategie naar een Arnhemse informatievisie en strategie met bijbehorende roadmap om te kunnen sturen op veranderingen in de informatiehuishouding. Naast de al benoemde onderwerpen is er een aantal ontwikkelingen waarvoor structurele aandacht/middelen benodigd zijn. Het betreft ten eerste AI / Smart City: investeringen in technologieën die bijdragen aan de slimme stad van de toekomst, zoals sensornetwerken en het integreren van ethisch verantwoorde kunstmatige intelligentie binnen de gemeentelijke processen. Het betreft ook Cloud Computing: de overgang naar cloudgebaseerde oplossingen, doordat huidige lokale software-installaties steeds vaker door leveranciers worden gestaakt en daarmee een gedwongen verplaatsing naar cloud-oplossingen ontstaat. En tot slot het inzetten op een digitaal fitte medewerker: opleiding en training om medewerkers verder te ontwikkelen en mee te krijgen in de 21e eeuwse (digitale) vaardigheden. Voor deze ontwikkelingen stellen we voor vanaf 2026 structureel € 270.000 in te zetten.

Evenementcoördinator
Evenementen geven reuring in de stad en leveren een belangrijke bijdrage aan de aantrekkelijkheid van Arnhem voor inwoners en bezoekers. We willen een gastvrije stad zijn voor iedereen. Tegelijkertijd zoeken we ook een balans tussen levendigheid en leefbaarheid. De meerwaarde van een aanspreekpunt voor organisatoren en een schakelpunt tussen organisator en gemeente is evident gebleken in de afgelopen jaren. Deze meerwaarde ligt in het in goede banen leiden en faciliteren van evenementen door intensief contact te onderhouden met de organisatoren. Daarnaast houdt de evenementencoördinator toezicht op de naleving van de afgegeven vergunning, veiligheid, leefbaarheid, orde en netheid. Zijn of haar inzet bij grootschalige stadsbrede evenementen zoals de Airborne-herdenking of Koningsdag is van groot belang. Voorgesteld wordt dan ook om vanaf 2026 structureel € 80.000 hiervoor beschikbaar te stellen.

Crisiskosten openbare orde en veiligheid
We zien een toename in crisissituaties in het domein openbare orde en veiligheid met een grote impact op betrokkenen en omwonenden. Dit brengt extra kosten met zich mee ter beveiliging en afwending van directe risico's alsmede in de nazorg. Het gaat om inzet bij risicovolle demonstraties, mitigatie van impact bij geweld onderling, zoals gebruik van explosieven en brandstichting, en mensen in crisis die een gevaar voor anderen en zichzelf. We moeten mensen in acute situaties huisvesten, onderkomen geven of stabiliseren waar het gaat om persoonlijke crisis. Hiervoor is budget nodig om snel out of pocket kosten te kunnen dekken in acute crisissituaties. We stellen voor om hiervoor € 150.000 structureel in te zetten.

Stichting Luxor Live
Luxor Live is het stedelijk poppodium en één van de vijf Arnhemse culturele basisvoorzieningen. Luxor Live heeft 2024 afgesloten met een tekort dat verrekend is met het eigen vermogen. Ruimte om nieuwe tegenvallers op te vangen is er niet. Voor 2025 is een begroting ingediend met een tekort van € 250.000. Een noodzakelijke aanvullende subsidie in 2025 kan nog incidenteel in de cultuurbegroting worden opgevangen en is gericht op de continuïteit van de organisatie en het in stand houden van het cultuuraanbod dit jaar. Ook in de vervolgjaren heeft Luxor Live een vergelijkbaar begrotingstekort.
Het ligt voor de hand dat bij een gemeentelijk gesubsidieerd stedelijk poppodium de vaste lasten volledig gedekt worden door een (meerjarige) exploitatiesubsidie. De programmering is in de basis verlieslatend: de kosten liggen hoger dan de opbrengsten uit tickets. Dit tekort wordt bij poppodia gedekt door de horecaomzet en overige commerciële inkomsten. Uit een financiële analyse van de bedrijfsvoering van Luxor blijkt dat de huidige vaste lasten van Luxor Live aanzienlijk hoger liggen dan de beschikbare huidige exploitatiesubsidie. Het tekort op de culturele activiteiten kan volledig worden gedekt met het positieve resultaat uit de commerciële nevenactiviteiten. Deze verborgen onderfinanciering is eigenlijk al sinds de start van Luxor Live latent aanwezig. Door de snelle groei en hoge eigen inkomsten, wist Luxor Live ieder jaar een potentieel financieel tekort in eigen beheer op te vangen.
Nu de organisatie (voorlopig) aan de grenzen van de groei is gekomen, mede door krimpende marges en stijgende kosten, is het structurele financiële tekort zichtbaar geworden. We stellen dan ook om vanaf 2026 structureel de subsidie aan Luxor Live te verhogen met € 270.000.

Oostpool
Onderzocht wordt waar Theater Oostpool en Introdans in de toekomst gehuisvest kunnen worden. Hiervoor heeft de raad in 2022 structurele middelen beschikbaar gesteld. De provincie Gelderland heeft eenmalig € 10 miljoen beschikbaar gesteld voor een nieuw repetitiegebouw voor Introdans, daarop is besloten de gemeentelijke middelen volledig in te zetten voor Theater Oostpool. De raad is onlangs middels de Raadsbrief Huisvesting Oostpool en Introdans geïnformeerd over de voorkeurslocatie en de inzet van gemeentelijke en provinciale middelen.

De verwachte kosten voor het realiseren van een eigen repetitiegebouw van Theater Oostpool worden momenteel ingeschat op circa € 14 miljoen. We staan hiermee voor een financiële opgave, aangezien met de beschikbaar gestelde structurele subsidie aan Oostpool niet voldoende dekking beschikbaar is voor de benodigde totale investering. We stellen voor om een investeringskrediet beschikbaar te stellen voor een investeringsbijdrage aan Oostpool van € 14 miljoen. De jaarlijkse kapitaallasten hiervan bedragen circa € 691.000 en daarvan wordt voorgesteld het bestaande subsidiebudget van € 267.000 structureel hiervoor aan te wenden en deze om te zetten naar een kapitaallastenbudget en de resterende € 424.000 kapitaallasten vanaf 2029 te dekken.

D&I Officer structurele invulling
Met ingang van huidige raadsperiode zijn er tijdelijk middelen beschikbaar gesteld voor het aanstellen van een D&I Officer ten behoeve van een inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie. Inmiddels is duidelijk dat een structurele invulling van deze functie essentieel is om de ingeslagen weg duurzaam te borgen. Daarom wordt voorgesteld een structurele dekking hiervoor van € 120.000 bij te zetten.

Medior adviseur gemeentelijke diversiteit en inclusie
Mede door de maatschappelijke en politieke ontwikkelingen is het programma nog steeds volop in ontwikkeling. De aard van de onderwerpen vraagt in de eerste fase veel 'aanjaag-energie', zowel voor het bouwen van een robuuste samenwerkingsverbanden met partners in de stad als de samenwerking met collega's op vele inhoudelijke domeinen met betrekking tot beleid en uitvoering. In de vervolgfases is structureel aandacht en inzet nodig om die inclusieve organisatie en samenwerking duurzaam voort te zetten. Dit betekent dat de huidige bezetting niet meer volstaat. Om de huidige ambities te kunnen realiseren is extra inzet nodig. We stellen voor hiervoor vanaf 2027 structureel € 110.000 voor vrij te maken.

APCG structurele borging schouwen in subsidie
Met ingang van huidige raadsperiode zijn er tijdelijk middelen beschikbaar gesteld voor het schouwen van publieke gebouwen en openbare ruimte in het kader van VN verdrag Handicap, door de gemeente belegd bij St APCG. door de grote toegevoegde waarde van het schouwen is de wens ontstaan hier een structureel karakter aan te geven, daarom wordt structurele dekking hiervoor gevraagd. We stellen voor vanaf 2027 € 70.000 in te zetten.

Extra capaciteit ontwikkelmanagement t.b.v. de uitvoeringskracht
De komende periode is het van essentieel belang dat wij als stad het beleid verder tot uitvoering weten te brengen (uitvoeringskracht). Ontwikkelmanagement speelt hier een sleutelrol in. Met Ontwikkelmanagement wordt een brug gecreëerd tussen beleid en uitvoering in die gebieden van Arnhem waar meerdere maatschappelijke opgaven bij elkaar komen en de gemeente een actieve rol wil aannemen. Dit zijn bijvoorbeeld stedelijke gebiedsontwikkelingen, duurzame (gebieds)ontwikkelingen, energietransitie en vastgoed ontwikkelingen. Het in samenhang en vanuit een integrale en domeinoverstijgende wijze oppakken van de prioritaire opgaven is essentieel. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld het uitwerken van het Duurzaam Mobiliteitsplan in nieuwe gebiedsontwikkelingen (bijvoorbeeld mobiliteitshubs) en de vertaling van het op te stellen beleidsplan Energie Voor Arnhem in maakbare energieconcepten in nieuwe gebiedsontwikkelingen waarbij samenhang is met de bestaande stad. Ook de uitwerking van de ambities uit de Woonvisie in een voortvarende aanpak van de woningbouwopgave in de gebiedsontwikkelingen is essentieel. Hier ligt een relatie met de opgave in het kader van het doorzetten van de ambities stedelijke ontwikkeling. Tot slot vragen ook economische ontwikkelingen als de groei van ons energiecluster, de doorontwikkeling van de legal valley (Bestuurskwartier) en de transformatie van bedrijventerreinen (Spoorzone) om ontwikkelkracht. Om dit als Ontwikkelmanagement voortvarend verder op te pakken is extra capaciteit bij Ontwikkelmanagement gewenst. We stellen voor om hiervoor structureel vanaf 2026 € 500.000 op in te zetten.

Jaarlijkse bijstellingen

Jaarlijkse bijstellingen	2026	2027	2028	2029	I/S
Bedragen x € 1.000					
Prijs- en volumeontwikkeling 2026	-18.642	-17.913	-16.784	-18.555	S
Ontwikkeling belasting en legesopbrengsten	957	957	957	2.407	S
Ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning	812	1.260	1.819	379	
Totaal ontwikkelingen Perspectiefnota	-16.873	-15.696	-14.008	-15.769	
Prijs- en volumeontwikkeling 2026	-2.721	-2.721	-2.721	-2.381	S
Ontwikkeling belasting en legesopbrengsten	183	183	183	183	S
Ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning	1.038	308	376	-205	
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	**-1.500**	**-2.230**	**-2.161**	**-2.403**	
Totaal jaarlijkse bijstellingen	**-18.372**	**-17.926**	**-16.169**	**-18.172**	

Prijs- en volumeontwikkeling 2026
In de Perspectiefnota zijn middelen geraamd voor loon- en prijsontwikkeling, waarvan de helft voor de indexering van de zorgcontracten. Deze indexering was gebaseerd op een voorlopige Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA) van 4,2% en een Prijs Particuliere Consumptie (PCC) van 1,8%. Op basis van het Centraal Economisch Plan heeft de Nza deze percentages opnieuw berekend. De OVA is naar boven bijgesteld naar 5,4% en de PPC naar 4,3%. Hierdoor valt de indexatie van de zorgcontracten € 2,3 miljoen hoger uit. Daarnaast valt voor een aantal posten in de begroting de indexatie hoger uit dan geraamd bij de Perspectiefnota. Het gaat hierbij om kosten die we door derden gefactureerd krijgen. Deze afwijkingen tellen op tot totaal structureel € 0,4 miljoen vanaf 2026. Verder was een aantal indexaties onterecht structureel doorgetrokken naar 2029, dit levert een structureel voordeel in 2029 van € 0,3 miljoen. In juni is een nieuwe cao voor gemeenten vastgesteld, vanaf 2026 past dit binnen de reeds opgenomen budgetten.

Ontwikkeling belasting- en legesopbrengsten
In de Perspectiefnota is reeds de afgesproken indexatie van de opbrengsten OZB opgenomen, inclusief het aframen van de stelpost OZB. Aanvullend op de Perspectiefnota is in deze Begroting de areaalontwikkeling op de OZB meegenomen (€ 130.000) en de indexatie van de toeristenbelasting (€ 53.000).
Voor 2026 geldt dat de toeristenbelasting, de parkeerbelasting en de meeste leges met de consumentenprijsindex van 2,6% zijn verhoogd. Voor de OZB geldt dat de opbrengst met 5% is verhoogd. De rioolheffing en de afvalstoffenheffing zijn in 2026 nagenoeg kostendekkend. In de paragraaf Lokale heffingen is een totaalbeeld gegeven van alle belastingen en leges, de toegepaste indexaties en de mate van kostendekkendheid.

Ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning
De ontwikkelingen in het kader van de Meerjareninvesteringsplanning (zowel in de Perspectiefnota als aanvullend daarop) laten het volgende beeld zien:

Ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning	2026	2027	2028	2029	I/S
Bedragen x € 1.000					
Actualisatie MIP	1.925	1.367	1.062	345	S
Indexatie MIP		-62	-116	-170	S
Planningsrealisme MIP	-75	264	1.250		I
Totaal ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning	**1.851**	**1.568**	**2.196**	**174**	

De Meerjareninvesteringsplanning (MIP) is geactualiseerd. Hierbij is gekeken naar de planning van de verschillende investeringen. Bij de Perspectiefnota is het MIP reeds geïndexeerd. Als gevolg van met name personeelstekorten worden diverse investeringsprojecten vooral vanaf 2026 getemporiseerd. Hierdoor ontstaat een vrijval voor de algemene middelen van € 1,9 miljoen in 2026, van € 1,4 miljoen in 2027 en € 1,1 miljoen in 2028. Vanaf 2029 daalt de vrijval van kapitaallasten tot € 0,4 miljoen.

Voor het gehele MIP, inclusief nieuwe investeringen, is het planningsrealisme opnieuw geraamd. Afgelopen 5 jaar bedroeg de gemiddelde realisatie op de investeringsprojecten 56%. De onderuitputting bedroeg daarmee gemiddeld 44%. Voor het planningsrealisme wordt een aflopende reeks van 70%, 50% en 30% voor de verwachtte onderuitputting van de kapitaallasten geraamd. Dat komt neer op 31% voor 2026, 22% voor 2027 en 13% voor 2028. Doordat een aantal investeringen vanaf 2026 worden getemporiseerd, wordt ook het planningsrealisme aangepast. Dit leidt tot een nadeel in 2026 van € 75.000, een voordeel van € 264.000 in 2027 en een voordeel van € 1,25 miljoen in 2028.

Deel 2 Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit twee onderdelen:

1. Begrotingsprogramma’s
2. Paragrafen

Begrotingsprogramma's

De diverse taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is zijn opgenomen in de 13 begrotingsprogramma’s:

1. Bestuur, dienstverlening en financiën
2. Veiligheid
3. Bereikbaarheid
4. Economie
5. Onderwijs
6. Cultuur
7. Participatie en armoedebestrijding
8. Zorg
9. Welzijn en inclusie
10. Gezondheid en sport
11. Klimaat en energie
12. Ruimtelijke ontwikkeling
13. Wonen en leefomgeving

Bestuur, Dienstverlening en Financiën

€ 123,3 mln

Ambitie

Iedereen voelt zich gehoord, geholpen en verbonden in Arnhem

Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers

- We verbeteren onze dienstverlening
- We optimaliseren werkprocessen aan de telefoon en de balie
- We benutten feedback van onze inwoners

Meer eenduidige aanpak burgerparticipatie

- We trainen onze eigen organisatie in burgerparticipatie
- We implementeren de participatieverordening
- We ontwikkelen onze aanpak continu door

Inwoners vaker betrekken op een manier die bij hun past

- We versterken kinderparticipatie via bestaande initiatieven
- We investeren in kennis over de motivaties en belemmeringen om te participeren

Meer democratische betrokkenheid

- We werken doorlopend aan democratische betrokkenheid
- We organiseren opkomstbevorderingscampagnes

We benutten de aanwezige krachten in de wijk meer

- We jagen initiatieven en netwerken aan in de wijken
- We ondersteunen bewonersoverleggen

Ambitie

Arnhem is een transparante gemeente met een sterk netwerk

Arnhem heeft een transparant bestuur

- Rekenkamer: We voeren het onderzoeksprogramma uit
- Gemeenteraad: We laten de stad kennismaken met het werk van de raad.

Arnhem speelt een grote rol in externe netwerken

- We werken in de GMR samen
- We vervullen een actieve rol in de VNG en het stedennetwerk G40
- We versterken de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio

Ambitie

Onze organisatie is sterk en financieel gezond

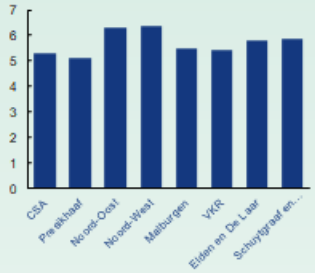
De bedrijfsvoering stelt bestuur en organisatie meer in staat (bij) te sturen en te controleren

- We investeren in de doorontwikkeling van de producten in de P&C-cyclus
- We werken aan de informatieveiligheid en privacy
- We toetsen periodiek onze ambities aan onze uitvoeringscapaciteit
- We verminderen inhuur tot het landelijke gemiddelde.

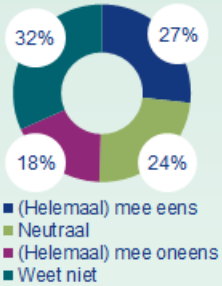
Cijfers en indicatoren

- Kengetal sociale cohesie in de 8 gebieden
- Percentage bewoners dat “merkt dat bewoners invloed kunnen hebben op de aanpak van de gemeente”
- Percentage bewoners dat vindt dat “Gemeente voldoende ondersteunt bewoners bij het opzetten van eigen initiatieven”
- Opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen

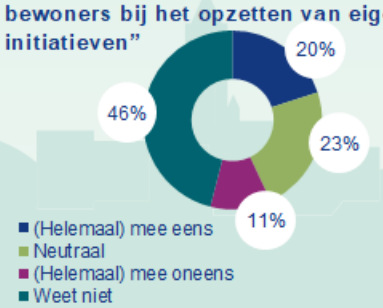
1. Kengetal Sociale Cohesie



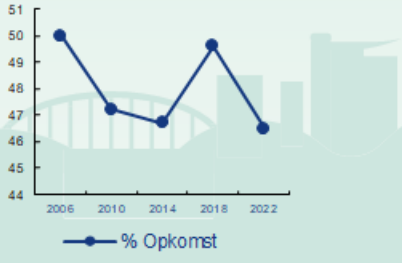
2. “Ik merk dat bewoners invloed kunnen hebben op de aanpak van de gemeente”



3. “Gemeente voldoende ondersteunt bewoners bij het opzetten van eigen initiatieven”



4. Opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen



Samenvatting Doelenboom Bestuur, dienstverlening en financiën

Ambitie	Doel	Inspanning
Arnhem is een transparante gemeente met een sterk netwerk	Arnhem heeft een transparant bestuur	Rekenkamer: We voeren het onderzoeksprogramma uit
		Gemeenteraad: we laten de stad kennismaken met het werk van de raad
	Arnhem speelt een grote rol in externe netwerken	We werken in de Groene Metropoolregio samen aan maatschappelijke opgaven
		We vervullen een actieve rol in de VNG en het stedennetwerk G40
		We versterken de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio
Iedereen voelt zich gehoord, geholpen en verbonden in Arnhem	Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers	We verbeteren onze dienstverlening
		We optimaliseren werkprocessen voor het verbeteren van de dienstverlening aan de telefoon en de balie
		We benutten feedback van inwoners
	Meer eenduidige aanpak burgerparticipatie	We trainen onze eigen organisatie op het gebied van burgerparticipatie
		We implementeren de participatieverordening
		We ontwikkelen onze aanpak voor burgerparticipatie continu door
	Inwoners vaker betrekken op een manier die bij hen past	We versterken kinderparticipatie via bestaande initiatieven
		We investeren in kennis over de motivaties en belemmeringen om te participeren
	Meer democratische betrokkenheid van inwoners	We werken doorlopend aan democratische betrokkenheid
		We organiseren opkomstbevorderingscampagnes
	We benutten de aanwezige krachten in de wijken meer	We jagen initiatieven en netwerken aan in de wijken
		We ondersteunen bewonersoverleggen
Onze organisatie is sterk en financieel gezond	De bedrijfsvoering stelt bestuur en organisatie meer in staat (bij) te sturen en te controleren	We investeren in de doorontwikkeling van producten in de P&C-cyclus
		We werken aan de informatieveiligheid en privacy
		We toetsen periodiek onze ambities aan onze uitvoeringscapaciteit
		We verminderen inhuur tot het landelijk gemiddelde

Bestuur, dienstverlening en financiën

Wat we ook doen, we doen het voor onze inwoners, voor onze bedrijven. Voor mensen die de stad bezoeken. Het is niet meer dan logisch dan dat we bij het verwezenlijken van onze ambities zoveel mogelijk de samenwerking zoeken. Met inwoners en bedrijven en met de regio Arnhem-Nijmegen. De wereld houdt immers niet op bij de gemeentegrens. We willen goed bereikbaar zijn. Dat betekent niet alleen een gastvrij stadhuis, maar ook goede digitale dienstverlening, zodat mensen zoveel mogelijk en makkelijk op afstand dingen kunnen regelen

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem is een transparante gemeente met een sterk netwerk (A)

Samen met de stad
We willen bereiken dat inwoners en ondernemers eerder betrokken raken bij beleidsinitiatieven in de stad, in wijken en buurten. We hebben er vertrouwen in dat daarmee de kwaliteit van de uitvoering van beleidsinitiatieven toeneemt en de lokale democratie wordt versterkt. Of het nu gaat om een nieuw parkje met bomen of om nieuw jeugdbeleid.

Samen met de regio
Arnhem wil haar ambities samen met haar partners in de regio bereiken. Arnhem versterkt haar positie in bestuurlijke organen in regionaal, landelijk en Europees verband en maakt de stad en regio sterker door verder te bouwen aan een partnerschap met provincie Gelderland (onder meer via de investeringsagenda) en bij te dragen aan het werken aan een sterkere regionale samenwerking Arnhem-Nijmegen.

Arnhem heeft een transparant bestuur (D)

Raad
De raad stelt als volksvertegenwoordiger de kaders vast en controleert of het beleid wordt uitgevoerd binnen deze kaders. In de raadskamer-en raadsvergaderingen tijdens de Politieke Avond op woensdag vindt het debat en de besluitvorming hierover plaats. Alle raadsvergaderingen zijn openbaar. Inwoners van Arnhem zijn van harte welkom: als insprekers en als publiek. De gemeenteraad heeft als doel om alle inwoners een keer kennis te laten maken met het werk van de gemeenteraad: van jong tot oud. Daarvoor worden onder andere inwoners als speciale ‘gast van de raad’ uitgenodigd bij de raadsvergaderingen. Met het democratieprogramma maakt de Arnhemse jeugd op een leuke en leerzame manier kennis met de gemeentepolitiek en democratische besluitvorming in eigen stad. Het democratieprogramma bestaat uit een bezoek op het stadhuis of een bezoek van een raadslid in de klas. Voor politiek geïnteresseerde Arnhemmers wordt twee keer per jaar de gratis cursus Politiek Actief georganiseerd. Tenslotte worden er regelmatig voor verschillende doelgroepen rondleidingen gegeven door het Stadhuis. Er wordt nog gewerkt aan een kindervragenuur.

Rekenkamer
De rekenkamer ondersteunt vanuit een onafhankelijke positie de gemeenteraad door elk jaar enkele grote en kleine onderzoeken uit te (laten) voeren op basis van gesprekken met de raadsfracties en de politieke actualiteit.

College
Het college streeft naar een open bestuurscultuur, zowel naar de raad als naar de inwoners. Het college zorgt in haar communicatie met de raad voor tijdige en volledige informatievoorziening. In lijn met motie 21M108 'Heldere afdoening moties en toezeggingen' licht het college bij de afdoening van moties of toezeggingen expliciet toe of de motie of toezegging volledig, gedeeltelijk, afwijkend van de oorspronkelijke tekst, verlaat of niet is uitgevoerd. Daarnaast informeert het college de raad zodra duidelijk is dat een toezegging of motie niet binnen de gestelde termijn kan worden afgedaan. Hierbij wordt ook vermeld waarom dit het geval is. Daarmee beschouwt het college deze motie 21M108 als afgedaan.
Door de raad of door inwoners gevraagde informatie wordt zo snel mogelijk en ruimhartig verstrekt. Het zou voor inwoners niet nodig moeten zijn om informatie op te vragen via een Woo-verzoek.

Rekenkamer: We voeren het onderzoeksprogramma uit (I)

Op basis van het inmiddels vastgestelde onderzoeksprogramma 2025-2026 en een aanvullende motie in mei 2025 doet de Rekenkamer in 2026 onderzoek naar en publiceert over de participatieprocessen rondom Schaapsdrift, het vervolgonderzoek naar het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) in Arnhem-Oost, ondermijning op bedrijventerreinen en de kwaliteit beheer en onderhoud openbare ruimte. Indien haalbaar wil de Rekenkamer ook onderzoek doen naar het proces rondom integriteitsschendingen. Echter, door het op verzoek van de raad ingelaste onderzoek naar de participatieprocessen in Schaapsdrift is het niet zeker of dit onderzoek nog in 2026 opgeleverd kan worden

Gemeenteraad: we laten de stad kennismaken met het werk van de raad (I)

Vanuit de gemeenteraad - en de griffie als ondersteuning van de raad - wordt permanent ingezet op het laten kennis maken van de stad met het werk van de raad. In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026 ligt er een extra focus op het laten zien waar de verschillende politieke partijen die meedoen aan de verkiezingen voor staan. Onder andere door de inzet van een stemwijzer en een verkiezingskrant.

Arnhem speelt een grote rol in externe netwerken (D)

Arnhem zet zich actief in binnen verschillende regionale, landelijke en internationale netwerken. Arnhem werkt in 2026 in regionaal verband in de Groene Metropoolregio door aan het groen-blauwe raamwerk, de bereikbaarheid van de regio, een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt, de gezamenlijke aanpak van de woningbouwopgave, een sterkere economie, de energietransitie en aan een goede verdeling van het culturele aanbod en duurzaam toerisme. Arnhem vervult landelijk een actieve rol in de VNG en het stedennetwerk G40, omdat samenwerking ten goede komt aan de stad. Arnhem werkt ook verder aan de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio en het stedennetwerk met de grote steden in Noordrijn- Westfalen (NRW).

We werken in de Groene Metropoolregio samen aan maatschappelijke opgaven (I)

De komende jaren neemt het aantal inwoners in de Groene Metropoolregio toe. Dit stelt ons gezamenlijk voor de uitdaging om in balans tot een gezonde groene groei te komen. Hiervoor zijn samenwerking en afspraken in regionaal verband onontbeerlijk. Daarom werkt Arnhem in 2026 samen met de andere 16 gemeenten in de Groene Metropoolregio (GMR) door aan vijf regionale opgaven die om een gezamenlijke (regionale) aanpak vragen.

Deze opgaven maken deel uit van de nieuwe regionale agenda 2025-2028. De vierjarige agenda sluit nauw aan bij de Arnhemse ambities, plannen en prioriteiten. Arnhem heeft op alle vijf de opgaven ingetekend. Onze regio duurzaam en veilig bereikbaar maken staat centraal bij de opgave verbonden regio. O.a. wordt ingezet op duurzame mobiliteit, waarbij lopen en fietsen als betaalbare en toegankelijke mobiliteitsvormen worden gezien. De opgave ontspannen regio werkt aan het vergroten van de aantrekkelijkheid van de regio voor bezoekers en de versterking van het groen en blauw in het stedelijk en landelijk gebied. Ook de versterking van de culturele infrastructuur en de landelijk erkende Cultuurregio 025 krijgen aandacht.
Het afstemmen van de opgaven en de daaruit voortkomende ruimtelijke ontwikkelingen is een belangrijk onderdeel van de opgave groene groei. Het NOVEX-ontwikkelingsperspectief geeft richting aan de benodigde ruimtelijke keuzes. De versnelling van de woningbouwontwikkeling wordt meermaals per jaar in tempotafels besproken. Netcongestie is steeds meer een belemmerende factor het tijdig opleveren van bouwprojecten.
Gezien de schaal van de ontwikkelingen op het gebied van energietransitie is regionale samenwerking binnen de opgave circulaire regio vanuit Arnhems perspectief belangrijk om de Arnhemse CO2-doelstellingen te kunnen realiseren. Wij hebben belang bij kennis delen, aansluiten bij landelijke ontwikkelingen en het benutten van Regio Deal- en EU-subsidies in het geval van water- en klimaatadaptatieprojecten.
De opgave productieve regio richt zich op een toekomstbestendige economie. Een economie die bijdraagt aan gezondheid, leefkwaliteit, het milieu, onderwijs en sociale cohesie.
The Economic Board (TEB) heeft in 2023 samen met de GMR en de provincie Gelderland een Regio Deal afgesloten met het Rijk. Het Rijk heeft 15 miljoen euro voor de uitvoering ter beschikking gesteld. Arnhem neemt in dit kader deel aan projecten op het gebied van toekomstbestendige bedrijventerreinen, klimaatadaptatie en circulair bouwen.
Tot slot wordt opgemerkt dat de basiskosten van de Groene Metropoolregio (regiobureau) opgenomen zijn in dit begrotingsprogramma. De middelen die de uitvoering van de regionale agenda met zich meebrengt worden gepresenteerd in de betreffende begrotingsprogramma's.

We vervullen een actieve rol in de VNG en het stedennetwerk G40 (I)

Arnhem blijft een rol spelen in de landelijke netwerken als de VNG en de G40. Door deelname in verschillende werkgroepen en commissies kan Arnhem bestuurlijk en ambtelijk participeren in kennisontwikkeling en diverse lobbytrajecten, onder andere met betrekking tot gemeentefinanciën en andere specifieke dossiers. Arnhem werkt in netwerken van steden samen waar nodig en nuttig, bijvoorbeeld op het gebied van beleidsafstemming, subsidies en verordeningen, lobby richting het Rijk en kennisdeling. Door deelname aan deze organisaties versterkt Arnhem haar netwerk met de andere grote steden in Nederland en in Den Haag.
Arnhem krijgt daarnaast toegang tot kennis en nieuwe ontwikkelingen bij het Rijk. Deze worden vaak via de sporen VNG en G40 met de steden en regio's opgepakt. Onze inzet blijft gericht op een goede Arnhemse bestuurlijke vertegenwoordiging in landelijke netwerken zoals van de VNG en G40.

We versterken de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio (I)

We versterken de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio Rijn-Waal. Dat doen wij onder andere met de grote steden in Noordrijn-Westfalen (NRW) via het Euregionale stedennetwerk van 100.000+ steden dat sinds 2017 bestaat. In dit Nederlands-Duitse stedennetwerk werkt Arnhem met Nijmegen, Apeldoorn en Ede samen met Duisburg, Düsseldorf en Moers. De zeven steden richten zich op onderlinge kennisdeling over stedelijke vraagstukken, belangenbehartiging en onderzoeken het opzetten van gezamenlijke projecten. In 2026 geven we vervolg aan het Project 100.00+ Zero. In 2026 wordt de Strategische Agenda 2025+, die door de Euregioraad is vastgesteld, verder uitgewerkt. Arnhem neemt actief deel aan de Euregioraadsvergaderingen. In februari 2023

tekenden wij met Duisburg, The Economic Board en Duisburg Business & Innovation GmbH een Letter of Intent. Deze samenwerkingsafspraken gaan we verder concretiseren.

Iedereen voelt zich gehoord, geholpen en verbonden in Arnhem (A)

We zorgen voor toegankelijke en betrouwbare dienstverlening die aansluit bij de diverse wensen en mogelijkheden van Arnhemmers – digitaal waar het kan, persoonlijk waar het nodig is. Tegelijkertijd bieden we ruimte voor betrokkenheid en invloed: inwoners kunnen op verschillende manieren meedenken en meedoen, op een manier die bij hen past. In de wijken werken we samen met bewoners, initiatieven en organisaties aan oplossingen die lokaal het meeste effect hebben. We maken gebruik van de kracht en kennis die in de wijken aanwezig is en ondersteunen deze met duidelijke structuren en vertrouwen. Zo bouwen we samen aan een stad waarin iedereen de kans krijgt om mee te doen en zich thuis te voelen.

Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers (D)

Dienstverlening is kerntaak van een gemeente. We bieden tal van diensten en producten; van geboorteaangifte, tot vergunningaanvraag tot ondersteuning bij een wijkinitiatief. We vinden het belangrijk dat iedereen snel en passend wordt geholpen, ongeacht waar en op welke manier een inwoner, ondernemer of instelling een beroep op ons doet. Want een goede dienstverlening draagt bij aan het vertrouwen in de overheid.

We verbeteren onze dienstverlening (I)

In 2025 heeft de gemeenteraad de Dienstverleningsvisie Arnhem 2025-2030 vastgesteld. Deze visie is de paraplu voor alle vormen van dienstverlening door de gemeente Arnhem. Hoe uiteenlopend de producten en diensten van de gemeente ook zijn, het moet voor inwoners, ondernemers en instellingen duidelijk zijn wat zij van ons kunnen verwachten. Na het vaststellen van de visie zijn we aan de slag gegaan met het vertalen van de visie naar een uitvoeringsplan. In 2026 zetten we de volgende stap en starten we met het realiseren van de doelen zoals die daarin zijn opgenomen.

We optimaliseren werkprocessen voor het verbeteren van de dienstverlening aan de telefoon en de balie (I)

We willen inwoners aan de balie en de telefoon zo goed en snel als mogelijk helpen. Met efficiënte werkprocessen kunnen we wachttijden voorkomen of beperken, de inwoner van een goed antwoord voorzien en onze betrouwbaarheid versterken. En het geeft ruimte om, waar dat nodig en mogelijk is, aandacht te besteden aan een vraag waarvoor maatwerk vereist is.

Binnen het lopende programma doorontwikkeling Burgerzaken zijn meerdere werkprocessen doorgelicht en aangescherpt. Het heeft meer inzicht gegeven in bijvoorbeeld doorloop- en verwerkingstijden. Door goed gebruik te maken van deze en andere beschikbare informatie, kunnen we beter voorspellen welke werkzaamheden op ons afkomen, een efficiënte planning maken en inspelen op behoeftes van inwoners. In 2026 bouwen we hier op verder. Daarbij zetten we ook in op verdere digitalisering en automatisering. We streven ernaar om inwoners meer mogelijkheden te geven om digitaal hun zaken te regelen.

Ook op de afdeling zetten we in op verder inzicht in sturingsinformatie om zo de telefonische bereikbaarheid te borgen. Daarnaast optimaliseren we werkprocessen door de verbinding met andere onderdelen in de organisatie te versterken. We oriënteren ons op de mogelijkheden om (nieuwe) digitale technieken in te zetten die de telefonische dienstverlening kunnen ondersteunen.

We benutten feedback van inwoners (I)

Om meer inzicht te krijgen in de verwachtingen van inwoners die telefonisch contact met ons opnemen, gaan we starten met een geautomatiseerd tevredenheidsonderzoek. De input verwerken we in training en coaching van de medewerkers telefonie.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Toegankelijkheid stemlokalen		**100**	**100**		
Eenheid:	Percentage				
Bron:	Bureau Verkiezingen. Streefcijfer: 100% volledig zelfstandig toegankelijk voor mensen met een lichamelijke beperking.				
Opkomst verkiezingen Tweede kamer	**73,60**		**71,60**		
Eenheid:	percentage				
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 73,6%				

Opkomst verkiezingen Gemeenteraad	**46,50**
Eenheid:	Percentage
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.

Opkomst verkiezingen Provinciale Staten	**52,10**
Eenheid:	Percentage
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 50,9%

Opkomst verkiezingen Europees Parlement	**42,18**
Eenheid:	Percentage
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 39,2%

Opkomst verkiezingen Waterschappen	**46,30**
Eenheid:	Percentage
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 46,3%

Meer eenduidige aanpak burgerparticipatie (D)

We werken sinds 2022 met het vastgestelde Arnhems Stappenplan Participatie. Daarmee zetten we alle participatietrajecten vanuit de gemeente zoveel mogelijk op dezelfde manier op. Met een uniforme aanpak willen we een betrouwbare partner zijn die inwoners en organisaties op herkenbare wijze betrekt.

We trainen onze eigen organisatie op het gebied van burgerparticipatie (I)

We vinden dat effectieve burgerparticipatie vanzelfsprekend moet zijn in het werk van al onze medewerkers. Daarom trainen we medewerkers in het gebruik van het stappenplan en de beschikbare participatiemiddelen. Daarnaast bieden we projectteams sessies aan waarin zij praktische tips en advies krijgen om hun participatieplan op te stellen.

We implementeren de participatieverordening (I)

In 2025 hebben we een participatieverordening opgesteld en aan de raad aangeboden ter vaststelling. In 2026 gaan we aan de slag met het uitwerken van de participatieverordening. We werken aan de bekendheid van de verordening door bij verschillende doelgroepen toe te lichten wat de verordening in de praktijk voor hen betekent. We stellen ook handreikingen en sjablonen op. Deze ondersteunen de gemeentelijke organisatie bij de uitvoering en bieden inwoners handvatten om gebruik te maken van overheidsparticipatie of het uitdaagrecht. Zo creëren we voor iedereen duidelijkheid over de spelregels voor participatie.

We ontwikkelen onze aanpak voor burgerparticipatie continu door (I)

We willen als organisatie continu leren en verbeteren op het gebied van burgerparticipatie. Daarom evalueren we participatietrajecten structureel met behulp van een vaste monitor en voeren we gerichte evaluaties uit bij grotere vraagstukken. In 2026 evalueren we in ieder geval de nieuwe participatieverordening. De opgedane inzichten gebruiken we om de verordening verder aan te scherpen en goed te implementeren. Daarnaast passen we in 2026 de lessen toe uit de algehele evaluatie burgerparticipatie van 2025. Ook ontwikkelen we onze aanpak voor burgerberaden verder, op basis van de ervaringen met de burgerberaden over afval en klimaat.

Inwoners vaker betrekken op een manier die bij hen past (D)

Met participatie willen we de kwaliteit van plannen en besluiten verbeteren door de kennis en ervaring aan te boren van inwoners en andere maatschappelijke betrokkenen. Besluiten worden doorgaans beter als belanghebbenden betrokken zijn. Niet iedereen wil op dezelfde manier meedoen: de één ontvangt liever alleen informatie, de ander geeft digitaal advies, en weer een ander denkt graag actief mee tijdens een bijeenkomst. Daarom houden we rekening met de verschillende motivaties en belemmeringen van inwoners, organisaties en andere partners waarmee we samenwerken in participatietrajecten.

We versterken kinderparticipatie via bestaande initiatieven (I)

Na twee evaluaties en het gesprek met de gemeenteraad over het vervolg van kinderparticipatie willen we onze aanpak bijsturen. We beëindigen het huidige kinderburgemeesterschap en versterken kinderparticipatie door succesvolle initiatieven (zoals Democracity en Arnhem Debatteert, interactieve manieren waarop kinderen hun ideeën over de stad leren delen) beter te benutten, te intensiveren en waar nodig uit te breiden. Zo kunnen we een grotere groep kinderen betrekken en hen laten participeren op een manier die aansluit bij hun belevingswereld.

We investeren in kennis over de motivaties en belemmeringen om te participeren (I)

Om inwoners te betrekken op een manier die aansluit bij hun voorkeuren is het nodig om de juiste kennis en middelen daarvoor te hebben. We verwerken de kennis over de motivaties en belemmeringen van verschillende groepen inwoners daarom als extra onderdeel in onze trainingen. Daarnaast integreren we deze kennis in adviezen over losse participatietrajecten en investeren we waar nodig in middelen, kennis en kanalen om onze werkwijze te versterken.

Meer democratische betrokkenheid van inwoners (D)

De democratie staat onder druk, zoals blijkt uit de lage opkomst bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen. Minder dan de helft van de Arnhemmers stemde toen. We willen daarom meer Arnhemmers betrekken bij de lokale democratie. Daarom zetten we ons in voor voortdurende betrokkenheid, zowel vóór de verkiezingen als in de periodes daartussen.

We werken doorlopend aan democratische betrokkenheid (I)

Met een democratieprogramma zetten we ons in voor blijvende aandacht en versterking van betrokkenheid bij de lokale democratie. We willen de deelname van Arnhemmers vergroten door de toegankelijkheid van onze organisatie te verbeteren, inwoners te ondersteunen bij het ontwikkelen van kennis en vaardigheden over democratie, en bewustwording van ieders rol te stimuleren – ook binnen onze eigen organisatie. In het programma bieden we een breder aanbod van activiteiten in plaats van losse onderdelen en houden hierbij rekening met specifieke doelgroepen, zoals jongeren. Dit doen we in nauwe samenwerking met de organisatie van de opkomstcampagne bij verkiezingen.

We organiseren opkomstbevorderingscampagnes (I)

In aanloop naar verkiezingen intensiveren we onze inzet voor democratische betrokkenheid met een opkomstbevorderingscampagne. In 2026 doen we dit voor de gemeenteraadsverkiezingen. We stemmen de campagne af op de kenmerken van deze verkiezingen, zoals het genereren van media-aandacht en het bieden van informatie over gemeentelijke vraagstukken. We richten ons daarbij extra op specifieke doelgroepen, zoals jongeren. We houden ook rekening met de verschillen tussen wijken, bijvoorbeeld door te kijken naar opkomstcijfers van eerdere verkiezingen. De opkomstbevorderende campagne vormt een piekmoment in onze bredere inzet voor democratische betrokkenheid van Arnhemmers.

We benutten de aanwezige krachten in de wijken meer (D)

Bewonersinitiatieven, (vrijwilligers)organisaties en ook sociale wijkondernemingen spelen en belangrijke rol in het versterken van de sociale verbinding en leefbaarheid in de wijk. Omdat deze organisaties van grote waarde zijn voor de leefbaarheid in de verschillende wijken, willen we daar beter gebruik van maken.
Dit betekent ook dat we ervoor kiezen om deze krachten in de wijk echt de ruimte en het vertrouwen geven om hun taken, ideeën en plannen uit te voeren. Daarbij willen we als gemeente niet in de weg staan door met overbodige regelgeving of ingewikkelde (financiële) ondersteuningsstromen. Maar streven we naar een duidelijke, eenduidige en heldere ondersteuningsstructuur, waardoor deze organisaties zich verder kunnen ontwikkelen.

We jagen initiatieven en netwerken aan in de wijken (I)

We willen dat organisaties en inwoners meer mogelijkheden krijgen om taken van de gemeente over te nemen en we willen deze mogelijkheden bekender maken in onze stad. In 2026 gaan we dit doen door het uitdaagrecht onder aandacht te brengen vanuit de nieuw vast te stellen participatieverordening. Ook wordt het accounthouderschap voor inwoners en organisaties zo ingericht dat het gebruikmaken van financiële mogelijkheden eenvoudiger wordt.

Om ambtelijke betrokkenheid bij de wijken te vergroten kijken we onder andere naar het creëren van voldoende huisvesting in de wijken voor de ambtelijke organisatie (al dan niet in combinatie met andere maatschappelijke partners). In 2026 geven we verder uitvoering aan het adviesrapport huisvesting in de wijk en wordt een voorstel geschreven hoe en op welke locaties samenwerken in de wijk kan worden gestimuleerd door hier geschikte huisvesting voor in te richten.

Vanuit het budget Wijkprojecten ondersteunen we bewonersinitiatieven, vrijwilligersorganisaties en (sociale) ondernemingen door hen vertrouwen en financiële ruimte te geven om zich te ontwikkelen. We ondersteunen hen ook in de onderlinge samenwerking. Als gemeente voeren we wijkgericht regie met behulp van vier strategieën: aanjagen, overbruggen, co financieren en waarderen. Hierbij sturen we op gewenste effecten en prioriteiten in de verschillende wijken.

We ondersteunen bewonersoverleggen (I)

We implementeren de aanbevelingen uit de evaluatie van de Spelregels Arnhemse Wijkaanpak 2022: In het najaar van 2025 is de werking van de Spelregels Arnhemse Wijkaanpak 2022 geëvalueerd. Hierbij zijn de ervaringen van inwoners, juridische grondslag, effectiviteit en doelmatigheid van de regeling geëvalueerd. Daarnaast hebben we

gekeken naar de invulling van onze rol als gemeente in de ondersteuning van de bewonersoverleggen. In 2026 implementeren wij de aanbevelingen uit deze evaluatie.

Met deze begroting herijken we de verdeling van de bewonersbudgetten over de wijken. Zoals vastgesteld in de Spelregels Arnhemse Wijkaanpak doen we dit tweejaarlijks op basis van twee componenten: een basisbedrag gebaseerd op het aantal bewoners per wijk en een bedrag gekoppeld aan de dashboardscore voor de leefbaarheid, sociale cohesie en het aantal huishoudens tot 120% van het minimumloon per wijk ten opzichte van de scores voor Arnhem als geheel.

Onze organisatie is sterk en financieel gezond (A)

Wij zijn een organisatie die midden in de samenleving staat, in verbinding met de stad, een afspiegeling van de stad en een organisatie die actief meebeweegt met de tijdsgeest. De gemeentelijke bedrijfsvoering verandert mee met de eisen die worden gesteld door de samenleving, het bestuur, de raad en onze eigen professionaliteit.

De bedrijfsvoering stelt bestuur en organisatie meer in staat (bij) te sturen en te controleren (D)

De bedrijfsvoering van de gemeente Arnhem is erop gericht om het bestuur, maar ook de organisatie zelf zodanig te faciliteren en te adviseren dat bestuur en organisatie in staat zijn om aan de voorkant te sturen, bij te sturen indien nodig en aan de achterkant te kunnen controleren op de realisatie van de inhoudelijke ambities en de financiën. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt verder ingegaan op de diverse ontwikkelingen op het gebied van bedrijfsvoering.

We investeren in de doorontwikkeling van producten in de P&C-cyclus (I)

We zorgen ervoor dat in de Begroting 2026 alle programma's dezelfde 'look & feel' hebben als de vier doorontwikkelde programma's uit de Begroting 2025. We zorgen voor zo min mogelijk verschillen tussen de programma's in de mate van herziening van doelen/inspanningen, koppeling van doelen aan budgetten en bijbehorende toelichtingen. In Turap-2 2026 en de Jaarstukken 2026 worden alle programma's volgens het nieuwe model verantwoord. In de voorbereidingen richting de nieuwe raad onderzoeken we of aanpassingen in het aantal of andere indelingen van programma's wenselijk zijn. We werken aan mogelijke verbeteringen in de systematiek van visies, beleidsnota's en uitvoeringsplannen en de verbinding met de P&C-cyclus. We onderzoeken de mogelijke verbeteringen van de website financiën.arnhem.nl.

We werken aan de informatieveiligheid en privacy (I)

We investeren in informatieveiligheid en privacy om te voldoen aan Baseline informatieveiligheid overheid (BIO). We zorgen ervoor dat we de gegevens van onze inwoners en bedrijven verwerken in lijn met de wet en beschermen op een minimaal basisniveau zoals dat door de BIO wordt voorgeschreven. We wapenen ons tegen toenemende dreigingen van buitenaf en vergroten onze cyberweerbaarheid.

We toetsen periodiek onze ambities aan onze uitvoeringscapaciteit (I)

We zorgen voor een scherpere organisatiebrede programmering van projecten, zodat er minder overlap en frictie ontstaat en we schaarse capaciteit organisatiebreed inplannen. We zorgen voor een ambtelijk-bestuurlijke afstemming van onze grootste opgaven en vertalen dit naar gevolgen voor de uitvoeringscapaciteit en maken hierin gezamenlijk afwegingen en keuzes om de ambities en de uitvoeringscapaciteit te matchen in tijd en kwaliteit.

We verminderen inhuur tot het landelijk gemiddelde (I)

We streven naar efficiënte inzet van middelen en beheersing van loonkosten. Naar aanleiding van de aangenomen motie 24M83 is een plan van aanpak opgesteld dat erop is gericht om de externe inhuur te verminderen, met als doel om uiterlijk in 2026 het landelijk gemiddelde van 17,9% van de totale loonsom te bereiken. Hiervoor is er is een set met uitgangspunten en procesafspraken opgesteld. Vervolgens hebben we de ambitie om de inhuur te beperken tot een haalbaar lager gemiddelde dan het landelijke.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Transparant met een sterk netwerk	**7.373**	**91**	**0**	**0**
Transparant bestuur	5.401	0	0	0
Grotere rol in externe netwerken	1.972	91	0	0
Gehoord, geholpen en verbonden	**16.501**	**3.894**	**0**	**60**
Verbetering dienstverlening	9.428	3.894	0	0
Versterken burgerparticipatie	120	0	0	44
Inwoners vaker betrekken	0	0	0	0
Democratische betrokkenheid	513	0	0	0
We benutten de krachten in de wijken	6.440	0	0	16
Een gezonde en sterke organisatie	**98.144**	**5.202**	**334**	**716**
In staat tot bijsturen en controle	98.144	5.202	334	716
Overige	**1.301**	**676.548**	**9.041**	**10.834**
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	1.301	676.548	9.041	10.834
Gerealiseerd resultaat	**123.318**	**685.736**	**9.374**	**11.611**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	121.973	116.809	113.786	123.318	119.855	123.023	117.681
Baten	641.396	651.368	655.494	685.736	685.337	665.920	665.893
Saldo lasten en baten	***519.423***	***534.559***	***541.708***	***562.417***	***565.482***	***542.898***	***548.212***
Toevoegingen aan reserves	1.734	2.435	2.452	9.374	7.205	338	338
Onttrekkingen aan reserves	12.912	1.292	2.859	11.611	2.905	3.638	3.685
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***11.178***	***-1.143***	***407***	***2.236***	***-4.300***	***3.301***	***3.347***
Gerealiseerd resultaat	**530.601**	**533.416**	**542.116**	**564.654**	**561.182**	**546.198**	**551.560**

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**9.532**	**6.069**	**9.236**	**3.894**
Transparant bestuur	De lasten dalen in 2026 enerzijds door de toevoeging van een extra wethouder tot en met juli 2026 en anderzijds de incidenteel hogere juridische middelen in 2025 voor de implementatie van de Wet open Overheid.	-129	-225	-225	-225

Grotere rol in externe netwerken	Mutatie door budgetbijstelling vanuit nominale prijsontwikkelingen waaronder de contributie van de VNG. Het inwonersaantal is de afgelopen 5 jaar gestegen, daarbij is de bijdrage per inwoner bijna verdubbeld.	402	402	401	401
Verbetering dienstverlening	De stijging van de begroting in 2026 wordt grotendeels verklaard door een wijziging van de taakverdeling tussen de operationele BRP-straten. hierdoor wordt de verdeling van de decentralisatie-uitkering gewijzigd en krijgt Arnhem vanaf 2025 bijna € 900.000 meer. Daarnaast wordt een hogere personele inzet en afdracht aan het Rijk verwacht als gevolg van een piek in de paspoorten. De daling vanaf 2027 en verder wordt grotendeels verklaard door een besparing als gevolg van de doorontwikkeling van burgerzaken en de afdeling Inwonerscontact.	1.162	1.008	804	771
Versterken burgerparticipatie	De incidentele middelen ten behoeve van burgerberaad Klimaat en actieprogramma 'Samen maken we Arnhem' in 2025 zijn niet meer nodig vanaf 2026.	-272	-367	-367	-392
Democratische betrokkenheid	Mutatie door beschikbaar stellen van structurele middelen voor democratische betrokkenheid en bijstelling budget voor de facilitering verkiezingen	64	89	88	88
We benutten de krachten in de wijken	In 2025 zijn middelen van het participatiebudget overgeheveld naar de teams TLO. Dit is voor 2026 en verder nog niet gebeurd. Daarnaast is deel budget dienstverleningsvisie doorgeschoven naar 2026.	-324	-480	-480	-480
In staat tot bijsturen en controle	Extra middelen toegevoegd voor prijscompensatie, informatieveiligheid en privacy (25M144), doorontwikkeling van de informatievoorziening en het faciliteren van duurzame reisbewegingen voor medewerkers (25M98).	6.506	2.598	2.430	2.071
Overig	De mutaties in de begroting kunnen worden verklaard door de incidentele wijziging van de begroting 2025 op het gebied van onder andere treasury, nominale ontwikkelingen en de actualisatie van de kapitaallasten.	2.124	3.045	6.584	1.660
Baten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**30.241**	**29.843**	**10.426**	**10.399**
Verbetering dienstverlening	Bijstelling leges Burgerzaken aan de hand van nieuwste trends bevolkingsgroei en spreiding	424	636	289	289
In staat tot bijsturen en controle	Vanaf 2026 zijn de inkomsten uit detacheringen worden op een later moment (budgetneutraal) in de begroting verwerkt.	-399	-411	-411	-411
Overig	Voornamelijk hogere bijdrage uit het gemeentefonds. Daarnaast stijgen de opbrengsten uit OZB met 5% en met areaalontwikkeling.	30.216	29.618	10.547	10.520
Toevoegingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**6.922**	**4.754**	**-2.114**	**-2.114**
In staat tot bijsturen en controle	Mutatie nihil	0	4	4	4
Overig	Verrekeningen met de algemene reserve in verband met de administratieve aansluiting met de begroting	6.922	4.749	-2.118	-2.118
Onttrekkingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**8.751**	**46**	**779**	**826**
Versterken burgerparticipatie	De in 2025 uit de reserve gedekte middelen ten behoeve van burgerberaad Klimaat en actieprogramma 'Samen maken we Arnhem' zijn vanaf 2026 niet meer nodig.	-298	-342	-342	-342

We benutten de krachten in de wijken	De begroting 2026 daalt als gevolg van een eenmalige onttrekking in 2025.	-140	-140	-140	-140
In staat tot bijsturen en controle	In 2025 is de bestemmingsreserve bedrijfsvoering ingezet voor diverse incidentele beleidsontwikkelingen binnen bedrijfsvoering.	-1.645	-2.107	-2.022	-2.095
Overig	Verrekeningen met de algemene reserve in verband met de administratieve aansluiting met de begroting	10.834	2.635	3.283	3.403
Totaal mutaties		**22.538**	**19.066**	**4.083**	**9.444**

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

NV Bank Nederlandse Gemeenten
BVO De Connectie
GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Euregio Rijn-Waal
Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Regionale en andere bovenlokale lichamen

- Economic Board;
- Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
- Euregio Rijn-Waal;

Publieke dienstverlening

- Werkgroep Tegengaan Identiteitsfraude (WTI);
- Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA);
- Samenwerking met Vreemdelingenketen in de BRP-straat Zevenaar.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Evaluatie van de Rekenkamer Arnhem 2015;
- MIRT Agenda stedelijk netwerk Arnhem Nijmegen;
- Contourennotitie regio Arnhem-Nijmegen via raadsbrief d.d.21-01-2020;
- Beleid internationale betrekkingen (2021)
- Regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen 2025-2028
- Wijzigingsbesluit Gemeenschappelijke regeling Arnhem Nijmegen (2024)

Veiligheid

Ambitie

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast.



Veiliger en leefbaardere wijken

- We verminderen significante overlast en verhogen het veiligheidsgevoel van Arnhemmers ten aanzien van hun eigen wijk
- We verminderen criminele overlast
- We verminderen jeugdoverlast en –criminaliteit
- We verminderen overlastgevend gedrag in de openbare ruimte
- We sluiten gevaarlijke en overlast gevende panden
- We zorgen voor voldoende handhavers op straat



Terugdringen van overlast en onveiligheid

- We voorkomen en bestrijden onveilige situaties en overlast door een persoonsgerichte aanpak
- We verbeteren de aanpak van problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis
- We pakken woonoverlast aan
- Begeleiden in- en uit detentie

Verminderen van ondermijning

- We wapenen ons tegen ondermijnende invloed
- We maken burgers bewust
- We pakken drugslocaties aan
- We pakken mensenhandel aan
- We pakken witwassen aan
- We lichten kwetsbare personen voor
- Een sterk netwerk tegen cybercriminaliteit

Een veiliger openbare ruimte voor iedereen

- We zorgen voor veilige demonstraties
- We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg
- We investeren in bondgenoten
- We leren kinderen/jongeren kritisch denken
- We signaleren radicalisering en gaan het tegen.

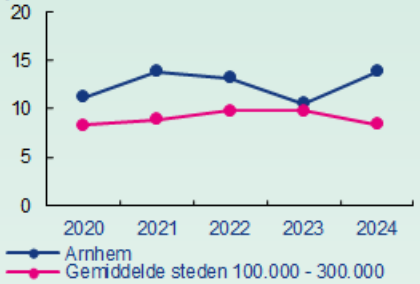
Minder jongeren in de criminaliteit

- Persoonsgerichte begeleiding van kwetsbare jongeren
- Toezicht in wijken en rondom scholen. Vroegtijdige signalering
- We helpen kinderen met risico op afglijding naar drugscriminaliteit
- Jongeren helpen aan betaald werk als tegenpool van crimineel geld.
- Versterking aanpak jongeren

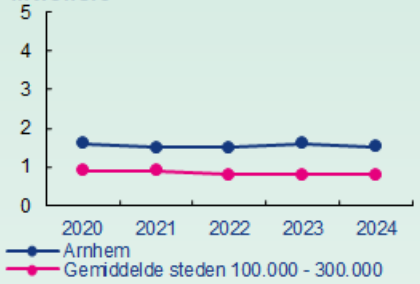
Cijfers en indicatoren

1. Arnhem heeft meer overlast door verwarde personen dan vergelijkbare steden, en dit is in 2024 fors toegenomen.
2. Ook het aantal geregistreerde drugsdelicten in Arnhem is hoger dan het landelijk gemiddelde
3. Ook het aantal overlastregistraties stijgt weer.
4. Het Arnhem misdaadcijfer stijgt waar het landelijk gemiddelde licht daalt

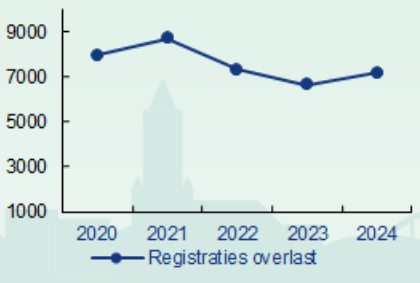
1. Overlast door verwarde personen per 1000 inwoners



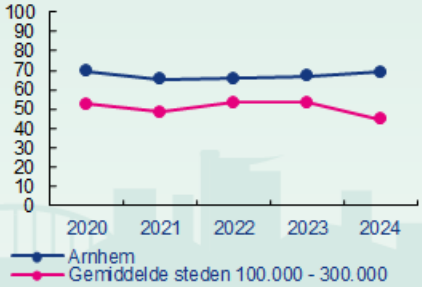
2. Drugsdelicten registraties per 1000 inwoners



3. Totaal politie registratie overlast



4. Misdrijven per 1000 inwoners



Samenvatting Doelenboom Veiligheid

Ambitie	Doel	Inspanning
Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast	Meer bewoners ervaren dat hun wijk veilig en leefbaar is	We verminderen significante overlast en verhogen het veiligheidsgevoel van Arnhemmers ten aanzien van hun eigen wijk
		We verminderen criminele overlast
		We verminderen jeugdoverlast en –criminaliteit
		We verminderen overlastgevend gedrag in de openbare ruimte
		We sluiten gevaarlijke en overlast gevende panden
		We zorgen voor voldoende handhavers op straat
	Terugdringen van overlast en onveiligheid	We voorkomen en bestrijden onveilige situaties en overlast door een persoonsgerichte aanpak
		We verbeteren de aanpak van ernstige problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis
		We zorgen voor opvang van personen met wie het toch mis gaat
		We behandelen de binnenkomende meldingen woonoverlast snel en adequaat
		We begeleiden jongeren in en uit detentie
	Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit	We wapenen ons tegen ondermijnende invloed
		We maken burgers bewust
		We pakken drugslocaties aan
		We pakken mensenhandel aan
		We pakken witwassen aan
		We lichten kwetsbare personen voor
		We bouwen een sterk netwerk tegen cybercriminaliteit
	Een veiliger openbare ruimte voor iedereen (incl. bijdrage Veiligheidsregio)	We zorgen voor veilige demonstraties, manifestaties en evenementen
		We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg
		We investeren in bondgenoten
		We leren kinderen en jongeren kritisch denken en verantwoord met informatie om te gaan
		We signaleren radicalisering en gaan het tegen
	Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit	We bieden persoonsgerichte begeleiding van kwetsbare jongeren (jongerenwerk 3.0)
		We houden toezicht in de wijken en rondom scholen en signaleren situaties van overlast of criminaliteit vroegtijdig

		We helpen kinderen vanaf 6 jaar met verhoogd risico op afglijden naar drugsgerelateerde criminaliteit bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling (Preventief Interventie Team, PIT)
		We helpen jongeren aan betaald werk als tegenhanger van het kunnen 'verkrijgen' van crimineel geld
		We zorgen voor versterking van de aanpak van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit

Veiligheid

Veiligheid is de grond onder onze voeten. Je kunt je pas vrij voelen en je ontwikkelen als je je veilig voelt. In Arnhem moet je je veilig voelen, je moet er gevrijwaard zijn van overlast van buren, in de straat of in de wijk. Criminaliteit en hufterig gedrag tolereren we niet en dat laten we zien aan de Arnhemmers.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast (A)

Het is ons doel om overlast en criminaliteit in Arnhem te voorkomen en tegen te gaan. Het Arnhems misdaadcijfer moet in 2026 omlaag. Dit doen we door kwetsbare plekken fysiek aan te pakken, overlast te beëindigen, mensen die overlast veroorzaken aan te pakken en/of zorg te bieden, beroepscriminelen te weren, radicalen en relschoppers aan te pakken en kwetsbare kinderen en jongeren een alternatief te bieden. Door inspanningen en resultaten zichtbaar te maken, laten we inwoners en bezoekers zien dat Arnhem een fijne, vrije en veilige plek is.

Meer bewoners ervaren dat hun wijk veilig en leefbaar is (D)

Overlast in de openbare ruimte en criminaliteit tasten de leefbaarheid en het gevoel van veiligheid in wijken en buurten aan. De aanpak hiervan zijn onze speerpunten voor 2026. Hierbij werken we zo veel mogelijk wijkgericht. Wanneer een bepaalde problematiek zich niet aan de wijkgrenzen houdt, zoals duidelijk merkbaar bij jeugdproblematiek, hanteren we een stadsbrede aanpak.

We verminderen significante overlast en verhogen het veiligheidsgevoel van Arnhemmers ten aanzien van hun eigen wijk (I)

- We werken samen met onze wijkveiligheidspartners aan de (ervaren) veiligheid en leefbaarheid in de wijken. We doen dit onder andere op hotspots die dynamisch van aard zijn en een aantal winkelcentra.
- We organiseren regelmatig een schouw waarbij we met bewoners en ondernemers plekken identificeren die aandacht vragen op het gebied van schoon, heel en veilig.
- In alle wijken wordt geïnvesteerd in plekken die het veiligheidsgevoel aantasten.
- We letten op het veiligheidsgevoel van meisjes en vrouwen in de wijken waar dit een veelvoorkomend probleem is. We hebben in het bijzonder aandacht voor seksuele straatintimidatie.
- We anticiperen op verwachte en terugkerende overlast. Zo werken we aan de veiligheid in de parken in de zomer, rondom de kermissen en oud en nieuw.

We verminderen criminele overlast (I)

- We zorgen voor een netwerk in iedere wijk, waarbij we snel detecteren door openbare data en signalen van professionals.
- We bespreken de kwaliteit en kwantiteit van de inzet met onze partners.
- Bij ernstige incidenten, zoals explosies, autobranden en intimidatie, zorgen we dat het netwerk in actie komt en dat we snel en zichtbaar reageren. Hierbij laten we zien wat we doen voor bewoners en ondernemers, zodat deze voelen dat we naast hen staan.

We verminderen jeugdoverlast en –criminaliteit (I)

- Eenvoudige jeugdproblematiek pakken we op in de wijk.
- Wanneer er sprake is van een groep volgt een groepsaanpak, waarbij de harde kern en de meelopers een op maat gemaakte aanpak krijgen.
- We zien dat jeugd zich vaak beweegt door de stad. Bij een fluïde jeugdgroep:
    - hanteren we een stadsbrede aanpak,
    - volgen onze jongerenpartijen de jongeren over de wijkgrenzen heen,
    - zoeken we samenwerking met omliggende gemeenten.

We verminderen overlastgevend gedrag in de openbare ruimte (I)

- We zorgen voor meer ogen en oren op straat en reiken gebiedsontzeggingen uit aan personen die te veel overlastgevend en/of strafbaar gedrag vertonen.
- We zien dat vooral in het Centrum inspanningen nodig zijn. Als de problematiek zicht verplaatst reageren we hierop.

We sluiten gevaarlijke en overlast gevende panden **(I)**

Voor alle overlast gevende en gevaarlijke panden maken we een aanpak. We dringen de overlast vanuit panden terug met het integrale Interventieteam Panden. Iedere zes weken vindt een integrale controle plaats van alle overlast gevende panden in de wijken. Naar aanleiding hiervan zorgen we dat overlast en gevaarzetting afneemt, door met de partners te zorgen voor maatregelen tegen panden waar inderdaad sprake is van misstanden, zoals overbewoning, illegale uitbouw, onveilige elektra, illegale huisvesting of woonoverlast.

We zorgen voor voldoende handhavers op straat **(I)**

We zorgen voor 30-35 handhavers op straat, die een significant deel van hun tijd zichtbaar handhavend en aanspreekbaar zijn op de plekken waar dat het hardst nodig is. Tevens zorgen we ervoor dat een deel van de handhavers zich specialiseert op ondermijningstaken, waardoor handhaving deel kan nemen aan alle integrale controles. Door goede arbeidsvoorwaarden en contacten met opleidingscentra blijven we aantrekkelijk voor (aspirant)handhavers.

Effectindicator		**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Geregistreerde overlast		**8695**	**7332**	**6655**		
Eenheid:	Aantal registraties per jaar					
Bron:	Politie					
Overlast		**1610**	**929**	**810**		
Eenheid:	Aantal meldingen per jaar					
Bron:	Politie					
Rapportcijfer inwoners veiligheid eigen buurt		**6,70**		**6,80**		
Eenheid:	Gemiddeld rapportcijfer uit enquête					
Bron:	Monitor Arnhemse Leefbare Wijken					
Onveiligheidsgevoel in eigen buurt		**28,30**		**28**		
Eenheid:	Percentage inwoners					
Bron:	Monitor Arnhemse Leefbare Wijken					
Kengetal onveilige plekken		**2,50**		**2,80**		
Eenheid:	Kengetal tussen 0 (veilig) en 10 (onveilig)					
Bron:	Monitor Arnhemse Leefbare Wijken					
Misdaadcijfer		**65,20**	**65,90**	**66,80**		
Eenheid:	Aantal registraties per 1.000 inwoners					
Bron:	Politie					

Terugdringen van overlast en onveiligheid **(D)**

Het doel inzake zorg en veiligheid is onveiligheid en overlast terugdringen door mensen die zorg nodig hebben te helpen. We willen de stijgende trend van incidenten op straat breken. Het liefst doen we dat preventief: door meer mensen die een veiligheidsrisico kunnen gaan vormen tijdiger in beeld te krijgen en laagdrempelig te helpen. En als dat niet is gelukt en er toch een onveilige situatie is ontstaan willen we de overlast sneller oplossen of beperken: we stellen ons tot doel dat zorgpartijen personen die overlast of gevaarlijke situaties op straat veroorzaken snel overnemen van de politie.

We voorkomen en bestrijden onveilige situaties en overlast door een persoonsgerichte aanpak **(I)**

In iedere wijk is een persoonsgerichte aanpak actief die zich richt op de aanpak van overlast door personen die zorg nodig hebben. Door lokale zorg-, welzijns- en veiligheidspartijen nog beter te verbinden, zorgen we ervoor dat we meer en tijdiger personen die significant overlast in een wijk veroorzaken in beeld hebben en zorgen we voor een persoonsgerichte aanpak (PGA).

We verbeteren de aanpak van ernstige problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis (I)

Bij complexe problematiek zorgen we voor een goede overdracht aan het Zorg- en Veiligheidshuis, en zetten we ons in om de casus sneller en beter af te doen. Daarbij wordt zowel repressief als hulpverlenend maximaal ingezet. We zorgen voor een triagepunt tussen de bovengenoemde PGA in de wijken en het regionale niveau van het ZVH.

We zorgen voor opvang van personen met wie het toch mis gaat (I)

Als het mis gaat en een persoon zorgt voor overlast en onveiligheid op straat, dan heeft de politie tot taak de onveiligheid te beëindigen. We zorgen voor een samenwerking tussen veiligheidspartners en zorgpartners waardoor personen die op straat overlast veroorzaken sneller worden overgedragen en de zorg krijgen die ze nodig hebben.

We behandelen de binnenkomende meldingen woonoverlast snel en adequaat (I)

Wij spannen ons in om alle gevallen van significante woonoverlast aan te pakken en de woonoverlast duurzaam te beëindigen. Waar dat nodig is verbinden we direct de structurele hulp aan en zorg voor de mensen die deze overlast veroorzaken.

We begeleiden jongeren in en uit detentie (I)

We zetten een re-integratie officier Jeugd (RIO) voor iedere Arnhemse jeugdige die in detentie komt. De RIO spant zich in om samen met de jeugdreclassering degene die een zo groot mogelijk deel van de jeugdigen bij zijn/haar re-integratie in de maatschappij te begeleiden in onder andere het vinden van woonruimte, een baan en hulp bij financiële zaken.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Politieregistraties overlast door verward persoon	**13,81**	**13,23**	**10,52**	**13,80**	
Eenheid: Aantal registraties per 1.000 inwoners					
Bron: Politie					

Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit (D)

We stellen ons ten doel om Arnhem onaantrekkelijk te maken voor criminelen. Daarmee willen we de misdaadcijfers die verband houden met de georganiseerde (drugs)misdaad omlaag krijgen en het gevoel van veiligheid omhoog. We willen meer ondernemers met crimineel geld weren uit Arnhem. We zorgen voor een gerichter aanpak van de meest invloedrijke criminelen in onze stad. We pakken een aantal zorgcriminelen aan die zich verrijken over de rug van kwetsbare Arnhemmers. We verminderen het aantal slachtoffers van digitale criminaliteit.

We wapenen ons tegen ondermijnende invloed (I)

We maken de medewerkers die met de ondermijning te maken kunnen krijgen en de bestuurders bewust van ondermijnende criminaliteit. We zorgen voor voorlichting en opleidingen over ondermijning en over integer handelen van de medewerkers zelf. Zo willen we dat sneller en meer signalen van ondermijning worden herkend en gemeld, zodat die kunnen worden voorzien van een aanpak.

We maken burgers bewust (I)

We zorgen dat we met voorlichting en campagne meer inwoners en professionals bereiken en hen aanzetten tot meldingen inzake ondermijnende en digitale criminaliteit.
Daarnaast blijven we investeren in meldingsbereidheid: goede tips van burgers maken dat we de criminelen daadwerkelijk kunnen aanpakken. Ook van hen willen we meer signalen van ondermijning en digitale criminaliteit herkennen en voorzien van een aanpak.

We pakken drugslocaties aan (I)

We zorgen voor een aanpak van iedere drugslocatie die bij ons bekend is. Risicolocaties voor drugs brengen we in beeld en controleren we in een zo vroeg mogelijk stadium. We houden wijkgerichte acties, zowel preventief als repressief en we krijgen zicht op de hoofdrolspelers in de Arnhemse drugswereld. We pakken samen met de politie met acties de straathandel aan. Met het experiment gesloten coffeeshopketen pakken we de illegale uitwassen aan; door monitoring meten we zorgvuldig of de doelen van het experiment worden gehaald.

We pakken mensenhandel aan (I)

Door inzet van ons netwerk zorgen we voor meer signalen inzake mensenhandel, die we met de partners aanpakken. Dit netwerk is door voorlichting en training geschoold in het herkennen van signalen van uitbuiting. We zetten in op controles van kwetsbare branches als uitzendbureaus, vergunningsplichtige horeca- en seksinrichtingen. Ook de onvergunde seksinrichtingen komen aan bod. We willen meer signalen ontvangen en kunnen voorzien van een aanpak. In die aanpak richten we ons op alle pijlers: voorkomen, signaleren, bestrijden en beschermen.

We pakken witwassen aan **(I)**

We zorgen voor bibob-toetsing en controles voor iedere ondernemer in kwetsbare branches, zodat criminelen worden geweerd. We intensiveren de inzet van de wet Bibob en breiden de toepassing ervan naar meer branches uit. Opkopers worden verplicht een doorlopend en gewaarmerkt inkoopregister bij te houden. Met het regisseren van steeds meer integrale controles krijgen we meer zicht op kwetsbare mensen en bedrijven. Met het Arnhemse interventieteam gaan we het toezicht en de controles op bedrijventerreinen, horeca en andere gebieden intensiveren. Daarbij hoort ook dat we de voorbereidingen daarvoor verbeteren. Dat doen we onder andere door te bouwen aan een goede informatiepositie.

We lichten kwetsbare personen voor **(I)**

We willen slachtofferschap van online criminaliteit terugbrengen. Daarom zetten we in op de kwetsbare inwoners van onze stad. We zetten onze activiteiten gericht op kinderen en jongeren onverminderd voort: met Joinhackshield en het Youth Cyber Team (tenminste trajecten t.a.v. tien Arnhemse klassen) blijven we een vuist maken. Verder organiseren we samen met de politie in de wijken voorlichting aan (met name) de oudere inwoners van de stad en zullen we voorlichting aan ondernemers organiseren over de gevaren van cybercrime. Met de extra investering van de raad breiden we onze activiteiten zowel kwalitatief als kwantitatief fors uit.

We bouwen een sterk netwerk tegen cybercriminaliteit **(I)**

We zorgen voor een netwerk inzake cybercriminaliteit dat twee keer per jaar bijeenkomt en de te leren lessen verspreidt. Wij bouwen het netwerk uit met meer partners en zorgen voor een aantal bijeenkomsten. De gemeente blijft aangesloten bij de City Deal Cybercrime van het CCV en JenV. Doel van dit consortium is om expertise uit te wisselen, gezamenlijk interventies te ontwikkelen en het effect van deze interventies te meten.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Drugsdelicten: drugsvervaardiging, -handel en -bezit	**1,50**	**1,50**	**1,60**	**1,40**	

Eenheid: Registraties per 1.000 inwoners

Bron: Politie

Een veiliger openbare ruimte voor iedereen (incl. bijdrage Veiligheidsregio) **(D)**

We zorgen voor een veilige openbare ruimte, veilig uitgaan, veilige demonstraties, manifestaties en evenementen. We handelen onmiddellijk bij grootschalige branden, de vondst van explosieven, crisissituaties en maatschappelijke onrust. Extremisme gaan we tegen. We pakken relschoppers stevig aan, omdat zij het anders verzieken voor de anderen.

We zorgen voor veilige demonstraties, manifestaties en evenementen **(I)**

We bereiden alle demonstraties, manifestaties en evenementen goed voor, zodat het risico op incidenten minimaal is. We versterken het netwerk van partijen die hun steentje bijdragen aan het veilig verloop van demonstraties, manifestaties en evenementen. We zorgen voor ruimte binnen de grenzen van de democratische rechtsstaat om onderling van mening te verschillen of onvrede kenbaar te maken. We zorgen ervoor dat we beter, sneller en zorgvuldiger relevante signalen over geweldsdreiging zien. Ook zorgen we dat we flexibel kunnen inspelen op onvoorziene ontwikkelingen, met partners binnen en buiten de veiligheidsketen. Het onze ambitie om in de toekomst meer en meer de verantwoordelijkheid voor veilige evenementen te delen met de organisatoren waar dit kan. We voeren stadsbrede regie op de veiligheid op Koningsdag en Airborne herdenking. We bezien de plaatsing van camera's periodiek en meten het effect en de toegevoegde waarde. Naast politie en handhaving blijven we sfeerteams van Stichting Veilige Steden op de Korenmarkt mogelijk maken via een subsidie aan de BIZ Korenkwartier. De sfeerteams is een (gedeelde) verantwoordelijkheid met de ondernemers in het gebied. Onder onze regie worden alle relschoppers gericht aangepakt (bijvoorbeeld middels een PGA) en volgt bestraffing op wanordelijkheden in en rondom de stadions (bijvoorbeeld door het generiek weren van supporters die zich hebben misdragen).

We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg **(I)**

We behouden onze bijdrage aan de kerntaken van de regionale brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg. Deze investeringen zijn noodzakelijk om ook in tijden van crisis goed voor onze inwoners te kunnen zorgen en in voorkomende situaties zelfs levensreddend te kunnen zijn. We spannen ons in om met de partners ieder incident snel, efficiënt en zorgvuldig te behandelen.

We investeren in bondgenoten **(I)**

We breiden het netwerk van bondgenoten uit naar een stadsbrede dekking, dat minstens jaarlijks bijeenkomt. Wij zetten ons in om belangrijke sleutelfiguren in de stad bij elkaar te brengen en een bondgenootschap met ons te vormen; voor een stad waar mensen met verschillende achtergronden samenkomen in wat hen verbindt en waar we polarisatie en agressie geen kans geven.

We leren kinderen en jongeren kritisch denken en verantwoord met informatie om te gaan (I)

We geven voorlichting aan een groot deel van de kinderen en jongeren om kritisch denken en informatiewijsheid te stimuleren. We zorgen ervoor dat kinderen en jongeren vaker voorlichting krijgen over mediawijsheid en een kritische omgang met de informatie die op internet wordt aangeboden, met name nepnieuws en complottheorieën. Doel is om meer grip te krijgen op de invloed van radicalisering en extremisme online. We vergroten de kennis bij jongeren, ouders en professionals en ontwikkelen manieren om (preventief) op te treden.

We signaleren radicalisering en gaan het tegen (I)

We bouwen het signaleringsnetwerk uit en voorzien alle bij ons bekende casussen van radicalisering en extremisme van een aanpak. We verbreden onze kennis- en signaleringsnetwerken, vooral op het gebied van anti-institutionalisme, accelerationisme, gewelddadig jihadisme, links- en rechtsextremisme en (problematische) complottheorieën. In geval van risicocasussen zorgen we voor een Zorg- en Veiligheidshuis dat alle casussen tijdig en assertief aanpakt en dreiging wegneemt.

Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit (D)

We bieden ten minste honderd jongeren die volgens politiedata dreigen af te glijden naar de georganiseerde criminaliteit een passend traject (jongerenwerk, werk, gezinszorg), zodat minstens de helft aantoonbaar minder risico loopt op een carrière in de georganiseerde criminaliteit.

We bieden persoonsgerichte begeleiding van kwetsbare jongeren (jongerenwerk 3.0) (I)

We spannen ons in om ervoor te zorgen dat een aantal kinderen en jongeren uit Geitenkamp, Presikhaaf en Malburgen niet de ondermijnende georganiseerde criminaliteit terecht komt en kansen en perspectief krijgen. Deze jongeren, vaak tussen de 11-23 jaar oud, krijgen een begeleidingstraject waarin doelen worden gesteld op het gebied van school, werk, familie en vrienden: (inzet op vergroten van sociaal emotionele ontwikkeling, executieve vaardigheden en metacognitieve vaardigheden). De thuis-/ gezinssituatie wordt, waar het kan, geïntegreerd in de aanpak. Een ambitie binnen de aanpak is om de groeiende onlinewereld van kinderen en jongeren beter in het vizier te hebben en hierop beter te kunnen inspelen.

We houden toezicht in de wijken en rondom scholen en signaleren situaties van overlast of criminaliteit vroegtijdig (I)

We zetten fors in op toezicht in de wijk en rond scholen alsmede vroegtijdige signalering van situaties van overlast of criminaliteit. Straatcoaches zijn zichtbaar aanwezig in de wijken, rond scholen en bij het jongerenwerk. Ze spreken overlast gevende jeugd aan, moedigen positief gedrag aan. Ze surveilleren, de-escaleren, dringen overlast terug en signaleren vroegtijdig situaties die tot overlast of criminaliteit kunnen leiden. De focus ligt op drugshandel en drugsgebruik door jeugdigen in Arnhem-Oost. De straatcoaches werken samen met ketenpartners en werken actief samen met VIOS. Die scholen van handelingsperspectief voorziet bij het omgaan met ondermijnende jeugdcriminaliteit.

We helpen kinderen vanaf 6 jaar met verhoogd risico op afglijden naar drugsgerelateerde criminaliteit bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling (Preventief Interventie Team, PIT) (I)

We zorgen ervoor dat een significant aantal kinderen vanaf 6 jaar met een verhoogd risico op afglijden naar druggerelateerde criminaliteit vanwege externaliserend probleemgedrag op primair onderwijs scholen worden begeleid in een PIT-traject. De PIT-coach biedt een maatwerktraject, waarbij school en ouders belangrijke partners zijn. Het uitgangspunt is doen wat nodig is: zo vroeg mogelijk bijsturen van probleemgedrag waardoor het kind met een relatief lichte interventie geholpen kan worden bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling.

We helpen jongeren aan betaald werk als tegenhanger van het kunnen 'verkrijgen' van crimineel geld (I)

We krijgen een significant aantal jongeren aan betaald werk met Prospect4Cash, bij voorkeur in de eigen wijk, als tegenhanger van het kunnen ‘verkrijgen’ van crimineel geld. Door dit werk kunnen jongeren op een eerlijke manier geld verdienen, werkgeversvaardigheden leren en zicht oriënteren op de arbeidsmarkt. De jongere kan een voorbeeld worden voor anderen jongeren in de wijk, wanneer zij zien dat ‘regulier’ werken loont.

We zorgen voor versterking van de aanpak van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit (I)

We zorgen ervoor dat in de geëscaleerde casussen van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit een aanpak in het Veiligheidshuis wordt ingezet.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Arnhem veiliger	**20.743**	**2.319**	**90**	**405**
Veiliger en leefbaardere wijken	226	12	0	0
Terugdringen van overlast	1.490	453	0	0
Ondermijnende criminaliteit	263	364	0	0
Een veiliger openbare ruimte	17.441	1.490	90	55
Minder jongeren in criminaliteit	1.323	0	0	350
Overige	**9.987**	**0**	**0**	**0**
Doeloverstijgend	9.987	0	0	0
Overige	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	**30.730**	**2.319**	**90**	**405**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	34.053	32.079	33.243	30.730	28.822	28.558	28.413
Baten	5.967	4.783	5.611	2.319	2.319	2.319	2.319
Saldo lasten en baten	***-28.086***	***-27.296***	***-27.632***	***-28.412***	***-26.503***	***-26.240***	***-26.095***
Toevoegingen aan reserves	1.281	87	90	90	90	90	90
Onttrekkingen aan reserves	1.443	403	1.490	405	54	83	55
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***162***	***315***	***1.400***	***315***	***-36***	***-7***	***-35***
Gerealiseerd resultaat	**-27.924**	**-26.980**	**-26.232**	**-28.097**	**-26.539**	**-26.247**	**-26.130**

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-2.512**	**-4.421**	**-4.684**	**-4.829**
Veiliger en leefbaardere wijken	Vanaf 2026 is er voor dit doel € 82.000 minder beschikbaar vanwege een actualisatie van de begroting van veiligheid waarbij de algemene uitvoeringsbudgetten zijn herverdeeld over de verschillende projecten. De € 19.000 stijging vanaf 2027 wordt veroorzaakt door het stoppen van de dekking voor de extra kosten voor de subsidie voor buurtbemiddeling binnen Welzijn en inclusie.	-82	-63	-63	-63

Terugdringen van overlast	In 2026 zijn er minder Rijksmiddelen beschikbaar voor de inzet van een re-integratieofficier en de integrale persoonsgerichte toeleiding naar arbeid (RIO/IPTA middelen) voor een bedrag van €389.000. De daling van de begroting vanaf jaarschijf 2028 wordt veroorzaakt door het wegvallen van de middelen met betrekking tot de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK middelen).	-389	-389	-667	-667
Ondermijnende criminaliteit	Het voor het experiment gesloten coffeeshopketen gereserveerde budget van € 440.000 is verdeeld over de jaren 2025 tm 2028 (4x € 110.000). Bij de jaarrekening 2024 was er nog een restant budget van € 13.000 euro dat toegevoegd is aan de jaarschijf 2025 (incidenteel). Dit verklaart het verschil met de begroting van 2026. Vanaf 2029 zijn er geen middelen meer in de begroting gereserveerd voor het experiment, dit verklaart de terugval van € 110.000. De overige mutaties tussen de jaarschijven binnen dit doel komen voort uit indexatie voor prijs- en volumeontwikkelingen.	-13	-9	-9	-119
Een veiliger openbare ruimte	De versterkingsgelden voor de aanpak van Radicalisering zijn nog niet begroot voor 2026 (terugval van € 754.000). Zodra de definitieve beschikking voor 2026 vanuit het rijk wordt ontvangen, zullen deze middelen in de begroting worden opgenomen. Daarnaast zijn er in de begroting van 2025 incidentele rijksbijdragen (DU's) beschikbaar voor "natuurbrandpreventie en mitigatie" (€ 120.000) en "veerkracht en weerbaarheid" (€ 34.000). Er zijn meer lasten begroot voor VGGM (indexatie en betere bedrijfsvoering), waardoor de totale begroting in 2026 met € 805.000 toeneemt en vanaf 2027 nog eens met € 50.000. De overige relatief kleine mutaties tussen de jaarschijven komen voort uit de jaarlijkse actualisatie van het gemeentelijk vastgoed op basis van het meerjarenonderhoudsplan (MJOP).	-107	-65	-44	-79
Minder jongeren in criminaliteit	De Rijksmiddelen voor de aanpak Preventie met Gezag zijn vooralsnog niet begroot voor 2026 (terugval van ruim € 2,5 miljoen). Zodra de definitieve beschikking vanuit het rijk wordt ontvangen, zullen de middelen voor 2026 en verder in de begroting worden opgenomen. Bij de jaarrekening 2024 was er nog een restant budget in het kader van Arnhem Oost (VIOS) dat toegevoegd is aan de jaarschijf 2025 (incidenteel). Dit veroorzaakt een een terugval van € 66.000 vanaf 2026. Vanaf 2027 is de incidentele gemeentelijke cofinanciering van € 750.000 voor de uitvoering van Preventie met Gezag en de Arnhem-Oost middelen met betrekking tot "veiligheid in en om scholen" (VIOS) van € 244.000 niet meer in de begroting opgenomen.	-2.604	-3.598	-3.598	-3.598

Doeloverstijgend	In 2026 stijgt het budget door de toevoeging van de middelen voor de extra kosten bij crises openbare orde en veiligheid (€ 150.000), digitale weerbaarheid (€ 125.000, 25M138) en de functies van horecasteward (€ 100.000, 25M107) en evenementencoördinatie (€ 80.000). Na de samenvoeging van de afdeling Vergunning en Handhandhaving zijn de kosten voor de afvalcoaches (€ 250.000) vanaf 2026 overgeheveld vanuit het programma Wonen en leefomgeving. De in 2025 incidentele middelen (€ 85.000) voor de subsidie aan "st Biz Arnhem Korenkwartier" (inzet sfeerteams) zijn in 2026 niet in de begroting opgenomen. De terugval vanaf 2027 komt grotendeels voort uit het wegvallen van de middelen vanuit Arnhem Oost (€ 830.000). Tevens daalt de loonsom als gevolg van het beschikbaar stellen van tijdelijke formatieruimte voor de periode van 4 jaar vanaf 2023 tm 2026 (€ 150.000). De overige mutaties tussen de jaarschijven binnen dit doel komen voort uit indexatie voor prijs- en volumeontwikkelingen.	683	-298	-304	-304

Baten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-3.292**	**-3.292**	**-3.292**	**-3.292**
Een veiliger openbare ruimte	De versterkingsgelden voor de aanpak van Radicalisering (specifieke uitkering) zijn nog niet begroot voor 2026 (terugval van € 754.000). Zodra de definitieve beschikking voor 2026 vanuit het rijk wordt ontvangen, zullen deze middelen in de begroting worden opgenomen.	-754	-754	-754	-754
Minder jongeren in criminaliteit	De Rijksmiddelen voor de aanpak Preventie met Gezag zijn nog niet begroot voor 2026 (terugval van ruim € 2,5 miljoen). Zodra de definitieve beschikking vanuit het rijk wordt ontvangen, zullen de middelen voor 2026 en verder in de begroting worden opgenomen.	-2.538	-2.538	-2.538	-2.538

Toevoegingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**0**	**0**	**0**	**0**

Onttrekkingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-1.085**	**-1.436**	**-1.407**	**-1.435**
Terugdringen van overlast	In 2025 zijn incidenteel de rijksmiddelen voor de inzet van een re-integratieofficier en de integrale persoonsgerichte toeleiding naar arbeid (RIO/IPTA middelen) voor een bedrag van € 389.000 overgeheveld vanuit jaarschijf 2024. Deze onttrekking is in de jaarschijf 2026 en verder niet begroot.	-389	-389	-389	-389
Ondermijnende criminaliteit	In 2025 is incidenteel een budget van € 454.000 overgeheveld vanuit de jaarschijf 2024 om uitvoering te geven aan het experiment gesloten coffeeshopketen. Deze onttrekking is in de jaarschijf 2026 en verder niet begroot.	-454	-454	-454	-454
Een veiliger openbare ruimte	In 2025 waren onttrekkingen voor incidentele rijksmiddelen (DU's) voor "natuurbrandpreventie en mitigatie" (€ 120.000) en "veerkracht en weerbaarheid" (€ 34.000). Deze onttrekkingen zijn in de jaarschijf 2026 en verder niet meer begroot. De overige mutaties in de onttrekkingen hebben betrekking op geplande onderhoudskosten van de brandweerkazerne.	-158	-158	-130	-158

Minder jongeren in criminaliteit	De onttrekking uit de reserve van € 350.000 heeft betrekking op de cofinanciering voor Preventie met Gezag. Deze cofinanciering is tot en met de jaarschijf 2026 beschikbaar. In de jaarschrijven daarna is deze daarom niet meer in de begroting opgenomen.	0	-350	-350	-350
Doeloverstijgend	In 2025 is incidenteel een budget van € 85.000 overgeheveld vanuit de jaarschijf 2024 voor de subsidie aan "st Biz Arnhem Korenkwartier" (inzet sfeerteams). Deze onttrekking is in de jaarschijf 2026 en verder niet begroot.	-85	-85	-85	-85
Totaal mutaties		**-1.865**	**-307**	**-15**	**102**

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Politie;
- Brandweer;
- Openbaar Ministerie;
- Veiligheidshuis regio Arnhem;
- Veilig Thuis.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Kadernota veiligheid 2018-2022;
- Meerjarenbeleidsplan politie 2019-2022;
- Uitvoeringsplan aanpak radicalisering Arnhem 2019;
- Een evaluatie van de Arnhemse radicaliseringsaanpak;
- APV wijziging bevoegdheid inzet mobiel cameratoezicht;
- Experiment gesloten coffeeshopketen;
- Regionaal beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing 2020-2023
- Integraal Veiligheidsplan 2023-2027

Bereikbaarheid

€ 41,8 mln

Ambitie

Een duurzaam bereikbare stad

Bewerkstelligen van een mobiliteitstransitie

- We voeren het mobiliteitsbeleid uit

Groter aandeel fiets en voetgangers

- We verbeteren/ breiden het stedelijk fietspadennetwerk uit, waaronder regionale snelfietsroutes
- We stellen een actieplan aanpak voetgangersknelpunten op
- We realiseren maatregelen uit het fietsparkeerplan
- We verkennen mogelijkheden van nieuwe fietsbruggen over de Rijn

Meer openbaar vervoer

- We voeren concrete hoogwaardig openbaar vervoer-projecten uit

Beter openbaar vervoer in de stad, de regio en naar de Randstad en Duitsland

- We lobbyen met betrekking tot het spoordossier en het lokale en regionale openbaar vervoer

Modern parkeerbeleid

- We ontwikkelen stedelijk parkeerbeleid

Ambitie

Tegengaan verkeersoverlast

Meer ruimte voor voetganger, fietser en OV

- We stellen een verkeersstructuurplan op
- We passen de wegenstructuur aan

Minder ruimte voor de auto in en rond de binnenstad

- We verminderen het aantal straatparkeerplaatsen
- We richten de Rijnkade in als wandel- en fietspromenade

Een betere verkeersveiligheid

- We pakken verkeersonveilige locaties aan
- We leggen schoolzones aan

Beter en schoner taxivervoer

- We stellen maatregelen op om het taxivervoer beter en schoner te krijgen

Ambitie

Schonere lucht in de stad

Minder doorgaand verkeer door de stad

- We stellen een plan op om doorgaand verkeer te weren

Beter benutten stations en realisatie tansferia/stadsrandhubs

- We stellen een visie op Arnhemse hubs op
- We voeren de visie Arnhemse hubs uit

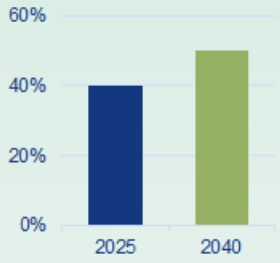
Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad

- We handhaven de milieuzone en waar mogelijk passen we strengere normering en uitbreiding toe
- We stimuleren en faciliteren duurzame stadsdistributie, met name in de binnenstad

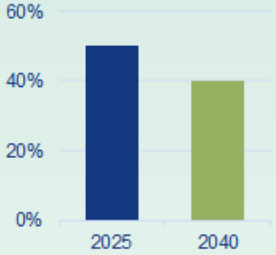
Cijfers en indicatoren

- Door meer mensen te laten lopen en met de fiets te laten reizen wordt de leefbaarheid in de stad beter, maar blijft de stad ook bereikbaar voor mensen die wel met de auto moeten of willen komen.

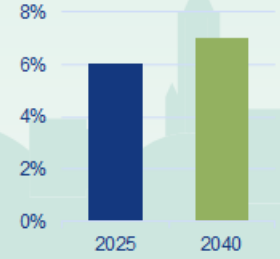
1. Actieve mobiliteit



2. Auto



3. Openbaar vervoer



Samenvatting Doelenboom Bereikbaarheid

Ambitie	Doel	Inspanning
Een duurzaam bereikbare stad	Bewerkstelligen van een mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto	We voeren het mobiliteitsbeleid uit
	Groter aandeel fiets en voetgangers om de stad duurzaam bereikbaar te maken	We verbeteren/ breiden het stedelijk fietspadennetwerk uit, waaronder regionale snelfietsroutes
		We stellen een actieplan aanpak voetgangersknelpunten op
		We realiseren maatregelen uit het fietsparkeerplan
		We verkennen mogelijkheden van nieuwe fietsbruggen over de Rijn
	Meer openbaar vervoer om de stad duurzaam bereikbaar te maken	We voeren concrete hoogwaardig openbaar vervoer-projecten uit
	Beter openbaar vervoer in de stad, de regio en naar de Randstad en Duitsland	We lobbyen met betrekking tot het spoordossier en het lokale en regionale openbaar vervoer
	Met behulp van modern parkeerbeleid maken we het makkelijker om in de binnenstad en op OV-locaties woningen te bouwen	We ontwikkelen stedelijk parkeerbeleid
Tegengaan verkeersoverlast	Meer ruimte voor de voetganger, de fietser en het OV	We stellen een verkeersstructuurplan op
		We passen de wegenstructuur aan
	Minder ruimte voor de auto in en rond de binnenstad	We verminderen het aantal straatparkeerplaatsen
	Een betere verkeersveiligheid	We pakken verkeersonveilige locaties aan
		We leggen schoolzones aan
	Beter en schoner taxivervoer	We stellen samen met de taxibranche maatregelen op om het taxivervoer beter en schoner te krijgen
Schonere lucht in de stad	Minder doorgaand verkeer door de stad	We stellen een plan op om doorgaand verkeer te weren
	Beter benutten van stations en realisatie transferia/stadsrandhubs	We stellen een visie op Arnhemse hubs op
		We voeren de visie Arnhemse hubs uit
	Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad	We handhaven de milieuzone en waar mogelijk passen we strengere normering en uitbreiding toe
		We stimuleren en faciliteren duurzame stadsdistributie, met name in de binnenstad
De infrastructuur is op orde		

Bereikbaarheid

Het is belangrijk dat mensen gemakkelijk toegang hebben tot onze stad, of ze nu inwoners zijn of bezoekers. Dit geldt voor alle vervoersmiddelen, zoals lopen, fietsen, het openbaar vervoer en auto's (ook deelauto's). We merken echter dat mobiliteit soms problemen kan veroorzaken voor de leefbaarheid. Daarom zetten we ons in voor duurzame mobiliteit, zodat onze stad goed bereikbaar blijft en tegelijkertijd prettig om in te wonen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Een duurzaam bereikbare stad (A)

Het is onze ambitie om een duurzaam bereikbare stad te worden. We willen dus niet alleen voor alle doelgroepen goed bereikbaar zijn, we willen ook de verkeersoverlast zoveel mogelijk tegengaan en voor een zo schoon en veilig mogelijk leefklimaat zorgen.

Bewerkstelligen van een mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto (D)

Arnhem groeit, er komen meer huizen, banen, bedrijven en Arnhemmers bij. Dat betekent ook meer verkeer. Om ons hier op voor te bereiden moeten we nu stappen naar meer duurzamere, gezondere en ruimte efficiëntere mobiliteit zetten. Om ervoor te zorgen dat Arnhem bereikbaar, leefbaar en groen blijft. We zetten in op een mobiliteitstransitie, waarbij eerst de voetganger komt, dan de fietser en vervolgens het OV en tot slot de auto.

We voeren het mobiliteitsbeleid uit (I)

Het duurzaam mobiliteitsplan (DMP) is in 2025 door de raad vastgesteld. In het DMP zijn maatregelen beschreven en in de tijd uitgezet. Op basis van de uitvoeringsagenda DMP zal er nog gedetailleerder uitvoering aan het DMP worden gegeven.
We gaan aan de slag met de zaken die we binnen 2 jaar willen realiseren. Onderdelen daarvan zijn direct inzetten op gedragsverandering, aanleg van nieuwe fiets- en HOV-infrastructuur, kwaliteitsverbetering van het fietsparkeren en (voorbereiding van) de herinrichting van de centrumring.

Groter aandeel fiets en voetgangers om de stad duurzaam bereikbaar te maken (D)

Lopen moet in Arnhem vanzelfsprekend worden, zeker op afstanden tot een kilometer. Het looproutenetwerk moet daarom meer samenhang krijgen, fijnmaziger worden, veiliger, beter begaanbaar en aantrekkelijker. Ook willen we meer mensen de fiets laten nemen door dit alternatief aantrekkelijker te maken. De reistijden moeten concurrerend met de reistijden per auto worden en de routes moeten aantrekkelijk zijn. Door meer mensen te laten lopen en met de fiets te laten reizen wordt de leefbaarheid in de stad beter maar blijft de stad ook bereikbaar voor mensen die wel met de auto moeten of willen komen.

We verbeteren/ breiden het stedelijk fietspadennetwerk uit, waaronder regionale snelfietsroutes (I)

Op basis van de fietsagenda 2024-2027 kunnen we het Arnhems fietsnetwerk verder afmaken door de aanleg van meer snelfietsroutes. De ambitie is in 2030 55% tot 60% van het gewenst fietsnetwerk gereed te hebben. Vanuit de Fietsagenda bereiden we nieuwe fietsprojecten voor, voor uitvoering. Belangrijke projecten zijn de komende jaren de (regionale) snelfietsroutes Om de Noord (verbinding Arnhem west en Arnhem oost met Arnhem Centraal), het VeluweWaalpad (doorfietsroute Elst-Arnhem -Nijmegen en de snelfietsroute Arnhem – Huissen).

Ook zijn meerdere fietsprojecten in voorbereiding de aanpak van de spooronderdoorgang doorfietsroute De Liemers en andere delen van doorfietsroute Om de Noord en het VeluweWaalpad.

We stellen een actieplan aanpak voetgangersknelpunten op (I)

In het DMP is het loopbeleid aangekondig. Het loopbeleid zal binnenkort worden vastgesteld. Aan het loopbeleid koppelen we een actieplan. Met een deel van de acties kunnen we direct aan de slag (zie hieronder).

We voeren gedragsmaatregelen uit om lopen te stimuleren
We voeren gedragsmaatregelen uit om meer mensen meer te laten lopen, te beginnen met kinderen die naar school lopen en de eigen werknemers. Daarnaast ontwikkelen we een loopplattegrond van de stad (‘metrominutokaart’) om bewoners en bezoekers aan te zetten meer korte afstanden te lopen.

We verbeteren het looproutenetwerk van de stad
We maken een begin met de verbetering van het looproutenetwerk door gunstiger afstelling van verkeerslichten en door bij elk project in de openbare ruimte de situatie voor de voetganger zwaar(der) mee te laten wegen (werk met werk maken). Daarnaast bereiden we een aantal projecten die de meest nijpende knelpunten op het hoofdlooproutenetwerk moeten gaan oplossen.

We realiseren maatregelen uit het fietsparkeerplan (I)

In 2026 gaan we de kortetermijnmaatregelen uit het fietsparkeerplan realiseren en zetten we de langetermijnmaatregelen in gang. Zo gaan we openingstijden van fietsenstallingen verruimen, voeren we verbeteringen door bij de fietsenstalling Arnhem Centraal en bereiden we de aanleg van twee nieuwe fietsenstallingen in het centrum voor.
Daarnaast gaan we aan de slag met extra fietsvoorzieningen in het project Bartok en op het Willemsplein.

We verkennen mogelijkheden van nieuwe fietsbruggen over de Rijn (I)

Het onderzoek naar nieuwe fietsbruggen en de inpassing in Arnhem wordt verder voortgezet. Dit doen we als onderdeel van de gebiedsontwikkeling Rijnpark waarin de ligging en de aanlanding van de brug verder wordt uitgewerkt. We doen nadere verkenningen naar de mogelijke oplossingen en de kosten en effecten (bijvoorbeeld verwacht aantal gebruikers) van die oplossingen, voor zover die nog niet zijn gedaan. Regionale samenwerking en samenwerking met het Rijk is daarbij belangrijk, ook om de kans op cofinanciering te vergroten. Ook kijken we hierbij nadrukkelijk naar de ruimtelijke ontwikkelingen in de stad en de regio.

Meer openbaar vervoer om de stad duurzaam bereikbaar te maken (D)

We willen meer mensen de bus laten nemen door dit alternatief aantrekkelijker te maken. De reistijden zijn betrouwbaar en concurrerend met de reistijden met de auto. Door meer mensen met het openbaar vervoer te laten reizen wordt de leefbaarheid in de stad beter maar blijft de stad ook bereikbaar voor mensen die wel met de auto moeten of willen komen.
De nieuwe concessie OV gaat in juni 2026 van start. Er komen aanzienlijk meer dienstregelingsuren en op grote schaal inzet van trolley 2.0 techniek in de stad en de regio.

We voeren concrete hoogwaardig openbaar vervoer-projecten uit (I)

Ook in 2026 blijven we doorgaan met het voorbereiden en uitvoeren van HOV-projecten. Zo gaan we het ontwerp van het Willemsplein verder uitwerken. Op de IJssellaan gaan we ter hoogte van het winkelcentrum busstroken aanleggen (en de fietsstructuur verbeteren). De uitvoering van de Velperweg is afgerond. We gaan met het nieuwe Beheer en Onderhoudsplan Trolleyinfrastructuur aan de slag. In de nieuwe concessie (vanaf 2026) is er meer aandacht voor trolley. Daarnaast starten we met het proces om jaarlijks minimaal twee gelijkrichters te vervangen in Arnhem. Deze gelijkrichters zorgen voor gelijkspanning in de trolley bovenleiding en zijn daarmee essentieel voor het goed functioneren hiervan. Indien technisch mogelijk gaan we proberen dit sneller te doen dan twee per jaar.

Beter openbaar vervoer in de stad, de regio en naar de Randstad en Duitsland (D)

Het openbaar vervoer in de stad en in (en naar) de regio moet worden verbeterd. Ook willen we het reizen per openbaar vervoer richting de Randstad en internationale bestemmingen aantrekkelijker maken.

We lobbyen met betrekking tot het spoordossier en het lokale en regionale openbaar vervoer (I)

De spoordossiers rondom de spoorknoop en de corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens hebben vanuit het Rijk enige tijd stil gelegen. De dossiers zijn weer door het Rijk opgepakt. We gaan daarom in 2026 verder aan verschillende spooropgaven werken.

- De MIRT verkenning Spoorknoop Arnhem Oost waarin we verkennen of er in Arnhem Oost een oplossing kan komen voor de gelijkvloerse spoorkruising die een goede inpassing heeft of zelfs bijdraagt aan het verminderen van de barrièrewerking.
- Uitplaatsing spooremplacementen van ProRail en de NS ten behoeve van de gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem Oost;
- Goederenroutering in Oost-Nederland (onderzoek nut en noodzaak);
- Een integrale gebiedsontwikkeling A12-corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens.

Daarnaast blijven we lobbyen voor een betere ICE verbinding en houden we contact met ProRail en de vervoerders over nieuwe internationale verbindingen via Arnhem en de grootschalige werkzaamheden die in Duitsland gepland zijn. De nieuwe OV-concessie van de regio's GMR en Foodvalley (2026-2036) zal door de provincie gegund gaan worden. Dat zal van grote invloed zijn op de dienstregeling van het openbaar vervoer in de komende jaren.

Met behulp van modern parkeerbeleid maken we het makkelijker om in de binnenstad en op OV-locaties woningen te bouwen (D)

We willen binnen de stad, bij voorkeur op en rond OV-knooppunten zoveel mogelijk woningen bouwen, met daarbij zo min mogelijk parkeerplaatsen en dus lagere parkeernormen. Hierbij houden we uiteraard rekening met de doelgroep waarvoor wordt gebouwd. Om overlast in de omliggende gebieden te voorkomen willen we het gebied met parkeerregulering uitbreiden.

We ontwikkelen stedelijk parkeerbeleid **(I)**

In het DMP zijn de kaders voor het parkeerbeleid opgenomen. Deze worden nu verder uitgewerkt in een nota parkeerbeleid.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aandeel fiets in modal spit	**25**	**28**	**23**		
Eenheid:	Percentage t.o.v. totale mobiliteit voor ritten van alle Arnhemmers				
Bron:	Odin (Onderweg in Nederland, CBS)				

Aandeel openbaar vervoer in modal split	**3**	**5**	**8**		
Eenheid:	Percentage t.o.v. totale mobiliteit voor ritten van alle Arnhemmers				
Bron:	Odin (Onderweg in Nederland, CBS)				

Tegengaan verkeersoverlast (A)

Mobiliteit en met name automobiliteit kent ook nadelen. Zo leidt mobiliteit tot geluidsoverlast en kunnen snelheidsverschillen tot verkeersonveilige situaties leiden. We werken aan een duurzame mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto.

Meer ruimte voor de voetganger, de fietser en het OV **(D)**

De ruimte in de stad is schaars. We gaan op zoek naar een nieuwe verdeling van die schaarse ruimte waarbij eerst de voetganger, dan de fietser, dan het openbaar vervoer en vervolgens de auto komt.
We gaan hier ook nadrukkelijk kijken naar de toegankelijkheid. Hiermee wordt invulling gegeven aan de moties hieromtrent bij de behandeling van het DMP.

We stellen een verkeersstructuurplan op **(I)**

Op basis van het mobiliteitsbeleid stellen we een verkeersstructuurplan op. Hierin leggen wij vast hoe de keuzen uit het mobiliteitsbeleid zich vertalen op ons wegennet. Hoe ziet ons hoofdloop- en hoofdfietsnetwerk eruit, welke wegen krijgen een andere functie en/of kunnen anders worden ingericht (zoals lagere snelheid, minder rijstroken, fietsstraten). Onderdeel daarvan is het bepalen van de onderlinge prioriteiten. Wie krijgt er prioriteit als netwerken elkaar kruisen. Dit doen we middels het Netwerk Management Kader (NMK).

We passen de wegenstructuur aan **(I)**

Ook in 2026 gaan we verder met het (voorbereiden van) het aanpassen van de wegenstructuur. Het gaat daarbij om zowel het verlagen van de maximumsnelheid (van 70 km/u naar 50 km/u, of van 50 km/u naar 30 km/u) als om het verminderen van het aantal rijstroken voor de auto (en dus meer ruimte voor groen, voetgangers, fietsers uit het openbaar vervoer te creëren). Strategie daarbij is om dat zo effectief en efficiënt mogelijk te doen. Het effect vergroten we door bij snelheidsaanpassingen direct verkeersveiligheid- of vergroeningsopgaven mee te nemen. We werken zo efficiënt mogelijk door aanpassingen aan de wegenstructuur te koppelen aan groot onderhoud. Daarbij kijken we natuurlijk ook goed naar de volgorde. Welke wegen kunnen al direct worden aangepast en voor welke zijn eerst nog andere maatregelen nodig om bijvoorbeeld goede alternatieven te bieden.

Minder ruimte voor de auto in en rond de binnenstad **(D)**

In de hele stad is de ruimte schaars, maar dat geldt zeker voor de binnenstad. De auto neemt relatief veel ruimte in de binnenstad in. Zowel door de wegen waarover de auto's rijden als door de ruimte die nodig is om deze auto's te parkeren. We willen de ruimte die de auto in de binnenstad inneemt beperken.

We verminderen het aantal straatparkeerplaatsen **(I)**

Het verminderen van het aantal straatparkeerplaatsen in de binnenstad dient gestructureerd vanuit parkeerbeleid te gebeuren. Zodra het parkeerbeleid is vastgesteld, gaan we hiermee aan de slag. In het parkeerbeleid beschouwen we de parkeeropgave integraal. Welke vraag verwachten we in de toekomst omdat we de mobiliteit in de stad gaan verduurzamen, welke gebouwde (parkeer)alternatieven bieden we in het centrum en aan de rand van de stad en wat betekent dit voor het aantal straatparkeerplaatsen dat in de toekomst nodig is. Hierbij houden we ook rekening met parkeerplaatsen voor mensen met een beperking.

Een betere verkeersveiligheid (D)

De verkeersveiligheid op de weg en in het openbaar vervoer moet omhoog. We gaan voor 'nul' verkeersslachtoffers, onder andere door het aanpakken van plekken waar veel ongelukken gebeuren.

We pakken verkeersonveilige locaties aan (I)

Met behulp van actuele databestanden blijven we in 2026 doorgaan met de aanpak van verkeersonveilige locaties. Bij de behandeling van het DMP is hier ook nadrukkelijk aandacht voor gevraagd en gaan we aan de slag met de ingediende moties.
Met deze aanpak wordt de focus gelegd op aanvullende verkeersveiligheidsanalyses en maatwerk aanpak. We onderzoeken bijvoorbeeld alle mogelijk onveilige oversteekplaatsen. Waar mogelijk nemen we maatregelen om de verkeersveiligheid hier te verbeteren. Ook houden we bij deze aanpak rekening met subjectieve verkeersonveiligheid. Bij subjectieve verkeersonveiligheid ligt de focus op risico-gestuurde aanpak, waarbij het de bedoeling is dat verkeerssituaties voor elke weggebruiker herkenbaar, begrijpelijk en veilig te gebruiken zijn. Daarnaast gaan we de gesprekken met onze partners opvoeren om meer verkeershandhaving te krijgen en meer verkeerscampagnes/-educatieprojecten uit te kunnen (laten) voeren. De in 2025 aangevraagde middelen voor Strategisch Plan Verkeersveiligheid, derde tranche, zijn door de provincie toegekend en gaan we in 2026 uitvoering aan geven.

We leggen schoolzones aan (I)

Aanpak schoolzones is een lopend proces en dit proces gaat ook in 2026 door voor de schooljaren 2025/2026 en 2026/2027. Basisscholen worden hierbij actief benaderd of kunnen zichzelf bij de gemeente aanmelden om mee te doen met de aanpak schoolzones. Bij de aanpak schoolzones is het vanzelfsprekend dat de scholen ook inzet tonen door een verkeerseducatieproject te doorlopen. Bij deze inzet staat op educatieve wijze de verkeersveiligheid centraal waarbij op een veilige en verantwoorde wijze ‘lopend en fietsend naar school’ gestimuleerd wordt.
Vooralsnog staan voor 2026 de volgende scholen op de planning:

- Schoolzone Graslaan, Margarethaschool. Uitvoering 2025 (schoolzone en verkeerseducatie)
- Schoolzone Mesdaglaan, ‘t Panorama. Uitvoering 2025 (schoolzone en verkeerseducatie)
- Schoolzone Pieter Brueghelschool en SO De Brouwerij is in 2024 uitgevoerd. Educatietraject is in uitvoering en betreft voor het schooljaar 2024/2025
- Schoolzone Kinderkamp (Ibn-i Sina en De Parkschool) is in 2024 uitgevoerd. Educatietraject is in uitvoering en betreft voor het schooljaar 2024/2025
- Schoolzone Dalweg, De Wijzer, is in voorbereiding. De uitvoering gaat gepaard met grootonderhoud Dalweg. Educatietraject ‘High Five’ Dalweg start schooljaar 2024-2025
- Schoolzonde Slochterenweg, De Ommelander en Da Vinci is reeds voorzien van een schoolzone waarbij voor het schooljaar 2024-2025 het educatief-project ‘High Five’ een vervolg krijgt
- De Salamander en De Schatgraaf (Schuytgraaf) gaan het educatieprogramma ‘Cycling4school’ in schooljaar 2024-2025 doorlopen
- En er worden in 2025 nadere gesprekken gevoerd met diverse scholen waaronder Kentalis/Dr. P.C.M. Bosschool (Hommelseweg), Pastoor van Arsschool en Monchyschool (Malburgen-West).

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal verkeersongevallen	**893**	**1091**	**1090**		
Eenheid:	Aantal verkeersongevallen in de gemeente Arnhem				
Bron:	Bestand geregistreerde ongevallen in Nederland				

Aantal aangepakte knelpunten	4	2	1		
Eenheid:	Aantal knelpunten uit de top verkeersonveilige locaties dat wordt aangepast				
Bron:	Gemeente Arnhem				

Schonere lucht in de stad (A)

Mobiliteit en met name automobiliteit heeft als nadeel dat het tot luchtvervuiling leidt. We willen een schonere lucht in de stad door het verkeer in de stad schoner te maken en er het verkeer zoveel mogelijk te beperken.

Minder doorgaand verkeer door de stad (D)

Er rijdt relatief veel doorgaand verkeer in de stad (verkeer dat geen herkomst of bestemming in Arnhem heeft, maar alleen maar door de stad rijdt, omdat dit de kortste en/of snelste route is). Deze voertuigen leiden tot overlast en horen hier niet te rijden. Doel is om dat verkeer zoveel mogelijk te beperken en idealiter helemaal niet meer te hebben in de stad

We stellen een plan op om doorgaand verkeer te weren (I)

Het weren van doorgaand verkeer door de stad is onderdeel van het DMP. Belangrijkste maatregelen daarvoor zijn het terugbrengen van de snelheden op ons wegennet en het anders afstellen van verkeerslichten. In de uitvoeringsagenda DMP zullen de te nemen maatregelen voor de komende 2 jaar verder worden uitgewerkt.

Beter benutten van stations en realisatie transferia/stadsrandhubs (D)

Een goede aansluiting van de verschillende vormen van mobiliteit (auto, trein, bus en (deel)fiets) op elkaar wordt steeds belangrijker. Hubs spelen bij deze overgang een belangrijke rol. Op deze manier kan een volwaardig en duurzaam alternatief voor de (privé)auto worden geboden. Een (mobiliteits)hub kan het beste worden gedefinieerd als een fysieke plek waar verschillende vormen van vervoer en vervoersaanbod samenkomen. In het DMP zijn de transferia/stadsrandshubs in kaart gebracht en van een planning voorzien.

We stellen een visie op Arnhemse hubs op (I)

In het DMP zijn de locaties inzichtelijk gemaakt. Per hub worden nu de nadere uitwerkingen gemaakt.

We voeren de visie Arnhemse hubs uit (I)

- In het DMP zijn de locaties van de hubs vastgesteld. Enkele van deze hubslocaties willen we gaan uitwerken;
- Rozet (is al grotendeels uitgewerkt);
- Kronenburg (is al grotendeels uitgewerkt);
- GelreDome;
- Station Zuid;
- Westervoortsedijk

Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad (D)

De stad en vooral de binnenstad moet slimmer, veiliger, stiller en schoner worden om verkeersinfarcten, slechte luchtkwaliteit, uitstoot van stikstof, geluidsoverlast en onveilige situaties te voorkomen. Klimaatverandering, economische groei, maar ook woningbouw zorgen er voor dat de goederenstromen en services onder druk staan. Inwoners stellen steeds hogere eisen aan bezorgsnelheid, tijdstip, locatie en duurzaamheid. Hierdoor is de noodzaak voor verminderen, veranderen en verschonen van stadsdistributie hoog. Minder (lege) kilometers en meer schone kilometers betekent minder verkeersbewegingen, minder fijn stof en CO2-uitstoot en minder geluidsoverlast.

We handhaven de milieuzone en waar mogelijk passen we strengere normering en uitbreiding toe (I)

Per 1 juni 2026 wordt de emissie-eis voor personenauto’s in de Milieuzone verhoogd van emissieklasse 4 naar 5 en wordt de Zero-emissiezone ingevoerd. Arnhem krijgt zowel een Milieuzone als een Zero-emissiezone, die op elkaar worden afgestemd. Om verwarring te voorkomen, wordt de Zero-emissiezone leidend voor vracht- en bestelauto’s, met aanvullende eisen vanuit de Milieuzone voor dieselpersonenauto’s en autobussen, zoals in andere steden met een vergelijkbare situatie.

We stimuleren en faciliteren duurzame stadsdistributie, met name in de binnenstad (I)

We gaan met ondernemers en binnenstadsbewoners in overleg op welke manier de zero-emissiezone het best kan worden ingevoerd. Het gaat om het vinden van de juiste balans tussen adequate bevoorrading en een leefbare stad. De beschikbaarheid en betaalbaarheid van voertuigen en alternatieven zoals overstappen op gedeeld vervoer en levering via stadshubs is een essentieel onderdeel van gesprek.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Een duurzaam bereikbare stad	**7.266**	**0**	**692**	**2.183**
Een mobiliteitstransitie	7.266	0	692	2.183
Groter aandeel fiets en voetgangers	0	0	0	0
Meer openbaar vervoer	0	0	0	0
Beter openbaar vervoer	0	0	0	0
Modern parkeerbeleid	0	0	0	0
Tegengaan verkeersoverlast	**0**	**0**	**0**	**0**
Meer ruimte voetganger, fietser, OV	0	0	0	0
Minder ruimte voor de auto	0	0	0	0
Een betere verkeersveiligheid	0	0	0	0
Beter en schoner taxivervoer	0	0	0	0
Schonere lucht in de stad	**0**	**0**	**0**	**0**
Minder doorgaand verkeer	0	0	0	0
Benutten van stations en transferia	0	0	0	0
Minder vervuilende voertuigen	0	0	0	0
Infrastructuur is op orde	**34.540**	**28.294**	**17.726**	**14.218**
Infrastructuur is op orde	34.540	28.294	17.726	14.218
Overige	**0**	**0**	**0**	**0**
Overige	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	**41.806**	**28.294**	**18.418**	**16.402**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	38.954	43.601	43.901	41.806	41.653	42.360	43.878
Baten	23.036	28.586	27.236	28.294	28.125	27.957	27.957
Saldo lasten en baten	***-15.918***	***-15.015***	***-16.665***	***-13.513***	***-13.528***	***-14.403***	***-15.921***
Toevoegingen aan reserves	14.901	18.258	18.014	18.418	18.112	17.942	17.797
Onttrekkingen aan reserves	11.363	16.023	19.236	16.402	15.850	15.831	15.781
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-3.539***	***-2.235***	***1.222***	***-2.016***	***-2.262***	***-2.111***	***-2.016***
Gerealiseerd resultaat	**-19.457**	**-17.249**	**-15.443**	**-15.529**	**-15.791**	**-16.514**	**-17.937**

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-2.095**	**-2.249**	**-1.541**	**-23**
Een mobiliteitstransitie	Ten opzichte van 2025 stijgen de lasten de komende jaren als gevolg van hogere kapitaallasten gerelateerd aan het meerjarig investeringsprogramma (verkeersontwikkeling)	291	281	1.154	1.938
Infrastructuur is op orde	Ten opzichte van 2025 daalt de begroting in 2026 met € 2,4 miljoen. In 2025 was door onttrekking aan de bestemmingsreserves sprake van een tijdelijke ophoging van de middelen voor groot onderhoud van circa € 2,8 miljoen wat een daling van dit bedrag veroorzaakt in 2026 en verder. Daarnaast zijn in 2026 de energielasten € 0,8 miljoen lager begroot. Hier tegenover staan hogere lasten, met name kapitaallasten (€ 0,6 miljoen), onderhoudskosten vastgoed (€ 0,3 miljoen) en hogere lasten parkeerexploitatie (€ 0,2 miljoen). In 2029 vervalt de tijdelijke bezuigingsmaatregel op onderhoud wegen en zijn deze middelen weer beschikbaar.	-2.386	-2.530	-2.695	-1.961
Baten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**1.058**	**888**	**721**	**721**
Een mobiliteitstransitie	In 2025 zijn incidentele opbrengsten u.h.v. detacheringen aan GMR (€ 151.000) begroot. Deze zijn niet opgenomen in de begroting 2026 en verder.	-151	-151	-151	-151
Infrastructuur is op orde	Ten opzichte van 2025 stijgen de opbrengsten uit de parkeerexploitatie met €1,2 miljoen. Bij de opbrengsten van parkeren wordt er met een jaarlijkse afslag van 1% op de parkeeraantallen gerekend, hierdoor nemen de opbrengsten jaarlijks met € 170.000 af.	1.208	1.039	872	872
Toevoegingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**403**	**98**	**-72**	**-217**
Infrastructuur is op orde	Ten opzichte van 2025 wordt € 0,4 miljoen meer toegevoegd aan de bestemmingsreserve Bereikbaarheidsfonds.	403	98	-72	-217
Onttrekkingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-2.835**	**-3.386**	**-3.405**	**-3.455**
Een mobiliteitstransitie	Betreft met name de incidentele onttrekking voor Hub Arnhem Zuid (€ 1,0 mln.) die in 2025 is begroot.	-1.025	-1.026	-900	-911
Infrastructuur is op orde	Ten opzichte van 2025 wordt in 2026 € 1,8 miljoen minder onttrokken. Dit wordt met name veroorzaakt door het vervallen van incidentele onttrekkingen 2025 ten behoeve van groot onderhoud: € - 2,8 miljoen Wegen, BuitenGewoonBeter, Velperweg. Daartegenover staan hogere onttrekkingen ten behoeve van onderhoud Vastgoed (+ 0,3 miljoen) en inzet middelen Bereikbaarhiedsfonds: uitbreiding van parkeerareaal (€ +0,5 miljoen) en overige bijstellingen parkeerexploitatie (€ + 0,1 miljjoen). Daarnaast fluctueren de onttrekkingen de komende jaren doordat er wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplanning voor vastgoed.	-1.809	-2.361	-2.505	-2.544
Totaal mutaties		**-86**	**-348**	**-1.071**	**-2.494**

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

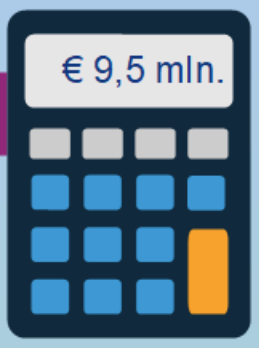
- Provincie Gelderland;
- Rijkswaterstaat;
- Regio Arnhem-Nijmegen;
- Wijkplatforms en wijkteams;
- Gecontracteerde partijen.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Accentnota Fiets, fietsambitie Arnhem 2019-2024 (januari 2020);
- Toekomstbeeld stedelijk OV Arnhem en Nijmegen;
- De Arnhemse Binnenstad 2015;
- Visie "Ruimte voor beleving in de Arnhemse binnenstad";
- Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-Actieplan.

Economie



Ambitie

Arnhem heeft een duurzame, creatieve en levendige economie

Versterken van het energiecluster in Arnhem

- We bouwen verder aan drie innovatieve campussen
- We stimuleren energie innovaties
- We versterken onderlinge samenwerking in energiecluster
- We versterken de samenwerking van energie- en creatieve cluster
- We werken aan positionering Hotspot Energie

Arnhem wordt aantrekkelijker om te verblijven en bezoeken

- We transformeren de binnenstad
- We stimuleren duurzame en toegankelijke evenementen
- We werken aan een vitale en duurzame recreatieve sector
- We positioneren Arnhem met gerichte citymarketing



Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst

- We versterken de ruimte voor ondernemen
- We werken samen met partners aan kwalitatief goede werklocaties

Minder krapte op de arbeidsmarkt in onze focussectoren

- We stimuleren Leven lang ontwikkelen
- We versterken Arnhem als studiestad

Jaarlijks is er een groter deel ondernemers bezig met circulaire activiteiten

- We maken ruimte voor circulaire economie
- We creëren een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor circulaire bedrijvigheid

Verbeteren van dienstverlening aan ondernemend Arnhem

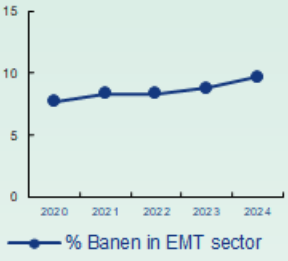
- We werken aan een fysiek en digitaal ondernemersloket
- We zijn zichtbaar in ondernemersnetwerken en verbinden betrokken organisaties



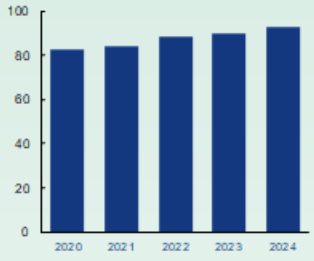
Cijfers en indicatoren

- Het percentage banen in de EMT sector, als aandeel van de totale werkgelegenheid.
- Het gemiddeld aantal banen op werklocaties per hectare is de afgelopen jaren licht toegenomen.
- Over de vraag of het ondernemersklimat is verbeterd of verslechterd in de afgelopen dire jaar, is men verdeeld. De grootste groep (54%) vind dat het gelijk gebleven is, 35% vindt dat het (sterk) verslechterd is en 11% vindt dat het (sterk) verbeterd is.

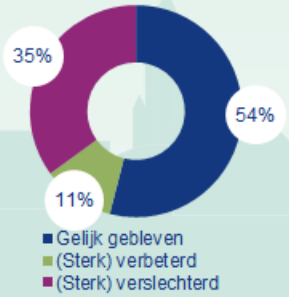
1. Banen in de EMT-sector



2. Arbeidsintensiteit op werklocaties



3. Ondernemersklimaat



Samenvatting Doelenboom Economie

Ambitie	Doel	Inspanning
Arnhem heeft een duurzame, creatieve en levendige economie	Versterken van het energiecluster in Arnhem	We bouwen verder aan de drie innovatieve campussen
		We werken aan het stimuleren, toepassen en zichtbaar maken van energie innovaties
		We versterken onderlinge samenwerking en relaties in het energiecluster
		We versterken de samenwerking van het energie- en creatieve cluster
		We werken aan een betere (inter)nationale positionering van Arnhem als Hotspot Energie
	Arnhem wordt aantrekkelijker om te verblijven, bezoeken, ontmoeten en ontspannen	We werken aan de transformatie van de binnenstad
		We stimuleren een aanbod van duurzame en toegankelijke evenementen
		We werken aan een vitale en duurzame recreatieve sector
		We positioneren Arnhem met gerichte citymarketing
	Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst	We versterken de ruimte voor ondernemen
		We werken samen met partners aan kwalitatief goede werklocaties
	Minder krapte op de arbeidsmarkt in onze focussectoren	We ondersteunen Leven lang ontwikkelen
		We werken mee aan Arnhem Studiestad
	Jaarlijks is er een groter aandeel ondernemers bezig met circulaire activiteiten	We maken ruimte voor de circulaire economie
		We creëren een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor circulaire bedrijvigheid
	Verbeteren van de samenwerking met en dienstverlening aan ondernemend Arnhem	We werken aan een fysiek en digitaal ondernemersloket
		We zijn zichtbaar in ondernemersnetwerken en verbinden betrokken organisaties

Economie

Om de brede welvaart van Arnhem en haar inwoners te bevorderen is het van belang dat er voor Arnhemmers waardevolle banen zijn, op de arbeidsmarkt, ondernemers zich op een duurzame toekomst kunnen richten en dat kennis, innovatie en creativiteit de ruimte de ruimte krijgt om zich te ontwikkelen. We werken daarom aan een sterke en duurzame economie die bijdraagt aan het waarborgen van de bestaanszekerheid van onze bewoners en die bedrijven en (jong) talent kansen biedt voor de toekomst. Samenwerking en verbindingen tussen ondernemers, onderwijs en overheid zijn daarin van groot belang. We werken aan een sterke en duurzame economie om bijvoorbeeld waarin vooruitstrevende energy concepten of circulaire ketens succesvol in de praktijk te kunnen brengen en die bedrijven en (jong) talent kansen biedt voor de toekomst

Samen met de stad werken we aan versterking van een duurzame economie. De ambities en uitdagingen van ondernemend Arnhem (onder andere ondernemers, werkgevers, kennisinstellingen) om een aantrekkelijke stad te zijn brengen we samen en ook werken we samen aan de uitvoering. Samenwerking en innovatie ten dienste van maatschappelijke opgaven als energietransitie, circulaire economie en duurzame mobiliteit staan centraal in de uitvoering. Andere belangrijke thema's zijn de aanpak van de krapte op de arbeidsmarkt en een goede inpassing en verduurzaming van werklocaties in onze stad en regio.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem heeft een duurzame, creatieve en levendige economie (A)

Onze ambitie is om de komende jaren de economie van Arnhem en de regio verder te verduurzamen, de creativiteit en innovatie te vergroten en de brede welvaart van Arnhem te versterken, waarbij de groei van de werkgelegenheid in balans is met de ontwikkeling van de stad. We willen koploper zijn in de energietransitie, zowel vanuit duurzaamheids- als vanuit economisch perspectief. Daarbij willen we dat Arnhem een stad is met sterke clusters, een goed functionerende arbeidsmarkt en een krachtig ondernemersklimaat. We zijn een aantrekkelijke stad en omgeving om te verblijven en te recreëren. En we willen dat Arnhem een sterk en dynamisch economisch netwerk heeft, met sector- en bedrijfsoverstijgende verbindingen. Want de kracht van een sterke economie zit in de cross-overs tussen sectoren en ondernemers, de samenwerking met de betrokken partijen in de stad en het stimuleren van nieuwe initiatieven en projecten.

Versterken van het energiecluster in Arnhem (D)

Voor Arnhem vormen de maatschappelijke opgaven op het gebied van duurzaamheid en energietransitie niet alleen uitdagingen, maar ook economische kansen. Dat komt door de kennis en kunde die vanouds hier zit bij organisaties als KEMA, Tennet, DNV en Alliander. Maar ook door de gespecialiseerde lectoraten en opleidingen bij de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) en het mbo, door de ondersteuning vanuit Connectr. En niet in het minst ook door de vele innovatieve ondernemers die al in de regio zijn gevestigd. Hotspot Energy is vanuit Arnhem opgezet om die kansen voor de stad te verzilveren. Onze ambitie is dat het regionale energie ecosysteem stevig groeit en binnen Europa bekend staat als 'Hotspot Energy', ideaal voor het versneld ontwikkelen en toepassen van energie-innovaties.

We bouwen verder aan de drie innovatieve campussen (I)

In 2026 bouwen we verder aan onze innovatieve campussen.

- De partners binnen de Kenniscampus Arnhem – Velp vervolgen de samenwerking in 2026 met de beoogde nieuwe samenwerkingsovereenkomst. Hierin ligt de focus op het stimuleren van de inhoudelijke samenwerking tussen de onderwijspartijen op het gebied van onderwijs en onderzoek en het gezamenlijk uitvoeren van projecten met het bedrijfsleven. En daarnaast het vergroten van de aantrekkelijkheid van de Kenniscampus als plek om te studeren en te werken. Het opstellen van de gebiedsvisie middengebied Kenniscampus Arnhem – Velp draagt daar ook aan bij en is de volgende stap in de ontwikkeling van onder andere studentenhuisvesting in dit deel van de Kenniscampus.
- In 2026 zal de branding als Arnhem Electricity Campus in plaats van de naam Arnhems Buiten steeds verder vorm krijgen en uitgewerkt worden, waarbij de Arnhem Electricity Week weer een belangrijk event zal zijn.
- De aanpak voor de (ruimtelijke|) programmering van Arnhem Electricity Campus kan naar verwachting in 2026 vastgesteld worden.

We werken aan het stimuleren, toepassen en zichtbaar maken van energie innovaties (I)

In 2026 richten we ons op het stimuleren van energie-innovaties met behulp van onze voucherregeling energie. We willen weer vijf nieuwe innovaties ondersteunen. De samenwerking met HAN / SEECE met betrekking tot het energiesysteem van de toekomst zetten we voort. We gaan de succesvol ingediende plan(nen) uitvoeren en nieuwe uitwerken.

We versterken onderlinge samenwerking en relaties in het energiecluster (I)

We werken binnen alle samenwerkingsverbanden steeds beter samen op de vastgestelde actielijnen van Hotspot Energie. Naast de thema's lobby en acquisitie zullen we ook dit jaar weer op nieuwe thema's energieke coalities vormen die een thema gaat uitwerken en uitvoeren.

We versterken de samenwerking van het energie- en creatieve cluster (I)

We hebben twee Nederlandse topsectoren in onze stad, namelijk de energie- en de creatieve sector. De samenwerking tussen deze twee sectoren maakt ons nog sterker en meer onderscheidend. Met de middelen uit deze begroting kunnen we het programma creatief x energie voor de komende jaren bestendigen en nieuwe samenwerkingen en projecten tot stand brengen. We gaan verder met de uitvoering van het project ZERO. waarvoor we in 2025 Europese subsidie hebben ontvangen. In project ZERO bundelen de gemeente Arnhem, ConnectR, Creatief Arnhem hun krachten om netcongestie aan te pakken. ZERO combineert technische en sociale innovatie tot een pakket van interventies voor een veerkrachtig energiesysteem in een woonwijk.
Ook willen we naast de bestaande samenwerking tussen Alliander en de creatieve sector komend jaar twee nieuwe strategische samenwerkingen tot stand brengen en hieruit ook twee nieuwe projecten realiseren. Daarnaast worden er ook Masterclasses gegeven bij Connectr om meer energieprofessionals te bereiken.

We werken aan een betere (inter)nationale positionering van Arnhem als Hotspot Energie (I)

Tijdens de Arnhem Electricity Week van 2025 heeft een delegatie uit het Duitse Essen (Noordrijn Westfalen) Arnhem bezocht. Ook zij profileren zich op het gebied van energie. Samen met Connectr gaan we de contacten met hen intensiveren en indien mogelijk samen met hen (Europese) projecten opzetten.
Met extra middelen kunnen we de Arnhem Electricity Week bestendigen en daarmee laten zien dat Arnhem Europees toonaangevend is binnen Europa op gebied van energie.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Banen in de EMT sector	**8,30**	**8,30**	**8,80**	**9,70**	

Eenheid: Het aantal banen in de sector EMT, als aandeel van de totale werkgelegenheid.

Bron: PWE

Arnhem wordt aantrekkelijker om te verblijven, bezoeken, ontmoeten en ontspannen (D)

Arnhem is een energieke hub in de regio, waar stedelijke dynamiek, de groene leefomgeving en economische kracht elkaar versterken.
Arnhem heeft alle ingrediënten om de aantrekkelijkste stad van Oost-Nederland te zijn. Daarvoor zetten we in op het versterken en etaleren van wat Arnhem uniek en mooi maakt, voor zowel onze inwoners en ondernemers als voor bezoekers. Groen, creatief en vrij zijn daarvoor de kernwaarden. De creatieve ontwerpkracht van Arnhem heeft daarin een belangrijke rol. Dat heeft een positief effect op werkgelegenheid en bedrijvigheid in de creatieve en culturele sector, maar ook in horeca en evenementen.

We werken aan de transformatie van de binnenstad (I)

De binnenstad is het kloppend hart van de stad. Door actuele maatschappelijke opgaven omtrent werken, wonen, verblijven, mobiliteit en verduurzamen is er sprake van een brede transformatie in de binnenstad. Deze transformatie, en de daarmee gepaard gaande verschuiving in functioneel programma (onder andere compacter winkelhart, meer groen en meer ruimte voor ontmoeten en spelen), vraagt de komende jaren om keuzes, afwegingen en prioritering in de wijze waarop we met elkaar de binnenstad programmeren en profileren en hoe we daar met de partners in de stad actief op sturen.
Het ontwikkelperspectief Arnhem Centrum geeft daarop richting en de daarbij behorende uitvoeringsagenda is de leidraad voor de uitvoering van acties en initiatieven die de binnenstad aantrekkelijker maken om te verblijven, bezoeken, ontmoeten en ontspannen. Dit doen we ook met uitvoering van de Visie Openbare Ruimte en Koele Netwerken. Bijzondere aandacht vraagt de herbouw van de door de brand verwoeste panden aan de Jansstraat.
We werken samen met Platform Binnenstad Arnhem (PBA) aan de transformatie van de binnenstad. Onderdeel daarvan is de matchmaker die zich richt op invullen winkelleegstand en die door gemeente en PBA worden ondersteund. Daarnaast versterken we het organiserend vermogen in de binnenstad door nauwer samen te werken met de diverse BIZ-stichtingen (BIZ Korenkwartier & BIZ Kernverblijfgebied Binnenstad).

We stimuleren een aanbod van duurzame en toegankelijke evenementen (I)

Evenementen in Arnhem moeten zo divers, inclusief, laagdrempelig en duurzaam mogelijk zijn. Een belangrijke stap daarin is het verduurzamen van evenementen en evenementenlocaties. In 2026 implementeren we de landelijke Duurzaamheidsladder. Met een gecombineerde checklist voor verduurzamen én toegankelijkheid verwachten we van organisatoren dat zij inzichtelijk maken hoe ver ze zijn op deze terreinen. Het invullen van de checklist verplichten we zowel via de vergunningaanvraag als via subsidieaanvragen. Hiermee stimuleren we organisatoren om hun evenement te ontwikkelen. Daarnaast doen we een verdere verkenning naar energieoplossingen voor evenementenlocaties, met als resultaat een voorkeursscenario per evenementenlocatie. In 2026 stellen we een plan van aanpak op om aan te sluiten bij de stikstofvereisten van de provincie Gelderland die vanaf 2030 gelden en starten indien mogelijk met de uitvoering daarvan.
In 2026 gaan we verder met de voorbereidingen van Roze Zaterdag 2027 en start in oktober 2026 het Roze Jaar.

We werken aan een vitale en duurzame recreatieve sector (I)

Arnhem heeft veel te bieden op het gebied van toerisme en recreatie: een groene levendige stad, met een bijzondere geschiedenis en Arnhemse iconen. We brengen de toeristische vraag en het aanbod op een toekomstbestendige en duurzame wijze bij elkaar, met een optimale balans tussen leefbaarheid, leefkwaliteit van mens en dier en bezoekersaantallen. Dat doen we door samen met onze uitvoeringspartners Platform Binnenstad Arnhem, Citymarketing Arnhem en Visit Arnhem Nijmegen op drie niveaus te werken: de binnenstad, de hele stad en de regio (Groene Metropoolregio, Veluwezoom, Veluwe en Airborne Region).
In 2026 gaan we aan de slag met de Uitvoeringsagenda die hoort bij het in 2025 opgestelde Toekomstperspectief Recreatie en Toerisme. Voorbeelden daarvan zijn de uitvoering van de horecavisie en de actualisatie van het hotelbeleid.
De herdenking van de Slag om Arnhem blijft onverminderd actueel. Met de herdenkingsavond en een jaarrond programma stimuleren we blijvende aandacht hiervoor.

We positioneren Arnhem met gerichte citymarketing (I)

We positioneren Arnhem als stad die excelleert in energie en duurzame mode. We stimuleren en faciliteren festivals en evenementen die passen bij het DNA van de stad: groen, creatief en vrij. Festivals als Innovate, Fashion + Design Festival (FDFA), State of Fashion, Bridge to Liberation, Sonsbeektentoonstelling en de Arnhem Electricity Week zijn daar voorbeelden van. Door energie-innovaties zichtbaar te maken in de stad, zetten we het profiel van Arnhem sterker neer. In 2026 werken we samen met Citymarketing Arnhem specifiek aan goed beeldmateriaal (foto en video) en verdere ontwikkeling van de website IntoArnhem, verder benutten van congresacquisitie met behulp van het bidbook en binnengehaalde congressen MKB-Nederland en Nationale Week van het Onderwijs. We gaan talenten aantrekken én behouden voor de stad en de arbeidsmarkt. We zetten Roze Zaterdag in als middel om Arnhem op de kernwaarde vrij te positioneren. We zetten Lifeport en NewDutch optimaal in voor regionale en landelijke profilering.

Effectindicator	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Aantal bezoekers binnenstad	**214**	**320**	**260**		

Eenheid: Aantal bezoekers binnenstad x 1000. In 2020 is door Locatus i.v.m. corona geen passantentelling uitgevoerd.
Bron: Locatus (2019 en 2021), 2022 eigen telling i.s.m. PBA

Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst (D)

De werklocaties zijn belangrijke pijlers onder de duurzame economische ontwikkeling van Arnhem en de regio. Ze bieden ruimte voor bedrijvigheid en werkgelegenheid op alle niveaus voor Arnhemmers. Met de Visie Werklocaties hebben we inzichtelijk gemaakt welke werkmilieus Arnhem kent en dat het belangrijk is dat het juiste bedrijf zich op de juiste plaats huisvest. We onderscheiden daarbij verschillende werkmilieus zoals kantoorlocaties, woon-werkmilieus en bedrijventerreinen. Om deze werkmilieus beter te benutten zullen we de locaties klaar moeten maken voor de toekomst en daarbij ook moeten kijken naar het beter en efficiënter benutten én verduurzamen. We hebben daarbij specifiek aandacht voor de ontwikkeling van het energiecluster, circulaire bedrijvigheid en (lokale) bedrijvigheid passend bij het DNA van onze stad.

We versterken de ruimte voor ondernemen (I)

We werken aan de uitvoering van de integrale Gebiedsvisie Het Broek – Cleantech Park – Nieuwe Haven, waarbij we inzetten op het beter en efficiënter benutten van de ruimte voor werk, aantrekkelijkere openbare ruimte en entrees naar het gebied en versterken van de economisch clusters als geheel. We maken een start met het opstellen van omgevingsplannen voor de drie werklocaties in dit gebied. In de Nieuwe Haven werken we verder aan de uitbreiding en intensivering van de maritieme maakindustrie, met de focus op innovatieve cleantech

(technologieën die bijdragen aan een schoner milieu). Hiervoor wordt het budget ingezet dat vastgesteld is voor ‘Cleanport Nieuwe Haven’ vanaf 2026. Een kwartiermaker werkt samen met ondernemers en de gemeente aan de uitvoering van het Implementatieplan Nieuwe Haven, waarbij de ontwikkeling van een Maritiem Service Center in 2026 een belangrijk doel is en er een opzet voor een publiek-private organisatiestructuur voor het havenbeheer wordt gemaakt. We geven verder invulling aan het werkprogramma binnen de gebiedsontwikkeling Rijnpark met het vaststellen van een omgevingsplan voor Rijnpark Fase 1. Verder geven we uitvoering van het transformatieplan met de eerste casussen voor bedrijfsverplaatsingen. We voeren het detailhandelsbeleid uit door het aanjagen van o.a. nieuwe samenwerkingsverbanden, bedrijveninvesteringszones, optop- en revitalisatieprojecten en vergroening op detailhandelslocaties. Dit doen we onder andere aan de hand van de stimuleringsregeling waarvoor per 2026 middelen vastgelegd zijn in de begroting.
In de regio werken we samen aan de uitvoering van het Regionaal Programma Werklocaties 2025 – 2028 met o.a. als aandachtspunten het beter benutten van werklocaties en de versterken van de innovatieve campussen Cleantech Park Arnhem, Arnhems Buiten en de Kenniscampus regio Arnhem - Velp

We werken samen met partners aan kwalitatief goede werklocaties (I)

Samen met partners in de stad werken we aan de kwaliteit van onze werklocaties. Onderwerpen als duurzaamheid (energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie), veiligheid (ondermijning en handhaving), bereikbaarheid én organisatiegraad komen hierbij aan bod. Om dit te bewerkstelligen wordt budget dat is toegekend voor ‘kwaliteitsimpuls Visie Werklocaties Arnhem 2040’ benut voor het opstellen en uitvoeren van projecten in samenwerking met partners en partijen in de stad. De samenwerking en afstemming met de Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB) en private eigenaren van de werklocaties is daarbij van groot belang en vindt onder andere plaats in periodieke afstemmingsoverleggen en/of projecten op bedrijventerreinen en kantorenlocaties, In 2026 gaan we samen met partners StAB en VNO-NCW Midden (werkt in opdracht van de provincie) inzetten op een verdere professionalisering van de organisatiegraad op de verschillende bedrijventerreinen, waarbij het doel is collectieve samenwerking te vergroten (waaronder meer aangesloten bedrijven) en daarmee collectieve energieprojecten van de grond te krijgen. We voeren daarbij de bestaande Green Deals uit en sluiten een nieuwe af op Het Broek.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Arbeidsintensiteit per werklocaties	**84,50**	**88,20**	**89,80**	**92,60**	
Eenheid:	Gemiddeld aantal banen op de werklocaties per hectare				
Bron:	Provinciale Werkgelegenheidsenquête (PWE), bewerking O&S				

Minder krapte op de arbeidsmarkt in onze focussectoren (D)

Het aantal openstaande vacatures is nog steeds groot. Door de groeiende economie en een vergrijzende bevolking zal de krapte alleen nog maar verder toenemen. Deze krapte is niet alleen op te lossen met meer mensen maar behoeft een onorthodoxe aanpak.
Het is noodzakelijk om binnen de drie O’s (overheid, ondernemers en onderwijs) opgaven om te zetten in concrete ambities met bijbehorende projecten, acties en innovaties die snel ingezet kunnen worden. Hiermee kan het verschil gemaakt om de balans op de arbeidsmarkt weer meer in evenwicht te krijgen.

We ondersteunen Leven lang ontwikkelen (I)

Onvoldoende talent is opgeleid in benodigde kennis en vaardigheden in de focussectoren; Energy, IT, Zorg, Onderwijs en Kinderopvang, nu en richting de toekomst. Er liggen kansen in het aanbieden van bij- en omscholing in vaardigheden en competenties voor werkenden en werkzoekenden in technische en/of digitale vaardigheden. Vanuit het energiecluster in (regio) Arnhem zetten wij onder de noemer Hotspot Energy in op onderwijsinnovatie, praktijkgericht onderzoek en kennisontwikkeling in de driehoek van onderwijs, overheid en ondernemers.
In de regionale Human Capital agenda is Energy voor Arnhem één van de speerpunten.
De beroepentuin die verder gaat onder de naam De Vakmakers is in ontwikkeling en is gevestigd op een fysieke plek in Arnhem-Oost. Dit initiatief biedt de gelegenheid om in korte tijd kennis te maken met diverse beroepen gerelateerd aan de energietransitie. Na deze verkenning wordt een opleiding op maat aangeboden en uiteindelijk een baangarantie. De eerste deelnemers zijn enthousiast over deze combinatie van werken en leren. Momenteel doen we onderzoek welke uitbreiding er mogelijk is om deze werkwijze ook in te richten voor andere focussectoren. We vinden het belangrijk dat mensen zelfstandig kunnen meedoen aan de samenleving.

We werken mee aan Arnhem Studiestad (I)

Arnhem Studiestad is een samenwerkingsverband tussen de gemeente Arnhem, HAN University of Applied Siences, ArtEZ, Hogeschool van Hall Larenstein en Rijn IJssel. Arnhem Studiestad is er voor het aantrekken en behoud van studenten in onze stad. We richten ons op impactvolle evenementen die we samen organiseren met strategische partners. De Airborne Feedom Run voor studenten, een grootschalig sportevenement, een evenement gericht op cultuur en creativiteit en we verkennen opnieuw de mogelijkheden voor het ASM-studentfestival.

Daarnaast zijn we het informatieplatform voor studenten waar alles te vinden is over het studeren, wonen werken en leven in Arnhem.

Jaarlijks is er een groter aandeel ondernemers bezig met circulaire activiteiten (D)

Circulaire economie is gebaseerd op het verbinden van economische, sociale en ecologische waarden.
Het gaat daarbij om slim ontwerp, bewust gebruik en meer en beter hergebruik. Het doel hiervan is om het primair grondstoffengebruik te verminderen en de milieu-impact van materialen omlaag te brengen. De transitie van een lineaire economie naar een circulaire economie vergt veel werk en inspanning.
Vanuit de visie circulaire economie met het bijbehorende plan van aanpak hebben we de volgende speerpunten benoemd:

- Speerpunt 1: Bedrijven stimuleren en faciliteren;
- Speerpunt 2: Verminderen van restafval;
- Speerpunt 3: Inkoopkracht/het goede voorbeeld geven;
- Speerpunt 4: Ontwikkeling van de stad (circulaire bouw en gebiedsontwikkeling).

We maken ruimte voor de circulaire economie (I)

Op regionaal niveau van de Groene MetropoolRegio (GMR) niveau heeft Ecorys onderzocht welke milieu-ruimte circulaire bedrijven in onze regio nodig hebben.
Hoofdadvies is om onze werklocaties met hoge milieu categorieën te behouden en waar mogelijk vrij te maken voor circulaire bedrijven. Denk hierbij aan bedrijven die
hoogwaardig recyclen. Naar aanleiding van dit onderzoek geven we dit een plek in de gebiedsvisies van het Broek, IPKW en Nieuwe Haven. De aanpak die hier wordt ontwikkeld zal een vervolg krijgen in de visies voor andere werklocaties.

We creëren een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor circulaire bedrijvigheid (I)

We werken vanuit het regiodeal project ‘Circulaire topregio Arnhem-Nijmegen’ aan een gezamenlijk ecosysteem dat circulaire bedrijvigheid stimuleert. Dit doen we met een onderzoeksprogramma ‘Organizational Sustainability and Circularity’, waarin nieuwe kennis wordt ontwikkeld en gedeeld rond circulariteit. Daarnaast ontwikkelen we in het Living Lab circulair Regio Arnhem een ecosysteem van ondernemers, overheid en onderwijs, waarbinnen kennis, oplossingen en talent gedeeld en ingezet worden om circulaire innovatie en businessmodellen te ontwikkelen. En tot slot middels de Lifeport Innovatiehub Circulair waarin ondernemers, overheid en onderwijs samen leren werken om circulaire oplossingen breed toepasbaar voor de praktijk te ontwikkelen en valideren. Door toonaangevend onderzoek, betekenisvolle innovatie en een sterke circulaire economie trekken we talent aan en behouden hen voor de regio.

Verbeteren van de samenwerking met en dienstverlening aan ondernemend Arnhem (D)

Het belang van een goed economisch klimaat in Arnhem, waarin de behoeften van de ondernemers en hun vraagstukken centraal staan en de ondernemer kan ondernemen.

We werken aan een fysiek en digitaal ondernemersloket (I)

Voor het behandelen van ondernemersvraagstukken werken we aan een 'éénloketgedachte'. We optimaliseren en professionaliseren de website van de gemeente Arnhem voor ondernemers. Daarnaast werken we nauw samen met de Kamer van Koophandel (KvK) aan de gezamenlijke ambitie voor een ondernemersplein. Een digitale en fysieke plek in Arnhem waar ondernemers (groot en klein) terecht kunnen met al hun vragen gerelateerd aan het ondernemerschap.

We zijn zichtbaar in ondernemersnetwerken en verbinden betrokken organisaties (I)

Als gemeente zijn we een verbindende schakel tussen partijen in de stad en blijven we investeren in het faciliteren van netwerken met en voor ondernemers. Jaarlijks organiseren we een impactvol ondernemersevenement in samenwerking met strategische partners waarbij de kracht van verbinding centraal staat. We richten verdieping-cafés in de vorm van masterclasses, tijdens dit evenement. Waarbij ondernemers in een informele sfeer samenbrengen waarbij één thema centraal staat.
Arnhem mag zich in 2026 MKB stad van het jaar noemen. We organiseren samen met MKB Nederland een grootschalig evenement in de maand juni die het karakter krijgt van een festival. Gedurende heel 2026 zullen we hier verdere uitgingen aangeven in een nader te bepalen vorm.
Daarnaast zijn de accountmanagers zichtbaar en benaderbaar voor ondernemers. Zo gaan zij op regelmatige basis op bedrijfsbezoek bij uiteenlopende bedrijven, zijn ze aanwezig bij ondernemerslunches, events en netwerkbijeenkomsten. En om te meten hoe ondernemers onze dienstverlening ervaren organiseren we éénmaal per twee jaar een ondernemers enquête, zo ook weer in 2026.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Duurzaam, creatief en levendig	**6.678**	**2.472**	**250**	**0**
Versterken van het energiecluster	785	0	0	0
Aantrekkelijker om te verblijven	3.929	2.352	250	0
Werklocaties klaar voor toekomst	846	0	0	0
Minder krapte op de arbeidsmarkt	999	0	0	0
Verbeteren dienstverlening	120	120	0	0
Overige	**2.788**	**12**	**0**	**0**
Doeloverstijgend	2.788	12	0	0
Gerealiseerd resultaat	**9.466**	**2.484**	**250**	**0**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	11.190	8.890	11.415	9.466	8.770	8.590	9.250
Baten	2.931	2.153	3.031	2.484	2.484	2.364	2.364
Saldo lasten en baten	***-8.259***	***-6.738***	***-8.384***	***-6.982***	***-6.286***	***-6.226***	***-6.886***
Toevoegingen aan reserves	1.076	130	130	250	250	250	250
Onttrekkingen aan reserves	2.321	390	1.382	0	0	0	650
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***1.245***	***260***	***1.252***	***-250***	***-250***	***-250***	***400***
Gerealiseerd resultaat	**-7.014**	**-6.478**	**-7.132**	**-7.232**	**-6.536**	**-6.476**	**-6.486**

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-1.949**	**-2.645**	**-2.825**	**-2.165**
Versterken van het energiecluster	De begroting in 2026 en verder is € 250.000 lager ten opzichte van 2025. Dit komt doordat er in 2025 € 500.000 is overgeheveld vanuit 2024 voor Hot Spot Energy. Daarnaast worden de volgende bedragen toegevoegd vanaf 2026: Accountmanager Energiestad (€ 100.000) via motie 25M111 ('Meer oog voor economie'), Electricity week (€ 50.000) en vanuit de motie 25M97 ('Ook in de toekomst een sterke economie in Arnhem') een budget van €100.000 voor Energie-gedreven sectoren.	-250	-250	-250	-250

Aantrekkelijker om te verblijven	De begroting in 2026 is € 1,45 miljoen lager ten opzichte van 2025. Dit komt door diverse incidentele budgetten in 2025, waarvan Groene poort naar de Veluwe (€ 1,0 miljoen) de grootste is. Hier tegenover staan de toevoegingen aan de begroting 2026 vanuit de motie 25M112g voor Arnhem op de kaart (€ 150.000) en uitvoering Visie toerisme en recreatie (€ 150.000). In 2027 en 2028 loopt het budget eveneens terug door het niet meer benodigd zijn van de dekking voor respectievelijk de Transformatie arbeidsmarkt en economie en de Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier. In 2029 stijgt het budget door de toevoeging van de middelen voor het kroonjaar van Slag om Arnhem uit de bestemmingsreserve Evenementen.	-1.455	-1.881	-2.050	-1.387
Werklocaties klaar voor toekomst	De begroting daalt de komende jaren met €350.000. In 2025 valt de incidentele budgetoverheveling uit 2024 (€ 450.000) weg. Hier tegenover staan de toevoegingen vanuit motie 25M97 ('Ook in de toekomst een sterke economie voor Arnhem') en motie 25M136 (Versterk, verbreed en vernieuw de wijkwinkelcentra) waardoor de begroting in 2026 met circa € 300.000 stijgt. De begroting 2027 en verder daalt als gevolg van diverse incidentele budgetten die niet meer vanaf 2027 zijn opgenomen.	-138	-350	-358	-358
Doeloverstijgend	De daling wordt voornamelijk verklaard door het wegvallen van incidenteel budget voor een detachering. Dit geeft tevens een structureel verschil voor de andere jaren.	-107	-164	-167	-169
Baten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-547**	**-547**	**-668**	**-668**
Aantrekkelijker om te verblijven	De daling in de baten komt doordat de incidetele subsidie van de provincie Gelderland voor de Groene poort naar de Veluwe in 2025 is begroot (circa € 510.000). Daarnaast zijn vanaf 2026 de aanvullende baten van de toeristenbelasting begroot (circa € 50.000). De verdere daling in 2028 en verder wordt veroorzaakt door het aflopen van de baten van de Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier tot en met 2027 (zie ook lasten).	-460	-460	-580	-580
Doeloverstijgend	De baten dalen in 2026 met € 87.000 door een incidentele detachering die alleen in 2025 is begroot.	-87	-87	-87	-87
Toevoegingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**120**	**120**	**120**	**120**
Aantrekkelijker om te verblijven	Vanaf 2026 wordt er voor toekomstige topsport en beeldbepalende evenementen structureel € 120.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve Evenementen.	120	120	120	120
Onttrekkingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-1.382**	**-1.382**	**-1.382**	**-732**
Versterken van het energiecluster	De onttrekking in 2025 betreft de budgetoverheveling Hot Sport Energie. Deze was incidenteel en is daarom niet meer opgenomen in de begroting 2026 en verder.	-500	-500	-500	-500

Aantrekkelijker om te verblijven	De onttrekking in 2025 betreft het aanvullende budget voor Ondernemersdienstverlening en de het budget voor Bridge to Liberation. Deze was incidenteel en is daarom niet meer opgenomen in de begroting 2026 en verder. In 2029 wordt er € 650.000 onttrokken voor het kroonjaar van Slag om Arnhem. Naast de bijdrage aan Bridge to Liberation ondersteunt de gemeente Arnhem jaarlijks nog een aantal activiteiten en evenementen. Daarnaast sparen we elk jaar voor kroonjaren. In een kroonjaar kunnen we de herdenking grootser aanpakken en geven we organisaties uit de stad ruimschoots de gelegenheid om subsidies aan te vragen voor activiteiten.	-390	-390	-390	260
Werklocaties klaar voor toekomst	De onttrekking in 2025 betreft de budgetoverheveling Nieuwe Haven en Kwaliteitsimpuls Werklocaties (zie ook lasten). Deze was incidenteel en is daarom niet opgenomen in de begroting 2026 en verder.	-450	-450	-450	-450
Doeloverstijgend	De onttrekking in 2025 betreft de toevoeging van de DU's uit de decembercirculaire voor Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties en het Register Externe Veiligheidsrisico's. Dit is een incidentele onttrekking en is daarom niet opgenomen in de begroting 2026 en verder.	-42	-42	-42	-42
Totaal mutaties		**-100**	**596**	**656**	**646**

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Euregio Rijn-Waal
Recreatieschap Overbetuwe
Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Economic Board regio Arnhem Nijmegen;
- Ondernemers Kontakt Arnhem (OKA);
- Platform Binnenstad Arnhem (PBA);
- Stichting Arnhemse bedrijventerreinen (StAB);
- Industriepark Kleefse Waard (IPKW);
- GreenBusinessclub Gelderse Poort (GbcGP)
- Overige werklocaties;
- Oost NL;
- Provincie Gelderland;
- VNO NCW;
- Onderwijs- en kennisinstellingen; HAN, Van Hall Larenstein, ROC Rijn IJssel, ArtEZ;
- Stichting Kiemt;
- Stichting Ondernemersfonds Arnhem;
- Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN);
- Stichting Citymarketing Arnhem;
- Veluwe op 1;
- Stichting Airnborne Region;
- DOCKS (Durven Ondernemen Centraal Klarendal & St. Marten);
- Stichting Atelierbeheer SLAK;
- FDFA;
- Ontwerpersplatform Arnhem (OPA);

- Innovate;
- Schakel 025 -Stroomversneller;
- Verenigd Creatief Arnhem;
- Gelrestad Sport;
- Groene Metropoolregio (GMR).

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Economische agenda;
- Visie werklocaties;
- Visie Nieuwe Haven (juli 2020 - agendapunt 6.1 bijlage 1);
- Kantoornota 2022-2030;
- Detailhandelsvisie;
- Mise-en-place - de Arnhemse Horecavisie;
- RPW 2021-2024 (juni 2021 - agendapunt 6.10 bijlage 1);
- Evenementenvisie Evenement organiseren - Gemeente Arnhem;
- Arnhem, stad op de kaart in internationaal perspectief/ Beleidskader voor internationaal beleid tot 2020;
- New Energy made in Arnhem;
- Standplaatsenbeleid;
- Plan van Aanpak Huisvesting Creatieve en Culturele Sector Arnhem;

Visie Circulaire Economie en Plan van aanpak CE (juli 2021).

Onderwijs

Ambitie

Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen



Meer kinderen hebben een goede startpositie op school

- We vergroten het bereik van peuteropvang en zorgen voor een goed aanbod
- We vergoten het aanbod ten behoeve van kansengelijkheid op de 25 OKB-scholen
- We werken aan inclusievere kinderopvang en onderwijs
- We investeren in Nationaal Programma Arnhem-Oost
- We investeren in natuur- en cultuureducatie

Meer Arnhemmers hebben een startkwalificatie en basisvaardigheden

- We werken er aan dat zo veel mogelijk kinderen en jongeren leren en ontwikkelen
- We werken er aan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen
- We versterken basisvaardigheden en pakken laaggeletterdheid aan

Meer schoolgebouwen zijn toekomstbestendig en inclusief

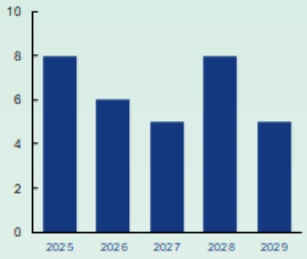
- We voeren het jaarprogramma Onderwijshuisvesting uit



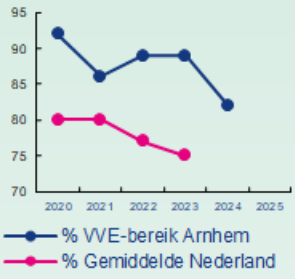
Cijfers en indicatoren

- Aantal op te leveren scholen per jaar volgens het IHP en jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026
- Het percentage van (doelgroep)peuters dat gebruik maakt van Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) ligt ver boven het Nederlands gemiddelde. Er is wel een afname in bereik zichtbaar.
- Het percentage vroegtijdig schoolverlaters in Arnhem ligt hoger dan het gemiddelde van de G40. Het percentage beweegt mee met landelijke trends.

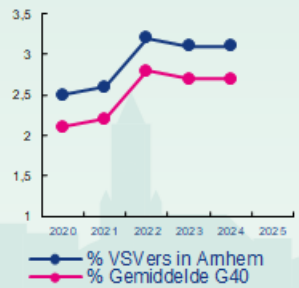
1. Aantal op te leveren scholen



2. Gebruik van Voor- en vroegschoolse educatie



3. Vroegtijdig schoolverlaters



Samenvatting Doelenboom Onderwijs

Ambitie	Doel	Inspanning
Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen	Meer Arnhemse kinderen hebben een goede startpositie op school	We vergroten het bereik van peuteropvang en zorgen voor een kwalitatief goed aanbod
		We vergroten het aanbod ten behoeve van kansengelijkheid op de 25 OKB-scholen
		We werken aan inclusievere kinderopvang en onderwijs
		We investeren in natuur- en cultuureducatie
	Meer Arnhemmers hebben een startkwalificatie en voldoende basisvaardigheden	We werken eraan dat zo veel mogelijk kinderen en jongeren leren en ontwikkelen
		We werken eraan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen
		We versterken basisvaardigheden en pakken laaggeletterdheid aan
	Meer Arnhemse schoolgebouwen zijn toekomstbestendig en inclusief	We voeren het jaarprogramma Onderwijshuisvesting uit

Onderwijs

Goede kinderopvang en goed onderwijs is een cruciale pijler bij het tegengaan van kansenongelijkheid. We investeren in de eerste levensjaren van kinderen om hen een goede startpositie op school te bieden. De school als middelpunt van de wijk vormt de basis voor een gezonde en veilige leefomgeving. Daarom zetten we samen met het onderwijs in op een passende plek voor elk kind. Kinderen en jongeren krijgen alle kans om het beste uit zichzelf te halen. Wie gemotiveerd naar school gaat en een goede opleiding kan afronden, heeft immers later zoveel meer kansen. We zetten in op het behalen van een startkwalificatie, basisvaardigheden en gaan laaggeletterdheid tegen bij jongeren en volwassenen. We zorgen voor goede toekomstbestendige onderwijshuisvesting door een beleidsrijk Integraal huisvestingsplan (IHP) dat we samen met maatschappelijke organisaties en partners uit het onderwijs hebben opgesteld

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen (A)

Alle kinderen en jongeren in Arnhem kunnen het onderwijs volgen dat past bij hun mogelijkheden en talenten. In alle wijken moeten kinderen kunnen opgroeien in een gezonde en veilige omgeving waar hun kansen gelijk zijn. Passende kinderopvang en passend onderwijs is beschikbaar voor elk kind en elke jongere en elke behoefte. Kinderen maken een goede start op school en hebben daar hun leven lang profijt van. We zetten in op preventieve maatregelen en vroeg signalering om onderwijsachterstanden en schooluitval te voorkomen. We zetten in op basisvaardigheden en het behalen van een startkwalificatie die jongeren een goede aansluiting op de arbeidsmarkt bieden.

Meer Arnhemse kinderen hebben een goede startpositie op school (D)

Investeringen in de eerste levensjaren van een kind zijn essentieel voor de verdere ontwikkeling.
Kinderen met een achterstand worden zo vroeg mogelijk gesignaleerd en goed voorbereid op het reguliere onderwijs. Dit gebeurt in de voorschoolse periode op de peuteropvang en de kinderopvang. Deze locaties zijn inclusieve locaties, alle kinderen zijn welkom en krijgen er een passend aanbod.

Als kinderen onverhoopt toch met een achterstand aan het onderwijs beginnen, wordt extra ondersteuning geboden om de onderwijskansen van deze kinderen te vergroten. Ook voor hoog- en andersbegaafden en anderstalige kinderen is het belangrijk dat er voldoende passend onderwijsaanbod is in of in de buurt van Arnhem. Dit sluit aan bij de rijke schooldag en de ontwikkelingen voor een pedagogische wijk. Daarbij is het ook belangrijk dat de schoolgebouwen van goede kwaliteit en passend zijn.

We vergroten het bereik van peuteropvang en zorgen voor een kwalitatief goed aanbod (I)

Voor VVE (Voor- en vroegschoolse educatie) en het ontwikkelrecht kunnen alle peuters 16 uur per week terecht. Speerpunten voor de komende jaren zijn dat nog meer peuters gebruik maken van het ontwikkelrecht en dat de kwaliteit van de VVE-opvang wordt versterkt. Hierbij streven wij naar:

- realiseren van een 100% aanbod;
- realiseren van een 100% bereik VVE- peuters;
- twee jaarlijks auditen van 50% VVE- locaties.

Om de speerpunten te bereiken, verlenen we subsidie aan de kinderopvang voor VVE- en Ontwikkelrechtplekken, voor extra medewerkers op de groep, voor scholing en professionalisering aan stichting PAS en voor monitoring.

In de wijken Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg, De Laar, Elden, Geitenkamp, het Arnhemse Broek, Klarendal, Presikhaaf en Malburgen zijn georganiseerde netwerk-(en/tafels) gericht op het jonge kind waarbij de samenwerking en doorgaande lijn wordt bevorderd, signalen en lacunes in het aanbod worden opgehaald en wijkgericht passend aanbod wordt geïmplementeerd en gemonitord

We vergroten het aanbod ten behoeve van kansengelijkheid op de 25 OKB-scholen (I)

Onderwijskansenbeleid (OKB) vindt plaats op 25 OKB-scholen gemeentebreed. Hierbij wordt de ontwikkeling van kinderen in een minder ondersteunende thuisomgeving op school extra ondersteund, onder andere met extra aandacht voor taal en sociaal-emotionele ontwikkeling. We willen dat er op alle OKB-scholen een extra aanbod komt om kinderen gelijke kansen te bieden. We organiseren samen met onze partners een Zomer- en weekendschool en activiteiten voor nieuwkomers. De monitoring wordt uitgevoerd door stichting PAS.

We werken aan inclusievere kinderopvang en onderwijs (I)

We zorgen dat op de peuteropvang kinderen met een ondersteuningsvraag zo vroeg mogelijk wordt gesignaleerd en zoveel mogelijk op de peuteropvang zelf een passend aanbod krijgen We zetten hiervoor een voorliggend team van jeugdhulpprofessionals in op de VVE- locaties, Samen met de jeugdgezondheidszorg, sociaal wijkteam en

jeugdhulpaanbieders werken we zo aan inclusieve kinderopvang, waar alle kinderen zoveel mogelijk in hun eigen wijk naar de peuteropvang kunnen gaan.

We investeren in natuur- en cultuureducatie (I)

Arnhem investeert in natuureducatie omdat we van mening zijn dat het waardevol is om kinderen al op jonge leeftijd kennis en ervaring op te laten doen met thema's als natuur, milieu en duurzaamheid, zodat:

- kinderen de natuur op waarde weten te schatten en daar in hun gedrag op latere leeftijd naar handelen;
- er meer natuur- en milieubewustzijn wordt gecreëerd.

Hierbij werken we aan drie doelen:

1. Meer kinderen (4-12 jaar) van alle 60 basisscholen binnen de gemeente Arnhem nemen deel aan educatieve programma's over natuur en duurzaamheid en groeien daardoor natuur- en milieubewust op.
2. Elk schoolgaand kind in de leeftijd van 9-10 jaar in Arnhem zal in groep 6 een jaar lang moestuinieren op de basisschool,
3. 7 basisscholen in Arnhem doen mee aan een pilot Duurzame Arnhemse School (DAS) om het thema duurzaamheid (aan de hand van de thema's afval, energie, gezondheid en vergroenen) een plek binnen het dagelijks onderwijs te geven.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Het percentage (doelgroep)peuters dat gebruik maakt van VVE of ontwikkelrecht	**86**	**89**	**82**	**89**	

Eenheid: Doel is om alle peuters met een risico op een taalachterstand (deze kinderen krijgen een VVE-indicatie) te bereiken. Het totaal aantal peuters in Arnhem met deze indicatie was in het schooljaar 2019/2020 488. 2020 staat voor schooljaar 2019/2020.

Bron: Stichting PAS (verplichte BBV-indicator)

Effectindicator	2025	2026	2027	2028	2029
Aantal op te leveren scholen					
Streefwaarde	**8**	**6**	**5**	**8**	**5**

Eenheid: Aantal op te leveren scholen per jaar, d.w.z. nieuwbouw of renovatie. In enkele gevallen gaat het om locaties voor tijdelijke huisvesting of gymzalen. N.B.: deze aantallen zeggen niks over omvang of complexiteit per project.

Bron: Jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026, Integraal Huisvestingsplan onderwijs 2024-2039

Meer Arnhemmers hebben een startkwalificatie en voldoende basisvaardigheden (D)

We vinden het belangrijk dat inwoners van Arnhem mee kunnen doen aan de samenleving. Speciale aandacht gaat uit naar de kansen van en het perspectief bieden aan jongeren. Een startkwalificatie, een goede opleiding en voldoende basisvaardigheden dragen bij aan een goede (start)positie op de arbeidsmarkt. Om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter op elkaar te laten aansluiten trekken we intensiever op met het onderwijs en het bedrijfsleven.

We werken eraan dat zo veel mogelijk kinderen en jongeren leren en ontwikkelen (I)

Elk kind en elke jongere heeft het recht op onderwijs zodat hij/zij kan leren en zich kan ontwikkelen. Om dit recht op leren en ontwikkelen te bewaken, heeft de gemeente Arnhem (samen met andere gemeenten uit de regio) het Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre opdracht gegeven om de leerplichttaken uit te voeren.

We werken aan een integrale samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp om kinderen en jongeren tijdig en effectief te ondersteunen bij belemmeringen in hun ontwikkeling, welzijn of leerproces. Daarmee dragen we bij aan het duurzaam functioneren van jongeren, zowel in de onderwijsomgeving als in de thuissituatie.
Deze werkwijze sluit naadloos aan bij de uitgangspunten van de transformatie binnen het Sociaal Domein en wordt meegenomen binnen de opgave 'Kansrijk Opgroeien'

We werken eraan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen (I)

Ons doel is dat leerlingen die uitvallen (thuiszitters en vroegtijdig schoolverlaters) zo snel mogelijk weer deelnemen aan het onderwijs om een startkwalificatie te behalen. We gaan (dreigend) thuiszitten tegen door uitvoering te geven aan het "plan van aanpak Thuiszitters" dat samen met schoolbesturen, samenwerkingsverbanden PO en VO, RBL, VGGM en andere betrokken partijen is ontwikkeld.

We willen dat Arnhemse kinderen en jongeren zo min mogelijk onderwijs missen. Dit betekent dat we zowel ongeoorloofd afwezig zijn (relatief verzuim) als thuiszitten (absoluut verzuim) tot een minimum willen beperken.

We streven er naar het percentage vroegtijdig schoolverlaters (VSV) terug te brengen tot onder het percentage van 2018-2019 van 2,81%.

We zetten in op een verbetering van de samenwerking, door het netwerk in en om school te versterken. We richten ons bij de aanpak op de doelgroepen waarbij uitval het meeste voorkomt. We hechten veel waarde aan de monitoring van resultaten. Dit stelt ons in staat om de effecten van het VSV-beleid beter in beeld te krijgen en meer grip te krijgen op de VSV-problematiek.

We versterken basisvaardigheden en pakken laaggeletterdheid aan (I)

Het hebben van voldoende basisvaardigheden (lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden) is nodig voor inwoners om volwaardig mee te kunnen doen in de samenleving. Het aanpakken van laaggeletterdheid en de focus op taal is daarom noodzakelijk om ongelijkheid, die van generatie op generatie over kan gaan, te kunnen doorbreken. Landelijk zijn er alarmerende signalen over afnemende basisvaardigheden van met name jongeren en toenemende taalachterstanden bij kinderen die instromen op de basisschool. In 2025 komt er regionaal een nieuw vierjarig Regionaal Programma Volwasseneneducatie en een jaarplan 2025. Het regionale plan richt zich onder andere op het realiseren van een groter bereik van de NT1/NT2 doelgroep. De signaalfunctie van onze partners is hierin heel belangrijk. Het bereiken van mensen en hen toeleiden naar aanbod staat hier dus centraal. Daarnaast richt het regionale plan zich op het verstevigen van digitale en financiële geletterdheid van jongeren.

Voor de stad Arnhem ontwikkelen we een taalstrategie van –10 maanden tot 100, waarin we voortbouwen op wat we al doen. We zetten, samen met onze maatschappelijke en onderwijspartners, wijkgericht in op verschillende doelgroepen en doelen: het voorkomen van taalachterstanden bij het jongste kind, basisvaardigheden van schoolgaande kinderen, jongeren en volwassenen. Aandacht voor taalonderwijs aan nieuwkomers, en hoe meertaligheid kan helpen in taalontwikkeling is hier onderdeel van. Daarnaast hebben we aandacht voor bijvoorbeeld gebarentaal en braille, voor een stad die inclusief en toegankelijk is en iedereen laat meedoen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Absoluut verzuim	**2**	**1,50**	**0,80**	**1,90**	

Eenheid: Het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat absoluut verzuimer is (geweest) gedurende het schooljaar (per 1.000 leerlingen): de jongere is niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling en beschikt niet over een vrijstelling. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'. Streefwaarde absoluut verzuim: 0,5 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.

Bron: DUO/Ingrado

Relatief verzuim	**31**	**36**	**43**	**53**	

Eenheid: Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (per 1.000 leerlingen) waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'.
De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019".
Streefwaarde relatief verzuim: 20 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.

Bron: DUO/Ingrado

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	**2,60**	**3,30**	**3,10**	**3,10**	

Eenheid: Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan.

Bron: DUO/ Ingrado

Meer Arnhemse schoolgebouwen zijn toekomstbestendig en inclusief (D)

In Arnhem staan we ervoor dat kinderen zich maximaal kunnen ontwikkelen, kennis kunnen vergaren en hun talenten kunnen ontdekken. Door goede onderwijshuisvesting verbeteren we de kansengelijkheid voor Arnhemse jeugd. Om dit te bereiken zetten we in op schoolgebouwen die toekomstbestendig en inclusief zijn.

We voeren het jaarprogramma Onderwijshuisvesting uit (I)

De fysieke leeromgeving van kinderen is van belang voor hun ontwikkeling. We willen dat onderwijshuisvesting daarom aansluit bij de ontwikkelbehoefte van kinderen, een gezond leerklimaat biedt en aansluit op de manier waarop ruimtes in de toekomst gebruikt zullen worden. We zien de school als middelpunt van de wijk. We benadrukken daarom dat onderwijshuisvesting niet alleen gaat over stenen als eindresultaat, maar een middel is voor het behalen van verschillende maatschappelijke doelen, binnen het onderwijs en daarbuiten, en onderdeel is van bredere (gebieds)ontwikkelingen. We hebben daartoe in 2024 een meerjarenperspectief op toekomstbestendige onderwijshuisvesting ontwikkeld in de vorm van een beleidsrijk Integraal Huisvestings Plan (IHP) voor het funderend onderwijs (primair, voortgezet en speciaal onderwijs). Beleidsrijk betekent dat we het IHP in bovengenoemd breder perspectief plaatsen. Het beleidsrijke IHP is daarom nadrukkelijk samen met maatschappelijke organisaties en onze partners uit het onderwijs ontwikkeld.

In 2026 gaan we verder met de uitvoering van de projecten uit het IHP, het jaarprogramma onderwijshuisvesting vormt hierin de basis. Zichtbaar is dat de projecten veelal weer conform de planning van het IHP starten. Het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026, dat in Q2 2025 door de raad is geaccordeerd, geeft een geactualiseerd beeld van de geplande investeringen in onderwijshuisvesting voor het komende jaar. Naast uitvoering geven aan het IHP worden ook nog projecten uitgevoerd die voortkomen uit het oude IHP. We rapporteren in het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026 de raad over de lopende projecten, maar kijken ook vooruit naar de komende jaren. Daarnaast wordt verder ingezet op standaardisatie van de projecten, waarbij elke school zijn visie behoudt. De in het jaarprogramma benoemde ontwikkelingen hebben invloed of vormen een risico bij de uitvoering van de projecten.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Arnhemmers hebben zelfde kansen	**55.262**	**17.217**	**11.105**	**11.212**
Een goede startpositie op school	17.100	8.265	135	595
Startkwalificatie	8.867	4.251	0	0
Toekomstbestendige schoolgebouwen	29.294	4.701	10.969	10.617
Overige	**0**	**0**	**0**	**0**
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	**55.262**	**17.217**	**11.105**	**11.212**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	47.171	50.688	56.431	55.262	54.936	55.827	58.510
Baten	18.271	16.422	19.827	17.217	17.218	17.218	17.218
Saldo lasten en baten	***-28.900***	***-34.266***	***-36.603***	***-38.045***	***-37.718***	***-38.609***	***-41.292***
Toevoegingen aan reserves	15.370	10.785	11.072	11.105	10.670	11.793	13.004
Onttrekkingen aan reserves	9.972	9.902	11.521	11.212	11.272	12.698	15.427
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-5.398***	***-882***	***449***	***108***	***603***	***905***	***2.423***
Gerealiseerd resultaat	**-34.298**	**-35.148**	**-36.154**	**-37.937**	**-37.115**	**-37.704**	**-38.869**

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-1.169**	**-1.495**	**-603**	**2.079**
Een goede startpositie op school	De begroting in 2026 daalt met €1,7 miljoen ten opzichte van 2025. Dit wordt met name veroorzaakt door het aflopen van de incidentele middelen voor de SPUK Kansrijke wijk wat voor een lastenverlaging zorgt van €2,0 miljoen. Wanneer definitieve besluitvorming over continuering heeft plaatsgevonden zal dit in de begroting worden verwerkt. Daarnaast worden projecten waarvoor de rijksmiddelen van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) zijn ontvangen afgerond in 2025, waardoor de lasten vanaf 2026 niet meer nodig zijn. Hier staat tegenover dat er middelen zijn toegevoegd in 2026 voor twee pilots voor passende BSO en voor het verruimen van de sociaal medische indicatie (fase 2). Ook is er extra capaciteit beschikbaar gesteld om laaggeletterdheid onder kinderen te voorkomen vanuit de motie 25M131. De lasten in 2027 dalen verder met name als gevolg van het wegvallen van de incidentele middelen voor de Rijke Schooldag. De verdere daling na 2027 wordt vooral veroorzaakt door het niet meer begroten van incidentele middelen voor schoolmoestuinieren en het vervallen van de bijdrage vanuit het programma Perspectief voor de jeugd.	-1.722	-2.607	-3.252	-3.116
Startkwalificatie	De daling vanaf 2026 wordt met name veroorzaakt doordat een deel van de VSV maatregelen vanaf 2026 in regionaal verband worden uitgevoerd en bekostigd. Hierdoor drukken deze niet langer op de gemeentebegroting, waardoor het lastenniveau met € 1,5 miljoen afneemt na 2025. Daarnaast waren de incidentele rijksmiddelen voor maatschappelijke diensttijd toegekend tot 2025, wat ook voor lastenverlaging zorgt in 2026 en verder. Hier staat tegenover dat er extra middelen beschikbaar zijn gesteld voor taalrijk opgroeien (25M158). De verdere daling in 2027 en verder wordt vooral veroorzaakt doordat de middelen vanuit het Nationaal Programma Arnhem Oost voor begeleiding en coaching in de huidige bestuursperiode incidenteel zijn en daarom niet meer op de jaarschijf 2028 en verder drukken.	-1.483	-1.733	-1.733	-1.891

Toekomstbestendige schoolgebouwen	De begroting stijgt de komende vier jaar met ruim €7 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door de dekking van het IHP die plaatsvindt via een ingroeimodel. Hierdoor neemt de stelpost onderwijshuisvesting in 2026 toe met € 1,2 miljoen. Dit loopt cummulatief op naar € 4,8 miljoen in 2029. Daarbij komt dat door de geplande investeringen in onderwijshuisvesting de kapitaallasten toenemen met € 1,9 miljoen in 2026 oplopend naar € 4,3 miljoen in 2029. Verder dalen de kapitaallasten van bestaande scholen door lineair afschrijven. Dit verschil van € 202.000 in 2028 oplopend naar € 379.000 in 2029 is toegevoegd aan de stelpost als dekking voor toekomstige vervangingsinvesteringen. Ook is er in 2026 incidenteel €1,2 miljoen beschikbaargesteld voor het beheer van de MFC's. Hier staat tegen over dat de lasten vanaf 2026 met € 1 miljoen afnemen doordat in 2025 eenmalig budget is geraamd voor het herstel van het dak van het Olympus college. Ook nemen de lasten in 2026 af met € 0,6 miljoen vanwege de eenmalige terugbetaling van OZB-lasten in 2025 voor het Lorentz college. Daar komt bij dat op basis van het meerjaren onderhoudsplan variëren de jaarlijks kosten voor het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed, waardoor de lasten vanaf 2026 structureel dalen met € 0,6 miljoen.	2.036	2.845	4.381	7.086

Baten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-2.610**	**-2.610**	**-2.609**	**-2.609**
Een goede startpositie op school	In 2025 zijn de laatste middelen van de specifieke uitkering Nationaal Programma Onderwijs (NPO) besteed, hierdoor worden geen baten meer ingerekend vanaf 2026 en verder.	-228	-228	-228	-228
Startkwalificatie	Vanaf 2026 wordt een deel van de VSV maatregelen in regionaal verband uitgevoerd en bekostigd. Hierdoor drukken deze niet langer op de gemeentebegroting, waardoor de baten met € 1,5 miljoen afnemen. Daarnaast zijn de incidentele rijksmiddelen voor maatschappelijke diensttijd toegekend tot en met 2025, waardoor de baten € 280.000 afnemen vanaf 2026.	-1.873	-1.873	-1.872	-1.872
Toekomstbestendige schoolgebouwen	Bij het besluit over het herstel van het dak van het Olympus college gaan we er vanuit dat de aanvullende lasten van € 300.000 uiteindelijk worden gedragen door het schoolbestuur. Hiervoor is incidenteel een opbrengst geraamd in 2025, waardoor het opbrengstenniveau vanaf 2026 structureel lager is ter omvang van dit bedrag. Daarnaast dalen de geraamde servicekosten op MFC's met € 209.000 vanaf 2026.	-509	-509	-509	-509

Toevoegingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**32**	**-403**	**721**	**1.932**
Toekomstbestendige schoolgebouwen	De toevoegingen aan de reserve schommelen gedurende de jaren omdat de toevoeging afhangt van de investeringsplanning en realisatie van het IHP.	32	-403	721	1.932

Onttrekkingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-309**	**-249**	**1.177**	**3.905**

Een goede startpositie op school	De daling van de onttrekking wordt met name veroorzaakt doordat er in 2025 een incidentele onttrekking was begroot vanuit het programma perspectief voor de jeugd. Deze is vanaf 2026 niet meer noodzakelijk waardoor de onttrekking met circa € 0,2 miljoen daalt. De verdere daling in 2027 heeft vooral te maken met de technische verwerking van de verdeling van middelen voor het schoolmoestuinieren.	-208	-526	-730	-593
Toekomstbestendige schoolgebouwen	Op basis van het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026 nemen de kapitaalllasten en daarmee de onttrekkingen aan de bestemmingsreserve onderwijs toe met € 0,9 miljoen in 2026, oplopend naar circa € 5,6 miljoen in 2029. Daar tegen over staat dat de lasten voor planmatig onderhoud en de dekking uit de onttrekking varieert jaarlijks naar gelang de onderhoudsactiviteiten. Dit zorgt ten opzichte van 2025 voor een verlaging van de onttrekking van circa € 1 miljoen per jaar.	-101	276	1.907	4.498
Totaal mutaties		**-1.783**	**-961**	**-1.550**	**-2.715**

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Op alle gebieden wordt nauw samengewerkt met besturen en medewerkers van onderwijs (primair onderwijs (PO), voortgezet onderwijs (VO), (voortgezet) speciaal onderwijs (V)SO, middelbaar beroepsonderwijs (MBO) en hoger beroepsonderwijs (HBO), voorschoolse voorzieningen, kinderopvang, maatschappelijke partners en sociaal ondernemers.
In de uitvoering worden maatschappelijke partners betrokken.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Subsidieregeling Aanpak voortijdig schoolverlaten;
- Plan van aanpak voortijdig schoolverlaten Arnhem 2021 tot en met 2024
- Plan van aanpak thuiszitters
- Jaarprogramma onderwijshuisvesting 2024
- Herstelagenda; Arnhemse aanpak onderwijs;
- Subsidieregeling Voorschools Aanbod Arnhem;
- Raadsvoorstel en -besluit Verzelfstandiging Natuurcentrum Arnhem;
- Raadsbesluit om gemeentelijke leerplichttaken regionaal uit te voeren;
- Raadsbesluit om RMC-taken / Team VSV onder te brengen bij het RBL;
- Raadsbesluit d.d. 6 november 2017 wijziging MGR sociaal domein;
- Integraal huisvestingsplan primair onderwijs Arnhem 2017-2026;
- Beleidsrijk integraal huisvestingsplan IHP
- Programma Volwasseneneducatie & aanpak Laaggeletterdheid (2021-2024)
- Vaardig Arnhem (2021-2022) en addendum 2022-2024

Cultuur

Ambitie

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar

Verbreding van cultuurbereik en participatie

- We versterken cultuur op en na school
- We vergroten cultuurdeelname en stimuleren kunstbeoefening

Versterken van de culturele infrastructuur

- We stimuleren het makersklimaat
- We zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden
- We realiseren meer cultuur (programmering en locaties) in Arnhem-Zuid

Versterken en behouden van onze culturele toppositie

- Realisatie Stadstheater en ondersteuning Rijksgezelschappen
- We vergaren kennis en monitoren relevante data over de Arnhemse culturele sector
- We versterken (de samenwerking in) de cultuurregio 025
- We behouden werkgelegenheid in culturele en creatieve sector

Ambitie

Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving

Kerntaken zijn meer op orde

- We geven erfgoed een stevige plek in gemeentelijke processen
- We wijzen maximaal 5 nieuwe gemeentelijke monumenten aan
- We richten een nieuw depotsysteem in

Erfgoed en cultuur meer gebruiken bij ruimtelijke ontwikkelingen

- We ronden de cultuurhistorische waardenkaart af en zetten deze in.
- We werken verder aan versnellen en verduurzamen van erfgoed
- We geven religieus erfgoed aandacht

Erfgoed beter beleefbaar maken

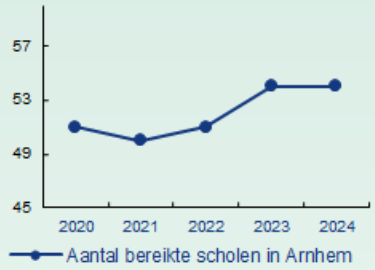
- We delen onze kennis
- We zorgen ervoor bij herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden worden benut
- We werken aan een breder publieksbereik van archeologie



Cijfers en indicatoren

1. We bereiken weer iets meer scholen met cultuurprogramma's dan in de jaren 2021 en 2022.
2. Het percentage "helemaal eens" daalt op de vraag of er voldoende voorzieningen zijn voor culturele activiteiten.
3. Het percentage werkenden in de culturele en creatieve sector varieert tussen de 4,6% en 4,7%.

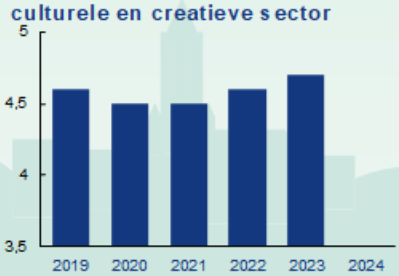
1. Aantal bereikte scholen met cultuur in Arnhem



2. Waardering aanbod culturele voorzieningen in Arnhem



3. % werkenden in de Arnhemse culturele en creatieve sector



Samenvatting Doelenboom Cultuur

Ambitie	Doel	Inspanning
Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar	Verbreding van cultuurbereik en participatie	We versterken cultuur op en na school
		We vergroten cultuurdeelname en stimuleren kunstbeoefening
	Versterken van de culturele infrastructuur	We stimuleren het maakklimaat
		We zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad
		We realiseren meer cultuur (programmering en –locaties) in Arnhem-Zuid
	Versterken en behouden van onze culturele toppositie	We realiseren een toekomstbestendig Stadstheater en ondersteunen onze Rijksgezelschappen Oostpool en Introdans bij hun huisvesting
		We vergaren kennis over het publiek en monitoren relevante data over de Arnhemse culturele sector
		We versterken de (samenwerking in de) Cultuurregio 025
		We behouden de werkgelegenheid in de culturele en creatieve sector
Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving	Kerntaken zijn meer op orde	We geven erfgoed een stevige plek in gemeentelijke processen, zoals de omgevingstafel en ruimtelijke ontwikkelingsplannen
		We wijzen maximaal 5 nieuwe gemeentelijke monumenten aan
		We richten een nieuw depot systeem in
	Erfgoed en cultuur meer gebruiken bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad	We zetten de cultuurhistorische waardenkaart in bij ruimtelijke ontwikkelingen en het omgevingsplan en beheervisies van de parken en andere groene gebieden.
		We werken verder aan versnellen en versoepelen van de verduurzaming van erfgoed
		We werken aan versterking religieus erfgoed
	Erfgoed beter beleefbaar maken	We delen onze kennis over erfgoed met de inwoners en bezoekers van de stad
		We zorgen ervoor dat bij de herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden worden benut
		We werken binnen onze mogelijkheden verder aan het publieksbereik van archeologie

Cultuur

De waarde van kunst en cultuur voor onze samenleving is groot. Kunst en cultuur heeft een sociale waarde, een economische waarde en een intrinsieke waarde. Het brengt schoonheid, troost of vermaak en maakt Arnhem aantrekkelijker. Tegelijkertijd helpen kunst, cultuur en creativiteit bij het aangaan van complexe maatschappelijke vraagstukken zoals groeiende kansenongelijkheid, tweedeling en polarisatie, de klimaatcrisis en toenemende eenzaamheid onder ouderen en jongeren.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar (A)

Onze ambitie is dat kunst en cultuur de stad verder verlevendigt en mensen nog meer met elkaar verbindt. Dit doen we door het versterken van ons brede en diverse culturele aanbod: van de podiumkunsten (dans, toneel, muziek), musea en beeldende kunst tot film, letteren (van' spoken word' tot leesbevordering) en creatieve industrie (zoals mode en vormgeving). We zorgen dat talent zich kan ontwikkelen en koppelen talent aan de opgaven in onze stad. Daarnaast zorgen we voor voldoende ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden. Ook geven we cultuurhistorie een prominente plek in de stad: mensen moeten het kunnen zien en kunnen beleven. We willen zoveel mogelijk mensen laten meedoen, cultuur is er immers voor iedereen.

We zijn bezig met de vernieuwing van ons cultuurbeleid. Om zo beter aan te sluiten op ontwikkelingen in de sector en de samenleving. In de Uitgangspuntennota Cultuurbeleid 'Standplaats Arnhem' voor de periode 2025-2028 staat de Arnhemse maker centraal. De uitgangspuntennota ligt ter besluitvorming voor bij de raad. In de komende jaren werken we samen met de stad aan een nieuw beleidskader en -visie voor de periode vanaf 2029.

Verbreding van cultuurbereik en participatie (D)

Cultuur brengt inwoners bij elkaar en versterkt de onderlinge verbondenheid. Dankzij het brede en diverse toegankelijke aanbod dat Arnhem te bieden heeft, kan iedereen meedoen met en genieten van kunst en cultuur, ongeacht achtergrond, leeftijd of inkomen.

We investeren in de kwaliteit van kunst en cultuur. We richten ons hierbij zowel op topsegment, de makers als op de breedtekunst.

We versterken cultuur op en na school (I)

- Samen met onderwijs- en cultuurinstellingen integreren we cultuureducatie in het onderwijsprogramma van het primair onderwijs. Dit doen wij door middel van:
    - Pr8 programma, waarbij leerlingen in het primair onderwijs elk jaar een andere Arnhemse culturele instelling bezoeken.
    - Cultuureducatie met Kwaliteit/Meer Muziek in de Klas: het bevorderen van kansengelijkheid door voor ieder kind cultuureducatie toegankelijk te maken. We helpen scholen een leerlijn voor cultuureducatie te ontwikkelen en bevorderen de deskundigheid van leerkrachten. We werken hierbij samen met professionele kunstaanbieders.
- Binnen de cultuureducatieprogramma's stimuleren we het opnemen van nieuwe makers en genres.
- We breiden cultuureducatie uit naar buitenschoolse activiteiten en werken hierbij samen met het Nationaal Programma Arnhem-Oost in het kader van de Rijke Schooldag.
- We onderzoeken wat er nodig om cultuureducatie in het V(S)O en MBO te versterken en welke rol we hierbij voor de gemeente zien.
- Op basis van de evaluatie wordt de maatregel Gratis Bibliotheek voor jongeren tot 24 jaar structureel voortgezet. Op basis van de evaluatie en benodigde middelen bepalen we of we de pilot Gratis Cultuur voor Jongeren ook na 2026 een vervolg kunnen geven.
- We maken afspraken met Rozet over te treffen maatregelen om het financiële tekort vanaf 2026 terug te dringen.

We vergroten cultuurdeelname en stimuleren kunstbeoefening (I)

- Met subsidies stimuleren en faciliteren wij:
    - Het beoefenen van amateur- en breedtekunst:
      a) We geven subsidie aan Rozet, Huis van Puck en de Jacobiberg voor het bieden van locaties voor lessen en presentatie
      b) We geven subsidie via de Amateurkunstregeling en de subsidieregeling Productie en Presentatie Amateurkunst aan verenigingen en organisaties
      c) We geven subsidie voor het organiseren van een jaarlijks amateurkunstfestival

    - Jongerencultuur, door gratis cultuurprogramma's te bieden waarbij jongeren zelf het programma selecteren
- We streven naar meer cultuurparticipatie in de verschillende wijken, met ruimte, goede faciliteiten voor ontmoeting en cultuurdeelname en passend cultureel programma. We onderzoeken dit samen met het Platform Amateurkunst Arnhem
- We nemen in de wijken, waar van toepassing, cultuurparticipatie op in programma's Kansrijk Opgroeien.
- We zetten ons in om ook in 2026 partijen die voor Jongerenwerk zijn geselecteerd op basis van hun kunst en cultuur identiteit, te behouden.
- Bij de implementatie van een integraal accommodatiebeleid nemen we ook de vraag naar betaalbare en goed gefaciliteerde ruimtes voor vrijetijdskunst mee.
- We verkennen de mogelijkheden om kunst en cultuur nog meer in te zetten bij sociaal maatschappelijke vraagstukken, zoals bij de wijken in Arnhem-Oost. Dit doen we samen met Nationaal Programma Arnhem-Oost.
- We verkennen óf en op welke manier extra ondersteuning van muziekonderwijs mogelijk en passend is.

Effectindicator	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Aantal bereikte scholen in Arnhem	**50**	**57**	**54**	**54**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Rozet					
Aantal bereikte scholen met programma Cultuureducatie met Kwaliteit	**21**	**27**	**26**	**27**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Rozet					
Aantal bereikte leerlingen in het primair onderwijs met Cultuureducatie met Kwaliteit	**5500**	**6664**	**6548**	**6341**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Rozet					

Versterken van de culturele infrastructuur (D)

Arnhem onderscheidt zich van andere steden door een complete keten educatie-productie-presentatie in nagenoeg alle kunstvormen. Dit is een belangrijke randvoorwaarde voor de doorstroming en vernieuwing van talent, van amateur tot professional. Daarin blijven we investeren.

We stimuleren het maakklimaat (I)

- Met subsidies faciliteren en stimuleren we:
    - Voldoende voorzieningen (podia en presentatiemogelijkheden) en randvoorwaarden (ateliers en repetitieruimte)
    - Programmering, voor een artistiek interessant, divers, veelzijdig en actueel cultureel aanbod dat aansluit bij de behoeftes van verschillende doelgroepen. Hierbij willen we ook ruimte bieden voor onderzoek en experiment, omdat dit leidt tot vernieuwing binnen en tussen de disciplines en zo tot verrijking van het aanbod in de stad. Ook maken we in onze subsidieregelingen ruimte voor nacht-, pop- en jongerencultuur en introduceren we een nachtburgemeester.
    - De volgende editie van de Sonsbeektentoonstelling, waarbij we de locatie in het park, stevige betrokkenheid van de stad en verbinding met Arnhemse/regionale kunstenaars(-initiatieven) als randvoorwaarden meegeven. Ook willen we dat de Sonsbeektentoonstelling bekender wordt bij een bredere groep Arnhemmers.
    - State of Fashion Biënnale 2026, waarmee we voortbouwen op de internationale reputatie van Arnhem als modestad.
    - De Cultuur Academy, waarbij we vragen om een stevig programma voor makers met een focus op het delen van kennis, ondernemerschap en professionalisering. Met de Cultuur Academy zetten we een pilot op voor flitssubsidies en kijken hierbij naar toegankelijke en laagdrempelige vormen van aanvragen.
    - We willen nieuwe spelers in de Arnhemse cultuursector ondersteunen door het subsidiehuis breder open te stellen. Het gaat hier om initiatieven die een aanbod ontwikkelen voor talentontwikkeling en professionalisering van beginnende makers.
    - We continueren de jaarlijkse uitreiking van de Arnhemse cultuurprijs aan talentvolle (groep) makers en zetten daarmee ook de Arnhemse cultuursector in de spotlight.

- We verhogen de structurele subsidiebijdrage aan de stichting Luxor Live, zodat hiermee de vaste beheerlasten van het stedelijk poppodium volledig gedekt worden.
- Samen met de sector en het kunstvakonderwijs brengen we de keten van talentontwikkeling voor de podiumkunsten in beeld, we benoemen de hiaten, brengen partners aan en stimuleren structurele samenwerking.
- We verstrekken opdrachten voor Kunst in de Openbare Ruimte, waarmee we het maakklimaat versterken, kwaliteit toevoegen aan de openbare ruimte en de stad aantrekkelijker maken voor inwoners en bezoekers. We actualiseren de percentageregeling, die bepaalt dat bij bouw, verbouw en renovatie van scholen en openbare gemeentelijke gebouwen én bij grote projecten in de openbare ruimte een percentage (respectievelijk 1% en 1,5%) voor beeldende kunst wordt gereserveerd.
- Samen met de door ons aangestelde Arnhemse straatcurator verstrekken we opdrachten voor muurschilderingen, waarmee we een extra impuls geven aan streetart.
- We verkennen hoe we de debatfunctie in de stad kunnen verbeteren, waarbij we de verschillende locaties met een debatfunctie in kaart brengen.
- Samen met onze Arnhemse modepartners (ArtEZ, State of Fashion, Design Festival Arnhem, Museum Arnhem en Rijn IJssel) versterken we het mode-ecosysteem in Arnhem en regio.
- We brengen de culturele sector en de ontwerpsector dichter bij elkaar om kennisdeling te stimuleren in het werken aan maatschappelijke vraagstukken en daar Arnhemse makers aan te koppelen. Hierbij intensiveren we het overleg tussen de culturele sector en Creatief Arnhem.

We zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad (I)

- We actualiseren het plan van aanpak Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen voor de periode 2025-2030. Via de bijbehorende subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen ondersteunen we initiatiefnemers in hun planvorming voor het willen realiseren van maakruimte.
- We nemen een regierol bij het realiseren van permanente werkruimte. Als gemeentelijk vastgoed vrijkomt kijken we eerst of dit kan worden ingezet ten behoeve van maatschappelijke functies, zoals voor culturele makers. Waar nodig en met een passende business case kunnen voor dit doeleinde ook strategische aankopen worden gedaan. We ontwikkelen ook een Integraal Huisvestingsplan Cultuur. Daarnaast stimuleren we het efficiënt gebruik van culturele ruimte in de stad, dat wil zeggen: optimaal en betaalbaar ter beschikking stellen aan lokale makers/nieuwe disciplines die zelf geen ruimte bezitten.
- In de wijken benoemen we via maatwerk fysieke plekken waar de huisvesting van makers bijdraagt aan het verbeteren van de leefbaarheid.
- We realiseren een cultureel verzamelgebouw met goede werkplekken, studio's, oefen- en podiumruimtes en presentatiemogelijkheden aan de Groningensingel 1245. Naar verwachting leveren we in 2027 het nieuwe cultuurverzamelgebouw op. Popcentrum Jacobiberg is al gehuisvest op de Groningensingel 1245; na de verbouwing worden er meer culturele functies toegevoegd.
- Met onze subsidie aan stichting SLAK Ateliers zorgen we dat de ateliervoorraad voor professioneel werkende kunstenaars in de stad behouden blijft, professioneel wordt beheerd en financieel gezond wordt geëxploiteerd. Voor ons staan betaalbaarheid, verduurzaming en continuïteit daarbij centraal.
- Noodzakelijk onderhoud aan het Nederlands Watermuseum zou kunnen leiden tot knelpunten in de toekomstige exploitatie. We zullen onderzoek doen naar de gevolgen voor de huisvesting.

We realiseren meer cultuur (programmering en –locaties) in Arnhem-Zuid (I)

- We verwachten in het najaar een besluit te nemen over de locatie voor een cultuurcentrum in Arnhem-Zuid: Stand van zaken Cultuurcentrum in Arnhem Zuid. Focus ligt op een programmatisch concept van (niet-commerciële) film en beeldende kunst, met inbegrip van een educatief aanbod en ruimte voor ontmoeting. Wij bekijken deze ontwikkeling in samenhang met de ontwikkeling van de Groningensingel, zodat deze nieuwe cultuurlocaties elkaar programmatisch versterken en het cultuuraanbod in Arnhem-Zuid zo breed en divers mogelijk wordt. En ook aansluit bij de interesses en behoefte van inwoners.
- We stimuleren waar mogelijk en zinvol dat bestaande en nieuwe culturele initiatieven en organisaties zich vestigen buiten het centrum en vanuit hun nieuwe locatie een actieve band ontwikkelen met de buurt.
- De komende jaren meten we de waardering van het culturele aanbod in Arnhem Zuid, om zo stadsbreed tot een gelijkwaardige en evenredige waardering te komen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal gerealiseeerde m2 permanente werkruimte voor de sector	**0**	**0**	**2100**	**4000**	

Eenheid: m2 permanente werkruimte.

Bron: Gemeente Arnhem

Waardering aanbod culturele voorzieningen in Arnhem Zuid	**31,10**		**24,50**
Eenheid:	% (helemaal) eens met de stelling: in Arnhem Zuid zijn voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten		
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)		

Waardering aanbod culturele voorzieningen in de buurt	**41**	**41**	**38**
Eenheid:	% (helemaal) eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten.		
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)		

Versterken en behouden van onze culturele toppositie (D)

We zetten in op het versterken en behouden van de toppositie die Arnhem heeft als culturele en creatieve stad en dragen zo ook bij aan werkgelegenheid, innovatie en een aantrekkelijk vestigings- en woonklimaat. Daarbij is ook onze rol, positie en samenwerking in de regio van belang.

We realiseren een toekomstbestendig Stadstheater en ondersteunen onze Rijksgezelschappen (I) Oostpool en Introdans bij hun huisvesting

- We ondersteunen en monitoren de voortgaande renovatie en verbouwing van het Stadstheater, inclusief kleine zaal. Het nieuwe Stadstheater opent in 2028. In de tussentijd vindt een groot deel van de voorstellingen van het Stadstheater in Musis plaats, dat hiervoor is aangepast. De omgeving van het Stadstheater krijgt in de toekomst ook een ander uiterlijk door de aanleg van een Stadsoase die het Stadstheater direct verbindt met de binnenstad.
- Samen met de provincie Gelderland ondersteunen we Theater Oostpool en Introdans bij het vinden van een tijdige, duurzame en toekomstbestendige oplossing voor hun huisvestingsopgave. Hierbij heeft de provincie Gelderland haar subsidie van € 10 miljoen volledig bestemd voor het repetitiegebouw van Introdans, de gemeentelijke subsidie – met extra benodigde subsidie – is volledig bestemd voor het repetitiegebouw van Oostpool. De investering voor een eigen repetitiegebouw van Theater Oostpool is begroot op € 14 miljoen. Dit gebouw zal In deze begroting is dit bedrag in 2028 als een eenmalige investeringsbijdrage aan Theater Oostpool begroot. De bijbehorende kapitaallasten zijn vanaf 2029 begroot.
- Ook met betrekking tot Theater aan de Rijn, gevestigd op het Bartokplein, speelt een huisvestingsvraagstuk. We bekijken dit in samenhang met de andere genoemde huisvestingsvraagstukken en zijn hierover in gesprek met de instelling.
- Introdans, Theater Oostpool, Phion en Theater aan de Rijn dragen, naast hun landelijke taak, ook bij aan het culturele programma in de stad. We maken mogelijk dat zij hun aanbod voor en rol in de stad kunnen uitbreiden en versterken. Zo wordt hun betekenis voor de stad nog groter.

We vergaren kennis over het publiek en monitoren relevante data over de Arnhemse culturele sector (I)

We monitoren de cultuurparticipatie, het cultuuraanbod en de werkgelegenheid binnen de culturele sector (I)

- We brengen het collectieve cultuurbereik beter in kaart. We ondersteunen het initiatief vanuit de sector om samen met de stichting Citymarketing hiervoor een Arnhems cultureel doelgroepenmodel op te zetten.
- We ontwikkelen (stapsgewijs) een cultuurmonitor, waarmee we langjarig beeld krijgen van belangrijke aspecten van cultuur in Arnhem en de meten we de effectiviteit van ons beleid. Dit heeft ook invloed op de in de volgende begroting op te nemen indicatoren.

We versterken de (samenwerking in de) Cultuurregio 025 (I)

- We werken steeds intensiever samen in de Cultuurregio 025 met onze regiogemeenten, provincie en culturele instellingen aan duurzame structuurversterking van de complete culturele keten in de hele regio. Dat betekent dat de acties een regiobreed en blijvend effect moeten hebben op de keten van top- en middensegment, cultuureducatie, kunstvakonderwijs en amateurkunst. De acties uit het Uitvoeringsplan Transformatievoorstel Cultuurregio 025 worden dit jaar afgerond en krijgen een vervolg via het Regioplan 2025-2027 Cultuurregio 025 waarvoor de provincie Gelderland wederom een financiële bijdrage levert.
- Als G9-cultuurstad en via Cultuurregio 025 nemen we actief deel aan het structureel overleg met het Ministerie van OCW, het IPO en de VNG om actuele en toekomstige ontwikkelingen (zoals de invoering van een nieuw landelijk cultuurbestel) te bespreken.

We behouden de werkgelegenheid in de culturele en creatieve sector (I)

- We faciliteren de sector in hun informatiebehoefte en professionalisering. Zo organiseert Cultuur Academy sessies, trainingen en workshops in de stad en heeft contact met relevante partijen, zoals Kunsten '92 en Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst (PACCT).
- In navolging van het Rijk stellen wij extra middelen ter beschikking als compensatie van stijgende fair pay lasten in de cultuursector. Eerlijke beloning voor makers en kunstenaar is essentieel voor een gezonde culturele sector. We zien echter dat begrotingen van culturele instellingen door het stijgen van lasten – waaronder fair pay, stevig onder druk staan. Er wordt ingeteerd op het eigen vermogen van instellingen en de bestaanszekerheid van de sector – en daarmee het culturele aanbod van onze inwoners – komt in het gedrang. De middelen voor compensatie van fair pay zetten we in voor een aantal meerjarenvoorzieningen en de ophoging van de subsidieregelingen voor culturele projecten.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Percentage werkenden in de Arnhemse culturele en creatieve sector	**4,50**	**4,60**	**4,70**		

Eenheid: % werkenden

Bron: Monitor Vitale Economie/ PWE op basis van landelijke definitie/ indeling creatieve sector

Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving (A)

Onder erfgoed verstaan we waardevolle zaken uit het verleden met een specifieke plek in de gemeente zoals gebouwen, bruggen, archeologische vindplaatsen en oude landschappen. Maar ook de verhalen van die plekken rekenen we tot erfgoed. Arnhem is daarbij vooral bekend vanwege de Slag om Arnhem, de oude binnenstad en parken, maar wie zich erin verdiept zal ontdekken dat het verleden van Arnhem nog rijker is en dat het verrassend goed bewaard is gebleven. Buiten het centrum valt het eigen karakter op van buurten en structuren waardoor mensen zich er thuis of mee verbonden voelen. Vaak gaat het dan om plekken of gebouwen, maar juist de verhalen die hierbij horen en eigen belevingen zorgen hiervoor. Erfgoed vertelt met andere woorden het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving. Het is onze ambitie om erfgoedzorg niet alleen door bescherming, maar vooral door kennisoverdracht, stimulering en behoud door ontwikkeling vorm te geven. Dit doen we door cultuurhistorie een zichtbare en samenhangende rol te geven in de ontwikkeling van de stad. We zijn trots op de wijze waarop dit met eigenaren van monumenten wordt gerealiseerd en de stappen die de gemeente heeft gezet in verduurzaming van monumenten.

Kerntaken zijn meer op orde (D)

We geven erfgoed een stevige plek in gemeentelijke processen, zoals de omgevingstafel en ruimtelijke ontwikkelingsplannen (I)

We zorgen dat erfgoed een vaste en continue plek krijgt in gemeentelijke processen. Om erfgoed te borgen moet je weten wat je hebt en vooral waar het zich bevindt. Inventarisaties maken dus een belangrijk deel uit van deze wettelijke taak. Uit die inventarisaties komt naar voren wat behouden moet blijven en hoe daar het beste mee kan worden omgegaan. We leveren inbreng in ruimtelijke opgaven met name de verdichtingsopgave.
We houden de deskundigheid van de gemeentelijke archeologische dienst op peil om in acute situaties de archeologische waarden te bergen en te documenteren. We zetten de regioarcheologie op basis van de liggende overeenkomsten voort en onderzoeken de mogelijkheden om externe subsidies te verwerven voor kwaliteitsverbetering.

We wijzen maximaal 5 nieuwe gemeentelijke monumenten aan (I)

Door de erfgoedwaarden letterlijk op de kaart te zetten, vormen ze een onderlegger voor het eigen werk en voor dat van andere beleidsvelden zoals gebiedsontwikkeling en het omgevingsplan. Op basis hiervan is een prioriteitenlijst gemaakt voor de bescherming daarvan. In 2026 worden er op basis van deze prioriteitenstelling maximaal 5 gebouwen of structuren met een hoge cultuurhistorische waarde aangewezen als monument.

We richten een nieuw depot systeem in (I)

Een nieuw depotsysteem is noodzakelijk om de wettelijke taken die horen bij het archeologisch depot efficiënter in te gaan richten. Dit is een grote kans om het erfgoed van Arnhem beleefbaar te maken. Het archeologisch depot bevat een grote hoeveelheid vondsten die informatie geven over het verleden van Arnhem.
In 2026 gaan we het depotsysteem in gebruik nemen en daardoor worden archeologische vondsten voor een breed publiek beschikbaar.

Erfgoed en cultuur meer gebruiken bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad (D)

We zetten de cultuurhistorische waardenkaart in bij ruimtelijke ontwikkelingen en het omgevingsplan en beheervisies van de parken en andere groene gebieden. (I)

Ook groen erfgoed is een belangrijk speerpunt. Arnhem heeft bijzonder veel vierkante meters monumentaal groen, zoals de bekende parken Sonsbeek en de singels. Deze groenstructuren gaan de komende jaren door klimaatadaptie veranderen.
We gebruiken de nieuwe Cultuurhistorische Waardenkaart bij ruimtelijke ontwikkelingen. Deze kaart wordt beschikbaar gemaakt voor in- en externe partners.
Aanvullend kan cultuurhistorisch onderzoek gedaan worden om de kwaliteit en samenhang van de landgoederen te versterken om vervolgens een strategie te ontwikkelen voor klimaatrobuuste landgoederen. Ook buiten de parken positioneren we in groene gebieden erfgoed nog duidelijker als kans.

We werken verder aan versnellen en versoepelen van de verduurzaming van erfgoed (I)

We ondersteunen erfgoedeigenaren op het gebied van verduurzaming door informatievoorziening en advies, we versoepelen het vergunningproces en we voeren een subsidieregeling uit om erfgoedeigenaren tegemoet te komen in kosten voor verduurzaming.

We werken aan versterking religieus erfgoed (I)

We hebben het religieus erfgoed in kaart gebracht, komend jaar werken we aan de essentie van het religieuze erfgoed van Arnhem te waarborgen, beleefbaar te maken en te versterken. Het gaat dan over de waarden van de gebedshuizen voor de stad, zoals bijvoorbeeld de verkenning voor de synagoge dat uitgevoerd gaat worden.

Erfgoed beter beleefbaar maken (D)

We delen onze kennis over erfgoed met de inwoners en bezoekers van de stad (I)

We delen onze kennis tijdens de Nationale Archeologiedagen, Open Monumentendagen en Dag van de Arnhemse Geschiedenis. We dragen bij aan de verschijning van erfgoedpublicaties en ondersteunen binnen onze mogelijkheden overige initiatieven op het gebied van erfgoed.

We zorgen ervoor dat bij de herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden worden benut (I)

We werken binnen onze mogelijkheden verder aan het publieksbereik van archeologie (I)

Door archeologische vondsten voor een breed publiek toegankelijk te maken en daarbij ook het nieuwe archeologiedepotsysteem in te zetten. Daarnaast onderzoeken we het nut, de noodzaak en vorm van een door te ontwikkelen archeohotspot of vergelijkbaar instrument voor publieksbereik en -participatie. We gaan ook regionaal samenwerken in het kader van het Masterplan Limes met als eerste actie het maken van een Romeins doeboek, samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Cultuur verlevendigt en verbindt	**40.227**	**7.160**	**933**	**820**
Verbreding van cultuurbereik	2.896	380	0	0
Versterken van de infrastructuur	36.473	6.779	933	820
Culturele toppositie	858	0	0	0
Arnhems erfgoed	**581**	**0**	**0**	**0**
Erfgoed beter beleefbaar maken	581	0	0	0
Overige	**3.173**	**727**	**389**	**315**
Doeloverstijgend	1.591	727	389	315
Overige	1.582	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	**43.981**	**7.886**	**1.323**	**1.135**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	44.271	42.712	44.610	43.981	45.728	46.147	50.078
Baten	9.247	8.852	8.157	7.886	8.853	8.853	8.853
Saldo lasten en baten	***-35.024***	***-33.861***	***-36.453***	***-36.094***	***-36.876***	***-37.294***	***-41.225***
Toevoegingen aan reserves	4.712	1.242	1.323	1.323	1.323	1.323	1.323
Onttrekkingen aan reserves	16.151	1.443	3.249	1.135	1.386	1.676	905
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***11.440***	***201***	***1.927***	***-188***	***63***	***353***	***-418***
Gerealiseerd resultaat	**-23.584**	**-33.660**	**-34.526**	**-36.282**	**-36.813**	**-36.941**	**-41.643**

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-629**	**1.119**	**1.537**	**5.468**
Verbreding van cultuurbereik	De begroting is in 2026 € 386.000 hoger, door toevoeging van € 900.000 voor de Uitgangspuntennota Cultuurbeleid (25M104): € 500.000 voor stijgende lasten/fair pay en € 400.000 voor ondersteuning nieuwe toetreders en versterking positie van onze rijksgezelschappen. Hier tegenover staan de incidentele budgetten in 2025 door de budgetoverheveling van € 410.000 en de subsidie van de provincie Gelderland voor TransformatieCultuurregio025 waarvan Arnhem de penvoerder is voor de Groene Metropoolregio. Vanaf 2027 loopt het budget terug, doordat het onderdeel brede regeling combinatiefunctionarissen vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord tot en met 2026 loopt en het budget voor StreetArt tot 2028.	386	237	165	-102
Versterken van de infrastructuur	De begroting is in 2026 lager dan 2025, doordat in 2025 de volgende incidentele middelen zijn toegevoegd aan de begroting: Ophoging subsidie Rozet (€ 850.000), budgetoverheveling Groningensingel 1245 (€ 500.000) en de ophoging van de subsidie van stichting SLAK (€ 75.000). Hier tegenover staan de volgende ophogingen in 2026: subsidie stichting Luxor (€ 270.000) en indexatie (€ 775.000). Daarnaast zijn de onderhoudskosten van Vastgoed € 500.000 lager t.o.v. van 2025. Vanaf 2027 stijgt het budget in verband met de ophoging van het subsidiekader van Musis in verband met de tijdelijke sluiting tot en met 2026 (€ 1,3 miljoen) en hogere vastgoedlasten (€ 650.000). Hier tegenover staat het vervallen van de DU lokale bibliotheekvoorzieningen, welke een looptijd heeft tot en met 2026 (€ 495.000). Daarnaast loopt het budget in 2028 op met € 5,8 miljoen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de toevoeging van het budget voor de vernieuwing van het Stadstheater, de jaarlijkse kapitaallasten van het investeringskrediet voor Oostpool en brede opstelling Stadstheater.	-892	1.009	1.483	5.775
Culturele toppositie	De begroting wordt vanaf 2026 € 17.000 hoger vanwege indexatie.	17	17	17	17
Erfgoed beter beleefbaar maken	Mutatie slechts gering.	9	7	5	3
Doeloverstijgend	Voor het planmatig onderhoud van permanent vastgoed wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplanning. Vanaf 2026 daalt de begroting ten opzichte van 2025 volgens planning.	-167	-236	-216	-308
Overig	De begroting wordt in 2026 € 19.000 hoger vanwege indexatie.	19	84	84	84

Baten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-270**	**696**	**696**	**696**
Verbreding van cultuurbereik	De baten binnen dit doel lopen terug naar nihil. Dit komt doordat de meerjarige subsidie van de provincie voor de Transformatie Cultuurregio025 afloopt in 2025 en het onderdeel brede regeling combinatiefunctionarissen van de specifieke uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord loopt tot en met 2026.	-270	-651	-651	-651
Versterken van de infrastructuur	De begrote baten stijgen vanaf 2027, doordat de huurbaten van Musis tijdelijk waren verlaagd in verband met de sluiting van het stadstheater.	0	1.347	1.347	1.347
Toevoegingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-2.114**	**-1.864**	**-1.574**	**-2.345**
Verbreding van cultuurbereik	Vanaf 2026 zijn er geen onttrekkingen begroot. De onttrekking in 2025 betreffen de onderdelen Beeldende Kunst, Cultuurprogrammering en de Kunstopdracht Malburgen uit de budgetoverheveling 2024-2025.	-410	-410	-410	-410
Versterken van de infrastructuur	In 2026 zijn de onttrekkingen € 1,4 miljoen lager dan 2025. Dit komt door de incidentele onttrekkingen van de € 500.000 voor de meerkosten in het investeringskrediet voor het Stadstheater en de budgetoverheveling van het budget voor de Groningensingel 1245. Daarnaast fluctueren de onttrekkingen de komende jaren doordat er wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplanning voor permanent vastgoed.	-1.394	-1.112	-844	-1.637
Doeloverstijgend	Voor het planmatig onderhoud van permanent vastgoed wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplanning (zie ook lasten). Vanaf 2026 daalt de begroting ten opzichte van 2025 volgens planning.	-310	-342	-319	-298
Totaal mutaties		**-1.756**	**-2.287**	**-2.415**	**-7.117**

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Cultuur

De culturele basis- en meerjarenvoorzieningen, het culturele middensegment en makers tot aan de amateurkunstverenigingen.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Erfgoed

In de gemeente Arnhem houden veel organisaties en vrijwilligers zich bezig met erfgoed. Deze partners vormen samen een waardevol en groot netwerk. In bijlage 4 van de Erfgoedagenda is een overzicht opgenomen van dit netwerk.

Beleidskaders

- Kadernota ‘STROOM – cultuurbeleid Arnhem’ 2021;
- Tussenevaluatie 'Arnhem, Stroomt Door', 2016;
- STROOMversnelling: actualisatie cultuurbeleid, 2020;
- Kadernota Beeldende Kunst in de Openbare ruimte 2022;
- Cultuurprofiel 025 Arnhem Nijmegen, Transformatievoorstel Cultuurregio 025;
- Erfgoedagenda gemeente Arnhem.

Participatie & Armoedebestrijding

Ambitie



Wij willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen.

Voorkomen financiële problemen

- We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden
- We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden

Meer Arnhemmers kunnen rondkomen

- We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen.
- Met partners in de stad realiseren we een vangnet voor inwoners met een laag inkomen
- We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners
- We investeren in kansrijk opgroeien

Begeleiding naar werk (met ondersteuning)

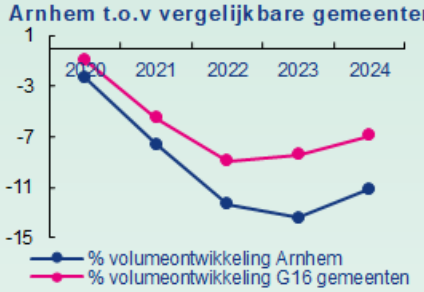
- We stimuleren inwoners te participeren
- We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering
- We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners



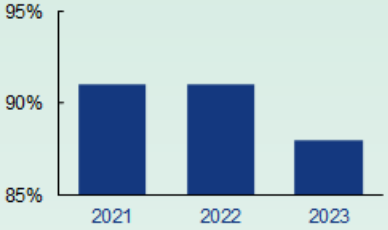
Cijfers en indicatoren

1. Het volume van de uitkeringen daalt sterker t.o.v. vergelijkbare gemeenten.
2. De uitstroom uit de bijstand is in 2023 gedaald ten opzichte van 2021 en 2022.
3. Er is een afname van langdurige armoede onder huishoudens en huishoudens met minderjarige kinderen in Arnhem.
4. 87% van de inwoners met een laag inkomen heeft een Gelrepas.

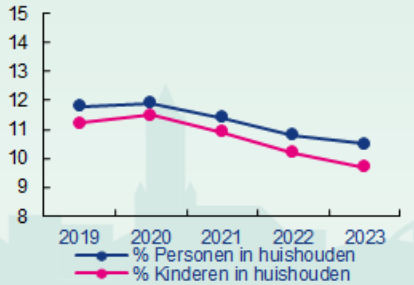
1. Ontwikkeling bijstandsvolume Arnhem t.o.v vergelijkbare gemeenten



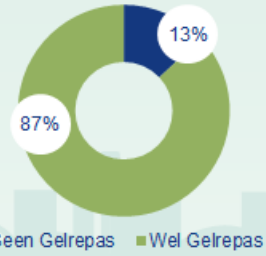
2. Duurzame uitstroom uit de bijstand



3. Minimaal 4 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum



4. Aandeel Arnhemmers met een laag inkomen dat een Gelrepas heeft



Samenvatting Doelenboom Participatie en armoedebestrijding

Ambitie	Doel	Inspanning
We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen	Bij meer inwoners voorkomen we financiële problemen	We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden
		We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden
	Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen
		Met partners in de stad realiseren van een vangnet voor inwoners met een laag inkomen
		We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners
		We investeren in kansrijk opgroeien
	Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of werk met ondersteuning	We stimuleren inwoners te participeren
		We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering
		We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners

Participatie en armoedebestrijding

Alle Arnhemmers moeten mee kunnen doen in de samenleving. Ieder op z'n eigen manier. Daarvoor is financiële rust, stabiliteit, een dag-invulling en perspectief op een goede toekomst nodig. Kortom, we willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen.
We zetten volop in om Arnhemmers zo veel mogelijk te ondersteunen om financieel zo zelfstandig mogelijk te zijn. Door hen te helpen met het vinden van werk, maar ook door het aanpakken van schulden en het voorkomen ervan. We blijven investeren in een gebiedsgerichte aanpak, een meer persoonlijke benadering en een intensievere samenwerking met ketenpartners. We gaan (meer) samenwerken met ervaringsdeskundigen om in ons beleid en uitvoering zo goed mogelijk aan te sluiten bij de leefwereld van de inwoner. Naast deze ontwikkelingen investeren we in onze (professionele en vrijwillige) organisaties, die onze inwoners met geldzorgen bijstaan. Ook zijn we begonnen om de kinderen uit deze gezinnen te stimuleren naar een kansrijke positie.
Deze insteek werpt zijn vruchten af. Tegelijkertijd zien we dat door de huidige maatschappelijke ontwikkelingen we ook in 2026 voor de nodige uitdagingen komen te staan.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen (A)

Juist in deze tijd is het belangrijk dat we onze inwoners de zekerheid bieden dat zij, zelfstandig of met de juiste begeleiding, in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Dit doen wij door mensen aan het werk te helpen. Als dit niet lukt, is er een vangnet. We kijken tegelijkertijd op welke manier onze inwoners wel kunnen blijven deelnemen aan onze samenleving. We helpen inwoners laagdrempelig in hun eigen buurt en met (in)formele steun. We hebben hierbij aandacht voor de persoonlijke situatie van de inwoner. We proberen er zo snel mogelijk bij te zijn om complexere problemen te voorkomen. We kijken breed naar de situatie en werken aan oplossingen met onze partners in stad. Onze partners hebben we de komende jaren hard nodig. Want alleen samen kunnen we zorgen dat iedereen op elk niveau in onze maatschappij mee kan doen.

Bij meer inwoners voorkomen we financiële problemen (D)

In financieel onzekere tijden, waarin veel inwoners geldzorgen hebben door stijgende lasten, willen we zoveel mogelijk voorkomen dat inwoners schulden opbouwen en/of in de armoede terecht komen. Als inwoners geldzorgen hebben, willen we hen zo snel mogelijk bereiken en helpen.

We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden (I)

Wij voorkomen zo veel mogelijk dat inwoners geldzorgen en/of schulden krijgen. Inwoners kunnen in acht wijken terecht bij een Goed Geregeld Arnhem loket voor financiële ondersteuning. Zij verwijzen indien nodig actief door naar onze schuldhulpverlening. Vanaf 1 januari 2026 voert de gemeente Arnhem de preventietaken op het gebied van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening weer zelf uit. Door de uitvoering weer zelf te doen kunnen we deze verantwoordelijkheid beter invullen en de ondersteuning nog beter afstemmen op de behoeften van inwoners. Wij bieden ketenpartners de training "Alert op geldzorgen", aan, zodat zij geldzorgen kunnen herkennen en bespreekbaar kunnen maken én bekend zijn met de Arnhemse routekaart. Daarnaast wordt aan kinderen en jongeren financiële educatie in het onderwijs aangeboden met als doel te voorkomen dat jongeren in de schulden belanden.

Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdopgave Bestaanszekerheid een deelopgave opgenomen rondom het versterken van de financiële weerbaarheid van jongeren. Hiertoe is recent ook een motie aangenomen. Kern van deze deelopgave is het optimaliseren van de samenwerking met Arnhemse scholen. Daarbij verzorgen zij in principe de financiële educatie en sluiten wij daarop aan met ons hulpaanbod voor geldzorgen. We verkennen daarbij ook de mogelijkheden van een Arnhems steunfonds voor jongeren wat kan leiden tot een belangrijke vindplaats voor jongeren met geldzorgen.

We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden (I)

We blijven inzetten op de aanpak vroegsignalering. Hierbij benaderen we mensen persoonlijk en bieden we hen hulp bij betaalachterstanden. Daarnaast nemen we deel aan landelijke experimenten om samen met andere gemeenten en overheidsinstellingen te onderzoeken of ook andere schuldeisers, zoals de Belastingdienst, aan de aanpak vroegsignalering kunnen meedoen. Daarnaast nemen we deel aan de pilot rondom Wijkrechtsspraak.

Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdopgave Bestaanszekerheid een deelopgave opgenomen rondom rondom het beter benutten van vindplaatsen en effectievere samenwerking met ketenpartners voor vroegsignalering. Kern van deze opgave is samen met ketenpartners afspraken maken om inwoners met geldzorgen op vindplekken (zoals bij een huisarts, een school, een gezondheidsplein enzovoorts) sneller te vinden en beter te helpen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal gestelde financiële vragen	**785**	**10390**	**11339**	**12146**	

Eenheid: Inwoners ingediende vragen bij Sociale Wijkteams Arnhem en Goed Geregeld Arnhem

Bron: Sociale wijkteams, vanaf 2022 inclusief Rijnstad

Gemiddelde schuld van huishouden dat start met een schuldregeling	**36000**	**36300**	**35755**	**29970**	

Eenheid: Schuld in euro's

Bron: Verdergroep

Meer Arnhemmers kunnen rondkomen (D)

Wij willen onze inwoners bestaanszekerheid en het perspectief van een toekomst zonder problematische schulden bieden. Deze bestaanszekerheid vormt een essentiële randvoorwaarde om stappen te kunnen zetten richting activering, het oplossen van gezondheids- /psychische problemen en werk. Een deel van de wet- en regelgeving op het gebied van bestaanszekerheid wordt landelijk bepaald. Denk hierbij aan de hoogte van het minimumloon en de bijstandsuitkering. Als gemeente gaan we over de hoogte en toegankelijkheid van onze gemeentelijke inkomensregelingen en indirect over de ondersteunende regelingen in de stad en over onze schuldhulpverlening.

We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen (I)

We vereenvoudigen onze gemeentelijke inkomensregelingen voor zowel onze inwoners als de uitvoering. Wij investeren in verdere harmonisatie van de regelingen, soms ook regionaal, en zetten waar mogelijk in op automatische toekenning. Wij zetten in op een toename van het gebruik van onze regelingen zoals de Gelrepas.

Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdopgave Bestaanszekerheid een deelopgave opgenomen rondom het verder vereenvoudigen van inkomensondersteuning van inwoners. Hierbij richten we ons met name op zowel gemeentelijke als externe regelingen die zoveel mogelijk in samenhang worden aangeboden en waarbij de inwoner één aanvraag ervaart.

Met partners in de stad realiseren van een vangnet voor inwoners met een laag inkomen (I)

We werken in Arnhem aan een bredere aanpak van armoede, waarin het perspectief van de inwoner centraal staat. Wij versterken de samenwerking met partners zoals Stichting Leergeld, het Jeugdfonds Sport & Cultuur en de Dullertstichting in de vorm van een Armoedepact. Ook regiogemeenten zijn hierbij aangesloten. Zo maken we het voor ouders eenvoudiger om ondersteuning aan te vragen en zorgen we dat zoveel mogelijk kinderen kunnen meedoen, ongeacht de financiële situatie thuis. We sluiten aan op wijkplannen, het onderwijs, het Nationaal Programma Arnhem-Oost om overlap te voorkomen, blinde vlekken te signaleren en samen te leren.

We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners (I)

Sinds januari 2025 voeren we de schuldhulpverlening voor particulieren in eigen beheer uit. Deze nieuwe dienstverlening vormt een doorbraak in vergelijking met de wijze waarop schuldhulpverlening daarvoor werd uitgevoerd. In de komende jaren blijven we onze Arnhemse aanpak nog verder door ontwikkelen. Hiermee kunnen we beter inspelen op de vraag en ondersteuningsbehoefte van de inwoner. In onze hulpverlening blijven we aandacht geven aan doelgroepen zoals jongeren, ondernemers en gedupeerden van het Kinderopvangtoeslagenschandaal. We voeren in Immerloo een experiment uit waarbij we 40-60 gezinnen op een innovatieve manier helpen met hun schulden en hen begeleiden bij multiproblematiek (NPAO).

We investeren in kansrijk opgroeien (I)

We willen dat elk kind in Arnhem gelijke kansen krijgt om zich te ontwikkelen. Daarom investeren we wijkgericht in kansrijk opgroeien en bouwen we een sterk netwerk. Deze aanpak ondersteunt kinderen en jongeren op het gebied van onderwijs, gezondheid, welzijn, sport en cultuur, dicht bij huis in de eigen wijk. We werken samen met scholen aan de Rijke Schooldag. Daarmee bieden we leerlingen een breed programma van activiteiten voor, tijdens en na schooltijd. Zo vergroten we hun ontwikkelkansen, ongeacht de thuissituatie.

We signaleren problemen vroeg en bieden ondersteuning via wijkteams, scholen en jeugdpartners. Ook investeren we in financiële educatie, zodat jongeren leren omgaan met geld en schulden kunnen voorkomen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal huishoudens met product Schuldhulpverlening	**1020**	**1148**	**1249**	**1392**	
Eenheid: Aantal huishoudens					
Bron: Verdergroep					
Aantal huishoudens schuldenvrij uitgestroomd na traject Schuldhulpverlening	**385**	**448**	**416**	**305**	
Eenheid: Aantal per jaar					
Bron: Verdergroep					
% kinderen in huishoudens met ten minste 1 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum	**14**	**13**	**13**		
Eenheid: Aantal kinderen					
Bron: Arnhem in cijfers					
% personen in huishoudens met ten minste 4 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum	**11**	**11**			
Eenheid: Aantal kinderen					
Bron: Arnhem in cijfers					
% Gelrepashouders dat de pas minimaal één keer heeft gebruikt	**65**	**60**	**64**		
Eenheid: % Arnhemse pasgebruikers					
Bron: Gelrepas					
Aantal unieke huishoudens dat gebruik maakt van een inkomensregeling	**7694**	**8041**	**7570**		
Eenheid: Aantal unieke huishoudens					
Bron: Bijzondere Bijstand, beschermingsbewind, Individuele Inkomenstoeslag, Tegemoetkoming Chronisch Zieken en gehandicapten					

Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of werk met ondersteuning (D)

Arnhemmers die een beroep doen op de ondersteuning vanuit de Participatiewet willen we zo snel mogelijk op weg helpen naar zelfredzaamheid en hen hierin, zoveel mogelijk op maat, perspectief bieden. We zetten in op ontwikkeling en begeleiding naar vermogen. Bij voorkeur leidt dat tot betaald werk. Elke stap beschouwen we als een resultaat, omdat we weten dat betaald werk niet voor iedereen mogelijk is. Aanvullend hierop zetten we vanuit wijken en het Nationaal Programma in de Arnhem-Oost hier gericht op in.

We stimuleren inwoners te participeren (I)

We willen dat onze inwoners naar vermogen deelnemen aan de Arnhemse samenleving. In samenwerking met maatschappelijke partners en ons sociaal ontwikkelbedrijf Scalabor, zetten we in op activering en begeleiding naar werk, passend bij de mogelijkheden van de inwoner. Als inwoners hier nog niet klaar voor zijn wordt verwezen naar plekken of ondersteuningsmogelijkheden die aansluiten bij hun mogelijkheden. Bijvoorbeeld het doen van vrijwilligerswerk of andere vormen van maatschappelijke participatie die bijdragen aan persoonlijke ontwikkeling en het gevoel van erbij horen.

Deze ondersteuning kan bestaan uit bemiddeling naar betaald werk, inzet van arbeidsontwikkeling, werkervaring opdoen in nieuwe branches en taaltrajecten voor nieuwkomers. Of door ondersteuning bij de keuze voor een opleiding voor jongeren, zoals bijvoorbeeld door de Kansenmakers in Presikhaaf.

In de wijken werken we ook samen met lokale partners en kijken we per situatie, wat extra nodig is om inwoners te begeleiden naar werk. Zo zijn er werkervaringsplekken voor jongeren met een licht verstandelijke beperking in Schuytgraaf en in het Spijkerkwartier is Spijkersupport actief ter activering richting werk.

Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdopgave Bestaanszekerheid een deelopgave opgenomen rondom participatie en meedoen naar vermogen. Kern van deze opgave ligt in betere afstemming van de hulp op meerdere leef terreinen bij inwoners met een bijstandsuitkering met een ondersteuningsbehoefte.

Waardoor deze maar één keer zijn verhaal hoeft te doen, en ondersteuners van elkaar weten wie wat wanneer doet en elkaar kunnen versterken.

We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering (I)

We willen de bestaanszekerheid van inwoners vergroten, stimuleren dat zij gaan werken en uitstromen uit de uitkering via het experiment bijverdienbeloning 2023 – 2025. Na het experiment implementeren we de geleerde lessen en zodra dat mogelijk is benutten we de mogelijkheden die de Participatiewet in Balans biedt om meer inwoners te belonen voor het werken naast de uitkering. Met de invoering van de Participatiewet in Balans wordt de bijverdiengrens structureel verruimd.

We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners (I)

We zien dat een groot deel van de inwoners met een uitkering meer ondersteuning nodig heeft om stappen te kunnen zetten op weg naar werk. Voor deze inwoners kunnen we de volgende instrumenten inzetten: loonkostensubsidie, beschut werk en persoonlijke ondersteuning. We zetten in op de bekendheid van deze instrumenten bij professionals en werkgevers. In 2026 kijken we of de huidige instrumenten passend genoeg zijn voor nieuwkomers. Daarnaast werken we met onze partners aan de ontwikkeling van sectorale ontwikkelpaden. Op deze manier proberen we extra kansen te creëren voor inwoners zodat zij zich stapsgewijs via verschillende functies kunnen ontwikkelen tot een volledig gekwalificeerde beroepskracht in een krapte sector.
De huidige CAO voor de medewerkers van de Sociale Werkvoorziening loopt tot en met 31 december 2025. Wij willen goede arbeidsvoorwaarden voor deze groep met daarbij een passende vergoeding vanuit het Rijk. In lijn met de landelijke ontwikkelingen zal in 2026 het Werkcentrum Midden-Gelderland van start gaan waar werkenden, werkzoekenden en werkgevers met hun vragen terecht kunnen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Volumeontwikkeling uitkeringen afgezet tegen andere grote gemeenten	**-2,10**	**-3,20**	**-5**	**-4,10**	
Eenheid:	Percentage volume-ontwikkeling afgezet tegen andere gemeenten vanaf 1-1-2019				
Bron:	Benchmark 16 grote gemeenten				

Aantal huishoudens met een bijstandsuitkering	**10402**	**8271**	**7921**	**7933**	
Eenheid:	Aantal (dec van het meetjaar)				
Bron:	Administratie Werk en Inkomen				

Inwoners met een lopende re-integratievoorziening	**6**	**13,20**	**15,50**		
Eenheid:	Aantal per 1.000 inwoners van 15-75 jaar afgezet tegen gemeenten van grootteklasse 100.000-300.000 inwoners				
Bron:	Waarstaatjegemeente.nl				

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Bestaanszekerheid	**228.677**	**132.602**	**0**	**200**
Voorkomen financiële problemen	18	0	0	0
Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	29.781	250	0	200
Begeleiding naar werk	198.878	132.352	0	0
Overige	**100**	**0**	**0**	**0**
Doeloverstijgend	100	0	0	0
Overige	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	**228.777**	**132.602**	**0**	**200**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	226.102	215.052	229.179	228.777	224.980	227.057	227.099
Baten	133.531	122.772	128.045	132.602	131.823	135.280	137.831
Saldo lasten en baten	***-92.572***	***-92.280***	***-101.134***	***-96.175***	***-93.157***	***-91.777***	***-89.268***
Toevoegingen aan reserves	6.067	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	9.599	400	6.537	200	300	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***3.532***	***400***	***6.537***	***200***	***300***	***0***	***0***
Gerealiseerd resultaat	**-89.039**	**-91.880**	**-94.597**	**-95.975**	**-92.857**	**-91.777**	**-89.268**

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-402**	**-4.199**	**-2.122**	**-2.081**
Voorkomen financiële problemen	Er zijn vanaf 2027 meer middelen begroot voor de uitvoering van Vroegsignalering.	1	231	231	231
Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	Het verschil in 2026 wordt vooral verklaard door incidentele budgetten die in 2025 beschikbaar waren (€1,03 miljoen) voor o.a. Immerloo Schuldenvrij, IIT en het Opkoopfonds en vanaf 2026 niet meer. Daarnaast vervallen de incidentele middelen (€420.000) voor o.a. alleenverdieners, financiële ondersteuning ondernemers en de energiecrisis. Wanneer meer bekend is over nieuw te ontvangen gelden van het Rijk hiervoor zal dit in de begroting worden verwerkt. Vanaf 2026 zijn de middelen voor de inkomensregeling met €850.000 verhoogd. Vanaf 2027 zijn er geen extra middelen meer voor het verbeteren van Inkomensregelingen (€ 1,65 miljoen), aflopende middelen voor de energiecrisis en collectieve aanvullende zorgverzekeringen (beide € 500.000), het vervallen van een verwachte SPUK-subsidie (€ 290.000) en een extra bijdrage van € 100.000 voor de invoering van de Rijke Schooldag. Vanaf 2028 is jaarlijks € 360.000 toegevoegd voor het vergroten van het bereik van de Inkomensregelingen.	-624	-3.050	-2.703	-2.733
Begeleiding naar werk	Mutatie over de jaren wordt met name veroorzaakt door wijzigingen in areaal/ nominaal. Daarbij is sprake van verschuiving tussen jaren van diverse onderdelen (waaronder BUIG, ESF subsidie, SW middelen en arbeidsmarktregio).	216	-1.284	445	517
Doeloverstijgend	Vanuit NPAO is jaarlijks € 100.000 gereserveerd voor de frontoffice (2024-2026). In 2024 is € 105.000 besteed, waardoor het budget van 2025 is verlaagd naar € 95.000. In 2026 is weer € 100.000 beschikbaar.	5	-95	-95	-95
Baten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**4.557**	**3.779**	**7.236**	**9.786**
Begeleiding naar werk	BUIG De prijs van de bijstandsuitkering wordt hoger en volume neemt toe. Voor de compensatie van de prijsstijging worden de baten ook verhoogd met € 3,0 miljoen in 2026 tot € 10,7 miljoen in 2029. ESF-subsidies (€ +1,5 miljoen) De baten uit de ESF-subsidies nemen incidenteel in 2026 met € 1,5 miljoen toe ten opzichte van 2025, vooral door verschuivingen binnen de ESF-programma's (zie ook lasten).	4.557	3.779	7.236	9.786
Toevoegingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**0**	**0**	**0**	**0**

Onttrekkingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-6.337**	**-6.237**	**-6.537**	**-6.537**
Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	In 2025 zijn doorgeschoven middelen uit 2024 opgenomen, waaronder: € 1,1 miljoen implementatiekosten voor Schuldhulpverlening, € 600.000 voor het verbeteren van inkomensregelingen en € 200.000 opkoopfonds Immerloo Schuldenvrij. Daarnaast is tot en met 2025 € 400.000 gedekt vanuit de BR Energiearmoedefonds. Dit alles vervalt vanaf 2026. Voor 2027 is € 100.000 meer begroot als onttrekking voor de invoering van de rijke schooldag. Na 2027 zijn geen onttrekkingen begroot.	-2.289	-2.189	-2.489	-2.489
Begeleiding naar werk	Incidenteel ontvangen middelen voor de sociale infrastructuur zijn doorgeschoven naar 2025. Hierdoor daalt de begrote onttrekking aan de reserve met € 0,9 miljoen in 2026. Voor de pilot Bijverdienbeloning is in 2025 budget beschikbaar van € 0,3 miljoen, dat vervalt in 2026. Voor de Arbeidsmarktregio is in 2025 incidenteel budget beschikbaar van € 2,9 miljoen, dat vervalt in 2026.	-4.049	-4.049	-4.049	-4.049
Totaal mutaties		**-1.378**	**1.741**	**2.820**	**5.329**

Zero based begroten

Het programma participatie en armoedebestrijding is deze begroting zero based opgebouwd. Daarbij is zijn de activiteiten binnen de doelen als basis gebruikt. In de tabel hieronder staat het totaaloverzicht met de inkomsten en uitgaven voor dit programma naar de verschillende doelen. Vervolgens is per doel een uitsplitsing opgenomen.

Programma Participatie en armoedebestrijding 2026	**Inkomsten**			**Uitgaven**				
	Specifieke uitkering	**Subsidies**	**Overige inkomsten**	**Uitkeringen**	**Beleids-matige inzet**	**Subsidies en GR**	**Overige uitgaven**	**Totaal uitgaven**
bedragen x € 1.000								
Doel								
Voorkomen financiële problemen	-	-	-	-	-	18	-0	18
Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	-	100	150	14.980	5.617	2.741	6.443	29.781
Begeleiding naar werk	129.632	2.500	221	136.426	17.490	31.384	13.578	198.878
Doeloverstijgend	-	-	-	-	-	-	100	100
Overig	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	**129.632**	**2.600**	**371**	**151.406**	**23.107**	**34.144**	**20.120**	**228.777**

Voorkomen financiële problemen	Totaal
bedragen x € 1.000	
Begrotingssubsidies	**18**
Opr€cht	18
Overige uitgaven	**-**
Vroegsignalering schulden	-
Totaal uitgaven	**18**

Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	Totaal
bedragen x € 1.000	
Subsidies	**100**
Menzis	100
Overige inkomsten	**150**
Te onrechte genoten bijzondere bijstand	150

Uitkeringen	**14.980**
Bijzondere bijstand	2.122
Individuele inkomenstoeslag	3.469
Kwijtscheldingen	2.150
Zorgverzekering	2.124
Beschermingsbewind	5.100
Niet-individuele armoede regelingen	15
Beleidsmatige inzet	**5.617**
Subsidies	**2.741**
St. Rijnstad	995
St. Welzijn Ouderen Arnhem	5
St. Leergeld Arnhem	206
Voedselbank Arnhem	55
St. EcoVrede	7
Oprecht BV	676
St. Maatjes voor Arnhem	59
St. Jeugdfonds Sport&Cultuur Gelderland	58
Over Rood	111
St. Steunfonds Rijn Ijssel	20

Subsidies Alg	549
Overige uitgaven	**6.443**
Schuldhulpverlening	1.512
Gelrepas	3.212
Kansrijk opgroeien	972
Overig	747
Totaal uitgaven	**29.781**

De inkomsten binnen het doel betreffen een subsidie van Menzis voor incidentele projecten, indien nodig. Daarnaast vallen onder de overige inkomsten de terugvorderingen van bijzondere bijstand van bewoners die deze onterecht hebben ontvangen.

De uitkeringen zijn verstrekt aan bewoners die moeite hebben om rond te komen en ondersteuning nodig hebben om een normaal leven te kunnen leiden.

De subsidies zijn verstrekt voor projecten die gericht zijn op het bestrijden van armoede en schulden. Rijnstad en Oprecht spelen hierin de grootste rol. De algemene subsidies maken het grootste deel uit van het programma Kansrijk Opgroeien en worden via de verschillende wijken toegekend.

Overige uitgaven betreft uitgaven voor Uitvoering Schuldhulpverlening en Gelrepas.

Begeleiding naar werk	**Totaal**
bedragen x € 1.000	
Specifieke uitkering	**129.632**
Participatiewet	128.555
BBZ	1.077
Subsidies	**2.500**
ESF	2.500
Overige inkomsten	**221**
Bijdrage vanuit arbeidsmarktregio	100
Invorderingen	121
Uitkeringen	**136.426**
Bijstandsuitkeringen	121.923
Loonkostensubsidie	6.812
Inkomensverzekering oudere werknemers en zelfstandigen	4.614
Studietoeslag	1.388
BBZ	999
Oude regelingen	690
Beleidsmatige inzet	**17.490**

Subsidies en GR	**31.384**
Werkvoorziening Midden-Gelderland	30.545
Scalabor	335
SW bijdrage andere gemeenten	352
Werkgeverservicepunt Gelderland-Midden	112
Kansenmakers	40
Overige uitgaven	**13.578**
Reintegratiebudget	8.327
Arbeidsmarktregio	2.377
ESF	1.503
Overig	1.071
Nationaal programma arnhem oost	300
Totaal uitgaven	**198.878**

Doeloverstijgend	Totaal
bedragen x € 1.000	
Overige uitgaven	**100**
NPAO domeinoverstijgende Frontoffice	100
Totaal uitgaven	**100**

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Scalabor B.V.
MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Participatie

- Werkgeversorganisaties;
- Werknemersorganisaties;
- Onderwijsorganisaties;
- Regionaal Beraad Arbeidsmarktregio ;
- Economic Board;
- Regiogemeenten;
- UWV;
- Stichting Inclusief Midden Gelderland;
- Inclusief Werkgeven Midden Gelderland;
- Woningbouwcorporaties;
- Leerwerkloket Midden Gelderland;
- Werkgeversservicepunt Midden Gelderland;

- Scalabor;
- Centrum voor Activerend Werk;
- Stichting Sociale wijkteams Arnhem;
- SWOA;
- Spectrum;
- Pleyade;
- Rozet;
- Vitanos;
- Buurtklusbedrijven;
- De Kroon;
- Kansenmakers;
- Twomorrow
- Ixta Noa;
- 's Heeren Loo;
- Spijkersupport.

Armoede en schulddienstverlening

- Stichting Sociale wijkteams Arnhem;
- Dullertsstichting;
- Stichting Leergeld;
- Jeugdfonds Sport en Cultuur;
- Arnhemse Dialoog;
- De Voedselbank Arnhem, De Kledingbank;
- Partners van Vroeg Eropaf (woningcorporaties, energiebedrijven, zorgverzekeraars, waterbedrijven);
- Stichting Rijnstad, Humanitas, SWOA;
- Verdergroep;
- Opr€cht;
- Bewindvoerders aangesloten bij het convenant;
- Zuidweg en Partners;
- Over Rood;
- Landelijke partners (Schuldenlab, Schouders Eronder);
- (Diaconieën van) kerken;
- Moskeeën.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Re-integratieverordening Participatiewet Arnhem
- De weg uit armoede: werken aan perspectief Arnhemse armoedeaanpak - 2020 e.v.;
- Beleidsplan Schuldhulpverlening 2025-2029

Zorg

Ambitie

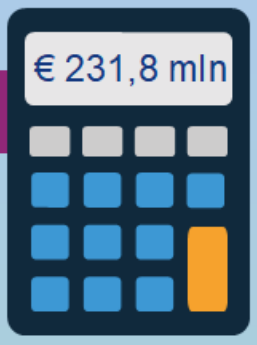
Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving

Meer Arnhemmers wonen langer zelfstandig thuis, doen mee, ondersteunen elkaar en hebben gelijke kansen op persoonlijke ontwikkeling

- We verbeteren de integrale netwerksamenwerking met een overzichtelijk aantal aanbieders
- We verbeteren de effectiviteit en efficiëntie van zorg en ondersteuning en borgen de kwaliteit van zorg
- We stimuleren en faciliteren dat voldoende zorg en ondersteuning beschikbaar is voor de meest kwetsbare inwoners

Ambitie

Meer kwetsbare jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg



Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis

- We versterken het gezin en het betrokken netwerk rondom gezin

Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk

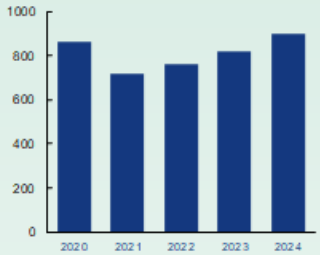
- We zetten tijdig, best passende zorg in



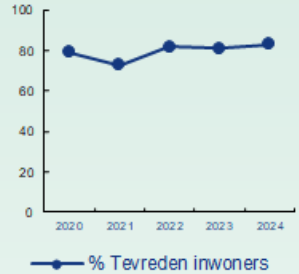
Cijfers en indicatoren

1. Gemiddelde zorgkosten per inwoner. De Daling in 2021 en 2022 was het gevolg van corona.
2. Het aantal inwoners dat tevreden is over kwaliteit geboden ondersteuning De lagere waardering in 2021 was het gevolg van corona
3. Het aantal jeugdigen in verblijf.
4. Aantal 0-17 jarigen en 18+ met een Jeugdwet toewijzing.

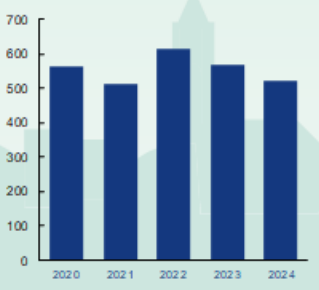
1. Gemiddelde Zorgkosten per inwoner



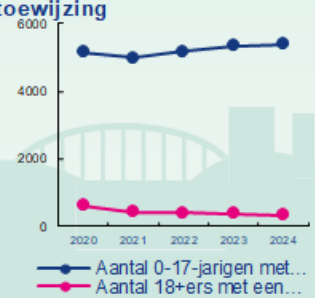
2. Inwonerstevredenheid met ondersteuning



3. Het aantal jeugdigen in verblijf



Aantal inwoners met een JW-toewijzing



Samenvatting Doelenboom Zorg

Ambitie	Doel	Inspanning
Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving	Meer Arnhemmers wonen langer zelfstandig thuis, doen mee, ondersteunen elkaar en hebben gelijke kansen op persoonlijke ontwikkeling	We verbeteren de integrale netwerksamenwerking met een overzichtelijk aantal aanbieders
		We verbeteren de effectiviteit en efficiëntie van zorg en ondersteuning en borgen de kwaliteit van zorg
		We stimuleren en faciliteren dat voldoende zorg en ondersteuning beschikbaar is voor de meest kwetsbare inwoners
Meer kwetsbare jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg	Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis	We versterken het gezin en het betrokken netwerk rondom gezin
	Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk	We zetten tijdig, best passende zorg in

Zorg

De druk op de zorg zal de komende jaren alleen maar toenemen. Zo leidt de vergrijzing tot een toenemende en complexere zorgvraag, terwijl door aanhoudende personeelstekorten het aanbod van zorg begrensd is. Ook stijgen de kosten van zorg, bijvoorbeeld door CAO-aanpassingen, die niet volledig gecompenseerd worden door het Rijk. In Arnhem hebben we daarnaast te maken met veel zorgaanbieders die sterk gericht zijn op de eigen ondersteuningstrajecten. Om alle ontwikkelingen het hoofd te kunnen bieden gaan we door met de transformatie van zorg en welzijn. Arnhemmers die hulp, ondersteuning of zorg nodig hebben om mee te kunnen doen in de samenleving krijgen die thuis of kunnen daarvoor laagdrempelig in de wijk of buurt terecht. Door hen zo snel mogelijk te helpen voorkomen we complexere problemen. We organiseren deze hulp en ondersteuning zoveel mogelijk samen met het sociaal netwerk rondom inwoners. Waar dat ontbreekt investeren we in het versterken van deze wijknetwerken - formeel en informeel - zo dicht mogelijk bij huis, in de eigen woonomgeving. Op deze manier is hulp laagdrempelig beschikbaar en ondersteuning dichtbij en ontstaat er zo min mogelijk afhankelijkheid van (langdurige) specialistische hulp.

Bij het versterken van wijknetwerken werken we intensief samen met een overzichtelijk aantal welzijnsorganisaties, zorgaanbieders en het sociaal wijkteam en zorgen we voor een goede verbinding met o.a. Werk & Inkomen, huisartsen en scholen in een gebied. Omdat gebieden van elkaar verschillen kan onze aanpak ook per gebied verschillen. Prioriteiten, accenten, werkwijzen en samenwerkingspartners worden daarop aangepast. Dit draagt bij aan het versterken van de kansengelijkheid en bestaanszekerheid van alle inwoners.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving (A)

We vinden het belangrijk dat alle Arnhemmers zo zelfstandig mogelijk kunnen leven, ook als zij daarbij, vanwege beperkingen of chronische ziekte, een steuntje in de rug nodig hebben. We richten ons op een 'Inclusieve stad' waarin alle inwoners mee kunnen doen. Waar dat nodig is bieden we passende hulp en ondersteuning waarbij we zorgen dat inwoners zoveel mogelijk zelf regie houden over hun leven en de kwaliteit daarvan kunnen verbeteren of op peil kunnen houden. Om dat mogelijk te maken zetten we in op het versterken van de eigen kracht, het sociaal netwerk van inwoners en het benutten van algemene voorzieningen in de wijken. Daarbij streven we ernaar dat partijen in de wijk een stevig netwerk vormen en wijkgericht gaan werken. We willen daarbij toe naar een netwerk met een overzichtelijk aantal aanbieders, die elkaar kennen en goed samenwerken.

We werken preventief en zetten in op het normaliseren van zorg waar dat kan. Dat betekent dat we minder snel willen diagnosticeren en etiketteren en niet altijd direct een specialistische hulpverlener in willen zetten. Liever maken we gebruik van het netwerk en versterken dit waar dat nodig is waarbij we verschillen tussen Arnhemmers accepteren en omarmen. Inwoners met zorg, jong en oud, blijven zoveel mogelijk thuis wonen met de nodige ondersteuning, of maken eerder de overstap van een instelling naar zelfstandig wonen in de wijk. Wanneer inwoners zorg met verblijf nodig hebben zoeken we naar oplossingen die zoveel mogelijk op de thuissituatie lijken; uit huis maar zo 'thuis' mogelijk. Zo bieden we onze inwoners duurzame, passende, effectieve en efficiënte ondersteuning op maat, zo tijdig mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis:

- Passend: sluit aan bij de situatie van de inwoner; sterk in maatwerk (beleidsregels hanteren en waar nodig – in complexe situaties – kunnen afwijken met aandacht voor de menselijke maat).
- Effectief: draagt bij aan het bereiken van doelen van de inwoner en van de gemeente.
- Efficiënt: niet zwaarder en langer dan nodig (doen wat nodig is); dichtbij/gebiedsgericht; bij voorkeur groepsgewijs en preventief.

Ook stimuleren we daarbij actieve deelname van inwoners aan de Arnhemse samenleving. We willen dat alle Arnhemmers mee kunnen doen en ook elkaar ondersteunen.
We zorgen ervoor dat de toegang naar ondersteuning en zorg transparant en laagdrempelig is ingericht.

Meer Arnhemmers wonen langer zelfstandig thuis, doen mee, ondersteunen elkaar en hebben gelijke kansen op persoonlijke ontwikkeling (D)

Inwoners die er (tijdelijk) niet in slagen zichzelf te redden in het dagelijks leven bieden we hulp, ondersteuning en zorg. De hulp, ondersteuning en zorg zijn goed vindbaar en bereikbaar voor inwoners. Uit het inwonerservaringsonderzoek blijkt dat veel Arnhemmers tevreden zijn over de geboden hulp. Tegelijkertijd is de ervaring, met name van de Sociale wijkteams, dat inwoners vaak (te) lang afhankelijk blijven van specialistische hulp. Het doel is om deze inwoners zo zelfstandig mogelijk te maken, zodat zij zelf de regie over hun leven terugkrijgen en de kwaliteit van leven verbetert. Het resultaat moet zijn dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en kunnen meedoen aan de Arnhemse samenleving. Daarbij willen we ook dat inwoners elkaar ondersteunen en dat er zo weinig mogelijk een beroep gedaan wordt op professionele zorg. Deze

professionele zorg moet juist beschikbaar zijn voor kwetsbare inwoners die dit het hardste nodig hebben. Dit leidt tot de volgende prioriteiten in het domein van zorg en welzijn:

- Prioriteit A: We versterken de preventieve functie van het welzijnsbeleid (voorkomen van onnodige doorverwijzingen naar gecontracteerde zorgaanbieders) en zorgen ervoor dat inwoners hun weg daarnaartoe gemakkelijk kunnen vinden. Het welzijnsbeleid maakt onderdeel uit van begrotingsprogramma S08.
- Prioriteit B: Als er een zorgvraag is, organiseren we meer samenhang in de toeleiding; verbinden we welzijn en zorgaanbieders en zorgen we ervoor dat aanbieders lichte ondersteuning dichtbij kunnen bieden.
- Prioriteit C: We organiseren meer samenhang in de zware zorg, waarbij we streven naar een optimale stabilisatie van de situatie voor inwoners door een samenhangende aanpak van zorg, welzijn, veiligheid, huisvesting, werk en inkomen.

We verbeteren de integrale netwerksamenwerking met een overzichtelijk aantal aanbieders (I)

- Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdopgave ‘het anders organiseren van zorg en welzijn in de vorm van een netwerksamenwerking‘ hierover een deelopgave opgenomen rondom wijknetwerken. In 2026 bouwen we verder aan de Wijknetwerken voor zorg en welzijn in RKV en NW. De deelnemende organisaties pakken een steeds groter deel van de ondersteuningsvragen op binnen het Wijknetwerk. We versterken het collectieve aanbod en steeds meer ondersteuningsvragen worden opgevangen in het voorliggend veld. We maken werkafspraken met het basisonderwijs en de huisartsen in de pilotgebieden, waarmee we de samenwerking verbeteren. We onderzoeken op welke wijze de zorgvorm Behandeling (JW) en GGZ-hulp voor volwassenen goed aangehaakt kan worden op de werkwijze in de Wijknetwerken. Met het oog op de borging van de werkwijze voor de hele stad kijken we vooruit op welke wijze de bekostiging en de inkoop voor de begeleidingsfuncties er moet komen te zien.
- We blijven inzetten op het versterken regionale preventie-infrastructuur. Per 2025 hebben we een regionale preventie-infrastructuur in de regio Centraal Gelderland, gebaseerd op de vijf ketenaanpakken.
- We richten een mentaal gezondheidsnetwerk op met 0e, 1e en 2e lijn en de zorgverzekeraar in de regio Centraal Gelderland op basis van een gezamenlijke visie op positieve gezondheid en herstelondersteunende zorg. Het mentale gezondheidsnetwerk draagt bij aan de hoofdopgave ‘De juiste interventie op het juiste moment’ binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein omdat de hulp- en ondersteuningsvraag van personen en hun naasten sneller en op de juiste plek opgepakt zullen worden. Zo voorkomen we escalatie van problemen en onnodige instroom in de ggz.
- We ondersteunen inwoners waar meerdere problemen bestaan vanuit de doorbraakmethode. Gespecialiseerde wijkcoaches werken met deze methode. Deze methode houdt in dat we de problemen in samenhang benaderen en tot integrale oplossingen komen waar alle inwoners en hun netwerk mee worden geholpen.
- Voor jeugdigen en volwassenen die vanuit een zorginstelling uitstromen en zelfstandig gaan wonen, moeten voldoende, geschikte en betaalbare woningen beschikbaar zijn. Om dit te bereiken leggen we verbinding met andere programma's en werken we samen om voor verschillende doelgroepen zelfstandige woonruimte te realiseren.
- We geven uitvoering aan het "Interventieplan onbegrepen gedrag", waarbij we continu door ontwikkelen met verschillende disciplines binnen de aanpak voor personen met onbegrepen gedrag. Er worden meer preventieve interventies in enkele wijken gedaan, bijvoorbeeld de pilot Wijk-GGD. Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdopgave ‘De juiste interventie op het juiste moment’ hierover een deelopgave opgenomen die gericht is op complexe problematiek vroeg in beeld en lichte begeleiding nabij organiseren.
- We voeren gesprekken met partijen binnen zorg en veiligheid voor een 24/7 interventieteam. Ook hier is binnen Transformatieopgave Sociaal Domein binnen de hoofopgave ‘De juiste interventie op het juiste moment’ deelopgaven geformuleerd. Te weten 1) complexe problematiek vroeg in beeld en lichte begeleiding nabij, 2) specialistische hulp snel en op maat en alleen waar nodig inzetten.

We verbeteren de effectiviteit en efficiëntie van zorg en ondersteuning en borgen de kwaliteit van zorg (I)

- De Sociale wijkteams vormen de toegang naar de Wmo (inclusief beschermd wonen) en jeugdhulp. Ook ondersteunen ze inwoners naar de sociale basis. Wijkcoaches beoordelen welke ondersteuning onze Arnhemmers nodig hebben om zelfstandig te kunnen wonen en participeren. Daarbij wordt altijd gekozen voor de meest passende, effectieve en efficiënte hulp en ondersteuning vanuit de gedachte dat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie houden over hun eigen leven. Beleidsregels (Wmo en jeugdzorg) helpen wijkcoaches om deze passende ondersteuning te kunnen inzetten. Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdopgave ‘het anders organiseren van zorg en welzijn in de vorm van een netwerksamenwerking‘ hierover een deelopgave opgenomen rondom versterken lokale teams. We gaan kijken naar de huidige opdracht van de Sociale Wijkteams Arnhem en aanpassen waar nodig.

- We willen dat alle Arnhemmers kunnen meedoen aan de samenleving. Daartoe bieden we Arnhemmers die niet participeren als gevolg van persoonlijke omstandigheden de mogelijkheid om deel te nemen aan de maatschappij, bij voorkeur via betaald werk. Als dit niet haalbaar blijkt, participeren zij via vrijwilligerswerk of activerend werk. We bevorderen de doorstroming vanuit activerend werk richting betaald werk/ opleidingen of vrijwilligerswerk.
- We breiden de capaciteit van toezichthouders uit. We gaan door met het uitvoeren van kwaliteitsonderzoeken (door VGGM) en rechtmatigheidsonderzoeken (door gemeentelijke toezichthouders) bij zorgaanbieders. Daarbij werken we op basis van signalen van bijvoorbeeld inwoners, wijkcoaches en vanuit het Veiligheidsdomein, maar ook op basis van financiële gegevens en jaarrekeninganalyse. Op basis van de uitkomsten van deze onderzoeken leggen we waar nodig en in afstemming met de regionale inkooporganisatie (Inkoop-SDCG) passende maatregelen op, zoals verbeterplannen, cliëntenstops of terugvorderen van onterecht gedeclareerde middelen. De uitgevoerde onderzoeken publiceren we op internet. We onderzoeken de mogelijkheid om Bibob-toetsing breed in de zorg te kunnen toepassen.
- We monitoren in samenwerking met de regionale inkooporganisatie (Inkoop-SDCG) en Sociale wijkteams of aanbieders goede kwaliteit van zorg leveren en de gewenste resultaten realiseren. We gaan door met bepalen welke verbeteringen nodig zijn om zorg in te kopen die zo goed mogelijk aansluit bij de hulpvragen van inwoners.
- We hebben met de regio Centraal Gelderland heeft met de Kadernota 'Samen aan Zet' de aanbevelingen uit het rapport van de commissie Dannenberg omarmd en vastgelegd hoe de regio in de komende jaren in gezamenlijkheid invulling willen geven aan de transformatie van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis.
- We zetten in op zoveel mogelijk een beschermd thuis door passende zorg en ondersteuning te organiseren, in plaats van wonen in een instelling.

We stimuleren en faciliteren dat voldoende zorg en ondersteuning beschikbaar is voor de meest (l) kwetsbare inwoners

- Om te zorgen dat de huishoudelijke ondersteuning beschikbaar blijft voor inwoners, heeft de raad op 29 mei 2024 ervoor gekozen om over te stappen van de Algemene Voorziening Huishoudelijke Ondersteuning (AVHO) naar maatwerkvoorzieningen. De laatst lopende trajecten AVHO worden in 2026 afgerond en gaan over naar de maatwerkvoorzieningen. We blijven deze ontwikkelingen monitoren.
- We zien mogelijkheden binnen het leerlingenvervoer om tot verbeteringen te komen. Op basis hiervan zijn acht kortetermijnmaatregelen uitgewerkt. De voortgang van de maatregelen zal worden gemonitord. Op basis van het onderzoek intergemeentelijke onderzoek doelgroepenvervoer wordt een plan van aanpak gemaakt.
- Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdopgave ‘het anders organiseren van zorg en welzijn in de vorm van een netwerksamenwerking‘ hierover een deelopgave opgenomen rondom begeleiding in kleine groepen. We zetten meer in op begeleiding in kleine groepen. Dit draagt bij aan het verminderen van de personeelstekorten, om dat er dan geen 1 op 1 begeleiding nodig is, maar een begeleider meer inwoners tegelijkertijd kan begeleiden. Bovendien kunnen inwoners dan van elkaar leren hoe om met bepaalde hulpvragen en ervaren dat zij hierin niet alleen staan. Met zorgaanbieders en de regionale inkoop wordt gekeken naar hoe dit regionaal ingericht kan worden binnen de huidige producten.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Inwonerstevredenheid over kwaliteit geboden ondersteuning	**73**	**82**	**81**	**83**	
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel basis	**50**	**51**	**50**	**49**	
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel specialistisch	**29**	**32**	**34**	**34**	
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					

Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel basis+specialistisch	**21**	**17**	**17**	**17**
Eenheid:	Percentage				
Bron:	Gemeente Arnhem				
Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel maatwerk	**43**	**36**	**33**	**36**
Eenheid:	Percentage				
Bron:	Gemeente Arnhem				
Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel algemeen	**57**	**64**	**67**	**64**
Eenheid:	Percentage				
Bron:	Gemeente Arnhem				
Gemiddelde zorgkosten per inwoner	**718**	**755**	**819**	**900**
Eenheid:	Gemiddelde zorgkosten in euro per inwoner				
Bron:	Gemeente Arnhem				
Percentage inwoners in Activerend Werk met een ontwikkelarrangement	**51**	**55**	**54**	**55**
Eenheid:	Percentage				
Bron:	Gemeente Arnhem				

Meer kwetsbare jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende(A) zorg

We willen dat alle kinderen in Arnhem de kans krijgen zich te ontwikkelen naar zelfstandigheid en een gezond volwassen leven. Daarbij mag het niet uitmaken in welke wijk je woont. Als het kinderen met ondersteuning van hun ouders niet lukt om deze ontwikkeling door te maken en ook het eigen netwerk onvoldoende is, ontvangen zij daarbij tijdig passende hulp. Passende hulp betekent dat de hulp kwalitatief goed is en kinderen (of hun ouders) helpt om weer zelf verder te kunnen. Tijdige hulp betekent dat alle kinderen, ook kinderen met acute en complexe problemen, snel hulp krijgen. Deze hulp willen we zo licht mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis of thuis inzetten, zodat het kind zoveel mogelijk een normaal leven kan blijven leiden. Om dat te bereiken werken we preventief en signaleren we problemen zo vroeg mogelijk. We zetten tijdig passende hulp in om complexere problemen te voorkomen. Wanneer zwaardere hulp noodzakelijk is, is het uitgangspunt dat deze kortdurend wordt ingezet. Daarbij wordt gewerkt aan afschaling om weer terug naar ‘zo thuis mogelijk’ te gaan. Daarbij richten we ons op kinderen in kwetsbare situaties: kinderen die onze hulp het meest nodig hebben om zich te kunnen (blijven) ontwikkelen. Bij de inzet van hulp houden we oog voor normalisering en voorkomen we het onnodig 'plakken van etiketten'. Ook bespreken we met ouders hoe we ze kunnen ondersteunen bij de opvoeding van hun kinderen; wat kunnen zij zelf doen en wat is 'normaal' bij het opgroeien van hun kind.

Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis (D)

Veel kinderen hebben helaas te maken met een onveilige thuissituatie. Dit komt onder andere door problematiek van ouders (psychische problematiek, verslavingsproblematiek, vechtscheidingen, huiselijk geweld, armoede of andere sociale problemen). We willen onveilige situaties zoveel mogelijk voorkomen, sneller signaleren als deze zich voordoen en meer kinderen in een kwetsbare situatie een veilig thuis bieden. We organiseren het liefst ambulante zorg bij gezinnen thuis. Als dat niet kan, zoeken we een plek bij pleegouders of gezinshuizen. We plaatsen kinderen alleen uit huis (jeugdzorg met verblijf) als het echt niet anders kan. Jeugdzorg met verblijf is een ingrijpende en vaak onwenselijke maatregel die we zo veel mogelijk willen voorkomen. Wanneer jeugdhulp met verblijf noodzakelijk is, is het uitgangspunt altijd dat dit tijdelijk wordt ingezet waar mogelijk. Waarbij er bij aanmelding al wordt gewerkt aan afschaling zodat kinderen zo snel mogelijk weer terug naar huis kunnen. Uiteraard met passende begeleiding waar nodig.

We versterken het gezin en het betrokken netwerk rondom gezin (I)

- We bekijken per individueel geval of de hulpvraag met name bij het kind zit of in feite voortkomt uit problemen die zijn of haar ouders betreffen. In die gevallen kijken we of we het hele gezin kunnen helpen en ondersteunen. Hierbij gaan we werken met de Verklarende Analyse. De wijkteams worden hiervoor geschoold.
- We versimpelen het complexe veiligheidsnetwerk rondom het gezin door integraal samen te werken waarbij één gezicht in het gezin aanwezig is. Samen met Veilig Thuis, Sociale Wijkteams, Jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming wordt een Toekomsttuin opgestart waarin deze nieuwe werkwijze wordt beproefd. We werken volgens de Visie Gefaseerd Samenwerken aan Veiligheid (top 3 methodiek).
- We voorkomen uithuisplaatsingen door de inzet van team VAV (Vertrouwd, Aanwezig en Veilig). Dit team kan snel en flexibel bij gezinnen, waar sprake is van onveiligheid, worden ingezet om verdere escalatie te voorkomen. We kijken hoe we de werkwijze in 2026 kunnen borgen.
- We werven ouders voor pleegzorg.
- We zetten kleinschalig groepswonen in als alternatief voor jeugdhulp met verblijf. We maken afspraken met verblijfaanbieders over het ombouwen van leefgroepen naar kleinschalig wonen.
- We voorkomen complexe scheidingen door ouders vroegtijdig de juiste informatie en hulp op één plaats aan te bieden (Digitaal Scheidingsloket). Ook kinderen waarvan de ouders uit elkaar gaan of gaan scheiden kunnen hier terecht voor informatie en hulp. Bij geëscaleerde situaties helpen professionals van het Digitaal Scheidingsloket mee om de gezinssituatie terug te brengen naar de normale.

Effectindicator	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Aantal jeugdbeschermingsmaatregelen	**382**	**453**	**410**	**402**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Aantal jeugdigen in verblijf	**512**	**613**	**568**	**517**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk (D)

Als kinderen vastlopen in hun ontwikkeling naar zelfstandigheid, ontvangen zij passende hulp. Hiervoor kijken we eerst met de ouders, het netwerk en de sociale basis van een kind wat de mogelijkheden zijn. Als deze niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, zetten wij (tijdelijk) specialistische hulp in. We richten ons op kinderen in kwetsbare situaties: kinderen die onze hulp het hardst nodig hebben om zich te kunnen (blijven) ontwikkelen. Een kind mag zijn wie het is, ook als het afwijkt van de norm. Bijvoorbeeld omdat een kind druk is of moeite heeft met leren. We stoppen met onnodig problematiseren van gedrag en normaliseren. Daarbij accepteren we dat sommige problemen horen bij het opgroeien.

We zetten tijdig, best passende zorg in (I)

- We herijken de Sociaal Medische Indicatie zodat meer kinderen/ gezinnen die dat nodig hebben gebruik kunnen maken van kinderopvang en buitenschoolse opvang.
- We zorgen voor betere en tijdige zorg en ondersteuning, op de juiste plek en wanneer dit nodig is. Dit doen we door inzet van de Hervormingsagenda Jeugd. Dit moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en het financieel beheersbaar houden van de zorg.
- We breiden de inzet van praktijkondersteuners jeugd uit bij Arnhemse huisartsenpraktijken. Door de lichte hulp van de praktijkondersteuner bij de huisarts zijn kinderen en jongeren minder afhankelijk van specialistische jeugdzorg. Wanneer deze lichtere hulp niet voldoet, zetten de Sociale wijkteams of huisartsen specialistische jeugdzorg in.
- We stimuleren een goede voorbereiding op uitstroom uit jeugdzorg met verblijf door het gebruik van het Toekomstplan te stimuleren. Wanneer jongeren tijdig zijn voorbereid maar alsnog niet klaar zijn om uit te stromen, kan worden besloten tot inzet van Verlengde jeugdwet. Dit is onder andere onderdeel van de campagne van Stichting Het Vergeten Kind: 'laat zorg pas stoppen als kinderen daar klaar voor zijn.
- We doen onderzoek naar de doel- en rechtmatigheid van casussen >€ 100.000 om inzicht te krijgen in de kosten en kwaliteit in de zorgtrajecten. De ingezette zorg en ondersteuning voor de gezinnen die de duurste zorg en ondersteuning ontvangen vanuit de gemeente worden in beeld gebracht en actie op ondernomen. We kijken hoe de ondersteuning zo efficiënt mogelijk ingezet kan worden voor de jeugdigen en gezinnen. We voeren hierbij gesprekken met de jeugdigen, verwijzers en de zorgaanbieders om tot een gezamenlijk plan te komen.
- We organiseren nazorg voor jeugdige ex-gedetineerden waarbij jeugdigen na detentie worden begeleid op terugkeer in de samenleving door een Re-integratie Officier (RIO). Hierover zijn afspraken gemaakt

met de Raad voor de Kinderbescherming, Sociale wijkteams Arnhem en de Gecertificeerde Instellingen. We kijken hoe we de werkwijze in 2026 borgen.

- We stimuleren passend aanbod van algemene voorzieningen dat preventief op, of in combinatie met specialistische jeugdhulp ingezet kan worden, zodat kinderen kunnen blijven meedoen. Denk bijvoorbeeld aan 'steungezinnen', waarbij steunouders een kind een dagdeel in de week opvangen en ondersteunen zodat de biologische ouders op adem kunnen komen.
- We versterken de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp, zodat kinderen tijdig de juiste ondersteuning krijgen om zich te kunnen blijven ontwikkelen. We maken daarom samen met onderwijsbesturen en de samenwerkingsverbanden duidelijke afspraken over hoe we kinderen gezamenlijk de beste ondersteuning kunnen bieden, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid. Deze afspraken worden continu waar nodig en waar mogelijk aangescherpt. We hebben de volgende inspanningen opgenomen om de aansluiting tussen onderwijs en jeugdzorg te verbeteren:
    - We zorgen voor een goede samenwerking tussen de Sociale Wijkteams en het onderwijs.
    - We zorgen voor meer duidelijkheid over de onderlinge samenwerking tussen betrokken partijen bij thuiszitters (procesafspraken) met heldere afspraken over de regie en het aanbod.
- We zorgen ervoor dat kinderen met problematiek terecht kunnen binnen de reguliere BSO in hun eigen wijk. We bieden deze kinderen extra ondersteuning op de reguliere BSO. Op deze manier groeien meer kinderen samen op in een reguliere setting (in plaats van een aparte BSO+).

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal 0-17-jarigen met een JW-toewijzing	**4986**	**5184**	**5343**	**5395**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal 18+ers met een JW-toewijzing	**421**	**389**	**358**	**324**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing CSA	**117**	**117**	**116**	**119**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Elden en De Laar	**121**	**117**	**124**	**128**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Malburgen	**148**	**151**	**167**	**158**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Noord-Oost	**125**	**128**	**143**	**132**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Noord-West	**151**	**149**	**148**	**149**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Presikhaaf	**113**	**121**	**134**	**133**	

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Schuytgraaf-Elderveld	**146**	**149**	**161**	**155**

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing VKR	**124**	**135**	**142**	**139**

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Beschermd Wonen, aantal inwoners met verblijf	**605**	**454**	**423**	**384**

Eenheid: Aantal. NB. m.i.v. 2021 is een groot aantal inwoners vanuit Beschermd Wonen overgeheveld naar de Wet langdurige zorg.

Bron: Gemeente Arnhem

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Zelfstandig leven en meedoen	**99.945**	**1.552**	**4.483**	**4.401**
Langer zelfstandig thuis en meedoen	99.945	1.552	4.483	4.401
Jeugdigen ontvangen passende zorg	**97.577**	**7**	**0**	**0**
Meer jeugdigen wonen veilig thuis	41.673	0	0	0
Minder jeugd is van zorg afhankelijk	55.904	7	0	0
Overige	**34.244**	**3.593**	**0**	**6.336**
Doeloverstijgend	30.576	0	0	6.336
Overige	3.668	3.593	0	0
Gerealiseerd resultaat	**231.766**	**5.151**	**4.483**	**10.737**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	204.751	223.231	217.658	231.766	228.411	227.052	227.077
Baten	10.657	4.514	5.156	5.151	2.964	6.128	6.170
Saldo lasten en baten	***-194.094***	***-218.717***	***-212.502***	***-226.615***	***-225.447***	***-220.924***	***-220.906***
Toevoegingen aan reserves	13.953	3.127	6.377	4.483	757	0	0
Onttrekkingen aan reserves	5.706	3.088	2.588	10.737	13.000	8.228	7.947
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-8.248***	***-39***	***-3.789***	***6.254***	***12.243***	***8.228***	***7.947***
Gerealiseerd resultaat	**-202.342**	**-218.756**	**-216.291**	**-220.361**	**-213.204**	**-212.696**	**-212.959**

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**14.108**	**10.753**	**9.394**	**9.419**
Langer zelfstandig thuis en meedoen	Vanaf 2026 is er geld beschikbaar gesteld voor de volgende onderwerpen: vanuit autisme bekeken (€ 300.000), wijkGGD, (€200.000), wijknetwerken (€300.000 in 2026 en €500.000 in 2027), beschutte opvang (€626.000), ontbrekend aanbod snijvlak maatschappelijke opvang/beschermd wonen (€200.000), trainingshuizen (€350.000). Het overgrote deel van het restant is de de indexering areaal/nominaal en het herrubriceren van de gehele zorg begroting: de lasten op beschermd wonen zijn in 2027 met € 2,4 miljoen hoger dan in 2026. In 2028 zijn de begrote lasten nog eens met € 2,8 miljoen verhoogd. Hier staat de onttrekking uit de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg tegenover. Met de perspectiefnota 2025 is een bezuiniging (structureel) begroot om meer groepsgewijs te begeleiden binnen Wmo. Voor 2026 is de verwachting dat deze bezuiniging niet volledig wordt gerealiseerd en is deels teruggedraaid met € 750.000	5.983	7.453	9.516	9.551
Meer jeugdigen wonen veilig thuis	De ophoging van de begrote lasten vanaf 2026 is in zijn geheel het gevolg van indexering nominaal en areaal en de herrubricering van de gehele zorgbegroting.	2.458	2.458	2.458	2.458
Minder jeugd is van zorg afhankelijk	De ophoging van de begrote lasten vanaf 2026 is in zijn geheel het gevolg van indexering nominaal en areaal en de herrubricering van de gehele zorgbegroting.	984	849	49	39
Doeloverstijgend	De sociale wijkteams krijgen naast de structurele ophoging van lasten als gevolg van nominaal en areaal van € 1,2 miljoen ook in 2026 (€ 680.000) en 2027 (€ 864.000) een bedrag voor compensatie van de CAO. Daarnaast is budget en voorinvestering begroot voor de transformatie sociaal domein van € 2,2 miljoen in 2026 en € 1,0 miljoen in 2027. Ook is er € 100.000 extra begroot voor het opsporten van zorgfraude. Het restant van de stijging is het gevolg van indexering nominaal/areaal. Vanaf 2028 is er € 750.000 minder beschikbaar de bedrijfsvoering binnen het programma.	4.607	3.585	964	964
Overig	In 2025 en 2026 is een subsidie vanuit het Rijk begroot voor het Integraal Zorgakkoord (IZA). Tegenover deze ontvangsten staan de uitgaven begroot van dezelfde omvang. Wanneer definitief bekend is of deze afspraken verlengd worden, wordt dit in de begroting opgenomen.	75	-3.593	-3.593	-3.593
Baten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-5**	**-2.193**	**972**	**1.014**
Langer zelfstandig thuis en meedoen	Vanaf 2026 zijn de eigen bijdragen WMO realistischer begroot, waardoor een stijging van circa € 1,4 miljoen ontstaat. Daarnaast worden incidenteel in 2026 de baten verlaagd met € 1,4 miljoen vanwege het uitstellen van vervanging abonnementstarief.	-5	1.400	1.400	1.400
Minder jeugd is van zorg afhankelijk	Het kabinet heeft besloten vanaf 2028 eigen bijdrage jeugdzorg te innen. Dit is in de meicirculaire verwerkt en begroot.	0	0	3.064	3.106

Doeloverstijgend	Met de perspectiefnota is geld toegekend om zorgfraude op te sporen. De verwachting is dat dit vanaf 2028 baten zal leiden.	0	0	101	101
Overig	Vooralsnog wordt alleen in 2025 en 2026 een subsidie vanuit het Rijk begroot voor het Integraal Zorgakkoord (IZA). Wanneer definitief bekend is of deze afspraken verlengd worden, wordt dit in de begroting opgenomen.	0	-3.593	-3.593	-3.593

Toevoegingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-1.894**	**-5.621**	**-6.377**	**-6.377**
Langer zelfstandig thuis en meedoen	Met de bestemmingsreserve WMO en Jeugdzorg worden incidentele resultaten verrekend. Dit fluctueert over de jaren heen.	-1.619	-5.346	-6.102	-6.102
Minder jeugd is van zorg afhankelijk	In 2025 wordt het voordeel zorg op dit doel van € 275.000 aan de bestemmingsreserve WMO en jeugdzorg gedoteerd. Vanaf 2026 zijn nog geen dotaties begroot.	-275	-275	-275	-275

Onttrekkingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**8.149**	**10.412**	**5.640**	**5.359**
Langer zelfstandig thuis en meedoen	Met de bestemmingsreserve WMO en Jeugdzorg worden incidentele resultaten verrekend. Dit fluctueert over de jaren heen.	4.221	7.918	5.872	5.791
Minder jeugd is van zorg afhankelijk	In 2025 is eenmalig een onttrekking van € 2,4 miljoen begroot ter dekking van volumestijging binnen de zorg in natura op jeugdzorg en deze vervalt vanaf 2026.	-2.408	-2.408	-2.408	-2.408
Doeloverstijgend	Vanaf 2026 vindt er een aflopende onttrekking plaats uit de bestemmingsreserve WMO en Jeugd ten behoeve van transformatie sociaal domein.	6.336	4.902	2.176	1.976

Totaal mutaties	**-4.070**	**3.087**	**3.595**	**3.332**

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen
MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Stichting Sociale wijkteams;
- Zorgaanbieders en welzijnsorganisaties;
- Onze Huisartsen en Arts en Zorg;
- Cliënten- en Adviesraden Sociaal Domein;
- Zorgbelang Gelderland.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Visie sociaal domein 'Sociaal domein in beweging';
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019;
- Geconsolideerde versie van de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019;
- Beleidsregels Leerlingenvervoer gemeente Arnhem;
- Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg;

- Kadernota De veerkrachtige samenleving Arnhem;
- Beleidsregels Wmo (2019);
- Beleidsregels Jeugd (2019);
- Beleidsplan Jeugd Wmo;
- Uitvoeringsplan deel Wmo;
- Jeugdbeleid 2021-2025. Opgroeien in Arnhem: een toekomst vol kansen;
- Inrichtingsplan Jeugdhulp;
- Regionaal Transformatieplan Jeugd;
- Kadernota Samen aan Zet
- Regionaal uitvoeringsplan Samen aan Zet
- Lokaal uitvoeringsplan Maatschappelijke Opvang, Beschermd Thuis en Beschermd Wonen
- Regioaanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 'Samen Veilig' 2019-2023;
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019;
- Beleidsregels Wmo (2019);
- Verordening Jeugdzorg Arnhem 2019;
- Verordening doelgroepenvervoer 2020;
- Raadsbrief Ontwikkelingen zorgdomein (december 2018);
- Transformatieplan Beschermd Thuis 2019-2021;
- Raadsbrief bestuurlijke uitgangspunten doordecentralisatie beschermd wonen (maart 2020);
- Raadsbrief kwaliteit, toezicht en handhaving (juni 2019);
- Raadsbrief Voortgang aanpak toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid zorg (november 2021);
- Raadsbrief Voortgang regionale samenwerking beschermd wonen (februari 2021);
- Raadsbrief Voortgang regionale samenwerking beschermd wonen vanaf 2022 (juni 2021);
- Raadsbrief afspraken en contracten jeugdbescherming, juli 2021.
- Raadsbrief Voortgang Integraal Zorgakkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) (februari 2024);
- Raadsbrief Arnhemse interventies personen met verward en/ of onbegrepen gedrag;
- Raadsbrief 'Voortgang toezicht op zorgaanbieders (Wmo en jeugdzorg)', d.d. 15-02-2024
- Raadsbrief 'Verbeteren leerlingenvervoer', d.d. 11-06-2024
- Raadsvoorstel 'Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning'

Welzijn en Inclusie

€ 58 mln

Ambitie

In Arnhem willen we meer veerkracht bewerkstelligen bij onze bewoners

Meer inwoners ervaren meer grip op hun eigen leven

- We zorgen dat Arnhemmers hulp kunnen krijgen via een netwerk aan partners.

Meer inwoners kunnen en willen naar elkaar omkijken

- We realiseren ontmoetingsplekken
- We faciliteren het opbouwwerk
- We zorgen voor kinder- en jongerenwerk
- We faciliteren wijkcirkels

Meer inwoners ervaren een sterk en zorgzaam netwerk

- Samen met partners realiseren we uitvoering van het ouderenbeleid
- We bevorderen vrijwilligerswerk

Ambitie

Arnhem is gastvrij voor vluchtelingen en biedt een vangnet voor wie het nodig heeft

Vluchtelingen krijgen een zachte landing

- We vangen vluchtelingen ruimhartig, menswaardig en toekomstbestending op
- We helpen vluchtelingen met meedoen in Arnhem
- We zorgen dat mensen met een verblijfsvergunning inburgeren

Minder mensen hoeven gebruik te maken van het passend vangnet

- We zorgen voor een sterk netwerk in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling
- We zetten in op het voorkomen van dakloosheid

Ambitie

Arnhem is een inclusieve stad waar iedereen de kans krijgt om volwaardig deel te nemen aan de samenleving

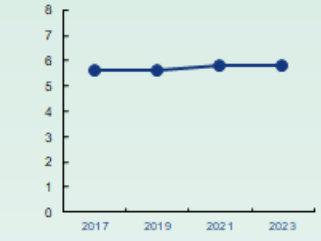
Meer inwoners en collega's ervaren dat (on)zichtbare verschillen geen verschil maken in hoe we elkaar behandelen

- We werken aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme
- We versterken de positie van Arnhemmers met een beperking
- We maken met onze samenwerkingspartners en andere Arnhemse organisaties werk van diversiteit en inclusie
- We werken aan een organisatie die een afspiegeling is van Arnhem en waar medewerkers zichzelf kunnen zijn en zich gezien, gehoord en veilig voelen

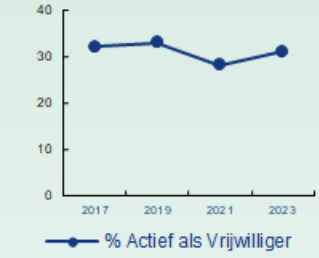
Cijfers en indicatoren

- Het kengetal sociale cohesie is met een toename sinds 2019, stabiel.
- Het percentage Arnhemmers dat actief is als vrijwilliger is bijna teruggekeerd naar pre-coronaniveau.
- Het percentage Arnhemmers die mantelzorg verleent is de afgelopen jaren stabiel gebleven.

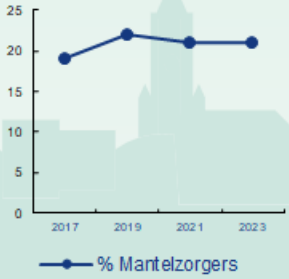
1. Kengetal Sociale cohesie



2. Inwoners die vrijwilligerswerk doen



3. Inwoners die mantelzorgen



Samenvatting Doelenboom Welzijn en inclusie

Ambitie	Doel	Inspanning
In Arnhem willen we meer veerkracht bewerkstelligen bij onze inwoners	Meer inwoners ervaren meer grip op hun eigen leven	We zorgen dat Arnhemmers hulp kunnen krijgen via een netwerk aan partners
	Meer inwoners kunnen en willen naar elkaar omkijken	Met partners in de stad realiseren we ontmoetingsplekken
		We faciliteren het opbouwwerk
		Met partners in de stad zorgen we voor kinder- en jongerenwerk
		We faciliteren wijkcirkels
	Meer inwoners ervaren een sterk en zorgzaam netwerk	Samen met partners realiseren we uitvoering van het ouderenbeleid
		We bevorderen vrijwilligerswerk
Arnhem is gastvrij voor vluchtelingen en biedt een vangnet voor wie het nodig heeft	Mensen die gevlucht zijn krijgen een zachtere landing in Arnhem	We vangen mensen die gevlucht zijn ruimhartig, menswaardig en toekomstbestendig op
		We helpen vluchtelingen met meedoen in Arnhem
		We zorgen dat mensen met een verblijfsvergunning inburgeren
	Minder mensen hoeven gebruik te maken van het passend vangnet	We zorgen voor een sterk netwerk in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling
		We zetten in op het voorkomen van dakloosheid
Arnhem is een inclusieve stad waar iedereen de kans krijgt om volwaardig deel te nemen aan de samenleving	Meer inwoners en collega's ervaren dat (on)zichtbare verschillen geen verschil maken in hoe we elkaar behandelen	We werken aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme
		We versterken van de positie van Arnhemmers met een beperking
		We maken met onze samenwerkingspartners en andere Arnhemse organisaties werk van diversiteit en inclusie
		We werken aan een organisatie die een afspiegeling is van Arnhem en waar medewerkers zichzelf kunnen zijn en zich gezien en gehoord voelen

Welzijn en inclusie

In Arnhem is iedereen gelijkwaardig en krijgt gelijke kansen. Dat is onze ambitie. We willen een stad zijn waar inwoners kunnen zijn wie ze zijn en hun identiteit met trots kunnen uitdragen. Een plek waar iedereen open staat voor elkaar en elkaar helpt, zodat iedereen kan meedoen in veiligheid en in vrijheid. We bieden een passend vangnet voor mensen in een kwetsbare situatie, zo kort als mogelijk en zo lang als nodig, altijd gericht op perspectief.

Door aandacht te geven aan welzijn en inclusie dragen we bij aan de veerkracht van onze inwoners en de leefbaarheid in de stad. Daarbij hebben we speciale aandacht voor het voorkomen- en tegengaan van discriminatie, voor het versterken van de positie van inwoners met een beperking en het huisvesten van bijzondere doelgroepen. We bieden hiermee vluchtelingen (ongedocumenteerden, asielzoekers, statushouders en Oekraïense ontheemden) een nieuw thuis en toekomstperspectief. En zetten we zowel stevig in op de beweging van maatschappelijke opvang naar wonen, als op een stevig netwerk om huiselijk geweld en kindermishandeling zoveel als mogelijk te voorkomen en daar waar dat nodig is aan te pakken.

We bereiken dit door te investeren in een stevige sociale basis. We ondersteunen inwonersinitiatieven, faciliteren ontmoeting en activiteiten om de veerkracht van inwoners te versterken en combineren van activiteiten waarin welzijn, zorg en meedoen elkaar raken. Zo bieden we een vangnet en zijn we een zorgzame stad waarin inwoners elkaar helpen. We werken dit, ook in het kader van de transformatie sociaal domein, samen met onze partners uit in aangescherpt welzijns(subsidie)beleid waarbij impact het uitgangspunt is. Ook werken we toe naar een betere aansluiting tussen begroting en opgave.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

In Arnhem willen we meer veerkracht bewerkstelligen bij onze inwoners (A)

Binnen het welzijnsbeleid zijn drie doelen bepaald: 1. Versterken veerkracht bij onze inwoners; 2. Een sterker sociaal netwerk tussen onze inwoners in de wijk en 3. Minder en kleinere risico's op problemen of de stapeling bij onze inwoners. Deze doelen hebben we vertaald naar smart doelen waarbij we ons richten we ons op het versterken van de veerkracht van inwoners en het voorkomen van zorg. We zetten in op een stad, waar inwoners en hun organisaties elkaar helpen bij de persoonlijke en gemeenschappelijke basis en waar een institutionele basis is van algemene welzijnsvoorzieningen, met extra aandacht voor ouderen, kinderen en jongeren, mantelzorgers en vrijwilligers. Dit doen we ook in het kader van de opgave 4 'een sterke sociale basis' vanuit de transformatie sociaal domein.

Ons doel is dat inwoners weerbaarder worden en de kans op het ontstaan van problemen of de stapeling ervan wordt verkleind of uitgesteld. Dit bereiken we met een brede aanpak die zich richt op zowel het persoonsniveau als op het gemeenschappelijke niveau in de straat, in kleine gemeenschappen en in de wijk. Het is een collectieve aanpak met aandacht voor het individu. Hierin leggen we de komende jaren focus op het meer (inhoudelijk en financieel) grip krijgen op ons welzijnsaanbod. We doen dit onder andere door toe te werken naar meerjarig subsidiëren van activiteiten.

Meer inwoners ervaren meer grip op hun eigen leven (D)

We richten ons op het versterken van de vaardigheden en het zelfvertrouwen van inwoners, zodat zij beter in staat zijn om hun eigen keuzes te maken en problemen op te lossen. Dit kan worden bereikt door middel van educatie, ondersteuning, en het creëren van een omgeving waarin mensen zich gehoord en gesteund voelen.

We zorgen dat Arnhemmers hulp kunnen krijgen via een netwerk aan partners (I)

Soms lukt het even niet om op eigen kracht een probleem op te lossen. Als een inwoner op dat moment zelf eenvoudig hulp kan regelen, of op hulp wordt gewezen, kan stapeling van problemen worden voorkomen. We investeren daarom in de gemeenschappelijke en institutionele basis. Dit kan onder andere door een ontmoetingsplek die in de buurt, waar een praatje kan worden gemaakt met wijkgenoten of een vrijwilliger. Maar ook een andere manier van kijken van de huisarts helpt hierbij. Vaak hebben de klachten waarmee inwoners naar de huisarts gaan geen medische oorzaak, maar spelen onderliggende sociaal maatschappelijke problemen een rol. Bijvoorbeeld het overlijden van een partner, verlies van werk, eenzaamheid etc. Via Welzijn op Recept wordt een welzijnscoach betrokken die samen met de inwoner kijkt wat echt nodig is.

Veel inwoners zorgen voor zieke familieleden of vrienden. Mantelzorg vrijwillige thuishulp biedt mantelzorgers ondersteuning.

Om tijdig en effectief jongeren in Arnhem hulp te kunnen bieden, staat het kinderwerk en jongerenwerk centraal. Zij vervullen een cruciale rol bij het bereiken en ondersteunen van kinderen en jongeren en hun omgeving. De partijen waarmee wij samenwerken op kinderwerk zijn onder andere Rijnstad, Jeugdland, Ome Joops Tour. Met partijen als AM Support, PU, Rijnstad, Powerplug, Kansenmakers, en Youth for Christ geven we het jongerenwerk

vorm. Deze inzet en partners spelen een belangrijke rol bij de opgave 3 ‘Kansrijk Opgroeien’ van de transformatie sociaal domein

Meer inwoners kunnen en willen naar elkaar omkijken (D)

We faciliteren en stimuleren een cultuur van zorg en ondersteuning binnen de Arnhemse gemeenschap. Dit betekent dat de gemeente Arnhem wil dat meer inwoners zich in staat voelen om anderen te helpen en ook daadwerkelijk bereid zijn om dit te doen. Hierbij zijn onderstaande inspanningen van belang bij het behalen van dit doel.

Met partners in de stad realiseren we ontmoetingsplekken (I)

Subsidieregeling Ontmoetingsplekken
In 2026 starten we met een subsidieregeling Ontmoetingsplekken. Hiermee experimenteren we met collectief aanbod in de buurthuizen, in spreiding over de stad, met als beoogde doorontwikkeling een beweging naar het deel uit maken van de wijknetwerken (opgave 5 ‘Zorg en welzijn in de vorm van netwerksamenwerking’ transformatie sociaal domein).

Doorontwikkeling ontmoetingslocaties en bewonersinitiatieven
In Malburgen stimuleren en faciliteren we inwoners, vrijwilligersorganisaties en professionele partners om een plan te maken voor de doorontwikkeling van ontmoetingslocaties, met de focus op beter gebruik. Hierbij gaat het onder andere om MFC De Malburcht, Sportpark Bakenhof en De Plint. Daarnaast wordt een nieuw complex gebouw met sociale woningbouw, een gymzaal en buurthuis de nieuwe Hobbit. De realisatie van het project is een lang gekoesterde wens van de wijk en levert een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid in de wijk.

In Schuytgraaf en Elderveld stimuleren en faciliteren we de doorontwikkeling van bestaande ontmoetingslocaties zoals respectievelijk MFC De Salamander, MFC De Omnibus, Wijkcentrum Elderveld, In Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek gaat het om De Lommerd, Aanloophuis Zij = Wij, De Stadskeuken en de Symfonie.

In samenwerking met Nationaal Programma Arnhem Oost wordt in Presikhaaf onder andere gewerkt aan de vernieuwing van buurthuis de Overkant. Tegelijkertijd wordt samen met welzijnspartijen het gebruik van de deze locatie in de loop van de bouwperiode herzien. Waarbij het welzijnsbeleid handvatten geeft voor het maatschappelijke effect dat de partners dienen te behalen.

In De Laar en Elden stimuleren en faciliteren we de doorontwikkeling en zichtbaarheid van bestaande ontmoetingsplekken in de wijk. Hierbij gaat om de locaties De Laarhof, De Kroon, Rozetje en het Dorpshuis Elden. Dit doen we onder ander door het stimuleren van de zichtbaarheid van activiteiten. In Noord Oost gaat het om de locaties ’t Plein, Stevig, Moes, De Buurtfabriek en de Beijer. En in Noord West om de locaties ’t Huukske, Bakermat (het maken van een haalbare businesscase), De Nieuwe Hommel, Jeugdcentrum Vogelwijk en de Wasplaats.

In RKV stimuleren we de doorontwikkeling van Ontmoetingcentrum Rijkerswoerd (SSR) en faciliteren we dat De Madser laagdrempeliger, prettiger en publieksvriendelijker wordt. We onderzoeken de mogelijkheden tot doorontwikkeling van wijkcentrum-sporthal Vredenburcht als ontmoetingslocatie.

Opstart ontmoetingslocaties
In Schuytgraaf en Elderveld stimuleren we dat inwoners, vrijwilligersorganisaties, verhuurders en zorgpartijen meer ontmoetingslocaties in de wijk realiseren. Daarbij gaat het om de locaties Schipholpleinflat, Jan Hovingflat, Gorinchemstraat, Schuyts Kwartier, de panden van Siza en de panden van RIBW.

In Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg stimuleren we dat verhuurders en andere professionele partners, zoals Vivare, Portaal en Woonzorg, meer ontmoetingslocaties in de wijk realiseren, met name in de plint van wooncomplexen. Ook faciliteren we verbinding onder inwoners in nieuwe (MerWIJde en Schuytskwartier) en bestaande wooncomplexen en wijken (Rijnlandflat en Gorinchemstraat) middels de inzet van community builders.

Bestendigen ontmoetlocaties
In Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg stimuleren en faciliteren we het toekomstbestendig maken van bestaande ontmoetingsplekken in de wijk. Hierbij gaat het om de locaties De Fontein en De Kemphaan.

Binnen het jongerenwerk zijn er verschillende locaties die intensief gebruikt worden door verschillende jongerenwerkpartijen, zoals 'the motion' voor de kinderen en jongeren in DLEES. Ook de Sperwer als locatie vraagt aandacht om aan te blijven sluiten bij de behoeftes van de doelgroep. Daarnaast is het behoudt van de ontmoetingslocaties voor jongeren, zoals de Push, Overkant, Mix, Madser en Fresh, van groot belang. Zo blijven we ontmoeting tussen jongeren stimuleren en faciliteren en dragen we bij aan een fijne en veilige plek.

We faciliteren het opbouwwerk **(I)**

Door het opbouwwerk in de stad te faciliteren, werken we aan krachtige, verbonden gemeenschappen waarin iedereen mee kan doen. Opbouwwerk activeert, verbindt en ondersteunt zowel het individu als groepen bewoners.

Met partners in de stad zorgen we voor kinder- en jongerenwerk **(I)**

We zorgen ervoor dat het kinderwerk en het jongerenwerk gefaciliteerd wordt. De inzet vindt plaats op stedelijk niveau, op wijkniveau en is zowel ambulant als locatiegebonden. Dit doen we in afstemming en in samenwerking met Veiligheid, Onderwijs en het Nationaal Programma Arnhem Oost. We gaan met partners het gesprek aan wat we verstaan onder het reguliere jongerenwerk en wat aanvullende activiteiten zijn. We streven ernaar om meerjarige subsidies toe te kennen aan de jongerenwerkpartijen die structureel subsidie ontvangen.

We faciliteren wijkcirkels **(I)**

Wijkcirkels zijn groepen van inwoners die elkaar laagdrempelig ondersteunen met hand- en spandiensten, waardoor hulpvragen vroegtijdig gesignaleerd worden en zwaardere zorg kan worden voorkomen. We zien steeds vaker dat inwoners zelf het initiatief nemen, eventueel met ondersteuning van SWOA. We gaan een toolkit en training ontwikkelen zodat deze trend zich door kan zetten. De preventieve en eenvoudig georganiseerde methode van wijkcirkels draagt bij aan de redzaamheid van inwoners.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Kengetal sociale cohesie	**5,80**		**5,80**		
Eenheid:	Het kengetal sociale cohesie geeft aan in hoeverre er sprake is van binding met de buurt en buurtbewoners.				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Actief als vrijwilliger	**28**		**31**		
Eenheid:	% inwoners dat actief is als vrijwilliger				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Kengetal emotioneel eenzaam	**2,80**		**2,90**		
Eenheid:	Het kengetal emotioneel eenzaam geeft aan in hoeverre inwoners onvoldoende netwerk om zich heen hebben zoals familie, vrienden, buren.				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Kengetal sociaal eenzaam	**2,70**		**2,70**		
Eenheid:	Het kengetal sociaal eenzaam geeft aan in hoeverre inwoners zich eenzaam voelen.				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Waardering aanbod voorzieningen ouderen	**27**		**25**		
Eenheid:	% Eens met de stelling voldoende voorzieningen voor ouderen				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Waardering aanbod voorzieningen jongeren	**23**		**17**		
Eenheid:	% Eens met de stelling voldoende voorzieningen voor jongeren				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Meer inwoners ervaren een sterk en zorgzaam netwerk **(D)**

De gemeente Arnhem streeft naar het versterken van sociale netwerken binnen de gemeenschap. Dit betekent dat inwoners zich ondersteund en verbonden voelen met elkaar, waardoor ze beter in staat zijn om elkaar te helpen en te zorgen voor elkaar.

We ondersteunen initiatieven en programma's die sociale interactie bevorderen, zoals buurtactiviteiten, vrijwilligerswerk, en mantelzorg. Het doel is om een omgeving te creëren waarin mensen zich veilig en gewaardeerd voelen, en waar ze gemakkelijk toegang hebben tot hulp en ondersteuning wanneer dat nodig is en hiermee een (grotere) zorgvraag voorkomen kan worden.

Samen met partners realiseren we uitvoering van het ouderenbeleid (I)

In 2025 is de beleidsnota ‘Op eigen wijze oud(er) worden in Arnhem’ door de gemeenteraad vastgesteld. Vervolgens heeft het college een uitvoeringsagenda ouderenbeleid 2025-2026 opgesteld. Het ouderenbeleid is in co-creatie met inwoners en partners in de stad ontwikkeld. Ook bij de uitvoering en doorontwikkeling hiervan in 2026 blijven inwoners en partners betrokken. Dit jaar gaan wij naast ons huidige aanbod voor ouderen aan de slag met projecten op de pijlers ‘meedoen & ontmoeten’, ‘gezond & fit’, ‘samen wonen, samen leven'. Daarnaast dragen we bij aan het ontwikkelen van nieuwe woonvormen voor ouderen, een krachtige samenwerking tussen zorg en welzijn, aan zorgzame buurten en bewustwording. Deze projecten dragen aantoonbaar bij aan het versterken van de veerkracht van ouderen, ze zijn leuk, worden integraal opgepakt en stimuleren effectieve en innovatieve samenwerking. Wij gebruiken een cyclische aanpak waarbij de projecten continue worden geëvalueerd en aangepast op basis van wat werkt. U wordt als raad jaarlijks meegenomen in de evaluatie.

We bevorderen vrijwilligerswerk (I)

In 2025 is de beleidsnota ‘Op eigen wijze oud(er) worden in Arnhem’ door de gemeenteraad vastgesteld. Vervolgens heeft het college een uitvoeringsagenda ouderenbeleid 2025-2026 opgesteld. Het ouderenbeleid is in co-creatie met inwoners en partners in de stad ontwikkeld. Ook bij de uitvoering en doorontwikkeling hiervan in 2026 blijven inwoners en partners betrokken. Dit jaar gaan wij naast ons huidige aanbod voor ouderen aan de slag met projecten op de pijlers ‘meedoen & ontmoeten’, ‘gezond & fit’, ‘samen wonen, samen leven'. Daarnaast dragen we bij aan het ontwikkelen van nieuwe woonvormen voor ouderen (opgave 1 ‘Wonen eerst’ transformatie sociaal domein), een krachtige samenwerking tussen zorg en welzijn (opgave 5 ‘Zorg en welzijn in de vorm van netwerksamenwerking’), aan zorgzame buurten en bewustwording. Deze projecten dragen aantoonbaar bij aan het versterken van de veerkracht van ouderen, ze zijn leuk, worden integraal opgepakt en stimuleren effectieve en innovatieve samenwerking. Wij gebruiken een cyclische aanpak waarbij de projecten continue worden geëvalueerd en aangepast op basis van wat werkt. U wordt als raad jaarlijks meegenomen in de evaluatie.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Mantelzorg	**14**		**14**		
Eenheid:	% inwoners dat het afgelopen jaar mantelzorg heeft gegeven				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Arnhem is gastvrij voor vluchtelingen en biedt een vangnet voor wie het nodig heeft (A)

Arnhem is een gastvrije stad. Met alle onrust in de wereld, nemen wij onze verantwoordelijkheid door mensen die gevlucht zijn op te vangen op een manier die bij en in Arnhem past. Dat is ruimhartig, menswaardig en toekomstbestendig. We bieden vluchtelingen (met en zonder papieren) en ontheemden perspectief. Ongeacht iemands status.

We zetten erop in dat meer Arnhemmers een veilige, stabiele en stevige basis hebben. Vanuit deze basis proberen we huiselijk geweld en kindermishandeling zoveel als mogelijk te voorkomen en daar waar dat nodig is aan te pakken. Waar nodig bieden we ambulante hulp en begeleiding aan slachtoffers van huiselijk geweld. Mocht dit onvoldoende veiligheid bieden, is er mogelijkheid tot opvang. De druk op de vrouwenopvang is hoog.

Mensen die gevlucht zijn krijgen een zachtere landing in Arnhem (D)

Vluchtelingen heten wij welkom in Arnhem. Wij helpen ze met wonen, werken, geld, opleidingen, sport en gezondheid zodat ze mee kunnen doen in onze Arnhemse samenleving. We bouwen aan een stevig fundament om vluchtelingen de mogelijkheid te bieden aan hun toekomst te werken. We streven naar verbinding in wijken, met partners en al onze inwoners door in te zetten op ontmoetingen waarmee we de zelfredzaamheid van nieuwkomers bevorderen.

De opvang van Oekraïense vluchtelingen is een gemeentelijke taak, gefinancierd door het Rijk. Hoewel het bieden van opvang aan vluchtelingen in principe aan het Rijk is en door het Rijk gefinancierd moet worden, nemen we hier als gemeente ook een actieve rol in.

We vangen mensen die gevlucht zijn ruimhartig, menswaardig en toekomstbestendig op (I)

Er zijn verschillende locaties aangewezen als toekomstbestendige opvangplekken in de vaste voorraad van COA. Naast de bestaande locaties aan de Groningensingel, de Elderhofsweg, Amsterdamseweg, Frombergstraat en Velperweg, gaat het om twee nieuw te ontwikkelen locaties in Rijnpark fase 1 en fase 2. Daarnaast worden er in 2025 en 2026 voorbereidingen getroffen voor een nieuwe tijdelijke locatie aan de Heijenoordsweg en worden bestaande tijdelijke locaties (Nieuwe Kade, Postillionhotel en NH Rijnhotel) voortgezet. De locatie Old Dutch aan het Stationsplein is per 1 juli 2025 beëindigd.

Oekraïense ontheemden worden opgevangen in Schuytgraaf (Marasingel) , Presikhaaf (Doorwerthlaan) en aan en aan de Nieuwe Kade. In aan de Kemperbergerweg in Schaarsbergen zijn daar in juni 2025 een paar plekken aan toegevoegd, en aan de Marga Klompélaan in Rijkerswoerd wordt begin september 2025 een grote nieuwe opvanglocatie geopend. Ook in 2026 zullen we bezig zijn met de opstart ervan. Voorbereidingen worden bovendien

getroffen voor een locatie aan Kramersgildeplein in Presikhaaf, die naar verwachting tegen de zomer van 2026 geopend wordt.

Aan de taakstelling voor zowel opvang van asielzoekers in het kader van de spreidingswet, als voor de opvang van Oekraïense ontheemden, wordt in Arnhem zeer ruim voldaan.

Ondanks onze inspanningen, is er wel een achterstand in de taakstelling voor de huisvesting van statushouders. We zetten ons maximaal in om die achterstanden in te lopen. Met de drie grootste woningcorporaties hebben we hierover afspraken gemaakt.

We helpen vluchtelingen met meedoen in Arnhem (I)

Meedoen vanaf dag één
Iedereen die in Arnhem wordt opgevangen krijgt, binnen geldende kaders, de mogelijkheid om mee te doen vanaf dag één. We voeren gesprekken met iedereen die daar behoefte aan heeft, om te bespreken waar de behoefte ligt. Zo kunnen we maatwerk bieden. Op basis van dit onderzoek zetten we ook extra in op (bestaand) aanbod. We doen dit in samenwerking met ketenpartners en Arnhemmers. Daarnaast startten we in september 2025 met Connect, een ontmoetingsplek in Rozet waar alle Arnhemmers terecht kunnen voor lunch, maar ook activiteiten zoals taal, werk, sport en cultuur. In 2026 zullen we hier verder vorm aan geven en het aanbod en de samenwerking verder verstevigen.

Asielzoekers
Ook voor mensen die nog in afwachting zijn van hun verblijfsstatus, zetten wij ons volop in zodat zij kunnen meedoen in onze stad. Ook al verblijven zij tijdelijk in Arnhem. Dit draagt bij aan hun zelfstandigheid en een snellere integratie. Dit doen we binnen de huidige landelijke kaders en mogelijkheden die er zijn.

We zorgen dat mensen met een verblijfsvergunning inburgeren (I)

Nieuwkomers
Zodra vluchtelingen een status hebben starten zij met het inburgeringstraject. We hebben als uitgangspunt om vanaf de koppeling aan de gemeente Arnhem in te zetten op de belangrijkste componenten voor inburgering, namelijk taal, werk en deelname in de Nederlandse maatschappij. We bieden daarbij de juiste en benodigde ondersteuning en zorg en houden regie op het gehele proces. Het opstellen van een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie voor iedere nieuwkomer helpt ons daarbij. Hier gaan we in 2026 mee verder. In 2025 zijn we met nieuwe samenwerkingen gestart voor de Z en B1 route gestart en deze zullen in 2026 verder vorm krijgen. Afspraken met de onderwijsroute zijn verlengd tot 31-12-2026. Dat betekent dat in de eerste periode van 2026 voorbereidingen zullen getroffen voor het vervolg.

Oudkomers
In 2023 hebben we een, 3-jarige, Europese subsidie (AMIF) toegekend gekregen om ongeveer 300 oudkomers, die onder de oude wet inburgering vallen, extra te ondersteunen in hun integratie en hiermee een aanbod voor de toekomst te creëren. Afgelopen periode is de samenstelling van de doelgroep aangepast en zijn ook nieuwkomers toegevoegd aan dit project. We blijven hiermee binnen de gestelde voorwaarden en doelstellingen.
Met meerdere externe partners, zoals Scalabor, Newbees en collega's zetten we in op een brede ontwikkeling op meerdere leefdomeinen zoals gezondheid, sport, werk en financiën. Dit doen we middels een cultuursensitieve benadering door sleutelfiguren uit de wijk in te zetten. In 2026 loopt het project ten einde en zullen we het project evalueren waarbij we de successen van het project in de dagelijkse dienstverlening laten landen.

Minder mensen hoeven gebruik te maken van het passend vangnet (D)

Wij hebben de ambitie dat 'Niemand op straat hoeft te slapen of in een onveilige thuissituatie hoeft te leven'. Onze focus ligt bij het zoveel mogelijk voorkomen dat opvang nodig is en bij het bieden van een perspectief. Als opvang toch nodig is, wordt snel opvang en persoonsgerichte ondersteuning geboden, gericht op duurzame uitstroom. Nazorg is belangrijk om terugval te voorkomen. Dit geldt voor iedereen die zich in een kwetsbare situatie bevindt en opvang behoeft.

Vluchtelingen van waar ook ter wereld vangen we ruimhartig en gastvrij op. Ook mensen zonder documenten willen we toekomstperspectief bieden.

We brengen in kaart wat we nu al doen, we bespreken met ketenpartners, andere gemeentes en ervaringsdeskundigen wat we daar bovenop zouden kunnen, welke kansen en uitdagingen zich kunnen voordoen en hoe we de beschikbare financiële middelen zo doelmatig mogelijk kunnen inzetten.

We zorgen voor een sterk netwerk in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling (I)

Arnhem is centrumgemeente voor de regio Arnhem-Achterhoek. In de regio zetten we in op preventie van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit doen we samen met onze regionale en lokale ketenpartners. Denk hierbij aan regiogemeenten, de sociale wijkteams, Veilig Thuis, jeugdgezondheidszorg, teams leefomgeving, jeugdzorgaanbieders en Moviera. Waar nodig bieden we ambulante hulp en begeleiding aan slachtoffers van huiselijk geweld. Mocht dit onvoldoende veiligheid bieden, is er mogelijkheid tot opvang. De druk op de vrouwenopvang is hoog. Ook creëren we bewustwording in de gemeente met onder andere acties tijdens de jaarlijkse internationale campagne Orange the World, de dag tegen de ouderenmishandeling en de week tegen kindermishandeling. Daarnaast bieden we hulp aan slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling. We versimpelen het complexe veiligheidsnetwerk rondom het gezin door voor doelgroep 0 tot 100 integraal samen te werken, waarbij één gezicht in het gezin aanwezig is. Samen met Veilig Thuis, Sociale Wijkteams, Jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming wordt via een Toekomsttuin deze nieuwe werkwijze beproefd. Dit valt onder het Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming.

We zetten in op het voorkomen van dakloosheid (I)

Het Nationaal Actieplan Dakloosheid 'Eerst een Thuis' heeft de ambitie dat in 2030 dakloosheid is beëindigd en iedereen een Thuis heeft. Een van de actielijnen is Preventie: het voorkomen van dakloosheid. In het regionale en lokale uitvoeringsplan Maatschappelijke Opvang (en Beschermd Wonen/Beschermd Thuis) worden op deze actielijn een aantal inspanningen benoemd, waaronder:

- Inzet herstelondersteuning: het versterken van zelfredzaamheid met laagdrempelige hulp en ondersteuning
- Versterken begeleiding/nazorg door ervaringsdeskundigen ter voorkoming van terugval en het realiseren van duurzame uitstroom
- Vormen van een lokale opvangalliantie, zodat effectiever beleid gevoerd kan worden gericht op het voorkomen en uitbannen van dakloosheid.
- Voortzetten Opvang dakloze kwetsbare EU-burgers (gestart juli 2024 voor twee jaar; besluit nemen over voortzetting, eventueel door deelname aan landelijke pilot vanaf 2026)
- Voortzetten pilot ‘Financiële Vleugels’ (Nationaal Programma Arnhem-Oost): leef- en leergeld voor (dreigend) dakloze jongeren (gestart november 2024 voor twee jaar)
- Voortzetten proef 22-uursopvang (gestart januari 2025 voor twee jaar)

In het kader van monitoring sluiten we naast de reeds beschikbare reguliere regionale en lokale monitoring aan op de landelijke monitor Dakloosheid die onderdeel is van de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein (GMSD). Deze monitor omvat gegevens over het aantal dak- en thuislozen, tijd tot opvang (zowel direct als langdurig), duur van opvang (zowel direct als langdurig), mate van terugval en aantal gerealiseerde woonplekken t.b.v. uitstroom uit de maatschappelijke opvang.

Arnhem is een inclusieve stad waar iedereen de kans krijgt om volwaardig deel te nemen aan de samenleving (A)

Deze ambitie realiseren we via onderstaande doelen en inspanningen.

Meer inwoners en collega's ervaren dat (on)zichtbare verschillen geen verschil maken in hoe we elkaar behandelen (D)

Dit hoofddoel hebben we opgedeeld in drie subdoelen:

- (Minderheids)groepen - zoals genoemd in Artikel 1 van de Grondwet – voelen zich (meer) gehoord, gezien en veilig;
- Inwoners en medewerkers die niet tot deze (minderheids)groepen, zijn zich (meer) bewust van de eigen bevoorrechte positie en zetten zich in voor een inclusieve samenleving en organisatie;
- Arnhemse organisaties – waaronder ook de gemeentelijke organisatie - en bedrijven zetten zich in om inclusie en diversiteit in hun organisatie/bedrijf (meer) te bevorderen en om hun bijeenkomsten, locaties, diensten en producten (meer) toegankelijk en inclusief te maken.

Dit hebben we vertaald naar vier focuspunten. Drie focuspunten hebben betrekking op de stad, het vierde is specifiek gericht op de eigen, gemeentelijke organisatie:

STAD

1. We werken aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme;
2. We versterken de positie van inwoners met een beperking;
3. We maken met onze samenwerkingspartners en andere Arnhemse organisaties werk van inclusie en diversiteit

GEMEENTELIJKE ORGANISATIE

4. We werken aan een gemeentelijke organisatie die een afspiegeling is van de Arnhemse beroepsbevolking en waar alle medewerkers zichzelf kunnen zijn en zich gezien, gehoord en veilig voelen.

In de aanpak staan twee principes centraal:

- *A. 'Niets over hen, zonder hen'*
  Beleid en (uitvoerings)plannen maken we altijd met vertegenwoordigers uit de betreffende groep Arnhemmers. Dit geldt ook over het volgen van de uitvoering en het eventueel bijsturen daarvan.
- *B. Duurzame borging*

Het onderwerp inclusie en diversiteit raakt veel organisatieonderdelen binnen de gemeentelijke organisatie en veel Arnhemse organisaties en bedrijven. Onze inzet is gericht op een duurzame borging van het onderwerp door:
* altijd te investeren in bewustwording en kennis ter bevordering van de intrinsieke motivatie en, waar mogelijk, te zorgen voor vastlegging in processen en procedures,
* passende vormen voor monitoring te ontwikkelen (bijv. de indeling initiatief-, ontwikkel- en beheerfase), omdat de effecten van de inspanningen m.b.t. inclusie en diversiteit zich maar heel beperkt in cijfers laten uitdrukken.

We werken aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme (I)

Artikel 1 Grondwet
We focussen ons vooral op drie gronden uit Artikel 1 van de Grondwet, namelijk 'ras' (herkomst/huidskleur), 'seksuele gerichtheid en geslacht' (seksuele gerichtheid en genderidentiteit) en 'handicap' (beperking). Daarnaast zetten we ons op een aantal thema's in op alle gronden, zoals bij het tegengaan van arbeidsmarktdiscriminatie en het tegengaan van verdergaande polarisatie op inclusiethema's.

Herkomst en huidskleur
We werken aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie op basis van herkomst/huidskleur door de werkgroep 'Arnhem tegen Racisme' te faciliteren. Als gemeente Arnhem nemen wij ook deel aan deze werkgroep. In 2026 willen we samen met deze werkgroep een agenda (met speerpunten) presenteren. Daarnaast werken we aan een aanpak tegengaan moslimdiscriminatie. We besteden aandacht aan de doorwerking van het koloniaal en slavernijverleden. In 2026 gaan we onder andere verder met onze inspanningen voor een Arnhemse educatiemethode over het (Arnhemse) koloniaal en slavernijverleden.

Seksuele gerichtheid en genderidentiteit
Ook werken we aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie op basis van seksuele gerichtheid en genderidentiteit. Dit doen we samen met onze partners in de werkgroep van 'het Arnhemse Regenboogoverleg'. Door middel van de speerpunten Veiligheid, Zorg en welzijn, Specifieke aandachtsgroepen, Zichtbaarheid en Educatie uit de Regenboogagenda 2023-2026 zetten we in op maatregelen om de acceptatie en veiligheid van deze gemeenschap te vergroten. In de Regenboogagenda benoemen we per speerpunt de beoogde resultaten en inspanningen. In 2026 starten we met het evalueren van de Regenboogagenda 2023-2026 en bereiden we ons voor op een nieuwe Regenboogagenda. Daarnaast verwachten we dat het jaarprogramma Roze Zaterdag Arnhem 2027 (dat start vanaf oktober 2026) bijdraagt aan de zichtbaarheid en acceptatie van de lhbtiqa+ gemeenschap in Arnhem.

Alle gronden
Bij een aantal inspanningen focussen wij op het voorkomen en tegengaan van discriminatie op basis van alle gronden. Zo werken we aan een aanpak tegen verdergaande polarisatie en werken we aan de ontwikkeling van een 'tool' voor Arnhemse VO- en Mbo-scholen om een inclusief en veilig schoolklimaat te stimuleren. In 2026 leveren we het actieplan 'tegengaan arbeidsmarktdiscriminatie' op en starten we met de uitvoering van bijbehorende inspanningen. De pilot Arnhemse coördinator tegen discriminatie en racisme (ACDR) krijgt een vervolg. De nieuwe rol is, mede op basis van feedback van onze partners, meer ingericht op het versterken en zichtbaar maken van initiatieven en activiteiten in Arnhem die gericht zijn op het tegengaan van discriminatie en racisme.

Beperking
Hoe we discriminatie op basis van beperking voorkomen en tegengaan beschrijven we bij de Inspanning/focuspunt 2: 'We versterken de positie van inwoners met beperking'.

Beoogde resultaten:
- In 2026 starten we met de uitvoering van het actieplan tegengaan moslimdiscriminatie. Dit als uitvoering van motie 24M142.
- In 2026 wordt het (regionale) plan tegengaan Arbeidsmarktdiscriminatie opgesteld en starten we met de uitvoering hiervan. In dit plan hebben we ook aandacht voor de positie van moslima's op de arbeidsmarkt, waartoe in motie 24M109g wordt opgeroepen..
- In 2026 starten we met het jaarprogramma Roze Zaterdag 2027.
- In 2026 gaat de nieuwe ACDR van start met het versterken en zichtbaar maken van Arnhemse initiatieven en activiteiten.
- In 2026 presenteert de werkgroep 'Arnhem tegen Racisme' de Anti-racismeagenda voor de komende jaren. Dezelfde werkgroep onderzoekt en adviseert hoe hierin ook de aanpak en bestrijding van afrofobie en antizwartracisme (zie ook motie 25M141) een plek kan krijgen.
- In 2026 starten we met een pilot van de Arnhemse educatiemethode over het slavernijverleden.

We versterken van de positie van Arnhemmers met een beperking (I)

Bij een beperking kan het gaan om een fysieke of mentale beperking (het VN-verdrag Handicap gaat uit van mensen met een lichamelijke, verstandelijke, zintuiglijke beperking, chronische ziekte of psychische kwetsbaarheid). De focus ligt tot op heden in sterke mate op Arnhemmers met een fysieke beperking.
We zetten in op veertien (levens)terreinen, zie hiervoor de recente raadsbrief 'Update versterken positie inwoners met een beperking'.

Deze inspanning raakt veel organisatieonderdelen binnen de gemeentelijke organisatie en organisaties in de stad. Met het oog op een duurzame borging maken we gebruik van een indeling in fasen: initiatief-, ontwikkel- en beheerfase. Iedere fase kent een eigen set aan maatregelen/ werkzaamheden:

- Handhaving, Veiligheid, Mobiliteit, Wonen en Zorg bevinden zich in de 'initiatieffase'.
- Onderwijs bevindt zich gedeeltelijk in de 'initiatieffase' en gedeeltelijk in de 'ontwikkelfase'.
- Werk & Inkomen, Economie, Sport, Evenementen, Openbare Ruimte en Vastgoed bevinden zich in de 'ontwikkelfase'.
- Verkiezingen en Communicatie bevinden zich in de 'beheerfase'.

Beoogde resultaten
Onderstaand ligt de focus de beoogde resultaten voor de (levens)terreinen die zich in de initiatieffase bevinden. De resultaten voor de (levens)terreinen in de ontwikkel- en beheerfase worden meegenomen in andere, veelal reguliere verantwoordingsdocumenten.

- In 2026 starten we samen met een werkgroep bestaande uit vertegenwoordiging van schoolbesturen met het uitvoeren van een Arnhemse opdracht voor inclusief onderwijs.
- In 2026 starten we samen met corporaties en huurdersverenigingen met het uitvoeren van de prestatieafspraken 2025-2029 over toegankelijkheid.
- In 2026 blijven we structureel met betrokken partijen in gesprek over de behoeften van mensen met een levenslange en levensbrede beperking bij zorg en ondersteuning. Om zo via patronen die volgen uit casuïstiek te bekijken wat aanleiding vormt om beleidsregels op onderdelen aan te passen.

We maken met onze samenwerkingspartners en andere Arnhemse organisaties werk van diversiteit en inclusie (I)

We vinden het belangrijk dat onze samenwerkingspartners en andere Arnhemse organisaties zich inzetten voor een inclusieve en diverse organisatie en dienstverlening. Doel is dat we afspraken maken met alle samenwerkingspartners die we hebben (verbonden partijen, subsidierelaties en inkooprelaties) over inclusie en diversiteit. En dat deze afspraken terug te vinden zijn in de verantwoording. Ook coördineren we het stedelijk netwerk 'Diversiteitsreis', waarin nu ongeveer 30 organisaties deelnemen.

Beoogde resultaten:

- In 2026 blijven alle betreffende verbonden partijen inclusie- en diversiteitsbeleid actief meenemen in hun verantwoordingssystematiek.
- In 2026 leggen we afspraken over inclusie en diversiteit vast in de subsidiebeschikking en verantwoording van al onze structurele subsidierelaties.
- In 2026 maken we ook voor incidentele subsidies afspraken over inclusie en diversiteit .
- In 2026 nemen we bij een aantal aanbestedingen voorwaarden over inclusie en diversiteit op.
- Verdere inhoudelijke ontwikkeling en groei van het netwerk 'Diversiteitsreis'.

We werken aan een organisatie die een afspiegeling is van Arnhem en waar medewerkers zichzelf kunnen zijn en zich gezien en gehoord voelen (I)

Met een inclusieve en diverse organisatie kan de gemeente Arnhem haar werk voor de stad beter uitvoeren én een betere werkgever zijn voor alle medewerkers. We blijven daarom werken aan een organisatie waar medewerkers gezien en gewaardeerd worden en zichzelf kunnen zijn. De beweging die we maken is positief. Tegelijkertijd hebben trajecten waarin we gedrag en cultuur willen veranderen tijd, aandacht en zorgvuldigheid nodig. We zijn bezig om de komende jaren de opgave meer te verankeren in alle clusters. Belangrijke elementen daarin zijn de inclusie-clusterplannen, de beschikbare data op het gebied van Inclusie en Diversiteit (trends en knelpunten) en de cluster-'routekaart' (wat is nodig om te versnellen, om succesvol te zijn en om te borgen).

Een belangrijke faciliterende rol is hierbij - organisatiebreed - weggelegd voor de afdeling P&O. Denk aan onder meer de gemeentepool, oordeelvrij werven en selecteren en het aanbod voor leren en ontwikkelen.

We zetten in op een bredere beweging binnen de hele organisatie, 'top-down' en ook 'bottom-up'. We stimuleren medewerkers om zelf initiatief te nemen en faciliteren dat. Zo heeft een aantal collega's het initiatief genomen voor het vieren van Chanoeka en de Iftar. Er is een mooie beweging ontstaan rond het thema neurodiversiteit: als gevolg van het via interne kanalen delen van ervaringen van een medewerkster en haar leidinggevende hebben zich

medewerkers gemeld die een netwerk willen starten. Op deze manier groeien inclusie en diversiteit steeds meer uit tot iets wat van én voor iedereen binnen de organisatie is.

Beoogde resultaten:

- In 2026 zijn we minimaal één procentpunt gegroeid ten opzichte van 2025 in de vertegenwoordiging van medewerkers met een afkomst buiten Europa organisatiebreed én in de schalen 11 en hoger.
- In 2026 hebben we, waar nodig, aanpassingen gedaan aan ruimtes en/of faciliteiten om de (kantoor)gebouwen toegankelijker en inclusiever te maken.
- In 2026 is er een medewerkersnetwerk (vanuit verschillende diversiteitsdimensies)
- Als vervolg op de pilot Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme (zie raadsbrief) is voor ten minste de helft van alle clusters een proces doorgelicht.
- De gemeentelijke communicatie is steeds inclusiever, in woord en beeld.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Meer veerkracht bij onze inwoners	**18.440**	**1.193**	**204**	**745**
Inwoners ervaren grip op hun leven	314	0	0	0
Meer inwoners kijken naar elkaar om	16.883	1.102	204	682
Een sterk en zorgzaam netwerk	1.243	91	0	64
Gastvrije stad met een sterk vangnet	**36.206**	**4.024**	**90**	**1.916**
Zachtere landing voor vluchtelingen	9.144	3.050	40	738
Een passend vangnet	27.063	974	50	1.178
Inclusief Arnhem	**2.067**	**0**	**500**	**225**
Inclusief Arnhem	2.067	0	500	225
Overige	**1.341**	**0**	**0**	**0**
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	1.341	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	**58.055**	**5.217**	**794**	**2.887**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	67.277	48.295	55.697	58.055	53.699	52.081	50.318
Baten	26.806	3.830	9.362	5.217	4.313	4.313	4.312
Saldo lasten en baten	***-40.471***	***-44.465***	***-46.336***	***-52.838***	***-49.387***	***-47.768***	***-46.006***
Toevoegingen aan reserves	6.759	736	1.841	794	294	294	294
Onttrekkingen aan reserves	4.119	3.356	5.567	2.887	2.030	2.006	825
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-2.640***	***2.620***	***3.726***	***2.093***	***1.736***	***1.712***	***531***
Gerealiseerd resultaat	**-43.110**	**-41.845**	**-42.610**	**-50.745**	**-47.651**	**-46.056**	**-45.474**

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**2.357**	**-1.998**	**-3.617**	**-5.379**
Inwoners ervaren grip op hun leven	Verschil ontstaat door nominale en areale indexatie.	9	9	9	9
Meer inwoners kijken naar elkaar om	Voor het planmatig onderhoud van Willemsplein 1 (Willemeen) is €361.000 opgenomen, gedekt uit de bestemmingsreserve Vastgoed. Het resterende verschil van €2,6 miljoen komt door de structurele borging van het Jongerenwerk (€1,2 miljoen), hogere kapitaalslasten (€750.000) en investeringen in de Sociale Basis (€650.000). In 2027 vervallen de SPUK-middelen (€560.000) en incidentele uitgaven voor NPAO (€300.000) en onderhoud Willemeen (€361.000). Vanaf 2028 vallen investeringen in de Sociale Basis (€1.000.000) deels weg en is €175.000 incidenteel toegekend aan het Jongerenwerk.	2.976	1.593	363	405
Een sterk en zorgzaam netwerk	Het verschil is het gevolg van drie factoren: een indexatie van €30.000, een structurele uitvoeringslast van €91.000 door invoering van het subsidiebureau in 2025, en het aflopen van de SPUK GALA-regeling na 2026. Hierdoor ontstaat in 2027 een verschil ten opzichte van eerdere jaren.	-4	-161	-161	-161
Zachtere landing voor vluchtelingen	In 2025 waren incidentele middelen begroot voor de SPUK inburgering en onderwijsroute (+/- € 1,7 miljoen) en voor de nieuwe opvanglocatie voor vluchtelingen uit Oekraine aan de Kramersgildeplein een eenmalige SPUK voor transitiekosten van € 1,8 miljoen. De hiermee samenhangende ontvangst van het Rijk is ook zichtbaar in de baten. Vanaf 2026 lopen de kapitaallasten en daarmee de begrote lasten op de opvanglocaties af, waardoor het budget in de begroting ook afneemt vanaf 2026.	-3.326	-3.786	-3.806	-4.897
Een passend vangnet	De begroting stijgt in 2026 met € 2,9 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door extra budgetten vanaf 2026 voor onder andere straatcoaches, 22-uurs opvang, jongerenwerk, een stijgend aantal meldingen Veilig Thuis en de uitbreiding van capaciteit rondom maatschappelike opvang. Daarnaast is in 2026 eenmalig budget opgenomen voor onder andere CAO compensatie maatschappelike opvang en opvang van EU-burgers. in 2027 en verder daalt het budget als gevolg van het wegvallen van de in 2026 toegekende incidentele budgetten en het verlagen van de subsidie van het Leger des Heils. Onder andere door het verder afbouwen van deze subsidie neemt het budget ook in 2028 verder af. Daling in 2029 wordt met name veroorzaakt door het wegvallen van het eerder benoemde budget voor de uitbreiding van capaciteit rondom maatschappelijke opvang.	2.926	1.240	839	93
We behandelen elkaar gelijk	Het restant van de ophoging van de lasten in 2026 is het gevolg van indexering nominaal en areaal.	-262	-932	-900	-868
Overig	De verhoging van €39.000 vanaf 2026 is de indexering op verschillende subsidies.	39	39	39	39

Baten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-4.145**	**-5.049**	**-5.049**	**-5.049**
Meer inwoners kijken naar elkaar om	De daling wordt veroorzaakt omdat de spuk middelen GALA in 2026 worden afgebouwd	-122	-623	-623	-624
Een sterk en zorgzaam netwerk	De daling wordt veroorzaakt omdat de spuk middelen GALA in 2026 worden afgebouwd	-10	-102	-102	-102
Zachtere landing voor vluchtelingen	In 2025 waren incidentele middelen begroot voor de SPUK inburgering en onderwijsroute (+/- € 1,7 miljoen) en voor de nieuwe opvanglocatie voor vluchtelingen uit Oekraine aan de Kramersgildeplein een eenmalige SPUK voor transitiekosten van € 1,8 miljoen. De hiermee samenhangende lasten zijn ook zichtbaar in de lasten.	-4.012	-4.324	-4.324	-4.324
Toevoegingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-1.047**	**-1.547**	**-1.547**	**-1.547**
Zachtere landing voor vluchtelingen	De dekking van de investering in de opvang locatie vluchtelingen uit Oekraine aan de Kramersgildeplein van € 1,0 komt uit de bestemmingsreserve Inburgering, integratie en Asiel. Dit wordt vervolgens toegevoegd in de reserve Kapitaallasten, eenmalig in 2025.	-1.047	-1.047	-1.047	-1.047
We behandelen elkaar gelijk	De afname betreft het budget voor inclusieve hoofdlooproutes en speeltuinen welke loopt tot en met 2026.	0	-500	-500	-500
Onttrekkingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-2.680**	**-3.537**	**-3.561**	**-4.742**
Meer inwoners kijken naar elkaar om	In 2026 is € 361.000 gereserveerd voor aanvullende maatregelen planmatig onderhoud Willemsplein 1 (Willemeen), met dekking uit het BR Vastgoed. Verder is in 2025 € 300.000 onttrokken uit het BR Perspectief voor Jeugd, en in 2026 en 2027 telkens € 130.000.	88	-272	-457	-413
Een sterk en zorgzaam netwerk	Er vinden in 2025 en 2026 incidentele ontrekkingen plaats t.b.v. regeling burgerkracht.	-28	-91	-91	-91
Zachtere landing voor vluchtelingen	De dekking van de investering in de opvang locatie vluchtelingen uit Oekraine aan de Kramersgildeplein van € 1,0 komt uit de bestemmingsreserve Inburgering, integratie en Asiel. Dit wordt vervolgens toegevoegd in de reserve Kapitaallasten, eenmalig in 2025. In 2028 vindt een eenmalige onttrekking plaats het de reserve ter dekking van opvang en toekomstplan vluchtelingen, toegekend bij de perspectiefnota 2025.	-921	-921	-370	-1.450
Een passend vangnet	In 2025 is een eenmalige onttrekking nodig uit de bestemmingsreserve beschermd en weerbaar van € 2,0 ter dekking van vrouwenopvang en huiselijk geweld. Vanaf 2026 is een ontrekking van deze grootte niet nodig. Uit dezelfde reserve wordt voor de jaren 2026 tot en met 2028 € 200.000 onttrokken ten behoeve van het stijgende aantal meldingen Veilig Thuis. Vanaf 2027 wordt er geen € 500.000 meer onttrokken voor de daklozen. Wel wordt er vanaf 2027 € 184.000 uit de reserve onttrokken ter dekking van aanpak seksuele intimidatie. Dekking voor uitbreiding op het stoelenproject van € 320.000 vindt vanaf 2028 niet meer plaats. Hetzelfde geldt voor de dekking van de ervaringsdeskundige maatschappelijke opvang van € 75.000.	-1.774	-2.083	-2.473	-2.618
We behandelen elkaar gelijk	De afname betreft de budgetoverhevelingen 2024 welke zijn verdeeld over 2025 en 2026.	-45	-170	-170	-170
Totaal mutaties		**-8.135**	**-5.041**	**-3.446**	**-2.865**

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

We werken op het gebied van Welzijn samen met onder andere Rijnstad, SWOA, MvT, AM support, Presikhaaf University en buurthuizen.
Vanuit Inclusie gaat het om Vizier, Arnhem platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg), Bijzonder in Arnhem, InDifferent, COC, Stichting Comité 30 juni-1 juli Arnhem.
De klankbordgroepen in het kader van de Inclusieagenda VN-verdrag Handicap en het actieplan Vrij zijn in Arnhem zijn vanuit hun betrokken- en ervaringsdeskundigheid belangrijke partners als het gaat om meedenken en prioritering.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Eindevaluatie Minder Opvang Beter Leven;
- Actieprogramma Dak- en thuisloze jongeren;
- Kamerbrief over Een (t)huis, een toekomst, De aanpak van dak- en thuisloosheid;
- Plan van Opvang naar wonen ;
- Herijking welzijnsopdracht. Samen werken aan een sterke sociale basis. Richtinggevende notitie;
- Meedoen en Thuis voelen, een nieuw bestaan in Arnhem;
- Arnhemse Standaard Toegankelijkheid;
- Uitvoeringsplan Inclusief Arnhem;
- Actieplan Vrij zijn in Arnhem;
- Uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap Arnhem en Update versterken positie inwoners met een beperking;
- Regenboogagenda 2023-2026;
- Nationaal Actieplan Dakloosheid.
- Regiovisie Samen Veilig 2024-2028

Gezondheid en Sport

Ambitie

Alle Arnhemmers gezond en fit'



Meer Arnhemmers voldoen aan de beweegrichtlijn en minder Arnhemmers hebben overgewicht

- We stimuleren sport in de openbare ruimte
- We stimuleren Arnhemmers om gezond te eten en drinken
- We stimuleren specifieke doelgroepen extra om naar vermogen te kunnen sporten en bewegen
- We helpen verenigingen en andere beweegaanbieders vitaal en toekomstbestendig te zijn
- We zorgen dat de stad en de breedtesport optimaal profiteert van de aanwezigheid van topsport(evenementen)

Meer kinderen hebben een Kansrijke Start

- We zetten in op een vroegtijdige signalering van (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie
- We zorgen voor passende ondersteuning voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie
- We versterken de samenwerking in het netwerk

Meer Arnhemmers groeien op in een rookvrije omgeving

- We stimuleren laagdrempelige, wijkgerichte en integrale initiatieven voor het stoppen met roken
- Op plekken waar vaak kinderen en jongeren komen, zetten we in op een rookvrije omgeving

Terugdringen van alcohol- en drugsgebruik

- We richten ons op preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen

Meer Arnhemmers ervaren goede mentale gezondheid

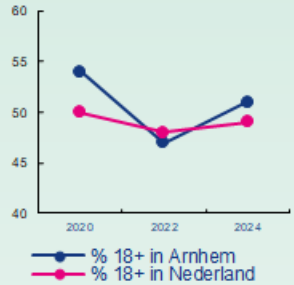
- We ontwikkelen een integrale aanpak van mentale gezondheid
- We versterken de Arnhemse aanpak suïcidepreventie



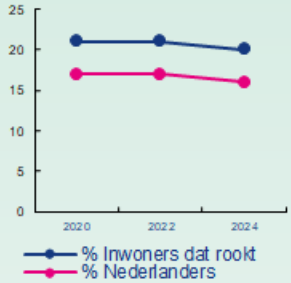
Cijfers en indicatoren

- Percentage Arnhemmers (18+) die voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. Het percentage nam sterk af tijdens corona, maar is omhoog bewogen.
- Het percentage Arnhemmers die rookt neemt af. Het Arnhemse percentage ligt iets boven het landelijke percentage.
- Het percentage Arnhemmers die voldoet aan het alcoholrichtlijn is toegenomen.
- Percentage jonge Arnhemmers (15-25) met een goede ervaren mentale gezondheid. Dit jaar is de eerste rapportage

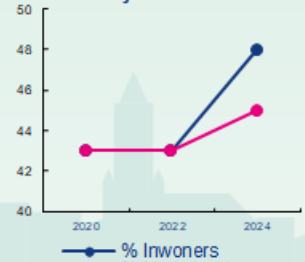
1. Arnhemmers die voldoen aan NNGB



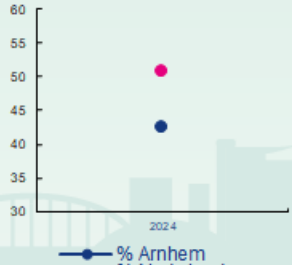
2. Arnhemmers die roken



3. Arnhemmers die voldoen aan alcoholrichtlijn



4. Jong volwassenen met goede mentale gezondheid



Samenvatting Doelenboom Gezondheid en sport

Ambitie	Doel	Inspanning
Alle Arnhemmers gezond en fit	Meer Arnhemmers voldoen aan de beweegrichtlijn en minder Arnhemmers hebben overgewicht	We stimuleren sporten in de openbare ruimte
		We stimuleren Arnhemmers om gezond te eten en te drinken
		We helpen verenigingen en andere beweegaanbieders vitaal en toekomstbestendig te zijn
		We stimuleren specifieke doelgroepen Arnhemmers extra om naar vermogen te kunnen sporten en bewegen
		We zorgen dat de stad en de breedtesport optimaal profiteert van de aanwezigheid van topsport(evenementen)
	Meer Arnhemse kinderen een Kansrijke Start	We zetten in op vroegtijdige signalering van (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie
		We zorgen voor een passend aanbod aan ondersteuning voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie
		We versterken de samenwerking in het netwerk
	Meer Arnhemmers groeien op in een rookvrije omgeving	We stimuleren laagdrempelige, wijkgerichte en integrale initiatieven voor stoppen met roken
		Op plekken waar vaak kinderen en jongeren komen, zetten wij in op een rookvrije omgeving
	Het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik	We richten ons op preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen
	Meer Arnhemmers ervaren goede mentale gezondheid	We ontwikkelen een plan van aanpak mentale gezondheid
		We versterken de Arnhemse aanpak suïcidepreventie

Gezondheid en sport

Een goede gezondheid is de basis voor een gelukkig leven en daarmee de basis voor participatie van inwoners in onze maatschappij. Daarom vinden wij dat alle Arnhemmers gelijke kansen moeten krijgen om te sporten, te bewegen en hun gezondheidspotentieel zo goed mogelijk te benutten. Dit betekent dat elke Arnhemmer de mogelijkheden moet hebben om zichzelf een gezonde leefstijl eigen te maken en zich deze vaardigheden zo jong mogelijk aan te leren. Hierbij willen we oog hebben voor mensen voor wie dit geen vanzelfsprekendheid is.
We richten ons daarbij op het stimuleren van gezond gedrag en het tegengaan van ongezond gedrag, zoals roken, te weinig bewegen, ongezonde voeding en problematisch alcoholgebruik. Met verschillende programma's helpen we onze inwoners een gezonde leefstijl eigen te maken. We stimuleren bewegen voor iedereen, bijvoorbeeld door activiteiten te organiseren en sportaccommodaties te realiseren.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Alle Arnhemmers gezond en fit (A)

Een goede gezondheid vormt de basis voor een gelukkig leven en is daarmee ook de basis voor deelname van inwoners aan onze samenleving. Alle Arnhemmers moeten gelijke kansen krijgen om hun gezondheidspotentieel optimaal te benutten. Een gezonde leefstijl en een goed ingerichte woonomgeving, met oog voor gezondheid en bewegen, zijn daarvoor belangrijke voorwaarden. Dit is de kern van het plan 'Gezond en Fit; Aanpak voor een gezonde leefstijl in Arnhem' (mei 2020) waarin we als gemeente onze ambities voor gezondere en fittere Arnhemmers presenteren. De aandacht gaat daarbij vooral uit naar die inwoners voor wie een goede gezondheid niet vanzelfsprekend is. Dit sluit aan bij de Arnhem-Oost-aanpak

Meer Arnhemmers voldoen aan de beweegrichtlijn en minder Arnhemmers hebben overgewicht (D)

De beweegrichtlijn (vervanging van de oude beweegnorm) houdt in:

- voor kinderen (4 tot en met 17 jaar): 1 uur per dag matig intensief bewegen, 3x per week spier- en botversterkende activiteiten;
- voor volwassenen: 2,5 uur per week matig intensief bewegen, 2x per week spier- en botversterkende activiteiten;
- voor senioren worden extra balansoefeningen geadviseerd.

We stimuleren sporten in de openbare ruimte (I)

- We leggen beweegvoorzieningen aan zoals pumptracks, skatebanen, calisthenics- en freerunobjecten. Hierbij willen we tot 2027 per jaar minimaal 1 beweegvoorziening toevoegen. Hierbij hebben we aandacht voor Arnhem Oost wijken.
- We onderhouden beweegvoorzieningen in de openbare ruimte (zoals playgrounds).
- Waar nodig vindt ook programmering vanuit buurtsportcoaches plaats.
- We zorgen voor een openbare ruimte die uitnodigt om te bewegen, te wandelen en te fietsen, door onder andere het aanleggen van aantrekkelijke wandelroutes en beweegroutes.
- We werken samen met verenigingen en scholen om open sportparken en open schoolpleinen te realiseren, zodat deze aansluiten op de openbare ruimte.
- We onderzoeken in 2026 o.a. de aanleg van een ‘urban track’, een openbaar toegankelijke atletiekbaan.

We stimuleren Arnhemmers om gezond te eten en te drinken (I)

- Het programma GO! (Gezond Onderweg!), een wijkgericht programma met als component een passend sport- en beweegaanbod voor de doelgroep, is effectief gebleken in de aanpak van overgewicht en obesitas bij kinderen.
- Het programma JOGG richt de aandacht op een gezonde leefstijl bij kinderen in het algemeen en een gezond gewicht in het bijzonder. Het programma stimuleert gezonder eten en drinken in de omgeving waarin kinderen dagelijks verkeren, zoals op scholen, in kindercentra, bij sportverenigingen, en bevordert een leefomgeving die uitnodigt tot activiteit en tot sportief bewegen.
- Op plekken waar veel kinderen komen willen we een zo gezond mogelijke omgeving creëren. Daarom integreren we voedseleducatie zoveel mogelijk in het basisonderwijs. Dit sluit aan bij de ambities in het kader van het JOGG-programma (gezonde jeugd, gezonde toekomst), waarbij gezonde voeding en water drinken belangrijke pijlers zijn.
- We verzorgen leefstijlcoaching via het Sportbedrijf Arnhem door middel van de gecombineerde leefstijlinterventies (Xfitt, COOL). Die interventies richten zich op een combinatie van afvallen, bewegen en gedragsverandering voor duurzaam resultaat.

We helpen verenigingen en andere beweegaanbieders vitaal en toekomstbestendig te zijn (I)

- Sportfaciliteiten zijn schoon, heel en veilig en bieden de Arnhemse sportverenigingen ruimte om hun sport te beoefenen. Dit gebeurt door middel van het Sportbedrijf Arnhem, dat voor ons de sportparken, wijkvoorzieningen en zwembaden beheert en exploiteert.
- We willen verenigingen in Arnhem die toekomstbestendig en vitaal zijn. Dit doen we door verenigingsondersteuning via het Sportbedrijf, subsidie aan de Arnhemse sportfederatie, het organiseren van sportcafés, trainingen en we ontsluiten ook aanbod van NOC/NSF of andere sportbonden. Verder hebben we een sportparkmanager die op sportpark de Bakenhof verenigingen ondersteunt en hebben we een clubkadercoach die verenigingen ondersteunt in relatie tot pedagogische vaardigheden.
- We geven uitvoering aan het lokaal sportakkoord.
- We zetten in op een positief sportklimaat. Iedereen voelt zich welkom, iedereen voelt zich veilig, iedereen kan meedoen in de Arnhemse sport.
- We ondersteunen verenigingen die nieuwe sport- en beweegvormen willen aanbieden en waar vraag naar is (padel, urban sport). In 2026 verwachten wij het aantal padellocaties uit te kunnen breiden in samenwerking met de tennisverenigingen.
- We subsidiëren het gebruik van sportaccommodaties, zodat ‘de sport’ betaalbaar blijft (tarievenmodel).
- Aanvullend verhogen we de toegankelijkheid van de sport voor Arnhemmers door het inzetten van de Sportkaart, de Gelrepas en de studentensportkaart.
- We verduurzamen de kunstgrasvelden. In navolging van 2025 waarin twee velden voorzien zijn van organische infill in plaats van SBR (gerecyclede autobanden), gaan we hiermee door in 2026. Naar verwachting kunnen we in 2026 2 velden vervangen.
- We ondersteunen maatschappelijke organisaties die sport als middel gebruiken voor ontmoeten, verbinden, persoonlijke ontwikkeling en gezonde leefstijl (bijvoorbeeld bij AM, Presikhaaf University).
- In 2026 e.v. zetten we verder in op professionalisering van sportaanbieders, onder andere door inzet van een clubkadercoach, sportparkmanager en coördinator positief sportklimaat.

We stimuleren specifieke doelgroepen Arnhemmers extra om naar vermogen te kunnen sporten en bewegen (I)

- We willen dat alle Arnhemse kinderen van de PO-scholen minimaal vijf uur op en rond school bewegen (via gym, pauzesport, en bijvoorbeeld verlengde schooldag). We voeren samen met de scholen de 2+1+2 aanpak uit. De aanpak houdt in dat kinderen 2 uur per week bewegingsonderwijs ontvangen op school, 1 uur per week onder schooltijd bewegen op en rond school en 2 uur bewegen direct na school. Hiervoor bieden we onder andere aan; skillsboxen, beweegteams op scholen die activiteiten voor kinderen organiseren, schoolsport, voetbaltoernooien. Ook organiseren we voor kinderen hardloopwedstrijden, buurtsportcoaches en het geheim van Papendal. We werken hierin samen met sportverenigingen per wijk.
- We willen ouderen stimuleren om te bewegen. Vanuit het Sportbedrijf zijn er twee consulenten seniorensport die een specifiek aanbod aanbieden (bijvoorbeeld nationale diabetes challenge, natuurwandelen, fietsmaatjes, jeu de boulesbanen, golden sports).
- We stimuleren mensen met een beperking om te sporten. We faciliteren ‘uniek sporten’ (coördinatiefunctie aanbod en ondersteuningen bij hulpmiddelenaanvraag). We geven subsidie aan Invalidensportvereniging Arnhem (ISVA).

We zorgen dat de stad en de breedtesport optimaal profiteert van de aanwezigheid van topsport(evenementen) (I)

- Bij het organiseren van (top)sportevenementen zetten we in op ‘side events’. We gebruiken het evenement om een stimulans te geven aan de sport in Arnhem. Dit doen we door ‘evenementversterkende activiteiten', ofwel ‘side events’. Deze hebben altijd de maatschappelijk toegevoegde meerwaarde op het gebied van gezondheid als uitgangspunt. Een recent voorbeeld zijn de fietsclinics verbonden aan het WK BMX, of de versterking van de lokale volleybalvereniging in het kader van het WK volleybal.
- We hebben een convenant met Papendal om ervoor te zorgen dat het topsportcentrum en de stad van elkaars aanwezigheid profiteren. Concreet worden er elke 2 jaar afspraken gemaakt over hoe de lokale sport (verenigingen, onderwijs) profiteert van de aanwezigheid van Papendal.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
% voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen		46,60		51	

Eenheid: Percentage inwoners dat voldoet aan de Nederlands Norm Gezond Bewegen (19 en ouder)

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

% kinderen beweegt iedere dag 1 uur	**29**			**29**

Eenheid: Percentage kinderen (0 tot 11 jaar) dat elke dag minstens 1 uur beweegt.
*Dit is een inschatting van ouders over het beweeggedrag van hun kinderen. Het vermoeden is dat door de vraagstelling het percentage zeer laag uitvalt. Landelijk gezien voldoet gemiddeld 56,8% van de kinderen 4 tot 12 aan de beweegrichtlijn. Wij vermoeden dat dit in Arnhem hoger ligt. We gaan in gesprek met de GGD om een eenduidiger beeld te krijgen.

Bron: Kindmonitor GGD (vierjaarlijks)

% senioren (65+) dat aan de beweegnorm voldoet				**39**

Eenheid: Percentage senioren dat aan de beweegnorm voldoet

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

% lid van sportvereniging	**19,40**	**19,20**	**19,30**	

Eenheid: Percentage inwoners dat is aangesloten bij een sportvereniging

Bron: Sportbonden en NOC*NSF. Kennis- en Informatiesysteem Sport (KISS).

Waardering sportvoorziening	**64**		**63**	

Eenheid: % eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende sportvoorzieningen

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

% kinderen eet minstens elke dag fruit	**84**			

Eenheid: Percentage kinderen (0 tot 11 jaar) dat minstens elke dag fruit eet

Bron: Kindmonitor GGD

% goed/ zeer goed ervaren gezondheid		**68**		**72**

Eenheid: Percentage inwoners dat de gezondheid als goed of zeer goed ervaart

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

% volwassenen met overgewicht		**46**		**48**

Eenheid: Percentage volwassen met overgewicht

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

Meer Arnhemse kinderen een Kansrijke Start (D)

Ieder kind verdient de best mogelijke start van zijn of haar leven en een optimale kans op een goede toekomst. De eerste 1000 dagen (-9 maanden tot 2 jaar) van een kind zijn cruciaal voor een goede start. Juist in deze eerste levensfase is de grootste gezondheidswinst te behalen. De gezondheid van een kind voor, tijdens en na de geboorte blijkt een belangrijke voorspeller te zijn van problemen, zowel fysiek als mentaal, op latere leeftijd. Zo'n 14% van de kinderen heeft geen goede start bij de geboorte door vroeggeboorte, een te laag geboortegewicht of een combinatie ervan. De oorzaak ligt vooral bij sociale risicofactoren en het gebrek aan beschermende factoren. Kansrijke Start is er vooral op gericht dat de verbinding tussen het medische en sociale domein blijvend wordt gemaakt. In 2026 blijven we werken aan de ambities van 2023 en focussen daarbij op:

We zetten in op vroegtijdige signalering van (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie (I)

- We actualiseren het Zorgpad Kwetsbare Zwangere, zodat kwetsbare ouders nog eerder gesignaleerd worden en professionals handelingsperspectief hebben

We zorgen voor een passend aanbod aan ondersteuning voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie (I)

- We continueren bestaande interventies om 'kwetsbare' (aanstaande) ouders passende ondersteuning te bieden, onder andere Nu Niet Zwanger, Centering Pregnancy, Stevig Ouderschap, Voorzorg en het 18-maanden-huisbezoek.
- We ontwikkelen Centering Pregnancy in de wijk door, zodat 'kwetsbare' ouders in hun eigen woonomgeving passende ondersteuning krijgen.
- We bereiden ouders beter voor op de zwangerschap en het ouderschap door nieuw aanbod te ontwikkelen of gebruik te maken van bestaand aanbod.

- We kijken hoe we ‘kwetsbare’ ouders beter kunnen bereiken met ons aanbod.
- We betrekken ervaringsdeskundigheid. We willen aansluiten bij de behoefte van ouders zelf en organiseren daarom 1 à 2 keer per jaar een spiegeltraject, waarbij de ervaringen en verhalen van de ouders centraal staan en input zijn voor ons beleid en ons werk.
- We onderzoeken blijvend de hiaten in het zorglandschap voor de eerste 1000 dagen.

We versterken de samenwerking in het netwerk (I)

- We continueren de wijkgerichte MDO’s of ontwikkelen een lokaal MDO: een systematisch intercollegiaal overleg tussen de geboortezorg, JGZ en het sociale domein.
- We organiseren jaarlijks drie netwerkbijeenkomsten voor professionals om elkaar beter te leren kennen en van elkaar te leren. Om goed samen te werken, moet je elkaar kennen en weten te vinden.
- We organiseren jaarlijks 1 of 2 spiegeltrajecten met professionals in het netwerk Kansrijke Start, om ervaringen van ouders op te halen en mee te nemen in de aanpak Kansrijke Start.
- We ontwikkelen een website Kansrijke Start en versturen drie keer per jaar een digitale nieuwsbrief. Dit ondersteunt professionals in de samenwerking.
- We zoeken aansluiting bij het informele netwerk (o.a. Home Start en Humanitas).
- We actualiseren het Zorgpad Kwetsbare Zwangere samen met het medische en sociale domein

Meer Arnhemmers groeien op in een rookvrije omgeving (D)

Iedere week opnieuw raken honderden kinderen in Nederland verslaafd aan roken. Ruim de helft van de rokers sterft aan de gevolgen ervan; elk jaar zo’n 20.000 Nederlanders. Ook van meeroken kunnen mensen ernstig ziek worden en er zelfs aan overlijden, tot wel enkele duizenden per jaar. Daarom moet ieder kind dat geboren wordt de kans krijgen om volledig rookvrij op te groeien. Dit kan alleen in een rookvrije omgeving met goede voorbeelden om zich heen. Daarom zetten we ons in om Arnhemmers in een rookvrije omgeving te laten opgroeien. Dit doen we onder andere met de wijkaanpak voor een Rookvrij Presikhaaf.

We stimuleren laagdrempelige, wijkgerichte en integrale initiatieven voor stoppen met roken (I)

- We ontwikkelen een wijkgerichte aanpak op het gebied van stoppen met roken.
- We verbinden initiatieven in de wijk die inzetten op problemen die in samenhang met roken kunnen worden aangepakt.
- We zorgen voor een warme overdracht in de toeleiding naar stoppen met roken ondersteuning via het gezondheidsplein in Rijnstate en de gezondheidspleinen in Malburgen en Presikhaaf.

Op plekken waar vaak kinderen en jongeren komen, zetten wij in op een rookvrije omgeving (I)

- We stimuleren sportverenigingen om een rookvrij beleid te voeren.
- We verkennen de mogelijkheden uit de Omgevingsvisie om meer plekken aan te duiden als rookvrije zone.
- We verkennen de mogelijkheden rookvrij beleid op te nemen in subsidieafspraken.
- We stimuleren en faciliteren de Gezonde Kinderopvang en de Gezonde Schoolaanpak.

Effectindicator	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
% roken		**21**		**20**	
Eenheid:	Percentage inwoners dat rookt				
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)				

Het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik (D)

Alcohol- en drugsgebruik, gokken en overmatig gamen en sociale mediagebruik zijn schadelijk voor de gezondheid. Het kan ook leiden tot slechtere schoolprestaties, verzuim of schooluitval. Het is dus belangrijk om alcohol- en drugsgebruik en gokken zo veel mogelijk te voorkomen en te ontmoedigen en met name jongeren te leren op een gezonde manier om te gaan met gamen en sociale mediagebruik.

We richten ons op preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen (I)

Dit doen we door op verschillende domeinen in het leven van jongeren in te zetten:

- School: we stimuleren alle Arnhemse scholen om gebruik te maken van een integrale aanpak voor het voorkomen en terugdringen van (problematisch) middelengebruik.
- Professionals: signaleren en begeleiden van jongeren die beginnende problemen hebben met gebruik en verwijzen van leerlingen met problematisch gebruik.
- Sportomgeving: we stimuleren een verantwoord middelenbeleid bij sportverenigingen.
- Wijk: we zetten in op deskundigheidsbevordering op het gebied van middelengebruik voor professionals in de wijk zoals jongerenwerkers, straatcoaches, handhavers.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
% voldoet aan de alcoholrichtlijn		**43**		**48**	

Eenheid: Percentage inwoners dat voldoet aan de alcoholrichtlijn

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

Meer Arnhemmers ervaren goede mentale gezondheid (D)

De gemeente Arnhem zet zich in voor het bespreekbaar maken van mentale problemen, het versterken van de mentale weerbaarheid en het zoveel als mogelijk voorkomen en verminderen van suïcides. Vanaf 1 januari 2026 is suïcidepreventie een wettelijke taak (Wet Publieke Gezondheid). Gemeenten hebben een jaar om die taak in te voeren. De gemeente Arnhem volgt voorlopig nog de aanpak van het Suïcidepreventie Actienetwerk, waarmee we in 2021 zijn gestart (zie de raadsbrief van 23 mei 2023).
De kaders voor mentale gezondheid en suicidepreventie nemen we op in de Regiovisie Publieke Gezondheid die in de periode najaar 2025 en 2026 wordt geactualiseerd aan de hand van de landelijke nota Gezondheidsbeleid (2025-2028). Op basis van de kaders werken we uitvoeringsplannen uit, zowel regionaal als lokaal en verstrekken we opdrachten aan de partijen die een rol krijgen in de uitvoering (waaronder het Centrum voor Levensvragen en Suïcidepreventie, invulling amendement 22A709). In Arnhem maakt de inzet op suïcidepreventie onderdeel uit van de brede inzet op mentale gezondheid.

We ontwikkelen een plan van aanpak mentale gezondheid (I)

We zetten ons in voor het bespreekbaar maken van mentale problemen en het zoveel als mogelijk voorkomen en verminderen daarvan (inclusief suïcidepreventie). We ontwikkelen hiervoor in 2026 – samen met lokale partners – een aanpak, waarmee we risicogroepen (met name jongeren) vroegtijdig willen bereiken. We richten ons op inwoners die nog geen of beginnende klachten hebben. Waarbij het accent ligt op het vergroten van de mentale weerbaarheid/veerkracht. Ook kijken we welke herstelgerichte collectieve voorzieningen of weerbaarheidsbevorderende programma's mogelijk zijn in plaats van of aanvullend aan individuele zorg.

We versterken de Arnhemse aanpak suïcidepreventie (I)

Vooruitlopend op de invoering van de wettelijke taak blijven we de huidige aanpak volgen. Dat betekent dat we gelijktijdige inzetten op vijf pijlers: publiekscampagne (bespreekbaar maken), risicogroepen benaderen (bijvoorbeeld jongeren), gatekeepers trainen in het herkennen en bespreekbaar maken, het netwerk versterken en de toegang tot dodelijke middelen beperken. Dit doen we met diverse lokale partners en met inzet van ervaringsdeskundigen en naasten.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
% Percentage dat er in de afgelopen 12 maanden (heel) vaak serieus over gedacht heeft om een eind te maken aan zijn of haar leven		**1**		**2**	

Eenheid: Percentage inwoners dat er in de afgelopen 12 maanden (heel) vaak serieus over gedacht heeft om een eind te maken aan zijn of haar leven.

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

% dat de eigen mentale gezondheid als (zeer) goed beoordeelt.				**43**	

Eenheid: Percentage inwoners dat de eigen mentale gezondheid als (zeer) goed beoordeelt

Bron: Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen (16-25 jaar) GGD (vierjaarlijks)

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Alle Arnhemmers gezond en fit	**32.389**	**7.155**	**947**	**1.038**
Arnhemmers bewegen voldoende	27.156	6.952	947	768
Meer kinderen een Kansrijke Start	5.156	203	0	270
Terugdringen alcohol en drugsgebruik	0	0	0	0
Een goede mentale gezondheid	77	0	0	0
Overige	**6.763**	**716**	**0**	**0**
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	6.763	716	0	0
Gerealiseerd resultaat	**39.152**	**7.872**	**947**	**1.038**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	40.188	37.636	38.876	39.152	37.501	37.287	37.401
Baten	11.366	8.094	9.432	7.872	6.373	6.371	6.370
Saldo lasten en baten	***-28.822***	***-29.542***	***-29.444***	***-31.280***	***-31.128***	***-30.916***	***-31.031***
Toevoegingen aan reserves	1.578	845	933	947	947	947	947
Onttrekkingen aan reserves	1.518	776	1.928	1.038	890	704	852
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-60***	***-69***	***995***	***91***	***-57***	***-244***	***-95***
Gerealiseerd resultaat	**-28.882**	**-29.611**	**-28.450**	**-31.189**	**-31.185**	**-31.159**	**-31.126**

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**276**	**-1.375**	**-1.589**	**-1.475**
Arnhemmers bewegen voldoende	De toename van de begroting 2026 ten opzichte van 2025 wordt veroorzaakt door hoger exploitatiebudget gymzalen en indexatie. Daarnaast is de SPUK Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) tot en met 2026 verleend. Tegelijkertijd wordt er structureel budget toegevoegd aan het preventie budget voor aanpak obesitas, overgewicht, mentale gezondheid en middelengebruik. Verder zorgt het gewijzigde MIP voor een aangepast verloop van de kapitaallasten wat resulteert in lagere lasten in 2025. Voor het planmatig onderhoud van permanent vastgoed (sporthallen) wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplanning. Volgens planning liggen de onderhoudskosten voor planmatig onderhoud de komende 4 jaar tussen de € 500.000 en € 700.000 lager dan in 2025.	379	-254	-194	-75
Meer kinderen een Kansrijke Start	De begroting stijgt in 2026 per saldo met € 67.000. Dit wordt onder andere veroorzaakt door het wegvallen van de tijdelijke middelen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord. Daarnaast wordt structureel budget toegevoegd aan programma kansrijke start voor het bouwen aan een gezonde Arnhemse generatie. Hier tegenover staat het incidenteel budget vanuit Menzis voor het Gezondheidsplein (€ 160.000) en de aflopen middelen voor Arnhem-Oost (€ 320.000). De lagere begroting vanaf 2027 wordt veroorzaakt door de aflopende middelen voor Arnhem-Oost tot nihil en de SPUK GALA die een looptijd heeft tot en met 2026. Wanneer meer duidelijk is over de definitieve invulling van het vervolg van deze regeling zal dit in de begroting worden verwerkt.	67	-608	-878	-878
Terugdringen alcohol en drugsgebruik	De middelen lopen in 2026 naar nihil. Dit komt doordat de verlening van GALA voor het onderdeel vroegsignalering alcoholproblematiek is verleend tot en met 2025.	-25	-25	-25	-25
Een goede mentale gezondheid	De daling van het budget betreft het incidentele budget in 2025. Dit betreft de onttrekking van de bestemmingsreserve Jeugdfonds voor de Transformatie Sociaal Domein.	-100	-100	-100	-100
Overig	De mutatie in 2027 en verder betreft structurele toevoeging voor PrEP (€ 100.000) uit de motie 25M93 ('Arnhem naar 0 nieuwe HIV infecties'). Daarnaast lopen de GALA middelen af.	-44	-387	-392	-397
Baten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-1.560**	**-3.059**	**-3.060**	**-3.061**
Arnhemmers bewegen voldoende	De afname van de baten betreft het aflopen van de SPUK GALA middelen, onderdeel Aanpak overgewicht en obesitas, die loopt tot en met 2025. Vanaf 2026 lopen de onderdelen Lokaal Sportakkoord en de Combinatiefunctionarissen naar nihil.	-130	-726	-728	-728

Meer kinderen een Kansrijke Start	De afname van de baten betreft het aflopen van de SPUK GALA middelen, onderdeel Kansrijke Start, die loopt tot en met 2026 en de incidentele baten van Menzis voor het Gezondheidsplein.	-179	-382	-382	-382
Terugdringen alcohol en drugsgebruik	De afname van de baten betreft het aflopen van de SPUK GALA middelen, onderdeel vroegsignalering alcoholproblematiek, die loopt tot en met 2025.	-25	-25	-25	-25
Overig	De afname van de baten betreft de voordelige afrekening SPUK Sport 2024 (€ 990.000). Daarnaast lopen de inkomsten van de SPUK GALA terug naar nihil in 2026. De verdere daling in 2027 en verder wordt veroorzaakt door het aflopen van Brede Spuk. Wanneer meer duidelijk is over de definitieve invulling van het vervolg van deze regeling zal dit in de begroting worden verwerkt.	-1.225	-1.925	-1.925	-1.925
Toevoegingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**14**	**14**	**14**	**14**
Arnhemmers bewegen voldoende	Door uitbreiding van het permanent vastgoed stijgt de toevoeging aan de reserve van planmatigonderhoud structureel met € 14.000 ten opzichte van 2025.	14	14	14	14
Onttrekkingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-890**	**-1.038**	**-1.225**	**-1.076**
Arnhemmers bewegen voldoende	De afname van de ontrekkingen betreffen de budgetoverheveling Sloop Kermisland die incidenteel in de begroting 2025 is opgenomen en de onttrekking uit de bestemmingsreserve Jeugdfonds voor de buurtsportcoaches. Voor het planmatig onderhoud van permanent vastgoed wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplanning. Volgens planning liggen de onderhoudskosten voor planmatig onderhoud de komende 4 jaar tussen de € 500.000 en € 700.000 lager dan in 2025. Daarmee daalt ook de onttrekking aan de reserve met hetzelfde bedrag.	-758	-906	-823	-674
Meer kinderen een Kansrijke Start	De afname betreft de teruglopende middelen van Perspectief op Jeugd, die zijn onttrokken uit de bestemmingsreserve Jeugdfonds. Voor 2025 was er incidenteel een aanvullend bedrag beschikbaar, die wegvalt voor 2026 en 2027.	-132	-132	-402	-402
Totaal mutaties		**-2.740**	**-2.735**	**-2.710**	**-2.677**

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Sportbedrijf Arnhem
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Sportbedrijf Arnhem;
- Eerstelijnsgezondheidszorg (onder andere huisartsen);
- Rijnstate;
- Onderwijsinstellingen;
- Sociale Wijkteams;
- Menzis;

- Iriszorg verslavingspreventie;
- Indigo;
- Provincie Gelderland;
- Sportaanbieders;
- Partners uit het Verloskundig Samenwerkingsverband Kracht (Arnhem e.o.).

Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere partijen die een preventief aanbod hebben in Arnhem.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Plan Gezond en fit;
- Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024 'Gezondheid breed op de agenda' (mei 2020);
- Nationaal Preventieakkoord;
- Sport- en beweegakkoord Gemeente Arnhem (juni 2020).

Klimaat en energie

Ambitie

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn en in 2030 een CO2 reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017



Minder energiegebruik gebouwde omgeving

- We bereiken meer inwoners met onze energie-armoede aanpak
- We zetten onze isolatieaanpak voort

Meer duurzaam aanbod van energie

- We stimuleren veel meer opwek van zonne-energie. Daarnaast blijven we alternatieve bronnen naast zon onderzoeken

Meer lokale energie systemen | €

- We delen per energiegebied wat de kansrijke duurzame energieoplossingen zijn
- We plannen de realisatie van lokale energiesystemen
- We lossen de energievoorziening van tien gebouwen, of gebieden op binnen de netcongestie
- We starten met een vernieuwde wijkgerichte aanpak van de energietransitie

Meer bedrijven verduurzamen (industrie)

- We zorgen voor bekendheid met verduurzamingsmaatregelen
- We bevorderen minder energie gebruik, stimuleren duurzame opwek en aardgasvrije oplossingen
- Met 25 grootverbruikers werken we naar verduurzaming en brengen we verbruik en opwek bij elkaar

Meer zichtbaar maken onze ambitie

- We gaan door met de campagnes Arnhem AAN
- We ontwikkelen drie gebieden naar netbewust en energieneutraal bouwen
- We starten met de verduurzaming van vijf iconische gemeentelijke vastgoed objecten

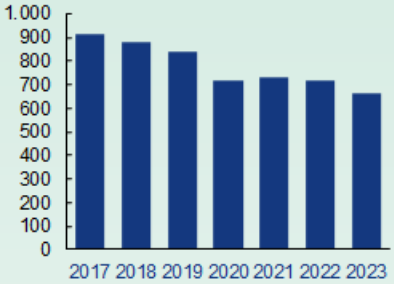
Meer verduurzamen stads-logistiek en vervoer

- We breiden het aantal laadpunten en snelladers uit
- We verminderen en verduurzamen mobiliteitsbewegingen in de stad
- We nemen zero-emissie eisen op bij nieuwe aanbestedingen

Cijfers en indicatoren

1. De CO2 uitstoot daalt is ten opzichte van 2017 gedaald met 27%. De afname is vooral toe te schrijven aan verminderd gebruik van fossiele brandstof: er wordt meer energie duurzaam opgewekt – zowel binnen Arnhem als landelijk. Daarnaast daalde het energieverbruik in Arnhem met 12% ten opzichte van 2017.
2. Deze reductie is vooral zichtbaar in sectoren als industrie, commerciële dienstverlening, woningen en publieke dienstverlening. Verkeer en vervoer blijft achter.

1. CO2 uitstoot Arnhem in kiloton (kT)



2. CO2 uitstoot per sector (kT)



Samenvatting Doelenboom Klimaat en energie

Ambitie	Doel	Inspanning
We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn en in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.	Minder energie gebruiken in de sector gebouwde omgeving	We bereiken meer inwoners met onze energie-armoede aanpak
		We zetten onze isolatieaanpak voort
	Meer duurzaam aanbod van energie	We stimuleren veel meer opwek van zonne-energie middels zon op dak, grootschalige zonnevelden en innovatieve oplossingen zoals carports
	Meer lokale energiesystemen	We delen per energiegebied (150 in totaal) wat de kansrijke duurzame energieoplossing(en) zijn en wanneer deze worden gerealiseerd.
		We zijn gestart met (het plannen van) de realisatie van lokale energiesystemen in 20 energiegebieden
		We dragen bij aan de oplossing voor netcongestie op van tien gebouwen of gebieden.
		We starten met een vernieuwde wijkgerichte aanpak van de energietransitie
	Meer bedrijven en instellingen verduurzamen	We zorgen ervoor dat bedrijven en instellingen kennis hebben van verduurzamen en netbewust ondernemen
		We bevorderen het gebruik van minder energie en het verlagen van de vermogenspiek bij bedrijven
		We stimuleren de opwek van duurzame energie bij bedrijven
		We werken met de 25 grootste netto energieverbruikers in de stad toe naar verduurzaming en naar het bij elkaar brengen van verbruik en opwek van energie.
	Meer zichtbaar maken van de ambitie van Arnhem, zodat we gedrag en systemen veranderen	We gaan door met de communicatiecampagnes onder Arnhem AAN
		We ontwikkelen drie gebieden o.b.v. een energievisie, naar netbewust en energieneutraal bouwen
		We starten met de verduurzaming van vijf iconische gemeentelijke vastgoed objecten
	Meer verduurzamen van de stadslogistiek en vervoer	We breiden het aantal laadpunten en snelladers uit
		We verminderen en verduurzamen mobiliteitsbewegingen in de stad
		We nemen zero-emissie eisen op bij nieuwe aanbestedingen

Klimaat en energie

De klimaatverandering wacht niet op ons, we zitten in een klimaatcrisis en we willen die verder tegengaan door vol in te zetten op een inclusieve energietransitie. Arnhem heeft de ambitie om in 2050 een klimaatneutrale gemeente te zijn. Hoe we dat gaan doen, is vastgelegd in het beleidsplan New Energy Made in Arnhem. Een oude lineaire economie past daar niet bij, die laten we los en een circulaire economische benadering staat centraal. Daarbij streven we naar duurzaamheid en tegelijk een eerlijke energietransitie.

We zetten beleidsplan New Energy made in Arnhem door, nemen regie op versnelling en trendbreuk, gebruikmakend van innovaties. Om dit te doen hebben we een startnotitie rolneming en het koersdocument Energie voor Arnhem ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad. Steeds met oog voor kwetsbare inwoners. Stijgende energiekosten vragen acute aanpak bij mensen in een zeer kwetsbare situatie.

We streven naar CO2-reductie in de gebouwde omgeving en bij bedrijven door energiebesparing, en door het opwekken van duurzame energie (met zonnepanelen en windmolens) met duurzame (collectieve) warmte en koude als alternatief voor aardgas. We betrekken de Arnhemmers en gaan samen aan de slag.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn en in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017. (A)

Arnhem volgt in haar ambities internationale afspraken, het klimaatakkoord en het Gelders Energieakkoord. Arnhem werkt toe naar een klimaat neutrale stad in 2050. De doelstelling is 61% CO2-reductie ten opzichte van 2017. Deze reductie wordt grotendeels gerealiseerd door de uitvoering van het beleidsplan New Energy Made in Arnhem (NEMIA) en overige activiteiten binnen de gemeente. Een deel van de reductie komt van autonome ontwikkeling, de resterende opgave zullen wij van buiten de gemeentegrens moeten halen of hier in de komende jaren aanvullende ambities op formuleren.

- De huidige trend zal zich waarschijnlijk niet zo rooskleurig doorzetten vanwege 1) het afvlakken van de verduurzaming van de landelijke elektriciteitsmix en 2) het afnemen van het effect van de coronapandemie. Tegelijk zullen de stijgende energieprijzen, mede als gevolg van geopolitieke conflicten, naar verwachting een extra impuls geven aan besparingsmaatregelen.
- Om het klimaatdoel te halen is een trendbreuk nodig, met name in mobiliteit en bij de grootschalige opwek van elektriciteit en benutting van duurzame warmtebronnen.
- Om de verduurzaming van de sectoren te kunnen blijven faciliteren is het nodig om de netcongestie te verlichten door het versneld realiseren van lokale energiesystemen. Daarnaast is nieuwe elektriciteitsinfrastructuur nodig. Hiervoor zijn we mede afhankelijk van netbeheerders Liander en TenneT. Daarnaast is het nodig om technische, organisatorische en financiële innovaties in te zetten om, ondanks de netcongestie, toch verder te komen met de energietransitie.

Gemeenten hebben vanuit het Klimaatakkoord de regie gekregen over de wijkgerichte energietransitie. Gemeenten, zo ook Arnhem, hebben hierbij hoge ambities en hebben als voorwaarde gesteld dat deze transitie haalbaar en betaalbaar is voor inwoners en bedrijven (koersdocument Energie voor Arnhem). In de praktijk blijkt nu al in veel gevallen dat het verduurzamen van woningen en gebouwen naar aardgasvrij en/of energieneutraal onvoldoende rendabel en financierbaar is, in vergelijking met de fossiele oplossingen. Als gemeenten hebben we van het Rijk stevige ruggensteun gevraagd op instrumentarium, wetgeving en financiering.

Minder energie gebruiken in de sector gebouwde omgeving (D)

Binnen de gebouwde omgeving is het speerpunt tot 2030 het isoleren van alle woningen en gebouwen tot aan het niveau van de nationale isolatiestandaard. Een forse opgave, waarvoor we in 2023 een specifieke Arnhemse isolatieaanpak hebben opgesteld, die in uitvoering is en in 2026 wordt doorgezet. We streven naar minder energieverbruik om per jaar op de trendlijnen naar 2030 en 2050 te komen.

We bereiken meer inwoners met onze energie-armoede aanpak (I)

De afgelopen jaren hebben we met de Arnhemse aanpak energiearmoede een breed aanbod ontwikkeld. Energiecoaches en buurtklussers ondersteunen Arnhemmers in energiearmoede met energiebesparende maatregelen, energiezuinig witgoed, advies en inzicht. Tot en met 2025 ondersteunen we zo ruim 7.500 huishoudens. We werken samen met actieve bewoners en partners in de haarvaten van de wijken. Zo bereiken we de Arnhemmers in de meest kwetsbare situatie. Verder draagt de aanpak bij aan een gezonder woonklimaat; het opleiden en inzetten van bewoners in een uitkeringssituatie; en gemeenschappen in de wijk.

In 2026 bouwen we door op dit fundament. We ondersteunen 850 huishoudens met een energiecoach en 600 huishoudens met een buurtklusser. We blijven investeren in de wijkaanpak.

We zetten onze isolatieaanpak voort **(I)**

In 2023 is de 'Arnhemse aanpak woningisolatie' vastgesteld met als operationele doelstelling de isolatie van 35.000 extra woningen tot de nationale standaard in 2030. De isolatieaanpak is wijkgericht en doelgroepgericht. In 2026 zetten we de aanpak voort waarbij we nieuwe doelgroepen toevoegen zoals VVE's, monumenteigenaren. De aanpak zal worden vernieuwd met de innovaties van de winnaars van de innovatiechallenge die in 2024 heeft plaatsgevonden.

Verder is in 2023 een aanvraag bij het Rijk voor middelen uit het Volkshuisvestingsfonds toegekend. Deze zijn vertaald in een subsidieregeling (SEWA) die we de komende jaren uitvoeren en jaarlijks verbeteren. Dit is onderdeel van de isolatieaanpak.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
CO2 uitstoot gebouwde omgeving	**285**	**246**	**203**		
Eenheid: Kiloton (kT)					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www.arnhem.incijfers/links)					
CO2 reductie gebouwde omgeving t.o.v. peiljaar 2017	**56**	**93**	**136**		
Eenheid: Vermindering in CO2 uitstoot t.o.v. 2017 (in kT)					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www.arnhem.incijfers/links)					

Meer duurzaam aanbod van energie **(D)**

Zon op dak is niet voldoende om aan de Arnhemse elektriciteitsvraag te voldoen. We hebben daarom ook grootschalige opwek op land nodig waarbij het streven is om per jaar aantoonbaar op de trendlijnen naar de benodigde opwek van energie te komen in 2030 en 2050. De focus hierbij ligt op grondgebonden zonnevelden en windmolens. Dit zijn bewezen technologieën die binnen een afzienbare termijn veel elektriciteit kunnen opwekken. Doel is dus het realiseren van windmolens en zonnevelden. Voor een deel van de elektriciteitsopwekking die we nodig hebben, zijn we afhankelijk van de regio, omdat we een gemeente zijn met een stedelijk karakter en een beperkt beschikbare ruimte in het buitengebied. Daarbij zijn er geen gebieden meer om grote windmolens te kunnen plaatsen.

We stimuleren veel meer opwek van zonne-energie middels zon op dak, grootschalige zonnevelden en innovatieve oplossingen zoals carports **(I)**

We gaan door met de voorbereiding, bouw en/of exploitatie van diverse zonnevelden en zonnecarportlocaties. Daarbij stimuleren en ontwikkelen we innovaties zoals modulaire zonnecarports, powernests en verticale zonnepanelen. Indien uit alle gebiedsontwikkelingen rondom Deelen blijkt dat er een zonneveld binnen zoeklocatie Deelen haalbaar is, dan zal hier de voorbereiding en aanbesteding worden opgestart. Verder blijven we onderzoeken welke locaties geschikt zijn of geschikt gemaakt kunnen worden voor de opwek van zonne-energie. In RES 2.0 staan nieuwe zoekgebieden voor windprojecten in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Vermeden CO2-uitstoot door duurzame opwek elektriciteit	**20**	**55**			
Eenheid: Kiloton (kT)					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www.arnhem.incijfers/links)					
Vermeden CO2 uitstoot door duurzame opwek elektriciteit t.o.v. 2017	**13**	**48**			
Eenheid: vermindering in CO2 uitstoot t.o.v. 2017 (in kT)					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www.arnhem.incijfers/links)					

Meer lokale energiesystemen (D)

Capaciteit in elektriciteitsnetten is schaars door de nieuwe werkelijkheid van netcongestie. Essentieel is het slim inzetten van energie en infrastructuur. De schaarse energie- en infrastructuur moeten we inzetten vanuit systeemperspectief door vraag en aanbod lokaal bij elkaar te brengen in lokale energiesystemen. In 2025 wordt de Transitievisie warmte (2022) vervangen door het Energietransitieplan Energie voor Arnhem (EvA). EvA is de koers naar een energiesysteem dat eerlijk, duurzaam en betrouwbaar is. EvA geeft richting aan hoe we energie opwekken, gebruiken, opslaan en verdelen. Dit doen we zoveel mogelijk lokaal en in balans met onze ruimtelijke, sociale en economische opgaven. We bouwen het energiesysteem op vanuit buurten en werklocaties, waarin passende oplossingen worden ontwikkeld op basis van energievraag, infrastructuur en lokale bronnen. Energie produceren en gebruiken we dus zoveel mogelijk lokaal, en slaan we op als het nodig is. Zo vermijden we pieken en ontlasten we het netwerk. Dat voorkomt dure en ruimte-intensieve netuitbreidingen.

We delen per energiegebied (150 in totaal) wat de kansrijke duurzame energieoplossing(en) zijn en wanneer deze worden gerealiseerd. (I)

In EvA wordt voor 150 energiegebieden, die we in Arnhem hebben gedefinieerd, aangegeven welke duurzame energiemogelijkheden er zijn voor het gebied (buurt/werklocatie). Gebieden waarvoor nu nog geen duidelijke mogelijkheid voorhanden is krijgen een indicatie wanneer het gebied aan de beurt is en wat Arnhemmers in de tussentijd al wel kunnen doen. Het Arnhemse energiesysteem maken we zoveel mogelijk samen met alle Arnhemmers. Draagvlak onder bewoners, organisaties, ondernemers en andere belanghebbenden in de stad is belangrijk. Dat betekent dat we iedereen betrekken en dat iedereen die in de stad leeft of werkt, weet hoe hij of zij ons (toekomstige) energiesysteem mee kan ontwikkelen en op een goede manier gebruiken. Dat inwoners en bedrijven actief deelnemen in of eigenaar zijn van onderdelen van het energiesysteem – bijvoorbeeld energiecoöperaties of -gemeenschappen moedigen we aan en maken we mogelijk.

We zijn gestart met (het plannen van) de realisatie van lokale energiesystemen in 20 energiegebieden (I)

Lokale energiesystemen zijn ontzettend belangrijk om vraag en aanbod van energie lokaal te balanceren. Hierdoor verdwijnt de afhankelijkheid van het centrale elektriciteitsnet voor een deel waardoor toch ontwikkelingen mogelijk zijn in de nieuwe werkelijkheid van netcongestie.
We werken in 20 energiegebieden aan concrete energie-projecten. In deze projecten worden lokale energiesystemen ontwikkeld en gerealiseerd, waarmee de gebouwde omgeving aardgasvrij wordt gemaakt. Dit betreft de ontwikkeling van collectieve warmtesystemen, bronnen en opwek van duurzame energie, het ondersteunen van wijkinitiatieven in de ontwikkeling van lokale systemen en de ontwikkeling van innovatieve oplossingen.

We dragen bij aan de oplossing voor netcongestie op van tien gebouwen of gebieden. (I)

We willen de stad voorbeelden en referentiegebouwen bieden om te laten zien dat er ook in de nieuwe werkelijkheid van netcongestie nog steeds gebouwd en gerenoveerd kan worden. Dit doen we door het toepassen van innovatieve oplossingen zoals (warmte)batterijen/accu's en nieuwe contractvormen met Liander. We gaan door met het onderzoeken van de mogelijkheden van het trolleynet waar Arnhem trots op is

We starten met een vernieuwde wijkgerichte aanpak van de energietransitie (I)

We hebben altijd een wijkgerichte aanpak nagestreefd en zijn daar bijvoorbeeld bij energiearmoede ook erg succesvol in. In 2026 willen we de wijkgerichte aanpak van de energietransitie nog beter integreren in de voorbereiding en uitvoering van het Energietransitieplan. Dit doen we o.a. door nog meer aandacht te geven aan lokale wijkinitiatieven die al lopen en het inzetten van inwoners en ondernemers om gezamenlijk aan het lokale energiesysteem van de toekomst te werken. Zo kunnen we elkaar nog beter helpen. Het Aanjaagfonds blijft beschikbaar voor initiatieven uit de wijken zelf en ook de samenwerking tussen de wijkinitiatieven onderling faciliteren wij.

Meer bedrijven en instellingen verduurzamen (D)

Om tot CO2-reductie bij deze doelgroep te komen, wordt gewerkt aan informeren, stimuleren, reguleren en controleren van bedrijven. Van bedrijven verwachten wij dat ze bijdragen aan een duurzame toekomst. Bedrijven worden gestimuleerd om vanuit maatschappelijke verantwoordelijkheid en/of kostenbesparing duurzaamheidsmaatregelen door te voeren. Daarnaast wordt op de wettelijke verplichtingen gecontroleerd.

We zorgen ervoor dat bedrijven en instellingen kennis hebben van verduurzamen en netbewust ondernemen (I)

In 2026 blijven we bedrijven en maatschappelijke instellingen informeren over het belang van verduurzamen en netbewust ondernemen. Dit doen we door voor specifieke doelgroepen bijeenkomsten te organiseren die aansluiten bij de wensen en behoeften van de betreffende doelgroep. Ook worden ondernemersbijeenkomsten gehouden in het kader van de gebieds- en sectorgerichte Green Deals.

We bevorderen het gebruik van minder energie en het verlagen van de vermogenspiek bij bedrijven (I)

Met een gebiedsgerichte aanpak via Green Deals stimuleren we bedrijven op werklocaties en maatschappelijke instellingen om energiebesparende maatregelen te nemen. In 2026 blijven we inzetten op Green Deals. We proberen Green Deals te sluiten met de bedrijventerreinen die er nog geen hebben en vernieuwen aflopende Green Deals indien nuttig met bedrijventerreinen en sectoren. Ook stellen we plan van aanpakken op voor de verduurzaming van kantoren en detailhandel en voeren deze uit met inachtneming van de uitgangspunten van de vastgestelde kantorennota en detailhandelsvisie.

We stimuleren de opwek van duurzame energie bij bedrijven (I)

In 2026 blijven we stimuleren dat bedrijven hun daken gaan benutten voor zonnepanelen. Dit doen we bij voorkeur via de gebiedsgerichte aanpak van de Green Deals. Hierin maken we afspraken over het benutten van daken voor zonnepanelen en ondersteunen we de ondernemers. Ook kijken we hierbij naar het benutten van parkeervoorzieningen van bedrijven voor het realiseren van zonnecarports. Indien er problemen zijn met netcongestie helpen we met zoeken naar (innovatieve) oplossingen hiervoor.

We werken met de 25 grootste netto energieverbruikers in de stad toe naar verduurzaming en naar het bij elkaar brengen van verbruik en opwek van energie. (I)

Een relatief groot deel van het verbruik van energie en daarmee de uitstoot van CO2 komt voor rekening van een klein aantal grote bedrijven en industrie. Met een gerichte aanpak op deze doelgroep ondersteunen we ze bij het verduurzamen. Hier zijn grote stappen te maken in de ambities van Arnhem. Hiervoor worden instrumenten als energycafés, Green Deals en accountmanagers ingezet.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
CO2-uitstoot bedrijven en industrie	**145**	**129**	**111**		
Eenheid:	Kiloton (kT)				
Bron:	Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www.arnhem.incijfers/links)				
CO2-reductie bedrijven en industrie t.o.v. peiljaar 2017	**65**	**81**	**99**		
Eenheid:	Vermindering in CO2 uitstoot t.o.v. 2017 (in kT)				
Bron:	Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www.arnhem.incijfers/links)				

Meer zichtbaar maken van de ambitie van Arnhem, zodat we gedrag en systemen veranderen (D)

Energie besparen, het opwekken van hernieuwbare energie en het afkoppelen van het aardgas zijn grote opgaven. Het zijn opgaven die we alleen maar succesvol kunnen uitvoeren als we dit samen doen met alle Arnhemmers: inwoners, ondernemers, instellingen, overheden en bezoekers. Met de communicatiecampagne Arnhem Aan, bieden we zoveel mogelijk handelingsperspectief voor al deze doelgroepen. Het aanbod wordt doorontwikkeld en aangepast op basis van de input die wordt opgehaald bij bewoners en ondernemers.

We gaan door met de communicatiecampagnes onder Arnhem AAN (I)

"Arnhem Aan" is de communicatiecampagne voor de energietransitie. Met Arnhem AAN willen we Arnhemmers enthousiasmeren en motiveren om aan de slag te gaan met energie besparen en hernieuwbare energie. Dit doen wij doelgroepgericht met een aanpak voor woningeigenaren, huurders, bedrijven en verenigingen. Met maatwerk voor huishoudens die leven in energiearmoede en huishoudens met een migratieachtergrond. We spelen daarbij in op de actualiteit, maatschappelijke trends en de belevingswereld van de Arnhemmers. Hiervoor zijn diverse en meerjarige communicatie- en bewustwordingsacties en inspanningen nodig. Al deze communicatie-activiteiten worden onder de vlag van Arnhem Aan gelanceerd. In 2026 gaan we o.a. verder met de intensivering van de Energieloketten bij bewoners en ondernemers. Een (tijdelijk) energieloket biedt een overzicht van alle maatregelen en financieringsmogelijkheden voor verduurzaming. Daarnaast heeft het een loketfunctie voor vragen van Arnhemmers over hun verduurzamingsplannen.

We ontwikkelen drie gebieden o.b.v. een energievisie, naar netbewust en energieneutraal bouwen (I)

De gebieden in o.a. Spoorzone-Oost moeten ontwikkeld worden op basis van een toekomstbestendige en realistische visie op energie en circulariteit. Dit om te faciliteren en stimuleren dat er netbewust en energieneutraal gebouwd gaat worden.

We starten met de verduurzaming van vijf iconische gemeentelijke vastgoed objecten (I)

We willen zo maximaal mogelijk vanuit een circulaire gedachte, met biobased materialen en innovatieve energiesystemen en technieken gaan verduurzamen. Hiervoor willen we iconische vastgoedobjecten in Arnhem gebruiken als voorbeelden in de stad die na succesvolle afronding als voorbeeld en referentieproject kunnen dienen voor andere ontwikkelaars in de stad. Zo wordt het Stadstheater verduurzaamd, gerenoveerd en vernieuwd en tegelijk aangesloten op een toekomstbestendig WKO bronnet voor koeling en verwarming. Een voorbeeld van een toekomstbestendig energiesysteem.

Meer verduurzamen van de stadslogistiek en vervoer (D)

We zetten ons in voor een duurzamer stadsvervoer om bij te dragen aan een schonere en leefbare stad. Door het stimuleren van emissievrije voertuigen en efficiëntere logistieke processen, verminderen we de CO2-uitstoot en luchtvervuiling. Innovatie en samenwerking met lokale partners staan centraal in onze aanpak. Zo maken we de stad groener en verbeteren we de kwaliteit van leven voor iedereen. Samen bouwen we aan een toekomstbestendige en duurzame stadslogistiek.

We breiden het aantal laadpunten en snelladers uit (I)

We blijven het aantal laadpunten uitbreiden met extra aandacht voor de, in de openbare ruimte passende, oplossingen zoals lantaarnpaalladen. Ook gaan we dit jaar minimaal 3 laadpleinen met in totaal 28 laadpunten en 96 afzonderlijke laadpalen (192 laadpunten) realiseren om onze doelstelling in 2030 te bereiken van 6000 laadpunten en 100 snelladers.

Waar nodig zullen we, samen met regiogemeenten, nog meer laadinfrastructuur voor doelgroepenvervoer realiseren

We verminderen en verduurzamen mobiliteitsbewegingen in de stad (I)

Om de uitstoot van CO2 terug te dringen en de luchtkwaliteit te verbeteren wordt op 1 juni 2026 in Arnhem een Zero-Emissiezone ingevoerd en de bestaande Milieuzone geactualiseerd. Hiermee komen er strengere eisen aan bestel- en vrachtwagens, en dieselpersonenauto's die in het centrum willen rijden.

In 2026 ligt de nadruk op daadwerkelijke invoering van de zone (plaatsing bebording, camera's) en op communicatie over de komst van de zone. Na 1 juni 2026 zal er dan ook eerst worden gewaarschuwd, daarna pas gehandhaafd. Ook worden de mogelijkheden voor ontheffingen (zoals dagontheffing, gehandicaptenvervoer, bedrijfseconomische omstandigheden) onder de aandacht gebracht.

Ook in 2026 blijven we het gesprek voeren met ondernemers en bewoners van de binnenstad om tot minder verkeer in de binnenstad te komen. Hierbij zoeken we actief naar goede voorbeelden die niet alleen zorgen voor minder overlast maar ondernemers ook helpen om hun logistieke bedrijfsvoering duurzamer en efficiënter in te richten. Met de goede voorbeelden inspireren we andere ondernemers om ook te kiezen voor efficiënte en duurzame stadslogistiek.

In 2026 is er ruimte in de begroting opgenomen (€ 232.500) voor de realisatie van deelvervoer in Arnhem. De ambities qua vervoersmodaliteiten (deelauto, deelbakfiets, deelfiets, deelscooter) en aantallen per modaliteit zijn onveranderd (185 deelauto's, 40 deelbakfietsen, 400 deelfietsen, 150 deelscooters) alleen de juridische vorm zal wel worden aangepast van een vergunning naar een concessie. Dit naar aanleiding van het feit dat de animo voor de beschikbare deelvervoervergunningen in 2025 zeer beperkt was, waardoor de beoogde aantallen ook niet zijn gehaald. In overleg met de marktpartijen zal moeten blijken welke deelvervoermodaliteiten haalbaar zijn in 2026 en in welke aantallen

We nemen zero-emissie eisen op bij nieuwe aanbestedingen (I)

Wij gaan ook komend jaar, in aanbestedingen van de gemeente in de GWW-sector, onderhoud wegen en groenvoorzieningen, inzet van zero-emissie personenwagens en bestelauto's in de gunning meegenomen. We bekijken of we de eisen kunnen aanscherpen.

We blijven in overleg met de provincie Gelderland ervoor zorgen dat de zero-emissie wensen en eisen goed worden. Per juni 2026 gaat de nieuwe concessie in waarbij de trolley 2.1. ingezet gaat worden.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
CO2-uitstoot verkeer en vervoer	**307**	**340**	**342**		
Eenheid: Kiloton (kT)					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www.arnhem.incijfers/links)					
CO2-reductie verkeer en vervoer t.o.v. 2017	**56**	**23**	**21**		
Eenheid: Vermindering in CO2 uitstoot t.o.v. 2017 (in kT)					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www.arnhem.incijfers/links)					

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
CO2 neutraal zijn in 2050	**20.857**	**14.198**	**0**	**2.178**
Minder energie gebouwde omgeving	18.569	13.146	0	2.178
Meer duurzaam aanbod van energie	300	300	0	0
Meer lokale energiesystemen	97	52	0	0
Meer bedrijven verduurzamen	670	400	0	0
Zichtbaar maken van de ambitie	500	300	0	0
Verduurzamen stadslogistiek	720	0	0	0
Overige	**11.731**	**1.468**	**0**	**1.511**
Doeloverstijgend	11.231	1.468	0	1.511
Overige	500	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	**32.587**	**15.665**	**0**	**3.689**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	16.913	26.863	30.566	32.587	22.539	21.548	28.582
Baten	11.991	14.201	17.667	15.665	11.932	10.969	15.886
Saldo lasten en baten	***-4.922***	***-12.662***	***-12.900***	***-16.922***	***-10.607***	***-10.579***	***-12.696***
Toevoegingen aan reserves	9.960	0	495	0	0	0	273
Onttrekkingen aan reserves	4.248	2.123	3.134	3.689	2.666	1.828	3.694
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-5.712***	***2.123***	***2.639***	***3.689***	***2.666***	***1.828***	***3.422***
Gerealiseerd resultaat	**-10.634**	**-10.539**	**-10.261**	**-13.233**	**-7.941**	**-8.750**	**-9.274**

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**2.021**	**-8.028**	**-9.019**	**-1.984**
Minder energie gebouwde omgeving	De begroting in 2026 stijgt met €2,3 miljoen. Dit wordt verklaard door een stijging van de uitgaven in project Elderveld Noord van €1,8 miljoen en het bereiken van een piek in de uitgaven van de subsidieregeling eigen woningaanpak (SEWA) waardoor de lasten in 2026 met € 1,5 miljoen stijgen. Hier tegenover staat een lastenverlaging doordat er € 200.000 minder aan uitgaven worden verwacht in 2026 op het project SCEPA en omdat minder uitgaven worden verwacht voor de Arnhemse Aanpak Energiearmoede in 2026 dan in 2025. Vanaf 2028 wordt het programma structureel voortgezet met € 850.000 per jaar (25M91). In 2027 en 2028 dalen de uitgaven verder, met name als gevolg van een lager benodigd budget voor de Arnhemse Aanpak Energiearmoede, de afronding van het project SCEPA, minder uitgaven op de projecten Elderveld Noord en Smart Polder en het afnemen van de piek van de SEWA. De stijging in 2029 betreft enerzijds een grote stijging als gevolg een technische wijziging in de budgetneutrale verdeling van de lasten SEWA naar 2030 en 2031 welke nog niet heeft plaatsgevonden en een daling als gevolg van het afronden van de projecten Elderveld Noord en Smart Polder.	2.251	-1.788	-2.805	4.886
Meer lokale energiesystemen	In 2025 is het Eurpees project ACCU gestart. Dit project loopt af in 2029 waardoor de begroting in dat jaar verder afneemt.	-30	-30	-30	-127
Meer bedrijven verduurzamen	In 2025 wordt er meer besteed aan green deals dan in 2026 en verder	-127	-127	-127	-127
Zichtbaar maken van de ambitie	De begroting 2025 lag incidenteel iets lager dan in 2026 en verder	11	11	11	11
Verduurzamen stadslogistiek	De stijging in de begroting 2026 wordt met name veroorzaakt door het beschikbaar zijn van budget in de begroting 2026 voor de realisatie van laadvoorzieningen	357	77	77	79
Doeloverstijgend	Daling wordt met name veroorzaakt doordat vanuit het klimaatfonds € 5 miljoen beschikbaar is voor 2025 en 2026, waardoor de lasten vanaf 2027 met € 5 miljoen dalen. Daarnaast dalen de lasten omdat er minder CDOKE middelen aan dit doel zijn toegerekend.	-204	-5.935	-5.908	-6.470
Overig	In 2025 loopt de subsidieregeling rookgaskanalen, welke niet meer is opgenomen in 2026 en verder.	-236	-236	-236	-236

Baten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-2.001**	**-5.735**	**-6.697**	**-1.780**
Minder energie gebouwde omgeving	De stijging van de begroting in 2026 wordt veroorzaakt door een stijging van de baten als gevolg van het uitvoeren van het project Elderveld Noord (€1,8 miljoen) en een piek in de baten vanuit het volkshuisvestingsfonds (€ 0,8 miljoen). Hier staat tegenover dat er minder baten worden gerealiseerd voor het programma Arnhemse Aanpak Energiearmoedefonds (€ 1,8 miljoen). In 2027 en verder dalen de baten voor het Programma Arnhemse Aanpak Energiearmoede verder en zullen minder baten gerealiseerd worden worden voor het project Elderveld Noord. De daling in 2028 wordt veroorzaakt omdat in dat jaar verwacht wordt dat de piek vanuit het volkshuisvestingsfonds voorbij is. De baten hiervan stijgen weer in 2029 als gevolg een technische wijziging in de budgetneutrale verdeling van de baten SEWA naar 2030 en 2031 welke nog niet heeft plaatsgevonden.	740	-2.267	-3.229	1.740
Meer lokale energiesystemen	In 2025 is het Eurpees project ACCU gestart wat door loopt tot en met 2028.	0	0	0	-52
Meer bedrijven verduurzamen	De begroting 2025 lag incidenteel iets lager dan in 2026 en verder	3	3	3	3
Zichtbaar maken van de ambitie	De begroting 2025 lag incidenteel iets lager dan in 2026 en verder	27	27	27	27
Doeloverstijgend	De daling wordt met name veroorzaakt omdat er in de jaren 2026 en verder minder middelen vanuit de specifieke uitkering CDOKE worden toegerekend aan dit doel.	-2.569	-3.296	-3.296	-3.296
Overig	Vanuit de CDOKE middelen is in 2025 incidenteel externe capaciteit ingezet voor circulariteit.	-202	-202	-202	-202
Toevoegingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-495**	**-495**	**-495**	**-222**
Minder energie gebouwde omgeving	In 2029 worden voor het project volkhuisvestingfonds middelen gedoteerd.	0	0	0	273
Meer lokale energiesystemen	In 2025 wordt er incidenteel € 495.000 gedoteerd aan de BR kapitaallasten ter dekking van de kapitaallasten voortvloeiend uit het project ACCU.	-495	-495	-495	-495
Onttrekkingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**555**	**-468**	**-1.306**	**560**
Minder energie gebouwde omgeving	Voor het programma Arnhemse Aanpak Energiearmoede wordt in 2025 € 372.000 onttrokken uit het klimaatfonds en voor het project volkshuivestingsfonds € 1,5 miljoen onttrokken vanuit de BR volkhuisvestingsfonds. In 2026 en 2027 wordt ruim € 2 miljoen onttrokken voor het project volkshuivestingsfonds. Hierdoor daalt de onttrekking vanaf 2028. In 2029 stijgt de onttrekking omdat de administratieve verdeling nog plaats moet vinden over de jaren daarna.	66	43	-319	1.547
Meer lokale energiesystemen	In 2025 is er vanuit het klimaatfonds incidenteel € 450.000 beschikbaar gesteld voor het Europees project ACCU.	-450	-450	-450	-450

Verduurzamen stadslogistiek	In 2025 was een incidentele onttrekking van € 190.000 geraamd aan de reserve BR Taakmutatie voor de budgetoverheveling van 2024 naar 2025 voor Zero Emissie Binnestadslogistiek.	-190	-190	-190	-190
Doeloverstijgend	Vanuit de BR klimaat en energie wordt in 2026 € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor Energiearmoede en in 2027 € 500.000.	1.500	500	24	24
Overig	In 2025 wordt er vanuit de BR klimaat en energie € 250.000 beschikbaar gesteld voor circulariteit (zie raadsbrief zaaknr: 4206191). De overige middelen zijn incidenteel onttrokken in 2025 voor de regeling rookgaskanalen.	-371	-371	-371	-371
Totaal mutaties		**-2.972**	**2.320**	**-1.511**	**987**

Zero based begroten

Het programma klimaat en energie is deze begroting zero based opgebouwd. Daarbij is zijn de activiteiten binnen de doelen als basis gebruikt. In de tabel hieronder staat het totaaloverzicht met de inkomsten en uitgaven voor dit programma naar de verschillende doelen. Vervolgens is per doel een uitsplitsing opgenomen.

Programma Klimaat en Energie 2026	Inkomsten Subsidies	Beleids-matige inzet	Subsidies en GR	Overige uitgaven	Totaal uitgaven
bedragen x € 1.000					
Doel					
Minder energie gebouwde omgeving	13.146	69	462	18.038	18.569
Meer duurzaam aanbod van energie	300	-	-	300	300
Meer lokale energiesystemen	52	-	-	97	97
Meer bedrijven verduurzamen	400	-	-	670	670
Zichtbaar maken van de ambitie	300	-	-	500	500
Verduurzamen stadslogistiek	-	76	-	644	720
Doeloverstijgend	1.468	2.771	150	8.310	11.231
Overig	-	-	-	500	500
Totaal	**15.665**	**2.915**	**612**	**29.060**	**32.587**

Minder energie gebouwde omgeving	Totaal
bedragen x € 1.000	
Specifieke uitkering	**13.146**
Volkshuisvestingsfonds	7.162
Kansrijke buurt	4.417
Cdoke	1.100
Energiearmoede	372
Scepa	95
Beleidsmatige inzet	**70**

Subsidies	**462**
VHF Verduurzaming	462
Overige uitgaven	**18.037**
Volkshuisvestingsfonds	9.613
Kansrijke buurt	5.167
Arnhemse aanpak energiearmoede	1.839
Arnhemse aanpak woningisolatie	1.100
Overig	318
Totaal uitgaven	**18.569**

Voor het volkshuisvestingsfonds zijn twee tranches van € 25 miljoen ontvangen. Hiervan wordt in 2026 € 7,2 miljoen ingezet.

Voor de kansrijke buurt Smart Polder is € 5,1 miljoen ontvangen van de provincie. De helft wordt in 2026 uitgegeven. Voor de kansrijke buurt Elderveld Noord wordt in 2026 € 1,8 miljoen aan specifieke uitkering benut.

In 2026 wordt € 2,8 miljoen aan Cdoke middelen ontvangen. € 1,1 miljoen wordt ingezet voor de Arnhemse aanpak woningisolatie

In 2026 worden de laatste middelen van de specieke uitkering energiearmoede benut. Daarnaast is een Europese subsidie ontvangen voor SCEPA.

Voor het project volkshuisvesting wordt ruim 10 miljoen ingezet voor het verduurzamen van woningen (SEWA).

Voor het project Smart Polder wordt in 2026 ruim 2,5 miljoen besteed en voor het project Elderveld Noord in 2026 € 1,8 miljoen.

In 2026 wordt € 1,1 miljoen ingezet voor de Arnhemse aanpak woningisolatie.

In 2026 wordt de aanpak Arnhemse Energie Armoede gecontinueerd. Hiervoor zijn de laatste middelen € 372.000 van de specifiek uitkering energiearmoede beschikbaar. Dit wordt aangevuld met € 1.500.000 uit de reserve Energie en Klimaat

Meer duurzaam aanbod van energie	**Totaal**
bedragen x € 1.000	
Specifieke uitkering	**300**
Cdoke	300
Overige uitgaven	**300**
Overig	300
Totaal uitgaven	**300**

In 2026 wordt € 300.000 ingezet voor meer duurzaam aanbod energie.

Meer lokale energiesystemen	**Totaal**
bedragen x € 1.000	

Europese subsidie	**52**
ACCU	52
Overige uitgaven	**97**
ACCU	97
Totaal uitgaven	**97**

In 2025 is er een Europese subsidie ontvangen voor het project ACCU. Een deel van die middelen wordt in 2026 ingezet.

Meer bedrijven verduurzamen	**Totaal**
bedragen x € 1.000	
Specifieke uitkering	**400**
Cdoke	400
Bijdrage GR	**195**
ODRA	195
Overige uitgaven	**475**
Green Deals en verduurzamen evenementen	475
Totaal uitgaven	**670**

In 2026 wordt € 2,8 miljoen aan Cdoke middelen verwacht te ontvangen. € 400.000 wordt ingezet om meer bedrijven te stimuleren te verduurzamen.

In 2026 wordt € 475.000 ingezet voor het stimuleren van het verduurzamen van bedrijven en het verduurzamen van evenementen.

Daarnaast is er budget gereserveerd waarvoor de ODRA controle en handhaving doet voor de erkende maatregelenlijsten Energie (EML) en label C kantoren.

Zichtbaar maken van de ambitie	**Totaal**
bedragen x € 1.000	
Specifieke uitkering	**300**
Cdoke	300
Overige uitgaven	**500**
Communicatie	300
Arnhem aan campagne	200
Totaal uitgaven	**500**

In 2026 wordt € 2,8 miljoen aan Cdoke middelen ontvangen. € 300.000 wordt ingezet om de Arnhemse ambitie zichtbaar te maken.

Er is € 500.000 gereserveerd om de ambities van Arnhem zichtbaar te maken voor de stad. Hiervoor wordt een deel ingezet voor communicatie, Arnhem aan en het regionaal energie loket.

Verduurzamen stadslogistiek	Totaal
bedragen x € 1.000	
Beleidsmatige inzet	**76**
Overige uitgaven	**644**
Duurzame mobiliteit	528
Luchtagenda	116
Totaal uitgaven	**720**

Voor de realisatie van laadvoorzieningen wordt € 528.000 begroot in 2026. Voor luchtagenda en milieuzone is € 166.000 beschikbaar.

Doeloverstijgend	Totaal
bedragen x € 1.000	
Specifieke uitkering	**1.468**
Cdoke	1.468
Beleidsmatige inzet	**2.771**
Subsidies	**150**
Regionaal aanjaagfonds	150
Overige uitgaven	**8.310**
EMIA Algemeen	3.310
Klimaatfonds	5.000
Totaal uitgaven	**11.231**

In 2026 wordt € 2,8 miljoen aan Cdoke middelen ontvangen. € 405.000 wordt ingezet om meer formatie aan te trekken. Ruim € 1 miljoen wordt ingezet voor externe expertise en adviezen.

De formatie binnen klimaat en energie is hoofdzakelijk gepositioneerd binnen doeloverstijgend. In 2026 wordt de formatie uitgebreid met € 405.000.

Vanuit het klimaatfonds wordt er € 5 miljoen beschikbaar gesteld. De overige middelen betreffen de structurele middelen van €1,3 miljoen en een aanvulling van € 2 miljoen. In 2026 worden deze middelen ingezet om de andere doelen te realiseren.

Overig	Totaal
bedragen x € 1.000	
Overige uitgaven	**500**
Circulariteit	500
Totaal uitgaven	**500**

Met de begroting is voor de periode 2026 - 2029 jaarlijks € 500.000 vastgesteld voor circulariteit.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Triple helix partners uit het netwerk Energy made in Arnhem, zoals: woningbouwcorporaties, Alliander, Liander, Firan, ENGIE, provincie Gelderland, Rijkswaterstaat, Waterschappen, Rijksvastgoedbedrijf, Rijn- en IJssel Energiecoöperatie, VNO/NCW, HAN, RijnIJssel College, wijkinitiatieven, Clean Mobility Centre, Stichting KiemT, Ondernemersverenigingen, Allego, stichting E-laad, Oost Nederland Energiek, Natuur- en Milieu Gelderland, regiogemeenten, G40 gemeenten.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Programmaplan New Energy Made in Arnhem 2020-2030;
- Koersdocument EvA;
- Startnotitie rolneming;
- Kaders voor besteding van het klimaatfonds;
- Arnhemse aanpak Energiearmoede;
- Regionale energiestrategie 1.0;
- Transitievisie warmte (2022);
- Criteria voor de locatiekeuze van zonnevelden (2016);
- Uitvoeringskader elektrisch laden in Arnhem;
- Beleidskader deelvervoer.

Ruimtelijke Ontwikkeling

Ambitie

We ontwikkelen een groene, gezonde en veilige stad.



Realiseren van de doelen van de omgevingsvisie

- We implementeren en borgen de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie
- We voeren regie op grootschalige gebiedsontwikkelingen in balans met de hele stad
- We versterken en bestendigen de (interne en externe) samenwerking
- We ontwikkelen en zetten nieuwe instrumenten en innovatieve werkwijzen in

Beter benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt

- We voeren de Omgevingsvisie 2040 uit
- We werken toe naar één integraal omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied
- We toetsen en vergunnen initiatieven sneller en integraler met ruimte voor maatwerk en participatie
- We sluiten aan op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet

Een gezondere leefomgeving

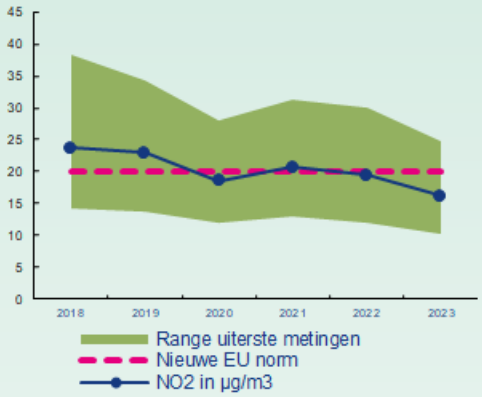
- We voeren activiteiten uit om de luchtkwaliteit te verbeteren
- We onderhouden de bodem en ondergrond
- We sturen op gebiedsgerichte geluidsbelasting
- We voeren activiteiten voor externe veiligheid uit
- We handhaven op milieuvergunningen en -regelgeving



Cijfers en indicatoren

- De hoeveelheid NO2 in de lucht is een belangrijke indicator voor de luchtkwaliteit. Vanaf 2030 mag de maximumconcentratie in de lucht dan niet meer zijn dan 20 µg/m3. De trend gaat de goede kant op, maar meer inzet blijft nodig om luchtvervuiling te verminderen.

1. NO_2 in Arnhemse lucht



Samenvatting Doelenboom Ruimtelijke ontwikkeling

Ambitie	Doel	Inspanning
We ontwikkelen een groene, gezonde en veilige stad	Realiseren van de doelen van de omgevingsvisie	We implementeren en borgen de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie
		We voeren regie op grootschalige gebiedsontwikkelingen in balans met de hele stad
		We versterken en bestendigen de (interne en externe) samenwerking
		We ontwikkelen en zetten nieuwe instrumenten en innovatieve werkwijzen in
	Beter benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt	We werken toe naar één integraal omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied
		We toetsen en vergunnen initiatieven sneller en integraler met ruimte voor maatwerk en participatie
		We sluiten aan op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet
	Een gezondere leefomgeving	We verbeteren de luchtkwaliteit
		We beheren de bodem en de ondergrond
		We dringen lawaai terug
		We verbeteren de milieukwaliteit breed (hitte, water, licht, externe veiligheid, etc.)
		We handhaven op milieuvergunningen en -regelgeving

Ruimtelijke ontwikkeling

Arnhem groeit, de stad is in trek bij inwoners, bedrijven en bezoekers. We werken aan een betere benutting, doorstroming en kwaliteit van de woningvoorraad en voldoende stedelijke voorzieningen. Er moeten in de periode 2020-2040 16.000 woningen in de stad worden bijgebouwd om de wooncrisis aan te pakken en het woningtekort terug te brengen naar 2%. We streven naar een evenwichtige groei van de stad waarbij goed wonen in balans is met werk en voorzieningen in een groene en gezonde leefomgeving.

We zijn ons bewust van de spanning die er is tussen het bouwen van woningen om de wooncrisis aan te pakken en de stad die vraagt om een evenwichtige, kwalitatieve en duurzame stadsontwikkeling. De groei van de stad willen we benutten om de stad aantrekkelijker, socialer en vitaler te maken. Dat gaat niet vanzelf en vraagt om regievoering door de gemeente. Door samenwerking met overheden en ontwikkelende partijen worden robuuste maatschappelijke investeringen mogelijk maakt.

De verstedelijkingsopgave is voor de gemeente een grote financiële opgave. Een groeiende stad vraagt om een organisatie met meer uitvoeringskracht en middelen voor (co)financiering van de woningbouwopgave, daarbij behorende stedelijke voorzieningen en onrendabele grondexploitaties. Met het Rijk zijn afspraken gemaakt over cofinanciering van gebiedsontwikkelingen in de Spoorzone Arnhem-Oost. Ruim de helft van de in totaal 16.000 woningen die we tot 2040 in Arnhem gaan bouwen, is voorzien in de Spoorzone Arnhem-Oost. Voorwaarde voor cofinanciering door het Rijk is dat de gemeente voldoende middelen vrijmaakt om de ontwikkelingen mogelijk te maken. Hiervoor zijn voorstellen uitgewerkt in deze begroting.

Voorwaarde voor de ontwikkeling van de stad is dat onze leefomgeving aantrekkelijk, veilig en gezond blijft voor huidige en toekomstige inwoners. Daarom werken we vanaf 2025 de omgevingsvisie Arnhem 2040 uit in een samenhangend beleidsplan voor een gezonde en veilige leefomgeving, een duurzaam mobiliteitsplan, een woonvisie en een stedelijke visie op hoogbouw en verdichting. Zo zorgen we voor een goede kwaliteit van leven in onze stad.

Daarnaast werken we aan de implementatie van de Omgevingswet. Met de Omgevingswet zorgen we voor meer samenhang in het omgevingsrecht, meer transparantie, betere procedures en op termijn een betere (digitale) dienstverlening. Dit vraagt om een grote verandering waarin inwoners, ondernemers en onze collega's weer hun weg moeten vinden.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

We ontwikkelen een groene, gezonde en veilige stad (A)

We werken aan een vitale, sociale en groene stad waarbij groei wordt ingezet als aanjager om onze wijken leefbaar te houden en gebieden in de stad te ontwikkelen, in balans met de bestaande stad. We nemen als gemeente weer de regie over de stadsontwikkeling (in bestaande en nieuwe wijken). We werken vanuit de koers van de omgevingsvisie aan een duurzame en evenwichtige ontwikkeling van de stad, in het belang van de huidige en toekomstige inwoners.

Realiseren van de doelen van de omgevingsvisie (D)

De Groeiende Stad Arnhem 2040 stuurt op de doelen van de omgevingsvisie en ontwerpprincipes van de verstedelijkingsstrategie (inmiddels onder de noemer NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley). Hierbij hanteren we een gebiedsgerichte aanpak gericht op de versterking van het DNA van de bestaande stad in balans met de toekomstige stad. Via de programmatische aanpak wordt de koers van de omgevingsvisie bewaakt door deze te vertalen naar planvorming, regievoering op (grootschalige) gebiedsontwikkelingen en kennisontwikkeling/monitoring.

De inhoudelijke doelen voor de groeiende stad zijn beschreven in de omgevingsvisie. Ter illustratie:

- 16.000 huizen bouwen op de juiste plekken in de stad (in de periode 2022-2040);
- schoner en duurzamer verplaatsen in en naar de stad;
- realiseren van voldoende en duurzame werklocaties;
- gezonder leven in een groene en stedelijke omgeving.

Deze doelen vertalen we naar vier inspanningen waar we integraal en verbindend op sturen.

We implementeren en borgen de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie (I)

De omgevingsvisie is vastgesteld door de gemeenteraad. Met deze visie bieden we ruimte aan de ontwikkeling van de stad vanuit de unieke kwaliteiten van Arnhem. De visie bevat onze ruimtelijke strategie, waar opgaven en ambities voor de fysieke leefomgeving samenkomen.

Een belangrijke inspanning is het implementeren en borgen van de omgevingsvisie (met name hoofdstuk 7 en 8) als richtinggevend kader voor gebiedsuitwerkingen en ondersteunend beleid. We hebben de organisatorische randvoorwaarden gereed gemaakt om integraal aan de doelen uit de omgevingsvisie te werken.

Inmiddels zijn de verschillende beleidsvisies afgerond. Dit zijn de Woonvisie, de visie Gezonde Leefomgeving en het Duurzaam Mobiliteitsplan.

We voeren regie op grootschalige gebiedsontwikkelingen in balans met de hele stad (I)

Om gebiedsontwikkelingen op een goede manier binnenstedelijk te realiseren is een regisserende gemeente nodig die haar instrumenten waar nodig inzet en koersvast opereert. Naast het faciliteren van initiatieven uit de markt pakt de gemeente voor de grootschalige gebieden uit de omgevingsvisie waar veel opgaven samenkomen een regisserende rol. We streven naar nieuwe verbindingen in het ruimtelijke en sociale DNA van Arnhem en versterken daarmee de stad voor huidige en toekomstige bewoners.

Het gebiedsprogramma Spoorzone Arnhem-Oost is inmiddels vastgesteld door de raad en vormt het kader voor de verschillende (gebieds-)uitwerkingen zoals Rijnpark en Presikhaaf 3. In Arnhem-Zuid wordt conform verschillende kaderstellingen gewerkt zoals Kronenburg, Nijmeegseweg en station Arnhem-Zuid. In de binnenstad is gestart met het Ontwikkelperspectief Centrum Arnhem. Als gevolg van de sloop en herbouw na de stadsbrand is dit getemporiseerd. In 2026 worden daarnaast verder gewerkt aan de planvorming voor de Westzijde van de Heijenoordseweg en het opstarten van de ontwikkeling van de locatie van Siza Schaarsbergen.

Naast deze gebieden waar planvorming plaatsvindt gaan er in het najaar van 2025/ 2026 diverse gebiedsontwikkelingen over tot uitvoering. Voorbeelden hiervan zijn de start bouw van Coberco, Zijdekwartier (Akzo), Stadsblokken Meinerswijk, Thorbeckestraat, Coehoorn plot 3, Podium026, Rietgrachtstraat en de realisatie van nieuwe buurten in Schuytgraaf.

We versterken en bestendigen de (interne en externe) samenwerking (I)

Voor het realiseren van onze doelen zijn we afhankelijk van andere partijen zoals het Rijk, provincie, woningcorporaties, marktpartijen, ondernemers en (collectieven van) bewoners. Samenwerking op alle niveaus, publiek-publiek en publiek-privaat, is noodzakelijk om de ambitie te kunnen realiseren. Naast externe samenwerking vraagt het realiseren van de doelen uit de Omgevingsvisie om versterking van de interne samenwerking. De regionale samenwerking met provincie en Groene Metropoolregio is versterkt met het opstellen van het Regioarrangement Groene Metropoolregio. De uitwerking met regio en Rijk van de verstedelijkingstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley is geborgd in de NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley. Ten slotte is met de status van Grootschalig Woningbouw Gebied Spoorzone Arnhem-Oost ook de langjarige samenwerking met regio en Rijk geborgd voor dit gebied. Deze samenwerking de komende jaren gecontinueerd.

We ontwikkelen en zetten nieuwe instrumenten en innovatieve werkwijzen in (I)

Om de Omgevingsvisie uit te voeren gaan we de komende jaren onze instrumenten doorontwikkelen, zodat ze in lijn zijn met de ambities uit de omgevingsvisie. De thematische beleidsuitwerkingen en gebiedsuitwerkingen kunnen in de loop der tijd wijzigen, mochten de opgaven in de stad daarom vragen.
De grote opgaven uit de omgevingsvisie gaan gepaard met een omvangrijke investeringsopgave. Hierbij kan het wenselijk zijn om voor de uitvoering van de omgevingsvisie een investeringsagenda op te stellen. Deze agenda geeft inzicht in de benodigde investeringen en in de mate waarin deze investeringen reeds gedekt zijn. Dit inzicht helpt ons om samen met de stad en andere partners te bepalen wat er nog meer nodig is. De raad betrekken we bij het opstellen en actualiseren van de investeringsagenda.

We organiseren plek waar de grote opgaven samen komen, waar strategische sturing vanuit een langetermijnperspectief vorm krijgt én daarmee samenhangend richten we een proces van stedelijke programmering in die dit ondersteunt. Op zowel strategisch, tactisch en operationeel niveau. Dit is een permanent proces, met een gezamenlijk verhaal en gedeelde lange termijndoelen als oriëntatiepunt. Door strategisch te sturen en de transities in de stad beter te programmeren, zorgen we ervoor dat we niet alleen reageren op ontwikkelingen, maar geven we deze ook proactief vorm

Door digitale ontsluiting en bewerking van data onderbouwen we planprocessen met informatie. Door te werken met eenduidige beslisdocumenten en uniformeren van werkwijzen willen we de kwaliteit van onze planuitwerking verbeteren en doorlooptijden versnellen. Daarmee ondersteunen we de gebiedsuitwerkingen die de gewenste groei van de stad binnenstedelijk mogelijk maken.

Beter benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt (D)

We grijpen de toekomstige Omgevingswet aan om beleid te maken dat werkt, onze processen en (digitale) dienstverlening te verbeteren en transparanter en integraler te werken. We beseffen dat we voor een leefbare en toekomstbestendige stad onze stad hard nodig hebben. Met de omgevingsvisie en het omgevingsplan brengen we meer samenhang en focus in ons beleid voor de fysieke leefomgeving. Als het gaat om initiatieven uit de stad denken we mee en proberen we de initiatiefnemer te helpen om tot een goed plan te komen dat bijdraagt aan onze doelen. Daarnaast zorgen we voor heldere en transparante kaders bij participatie zodat inwoners, ondernemers en andere betrokkenen weten wat er in de stad staat te gebeuren en waarover meegepraat kan worden.

We werken toe naar één integraal omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied (I)

Het omgevingsplan bevat alle regels over de fysieke leefomgeving en geeft invulling aan de maatschappelijke opgaven uit de omgevingsvisie en het beleid dat daaruit volgt. Het omgevingsplan richt zich niet alleen op functies en bouwmogelijkheden maar ook op andere aspecten van de fysieke leefomgeving, zoals welstand, erfgoed, groen, klimaatadaptatie, geluid, bodem, duurzaamheid en delen van de APV. Naast onze eigen regels bevat het omgevingsplan regels die het Rijk overhevelt naar gemeenten, zoals vergunningsvrij bouwen en milieuregelgeving. De samenhangende en gebiedsgerichte benadering van het omgevingsplan gaat bijdragen aan het verbeteren van onze dienstverlening. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners kunnen regelgeving, die nu nog verspreid is over verschillende plannen en verordeningen, straks op één digitale locatie raadplegen. Op die manier geven we sneller inzicht in de haalbaarheid van een initiatief.

Het omgevingsplan is een nieuw instrument en nog volop in ontwikkeling. We gebruiken nieuwe landelijke inzichten en de lessen van andere (regio) gemeenten om onze aanpak te verbeteren en aan te laten sluiten bij de uitvoeringspraktijk. In 2026 staan onder andere de bouwregels op de planning. Voor de hele stad kunnen inwoners, ondernemers en vergunningverleners straks per bouwactiviteit zien of een vergunning nodig is en/of wat nodig is om die vergunning te krijgen. Daarnaast gaan we door met de uitvoering van vastgestelde beleidsambities. Dit doen we onder andere door regels op te nemen in het omgevingsplan die toezien op de vitaliteit van onze winkelcentra en een efficiënter gebruik van onze bedrijventerreinen.

We toetsen en vergunnen initiatieven sneller en integraler met ruimte voor maatwerk en participatie (I)

We zorgen ervoor dat het voor initiatiefnemers helder is welke stappen ze moeten zetten om hun initiatief te verwezenlijken. Dit doen we door te zorgen dat informatie goed vindbaar is op één (digitale) plek. Waar overleg noodzakelijk is, vindt dit integraal en met de initiatiefnemer aan tafel plaats, zoveel mogelijk vanuit het credo: ja, mits, maar we beseffen ook dat niet alles kan. De digitale werkwijze met betrekking tot de Omgevingswet is geborgd in de organisatie en de mogelijkheid is gecreëerd dat ketenpartners kunnen samenwerken.

We sluiten aan op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet (I)

Arnhem is succesvol aangesloten op het landelijke DSO en werkt actief mee in landelijke werkgroepen om het systeem door te ontwikkelen. De opgedane kennis en ervaring en het netwerk dat hiermee ontstaat gebruiken we om het omgevingsplan – in samenwerking met regio en omgevingsdiensten – gebruiksvriendelijk en robuust in te richten. Het DSO is nog niet af en levert nog niet de dienstverlening die het zou moeten. Om die reden zorgen we voor een goede communicatie op onze website.

Een gezondere leefomgeving (D)

We willen dat Arnhem voor onze inwoners en bezoekers een gezonde, veilige leefomgeving is en blijft. Het afgelopen jaar is het plan Gezonde Leefomgeving opgesteld: “Arnhem maakt buiten gezond”. In dit plan zijn lijnen uitgezet hoe we de fysieke leefomgeving gaan verbeteren op zes domeinen: lucht, geluid, hitte, bodem, water en licht. Daarmee beschermen we de gezondheid van mens, dier en natuur tegen o.a. slechte luchtkwaliteit, geluidshinder, hittestress en vervuiling. De uitvoering van dit plan is gestart en we gaan daar de komende jaren mee door. Onder meer door het borgen van deze ambities in andere beleidsprogramma’s en in ruimtelijke ontwikkelingen, het vertalen van deze ambities in gebiedsgerichte ontwikkeldoelen, het herzien van onze monitoringsstrategie en het opstellen van uitvoeringsagenda’s voor de zes onderwerpen. De Uitvoeringsagenda Lucht is in juni 2024 aangeboden aan de Raad.

Voor de uitvoering van het plan is voldoende budget geraamd. Dekking is grotendeels gevonden in een aantal bestaande budgetten (middelen ODRA, milieu en luchtagenda). Daarnaast is bij de Perspectiefnota 2025 150.000 per jaar incidenteel beschikbaar gesteld voor de jaren 2025-2027. Deze middelen zullen worden gebruikt voor het ontwikkelen van strategische capaciteit om gezondheid een plek te geven in ons denken en doen, om verschillende projecten uit het plan uit te voeren en om de monitoringsstrategie te herzien.

De Omgevingswet vraagt ook om een vertaling van omgevingskwaliteit van beleidsplannen naar omgevingsplannen. Deze vertaling sluit aan op het vertalen van ambities uit het Plan Gezonde Leefomgeving in gebiedsgerichte ontwikkeldoelen. Hieronder volgen een aantal milieu-onderdelen die deel uitmaken van het samenhangende beleid.

We verbeteren de luchtkwaliteit **(I)**

De Uitvoeringsagenda Lucht 2024-2030 is de leidraad voor onze activiteiten om de luchtkwaliteit te verbeteren. De hoofdboodschap is dat we goed op weg zijn de huidige doelen voor 2030 ter behalen. Daarvoor blijft stevige inzet een vereiste. De luchtkwaliteit wordt beter in Arnhem, maar is nog niet gezond. De wettelijke eisen aan luchtkwaliteit zijn aangescherpt (EU, nationaal beleid) en Arnhem erkent dat extra inzet tot aan de WHO-advieswaarden gezondheidswinst oplevert. Daarom doen we dit jaar nog onderzoek naar (aanvullende) opties die er zijn om de luchtkwaliteit te verbeteren.

Veel acties om de luchtkwaliteit te verbeteren hangen samen met het Duurzame Mobiliteitsplan. Te denken valt aan de milieuzone/zero emissie zone en het netwerk van walstroom voor de binnenvaart. Ook op houtstook zijn we actief, o.a. met een communicatiecampagne om bewuster en minder te stoken. We hebben subsidieregelingen voor het van de weg halen van oude brom- en snorfietsen en het saneren van rookgaskanalen (hiervoor worden (SPUK's ingezet: speciale doeluitkeringen). Wij onderhouden een actief meetnet van circa 30 meetpunten voor Stikstofdioxide (NO2) en Fijnstof (PM10, PM2,5). Met de Omgevingsdienst (ODRA) zijn we in gesprek om te kijken of we elkaars meetnetwerken beter op elkaar kunnen afstemmen.

We beheren de bodem en de ondergrond **(I)**

Vanuit onze gemeentelijke taak vanuit de Omgevingswet en de Wet bodembescherming (Wbb) zorgen we voor de instandhouding en het verbeteren van een bodem die geschikt is om op te wonen en om op te werken. Ook dragen we bij aan de bescherming van kwetsbare gebieden in verband met natuur en drinkwaterwinning.

We werken samen met provincie en omgevingsdienst voor meldingen/vergunningen, toezicht en handhaving. Ook delen en ontwikkelen we kennis via het Gelders Ondergrond Overleg (GOO) en met regiogemeentes via het Vakberaad bodem van de Milieuregio Arnhem Nijmegen (ORM). We adviseren bij ruimtelijke ontwikkelingen waar onderzoek en sanering nodig is. Bijzondere aandacht hebben we voor historische spoedlocaties, met lood verontreinigde tuinen en PFAS-verontreinigingen. Voor grote ruimtelijke projecten waar veel bodemverontreiniging is (Spoorzone Oost) wordt specifiek beleid ontwikkeld. Voor nieuwe verontreinigingen wordt samen met de provincie en het GOO beleid ontwikkeld. We doen onderzoek naar PFAS-locaties en andere verontreinigingen met zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). Wij mengen ons actief in de discussie over de toepassing van risicovolle secundaire bouwstoffen (zoals staalslakken en immobilisaten) in samenwerking met de provincie, de ODRA en het GOO.

We dringen lawaai terug **(I)**

Geluidshinder wordt steeds meer via een programmatische aanpak onder controle gehouden. Het huidige beleid wordt geactualiseerd, inclusief een omzetting onder het regime van de Omgevingswet. Het gaat om twee actualisaties. Eerst het Actieplan Omgevingslawaai 2024 – 2029 gericht op bestaande situaties. Daarna de actualisatie van het Beleidsplan Geluid gericht op nieuwe situaties. Deze actualisatie wordt in regionaal verband vormgegeven in samenwerking met de ODRA (gemeenten). Aandacht voor geluidsluwe buitenruimte blijft een speerpunt.

Wanneer gemeentelijke hoofdwegen aan onderhoud toe zijn, passen we stil asfalt toe. We proberen nieuwe hinder zoveel mogelijk te voorkomen. Op plekken die zwaar belast zijn qua lawaai eisen we maatregelen die garanderen dat de woon- en leefruimte van onze inwoners gezond blijft. De verplichting van een geluidsluwe buitenruimte vinden wij daarbij ook van essentieel belang. Daarnaast zetten we ons in voor rustige plekken in de stad, in samenhang met ons beleid voor groen, natuur, lopen.

In 2024 en verder zal aandacht gegeven worden aan de invulling van stiltegebieden in de stad. Dit kan integraal worden opgepakt met bijvoorbeeld thema's als hittestress en groene zones. Het voornemen om snelheidsovertredingen te verminderen zal integraal opgepakt moeten worden met de afdelingen mobiliteit en verkeer. Het duurzame mobiliteitsplan is voor lawaai van cruciaal belang. Minder hogere snelheden en minder autoverkeer helpt enorm in het terugdringen van lawaai.

We verbeteren de milieukwaliteit breed (hitte, water, licht, externe veiligheid, etc.) **(I)**

Naast de bovengenoemde thema's zetten we breed in op het verbeteren van de milieukwaliteit. In het Plan Gezonde Leefomgeving staan ook de thema's hitte, water, licht en externe veiligheid. Hitte wordt in nauwe samenwerking met klimaatadaptatie en publieke gezondheid opgepakt. We werken gezamenlijk aan de doorontwikkeling van het lokale hitteplan en versterken het netwerk van sociale partners uit. Water dat we voornamelijk samen met het bevoegd gezag: de waterschappen oppakken. Het thema licht pakken we samen met de Veluwegemeenten op. Externe veiligheid gaat over het beheersen van risico's die mensen lopen door opslag, productie, gebruik en vervoer van gevaarlijke stoffen in hun omgeving. Arnhem heeft de risicovolle activiteiten in beeld en bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt er rekening gehouden met het aspect externe veiligheid.

We handhaven op milieuvergunningen en -regelgeving **(I)**

Vergunningverlening en handhaving dragen bij aan het behalen van de landelijke doelstellingen op het gebied van milieu en gezondheid. Deze taken worden uitgevoerd door de ODRA. De prioriteit ligt op een actueel vergunningenbestand en goed naleefgedrag van bedrijven.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Een groene, gezonde en veilige stad	**91.460**	**84.944**	**1.078**	**575**
Realiseren doelen omgevingsvisie	82.466	80.075	1.078	575
Benutten kansen van de Omgevingswet	0	0	0	0
Een gezondere leefomgeving	8.994	4.869	0	0
Overige	**1.576**	**365**	**0**	**0**
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	1.576	365	0	0
Gerealiseerd resultaat	**93.035**	**85.309**	**1.078**	**575**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	44.421	105.410	95.270	93.035	94.693	59.494	66.035
Baten	42.303	99.662	81.378	85.309	74.072	53.555	63.749
Saldo lasten en baten	***-2.118***	***-5.748***	***-13.892***	***-7.727***	***-20.621***	***-5.939***	***-2.286***
Toevoegingen aan reserves	41.492	3.319	8.748	1.078	7.681	11.234	8.772
Onttrekkingen aan reserves	20.796	892	10.525	575	5.758	10.097	3.968
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-20.695***	***-2.427***	***1.777***	***-503***	***-1.923***	***-1.136***	***-4.804***
Gerealiseerd resultaat	**-22.813**	**-8.175**	**-12.115**	**-8.230**	**-22.543**	**-7.076**	**-7.089**

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-2.235**	**-578**	**-35.776**	**-29.235**
Realiseren doelen omgevingsvisie	De begroting voor dit doel bestaat voor het grootste deel uit de grondexploitaties, anterieure overeenkomsten en meerjarige projecten. Deze zijn herzien bij de jaarrekening 2024 (zoals gespecificeerd in de FJP 2024). Door het meerjarige karakter van grondexploitaties fluctueert het beeld over de jaren heen. Dit verklaart de afwijkingen over de jaren.	1.428	4.683	-30.313	-23.772

Een gezondere leefomgeving	Voor de aanpak van de Grondwal/uitbreiding woonwagenlocaties op de Bethaniënstraat is in de 2025 incidenteel € 5,4 miljoen begroot, waardoor de lasten in 2026 lager liggen. Hier staat tegenover dat het plan gezonde leefomgeving is vastgesteld door de gemeenteraad. Voor uitvoeringsprojecten en monitoring is tot en met 2027 jaarlijks € 190.000 aanvullend in de begroting opgenomen.	-5.164	-5.261	-5.464	-5.464
Overig	Er is in de begroting van 2026 € 1,5 mln gereserveerd als bijdrage binnen Steengoed Benutten voor de herbouw van de getroffen binnenstad van de brand in 2025.	1.501	1	1	1

Baten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**3.930**	**-7.306**	**-27.823**	**-17.629**
Realiseren doelen omgevingsvisie	De begroting voor dit doel bestaat voor het grootste deel uit de grondexploitaties, anterieure overeenkomsten en meerjarige projecten. Deze zijn herzien bij de jaarrekening 2024 (zoals gespecificeerd in de FJP 2024). Door het meerjarige karakter van grondexploitaties fluctueert het beeld over de jaren heen. Dit verklaard de afwijkingen over de jaren.	3.930	-7.306	-27.823	-17.629

Toevoegingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-7.670**	**-1.067**	**2.486**	**24**
Realiseren doelen omgevingsvisie	De begroting voor dit doel bestaat voor het grootste deel uit de grondexploitaties, anterieure overeenkomsten en meerjarige projecten. Deze zijn herzien bij de jaarrekening 2024 (zoals gespecificeerd in de FJP 2024). Door het meerjarige karakter van grondexploitaties fluctueert het beeld over de jaren heen. Dit verklaard de afwijkingen over de jaren. Daarnaast is er in 2025 incidenteel een toevoeging van € 7,0 miljoen geweest aan de BR stadsontwikkelfonds voor gebiedsontwikkelingen op de korte termijn.	-7.670	-1.067	2.486	24

Onttrekkingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-9.950**	**-4.767**	**-427**	**-6.557**
Realiseren doelen omgevingsvisie	De begroting voor dit doel bestaat voor het grootste deel uit de grondexploitaties, anterieure overeenkomsten en meerjarige projecten. Deze zijn herzien bij de jaarrekening 2024 (zoals gespecificeerd in de FJP 2024). Door het meerjarige karakter van grondexploitaties fluctueert het beeld over de jaren heen. Dit verklaard de afwijkingen over de jaren. Daarnaast is in 2025 is een incidentele onttrekking van € 1,7 mln. geraamd, aan de reserve BR Taakmutatie voor de budgetoverheveling van 2024 naar 2025, voor de Transitie Omgevingswet. Voor de verstedelijkingsopgave zijn in 2025 incidenteel de resterende middelen van € 560.000 uit de BR Plankosten stedelijke ontwikkeling ingezet, welke niet meer in de begroting 2026 en verder zijn opgenomen.	-4.448	735	5.074	-1.056

Een gezondere leefomgeving	In 2025 is een incidentele onttrekking van € 5,4 miljoen geraamd, aan de reserve BR Taakmutatie voor de budgetoverheveling van 2024 naar 2025, voor de aanpak van de Grondwal/uitbreiding woonwagenlocaties op de Bethaniënstraat. Daarnaast is aan de reserve BR omgevingslawaai is in 2025 incidenteel € 98.000 onttrokken om geluidsoverlast van wegen tegen te gaan.	-5.501	-5.501	-5.501	-5.501
Totaal mutaties		**3.886**	**-10.428**	**5.040**	**5.026**

Zero based begroten

Het programma ruimtelijke ontwikkeling is deze begroting zero based opgebouwd. Daarbij is zijn de activiteiten binnen de doelen als basis gebruikt. In de tabel hieronder staat het totaaloverzicht met de inkomsten en uitgaven voor dit programma naar de verschillende doelen. Vervolgens is per doel een uitsplitsing opgenomen.

Programma Ruimtelijke ontwikkeling	Inkomsten			Uitgaven				
	Baten BIE	Leges	Overige inkomsten	Lasten BIE	Beleids-matige inzet	GR	Overige uitgaven	Totaal uitgaven
bedragen x € 1.000								
Doel								
Realiseren doelen omgevingsvisie	76.716	-	3.359	75.022	1.998	169	5.277	82.466
Benutten kansen van de Omgevingswet	-	-	-	-	-	-	-	-
Een gezondere leefomgeving	-	3.891	978	-	1.034	6.949	1.012	8.994
Doeloverstijgend	-	-	-	-	-	-	-	-
Overig	-	-	365	-	-	-	1.576	1.576
Totaal	**76.716**	**3.891**	**4.702**	**75.022**	**3.032**	**7.118**	**7.864**	**93.035**

Realiseren doelen omgevingsvisie	Baten	Lasten
bedragen x € 1.000		
Bouwgronden in de exploitatie	**76.716**	**75.022**
Overige inkomsten	**3.359**	
Anterieure overeenkomsten	1.254	
Meerjarige projecten	2.105	
Beleidsmatige inzet		**1.998**
Gemeenschappelijke regelingen		**169**
Groene Metropoolregio		169
Overige uitgaven		**5.277**
Anterieure overeenkomsten		1.254
Meerjarige projecten		2.105
Verstedelijkingsopgave		464
Omgevingswet		303
Overig		1.151
Totaal	**80.075**	**82.466**

De baten en lasten binnen dit doel komen voor het grootste gedeelte uit de vastgestelde grondexploitaties waaronder de grootschalige gebiedsexploitaties Spoorzone Arnhem Oost en Kronenburg. Daarnaast bestaan er buiten de grondexploitaties anterieure overeenkomsten en meerjarige projecten die bijdragen aan het realiseren van de omgevingsvisie.
Voor het bevorderen van de samenwerking met de Groene Metropoolregio is er een budget van € 169.000 opgenomen.

Voor de verstedelijkingsopgave is een budget van € 464.000 beschikbaar.

Een gezondere leefomgeving	Totaal
bedragen x € 1.000	
Leges	**3.891**
Omgevingswet	3.693
Overgunningen WABO	186
Overig	12
Overige inkomsten	**978**
Milieubeheer vastgoed	978
Beleidsmatige inzet	**1.034**
Gemeenschappelijke regelingen	**6.765**
ODRA - Milieutaken	2.390
ODRA - Bouwtaken	4.375
Overige uitgaven	**1.012**
Milieutaken	758
Bouwtaken	181
Bodemtaken	73
Totaal uitgaven	**8.811**

De legesinkomsten bestaan uit de opgelegde leges voor verleende vergunningen.

De overige inkomsten betreffen verhuurinkomsten uit de verhuur van onder anderen ligplaatsen, pachtgronden en terreinen.

De uitgaven vallen uiteen in twee onderdelen: de uitgaven aan de taken die zijn belegd bij de omgevingsdienst (ODRA) en de milieutaken die door de gemeente worden opgepakt.

Overig	Totaal
bedragen x € 1.000	
Overige inkomsten	**365**
Vastgoed reclame	365
Overige uitgaven	**1.576**
Wederopbouw Jansstraat	1.500
Vastgoedreclame	76
Totaal uitgaven	**1.576**

De inkomsten worden gegenereerd door de afgesloten contracten voor reclame-uitingen in de stad. De kosten die hiermee samenhangen betreffen het beheer van de locaties voor reclame-uitingen.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Ruimte en Milieu

- Omgevingsdiensten (ODRA/ODRN);
- Provincie Gelderland;
- Regiogemeenten;
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden(VGGM);
- Vereniging Nederlandse gemeenten (VNG);
- Ministerie van BZK;
- CASA;
- Groenforum.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.
Beleidskaders

Beleidskaders

Ruimte

- Omgevingsvisie Arnhem 2040;
- Structuurvisie Arnhem 2020;
- Groenvisie 2017-2035;
- Welstandsnota;
- De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie;
- Verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen Foodvalley.

Milieu

- Plan gezonde leefomgeving
- Luchtagenda gemeente Arnhem;
- Actieplan Omgevingslawaai;
- Rapportage geluidskaarten;
- Beleidsnota bodem 2012, Provincie Gelderland, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen;
- Nota Bodembeheer;
- Notitie Herijking loodbeleid 2020
- Actualisatie Nota Bodembeheer- addendum 2014 ;
- Actualisatie Nota Bodembeheer-2017-2018;
- Actualisatie Nota Bodembeheer-BKK2020;
- Actualisatie Nota Bodembeheer-BKK- PFAS;
- Collegebesluit vaststelling LMW dossiernummer 2021 dd. 25-1-2022 & Memo Aveco de Bondt Lokale Maximale Waarden (LMW) Meinerseiland, projectnummer 18112508, 10 januari 2022;
- Beleidsplan externe veiligheid.

Wonen en Leefomgeving



Ambitie

Een eerlijke stad waar iedere Arnhemmer goed kan wonen

Meer passende en beschikbare woonruimtes

- We voeren een betaalbaar en sociaal bouwprogramma uit
- We bevorderen collectieven, zelfbouw en flexwonen
- We bevorderen studentenhuisvesting
- We voeren woningtoewijzingsbeleid uit
- We benutten de bestaande voorraad beter

Een meer ongedeelde stad

- We voeren de meerjarige prestatieafspraken uit
- We hanteren een wijkgerichte aanpak in de ontwikkeling van de stad
- We versterken de veerkracht van kwetsbare buurten

Meer woningen van voldoende kwaliteit

- We pakken vocht- en schimmel in woningen aan
- We handhaven op een minimum woonkwaliteit
- We versterken de positie van huurders
- We hebben aandacht voor funderingsproblematiek

Meer aandacht voor mensen met een specifieke woonbehoefte

- We voeren de woonzorgnota uit
- We zorgen voor meer woonwagenstandplaatsen
- We bevorderen het aanbod van levensloopgeschikte woningen

Ambitie

Een klimaatbestendige, groene en leefbare openbare ruimte

Naar een klimaatadaptievere stad

- We nemen maatregelen om wateroverlast te verminderen
- We realiseren een koel netwerk
- We nemen samen met bewoners klimaatadaptieve maatregelen
- We investeren in bomen en groen om de ambitie 3-30-300 te realiseren
- We zetten verharding om naar groen
- We vergroten de groenmassa van bomen



Wonen en Leefomgeving

€ 84,9 mln

Ambitie

Een biodiverse en diervriendelijke stad

Een beter leven voor dieren

- We ondersteunen goed eigenaarschap van huisdieren
- We voorkomen overlast van dieren met een preventieve aanpak
- We zorgen dat dieren veilig kunnen leven in de stad

Meer aandacht voor natuur

- We stimuleren natuurinclusieve landbouw
- We zorgen voor kwalitatief hoogwaardige bossen, natuurterrein en parken
- We zorgen voor een betere verbinding tussen leefgebieden van planten en dieren
- We verbeteren de biodiversiteit in Arnhem

Cijfers en indicatoren

- De samenstelling van het eigenaarschap van de Arnhemse woningvoorraad is vrijwel stabiel.
- Door stijgende bouwkosten blijft het aantal netto toegevoegde woningen in Arnhem in de afgelopen jaren achter op de piek van 2021
- Na een piek in 2022 is het aantal huishoudens dat gebruik maakt van de Dierenartskostenregeling licht gedaald.
- Er zijn 24 wijken in Arnhem maar in totaal komen er maar 20 Wijkgroenagenda's. In sommige gevallen hebben we namelijk wijken samengevoegd in 1 Wijkgroenagenda.

Ambitie

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling

Minder restafval

- We gaan door met onze inspanningen gericht op afvaleducatie en betere afvalscheiding

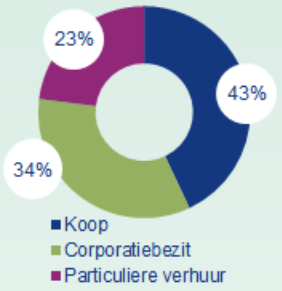
Een schoner Arnhem

- We pakken hotspots en zwerfafval aan

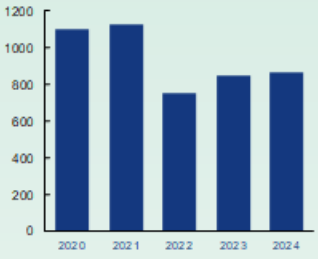
Een toekomstbestendiger organisatie van het werk in de openbare ruimte

- We werken de toekomstige organisatie van de afvalinzameling verder uit
- We verkennen de mogelijke organisatie van stadsreiniging en groenonderhoud

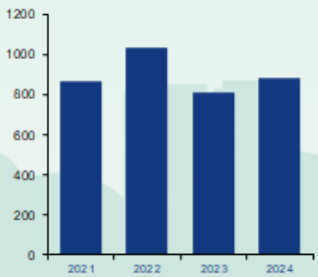
1. Samenstelling van de woningvoorraad



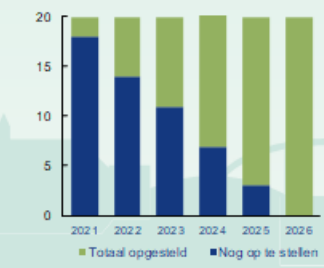
2. Netto toegevoegde woningen



3. Gebruikers dierenartskostenregeling



4. Aantal opgeleverde wijkgroenagenda's



Samenvatting Doelenboom Wonen en leefomgeving

Ambitie	Doel	Inspanning
Een eerlijke stad waar iedere Arnhemmer goed kan wonen	Meer passende en beschikbare woonruimtes	We voeren een betaalbaar en sociaal bouwprogramma uit
		We bevorderen collectieven, zelfbouw en flexwonen
		We bevorderen studentenhuisvesting
		We voeren woningtoewijzingsbeleid uit
		We benutten de bestaande voorraad beter
	Een meer ongedeelde stad	We voeren de meerjarige prestatieafspraken uit
		We hanteren een wijkgerichte aanpak in de ontwikkeling van de stad
		We versterken de veerkracht van kwetsbare buurten
	Meer woningen van voldoende kwaliteit	We pakken vocht- en schimmel in woningen aan
		We handhaven op een minimum woonkwaliteit
		We versterken de positie van huurders
		We hebben aandacht voor funderingsproblematiek
	Meer aandacht voor mensen met een specifieke woonbehoefte	We voeren de woonzorgnota uit
		We zorgen voor meer woonwagenstandplaatsen
		We stimuleren het aanbod van levensloopgeschikte woningen
Een klimaatbestendige, groene en leefbare openbare ruimte	Naar een klimaatadaptievere stad	We nemen maatregelen om wateroverlast te verminderen
		We realiseren een koel netwerk
		We nemen samen met bewoners klimaatadaptieve maatregelen
		We investeren in bomen en groen om de ambitie 3-30-300 te realiseren
		We zetten verharding om naar groen
		We vergroten de groenmassa van bomen
Een biodiverse en diervriendelijke stad	Een beter leven voor dieren	We ondersteunen goed eigenaarschap van huisdieren
		We voorkomen overlast van dieren met een preventieve aanpak
		We zorgen dat dieren veilig kunnen leven in de stad
	Meer aandacht voor natuur	We stimuleren natuur-inclusieve landbouw
		We zorgen voor kwalitatief hoogwaardige bossen, natuurterreinen en parken
		We zorgen voor een betere verbinding tussen leefgebieden van planten en dieren
		We vergroten onze eigen kennis over biodiversiteit en delen dit met de stad
Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling	We streven naar minder restafval	We gaan door met onze inspanningen gericht op afvaleducatie en betere afvalscheiding
	We willen Arnhem schoner maken	We pakken hotspots en zwerfafval aan
	Een toekomstbestendiger organisatie van het werk in de openbare ruimte	We werken de toekomstige organisatie van de afvalinzameling verder uit
		We verkennen de mogelijke organisatie van stadsreiniging en groenonderhoud

Wonen en leefomgeving

Onze stad is een groene, levendige, ondernemende en inclusieve stad waar Arnhemmers fijn en betaalbaar moeten kunnen wonen. Grote 'nieuwe' overstijgende opgaven, zoals de energietransitie, wooncrisis en klimaatadaptatie zijn uitdagingen waar Arnhem voor staat. Deze opgaven pakken we lokaal op, maar zeker ook in samenwerking met de regio, de provincie en het Rijk. Arnhem is een groene stad met een unieke ligging aan de Rijn. Zij geeft prioriteit aan ontmoetingsruimte in stadsparken, wijkparken en buurtgroen. Dit programma omvat de onderdelen wonen en een aantal aspecten van de openbare ruimte, zoals water, havenbeheer, stadsreiniging, bossen, parken en ecologie, stedelijk groen, spelen, dierenwelzijn, afval en riolering. Binnen het wonen zetten we vol in op het bijbouwen van voldoende woningen in de betaalbare segmenten. Belangrijk doel is om hierbij de tweedeling in de stad te verkleinen. Ook is voor onze stad klimaatadaptatie een belangrijk aandachtspunt. Met klimaatadaptatie bereiden we Arnhem voor op de effecten van de klimaatverandering, op heviger weer. We passen de stad aan zodat deze minder kwetsbaar is voor hoog en laag water, extreme regenval, hitte en langdurige droogte. We willen het Arnhemse groen versterken. Dat levert een prettige buurt op, maar draagt bijvoorbeeld met verkoeling en wateropname bij aan klimaatadaptatie.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Een eerlijke stad waar iedere Arnhemmer goed kan wonen (A)

Wonen is een grondrecht: iedereen in Arnhem heeft recht op een betaalbare en goede woning.
Op dit moment constateren we dat huren voor velen zeer moeilijk is en het kopen van een huis voor starters vrijwel onmogelijk. De wooncrisis vraagt om een radicale omslag waarbij voor wonen niet langer het recht van de sterkste geldt. We pakken de regie en zetten ons beleid en instrumentarium maximaal en waar nodig onorthodox in om wonen betaalbaar te maken en het woningaanbod flink uit te breiden voor alle doelgroepen. Voor veel meer Arnhemmers dan nu, is er over een aantal jaar een goede, betaalbare en duurzame woning beschikbaar.

Prioriteit geven wij aan acties en initiatieven die niet alleen woningbouw mogelijk maken, maar die ook verbonden zijn met de sociale opgaven in onze wijken, die de leefomgeving verbeteren, die bijdragen aan lokale werkgelegenheid en de economische kracht van onze stad versterken. Dit sluit ook aan bij de afspraken die gemaakt zijn in de Woondeal 2.0 en vertaald zijn in het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Dit is meer dan alleen maar sneller meer woningen bouwen. We willen daarmee ook de leefbaarheid van de wijken en de kansen van de inwoners vergroten.

Deze ambities zijn stevig, en zijn uitgewerkt in de Woonvisie voor Arnhem met concrete en meetbare doelen als leidraad. De Woonvisie bundelt het woonbeleid en biedt heldere afwegingskaders voor het omgaan van zowel de bestaande woningvoorraad als nieuwe woningprojecten.

Meer passende en beschikbare woonruimtes (D)

Arnhem staat voor grote opgaven; tussen 2020 en 2040 moeten er ruim 16.000 extra woningen bij worden gebouwd om in de woningbehoefte te voorzien. Elk jaar publiceren we een nieuwe voortgangsrapportage 'Arnhem biedt woonruimte' met daarin informatie over de ontwikkeling van onze woningbouwvoorraad en met actuele informatie over vergunningverleningen, gerealiseerde woningen en onze planvoorraad.

Om beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen in Arnhem op peil te houden moeten er meer woningen worden gerealiseerd. Dit geldt voor alle soorten woningen, waarbij we sturen op het meer divers maken van het woningaanbod in alle wijken. Samen met ontwikkelaars en corporaties spannen we ons in voor een evenwichtig aanbod dat aansluit bij zowel de woningbehoefte de komende jaren als bij de gewenste ruimtelijke kwaliteiten uit de Omgevingsvisie. Uiteraard is dat soms moeilijk, omdat de belangen van de partijen niet altijd hetzelfde zijn. Vanuit de Woondeal 2.0. en het Stadsakkoord hebben we met deze partijen afspraken kunnen maken om een stabiele bouwstroom te realiseren en de samenwerking te intensiveren. De focus ligt de komende jaren op het hard maken van ‘zachte’ projecten en het beter benutten van de bestaande voorraad, onder meer door stevig in te zetten op het optoppen van woningen.

We voeren een betaalbaar en sociaal bouwprogramma uit (I)

De woningmarkt van Arnhem staat onder druk. Versnellen van productie en meer woningen programmeren is daarom noodzakelijk. We sturen op een evenwichtig aanbod van woningen met meer spreiding van doelgroepen en kwetsbare mensen over de stad. We doen dit onder andere door:

1. Stimuleren van het realiseren van koop- en huurwoningen in de verschillende categorieën, zoals opgenomen in de Woondeal 2.0 en de Doelgroepenverordening. We sturen daarbij onder andere op minimaal 30% sociale corporatiehuurwoningen over de nieuw te realiseren projecten en op minimaal 66% aan ‘betaalbare’ woningen. De Doelgroepenverordening geeft positie aan corporaties waardoor het sociaal programma wordt geborgd

2. Ook sturen we in het nieuwbouwprogramma op differentiatie in de wijken. We willen relatief meer sociale en betaalbare woningen in wijken waar er nu weinig van dat soort woningen zijn.
3. We zetten in op conceptueel bouwen om versnelling en betaalbaarheid van woningbouw beter te kunnen waarborgen. Hierbij starten we in Rijnpark en kijken daarna verder naar een stadsbrede toepassing.
4. Periodiek is er een overleg (Bouwberaad Arnhem) over de voortgang van de woningbouwproductie, waarbij we bij eerste signalen van vertraging overleggen met ontwikkelaars en corporaties. Ook gebruiken we het premium partneroverleg met de corporaties om een vinger aan de pols te houden dat het gewenste bouwprogramma wordt uitgevoerd.

We bevorderen collectieven, zelfbouw en flexwonen **(I)**

Er is een vraag naar collectieven, zelfbouw en flexwonen. Deze concepten pakt de markt niet automatisch op. Binnen lopende en nieuwe bouwplannen onderzoeken we hoe we projecten voor collectieve woonvormen mogelijk kunnen maken. Voor deze projecten maken we ruimte binnen de ontwikkeling van onder andere Spoorzone (Rijnpark, Schaapsdrift), Presikhaaf, Coehoorn en Schuytgraaf. Bij het ondersteunen van collectieve wooninitiatieven hebben we samenwerkingsafspraken opgezet. We zijn bijvoorbeeld aangesloten op regionale en landelijke netwerken, zoals De Collectieve Huisvesters, Cooplink (kennisnetwerk voor wooncoöperaties), de Provincie Gelderland en het expertteam RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland). Vanuit de samenwerking organiseren we inspiratie bijeenkomsten en werken we mee aan publicaties en de ontwikkeling van instrumentarium ter ondersteuning van collectieve woonvormen.

Om te voorzien in de grote vraag naar woningen, zetten we in Arnhem ook in op de bouw van flexwoningen. Na het succes op het Merwedeterrein onderzoeken we nieuwe locaties voor flexwoningen.

We bevorderen studentenhuisvesting **(I)**

We zetten blijvend in op voldoende woningen voor studenten en starters. We werken hiervoor onder andere samen met de SSH& om tot vergroting van hun marktaandeel in Arnhem te komen, en zetten in op de bouw van voldoende nieuwbouwwoningen voor kleinere huishoudens. Met de SSH& maken we in 2025 meerjarige prestatieafspraken om de studentenhuisvesting te bevorderen.

We voeren woningtoewijzingsbeleid uit **(I)**

Op basis van de Huisvestingswet 2014 moeten gemeenten via een huisvestingsverordening (schaarse) huurwoningen naar inzicht verdelen. Veelal is de meettijd leidend bij de toewijzing van een woning. Daarnaast worden woningen verdeeld via loting en kan aan bepaalde groepen voorrang worden gegeven. Door regels over bemiddeling, adverteren en urgentie vast te leggen, kunnen gemeenten de toewijzing van schaarse huurwoningen zo rechtvaardig mogelijk laten gebeuren, waarbij urgente doelgroepen een eerlijke kans houden.

In de gehele Groene Metropoolregio kennen we dezelfde regels voor woningtoewijzingen. De geactualiseerde Huisvestingsverordening is vanaf 2024 inwerking getreden. In 2026 monitoren en rapporteren we over de werking van de Huisvestingsverordening en zullen er voorstellen worden voorbereid om de Huisvestingsverordening met ingang van 2028 te wijzigen.

We benutten de bestaande voorraad beter **(I)**

De huidige woningvoorraad gaan we efficiënter gebruiken door extra woonruimte te creëren en de woningen beter te laten aansluiten bij de behoeften van onze inwoners. Om dit te bereiken is een actieplan opgesteld met dertien acties binnen vier thema's: leegstand aanpakken, doorstroming bevorderen, optoppen aanjagen en woningsplitsen en woningdelen stimuleren. Zo blijven we de verhuiscoach in het sociale huursegment inzetten, organiseren we met de corporaties een week van de woningruil en gaan we een splitsingscoach werven die actief met eigenaar-bewoners aan de slag gaat. Kansrijk is vooral de gebiedsgerichte optop-aanpak, waarbij we starten met een pilot in samenwerking met de drie grote Arnhemse woningcorporaties.

Effectindicator	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Woningvoorraad begin van het jaar	**77839**	**79065**	**79816**	**80665**	
Eenheid: Aantal woningen					
Bron: CBS					

Netto toevoegingen gedurende het jaar	**1216**	**752**	**848**	**865**	
Eenheid: Aantal toegevoegde woningen					
Bron: CBS					

Toevoegingen aan de woningvoorraad: nieuw gebouwde woningen	**5,60**	**7,60**	**7,60**	**9,80**
Eenheid:	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties. Aantal per 1.000 woningen			
Bron:	Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research			
Aantal nieuwbouwwoningen	**432**	**600**	**608**	**789**
Eenheid:	Het aantal nieuwbouwwoningen			
Bron:	CBS			
Toevoegingen aan de woningvoorraad: overige toevoegingen	**940**	**222**	**348**	**159**
Eenheid:	Het aantal overig toegevoegde woningen (meestal transformatie)			
Bron:	CBS			
Toevoegingen aan de woningvoorraad: aandeel eigendom corporaties nieuwbouwwoningen	**7,50**	**7,60**	**7,60**	**7,60**
Eenheid:	% corporatiewoningen van totaal toegevoegde woningen			
Bron:	CBS			
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen koop	**42,90**	**43**	**43**	**43**
Eenheid:	% koopwoningen van de totale woningvoorraad			
Bron:	CBS			
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen corporatiebezit	**35,20**	**35**	**35**	**34**
Eenheid:	% corporatiewoningen van de totale woningvoorraad			
Bron:	CBS			
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen particuliere huur	**21,40**	**22**	**22**	**23**
Eenheid:	% woningen particuliere verhuur van de totale woningvoorraad			
Bron:	CBS			
Afgegeven woningbouwvergunningen (nieuwbouw & verbouw)/ transformatie	**1010**	**445**	**667**	
Eenheid:	Aantal woningbouwvergunningen per jaar			
Bron:	ODRA/CBS (cijfers 2023 t/m april 2023)			
Actieve zoektijd sociale huurwoning - eengezinswoning	**1,80**	**1,50**	**1,90**	
Eenheid:	aantal jaar			
Bron:	Regionale woningmarktmonitor			
Actieve zoektijd sociale huurwoning - appartement/ meergezinswoning	**1,60**	**1,70**	**1,80**	
Eenheid:	aantal jaar			
Bron:	Regionale woningmarktmonitor			

Een meer ongedeelde stad **(D)**

Arnhem kent van oudsher ongelijkheid tussen wijken, die de afgelopen decennia is toegenomen. Het landelijke woonbeleid droeg hieraan bij: sociale huur concentreerde zich steeds meer in bepaalde wijken en was vooral nog toegankelijk voor mensen met de laagste inkomens, terwijl andere wijken vooral koopwoningen boden voor de hoogste inkomens. Daardoor ontstonden grotere concentraties van mensen in een kwetsbare positie.

Deze woonkloof gaat samen met toenemende ongelijkheid op andere terreinen, zoals onderwijs en (jeugd)zorg. Tegelijkertijd is de verscheidenheid aan buurten en mensen een kracht van Arnhem – maar alleen als bewoners dat ook zo ervaren. Als verschillen groeien en ontmoetingen afnemen, dreigt vervreemding.

Arnhem wil een ongedeelde stad zijn: een stad die diversiteit en nabijheid combineert, waar mensen elkaar ontmoeten – op het schoolplein, in het park, langs het sportveld en in de winkel. Een stad waar iedereen, ongeacht achtergrond of inkomen, in elke wijk kansrijk kan opgroeien en wonen. De Woonvisie stelt daarom dat voor elk van de acht stadsdelen een wijkgerichte strategie wordt opgesteld als nadere uitwerking.

We voeren de meerjarige prestatieafspraken uit **(I)**

In 2024 hebben we meerjarige prestatieafspraken gemaakt met woningcorporaties en huurders. Daarin maken we wederkerige afspraken over de (uitbreiding van) de sociale woningvoorraad, duurzaamheid, betaalbaarheid, wonen en zorg, en leefbaarheid. Het doel om toe te werken naar een ongedeelde stad is in de afspraken opgenomen. In 2025 en 2026 ligt de focus op uitvoering van de afspraken en leggen we verantwoording daarover af in een monitor. Daarnaast zullen we de prestatieafspraken uit 2024 evalueren. Ook blijven we met de woningcorporaties en huurdersverenigingen in gesprek over eventuele toevoeging van prestatieafspraken, als er nieuwe thema's spelen die urgent en belangrijk zijn.

We hanteren een wijkgerichte aanpak in de ontwikkeling van de stad **(I)**

Eén van de manieren om te werken naar een ongedeelde stad is door wijkgericht te werken. Het gaat om gericht aandachtgeven aan de zaken die spelen in een wijk en gedifferentieerde oplossingen aandragen voor de verschillende wijken. Op wijkniveau wordt een advies over de woningprogrammering gegeven; in wijken met weinig sociale woningen moet nieuwbouw meer uit sociale huur bestaan. De Woonvisie geeft hiervoor de richting aan en in de wijkstrategieën is dit nader uitgewerkt. We kijken naar wat de wijk nodig heeft, werken opgavegericht en kijken naar kansen.

We versterken de veerkracht van kwetsbare buurten **(I)**

We hebben wijkstrategieën wonen opgesteld waarin we de veerkracht van wijken analyseren en kansen in beeld brengen. Samen met corporaties werken we aan een wijkgerichte aanpak, bijvoorbeeld via huurprijsdifferentiatie en het versterken van bewonerskracht, om zo te komen tot een eerlijker spreiding van veerkracht in de stad.
Daarnaast sluiten we aan bij lopende gebiedsperspectieven in onder andere Malburgen, Elderveld en de binnenstad. Bij ruimtelijke initiatieven wordt actief rekening gehouden met de veerkracht van wijken; het woningbouwprogramma draagt daarbij bij aan het verbeteren van de leefbaarheid.

Effectindicator	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Leefbaarheid in eigen buurt	**7,20**		**7,20**		
Eenheid:	Gemiddeld rapportcijfer voor de leefbaarheid in de buurt op een schaal van 0-10				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Woonomgeving	**7,40**		**7,30**		
Eenheid:	Gemiddeld rapportcijfer voor de woonomgeving op een schaal van 0-10				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Meer woningen van voldoende kwaliteit (D)

In Arnhem willen we wonen van goede kwaliteit, voor iedereen. Het moet prettig en veilig zijn om in onze stad te wonen, en de kwaliteit van de woning speelt daarin een grote rol. Dat betekent onder andere dat woningen goed onderhouden zijn, voldoen aan eisen van gezondheid en energiezuinigheid, en passen bij de behoeften van bewoners – nu en in de toekomst. Als gemeente staan we pal voor woonzekerheid: iedereen moet toegang hebben tot een passende woning, zonder angst voor onterechte huuropzegging, intimidatie of structureel achterstallig onderhoud. Van ‘goed verhuurderschap’ maken we in Arnhem de norm. Zo zorgen we ervoor dat huurders zich beschermd en serieus genomen voelen – en dat wonen in Arnhem daadwerkelijk een basis biedt voor een goed bestaan.

We pakken vocht- en schimmel in woningen aan (I)

Op dit moment wonen niet alle Arnhemmers in een gezonde, schimmelvrije woning. In samenwerking met stakeholders brengen wij de aandachtspunten in beeld die spelen op het gebied van gezond wonen. Met corporaties geven we uitvoering aan een actieplan om vocht- en schimmelproblemen in hun sociale woningen te voorkomen en te beperken. Hiertoe is onder andere een onafhankelijke ‘schimmelexpert’ aangesteld.

We handhaven op een minimum woonkwaliteit (I)

Voor huurders die te maken hebben met achterstallig of gebrekkig onderhoud, waardoor hun woning niet meer voldoet aan de geldende wet- en regelgeving, zijn er duidelijke meldpunten ingericht. Bewoners kunnen terecht bij Het Huurdershuis met klachten over hun woning of over de verhuurder. Dit loket biedt ondersteuning, advies en zo nodig doorverwijzing.
Daarnaast kunnen bewoners in afstemming met de ODRA, een melding doen van ernstige bouwkundige gebreken die de veiligheid of gezondheid in gevaar brengen. Op basis van deze meldingen voert ODRA gerichte handhaving uit. Deze aanpak draagt bij aan de bescherming van huurdersrechten en aan de verbetering van de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad.

We versterken de positie van huurders (I)

De rechten van huurders beschermen we actief, of zij nu huren van een corporatie of een particuliere verhuurder. Dat vraagt om een blijvende inzet op rechtvaardig woonbeleid, want het verbeteren van de positie van huurders is een kwestie van lange adem. Sinds het actieplan Arnhem helpt huurders (2023) zetten we meerdere middelen in om vooral particuliere huurders te ondersteunen die te maken hebben met onwenselijke woonsituaties, zoals bijvoorbeeld onrechtvaardige huurverhogingen. Zo blijven we de huurders informeren over hun huurdersrechten met de campagne Dat huurt lekker! Het Huurdershuis is hierbij al jarenlang de instantie die huurders helpt bij al hun woon- en huurvragen. De Verhuurverordening die in 2024 is vastgesteld wordt vanaf 2025 gefaseerd in 13 wijken ingevoerd waar de leefbaarheid aantoonbaar onder druk staat. In 2026 zal de nadruk liggen op de uitvoering door handhaving.

We hebben aandacht voor funderingsproblematiek (I)

Er is sprake van funderingsschade door bodemindaling in de wijk Malburgen. Daarnaast is er ook funderingsschade elders in Arnhem, zij het meer incidenteel. Het plan van aanpak funderingen Arnhem 2024-2026 geeft duidelijkheid aan eigenaren van particuliere woningen wat de gemeente kan doen en hiervoor zijn middelen vrijgemaakt. Verzakking van funderingen kan leiden tot aanzienlijke kosten, maar ook tot risico’s voor gezondheid, leefbaarheid en veiligheid. Bovendien vormt funderingsproblematiek een belemmering voor gewenste woningverbeteringen, zoals verduurzaming. Er moet nog worden uitgezocht waar en hoe dit onderwerp binnen de gemeente te beleggen na 2026. In ieder geval zijn middelen nodig voor het voortzetten van de basis: het loket, ondersteuning, onderzoek en monitoring. Belangrijk is continuïteit en betrokkenheid van de gemeente voor het onderwerp funderingsproblematiek. Volgend jaar zullen we daarom dit onderwerp nader verkennen en de uitvoerbaarheid in beeld brengen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Rapportcijfer woning	7,70		7,50		

Eenheid: Gemiddeld rapportcijfer voor de woning op een schaal van 0-10

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Meer aandacht voor mensen met een specifieke woonbehoefte (D)

De meeste bewoners van Arnhem zijn gewone bewoners met gewone problemen. Voor hen is de zorg voor betaalbaar wonen en een veilige leefbare woonomgeving genoeg. Maar voor een deel is dat niet het geval. Zij hebben door omstandigheden moeite aan te haken bij de steeds complexere wereld. Het begint bij wonen en wonen is een recht, daarom draagt Arnhem zorg voor bewoners die geen woning hebben en ondersteunt de bewoners die moeite hebben zelfstandig goed in wonen te voorzien of te blijven voorzien.

We voeren de woonzorgnota uit **(I)**

In 2024 zijn in de regio Arnhem-Nijmegen de regionale afspraken voor de huisvesting van aandachtsgroepen en ouderen vastgesteld. Deze afspraken zijn de basis voor lokale prestatieafspraken voor wonen en zorg. Zo ook in Arnhem waar we de regionale afspraken hebben vertaald in meerjarige lokale afspraken voor de periode 2025-2029. Hierin is afgesproken om samen te werken aan vitale zorgzame wijken, aan een evenwichtige woonruimteverdeling, aan het vergroten van het aanbod voor aandachtsgroepen en het realiseren van meer geschikte woningen voor ouderen, waaronder geclusterde en zorggeschikte woningen.

In 2026 gaan we door met de partners op het gebied van wonen, zorg en welzijn met de drie pilots rondom zorgzame buurten in bestaande woonwijken waar veel ouderen wonen, namelijk Presikhaaf, Elderveld en Malburgen. Ook in de nieuwbouw Rijnpark onderzoeken we met stakeholders of we door middel van een andere manier van financieren en organiseren een zorgzame buurt kunnen maken (Rijksprogramma Samen Slim).

Op het gebied van woonruimteverdeling starten we in Arnhem in 2026 samen met de corporaties met een aangepast proces om woningen te verdelen onder uitstromers, herkansers en housing first. Met de corporaties hebben we afgesproken dat hiervoor maximaal 120 sociale huurwoningen per jaar te verdelen zijn. Deze aantallen werden tot nu toe niet gehaald. We hopen dat dit met de nieuwe werkwijze verbetert. De nieuwe lokale werkwijze is tevens een opmaat voor een subregionale verdeeltafel in 2027 voor urgente aandachtsgroepen in Centraal Gelderland. Op deze manier hopen we samen met de uitgangspunten van ‘Samen aan zet’ de gewenste faire share van aandachtsgroepen over de regio te realiseren.

We zorgen voor meer woonwagenstandplaatsen **(I)**

We geven uitwerking aan het ‘plan van aanpak uitbreiden woonwagenlocaties’ (juni 2020). We werken aan de uitbreiding van het aantal standplaatsen voor verschillende locaties (Gelderse Rooslaan, Bethaniënstraat, Schuytgraaf). Daarnaast ontwikkelen we nieuw woonwagen- en standplaatsenbeleid en blijven we nieuwe locaties voor uitbreiding van woonwagens en standplaatsen verkennen.

We stimuleren het aanbod van levensloopgeschikte woningen **(I)**

Bij nieuwbouwontwikkelingen maken we afspraken over de realisatie van levensloopgeschikte woningen in combinatie met een toegankelijke, veilige omgeving. Samen met woningcorporaties stimuleren we de doorstroming van ouderen uit eengezinswoningen naar passende, levensloopgeschikte woningen. Zo komt er woonruimte vrij voor gezinnen, terwijl ouderen comfortabel en zelfstandig kunnen blijven wonen. We stemmen met corporaties af hoe de woningvoorraad, zowel bestaand als nieuw, beter kan aansluiten op de groeiende groep ouderen. Daarbij kijken we naar de juiste typen woningen, spreiding over de stad, en combinaties met zorg en voorzieningen.

Een klimaatbestendige, groene en leefbare openbare ruimte (A)

Een prachtige, groene openbare ruimte vormt de sleutel tot een bruisende en gezonde stad waarin het heerlijk wonen, werken en ontspannen is. Arnhem is gezegend met fraaie openbare ruimtes, waarvan de vele stadsparken absolute parels zijn dankzij de schitterende ligging en rijke geschiedenis. Maar we kunnen niet stilzitten. Klimaatverandering, afname van biodiversiteit, verbetering van leefbaarheid in wijken en de enorme druk op groene gebieden vragen om actie. Daarom blijven we de komende jaren fors investeren in onze groene leefomgeving. We doen dit onder de vlag van het programma ‘radicaal vergroenen’. In dit programma combineren we de vergroeningsopgave met klimaatadaptatie en integreren we die in opgaven op het gebied van mobiliteit, verdichting en leefbaarheid.

Met klimaatadaptatie maken we Arnhem bestand tegen de grillen van het veranderende klimaat, met zijn extreme weersomstandigheden. We passen de stad slim aan en ontwerpen nieuwe stedelijke gebieden die weerbaar zijn tegen overstromingen, hevige regenval, hitte en droogte. Dit alles is vastgelegd in onze klimaatadaptatiestrategie, die in 2021 is aangenomen. Aan de hand van deze strategie zorgen we voor wateropvang in de bodem, een betere afvoer bij zware buien en vermindering van hitteproblemen. Vergroenen is daarbij een belangrijk middel. We gaan de stad radicaal vergroenen.

Onze groenvisie zet daarbij de koers uit voor een groenere toekomst. We gaan bijvoorbeeld meer bomen planten, en onze aanwezige bomen de kans geven om majestueus uit te groeien, zoals we hebben vastgelegd in ons ambitieuze bomenplan. We hebben prachtige groene gebieden die we nóg beter kunnen verbinden, waarin we de bodem kunnen optimaliseren en de biodiversiteit kunnen vergroten. En laten we vooral niet vergeten dat er nog steeds wijken zijn met veel te weinig groen! Samen zijn we op weg om Arnhem te transformeren tot een groene voorbeeldstad met prachtige plantsoenen, bomen, gezellige buurtparkjes en groene gevels. Arnhem zal zich verder ontwikkelen als een groene stad waar we met recht trots op kunnen zijn.

We werken nauw samen met bewoners en partners om deze uitdagingen aan te gaan. Juist in tijden van crisis, zoals tijdens de pandemie en hittegolven, hebben we geleerd hoe waardevol groen is om onze stad leefbaar te houden. Leefbaarheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid blijven de kernthema’s voor de vormgeving en het onderhoud van onze groene openbare ruimte.

Naar een klimaatadaptievere stad (D)

De Strategie Klimaatadaptatie geeft aan hoe we Arnhem willen aanpassen aan de extreme weersomstandigheden in het toekomstige klimaat en de stad tegelijkertijd groener en leefbaarder gaan maken. Uitgangspunt van deze strategie is dat we samen met de bewoners, bedrijven en onze partners werken aan de opgaven voor klimaatadaptatie. Hierbij zetten we in op:

- Negatieve effecten van hitte tegen gaan
- Schade en overlast door extreme buien zoveel mogelijk voorkomen
- Negatieve effecten van droogte tegen gaan

Samen met onze partners is de 'Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie Arnhem' opgesteld. Dit document geeft een overzicht van de vele acties die we samen uitvoeren om Arnhem klimaatbestendiger te maken. De uitvoeringsagenda is in de loop van 2025 geactualiseerd. Daarbij zijn ook de accenten voor de komende jaren bepaald. Zo gaan we meer aandacht besteden aan het beperken van de gevolgen van droogte en het vasthouden van hemelwater. Concreet vertalen we dat in projecten als Park beekdal op de Paasberg, de Stadsoase en hemelwaterbergingen langs de Hommelseweg. We gaan ook verder met onderzoeken welke indicatoren en meetinstrumenten bruikbaar zijn om te meten wat het effect is van onze maatregelen.

We nemen maatregelen om wateroverlast te verminderen (I)

Ook in 2026 gaan we verder met het nemen van maatregelen om wateroverlast bij hevige buiten verder te verminderen. Naast het nemen van veel kleine en eenvoudige maatregelen bij in principe alle projecten in de openbare ruimte, staan in 2026 maatregelen projecten geprogrammeerd die wateroverlast in Arnhem-Noord verder moeten gaan verminderen.

We realiseren een koel netwerk (I)

We werken in Arnhem aan het realiseren van een koel netwerk. Dit netwerk biedt (kwetsbare) Arnhemmers de mogelijkheid om ook tijdens hittegolven gebruik te blijven maken van de openbare ruimte. Via beschaduwde routes en koele plekken kunnen bewoners de belangrijkste voorzieningen bereiken en gebruik maken van de koele plekken als hun eigen woonomgeving te warm wordt. De verschillende schakels van dit netwerk die al zijn gerealiseerd worden gaandeweg verbonden zodat een samenhangend netwerk ontstaat. In 2024 zijn we als leadpartner gestart met het Europese project ‘Cool Cities’. Samen met onze Europese partners werken we het koele netwerk verder uit en realiseren in de komende jaren enkele pilots.
Ook in de visie openbare ruimte binnenstad heeft het koele netwerk een prominente plaats. In de begroting is ruimte om de komende jaren onderdelen van dit koele netwerk te realiseren, De eerste koele plekken die in deze visie worden voorgesteld zullen we in 2026 realiseren. Ook buiten de binnenstad realiseren we koele plekken die schakels vormen in het koele netwerk. Voorbeelden zijn winkelcentrum Oostburgwal (de Laar) en het Kruidenplein in Malburgen..

We nemen samen met bewoners klimaatadaptieve maatregelen (I)

Er is in Arnhem veel draagvlak en enthousiasme om de stad klimaatbestendiger te maken. Veel Arnhemmers willen zelf voor hun stad zorgen en vergroenen hun eigen dak, tuin of woonomgeving waaronder ook de openbare ruimte. De gemeente stimuleert dit door bewoners, bedrijven en instellingen te ondersteunen bij het maken van plannen en met een subsidieregeling om de plannen te helpen financieren. De subsidieregeling is in 2023 uitgebreid en toegankelijker gemaakt zodat meer inwoners er makkelijker gebruik van kunnen maken. De regeling is zo succesvol, dat er extra middelen beschikbaar zijn gesteld zodat iedereen die dat wil ervan gebruik kan maken.

Naast de subsidieregeling werken we ook met de bewoners aan wijkgroenagenda’s. De ambities om de leefbaarheid in de wijken te verbeteren door te vergroenen zetten we voort met de wijkgroenagenda’s. Inmiddels zijn deze voor een groot aantal wijken gereed. In 2026 worden er ook weer wijkgroenagenda’s opgesteld. Eind 2026 hebben alle Arnhemse wijken dan een wijkgroenagenda. De uitvoering van de laatste wijkgroenagenda zal nog in 2027 en 2028 doorlopen. In die jaren zullen we ook alvast starten met de actualisatie van de wijkgroenagenda’s, daarvoor zijn middelen gereserveerd.

We werken ook samen met scholen omdat schoolomgevingen hoge prioriteit hebben bij klimaatadaptatie. Er zijn enkele plannen voor groene schoolomgevingen in voorbereiding; de uitvoering zal waarschijnlijk in 2026 plaatsvinden.

We investeren in bomen en groen om de ambitie 3-30-300 te realiseren (I)

Een groene en gezonde stad is gebaat bij de aanwezigheid van voldoende groen. Groen verbetert de fysieke en mentale gezondheid van onze inwoners en is een leefgebied voor planten en dieren. De norm houdt in dat elke inwoner vanuit zijn raam minimaal zicht heeft op 3 significante bomen, er 30% bladerdek in de wijk is en er binnen 300 meter van elke woning een stuk groen van minimaal 1 hectare aanwezig is. Dit betekent onder andere dat in

alle wijken waar een tekort aan groen is kleinschalige parkjes komen die ook gebruikt kunnen worden voor verkoeling, spelen van kinderen, het geven van een buitenles enzovoort. Een goed voorbeeld is het parkje dat we in Klarendal gaan aanleggen op het terrein van de voormalige sporthal. Samen met bewoners geven maken we een ontwerp voor deze locatie waarna de uitvoering in 2027 kan plaatsvinden.
In nieuwe ontwikkelingen hanteren we deze norm. In de bestaande stad streven we deze norm na. In 2023 is in beeld gebracht op welke plekken de stad nog niet voldoet aan de norm. In 2025 en de jaren daarna zullen we op deze plekken extra inzetten op het toevoegen van meer groen en bomen. Bijvoorbeeld in Rijkerswoerd is geconstateerd dat de bestaande bomen niet voldaan wordt aan de 3-30-300 regel. Om die reden is er met de bewoners een plan voor 'toekomstbomen' opgesteld dat in 2026 uitgevoerd wordt.

We zetten verharding om naar groen (I)

Veel verharding leidt tot een grotere opwarming en meer wateroverlast. In de Strategie Klimaatadaptatie is daarom de ambitie benoemd om de hoeveelheid verharding in Arnhem terug te dringen. In samenhang met mobiliteit en groot onderhoud worden bij diverse reconstructies wegen versmald waarbij meer groen ontstaat, vaak in combinatie met het verlagen van de maximumsnelheid. Ook bij maatregelen in de woonomgeving benutten we veel kansen om de hoeveelheid verharding terug te dringen. Daarnaast geven we uitvoering aan het groen parkeren, waarbij nieuwe parkeerplaatsen waterdoorlatend of groen worden uitgevoerd. Ook richten we ons op het terugdringen van de verharding in particuliere tuinen.

We vergroten de groenmassa van bomen (I)

De groenmassa van bomen groeit door, in de stad én ook in de tuin.
Het vergroten van de (boom)groenmassa beperkt zich niet langer tot de openbare ruimte. Ook particuliere bomen krijgen dit jaar de aandacht die ze verdienen.

- We zetten in op het beschermen en behouden van bomen op particulier terrein. Zo is het project Waardevolle Particuliere Bomen gestart, eind van de zomer 2025 zal er een inventarisatie proces gaan starten. Tijdens dit project gaan we samen met inwoners bijzondere bomen in tuinen in beeld brengen en verder beschermen in 2026.
- In 2025 heeft het project Bomen voor Arnhem bijgedragen aan de vergroening in versteende wijken. Inwoners kregen een uitnodiging om een boom te planten in hun tuinen, zo dragen ze bij aan de vergroening van de stad. In november 2025 is er weer een nieuwe ronde voor de wijken in zowel Arnhem noord als zuid. Het project zal het komend jaar (2026) ook worden doorgezet.
- Minimaal 50 groeiplaatsen van buitengewone bomen worden verbeterd zodat ze gezond en vitaal blijven. Onder bomen in gras wordt minder of niet meer gemaaid om bodem en wortels te beschermen.
- We monitoren met ingang van 2026 jaarlijks de voortgang van het boomkroonvolume. Deze inzet is geborgd in de uitvoeringsagenda van het Bomenplan Arnhem.

Een biodiverse en diervriendelijke stad (A)

In en om onze stad leven niet alleen mensen, maar ook dieren en planten. Zij maken deel uit van een levendig ecosysteem dat we koesteren en versterken. Dieren hebben een intrinsieke waarde en verdienen ons respect en een waardige behandeling. Daarom bieden we ruimte aan wilde en gehouden dieren in de stad en in de natuur. We zetten ons in om hun welzijn te verbeteren. Dit doen we door enerzijds de natuur en biodiversiteit te versterken, en anderzijds door huisdiereigenaren te ondersteunen zodat ook gehouden dieren een goed leven kunnen leiden.

Dieren brengen vreugde, maar hun aanwezigheid vraagt ook om zorg en aandacht. Soms worden huisdieren aan hun lot overgelaten, raken dieren betrokken bij verkeersincidenten of veroorzaken ze overlast. Wij willen knelpunten voor wilde dieren oplossen en overlast op een zo diervriendelijk mogelijke manier voorkomen .

Onze inzet voor dierenwelzijn is vastgelegd in de Visie Dierenwelzijn. De concrete acties worden uitgewerkt in een nieuwe Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn. Ook natuur en biodiversiteit zijn essentieel voor een leefbare en toekomstbestendige stad. Onze ambities zijn vastgelegd in de Groenvisie en de recent vastgestelde Visie Arnhemse Kost. De uitvoering van de Groenvisie is een continu proces; met de uitvoering van de Visie Arnhemse Kost starten we nu.

We werken aan het versterken van de ecologische kwaliteit en samenhang van natuurgebieden in en om de stad. Ook het groene netwerk in de stad beheren we zodanig dat de biodiversiteit zich maximaal kan ontwikkelen. Door verbindingen te leggen, natuur te verbeteren en kennis te vergroten, dragen we bij aan een robuuste biodiversiteit. Dat doen we samen met bewoners, natuurorganisaties en andere partners. Biodiversiteit vormt de basis voor een veerkrachtig ecosysteem en is daarmee essentieel voor de gezondheid van onze stad voor mens en dier.

Een beter leven voor dieren (D)

Een beter leven voor dieren betekent meer dan goede zorg voor huisdieren. Het gaat om respectvolle omgang met alle dieren in onze stad. Dat zijn gehouden dieren, gezelschapsdieren en wilde dieren. We willen dat dieren in Arnhem veilig kunnen leven, met zo min mogelijk risico op verwonding, verwaarlozing of onnodige verstoring. Om het dierenwelzijn te verbeteren stimuleren we verantwoord huisdierenbezit, wakkeren we bewustzijn over dieren aan in de stad, zorgen voor passende opvang en ondersteunen we bewoners die tijdelijk of structureel hulp nodig hebben bij de verzorging van hun dier. Voor de implementatie van de Visie Dierenwelzijn hebben we een uitvoeringsagenda opgesteld. We vertalen hierin de visie naar concrete acties. We werken gebiedsgericht: per wijk stemmen we de uitvoering van maatregelen af op signalen uit de buurt. Zo ontstaat een benadering die past bij de lokale situatie.

We zetten in op ondersteuning van hulpbehoevenden, een preventieve en integrale aanpak van dierenoverlast, en duidelijke afspraken over de omgang met honden in de openbare ruimte. Daarbij stemmen we de aanpak van bijvoorbeeld rattenoverlast en de inrichting en aanwijzen van losloopgebieden af met buurtbewoners.

We ondersteunen goed eigenaarschap van huisdieren (I)

We stimuleren verantwoord huisdierenbezit en bevorderen de adoptie van dieren uit het asiel. Inwoners met een laag inkomen kunnen gebruikmaken van de Dierenartskostenregeling via de Gelrepas. Toegankelijke zorg voor dieren willen we dicht bij huis houden. Daarom proberen we zoveel mogelijk dierenartsen bij de regeling aan te sluiten.

Voor bewoners die tijdelijk of structureel hulp nodig hebben bij de verzorging van hun huisdier bieden we ondersteuning, onder meer via Dierenbuddy. Vrijwilligers helpen mensen die niet meer volledig zelfstandig voor hun dier kunnen zorgen. Daarnaast onderzoeken we aanvullende vormen van ondersteuning, zoals het samenhouden van mens en dier bij verhuizing naar een zorginstelling. Zo voorkomen we dat dieren onnodig in het asiel belanden.

Ook in de openbare ruimte is aandacht voor verantwoord eigenaarschap. Honden moeten voldoende ruimte hebben om te bewegen, zonder dat dit leidt tot overlast of conflicten. Daarom brengen we per wijk de behoeften in kaart en zoeken we samen met bewoners naar passende oplossingen.

We voorkomen overlast van dieren met een preventieve aanpak (I)

We zetten in op een preventieve en integrale aanpak van ervaren overlast door dieren. Door gericht te sturen op het voorkomen van overlast, blijven populaties beheersbaar en is er minder noodzaak om dieren te vangen. Zo beperken we hinder en kunnen dieren zoveel mogelijk ongestoord leven.

We breiden onze inzet op de aanpak van rattenoverlast verder uit. De bestaande Integrated Pest Management-aanpak wordt versterkt. We geven niet alleen advies aan bewoners, maar kijken ook naar de onderhoudsstaat van de openbare ruimte en gaan actief in gesprek met verhuurders, ondernemers en andere betrokken partijen.

Daarnaast werken we verder aan diervriendelijk beheer van andere soorten die in de stad voor overlast kunnen zorgen, zoals ganzen en duiven.

We zorgen dat dieren veilig kunnen leven in de stad (I)

Dieren moeten zich veilig kunnen verplaatsen in de stad. Met een kansenkaart en knelpuntenanalyse weten we waar we maatregelen moeten nemen om verkeersslachtoffers onder dieren te beperken. We onderzoeken onder andere het aanbrengen van trapjes in kolken en watergangen. Ook stellen we een soortenmanagementplan op, zodat de verduurzamingsopgave efficiënt kan doorgaan zonder dat we dieren te veel in de weg zitten.

We verbeteren ook het leven onder water. We geven geen nieuwe visrechten meer uit. Tegelijkertijd versterken we de natuur in en rondom het water, bijvoorbeeld door natuurlijke oevers aan te leggen. Daarmee verbeteren we zowel de waterkwaliteit als het welzijn van vissen en andere waterdieren.

Meer aandacht voor natuur (D)

De natuur in en rond Arnhem is van grote waarde. We willen dat mensen meer in contact komen met natuur en zich bewuster worden van het belang ervan. We zetten in op vergroting van biodiversiteit, herstel van ecosystemen en het delen van kennis.

We stimuleren natuur-inclusieve landbouw (I)

In 2024/2025 is de visie Arnhemse Kost, een visie op (stads)landbouw en voedsel, opgesteld. Ook is gestart met de uitvoering van de Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost. We stimuleren en faciliteren duurzame stadslandbouw, onder andere met een nieuwe subsidieregeling om bestaande stadslandbouw-/voedselinitiatieven gemeentebreed te borgen en nieuwe initiatieven aan te jagen.
Op onze eigen landbouwgronden brengen we natuur en landbouw samen. We voegen natuur toe aan agrarische gronden en werken met onze pachters aan de overgang naar natuurinclusieve landbouw en agrarisch natuurbeheer. In de gebiedsprocessen in Arnhem-Noord en de uiterwaarden werken we aan systeemherstel van het landschap, met aandacht voor bodem, water en biodiversiteit. Denk aan de realisatie van poelen, hagen en

wintervoedselakkers en toepassingen zoals strokenteelt, bloemrijke akkerranden en niet-kerende grondbewerking. Deze aanpak versterkt de biodiversiteit, vergroot de landschappelijke kwaliteit en draagt bij aan een klimaatbestendige stad.
We faciliteren agrariërs in de transitie naar natuurinclusieve landbouw.
Voor deze ambities is vanaf 2026 incidenteel bedrag van € 500.000 op jaarbasis beschikbaar voor de komende vier jaar.

We zorgen voor kwalitatief hoogwaardige bossen, natuurterreinen en parken (I)

We beheren onze stadsparken, bossen en natuurterreinen op ecologische en klimaatbestendige wijze. We beheren natuurvolgend. Daarmee volgen we met ons beheer wat er spontaan gebeurt. We houden onze beheervisies actueel, en zetten deze in op concrete acties. Zo planten we bosranden aan, herstellen we oude landschapselementen en versterken we de ecologische waarde. We versterken de klimaatbestendigheid van het bos waarbij de focus ligt op het vasthouden van water en het verbeteren van de organische stofbalans. We vergroten de biodiversiteit door het verbeteren van de horizontale en verticale gelaagdheid, het vergroten van structuurvariatie en soortvariatie in het bos.

We zorgen voor een betere verbinding tussen leefgebieden van planten en dieren (I)

Door het verbinden van natuurgebieden creëren we grotere leefgebieden voor planten en dieren. Dit doen we door het samenvoegen van leefgebieden, groene corridors en natuurvriendelijke inrichting van oevers, bermen en bosranden. We breiden bossen uit door extra bos aan te planten of grond voor bos te verwerven. Hiermee vergroten we de leefgebieden en verbeteren we de migratiemogelijkheden voor zoogdieren als wezel, hermelijn en das, maar ook voor vleermuis, bij en vlinder. Zo realiseren we bijvoorbeeld een verbinding tussen Meinerswijk en de Bakenhof, waardoor de Zuidelijke Uiterwaarden een groot aaneengesloten natuurgebied vormen.

We vergroten onze eigen kennis over biodiversiteit en delen dit met de stad (I)

Sinds 2021 monitoren we structureel de biodiversiteit op veertien referentieplekken in de stad. In 2024 is daar een vijftiende locatie aan toegevoegd. Elk jaar worden drie of vier gebieden gemonitord, zodat we steeds beschikken over actuele informatie. Op basis van de uitkomsten stellen we per gebied een beheer- en ontwikkeladvies op.
Daarnaast voeren we gericht onderzoek uit, bijvoorbeeld naar de aanwezigheid van soorten in specifieke gebieden en de vegetatieontwikkeling van bermen. Deze kennis passen we toe in het dagelijks beheer. We delen onze kennis actief met bewoners, onder andere via acties in de wijk, publiekscampagnes en samenwerking met lokale partners.

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling (A)

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling is een essentieel onderdeel van een duurzame woon- en leefomgeving. De gemeentelijke ambitie die past in het landelijk beleid blijft om afval zoveel mogelijk te hergebruiken en daarmee de hoeveelheid restafval die verbrand moet worden, verder te verkleinen. De criteria die gebruikt worden bij de keuzes voor de manier waarop de afvalinzameling is ingericht, zijn naast dit milieubelang, de gebruiksvriendelijkheid en service voor de inwoner en de kosten die hiermee gemoeid zijn.

In juni 2022 is de nieuwe afvalkoers voor 2022-2026 vastgesteld. De ambitie van het hierin opgenomen Arnhemse afvalbeleid voor de komende jaren is tweeledig. We willen een schonere woonomgeving en we willen het hergebruik van grondstoffen verbeteren en daarmee de hoeveelheid restafval verminderen. Bewustwording bij inwoners van de noodzaak van afvalscheiding en het schoonhouden van de leefomgeving is een rode draad door alle thema's.

In 2024 heeft het eerste Arnhemse burgerberaad over afval plaatsgevonden. De adviezen van het burgerberaad zijn verwerkt in de uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026 die in 2025 in de raad wordt behandeld. Indien de agenda wordt vastgesteld, starten we direct met uitvoering in 2025 en 2026.

In 2024 zijn we mede op basis van een bericht van onze huidige inzamelaar PreZero en signalen uit de markt, gestart met een verkenning naar de organisatievorm waarbinnen we in de toekomst het afval in de stad inzamelen. Eind 2025 wordt besloten in welke vorm en/of met welke organisatie we in de toekomst afval inzamelen. De implementatie van een nieuwe organisatie zal in 2026 vol ingezet worden zodat we vanaf 1 juli 2027 kunnen starten met de dienstverlening door een andere organisatie dan PreZero.

De woningvraag en daaruit volgende inbreidingen in de stad, dwingen ons op een andere manier te kijken naar afvalinzameling in gebieden waar zeer compact en heel hoog gebouwd wordt. Uitgangspunt hierbij is dat we zorgdragen voor een gebruiksvriendelijke manier waarop inwoners hun afval kunnen scheiden. Dit zal een uitdaging worden waarbij per project de mogelijkheden en kosten bekeken worden.

We streven naar minder restafval (D)

Het is onze ambitie om de hoeveelheid restafval die verbrand moet worden naar beneden te brengen. We hebben de afgelopen jaren aangetoond dat er op het gebied van afvalscheiding en reductie van het restafval en het verbeteren van de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde stromen, nog veel mogelijk is. Het verder verbeteren van het gescheiden inzamelen van GFT-/GFE-afval, zowel bij laagbouw als bij hoogbouw, biedt nog het nodige perspectief. Daarnaast blijft het voorkomen van afkeur door de bijmenging van ander afval in het gescheiden ingezamelde PBD-afval (Plastic, Blik en Drankenkartons) een belangrijk doel waarmee een de reductie van het aantal kilo's restafval gerealiseerd kan worden. We hebben onszelf daar in de Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner" tot doel gesteld om minimaal 70% van het ingezamelde PBD goedgekeurd te hebben zodat we het aan kunnen bieden voor recycling. De cijfers laten zien dat we dat percentage inmiddels halen.
Ook wordt verwacht dat de landelijke invoering van producentenverantwoordelijkheid voor textiel en de intensivering die we op textielinzameling gaan plegen, leidt tot een betere scheiding van deze stroom en daarmee een vermindering van de hoeveelheid restafval.

De afvalstoffenheffing is nu, conform onze doelstelling voor 95 procent kostendekkend
In 2024 hebben we per inwoner 213 kilogram restafval (inclusief afgekeurd PBD) ingezameld. Op 15 juni 2022 heeft de raad de Afvalkoers 2022-2026 vastgesteld. Hierin staat beschreven op welke manier we streven naar minder restafval per inwoner. Over de uitvoering van de Afvalkoers wordt de gemeenteraad op de hoogte gehouden via de kwartaalrapportages Afval.
Sinds de vaststelling van Arnhem Schoner hebben we aan de Afvalkoers als volgt uitvoering gegeven:

- Traject verbetering kwaliteit PBD is ingezet met als resultaat dat we in het vierde kwartaal van 2023 en het eerste kwartaal van 2024 de doelstelling van 70% goedkeur halen (zie rapportage eerste kwartaal 2024).
- De adviezen van het burgerberaad afval (2024) zijn verwerkt in de Uitvoeringagenda Arnhem Schoner 2025-2026. Eén van de adviezen en maatregelen betreft het instellen van een klankbordgroep. Zodra de agenda en deze maatregel door de gemeenteraad vastgesteld worden, wordt de klankbordgroep ingericht. Op dat moment zal de reeds bestaande klankbordgroep opgaan in de nieuwe klankbordgroep.
- In 2025 hebben we met afvalcoaches en toezichthouders bedrijven bezocht om ze verder te informeren over afvalcontracten en de verplichting uit de APV voor bedrijven om ook de omgeving schoon te houden. Dit traject is in 2025 verder doorgezet door onze toezichthouders afval. In 2026 verdiepen we dit traject.
- De aanbesteding voor toegankelijke GFE-containers wordt naar verwachting eind 2025 afgerond. We treffen nu voorbereidingen om in 2026 een stadsdekkend netwerk van verzamelcontainers uit te rollen. Dit verbetert de scheidingsmogelijkheden voor GFE wat zou kunnen leiden tot een vermindering van de hoeveelheid restafval.We kunnen hierdoor stoppen met de inzameling van GFE via citybins en zo een toegankelijkere manier van GFE inzameling bieden die moet leiden tot meer gescheiden GFE en dus minder restafval.

We gaan door met onze inspanningen gericht op afvaleducatie en betere afvalscheiding (I)

Helaas zien we dat de hoeveelheid restafval nog ver boven onze doelstelling ligt. De evaluatie van ons afvalbeleid uit 2023 laat ook zien dat onze doelstelling (van 30 kilogram restafval per inwoner in 2025) technisch niet haalbaar is.Het burgerberaad afval heeft ons mooie adviezen gegeven op dit vlak die verwerkt zijn de uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026.
Het hergebruiken van grondstoffen door scheiding van afval en zo het verminderen van de hoeveelheid restafval wordt grotendeels bepaald door het scheidingsgedrag. Zelfs bij een technische oplossing als mechanische nascheiding van PBD-afval,mocht daar ooit nog voor worden gekozen, is bronscheiding van afvalstromen zoals GFT van belang.
Het veranderen van gedrag vraagt tijd en inzet. Dit gebeurt onder meer door middel van het inmiddels afgeronde burgerberaad en de klankbordgroep afval.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Omvang huishoudelijk afval	160,40	195	199,10		

Eenheid: Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg per inwoner).

Bron: CBS - Huishoudelijk afval De CBS-afvalcijfers over 2022 worden in december 2023 gepubliceerd. In onze eigen afvalrapportages zien we een gemiddelde van 207 kilogram restafval per inwoner in 2022.

We willen Arnhem schoner maken (D)

We willen een schonere woonomgeving en willen daarbij de volgende resultaten behalen:

- vermindering van het aantal hotspots met 25% (ten opzichte van 2022);
- 50% reductie van het aantal bijplaatsingen op de top 20 hotspots (ten opzichte van 2022);
- een stadsdekkend netwerk van zwerfafvalvrijwilligers.

We pakken hotspots en zwerfafval aan (I)

Als eerste pijler van een schonere woonomgeving zien wij de aanpak van “hotspots” (locaties waar meer dan éénmaal per week afval bij of naast de containers wordt geplaatst). De tweede pijler van een schone woonomgeving is de aanpak van zwerfafval in de openbare ruimte.

Hiertoe zijn en worden de volgende maatregelen ingezet:

- De zwerfafvalparaplu is opgezet en is te vinden op www.arnhemschoner.nl. We verbeteren deze site continue.
- Een hotspots-aanpak is opgezet en inmiddels zijn we op 20 hotspots aan de slag. De resultaten laten een verbetering van het beeld zien. De hotspot aanpak draait om gedragsverandering
  en dat vraagt een lange adem. Concreet resultaat is nu al wel dat we echt samen met inwoners deze problematiek aangaan.
- Wijkinitiatieven in de vorm van opruimdagen zijn en worden ondersteund.
- De milieubak maakt structureel deel uit van onze inzamelstructuur.
- Op beide afvalbrengstations js een brenghoek voor nog bruikbare spullen ingericht welke beheerd wordt door kringloopbedrijf 2Switch.

Een toekomstbestendiger organisatie van het werk in de openbare ruimte (D)

Er loopt op dit moment een verkenning naar een aantal mogelijke vormen waarin de taken op het gebied van afvalinzameling, stadsreiniging en groenonderhoud kunnen worden georganiseerd. Voor de verkenning en voor wanneer uiteindelijk gekozen wordt voor een andere organisatie van deze taken (bijvoorbeeld door deze zelf uit te voeren of door deze in een een overheids-NV te laten uitvoeren), is er budget nodig voor voorbereiding en implementatie hiervan. In deze begroting hebben we voor 2026 een budget gereserveerd om dit op te kunnen pakken.

De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht om huishoudelijk afval in te zamelen. Op dit moment heeft de gemeente deze taken uitbesteed aan de markt. Met de terugtreding van PreZero is er géén sprake meer van een markt aangezien er nog maar één inzamelaar is (Remondis) die Arnhem zou kunnen bedienen. Een wijziging van de huidige manier van werken (aanbesteden) is noodzakelijk en wordt nu onderzocht.

De situatie waarin we nu gedwongen worden de organisatievorm van afvalinzameling opnieuw te bezien, sluit aan bij de ambitie uit het coalitieakkoord om opnieuw te kijken naar “publieke diensten die door derden worden uitgevoerd”. We bekijken nu of het “beter is om deze taken weer in de gemeentelijke organisatie op te nemen” of het op een andere manier goed te regelen middels aandeelhouderschap in en van een samenwerkingsverband (een overheidsgedomineerd afvalinzamelbedrijf).

Voor stadsreiniging in het stadsdeel CSA is het vinden van een aannemer in de markt een moeizaam proces gebleken de afgelopen jaren. Om reiniging van het centrum in de toekomst goed te borgen, wordt de huidige werkwijze (aanbesteden als regiegemeente) in deze verkenning bezien. Daarin wordt verkend of de overheidsgedomineerde reinigingsbedrijven deze diensten aanbieden (wat ze regulier wel doen) of dat we deze taken als gemeente zelf moeten gaan uitvoeren. De tijdsdruk voor reiniging is hierbij minder groot dan die voor afvalinzameling.

We werken de toekomstige organisatie van de afvalinzameling verder uit (I)

In 2024 heeft PreZero ons laten weten dat zij stoppen met de inzameling van huishoudelijk afval. Daarop zijn we in juli 2024 gestart met een verkenning naar een manier en vorm waarin we in de toekomst de afvalinzameling in Arnhem kunnen borgen tegen acceptabele condities en zo blijven voldoen aan onze wettelijke zorgplicht.
In juli 2025 hebben wij de rapportages van de eerste fase van de verkenning aan de gemeenteraad verzonden. De tweede fase van de verkenning is gestart en in september 2025 neemt het college een besluit nemen of we de afvalinzameling ‘zelf doen’ of ‘samen doen’ (met een publiek inzamelbedrijf). Dit principebesluit wordt besproken met de gemeenteraad middels een gespreksnotitie. In december 2025 wordt een (financieel) voorstel aan de gemeenteraad gedaan. Eventuele effecten op de exploitatie zullen er dan zijn vanaf de begroting 2027. Ook wordt een ontwerp-collegebesluit voorgelegd dat eind 2025 ook definitief moet worden zodat we in 2026 starten met de benodigde implementatie om op 1 juli 2027 de afvalinzameling te starten met een andere organisatie dan PreZero.

We verkennen de mogelijke organisatie van stadsreiniging en groenonderhoud (I)

Naar aanleiding van met name twee moeizaam verlopen aanbestedingen voor het groenonderhoud en de reiniging van het centrum, Spijkerkwartier en Arnhems broek wordt verkend wat een passende organisatievorm is voor de reiniging en het groenonderhoud stadsbreed. Een eerste verkenning leverde het inzicht op dat voor deze taakvelden zowel aanbesteden als zelf doen, maar ook samen doen (met een publiek bedrijf dat deze dienstverlening levert) tot de mogelijkheden behoren. In de komende periode verkennen we dit vraagstuk verder, waarbij we voor de verschillende onderdelen binnen deze twee taakvelden onze huidige aanpak (aanbesteden) herijken. Op basis van de uitkomst hiervan zal onze werkwijze eventueel aangepast moeten worden. Wij zullen de Raad over de voortgang informeren.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Iedere Arnhemmer kan goed wonen	**7.951**	**2.403**	**543**	**2.419**
Passende en beschikbare woonruimtes	7.338	2.282	543	2.419
Een ongedeelde stad	0	0	0	0
Woningen met kwaliteit	0	0	0	0
Aandacht voor woonbehoefte	613	120	0	0
Een leefbare openbare ruimte	**6.894**	**0**	**0**	**6.465**
Naar een klimaatadaptieve stad	6.894	0	0	6.465
Biodiverse en diervriendelijke stad	**20.862**	**1.129**	**53**	**1.137**
Een beter leven voor dieren	1.076	0	0	0
Meer aandacht voor natuur	19.786	1.129	53	1.137
Afvalinzameling	**31.371**	**31.567**	**0**	**33**
We streven naar minder restafval	23.137	31.567	0	0
We willen Arnhem schoner maken	6.324	0	0	33
Toekomstbestendige organisatie werk	1.909	0	0	0
Overige	**17.815**	**19.942**	**0**	**552**
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	17.815	19.942	0	552
Gerealiseerd resultaat	**84.894**	**55.040**	**597**	**10.605**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	66.505	74.358	82.949	84.894	82.153	78.880	78.264
Baten	50.611	52.410	55.419	55.040	54.379	53.693	52.877
Saldo lasten en baten	***-15.894***	***-21.948***	***-27.530***	***-29.854***	***-27.775***	***-25.187***	***-25.386***
Toevoegingen aan reserves	15.899	1.289	1.667	597	97	97	187
Onttrekkingen aan reserves	16.679	10.143	18.253	10.605	4.863	482	270
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***780***	***8.853***	***16.586***	***10.008***	***4.767***	***385***	***83***
Gerealiseerd resultaat	**-15.114**	**-13.095**	**-10.944**	**-19.845**	**-23.008**	**-24.802**	**-25.303**

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**1.945**	**-795**	**-4.069**	**-4.685**
Passende en beschikbare woonruimtes	Er is in 2025 en 2026 een grote piek van vergunningsaanvragen vanwege de invoering van de wet goed verhuurderschap, dit zorgt voor een daling in de lasten van ruim 1,5 mln vanaf 2027 en verder. Voor de woonwagenlocaties is met de perspectiefnota een bedrag van 3,1 mln vrij gemaakt in 2026, dit geeft een afwijking ten opzichte van het voorgaande jaar van 2,5 mln in 2026 en € 700.000 structureel vanaf 2027. Ook nemen de lasten toe door incidentele middelen voor de SPUK startbouwimpuls (2.4 mln in 2027) en steengoed benutten (1 mln in 2028).	1.865	-557	-2.263	-3.447
Aandacht voor woonbehoefte	Betreft de incidentele middelen voor de Wet goed verhuurderschap (€ 165.000)	-169	-346	-367	-377
Naar een klimaatadaptieve stad	Door inzet van middelen uit de bestemmingsreserve Klimaatadaptatie zijn in 2025 en 2026 tijdelijk extra middelen beschikbaar voor klimaatadaptieve maatregelen. Een deel van de extra exploitatiemiddelen 2026 is omgezet in investeringskrediet project Park beekdal op de Paasberg. Daarnaast worden baggerwerkzaamheden gefinancierd uit tijdelijke middelen. Vanaf 2028 zijn hiervoor in de begroting geen middelen meer gereserveerd.	-827	-4.451	-4.450	-4.190
Een beter leven voor dieren	De lasten nemen in 2026 toe met € 165k door aanvullende middelen voor de opvang van zwerfdieren en diervriendelijke beheersing van de rattenpopulatie. In het coalitieakkoord 2022-2026 zijn incidentele middelen van € 50k beschikbaar gesteld voor Dierenwelzijn, deze vervallen per 2027.	165	114	114	114
Meer aandacht voor natuur	In de begroting 2026 stijgt het budget met € 1,8 miljoen tbv nieuw beleid. Dit bestaat met name uit toevoeging van middelen ten behoeve van de uitvoeringsagenda visie openbare ruimte en koele netwerk (€ 0,6 miljoen), tijdelijke middelen voor de uitvoeringsagenda Arnhemse Kost (€ 0,5 miljoen) en structurele middelen voor de buurtconciërges (€ 0,4 miljoen). Daartegenover staat dat het budget daalt doordat tijdelijke budgetophogingen van 2025 komen te vervallen waardoor de lasten in de begroting 2026 per saldo met € 500k stijgen. In de begroting 2028 daalt het budget omdat tijdelijke middelen komen te vervallen, zie ook mutaties reserves.	529	605	-1.635	-1.768
We streven naar minder restafval	In 2026 stijgen de kosten voor afvalinzameling met € 1,3 miljoen. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door prijs-areaalontwikkeling. Als gevolg van bijstelling van de investeringen, met name door de uitvoeringsagenda Afval, stijgen de kaptaallasten vanaf 2027 met aanvullend € 1 miljoen.	1.328	2.325	2.554	2.796
We willen Arnhem schoner maken	Na de samenvoeging van de afdeling Vergunning en Handhandhaving is de functionele aansturing van de afvalcoaches vanuit de nieuwe afdeling ingericht. Daarmee wordt de bijbehorende formatie (€ 250.000) vanaf 2026 overgeheveld naar de begroting van het programma Veiligheid. Doordat de bestekkosten voor stadsreinging stijgen, stijgen de lasten in de begroting vanaf 2027 per saldo met € 470k.	-251	469	470	470

Toekomstbestendige organisatie werk	Vanaf 2026 is er structureel een bedrag van € 500k begroot voor de uitvoeringsagenda Afval. Daarnaast is er in 2026 incidenteel een bedrag beschikbaar gesteld van in totaal €1,3 miljoen voor de projectorgansatie (€300k) en voor het nemen van maatregelen voor de uitvoeringsagena afval.	1.805	546	546	546
Overig	In 2025 zijn incidentele middelen begroot vanuit NPAO, deze middelen zijn in 2026 niet meer beschikbaar (€ 2,8 miljoen). Daarnaast is er in 2026 minder begroot als gevolg van dalende energiekosten (€ 300k, oa. gemalen). Als gevolg van actualisatie van de rioolinvesteringen stijgen de lasten in 2026 daarentegen met € 600k. Per saldo dalen de lasten in 2026 met € 2,5 miljoen. Vanaf 2027 zijn middelen vanuit NPAO beschikbaar.	-2.500	500	962	1.171

Baten	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-379**	**-1.040**	**-1.726**	**-2.542**
Passende en beschikbare woonruimtes	Er is in 2025 en 2026 een grote piek van vergunningsaanvragen vanwege de invoering van de wet goed verhuurderschap, dit zorgt voor een afname van de baten met 1,5 mln vanaf 2027 en verder. Daarnaast ontvangt de gemeente voor een tweetal projecten subsidie. Dit is een subsidie van het rijk voor de SPUK startbouwimpuls (2 mln in 2027) en een subsidie van de provincie voor steengoed benutten (1 mln in 2028).	6	366	-597	-1.622
Naar een klimaatadaptieve stad	In 2025 is een incidentele bijdrage ontvangen voor uitvoering van een project (NPAO pocketpark). Deze middelen zijn vanaf 2026 niet meer beschikbaar.	-353	-353	-353	-353
Meer aandacht voor natuur	De verwachte subsidie vanuit het Rijk blijft nagenoeg gelijk. Daarnaast wordt er in 2029 meer doorbelast naar het Volkshuisvestingsfonds	13	13	1	90
We streven naar minder restafval	De begrote afvalstoffenheffing stijgt in 2026 met € 3,9 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door aanvullende kosten uit hoofde van de uitvoeringsagenda Afval (€ 1,7 miljoen) en prijs-areaalontwikkeling (€ 1,2 miljoen) die worden verrekend met de heffing. Daarnaast stijgt de heffing vanwege de ingroei naar een kostendekkendheidpercentage van 95% (€ 700k). Vanaf 2027 dalen de kosten van de uitvoeringsagenda afval met € 1 miljoen, waardoor de begrote heffing ook afneemt.	3.931	2.931	3.070	3.059
Overig	Vanaf 2026 komen de rijksmiddelen vanuit NPAO te vervallen van € 4,4 miljoen te vervallen. Zodra de definitieve beschikking voor 2026 vanuit het rijk wordt ontvangen, zullen deze middelen in de begroting worden opgenomen. Daarnaast stijgen de opbrengsten rioolheffing als gevolg van actualisatie rioolinvesteringen met circa € 600k.	-3.976	-3.998	-3.847	-3.715

Toevoegingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-1.070**	**-1.570**	**-1.570**	**-1.480**
Passende en beschikbare woonruimtes	Betreft de incidentele middelen tot en met 2026 voor betaalbaarheid en versnelling woningbouw (- € 500.000)	0	-500	-500	-500
Meer aandacht voor natuur	In 2025 zijn incidentele middelen toegevoegd aan de bestemmingsreserve Groenfonds t.b.v. project Gulden Bodem Centrale Veld en toekomstige natuurontwikkeling	-850	-850	-850	-760

Overig	In 2025 zit eenmalige verrekening van rioolmiddelen met de bestemmingsreserve Groot Onderhoud	-220	-220	-220	-220
Onttrekkingen aan reserves	**Verklaring mutaties t.o.v. 2025**	**-7.648**	**-13.389**	**-17.771**	**-17.983**
Passende en beschikbare woonruimtes	Er wordt € 319.000 onttrokken aan de BR Volkshuisvesting voor algemeen woonbeleid, actieplan bestaande voorraad en Motie 25M95 Snelle toevoeging woningen. Per saldo wordt er € 400.000 minder onttrokken aan de BR Volkshuisvesting.	-2.530	-2.770	-4.580	-4.790
Naar een klimaatadaptieve stad	De onttrekkingen aan de bestemmingsreserve Klimaatadaptatiefonds lopen tot en met 2026 en de onttrekkingen aan de bestemmingsreserve Groot Onderhoud tbv baggeren tot 2027.	1.965	-4.228	-4.500	-4.500
Meer aandacht voor natuur	In 2025 wordt eenmalig € 1,9 miljoen onttrokken uit de bestemmingsreserve Zuidelijke binnenstad. Daarnaast wordt in 2025 € 2,2 miljoen onttrokken aan de bestemmingsreserves Groot Onderhoud en Groenfonds. In 2026 worden aan deze twee bestemmingsreserves nog eens € 1,1 miljoen en in 2027 € 2,3 miljoen onttrokken.	-2.943	-1.701	-4.003	-4.005
We willen Arnhem schoner maken	In 2025 is er een incidenteel budget onttrokken voor het plan van aanpak Grafiti waardoor er vanaf 2026 minder wordt onttrokken	-108	-108	-108	-108
Overig	Er worden vanaf 2026 wordt € 4 miljoen structureel minder onttrokken vanuit Arnhem Oost. Incidenteel wordt er in 2026 een bedrag van € 500k voor aanpak Arnhem Oost onttrokken.	-4.032	-4.583	-4.581	-4.581
Totaal mutaties		**-8.901**	**-12.064**	**-13.858**	**-14.359**

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Lingezegen
GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Wonen

- Woningcorporaties;
- Particuliere verhuurders;
- Beleggers/ontwikkelaars;
- Provincie Gelderland;
- Ministerie van BZK;
- Zorgpartijen.

Openbare ruimte

- Wijkteams;
- Schouwgroepen en belangengroepen;
- Waterschappen;
- Grondeigenaren (onder andere woningcorporaties, provincie, Hoge Veluwe, Gelders Landschap, Staatsbosbeheer);
- Groen Forum;
- Klimaatbestendig Arnhem;
- Triple Helix partners.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

Wonen

- Woonvisie 2024;
- Nota wonen en zorg 2022
- Huisvestingsverordening;
- Leegstandsverordening
- Beleidsregels zelfbewoningsplicht
- Beleidsregels arbeidsmigranten
- Doelgroepenverordening
- Stadsakkoord 2022
- Facet bestemmingsplan Woningsplitsing en Verkamering;
- Woondeal 2.0 Regio Arnhem- Nijmegen.

Openbare ruimte

- Structuurvisie 2020-2040;
- Groenvisie 2017-2035;
- Bomenplan Arnhem;
- Visie Dierenwelzijn 2021-2030;
- Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2024-2025
- Nota Ruimte voor de Jeugd (Spelennota) 2010 - 2020;
- Initiatiefvoorstel Groene Speelplaatsen;
- Aanpak wateroverlast Arnhem Noord 2015.
- Strategie klimaatadaptatie Arnhem 2020 - 2030;
- Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner.

Paragrafen

De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting, bezien vanuit een bepaald perspectief. Een deel van de paragrafen zijn in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

In de paragrafen worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. De wijze waarop invulling wordt gegeven aan de paragrafen verschilt per onderwerp.

De volgende verplichte paragrafen zijn opgenomen:

1. Lokale heffingen
2. Risicomanagement en weerstandsvermogen
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Investeringen
9. Subsidies
10. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid
11. Nationaal programma Arnhem Oost

Lokale heffingen

De gemeente legt heffingen op. Die zijn onder te verdelen in algemene belastingen en retributies.
Bij algemene belastingen is sprake van een gedwongen bijdrage, waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid tegenover hoeft te staan. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Voorbeelden zijn de onroerendezaakbelasting (OZB), parkeerbelasting en toeristenbelasting.
Retributies vallen uiteen in bestemmingsheffingen, leges en rechten. Bij bestemmingsheffingen zijn de opbrengsten bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. De riool- en afvalstoffenheffing zijn bestemmingsheffingen. Bij leges en rechten wordt er door de overheid een individuele tegenprestatie tegenover de bijdrage gesteld.

Uitgangspunten van beleid en belangrijke ontwikkelingen

Uitgangspunten van beleid

In de Begroting en tarieven van 2026 zijn de volgende uitgangspunten verwerkt:

Onroerendezaakbelasting (OZB)

- De OZB heeft met de WOZ-waarde een grondslag met een lasten verdelende werking. Voor eigenaren van woningen en bedrijfsgebouwen en huurders van bedrijfsgebouwen geldt: hoe hoger de waarde van de woning / het gebouw, des te hoger de te betalen belasting.
- Elk jaar is een herwaarderingsjaar voor de OZB. Dat betekent dat de WOZ-waarden gebaseerd worden op een nieuwe waardepeildatum. De WOZ-waarde is een zo goed mogelijke schatting van de mogelijke verkoopprijs op de waardepeildatum. Voor de belastingen 2026 geldt de waardepeildatum van 1 januari 2025. Op basis van de bij het opstellen van de Begroting bekende waardeontwikkeling verwachten we dat de waarde van woningen tussen 1 januari 2024 (vorige peildatum) en 1 januari 2025 gemiddeld met 11,7 procent is gestegen. Voor niet-woningen verwachten we een waardestijging van 1,2 procent.
- De OZB-opbrengsten worden jaarlijks met 5 procent verhoogd. In beginsel betekent dit ook jaarlijks een gemiddelde lastenstijging OZB van 5 procent. Als de daadwerkelijke waardeontwikkeling in jaar t-1 echter afwijkt van de bij de tariefberekening voor jaar t-1 verwachte waardeontwikkeling, vindt er in jaar t een ‘inhaaleffect’ plaats, waardoor de lastenstijging in dat jaar afwijkt van de 5 procent.
  Bij woningen is dit voor 2025 het geval. De waardeontwikkeling blijkt net iets hoger uit te komen. Hierdoor hebben eigenaren van een woning in 2025 gemiddeld meer OZB betaald dan waar rekening mee werd gehouden. Dit wordt in 2026 gecorrigeerd, waardoor voor 2026 de verwachte gemiddelde lastenstijging OZB voor woningen uitkomt op 4,6 procent. Voor niet-woningen wijkt de daadwerkelijke waardeontwikkeling slechts marginaal af van de bij de tariefberekening verwachte waardeontwikkeling, waardoor hier wel een verwachte lastenontwikkeling van gemiddeld 5 procent geldt. Ook voor 2026 kan de daadwerkelijke waardeontwikkeling afwijken van de waardeontwikkeling waar voor de tariefberekening van uit is gegaan. Met als gevolg dat ook de gemiddelde lastenstijging af kan wijken van wat we nu verwachten. In 2027 zal deze afwijking dan weer gecorrigeerd worden, zodat over een langere periode bezien de lastenontwikkeling OZB gemiddeld 5 procent per jaar is.

Rioolheffing

- De tarieven van de rioolheffing zijn nagenoeg kostendekkend. Oftewel: de opbrengsten uit rioolheffing zijn (vrijwel) gelijk aan de kosten voor de gemeentelijke watertaken voor afval-, hemel- en grondwater. De begrote opbrengsten uit rioolheffing stijgen in 2026, doordat de hogere kosten voor de gemeentelijke taken in de rioolheffing worden doorberekend. Het gaat hierbij voornamelijk om stijgende kapitaallasten als gevolg van actualisatie van de rioolinvesteringen. Voor een berekening van de kostendekkendheid wordt verwezen naar het onderdeel Kostendekkendheid retributies in deze paragraaf.
- Bij objecten met leegstand kan het gebruikersdeel van de rioolheffing niet worden opgelegd, waardoor minderopbrengsten ontstaan. De effecten van leegstand verwerken we in de tarieven, door opbrengstderving als gevolg van leegstand te compenseren met een hoger eigenaarstarief.
- Net zoals de OZB heeft de rioolheffing met de WOZ-waarde een grondslag met een lasten verdelende werking. De rioolheffing volgt de jaarlijkse herwaardering voor de OZB.

Afvalstoffenheffing

- We werken bij de afvalstoffenheffing vanaf 2026 met drie tarieven: één voor eenpersoonshuishoudens, één voor tweepersoonshuishoudens en één voor huishoudens van drie personen of meer. Hiermee wordt een sterkere relatie gelegd tussen de mate van gebruik en de belasting die iemand betaalt. Tot 2026 was er sprake van twee tariefcategorieën.
- De kostendekkendheid van de tarieven van de afvalstoffenheffing is stapsgewijs verhoogd naar 95 procent in 2026. Voor de berekening van de kostendekkendheid wordt verwezen naar het onderdeel Kostendekkendheid retributies in deze paragraaf.
- De begrote opbrengsten uit afvalstoffenheffing stijgen in 2026 daarnaast doordat de hogere kosten voor inzameling en verwerking van huishoudelijk afval in de afvalstoffenheffing worden doorberekend. Het gaat hierbij voornamelijk om aanvullende kosten uit hoofde van de Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner en de effecten van prijs-areaalontwikkeling. Vanaf 2027 dalen de kosten van de Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner, waardoor de begrote opbrengsten uit de heffing ook afnemen en daarmee de verwachte lasten dalen.

Parkeerbelasting

- De parkeertarieven worden voor 2026 (zowel het straat parkeren als parkeren in parkeergarages) verhoogd met 2,6 procent (geraamd CPI 2026). Hierdoor ontstaat een hogere opbrengst van € 0,3 miljoen.
- Daarnaast zijn de begrote opbrengsten uit parkeerbelasting, inclusief vergunningen en naheffingen, voor 2026 geactualiseerd en bijgesteld op basis van de gerealiseerde aantallen van het jaar 2024.

Leges en rechten

- De tarieven voor paspoorten, Nederlandse identiteitskaarten en rijbewijzen worden in 2026 verhoogd met de stijging van de af te dragen rijksleges en de stijging van de gemeentelijke leges.
- De tarieven voor de huwelijken/geregistreerde partnerschappen die niet kostendekkend waren, worden verhoogd naar het kostendekkende tarief. Met uitzondering van het tarief voor een huwelijk/geregistreerd partnerschap in een bijzonder huis. Dit wordt gelijkgetrokken met het tarief voor een huwelijk in de spreekkamer, het laagste reguliere tarief. Daarmee wordt het tarief verhoogd, maar blijft het nog onder het kostendekkende niveau. Reden hiervoor is dat het gaat om een niet gekozen situatie, zoals een huwelijk in het ziekenhuis. De tarieven die boven de kostprijs zitten, worden niet verlaagd, maar wel geïndexeerd met 2,6 procent.
- De vermissingsleges (rijbewijzen) komen te vervallen.
- Voor de overige leges en voor de rechten geldt dat de tarieven in 2026 worden verhoogd met 2,6 procent (geraamd CPI 2026). Uitzondering hierop zijn de tarieven waarvoor een wettelijk maximum geldt of waar door verhoging de juridische norm van maximaal kostendekkend zou worden overschreden.
- Voor een overzicht van de kostendekkendheid van de leges wordt verwezen naar het onderdeel Kostendekkendheid retributies in deze paragraaf.

Toeristenbelasting

- De tarieven van de toeristenbelasting stijgen in 2026 met 2,6 procent (geraamd CPI 2026).

Belangrijke ontwikkelingen

WOZ-bezwaren

Het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde ligt in 2025 fors lager dan in piekjaar 2023 en ook lager dan in 2024. De minder sterke waardestijging is daarvoor waarschijnlijk een belangrijke oorzaak. Daarnaast hebben de per 1 januari 2024 ingevoerde maatregelen om de rol van de no-cure-no-pay bureaus in te perken mogelijk hun effect. De komende jaren zal duidelijk worden op welk niveau het aantal WOZ-bezwaren zich structureel zal ontwikkelen.

Voormeldingen (raadsbrief zaaknummer 4599820)

In de zomer van 2025 zijn we gestart met het werken met 'voormeldingen' voor de WOZ (Waardering onroerende zaken). Dat betekent dat we actief woningeigenaren benaderen voor informatie over een aantal kenmerken van hun woning. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over de staat van onderhoud van de badkamer en de keuken, welk type glas er in de woning zit, of er een kelder aanwezig is en of er gebreken zijn aan de woning. Door woningeigenaren invloed te geven op (een deel van) de basisgegevens die nodig zijn om de WOZ-waarde te bepalen hopen we als gemeente een beter beeld te krijgen van de betreffende woningen. De verwachting is dat dit de acceptatie van de WOZ-waarde verhoogt en het aantal bezwaar- en beroepszaken (verder) vermindert. We anticiperen hiermee ook op landelijke wetgeving waardoor deze uitvraag naar verwachting verplicht wordt.

In totaal gaat het om circa 24.000 woningen, waarvan de eigenaar één keer in de vier jaar aangeschreven gaat worden met het verzoek om via de digitale belastingbalie vragen over de kenmerken van hun woning te beantwoorden. Dat betekent dat we vanaf dit jaar dus jaarlijks zo'n 6.000 woningeigenaren gaan aanschrijven. Woningeigenaren zijn niet verplicht om mee te werken.

Onderzoek brede rioolheffing (raadsbrief zaaknummer 4386818)
Via de rioolheffing worden de kosten verhaald die te maken hebben met de watertaken van de gemeente: de afvoer van hemelwater en vuil water, maar ook van kosten die te maken hebben met droogte en grondwaterstand en het voorkomen van wateroverlast (klimaatadaptatie).
Iedereen binnen de gemeentegrenzen heeft hier, bewust of onbewust, collectief en individueel profijt van. Sinds een aantal jaren is het dan ook mogelijk om de verordening rioolheffing zo in te richten dat iedereen in de heffing wordt betrokken, ongeacht of men wel of niet afvoert via of aangesloten is op het gemeentelijke rioleringsstelsel. Een aantal gemeenten in Nederland is ondertussen hiertoe overgegaan. Ook een aantal gemeenten in onze regio onderzoeken dit momenteel.
In Arnhem heffen we nu nog rioolheffing als er sprake is van een aansluiting op of het afvoeren via de gemeentelijke riolering. De hiervoor geschetste ontwikkelingen geven aanleiding om te onderzoeken of een brede rioolheffing ook voor Arnhem wenselijk en haalbaar is. Dit onderzoek loopt nog.

Begrote opbrengsten van de lokale heffingen

	2025	2026
Bedragen x € 1.000		
Algemene belastingen		
OZB	63.592	67.179
Parkeerbelasting	14.628	14.907
Toeristenbelasting	2.031	2.084
Subtotaal	**80.251**	**84.170**
Bestemmingsheffingen		
Afvalstoffenheffing	25.286	29.128
Rioolheffing	17.846	18.779
Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Korenkwartier	121	121
Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Vastgoedeigenaren Binnenstad	120	120
Subtotaal	**43.372**	**48.147**
Leges		
Leges omgevingswet	3.879	3.879
Leges publieke dienstverlening en burgerlijke stand	3.190	3.606
Overige leges	2.594	2.207
Subtotaal	**9.662**	**9.691**
Rechten		
Scheepvaartrechten	536	536
Reinigingsrechten	53	54
Subtotaal	**589**	**590**
Totaal	**133.874**	**142.599**

In bovenstaande tabel zijn de begrote opbrengsten van de lokale heffingen opgenomen. Bij de begrote bedragen is rekening gehouden met lagere opbrengsten als gevolg van vermindering van aanslagen.
Voor een toelichting op de mutaties ten opzichte van 2025 wordt verwezen naar het onderdeel Uitgangspunten van beleid en belangrijke ontwikkelingen in deze paragraaf.

Lokale lastendruk en kwijtscheldingsbeleid

Ontwikkeling lokale lastendruk in Arnhem

In onderstaande tabellen is voor een aantal 'standaard' huishoudens en (vastgoed)ondernemers in Arnhem de verwachte meerjarige lastenontwikkeling weergegeven. De bedragen en percentages zijn afgerond op hele euro's en getallen. De daadwerkelijke lastenontwikkeling voor 2026 en verder kan afwijken van hieronder gepresenteerd, als de bij de tarief- en lastenberekening gehanteerde uitgangspunten in werkelijkheid anders uitpakken. Daarbij geldt dat hoe verder een belastingjaar in de toekomst ligt, des te meer onzekerheid er nu nog is.

Voor de berekeningen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Voor de toe te rekenen kosten is gerekend met (verwacht) prijspeil 2026;
- Voor de jaren 2027-2029 zijn dezelfde percentages kostendekkendheid gehanteerd als die gelden voor 2026 (afvalstoffenheffing 95 procent en rioolheffing 99 procent);
- Voor de afvalstoffenheffing is uitgegaan van een huishouden van drie of meer personen;
- De tariefverhoudingen (woning/niet-woning, eigenaar/gebruiker, omvang huishouden) in de jaren 2027-2029 zijn gelijk aan die van 2026;
- Er is uitgegaan van een gelijkblijvend aantal objecten en huishoudens. Bij toename van het aantal objecten / huishoudens heeft dit een verlagend effect op de tarieven en lasten.

Voor een toelichting op de mutaties in de lasten wordt verwezen naar het onderdeel Uitgangspunten van beleid en belangrijke ontwikkelingen in deze paragraaf.

Huishouden 3 personen en meer koopwoning	2025	2026	2027	2028	2029
WOZ-waarde € 300.000 (2026)					
OZB	€ 299	€ 313	€ 329	€ 345	€ 363
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5%*	*5%*	*5%*	*5%*
Rioolheffing	€ 131	€ 135	€ 138	€ 143	€ 146
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*3%*	*2%*	*3%*	*3%*
Afvalstoffenheffing	€ 365	€ 441	€ 434	€ 437	€ 440
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*21%*	*-2%*	*1%*	*1%*
Totaal	**€ 795**	**€ 889**	**€ 901**	**€ 925**	**€ 949**
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*12%*	*1%*	*3%*	*3%*
WOZ-waarde € 600.000 (2026)					
OZB	€ 599	€ 626	€ 658	€ 691	€ 725
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5%*	*5%*	*5%*	*5%*
Rioolheffing	€ 262	€ 271	€ 277	€ 285	€ 293
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*3%*	*2%*	*3%*	*3%*
Afvalstoffenheffing	€ 365	€ 441	€ 434	€ 437	€ 440
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*21%*	*-2%*	*1%*	*1%*
Totaal	**€ 1.225**	**€ 1.338**	**€ 1.368**	**€ 1.413**	**€ 1.458**
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*9%*	*2%*	*3%*	*3%*

Huishouden 3 personen en meer huurwoning	2025	2026	2027	2028	2029
WOZ-waarde € 200.000 (2026)					
OZB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Rioolheffing	€ 43	€ 45	€ 46	€ 47	€ 48
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*4%*	*2%*	*3%*	*3%*
Afvalstoffenheffing	€ 365	€ 441	€ 434	€ 437	€ 440
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*21%*	*-2%*	*1%*	*1%*

Totaal	**€ 408**	**€ 485**	**€ 479**	**€ 484**	**€ 489**
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*19%*	*-1%*	*1%*	*1%*
WOZ-waarde € 300.000 (2026)					
OZB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Rioolheffing	€ 64	€ 67	€ 68	€ 71	€ 72
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*4%*	*2%*	*3%*	*3%*
Afvalstoffenheffing	€ 365	€ 441	€ 434	€ 437	€ 440
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*21%*	*-2%*	*1%*	*1%*
Totaal	**€ 429**	**€ 507**	**€ 502**	**€ 507**	**€ 513**
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*18%*	*-1%*	*1%*	*1%*

Eigenaar niet-woning	2025	2026	2027	2028	2029
WOZ-waarde € 400.000 (2026)					
OZB	€ 2.877	€ 3.020	€ 3.171	€ 3.329	€ 3.496
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5%*	*5%*	*5%*	*5%*
Rioolheffing	€ 280	€ 294	€ 300	€ 310	€ 318
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5%*	*2%*	*3%*	*3%*
Totaal	**€ 3.157**	**€ 3.313**	**€ 3.471**	**€ 3.639**	**€ 3.813**
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5%*	*5%*	*5%*	*5%*
WOZ-waarde € 800.000 (2026)					
OZB	€ 5.754	€ 6.039	€ 6.341	€ 6.658	€ 6.991
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5%*	*5%*	*5%*	*5%*
Rioolheffing	€ 560	€ 587	€ 600	€ 619	€ 635
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5%*	*2%*	*3%*	*3%*
Totaal	**€ 6.315**	**€ 6.626**	**€ 6.942**	**€ 7.278**	**€ 7.627**
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5%*	*5%*	*5%*	*5%*

Huurder niet-woning	2025	2026	2027	2028	2029
WOZ-waarde € 400.000 (2026)					
OZB	€ 719	€ 755	€ 793	€ 832	€ 874
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5%*	*5%*	*5%*	*5%*
Rioolheffing	€ 264	€ 277	€ 283	€ 292	€ 300
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5%*	*2%*	*3%*	*3%*
Totaal	**€ 984**	**€ 1.032**	**€ 1.076**	**€ 1.124**	**€ 1.173**
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5%*	*4%*	*5%*	*4%*
WOZ-waarde € 800.000 (2026)					
OZB	€ 1.439	€ 1.510	€ 1.585	€ 1.664	€ 1.748
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5%*	*5%*	*5%*	*5%*
Rioolheffing	€ 529	€ 554	€ 566	€ 584	€ 599
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5%*	*2%*	*3%*	*3%*
Totaal	**€ 1.968**	**€ 2.063**	**€ 2.151**	**€ 2.248**	**€ 2.347**
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5%*	*4%*	*5%*	*4%*

Ontwikkeling lokale lastendruk in landelijk perspectief

Het Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden (Coelo) meet jaarlijks de lokale lastendruk in de Nederlandse gemeenten en publiceert deze in de Atlas van de lokale lasten. De indicator 'woonlasten meerpersoonshuishouden' geeft inzicht in de ontwikkeling van de Arnhemse woonlasten in relatie tot die van de overige gemeenten. Hierbij wordt uitgegaan van een huishouden met een (koop- of huur)woning met een gemiddelde waarde in de betreffende gemeente.
Het Coelo publiceert de Atlas van de lokale lasten in het eerste kwartaal van het betreffende belastingjaar. De cijfers over 2026 zijn bij het opstellen van deze begroting dan ook nog niet bekend.
In de Atlas van de lokale lasten 2025 is over de woonlasten van een meerpersoonshuishouden opgenomen:

	Huishouden met een koopwoning	Huishouden met een huurwoning
Gemiddelde woonlasten Nederlandse gemeenten 2025	€ 1.053	€ 480
Gemiddelde woonlasten Arnhem 2025	€ 1.100	€ 426

Kwijtscheldingsbeleid
Particulieren en kleine zelfstandigen komen in aanmerking voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen als het zogenaamde gecorrigeerde inkomen lager uitvalt dan 100 procent van het bijstandsniveau. Ook wordt gekeken naar het vermogen van de inwoner, onder andere de vrij te laten financiële middelen. Kwijtschelding kan worden aangevraagd voor de (on)roerende zaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Arnhem vult hierbij de beleidsvrijheid die er is voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen zo ruim mogelijk in.

Kostendekkendheid retributies

In de gemeentewet (artikel 229b, lid 1) is opgenomen dat de tarieven die worden geheven voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing maximaal kostendekkend mogen zijn. Dit betekent dat de opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de kosten. Zo wordt voorkomen dat de gemeente 'winst' maakt op deze heffingen en met de ontvangen specifieke belastingen ook andere gemeenteactiviteiten financiert. Het gaat bij de kostendekkendheid om begrote bedragen, omdat op het moment van het vaststellen van de tarieven alleen nog de verwachtingen bekend zijn. De gerealiseerde mate van kostendekkendheid kan afwijken van wat geraamd werd, doordat de kosten of opbrengsten hoger of lager uitvallen dan begroot.

Hieronder wordt inzicht gegeven in de berekening van de begrote en gerealiseerde kostendekkendheid van de rioolheffing en afvalstoffenheffing. De opbrengsten in de berekeningen van de kostendekkendheid wijken af van de opbrengsten gepresenteerd bij onderdeel Begrote opbrengsten van de lokale heffingen in deze paragraaf. Dit verschil is te verklaren doordat de kosten voor vermindering en vernietiging in het onderdeel Opbrengsten van de lokale heffingen gesaldeerd zijn met de (bruto) opbrengsten, terwijl deze kosten in de berekening van de kostendekkendheid onder de kosten van het taakveld zijn opgenomen. Voor de berekening van de kostendekkendheid geven beide werkwijzen dezelfde uitkomst.

Kosten van overhead
Kosten worden zoveel mogelijk direct toegerekend aan de betreffende activiteit, maar dat gaat niet altijd. Bijvoorbeeld bij de kosten van huisvesting, (algemene) communicatie en bestuursondersteuning. Dit zijn overheadkosten; alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze definitie van overheadkosten is vastgelegd in het BBV. Welke kosten de gemeenten als overheadkosten moeten zien, is dus in regelgeving vastgelegd. Gemeenten zijn wel vrij in de keuze van de methodiek voor toerekening van overheadkosten aan de lokale heffingen. Bij de gemeente Arnhem rekenen we de kosten van overhead aan de heffingen toe met behulp van een opslag op de ingezette uren (artikel 21 Financiële verordening)

Afvalstoffenheffing
De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing. De opbrengsten uit afvalstoffenheffing mogen alleen ingezet worden voor kosten van inzameling en verwerking van huishoudelijk afval.

Het percentage kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing is stapsgewijs verhoogd naar 95 procent in 2026.

Berekening kostendekkenheid Afvalstoffenheffing	
Bedragen x € 1.000	
Kosten Taakveld(en),incl. (omslag) rente	27.620
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-1.765
Netto kosten taakvelden	***25.855***
Overige toe te rekenen kosten:	
Overhead	687
BTW	4.541
Totale kosten	***31.083***
Opbrengst heffingen	29.528
Dekkingspercentage	**95%**

Rioolheffing

De rioolheffing is een bestemmingsheffing. De opbrengsten uit rioolheffing mogen alleen ingezet worden voor de kosten voor de gemeentelijke watertaken voor afval-, hemel- en grondwater.

De rioolheffing is met 99 procent (vrijwel) kostendekkend.
Bij de rioolheffing hanteren we twee verschillende heffingen: een voor eigenaren en een voor gebruikers. Van de totale kosten van bijna € 17,5 miljoen rekenen we, in lijn met de opbrengstverhoudingen van de verschillende heffingen, 52 procent toe aan de eigenarenheffing en 48 procent aan de gebruikersheffing.

Berekening kostendekkenheid Rioolheffing	
Bedragen x € 1.000	
Kosten Taakveld(en),incl. (omslag) rente	16.286
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	0
Netto kosten taakvelden	***16.286***
Overige toe te rekenen kosten:	
Overhead	852
BTW	2.151
Totale kosten	***19.288***
Opbrengst heffingen	19.029
Dekkingspercentage	**99%**

Leges
In onderstaande tabel is de kostendekkendheid van de leges en rechten voor 2026 opgenomen

Legesverordening	Lasten 2026	Baten 2026	Kosten-dekkendheid
Bedragen x € 1.000			
Algemene dienstverlening			
Publieke dienstverlening en burgerlijke stand	6.360	3.606	57%
Parkeren en verblijfsrechten	144	112	78%
Subtotaal Algemene dienstverlening	**6.504**	**3.718**	**57%**
Dienstverlening in het kader van de Omgevingswet			
Omgevingswet	6.196	3.879	63%
Subtotaal dienstverlening in het kader van de Omgevingswet	**5.481**	**3.879**	**71%**

Dienstverlening APV en vallend onder Europese dienstenrichtlijn			
Horeca	577	130	23%
Evenementen en markten	524	150	29%
Verordening kabels en leidingen en telecommunicatie	327	321	98%
Overige leges dienstverlening Europese dienstenrichtlijn	1.471	1.426	97%
APV en overige bepalingen	299	67	22%
Subtotaal dienstverlening APV en vallend onder Europese dienstenrichtlijn	**3.198**	**2.095**	**66%**
Totaal	**15.183**	**9.691**	**64%**

Scheepvaartrechten Bedragen x € 1.000	837	536	64%

Reinigingsrechten Bedragen x € 1.000	54	54	100%

Overzicht lokale heffingen

De tarieven 2026 die in onderstaande tabellen zijn opgenomen zijn nog niet definitief. Op basis van de meest actuele ramingen en ontwikkelingen in het najaar 2025 kunnen de uiteindelijke tarieven voor 2026 nog wijzigen. De definitieve tarieven 2026 worden ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden in de betreffende verordeningen.

OZB

2025	Tarieven			WOZ-waarde (x € 1.000)	Begrote opbrengsten (x € 1.000)		
	eigenaar	gebruiker	totaal	totaal	eigenaar	gebruiker	totaal
Woningen	0,1115%	n.v.t.	0,1115%	28.019.384	31.242	n.v.t.	31.242
Niet-woningen	0,7279%	0,1820%	0,9099%	3.718.803	27.069	6.768	33.837
Totaal	**Totaal**			**31.738.186**	**58.311**	**6.768**	**65.079**

2026	Tarieven			WOZ-waarde (x € 1.000)	Begrote opbrengsten (x € 1.000)		
	eigenaar	gebruiker	totaal	totaal	eigenaar	gebruiker	totaal
Woningen	0,1044%	n.v.t.	0,1044%	31.684.053	33.078	n.v.t.	33.078
Niet-woningen	0,7549%	0,1887%	0,9436%	3.765.089	28.423	7.105	35.527
Totaal	**Totaal**			**35.449.142**	**61.501**	**7.105**	**68.606**

De opbrengsten OZB ten behoeve van de tariefberekening wijken af van de OZB-opbrengsten die zijn opgenomen bij het onderdeel Begrote opbrengsten van de lokale heffingen . Het verschil is te verklaren door opbrengsten uit areaalontwikkeling en correcties voor leegstand, meeropbrengsten en brutering baten naar aanleiding van bezwaar; deze worden niet meegenomen bij de tariefberekening

Afvalstoffenheffing

	Tarief	Tarief	Aantal huishoudens		Begrote opbrengsten (x € 1.000)	
Huishoudgrootte	2025	2026	2025	2026	2025	2026
Eenpersoons	€ 273,72	€ 312,72	31.629	31.985	8.657	10.002
Tweepersoons ('25: meerpersoons)	€ 364,92	€ 400,80	45.565	24.966	16.628	10.006
Drie personen en meer	n.v.t.	€ 440,52	n.v.t.	20.696	n.v.t.	9.117
Totaal			**77.194**	**77.647**	**25.285**	**29.126**

Rioolheffing

2025	Tarieven			Aansluiting op riool WOZ-waarde (x € 1.000)		Begrote opbrengsten (x € 1.000)		
	eigenaar	gebruiker	Totaal	eigenaar	gebruiker	eigenaar	gebruiker	totaal
Woningen	0,0248%	0,0239%	0,0487%	27.888.269	27.340.254	6.916	6.534	13.451
Niet-woningen	0,0709%	0,0669%	0,1378%	3.483.079	3.247.903	2.470	2.173	4.642
Totaal						**9.386**	**8.707**	**18.093**

2026	Tarieven			Aansluiting op riool WOZ-waarde (x € 1.000)		Begrote opbrengsten (x € 1.000)		
	eigenaar	gebruiker	Totaal	eigenaar	gebruiker	eigenaar	gebruiker	totaal
Woningen	0,0228%	0,0223%	0,0451%	31.581.203	30.881.205	7.201	6.887	14.087
Niet-woningen	0,0734%	0,0692%	0,1426%	3.577.989	3.344.872	2.626	2.315	4.941
Totaal						**9.827**	**9.201**	**19.028**

Risicomanagement en weerstandsvermogen

De omgeving waarin we als gemeente werken is niet altijd voorspelbaar. We krijgen daarbij te maken met risico's, die invloed kunnen hebben op het behalen van onze ambities. Ook onze financiële positie kan door het optreden van risico's worden beïnvloed.
Een belangrijk hulpmiddel om met onzekerheden om te gaan is risicomanagement. Risicomanagement zorgt ervoor dat risico's duidelijk worden, maar vooral dat er maatregelen worden getroffen om de risico's te beheersen. Niet alle risico's zijn (volledig) te beheersen. Ook kan er bewust de keuze worden gemaakt om niet op zoek te gaan naar beheersmaatregelen, maar het risico te nemen. Voor risico's waarvan het mogelijk financieel effect niet tot nul is teruggebracht vormen we een buffer, het weerstandsvermogen.

Deze paragraaf start met een toelichting op de afspraken die we in Arnhem hebben over risicomanagement en weerstandsvermogen. Daarna wordt toegelicht hoe de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit en de weerstandsfactor zich in 2026 en verder ontwikkelen. Als laatste volgen de uitkomsten van de financiële kengetallen conform artikel 11 van het BBV.

Uitgangspunten van beleid

Nota risicomanagement en weerstandsvermogen
In de nota risicomanagement en weerstandsvermogen uit 2023 is vastgelegd welke beleidsuitgangspunten we in Arnhem hebben voor risicomanagement en welke spelregels gelden voor het weerstandsvermogen. Een open risicocultuur is daarbij de belangrijkste pijler: de norm is dat in het samenspel tussen raad, college en ambtelijke organisatie transparant met risico's en maatregelen wordt omgegaan.

Financiële verordening
Een aantal belangrijke Arnhemse spelregels over weerstandsvermogen en risico's ligt vast in de financiële verordening. Voor de weerstandsfactor is een ondergrens van 1,0 vastgesteld en de mogelijkheid om (nieuw) beleid in te zetten bij een weerstandsfactor van meer dan 1,4. Voor de solvabiliteit is er een streefwaarde opgenomen van 14%, met 10% als ondergrens. Ook zijn er afspraken vastgelegd over hoe we in Arnhem omgaan met grote, risicovolle projecten. Bijvoorbeeld dat hierbij een onafhankelijke risicoanalyse verplicht is.

Dotatie bestemmingsreserve Stadsontwikkelfonds (Motie 25M98)

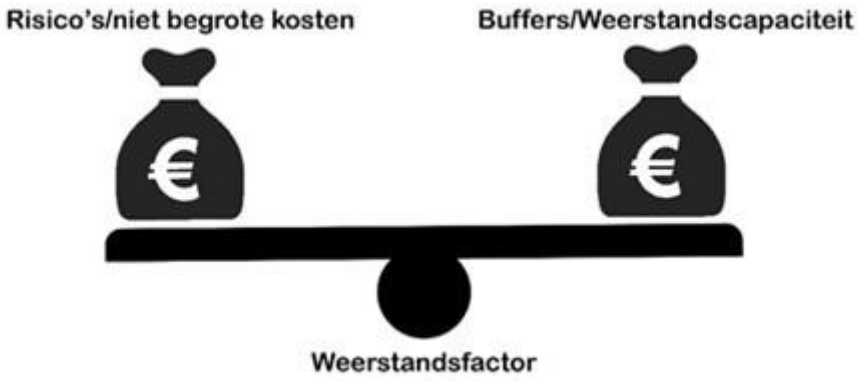
De bestemmingsreserve Stadsontwikkelfonds wordt ingezet om onze ambities ten aanzien van de stedelijke ontwikkeling te kunnen realiseren of als cofinanciering voor middelen van andere overheden.
Bij deze Begroting wordt voorgesteld om, bij een positief gemeentelijk jaarresultaat, 50% van de niet begrote maar wel gerealiseerde jaarwinst (na mutaties reserves) toe te voegen aan de BR Stadsontwikkelfonds, met een maximum van 6 miljoen per jaar. Dit alleen te doen indien de weerstandsfactor gedurende de looptijd van de meerjarenbegroting niet onder de 1,0 ligt en door deze winstneming niet daalt ten opzichte van de laatst vastgestelde Begroting.

Benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

In dit deel van de paragraaf wordt ingegaan op de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit en de daarmee samenhangende weerstandsfactor:

- de gemeentelijke risico's die gevolgen kunnen hebben voor de financiële positie zijn opnieuw beoordeeld, waar nodig aangepast en aangevuld. Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit maken we vervolgens gebruik van een simulatie met een zekerheidspercentage van 90%;
- de omvang van de reserves, waarvan is afgesproken dat deze de beschikbare weerstandscapaciteit vormen, is bepaald;
- door de beschikbare weerstandscapaciteit (reserves als buffer) te delen door de benodigde weerstandscapaciteit (risico's) wordt de weerstandsfactor berekend.

Het volgende plaatje illustreert dit:



Het totaalbeeld ziet er als volgt uit:

Benodigd versus beschikbare weerstandscapaciteit	Begroting 2025	JV 2024	Prognose 2025	Begroting 2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Benodigde weerstandscapaciteit (90%)							
1. Gemeentebrede risico's	35.343	30.723	30.130	30.130	30.130	30.130	30.130
2. Risico's grondexploitatie	38.361	49.758	49.758	49.758	49.758	49.758	49.758
Totaal	**73.704**	**80.482**	**79.889**	**79.889**	**79.889**	**79.889**	**79.889**
Beschikbare weerstandscapaciteit							
1. Algemene reserve per 31-12	70.213	73.721	94.472	92.505	96.594	93.564	90.160
Stand algemene reserve per 1-1	68.094	78.271	73.721	94.472	92.505	96.594	93.564
Toevoegingen	0	0	9.479	0	6.725	0	0
Onttrekkingen	6.577	10.939	0	10.834	0	1.413	1.103
Financieel Beeld/Totaal met nieuwe inzichten	8.695			8.867	-2.635	-1.618	-2.300
Resultaat / Prognose resultaat		6.388	11.272				
Stand algemene reserve per 31-12	70.213	73.721	94.472	92.505	96.594	93.564	90.160
2. Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	16.347	23.903	23.903	23.903	23.903	23.903	23.903
3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	1.039	871	1.014	1.039	1.039	1.039	1.039
Totaal	**87.599**	**98.495**	**119.389**	**117.447**	**121.536**	**118.506**	**115.102**
Weerstandsfactor	**1,2**	**1,2**	**1,5**	**1,5**	**1,5**	**1,5**	**1,4**
Ruimte t.o.v. weerstandsfactor 1,0	**13.895**	**18.013**	**39.500**	**37.558**	**41.648**	**38.617**	**35.214**
Ruimte t.o.v. weerstandsfactor 1,4	**-15.587**	**-14.179**	**7.545**	**5.603**	**9.692**	**6.662**	**3.258**

Voor 2026 komt de weerstandsfactor uit op 1,5. In 2027 en 2028 blijft de weerstandsfactor stabiel op 1,5 en in 2029 daalt deze licht naar 1,4. Hiermee wordt voldaan aan de spelregel in onze financiële verordening.
Hierna volgt een toelichting op de verschillende onderdelen die de weerstandsfactor bepalen.

Benodigde weerstandscapaciteit

Het risicoprofiel wordt bepaald door te inventariseren welke risico's er bestaan en de financiële effecten in te schatten wanneer ze zich voor doen. Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit maken we vervolgens gebruik van een simulatie met een zekerheidspercentage van 90%. De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van eerdere inschattingen bij het Jaarverslag 2024, met € 0,6 miljoen gedaald.

1. Gemeentebrede risico's

Het geactualiseerde gemeentebrede risicoprofiel bestaat voor de Begroting 2026 in totaal uit 108 risico's (Jaarverslag 2024: 109 risico's). In het risicoprofiel zijn 38 ongekwantificeerde risico's opgenomen en 9 geheime risico's, waarvan openbaarmaking zou kunnen leiden tot het schaden van de economische en financiële belangen van de gemeente. De geheime risico's zijn opgenomen in een geheime bijlage bij deze Begroting.

Een overzicht van de tien belangrijkste gemeentebrede risico's die met name bepalend zijn voor de financiële omvang van de benodigde weerstandscapaciteit is opgenomen in het vervolg van deze paragraaf.

2. Grondexploitatie risico's
Het risicoprofiel van de grondexploitaties is geactualiseerd bij de opstelling van Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) 2024 en bedraagt € 49,8 miljoen. Bij deze Begroting zijn de risico's voor de grondexploitatie aangehouden zoals deze zijn geactualiseerd en vastgesteld bij de FJP en meegenomen in het Jaarverslag 2024.
Voor een nadere inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De totale beschikbare weerstandscapaciteit is bij de Begroting 2026 gestegen met € 15 miljoen ten opzichte van de vorige stand bij het Jaarverslag 2024.

1. Algemene reserve
De verwachte stand 2026 en het meerjarig verloop van de algemene reserve wordt bepaald door de volgende factoren:

- Besluitvorming uit vorige begrotingsjaren die doorwerkt in het verloop van de algemene reserve.
- De prognose van de uitkomst van het jaarresultaat voor 2025, zoals opgenomen in Turap-1 en Turap-2. Als gevolg van het totale verwachte jaarresultaat neemt de algemene reserve in 2025 (per 31-12) toe met € 12,1 miljoen.
- Voorstellen voor verrekening met de algemene middelen in deze Begroting 2026.

2. Weerstandscapaciteit grondbedrijf
Het weerstandsvermogen van het grondbedrijf wordt jaarlijks geactualiseerd ten behoeve van het jaarverslag. Bij deze Begroting is het weerstandsvermogen aangehouden zoals deze is vastgesteld bij het Jaarverslag 2024.

3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar
De post onvoorzien en strikt onvermijdbaar van € 1,0 miljoen is bij de Begroting 2026 ingezet als beschikbare weerstandscapaciteit.

Top 10 gemeentebrede risico's

Hieronder worden de 10 belangrijkste gemeentebrede risico's (met hoogste invloed%) toegelicht. Deze risico's bepalen voor 55% de totaal benodigde weerstandscapaciteit van de € 30,1 miljoen.

Risicogebeurtenis	Kans%	Geld (Max)	Invloed (%)	Gewijzigd t.o.v. Jaarrekening 2024
S07 Zorg				
Jeugd / Jeugdzorg, Zorg				
Zorg - Volumestijging Wmo en jeugdzorg	**50%**	**€ 7.500.000**	**8,5%**	**Ongewijzigd**
In de kostenprognose Jeugdzorg die is afgegeven voor de Perspectiefnota 2026 wordt uitgegaan van weinig tot geen groei in aantal clienten of aantallen van zorg. Recent heeft een redelijke volumestijging plaatsgevonden, en nu is het beeld zichtbaar dat de volumestijging laag is. Het risico bestaat dat de volumestijging in de komende jaren hoger zal zijn dan verwacht. Binnen de Wmo stijgt door toenemende vergrijzing in potentie de vraag naar zorg. Hierdoor ontstaan capaciteitsproblemen en bestaat het risico op financiële tekorten. Dit speelt bij zorgvormen als woningaanpassingen en hulpmiddelen, huishoudelijke hulp, vervoer en groepsbegeleiding. De gevolgen van vergrijzing zijn nu al merkbaar. Op dit moment worden de financiële effecten van vergrijzing nog gedempt door personeelstekorten in de uitvoering. Ook hier zit een risico op kostenstijging in: het kan zijn dat de gemeente hierdoor aanvullende maatregelen moet nemen die kosten met zich meebrengen. Ook bestaat los van de vergrijzingsproblematiek het risico dat het volume van zorg toeneemt.				

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën				
Automatisering				
Datalekken en hacks	**70%**	**€ 5.000.000**	**7,9%**	**Gewijzigd+**
Het risico op phishingmails, ransomware, gehackt worden en datalekken bij het verstrekken van gegevens. Naast financiële schade is er kans op imago schade. Op basis van ervaringen en bijbehorende impact bij andere organisaties is het opgenomen risicobedrag verhoogd.				
S06 Participatie en armoedebestrijding				
Werk en Inkomen				
Inkomensregelingen (BUIG); maximaal eigen risico	**70%**	**€ 4.800.000**	**7,6%**	**Gewijzigd-**
Op BUIG geldt, middels de vangnetregeling, een eigen risico. Dit eigen risico is recentelijk bijgesteld van 10% naar 7,5% (gekoppeld aan de hoogte van het budget). Het maximaal eigen risico bedraagt op basis van het voorlopige BUIG budget 2025 € 9,2 mln. Op basis van de begrotingssystematiek BUIG van Arnhem wordt voorgesteld in de exploitatie rekening te houden met een tekort van € 4,4 mln. Het verschil tussen het maximale eigen risico en het tekort in de begroting a € 4,8 mln. is opgenomen.				
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën				
Bedrijfsvoering				
De Connectie	**50%**	**€ 4.250.000**	**6,0%**	**Gewijzigd-**
De begroting van de BVO De Connectie kent een aantal onzekerheden dat een risico vormt: -Grote projecten zoals de investeringen in de ICT infrastructuur, informatieveiligheid en privacy leiden mogelijk tot meerkosten (maximaal financieel gevolg € 300.000); -Frictie: risico op frictiekosten als gevolg van: boventalligheid; wegvallen dienstverlening aan De Connectie; afbouw formatie door harmonisering. (maximaal financieel gevolg € 350.000); -In de begroting van de Connectie worden een aantal significante risico's beschreven. Omdat de Connectie niet over eigen weerstandscapaciteit beschikt, worden deze risico's meegenomen in het weerstandsvermogen van de gemeente (€ 3,2 mln).); -Het risico bestaat dat als de kwaliteit van de uitvoering daalt, dit onvoldoende tijdig wordt gesignaleerd met mogelijke financiële consequenties (meerkosten als gevolg van maat- en meerwerk) tot gevolg. -Het risico doet zich voor dat bij de voorgenomen omvorming naar een centrumgemeente de continuïteit van de dienstverlening niet worden gegarandeerd en dat er extra inzet noodzakelijk is.				
S07 Zorg				
Jeugd / Jeugdzorg, Zorg				
Tariefstijgingen in de Zorg (Wmo en jeugdzorg)	**50%**	**€ 5.000.000**	**5,6%**	**Ongewijzigd**
Gemeenten zijn op basis van landelijke regelgeving verplicht reële tarieven voor Wmo- en jeugdzorgvoorzieningen te hanteren. Op het moment vinden er in het zorgveld diverse CAO-verhogingen van personeelssalarissen plaats met een doorwerking naar tarieven. Tevens vindt op dit moment een tarievenonderzoek plaats voor de nieuwe aanbesteding beschermd wonen. Daarnaast moeten we 'concurreren' met zorgaanbod dat wordt geleverd uit andere wetten en vergoedingen die daarin worden gehanteerd (o.a. Wet Langdurige Zorg), en is er sprake van personeelstekorten waardoor salarissen in de zorg extra kunnen stijgen. Deze ontwikkelingen en factoren kunnen ertoe leiden dat we de zorgtarieven moeten verhogen, hoger dan waar in de begroting rekening mee is gehouden (o.a. via de jaarlijkse indexering).				
S07 Zorg				
Jeugd / Jeugdzorg, Zorg				
Bezuinigingsmaatregelen Jeugdzorg en Zorg worden niet of onvolledig gerealiseerd	**50%**	**€ 4.500.000**	**5,1%**	**Ongewijzigd**
In de Perspectiefnota 2025 is een aantal bezuinigingsmaatregelen opgenomen. De mate van realiseerbaarheid van deze maatregelen staat niet vast. Het risico bestaat dat de ingeboekte besparingen niet of deels worden gerealiseerd.				

S08 Welzijn en inclusie				
Asielzaken				
Opvang vluchtelingen Oekraïne	**30%**	**€ 6.500.000**	**4,4%**	**Ongewijzigd**
De oorlog in Oekraïne heeft geleid tot een grote vluchtelingenstroom, ook in Nederland. In Arnhem worden ongeveer 750 Oekraïense vluchtelingen opgevangen door de gemeente op cruiseschepen, in noodopvang in een voormalige school en tijdelijke woonunits. Uitbreiding hiervan moet in Q3-2025 plaatsvinden. Daarnaast bieden particulieren nog opvang aan ca. 200 mensen in Arnhem. Het rijk stelt tijdelijk een normbedrag beschikbaar ter dekking van de dagelijkse kosten die de gemeente maakt i.v.m. de opvang. Dit bedrag is in 2025 € 44 per opvangplek per dag. Het risico dat de kosten hoger uitvallen dan het normbedrag wordt gedekt vanuit het rijk, dat in voorgaande jaren ook heeft plaatsgevonden. Er bestaat wel een risico dat de dekking vanuit het rijk stopt, waarna er nog wel aan verplichtingen gedaan moet worden de daaropvolgende periode. De meer indirecte gevolgen van de oorlog of het beëindigen van de oorlog, zoals macro-economisch effect en lange termijneffecten van de vluchtelingenstroom binnen Europa zijn niet nader gekwantificeerd.				
S02 Bereikbaarheid				
Mobiliteit ontwikkeling				
Aflopen OV-concessie RijnWaal	**50%**	**€ 1.500.000**	**3,4%**	**Ongewijzigd**
- Jaarlijks ontvangt de gemeente Arnhem een vergoeding voor de trolley-gerelateerde kosten binnen de huidige OV-concessie. In november 2024 is de nieuwe aanbesteding gestart van de OV-concessie.De huidige (nood)concessie loopt tot juni 2026. De jaarlijkse vergoeding van ongeveer € 1,5 miljoen van de provincie is tijdens de noodconcessies gecontinueerd. Voor de nieuwe concessieperiode vanaf juni 2026 zullen nieuwe afspraken gemaakt worden met de provincie in het najaar van 2025. - Bij herziening van de (financiële) afspraken blijven mogelijk onvoldoende middelen over om de beheertaken goed uit te kunnen blijven voeren. Daarnaast worden kansen om met het trolleynetwerk bij te dragen aan het (deels) oplossen van de netcongestieproblematiek moeilijk te verzilveren."				
S10 Klimaat en energie				
Duurzaamheid en Subsidies				
CDOKE Middelen	**50%**	**€ 2.800.000**	**3,2%**	**Nieuw**
In de begroting is structureel een bedrag van € 2,8 miljoen verwerkt aan rijksmiddelen CDOKE (capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid), bedoeld ter dekking van capaciteit voor de energietransitie. In juli 2025 heeft de minister bevestigd dat deze middelen tot en met 2030 beschikbaar zijn. Of de middelen na 2030 nog (volledig) worden toegekend is onzeker omdat hiervoor op dit moment nog geen middelen zijn gereserveerd op de Rijksbegroting.				
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën				
Financiën				
Overheveling/korting Spuk's	**30%**	**€ 4.500.000**	**3,1%**	**Ongewijzigd**
In het hoofdlijnenakkoord van het kabinet is het voornemen opgenomen om vrijwel alle specifieke uitkeringen (Spuk's) over te hevelen naar het gemeentefonds, met daaraan gekoppeld een besparing van 10%. In de miljoenennota 2025 is dat afgezwakt naar een nog onbekend aantal. Voor iedere Spuk afzonderlijk zal worden bekeken of deze wel of niet kan verdwijnen. De VNG is hierbij betrokken en heeft aangegeven dat een korting van 10% in veel gevallen niet acceptabel is. Inmiddels is van meerdere Spuk's bekend dat ze niet zullen worden overgeheveld dan wel niet gekort. Er resteert echter nog steeds een risico dat we minder middelen van het Rijk ontvangen dan nu het geval is. Op basis van de nu bekende uitzonderingen komen voor Arnhem ongeveer € 90 miljoen aan Spuk's nog in aanmerking voor overheveling. Een korting van 10% zou € 9 miljoen betekenen. Gezien het lopende proces schatten we in dat er nog meer Spuk's niet gekort gaan worden, daarom hanteren we als maximum financieel risico een bedrag van € 4,5 miljoen.				

Uitkomsten financiële kengetallen

Voor de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente wordt gebruik gemaakt van de kengetallen, zoals genoemd in art. 11 van de begrotingsvoorschriften (BBV). Ook de weerstandsfactor is uitgedrukt in de vorm van een kengetal. Een goede toelichting op deze kengetallen en de betekenis daarvan voor de sturing door de raad is opgenomen in de publicatie 'Meerjarig financieel inzicht voor de raad - de samenhang tussen beleid en kengetallen' van de commissie BBV.

De kengetallen volgens art. 11 van de BBV het volgende beeld zien:

Netto schuldquote	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	54%	76%	55%	52%	59%	47%

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	51%	73%	52%	49%	57%	45%

Solvabiliteitsratio	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	31%	27%	26%	26%	24%	26%

Weerstandsvermogen (factor)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	1,2	1,2	1,5	1,5	1,5	1,4

Kengetal grondexploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	3%	10%	9%	9%	10%	9%

Structurele exploitatieruimte	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	5%	2%	0%	0%	0%	0%

Woonlasten meerpersoonshuishouden	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	106%	110%	115%	117%	121%	124%

De grote ontwikkelingen in de grondexploitaties zoals de binnenstedelijke herontwikkelingen, Spoorzone Oost en Kronenburg hebben net als in de Begroting 2025 een grote invloed op de kengetallen. Het kengetal grondexploitatie dat het aandeel van de bouwgronden in de totale begroting weergeeft, blijft desondanks ruim binnen de 20% wat door de Provincie in haar rol als toezichthouder als bovengrens van de minst risicovolle categorie wordt gezien.

Ten opzichte van de Begroting 2025 herstelt de weerstandsfactor zich licht. Deze komt voor de jaren 2026-2028 uit op 1,5 en voor 2029 op 1,4. Ook is de begroting in alle jaren structureel in evenwicht. Dit is mede te danken aan de besparingen die in de Perspectiefnota 2025-2028 zijn opgenomen.

Sinds de Begroting 2025 bevindt de solvabiliteit zich ruim boven de 20% en daarmee ook ruim boven de streefwaarde van 14%. Het eigen vermogen dat door de jaren is opgebouwd om boven de 20% te komen wordt behouden waarmee het blijft bijdragen aan de financiële weerbaarheid van Arnhem.

In de onderstaande tabel worden de financiële kengetallen vergeleken met de risico-indeling van de provincie. De provincie hanteert daarbij drie categorieën.
Categorie A is het minst risicovol en categorie C is het meest risicovol. De kolom 'Gelders gemiddelde' is ontleend aan de begrotingsbrief 2025.

Kengetal	Gelders gemiddelde 2025	Waarde Arnhem Begroting 2026	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote	61%	55%	<90%	90-130%	>130%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd	55%	52%	<90%	90-130%	>130%
3. Solvabiliteitsratio	32%	26%	>50%	20-50%	<20%
4. Grondexploitatie	8%	9%	<20%	20-35%	>35%
5a. Structureel exploitatieruimte Begr.	1,00%	0%	Begr en MJR	Begr of MJR	Begr en MJR
5b. Structureel exploitatieruimte MJR	-1,40%	0%	> 0%	> 0%	< 0%
6. Belastingcapaciteit	101%	115%	<95%	95-105%	>105%
7. Weerstandsvermogen	2,2	1,5	> 1,0	0,8 - 1,0	< 0,8

Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn investeringsgoederen met een groot maatschappelijk nut die de gemeente nodig heeft voor het uitvoeren van haar taken. Deze goederen hebben doorgaans een hoge vervangingswaarde en gaan vele jaren mee. De kapitaalgoederen bestaan uit het groen en water in onze stad, speelplekken, de wegen en riolering civiele kunstwerken (bruggen, tunnels en viaducten), beeldendekunst,de openbare verlichting, het trolley netwerk, de verkeersregelinstallaties en -voorzieningen, de afvalinzamelvoorzieningen en het gemeentelijk vastgoed.

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de onderhoudstoestand van de kapitaalgoederen die gezamenlijk de openbare ruimte van Arnhem vormen. Met het onderhoud van deze kapitaalgoederen is een aanzienlijk deel van de begroting gemoeid. De kosten worden deels gedekt uit exploitatiebudgetten en, daar waar het gaat om vervanging of levensduur verlengend (groot)onderhoud, uit investeringsbudgetten. In het laatste deel van de paragraaf is het financiële beeld per onderdeel weergegeven.
De openbare ruimte geeft onze stad vorm en kleur en draagt bij aan hoe onze stad functioneert en hoe we hem beleven. Bij de investeringen in de openbare ruimte laten we ons leiden door landelijke wetgeving en door onze eigen lokale ambities. De investeringen die we doen in de openbare ruimte richten zich in eerste instantie op het in stand houden van bestaande functies. De openbare ruimte, wordt in belangrijke mate gevormd door kapitaalgoederen
Onze inspanningen in het fysieke domein zijn gericht op het maken van Arnhem tot een stad die niet alleen op de korte termijn, maar vooral ook op de lange termijn, toekomstbestendig, groen en leefbaar is. We hebben de opgave om veel woningen en werkplekken te realiseren, terwijl ruimte schaars is. Om de stad succesvol te verdichten, zijn veranderingen in mobiliteit en vergroening noodzakelijk. Bovendien dienen we noodzakelijke investeringen te doen voor de overgang naar duurzame energie. Juíst ook omdat onze blik is gericht op de lange termijn, maken we bewuste keuzes die het welzijn van dieren en de biodiversiteit ten goede komen.
We moeten ondanks deze opgaven en de financiële uitdagingen zorgen voor een sluitende begroting. Daarbij zullen we ook kritisch moeten kijken naar het tempo waarin we uitvoering
kunnen geven aan de ambities om Arnhem klaar te maken voor de toekomst.

Onderstaande tabel geeft een indruk van de omvang van kapitaalgoederen in de openbare ruimte van Arnhem.

Onderdelen	Areaal (afgerond)
Groen, incl. Bossen en parken	756 ha stads- en wijkgroen 2600 hectare parken,natuurterreinen en natuurinclusieve landbouw Met daarin o.a.: 244 ha gazon 381 ha graskruidenvegetatie 1318ha bos 68 ha struweel 27 ha heesters 14 ha hagen 0,4 ha vaste planten 13 ha wadi's 155 ha water
Bomen	47.000 stadsbomen, waarvan 16.672 buitengewone en toekomst bomen
Stedelijk Water	800 km (vrij verval) riolering 70 km persleiding 9 km infiltratieriool 51 km drukriolering 24.600 putten

Wegen	2.833.000 m2 gesloten verharding (asfalt en beton) 4.981.000 m2 open verharding (klinkers, tegels etc.) 283.000 m2 half verharding
Openbare verlichting (OVL)	33.357 lichtmasten 33.630 armaturen 930 km OVL netwerk
Civieltechnische kunstwerken	308 bruggen en viaducten 23 tunnels 367 grondkerende constructies 361 trappen
Verkeer	85 verkeersregelinstallaties 43 verkeerscamera's 29 digitale verwijsborden 790 bewegwijzeringsobjecten
Trolley	3.700 masten 57 km bovenleiding 25 km voedingskabel 22 gelijkrichterstations
Spelen	398speellocaties 2196speeltoestellen 122sportvelden
Inzamelvoorzieningen	Verzamelcontainers: 241 GFT 130 glas 328 papier 328 PMD 1306 Restafval Minicontainers aan huis: 141.000 (GFT, PBD, papier)
Beeldende kunst	191 kunstwerken 32 herdenkingsmonumenten

Van beleid naar beheer

Met het beheer van de openbare ruimte kunnen we naast het in stand houden van de bestaande functionaliteiten ook bijdragen aan het realiseren van de vele ambities die Arnhem heeft. We willen de openbare ruimte waarde gestuurd en toekomstgericht beheren, waarbij de gebruiker centraal staat. Daarnaast willen we met het beheer van de openbare ruimte bijdragen aan de hoofddoelen uit het Coalitieakkoord 2022 - 2026: een toekomst bestendig Arnhem, een levendige groene creatieve en kunstzinnige stad. Een stad waar mens en dier prettig wonen in leefbare wijken.

De doelen voor de openbare ruimte zijn afgeleid van wet- en regelgeving, de missie van de gemeente, zoals onder meer bepaald in genoemd coalitieakkoord en door de raad vastgestelde vigerende visie- en beleidsdocumenten. Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet er een structureel sluitende begroting zijn waarbij voldoende middelen moeten worden geraamd voor onderhoud van de kapitaalgoederen. De provincie ziet daar in haar toezichthoudende rol ook op toe.

Naast het voldoen aan de gestelde kaders is het van belang om bij het beheer en onderhoud in te spelen op de dynamiek die de stad kent. De ruimtelijke samenloop van de beheeropgaven wordt in kaart gebracht en de samenhang met andere ruimtelijke ontwikkelingen beoordeeld. Daarna worden vervolgens kosten, kansen en risico’s en beschikbare capaciteit afgewogen. Op basis daarvan komt een onderhoudsplanning tot stand. Door te sturen op samenloop werken we zo efficiënt mogelijk en door werkzaamheden te combineren proberen we de overlast zo minimaal mogelijk te houden. De voorgenomen omvangrijke woningbouw en de energietransitie maken het noodzakelijk om de beheeropgave af te stemmen op de ontwikkelopgaven en onze organisatie daar op toe te rusten.

Meetbare kwaliteit openbare ruimte (beeldkwaliteit)

Met de basiskwaliteit geven we aan wat we in Arnhem nastreven met de openbare ruimte. Deze basiswaarden zijn stabiel en veranderen niet zo snel. De in deze Begroting opgenomen basiskwaliteit vormt de basis voor het bepalen van de beheerstrategie. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de beeldkwaliteit systematiek van CROW om 226 Onderhoud kapitaalgoederen te meten of de openbare ruimte kwalitatief op het gewenste niveau is. In deze systematiek wordt met behulp van beeldmeetlatten vastgelegd aan welke beeldkwaliteit de openbare ruimte moet voldoen. In onderstaande tabel wordt weergegeven welke kwaliteitsniveaus er voor de openbare ruimte door Arnhem als basis worden gehanteerd

Met uitzondering van het centrum en de winkelcentra is het onderhoud sober en doelmatig te noemen waarbij de opgave is om de stad met zo weinig mogelijk middelen schoon heel en veilig te houden, maar daarbij ook aandacht te hebben voor klimaatadaptatie, biodiversiteit en duurzaamheid.
Naast het sturen op deze technische staat van onderhoud proberen we ook steeds meer het aspect beleving een rol te laten spelen bij het beheren van de openbare ruimte.
We willen Arnhem radicaal vergroenen. We willen een kwalitatieve en kwantitatieve impuls in onze groenstructuur, groene wijken en bomen maar ook het verminderen van het verharde oppervlak. Dit heeft ook consequenties voor onze beheeropgave. Wat aangelegd wordt moet immers ook onderhouden worden. Bij deze impuls is het belangrijk dat er ook voldoende middelen beschikbaar zijn voor onderhoud en beheer. Zo zorgen we dat het groen dat we aanleggen, ook langjarig goed kan worden onderhouden.

Onderdeel	Centrum	Winkelcentra	Wijken	Bedrijfs terreinen	Bossen Parken	Hoofd infra	Fietspaden
Groen / bomen	A	A	B / C*	B / C*	A / B*	-	-
Speelvoorzieningen	B	B	B	B	B	-	-
Verhardingen*	A	A	C / D**	B	B	B	A /B
Verkeerregelinstallaties	B	B	B	B	B	B	B
Verkeersvoorzieningen	B	B	B	B	B	B	B
Civieltechnische Kunstwerken	B	B	B	B	B	B	B
Beeldende Kunst	B	B	B	B	B	B	B
Openbare Verlichting	B	B	B	B	B	B	B
Stedelijk Waterbeheer	B	B	B	B	B	B	B
Trolley Infrastructuur	A	A	B	-	-	B	-

Overzicht beeldkwaliteit die in de gemeente Arnhem worden nagestreefd per onderdeel uitgesplitst naar gebiedstypen. De ambities voor het dagelijks onderhoud zijn hier niet in opgenomen.
* Voor nadere toelichting op dit onderscheid zie de tekst bij de onderdelen wijkgroen, bomen en parken en bossen
** Toelichting beeldkwaliteit D bij verhardingen; deze beeldkwaliteit wordt toegestaan bij de parkeervakken in de woonwijken.

	Beeldkwaliteitsniveau	Technische kwaliteit
Zeer goed	A+	(Zo goed als) nieuw; perfect onderhouden
Goed	A	Technisch goed in orde
Voldoende	B	Heel en veilig
Matig	C	Discomfort; enige hinder; veiligheid komt in het geding
Slecht	D	functieverlies

Het combineren van opgaven en het participatieproces maakt de projecten steeds complexer en daarmee moeilijker te plannen. De bestemmingsreserve groot onderhoud maakt het mogelijk de fluctuaties in jaarlijkse uitgaven op te vangen.
Bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte hebben we ook te maken met prijsstijgingen. De jaarlijks repeterende investeringsbudgetten en exploitatiebudgetten voor onderhoud en periodieke vervanging in de

openbare ruimte zijn geactualiseerd naar het prijspeil 2025 (4,6%). Dit op basis van de BDB-index Grond-, weg, en waterbouw.

Relatie met andere onderdelen van de begroting
Het beheer van veel elementen in de openbare ruimte heeft een sterke relatie met de het stedelijk programma Wonen en leefomgeving (S12). De specifieke ambities en plannen op dit vlak zijn in dat onderdeel van de deze begroting nader beschreven
De beleidsmatige invulling voor de kapitaalgoederen die een relatie hebben met mobiliteit (zoals verhardingen, verkeersvoorzieningen, trolley, openbare verlichting en kunstwerken) is te vinden in programma Bereikbaarheid (S02).
Voor de onderdelen afval en riolering is er een relatie met de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Beheer en onderhoud van deze assets wordt immers grotendeels gefinancierd via deze heffingen. Hierover is nadere informatie te vinden in de paragraaf Lokale heffingen.

Samenvattend beeld
Samen geven beleid en beheer vorm aan de openbare ruimte. We werken hierin samen met de inwoners van Arnhem, bedrijven en andere stakeholders in de openbare ruimte. Een complex proces, waarbij ‘beheerbewust ontwerpen’ en ‘ontwerpbewust beheren’ de kerningrediënten moeten zijn. Ambities en transities die hierin expliciet meegenomen worden zijn politieke keuzes/ ambities binnen de gemeente Arnhem en betreffen opgaven op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, duurzaamheid, gezondheid, en burgerparticipatie.
Ter ondersteuning van dit proces hebben we in 2025 een SAMP opgesteld. Met dit Strategisch Asset Management Plan (SAMP) hebben we als gemeente Arnhem voor het eerst in samenhang in beeld gebracht wat we beheren, welke ambities we daarbij nastreven en hoe we onze middelen zo slim mogelijk inzetten. Het is een plan dat helpt om technische instandhouding en maatschappelijke meerwaarde beter met elkaar te verbinden vanuit inzicht, data en gedeelde waarden. Daarmee is dit plan niet alleen een inhoudelijke onderlegger voor ons dagelijks werk, maar ook een strategisch kompas voor programmering, besluitvorming en samenwerking. In 2026 gaan we op basis hiervan onze asset beheerplannen actualiseren.

De investeringsbeslissingen die allen bijdragen aan de ambities van de stad worden veelal afzonderlijk aan de raad voorgelegd. Bij deze investeringsbeslissing is veelal nog niet inzichtelijk wat het daadwerkelijke effect voor de beheerskosten in de openbare ruimte in bepaald jaar is. We zullen vanaf de volgende begroting jaarlijks te analyseren in hoeverre er aanvullende budgetten nodig zijn voor het onderhoud van de openbare ruimte. Daarbij zullen de huidige budgetten voor onderhoud in de openbare ruimte geanalyseerd worden en wordt waar mogelijk een voorstel gedaan voor her allocatie van middelen naar onderhoud groen. Indien er in de toekomst aanvullende middelen voor beheer van de openbare ruimte noodzakelijk zijn zal dat betrokken worden in een Perspectiefnota/begroting

Wegen
Goed onderhoud van wegen is van belang voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van de stad en de verkeersveiligheid. De keuzes die voor wegenonderhoud gemaakt worden dragen in toenemende mate ook bij aan andere ambities met betrekking tot klimaatadaptatie en duurzaamheid.
Zoals vanuit de wegbeheersystematiek gebruikelijk spreken we over gesloten verhardingen (asfalt en beton) open verhardingen (klinkers, tegels etc.) en half verhardingen en onverhard. Onverharde wegen zitten niet in dit overzicht. Deze vallen bij de gemeente Arnhem onder groenbeheer en zijn dus ook niet opgenomen in het beheersysteem wegen. Het merendeel van de asfaltverhardingen bevindt zich in de hoofdinfrastructuur en wijk- of gebiedsontsluitingswegen. De open elementverhardingen zijn vooral te vinden in de wijken, winkelgebieden en het stadscentrum. Half verhardingen wordt in Arnhem vooral toegepast op wandel- en fietspaden. Met name in Arnhem Zuid worden steeds meer recreatieve asfaltpaden omgevormd naar halfverhardee paden.

In onderstaande tabel is de huidige kwaliteit van het areaal vergeleken met de kwaliteit van het areaal in 2024. Rapportage is op Beeldkwaliteitsniveau					
Ambitie = A/B/C/D	% A+	% A	% B	% C	% D

2024	47,18	32,33	13,90	0,44	6,14
2025	48,88	26,15	11,29	5,43	8,25

Het kwaliteitsniveau gaat sinds 2023 achteruit. Vooral het percentage D-niveau is toegenomen. Landelijk wordt tussen de 1-5% als norm gehanteerd. En daar voldoen we dus niet aan. De verklaring hiervoor is dat het percentage D-niveau in parkeervakken is toegenomen, wat ook is toegestaan volgens het Arnhemse beleid. In sommige wijken zoals bijvoorbeeld Vredenburg, waar 25 jaar geleden in het kader van het programma BGB(BuitenGewoon Beter) groot onderhoud is uitgevoerd, is langzamerhand weer onderhoud aan de verharding nodig. Omdat we bij projecten breder willen kijken naar de opgaven in het gebied (denk aan vergroenen, energietransitie, mobiliteit) duurt het langer tot deze integrale projecten van de grond komen. In die tussentijd gaat de beeldkwaliteit verder achteruit.

Het zorgen voor goede fietsvoorzieningen heeft hoge prioriteit. Het ambitieniveau voor het onderhoud van fietspaden ligt daarom op het hoogste niveau.
Bezuiniging op wegenonderhoud
In 2025 hebben we het budget voor wegenonderhoud structureel met €50.000 per jaar verlaagd omdat we door vergroening minder verharding onderhouden. Daarnaast is in 2025 besloten tot een extra besparing incidenteel, oplopend naar € 450.000 in 2028, op het onderhoud wegen door het onderhoud waar mogelijk tijdelijk uit te stellen. Vanaf 2029 zal dan het reguliere budget weer nodig zijn om direct in te kunnen grijpen op de meest kritische plekken zodat kapitaalvernietiging zo veel mogelijk wordt voorkomen.
Wegenonderhoud draagt tevens bij aan het realiseren van de ambities uit het in 2025 vastgestelde Duurzaam Mobiliteitsplan.

Planning
Voor 2026 staat onder andere groot onderhoud op de planning op de volgende wegen:
Hommelseweg, Middachtensingel en IJssellaan. Dit onderhoud wordt al dan niet gecombineerd met het verlagen van rijsnelheden en verminderen van asfalt. De wegen die hiervoor in aanmerking komen volgen onder andere uit het Duurzame Mobiliteitsplan.
In de wijken gaan we oa. in de Stadhoudersstraat, Klapstraat en de Rijksweg West groot onderhoud uitvoeren. Hier wordt dan ook naar de totale inrichting van de weg gekeken en indien noodzakelijk aangepast.
Daarnaast voeren we wegenonderhoud uit in combinatie met rioolvervanging in enkele straten van de Spijkerbuurt.
In het kader van het verbeteren van de toegankelijkheid voor mensen met een beperking voeren we aanpassingen uit op de toegankelijke hoofdlooproutes. Dit zal dit in 2026 een vervolg krijgen.
Daar waar sprake is van herinrichting van de openbare ruimte is er ook aandacht voor toegankelijkheid.

Openbare Verlichting (OVL)
Een goed functionerende openbare verlichting levert een belangrijke bijdrage aan het realiseren van sociale- en verkeersveiligheid. Daarnaast is de verlichting van invloed op de uitstraling van de openbare ruimte. De hoofdelementen van de openbare verlichting zijn de masten, de armaturen en de kabels en kasten.
In het kader van duurzaamheid en circulariteit zijn we dit gestart met het testen van stalen masten. Deze test bekijkt of de levensduur van de mast te verlengen is. Uit de testen blijkt dat bij 98% van de geteste masten de levensduur te verlengen is met 10 tot 15 jaar. Het gereserveerde geld voor het vervangen van masten zullen we gaan inzetten om een extra versnelling van vervanging naar LED armaturen door te voeren. In de periode 2026 – 2029 zullen dat ruim 7300 stuks zijn. Deze armaturen zullen dan vervangen worden door energiezuinige LED-armaturen.
Tracés van het kabelnet worden zo nodig vervangen wanneer sprake is van groot onderhoud of wanneer zich herhaaldelijk kabelstoringen voordoen. Het onderhoud van OVL-kasten wordt gebaseerd op elektrische inspecties. Er gaat een test lopen binnen een aantal OVL kasten om te kijken of we real time energie kunnen gaan meten en hiermee piekspanningen kunnen ondervangen. Hiermee kunnen we uitval van verlichting door storingen in de toekomst voorkomen.
Ook zijn we gestart met een aantal projecten waarin 'slimme' armaturen gebruikt worden. Dit concept van dynamische verlichting op maat biedt verschillende mogelijkheden. Het licht brandt wanneer dat nodig is door middel van sensoren. Daardoor wordt er een energiereductie behaald, maar ook lichtvervuiling reduceert hierdoor. Er zullen meerdere projecten volgen in de aankomende jaren.
Vervangingen worden gefinancierd uit een investeringsbudget. De in de Meerjaren investerings planning (MIP) gereserveerde budgetten zijn toereikend voor de verwachte vervangingen.

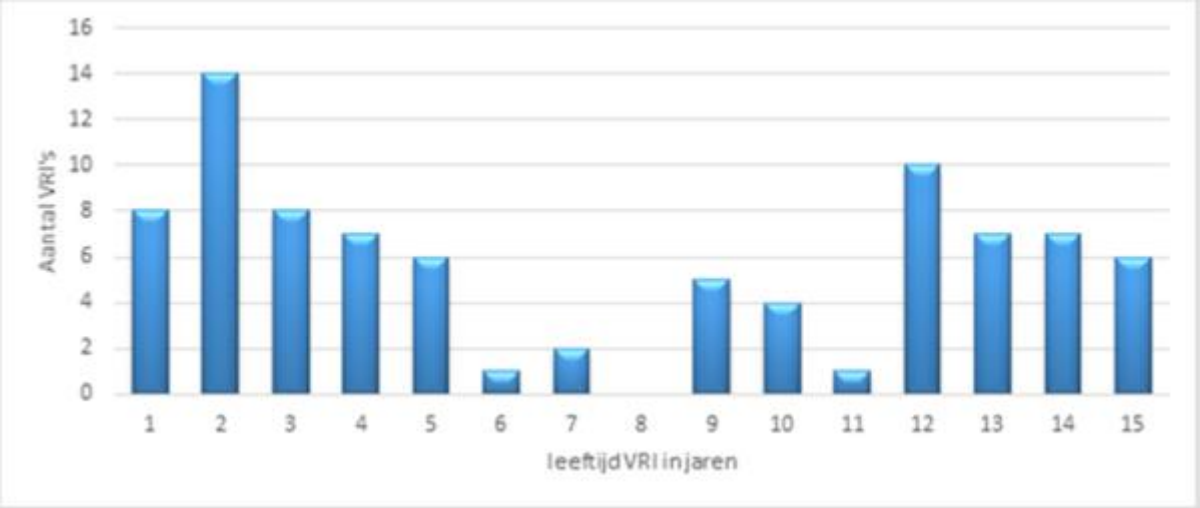
Planning
De planning voor de vervanging van de masten, armaturen en kabels wordt zo mogelijk afgestemd op samenloop met overige werkzaamheden voor groot onderhoud in de openbare ruimte. Met behulp van LED-

verlichtingsarmaturen wordt gestreefd naar een reductie van 50% op de energiekosten. Hiermee wordt bijgedragen aan de duurzaamheidsambities.

Verkeersregelinstallaties (VRI)

Het goed functioneren van Verkeer Regel Installaties (VRI) is van groot belang voor de verkeersveiligheid en bereikbaarheid van Arnhem. Het beheer en onderhoud richt zich op:
Doelmatige inzet en beheer van verkeersregelinstallaties (VRI) en andere verkeersmanagementinstallaties zoals het parkeerverwijssysteem en het DBSA (Dynamisch Busstation Systeem Arnhem).
Een goede technische staat en functionaliteit, vooral gericht op het handhaven van de verkeersveiligheid en doorstroming.
Bijdrage aan leefbaarheid en bereikbaarheid, met aandacht voor de voetganger en het bevorderen van het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer.

Er is geen eenduidige maat voor de kwaliteit van het areaal. Deze wordt dan ook niet bijgehouden.
De leeftijd van de objecten is wel bekend. Dit zegt echter niet alles over de daadwerkelijke kwaliteit. Door technisch onderhoud en tussentijdse updates blijft de kwaliteit goed ondanks de hoger wordende leeftijd. In onderstaand figuur is de leeftijdsopbouw van de verkeerslichten weergegeven (gegevens juni 2025). De levensduur van een verkeersregelautomaat en de verkeerslantaarns zijn gemiddeld ongeveer 15 jaar. De levensduur van grondkabels, masten is vele malen langer. Bij een vervanging van de automaat wordt gecontroleerd of vervanging van kabels of masten nodig is. We streven naar zo lang mogelijk gebruik van deze materialen
Het huidige areaal is zowel technisch als functioneel (verkeerskundig) op orde. Vervangingen worden gefinancierd uit een investeringsbudget. De in de Meerjaren investering planning (MIP) gereserveerde budgetten zijn toereikend voor de verwachte vervangingen.
Met de vervanging van overige verkeerssystemen (zoals telkasten en digitale verwijsborden) is in de investeringsplanning geen rekening gehouden. Aan het einde van de technische levensduur moet worden beoordeeld of vervanging gewenst/noodzakelijk is. Voor het vervangen en uitbreiden van het parkeerverwijssysteem zijn in het Duurzaam Mobiliteitsplan wel middelen voorzien.



Planning

Voor 2026 staat de vervanging van de volgende VRI's op de planning: oversteek Volkerakstraat, , Oversteek Huissensestraat thv Suikerland, verkeerslicht bij viaduct over A325 voor de bus ter hoogte van de Lange Akkers, oversteek bij basisschool "De witte Vlinder'. In 2026 gaan we ook verder met het aansluiten van de verkeerslichten op glasvezel.

Trolley

Het trolley netwerk is van belang voor een groot deel van het Openbaar Vervoer in Arnhem.
De trolleyinfrastructuur van de gemeente Arnhem bestaat uit de technische ondergrondse en bovengrondse infrastructuur. In tegenstelling tot de overige assets strekt de trolleyinfrastructuur zich ook uit over andere gemeenten namelijk gemeente Renkum en gemeente Rheden en binnenkort ook in Wageningen. Ook voor die delen van de infrastructuur op het grondgebied van de gemeenten Renkum en Rheden verzorgt gemeente Arnhem de trolleyinfrastructuur.
De trolleyinfrastructuur omvat bovenleiding (inclusief de bovenleiding en de wissels welke zich bevinden in het bedrijvencomplex Westervoortsedijk 4 te Arnhem), masten, gelijkrichterstations, onderstations, kabelnet e.d. in de gemeenten Arnhem, Rheden en Renkum en is 57 km lang.

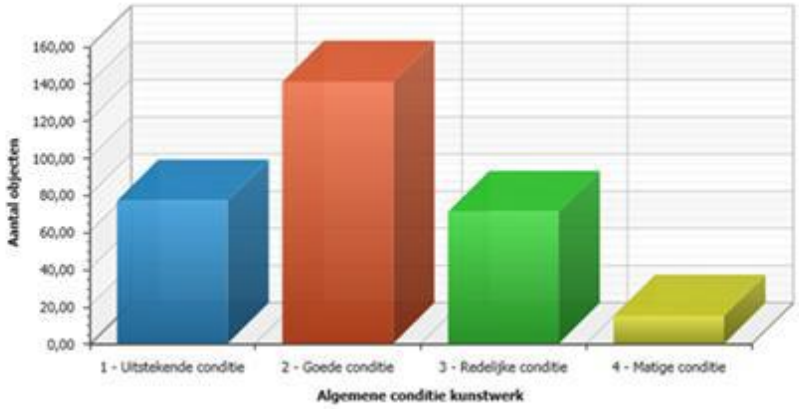
Het openbaar vervoer in Arnhem wordt aanbesteed door provincie Gelderland door middel van een concessie met een lange looptijd (circa 10 jaar).De concessie omvat al het openbaar vervoer per (trolley)bus en auto in de regio Arnhem-Nijmegen en de zuidelijke foodvalley
Er is een aanbesteding geweest voor een nieuwe vervoersconcessie. Deze nieuwe vervoersconcessie gaat per juni 2026 in
Op dit moment wordt het dagelijkse (kleinschalige) beheer en onderhoud van de trolleyinfrastructuur gedaan in opdracht van en door de vervoerder. Het grootschalige onderhoud wordt gedaan in opdracht van de gemeente Arnhem. De uitvoerende partij van het grootschalige onderhoud is ook weer de vervoerder. In de praktijk betekent dit dat veel verantwoordelijkheden (opdrachtverlening en uitvoering) bij de vervoerder terecht zijn gekomen. Voor de provincie is dit aanleiding om hier kritisch naar te kijken en stelt voor om alle beheer- en onderhoudsverantwoordelijkheden bij de vervoerder weg te halen en deze onder te brengen bij de eigenaar van de trolleyinfrastructuur: de gemeente Arnhem. Voordat hierover afspraken kunnen worden gemaakt is nader onderzoek nodig. Dit proces loopt inmiddels.

Planning

De oudste trolleymasten zijn de komende jaren aan vervanging toe. Dit speelt in eerste instantie bij de ondertussen gerealiseerd reconstructie van de Velperweg
Naast de masten gaat de gemeente de komende jaren de gelijkrichterstations vervangen. Ook zullen enkele delen van het ondergrondse kabelnet vervangen moeten worden.
Voor de eerste vervanging van gelijkrichters was in de begroting van 2025 een investeringsbudget van 1,3 miljoen opgenomen Door de complexe situatie heeft het voorbereiden van de aanbesteding meer tijd gekost. De uitvoering zal dan ook pas in 2026 plaatsvinden.
In deze begroting zijn voor de komende periode ’26-’29 middelen gereserveerd in de meerjaren investeringsplanning (MIP) om jaarlijks gelijkrichters te gaan vervangen. Gelijkrichters zetten wisselspanning (gebruikelijk voor elektriciteitsnetten) om naar gelijkspanning (nodig voor de trolleybussen) en zijn dus essentieel voor het trolleynet. De gemeente is eigenaar van deze installaties. De provincie heeft de gemeente Arnhem verzocht om alle gelijkrichters op zo kort mogelijk termijn te vervangen. Wat er op dit punt mogelijk is hangt af van leveranciers en praktische uitvoerbaarheid.
In 2024 is een complete inspectie van de bovenleidingen en aanverwante onderdelen uitgevoerd om de onderhoud behoefte hiervoor in beeld te brengen. Op enkele segmenten van de bovenleidingen moet groot onderhoud, zoals het vervangen van rijdraad, uitgevoerd worden. Deze kosten worden gedekt vanuit het jaarlijkse trolleyforfait.
De gemeente Arnhem ontvangt jaarlijks een vergoeding van de provincie voor het beheren van het trolleynet en daaraan gerelateerd vastgoed ten behoeve van het OV in Arnhem. Richting de nieuwe concessie gaan de concessieverlener en de gemeente in gesprek om deze, afspraken te actualiseren/continueren.

Civieltechnische kunstwerken

Onder de noemer van civieltechnische kunstwerken vallen bruggen, viaducten, tunnels, grondkerende constructies, trappartijen etc. Jaarlijks is er een visuele inspectie waarbij de inspecteur voornamelijk kijkt naar de ambities schoon, netjes, heel en veilig. Daarnaast is er vijfjaarlijks een technische inspectie. Het inspecterende bureau kijkt naar het uitgevoerde regulier onderhoud en geeft waar nodig schades, maatregelen, prijs per maatregel en uiterste datum van uitvoering aan. Indien nodig zal op basis daarvan de cyclus van het reeds ingeplande reguliere onderhoud worden aangepast. Dit vormt de input voor de integrale programmering en dient als basis voor de monodisciplinaire meerjarenplanning. De kwaliteit van het areaal op basis van de laatste inspecties is redelijk tot goed. Een samenvatting is hieronder weergegeven. In 2025 is er een nieuwe technische inspectie door een extern gespecialiseerd bureau, waardoor we weer over de nieuwste gegevens zullen beschikken .Deze zijn nog niet beschikbaar voor deze begroting maar zullen in de volgende begroting worden meegenomen.
Aan de hand van gegevens uit onder meer de inspecties wordt getracht het duurzame onderhoudsniveau zo goed mogelijk te benaderen. De beschikbare middelen zijn op dit moment hiervoor toereikend



Planning

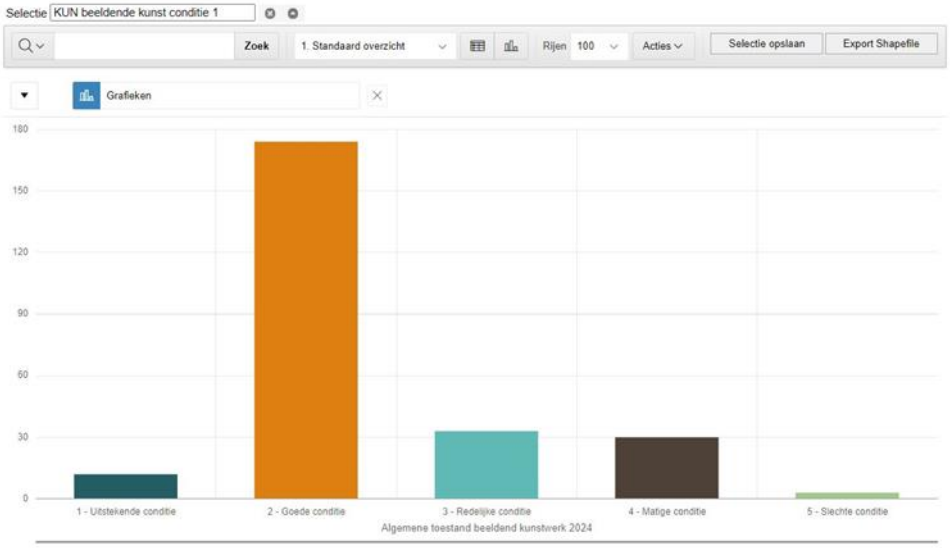
In 2026 gaan we groot onderhoud uitvoeren aan viaduct Waardmanspad en alle bruggen in park Presikhaaf

Vanuit het raamcontract houten waterbouwkundige constructies gaan we door met de vervangingsopgave houten bruggen in Elderveld en De Laar. Dit jaar staat de brug Krommeniehof-Drielsedijk op de planning en zullen tevens een aantal kleinere parkbruggetjes worden vervangen. Aandachtspunt bij de vervangingsinvesteringen is het viaduct Rijkerswoerdsestraat (over A325). Deze staat vooralsnog voor 2028 in de planning waarbij we mee zullen liften met het groot onderhoud van het gehele traject A325 door Provincie Gelderland. Dit zal naar verwachting een investering vragen van grofweg € 1,5 miljoen euro (afhankelijk van ontwerp en co-financiering provincie Gelderland). In combinatie met de uitkomst van de areaalinspectie die eind 2025 gereed zal zijn zal bij de volgende begroting bekeken worden wat dit betekent voor de Meerjaren Investerings Planning.

Civieltechnische kunstwerken

Dit onderdeel is nieuw toegevoegd aan de paragraaf kapitaalgoederen.

Onder de noemer van beeldende kunstwerken vallen kunstwerken en omgevings-vormgevingen, parkbeelden, herdenkingsmonumenten en een aantal monumentale objecten (zoals grenspalen). Jaarlijks is er een visuele inspectie waarbij de inspecteur voornamelijk kijkt naar de ambities schoon, netjes, heel en veilig. Daarnaast is er vijfjaarlijks een technische inspectie. Het inspecterende bureau reinigt de beelden, waarna we tevens een rapportage met gebreken krijgen inclusief een oordeel over de algemene toestand van het object (zie onderstaande staafdiagram).
Op basis daarvan kunnen we de cyclus van het reeds ingeplande reguliere onderhoud in combinatie met de aangetroffen schades eventueel aanpassen. Dit dient als basis voor de meerjarenplanning. Daarnaast wordt het onderhoud van het kunstwerk soms meegenomen als onderdeel van een project zoals de Blauwe golven en de Aku fontein.
. De afgelopen 3 jaar hebben we jaarlijks technische inspecties uit laten voeren, waardoor we na het reguliere onderhoud van 2025 beschikken over actuele technische rapportages van elk object. In onderstaande staafdiagram is te zien in welke onderhoudsstaat de objecten zich bevinden. 80% hiervan is op basis van de technische inspecties van afgelopen jaren en 20% is een eigen inschatting. Eind 2025 zal dit 100% op basis van technische inspecties van een gespecialiseerd bureau zijn.



1-Uitstekende conditie	2-Goede conditie	3-Redelijke conditie	4-Matige conditie	5-Slechte conditie
Algemene toestand beeldende kunstwerken 2024				

Planning

De kwaliteit van het areaal is over het algemeen goed te noemen, maar er zijn wat aandachtspunten zoals bijvoorbeeld de rijksmonumentale beelden langs de singels. Hiervan zijn er het afgelopen jaar al 2 opgeknapt en voor de overige zijn we samen met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed een plan aan het maken voor de komende 2 jaar.
We gebruiken het beeld Leda als pilot om te kijken of we dit in situ uit kunnen laten voeren en hoe de samenwerking met de projectgroep is. Restauratie van dit beeld staat voor het 3e kwartaal 2025 in de planning, waarna we in 2026 verder zullen gaan met enkele parkbeelden van Ignatius van Logteren.
Van alle overige beeldende kunstwerken hebben we eind 2025 inspectierapporten zodat we een goed beeld hebben van de huidige technische toestand van het areaal.

Het beeld ‘de ontvoering van Persephone door Hades’ wat op het Croydonplein stond is ivm herinrichting van het plein ook tijdelijk overgebracht naar de gemeentewerf. Hiervoor zal een nieuwe plek worden gezocht langs de singels bij de overige beelden van Ignatius van Logteren.

Het feestaardvarken zal waarschijnlijk eind 2026 weer in de stad terugkeren.

Riolering

Een goed functionerend rioolstelsel is van essentieel belang voor de volksgezondheid en het voorkomen van wateroverlast. Het beheer van het rioolstelsel heeft betrekking op een groot aantal verschillende onderdelen zoals, de vrij vervalriolering met bijbehorende (infiltratie)putten, persleidingen en gemalen, huisaansluitingen, drainage, kolken en lijngoten. Maar ook het aanpassen van de bovengrondse inrichting kan bijdragen aan het beter afvoeren of bufferen van regenwater. Dit past ook bij de uitgangspunten van onze Strategie Klimaatadaptatie (‘groen, slim en samen’). Daar waar deze investeringen ook leiden tot een ontlasting van ons rioolstelsel wordt hierin geïnvesteerd en worden deze kosten meegenomen in de rioolheffing
In totaal ligt er circa 800 kilometer vrijvervalriolering in Arnhem. Hiervan is bijna 170 km gemengd (vuilwater gecombineerd met regenwater).
In het beheersysteem maken we onderscheid in gemengde-, vuil- en regenwaterriolen, ieder onderverdeeld in hoofd-/transportriolen en 'gewone' riolen. Op de hoofd-/transportriolen en de riolen onder doorgaande wegen gaan we eerder over tot het nemen van maatregelen dan op andere locaties omdat de risico's daar groter zijn.
Voor de lange termijn planning wordt voor het verwachte moment van vervangen uitgegaan van de theoretische levensduur (dit is de verwachte levensduur voor vrijvervalriolen, de economische afschrijving gebeurt in 40 jaar).Voor de theoretische levensduur van de riolering wordt uitgegaan van een periode van 60 jaar. Er liggen echter ook nog vrij veel riolen uit de periode 1870-1930 met een actuele leeftijd van 90 tot 150 jaar. De langetermijnplanning is dan ook niet meer dan een indicatie van de opgaven die op langere termijn in het verschiet liggen.

Voor de korte termijnplanning wordt uitgegaan van de technische levensduur, de werkelijke toestand van de riolering. Deze werkelijke toestand wordt bepaald door middel van video-inspecties van de rioolstelsels en het beoordelen en classificeren van de leidingen en putten.
De vrijvervalriolen worden periodiek gereinigd en geïnspecteerd. Jaarlijks wordt hiervoor een inspectieplan opgesteld. Reiniging en inspectie is meestal een wijk gebonden activiteit. Doelstelling is om de kans op falen van de riolering te minimaliseren. Op basis van de inspectieresultaten, storingsmeldingen en ontwikkelingen in de stad wordt een rioolvervanginsplanning en daarmee een investeringsplanning gemaakt.
De noodzakelijke investeringen in riolering zijn zoals gebruikelijk langjarig verwerkt in de begroting. Dit betreft zowel vervangingsinvesteringen als investeringen voor aanleg van nieuwe riolering op ontwikkellocaties.

Nadere toelichting op de kostendekkendheid van de rioolheffing is opgenomen in de paragraaf lokale heffingen.
Als gevolg van klimaatverandering staat de leefbaarheid van onze stad onder druk en zijn er risico's voor onze veiligheid, gezondheid en economie. Om deze risico's te beperken worden er maatregelen genomen om verdere opwarming tegen te gaan én passen we onze leefomgeving aan op de gevolgen van het veranderende klimaat. Om de ambities zoals opgenomen in de Strategie Klimaatadaptatie Arnhem uit te voeren zijn er voor de komende vier jaren, met ingang van de jaarschijf 2024, investeringsbudgetten van € 800.000 begroot. De daaruit vloeiende kapitaallasten zijn vanaf de jaarschijf 2025 betrokken bij de rioolheffing en zijn verwerkt in deze begroting.

Het huidige gemeentelijke rioleringsplan (GRP) van de gemeente Arnhem is opgesteld in 2014. Dit GRP is nog altijd van kracht. In de begroting 2019 is aangegeven dat we geen nieuw GRP gaan opstellen in afwachting van de inwerkingtreding van de omgevingswet. De benodigde investeringen voor de watertaak zijn in de tussentijd in de begroting steeds geactualiseerd.
In de omgevingsvisie van de gemeente Arnhem staat het voornemen om nieuw beleid voor water en riolering op te stellen. Daarom zijn we gestart met het opstellen van een water- en rioolerings-programma (WRP). Het programma zal beschrijven hoe de gemeente invulling wil geven aan de wettelijke taken van afvalwater, regenwater en grondwater.

Rioolvervangingsopgave
De aanzienlijke rioolvervangingsopgave die eraan zit te komen, hebben we de afgelopen jaren steeds benoemd in de paragraaf kapitaalgoederen van de Begroting. Deze prognose was gebaseerd op de leeftijd van het riool. De levensduur van een riolering kent echter een grote bandbreedte afhankelijk van verschillende factoren. Het moment waarop daadwerkelijke vervanging nodig is, bepalen we op basis van inspectieresultaten zoals hierboven toegelicht. Daarnaast willen we bij de vervangingsplanning zo goed mogelijk anticiperen op andere opgaven in de stad. De verwachting is dat de energietransitie, het recent vastgestelde mobiliteitsplan en de woningbouwopgave mede sturing zullen geven aan het optimale moment voor de rioolvervanging. Deze planning is nu nog onvoldoende in beeld om aan te kunnen geven wat dit voor de planning van de rioolinvesteringen zal gaan betekenen. In het op te stellen WRP willen we dit meenemen. Naar verwachting zullen we het nieuwe WRP in 2026 met uw raad delen. Voor de financiële consequenties kunt u zoals gebruikelijk een voorstel verwachten bij de begroting 2027.

In de begroting zijn structureel middelen opgenomen voor het beheer (exploitatie) en vervanging (investeringen, ca 12 miljoen per jaar) van de riolering. Ook zijn er investeringen gereserveerd voor nieuw aan te leggen riolen in het kader van nieuwbouw. De bedragen van deze investeringen verschillen per jaar, zijn afhankelijk van de bouwplannen en hebben een relatie met de GREX.
Daarnaast is er voor de jaren 2024 t/m 2027 jaarlijks 0,8 miljoen extra investeringsbudget beschikbaar voor klimaatadaptatie. De lasten die dit met zich mee brengt zijn al verwerkt in de huidige rioolheffing.

Rioolheffing
Het op te stellen WRP kan aanleiding geven voor een toename van de benodigde rioolinvesteringen. Naast de extra investeringen die aan de watertaak te relateren zijn, willen we namelijk het tempo van het vervangen van het riool afstemmen op andere opgaven in de stad waarvan de planning nu nog vaak onduidelijk is. Het is daarom niet mogelijk hier nu al een prognose voor te geven. Dit zal op z'n vroegst in 2026 aanleiding geven tot extra investeringen die dan pas in 2027 leiden tot toenemende kapitaallasten. Vervolgens kan nog de afweging worden gemaakt of deze extra lasten worden door vertaald naar de rioolheffing. Deze hoeft immers niet kostendekkend te zijn.

Voor de kosten die aan de rioolheffing mogen worden toegerekend, gelden fiscaal-juridische spelregels en beperkingen. Kosten zijn alleen toe te rekenen als ze meer dan zijdelings te relateren zijn aan de gemeentelijke zorgplichten voor hemelwater, grondwater en afvalwater.
De kosten die aan de heffing worden toegerekend betreffen veelal investeringen die over een langere periode worden afgeschreven. De kapitaallasten van deze investeringen worden dan in de heffing opgenomen. Het effect op de hoogte van de heffing is daardoor beperkt, maar wel structureel van aard. In geval van projecten en ontwikkelingen in de stad geldt eveneens dat de aan de watertaak te relateren kosten aan de heffing kunnen worden toegerekend. Dit zou kunnen leiden tot een verdere stijging van het tarief van de heffing en daarmee een hogere lastendruk voor de bewoners en bedrijven.
Bij de keuze om deze kosten door te berekenen in de rioolheffing is het van belang dat wordt onderbouwd waarom deze kosten bijdragen aan de watertaak. Ook dient expliciet een belangenafweging te worden gemaakt (maatschappelijke baten project vs. belastingdruk).

Planning
In 2026 gaan we o.a. verder met met de reparatie van het gemetselde riool in de Sonsbeeksingel en lopen de rioolprojecten in de de Spijkerbuurt nog door Daarnaast gaan we met enige vertraging starten met de projecten Kroonsewal, Hommelseweg, , Hartogslaan, Ook staan drioolwerkzaamheden in Bakenberg en aan de Sparrenweg op het programma. Daarnaast is er het noodzakelijk onderhoud aan de gemalen en nemen we maatregelen om wateroverlast te beperken

Water
Het onderdeel water omvat onder meer beheer en onderhoud van afkoppelvoorzieningen (deze voorzieningen zorgen er voor dat regenwater niet in het riool terecht komt maar in de bodem zakt), ecozones, moerassen, sloten, paddenpoelen én oppervlaktewater(bodems) zoals de Immerlooplas, Nieuwehaven, Defensiehaven, haven van Coers, Rijnkade, Nieuwe kade en de dijkdoorbraakkolken. Ook het onderhoud aan civieltechnische water gerelateerde werken, zoals beekriolen, duikers, beschoeiingen en fonteinen hoort in deze categorie.
De ambitie is: het watersysteem op orde brengen en houden; met de (water)partners de water gerelateerde opgaven oplossen door zoveel mogelijk voor ruimtelijke oplossingen te kiezen waarbij het water tegelijk een rol kan spelen in het vergroenen en verkoelen van de stad.
In de afgelopen periode is veel energie gestoken in het controleren en corrigeren van de bestaande beheergegevens van de duikers en beekriolen. De locatie, de ouderdom en de onderhoudstoestand van alle duikers en beekriolen zijn in kaart gebracht. Daar waar nodig is inmiddels ook groot onderhoud uitgevoerd.
Voor het beheer van de oppervlaktewater(bodems)wordt een systematische monitoring uitgevoerd. Op het moment dat daar aanleiding voor is wordt er een nieuw baggerproject gepland.
Aan de fontein op het Gele Rijdersplein (AKU) is geen groot onderhoud geprogrammeerd en gebudgetteerd vanwege de herinrichting van dit gebied, wat voorzien is in 2025 en 2026.

Planning
Het voornemen was om in de periode 2022-2024 alle nog niet gebaggerde havens uit te baggeren.
Het baggeren van Onderlangs en de Praets wat op de planning stond heeft vertraging opgelopen. Er is nog discussie met de verhuurder en met de huurders van de ligplaatsen over de manier waarop hier invulling aan kan worden gegeven. De voorbereidingen voor de baggerwerkzaamheden in de Rosandepolder zijn opgestart en de werkzaamheden zijn gepland in 2025 en 2026.
Het onderhoud van de waterbodems in de Nieuwe Haven, Rijnkade en Nieuwe Kade wordt de komende jaren uitgevoerd onder regie van het baggerbestek Neder-Rijn/Lek van Rijkswaterstaat. Komend najaar 2025 en voorjaar 2026 staan in Arnhem-Zuid de baggerwerkzaamheden in de watergangen in woonwijk Schuytgraaf op de planning.
Het benodigde onderhoud zoals hierboven omschreven wordt gefinancierd uit de hiervoor gereserveerde budgetten in de bestemmingsreserve groot onderhoud openbare ruimte.
Het structureel gereserveerde budget voor waterbodembeheer is vanaf 2025 komen te vervallen.
We zullen incidenteel budget moeten aanvragen op het moment dat er in de toekomst nieuwe baggerwerkzaamhedennoodzakelijk zijn.
Er is vanaf 2025 in de begroting structureel minder budget gereserveerd voor onderhoud aan beschoeiingen (dit zijn de rand-afwerkingen van watergangen). Minder onderhoud leidt tot een rommelig beeld en op termijn mogelijk tot het in elkaar zakken van de oever van een watergang. Wat het effect hiervan zal zijn hangt af van de locatie. In bossen en parken zal dit meestal niet tot problemen leiden.
Als door het wegvallen van een beschoeiing er onveilige situaties ontstaan (bv door het verzakken van wegen of paden) dan zal er ingegrepen moeten worden. Hiervoor zullen dan incidenteel middelen moeten worden vrijgemaakt.

Groen

Het groen is van grote waarde in onze stad. Verbetering van het leef- en woonklimaat vraagt vaak ook om het toevoegen van meer groen en/of om het kwalitatief verbeteren van bestaand groen. Hiervoor lopen verschillende initiatieven die toegelicht worden in het programma Wonen en Leefomgeving (S12, Radicaal vergroenen).
Voor het onderhoud van het wijkgroen zijn per wijk exploitatiebudgetten gereserveerd. De teams Leefomgeving hebben een adviserende rol bij de inzet van deze middelen.
Om het groen te kunnen beheren is het beleid over het groen vertaald naar beheertypen. Elk beheertype heeft haar eigen streefbeeld en bijpassende beheermaatregelen. De functie, het gebruik en de ecologische waarde bepalen het streefbeeld van een beheertype.

Door het radicaal vergroenen zien we een verschuiving ontstaan in de samenstelling van de beheertypen. Het areaal groen wat intensief beheer nodig heeft (o.a. gevelgroen, vaste planten, groen in bakken) neemt toe, met name in het hoogstedelijk gebied. In de woonwijken en buitengebieden wordt het beheer steeds extensiever en vraagt om meer maatwerk, om de biodiversiteit te verhogen.
Het nemen van klimaatbestendige maatregelen zoals aanleg van wadi's en het geven van meer ruimte voor biodivers groen doen we steeds meer. In de grotere groeneenheden was dit goed te combineren, maar we passen dit ook steeds vaker toe tot in de haarvaten van de stedelijke omgeving. De kleine schaal daarvan vraagt om meer kleinschaliger maatwerk
We monitoren de beeldkwaliteit (gebaseerd op basis van ongewenste kruidengroei en zwerfafval). De door de raad vastgestelde kaders zijn C-niveau voor de beeldkwaliteit in de wijken en A-niveau in de binnenstad en winkelcentra. Gemiddeld genomen halen we deze normen, soms ligt de kwaliteit hoger, soms lager.
Het aandeel ecologisch beheerd groen wordt steeds groter, hierdoor zal de natuurwaarde van het groen naar verwachting ook toenemen. Omdat de CROW normering op beeldkwaliteit nog niet is ingericht op natuurwaarden vinden we hier vaker een lagere beeldkwaliteit C-niveau terug. Wat in de traditionele technische wijze van beoordelen vaak als mindere kwaliteit wordt gezien, maar voor de beoogde ecologische doelstellingen juist wenselijk is (meer kruiden = meer biodiversiteit).
We monitoren ook de ecologische kwaliteit. De monitoring op kruidenvegetatie is enige jaren geleden voor het eerst uitgevoerd, een tweede ronde staat voor 2025 op de planning, zodat we een beeld kunnen schetsen van de waarde en ontwikkeling. Om het ecologisch beheer goed vorm te kunnen geven is hiervoor vanaf 2026 een extra FTE opgenomen in de begroting.
De technische kwaliteit van de beplanting (hoe goed is de beplanting) wordt op B-niveau bijgehouden.

De klimaatverandering , de extreme droogte en zware piekbuien is van invloed op het groen. We zien inmiddels dat de uitval bij bestaande beplantingen beperkt is. Wel leidt het tot hogere kosten bij nieuwe aanleg, met name het watergeven en meer uitval na aanplant. Bij aanleg en renovatie van groen houden we rekening met het veranderende klimaat en doen we aanpassingen in de groeiplaatsinrichting en het sortiment om deze klimaatbestendig te maken.

Invasieve exoten zoals de Japanse duizendknoop, reuzenberenklauw komen ook in Arnhem voor, met name in het wijkgroen. Met het budget wat hiervoor beschikbaar is zijn we in staat om deze soorten flink terug te dringen. Nieuwe invasieve soorten blijven opduiken, direct aanpakken van deze soorten is het meeste kosteneffectief. Met de huidige beschikbare middelen zullen we deze kunnen beheersen en bestrijden.

Planning

Arnhem heeft veel ambities op het gebied van groen (zie programma Wonen en Leefomgeving S12, Radicaal vergroenen). Deze ambities zullen mede sturing geven aan de planning van het groenonderhoud. Naast het reguliere onderhoud staan de volgende projecten op de planning voor 2026:
Vergroeningsprojecten in de wijken in het kader van de Wijkgroenagenda's;
Herstel beplantingen oostelijk deel Singels fase 3 (Janssingels t/m Lauwersgrachtpark) ;
Voortzetten van het project aanplanten van extra heesters en struweelgroepen in de wijken in het kader van biodiversiteit (verhogen structuurvariatie) en bestrijden hittestress. in 2026 met name i(n Kronenburg en Vredenbur.;
Biodiversiteitsimpuls structuurvariatie door aanplant van beplantingen in de Droge ecozone van Schuytgraaf.

Speelvoorzieningen

Om een aantrekkelijke leefomgeving te kunnen bieden is de aanwezigheid van speelplekken met name voor gezinnen met (kleine) kinderen van belang. Daarnaast zijn speelplekken vaak ontmoetingsplekken voor de wijkbewoners. Arnhem wil alle kinderen weer buiten laten spelen in een gezonde omgeving waarbij aandacht is voor een gezonde leefstijl en gezond gewicht.

In de Beheervisie Spelen en Ontmoeten is de ambitie opgenomen om 8 van de 20 grote (groene) speel- en ontmoetingsruimtes te verbeteren. Deze opgave willen we invullen in samenwerking met de teams Leefomgeving. Deze ambitie wordt projectmatig opgepakt. Dat houdt in dat met de betreffende teams Leefomgeving en de buurt wordt bepaald wat de plek nodig heeft om de ambitie te realiseren. Het initiatief ligt bij de teams Leefomgeving omdat het belangrijk is dat de buurt hierin mee participeert en mogelijk ook andere wensen en ideeën uit de buurt hierin gecombineerd kunnen worden.
Ook het maken van toegankelijke en inclusieve speelplekken wordt projectmatig opgepakt. De ambitie is om in de komende jaren in iedere wijk (totaal 24) een toegankelijke en inclusieve speelplek per wijk te realiseren waar ook kinderen met een beperking beter mee kunnen doen. Hiervoor zijn ook middelen gereserveerd.
Alle speeltoestellen moeten veilig bespeelbaar zijn. Dit wordt in de technische inspectie gecontroleerd. Geconstateerde mankementen worden binnen de gestelde termijnen opgelost zodat de onderhoudskwaliteit van het areaal op B ligt.
Indien er meerdere mankementen aan een toestel zijn geconstateerd wordt afgewogen of het toestel gerepareerd wordt of vervangen moet worden. Gemiddeld gaat een speeltoestel 10 tot 15 jaar mee. Door de duurzame en kwalitatief goede materialen van de speeltoestellen in Arnhem is de gemiddelde leeftijd van de toestellen hoger. De vraag is hierbij wel in hoeverre of de speelvoorziening nog voldoet aan zijn functie. Mogelijk dat kinderen uitgekeken zijn op deze oude speeltoestellen en deze niet meer gebruiken, wat aanleiding zou kunnen zijn om tot vervanging over te gaan. Hierover is afstemming met de teams Leefomgeving.
De beschikbare budgetten voor beheer en vervanging van de speeltoestellen blijken in de praktijk toereikend.

Planning
Jaarlijks worden de speeltoestellen geïnspecteerd en vindt het noodzakelijk onderhoud plaats. Vervangen of plaatsen van toestellen gebeurt in samenspraak met de teams Leefomgeving.
Komende jaren wordt nog 1grote (groene) speel- en ontmoetingsruimte verbeterd, waarmee de ambitie uit de Beheervisie Spelen en Ontmoeten afgerond wordt.
Daarnaast worden zoals aangegeven komende jaren in 24 wijken speelplekken toegankelijk en inclusief gemaakt. Hierbij wordt er niet alleen naar onze eigen speelplekken gekeken, maar ook naar andere speelplekken die niet van de gemeente zijn. In 2026 staan de volgende locaties op de planning om inclusief gemaakt te worden: Stadsboerderij Presikhaaf, Schuytgraaf, De Hobbit (Malburgen), Watermuseum Sonsbeek, de Leuke Linde (Klarendal) en Thialf (Spijkerkwartier). Bij aanleg van overige nieuwe speelplekken wordt de inclusiviteit getoetst aan de 100-70-50 richtlijn (een speelplek waar iedereen 100% welkom is, 70% procent van de speelaanleidingen bereikbaar is voor iedereen en 50% bespeelbaar is voor ieder kind).

Bomen
Bomen zijn belangrijk voor de leefbaarheid, biodiversiteit en beleving en leveren een bijdrage aan een klimaat adaptieve stad. Hittestress en wateroverlast zijn onderwerpen waarbij bomen een onderdeel van de oplossing kunnen zijn. Daarom zijn in het Bomenplan onderstaande doelen beschreven:

- Arnhem wil een groenere stad: meer (buitengewone) bomen en meer groenmassa.
- Arnhem gaat voor kwaliteit en toekomstbestendigheid (juiste boom op de juiste plek), gezonde, goed onderhouden en duurzame bomen.
- Arnhem wil bomen beter beschermen.
- Arnhem wil communiceren over bomen

Arnhem heeft zo'n 47.000 stadsbomen, het beheer en onderhoud is erop gericht om een jonge boom tot volwassenheid te brengen en daarna zo lang mogelijk te behouden, afgewogen tegen de kosten die daarvoor nodig zijn. Hierbij wordt de ecologische waarde van de boom zoveel mogelijk gevolgd. Dit houdt in dat er alleen gesnoeid wordt op de plekken waar dat nodig is voor de vrije doorgang van het verkeer of wanneer probleemtakken een hoog risico gaan vormen voor de gebruikers. Daarnaast worden knotbomen gefaseerd geknot zodat er voldoende nest- en schuilplekken voor vogels en insecten in stand blijven. Dood hout is van grote waarde voor de ecologie. In 2026 zetten we de ingeslagen koers betreffende natuurvolgend boombeheer door, waarbij onderhoud is gericht op het maximaliseren van de ecologische waarde van de boom. Bij bomen die groeien in wijk- en buurtbossen, struwelen en bosplantsoen worden dode of gesnoeide takken zoveel mogelijk in de bossen en struwelen verwerkt. Ook het staande dode hout wordt behouden op plekken waar dat kan. Mogelijke risico's voor de weggebruikers worden uit de boom gehaald en de boom kan op die plek gecontroleerd afsterven.
Arnhem heeft, gebaseerd op de beleidsregels uit het Bomenplan 2020, ruim 16.500 buitengewone bomen en toekomstbomen aangewezen. Deze bomen worden extra beschermd en krijgen, indien nodig, extra onderhoud ten gunste van de levensverwachting van deze bomen. Elk jaar treffen we bij een aantal buitengewone bomen extra maatregelen (veel al in de bodem) om de boom langer te behouden of extra groeiruimte te geven waarbij elk jaar wordt gekeken waar de maatregel het meest noodzakelijk is. Dit is maatwerk.

Het dagelijks onderhoud van stadsbomen wordt op B-niveau gedaan met behoud van de ecologische waarden van de boom, dit wordt volgens planning uitgevoerd. Alle stadsbomen worden periodiek onderhouden waarbij 'onderhoudsstaat', ‘boomgebreken’, en 'ziekte en aantastingen' van de bomen vastgesteld worden. Hieruit volgen reguliere onderhoudsmaatregelen zoals snoeien van takken in het wegprofiel, dode en gebroken takken en het opkronen van bomen, deze maatregelen worden direct uitgevoerd. Niet reguliere onderhoudsmaatregelen worden binnen 6 maanden uitgevoerd of eerder indien nodig. Boomziektes en plagen worden gevolgd en waar nodig wordt beheersingsmaatregelen ingezet. Vervanging van stadsbomen vindt plaats indien de boom een te groot risico of hinder vormt voor de weggebruiker en die niet met dagelijks onderhoud of andere maatregelen op te lossen is, een hele lage levensverwachting heeft of dood is. Vervanging van bomen in (laan)structuren is maatwerk, dit kan 1 op 1, in clusters of hele rijen opgepakt worden afhankelijk van de technische beperkingen, levensverwachting van de resterende bomen en andere geprogrammeerde projecten. Het Boom Kwaliteitsteam Arnhem wordt advies gevraagd bij het vervangen van laanstructuren.
Financiering bomenonderhoud
Voor aanplant en groeiplaatsverbetering van bomen is een investeringskrediet beschikbaar, voor het regulier onderhoud is er een exploitatiebudget.
Door aanplant en groeiplaatsverbetering streven we naar een toename van het boomkroon oppervlak. Vanaf 2026 gaan we dit monitoren. Indien het kappen of dunnen van bomen of bosgebieden tot kapitaalvernietiging lijdt, zal er versneld afgeschreven worden. Dit effect zal in de exploitatie verwerkt worden en expliciet in de begroting of een raadsvoorstel opgenomen worden. Indien hiervoor budget noodzakelijk is, wordt de raad hierover apart geïnformeerd.
Aangeplante stadsbomen worden sinds 2021 opgenomen op de balans en deze bomen worden afgeschreven in 50 jaar. Voor 2025 wordt er geen kap voorzien van bomen die een waarde op de balans hebben; afboeking van bomen zal dan ook niet aan de orde zijn. . Door in te zetten op natuurvolgend boombeheer kunnen we het vervangen van bomen in lanen en boomstructuren langer uitstellen. Bomen met een mindere vitaliteit, hebben juist vaak een hogere waarde voor de biodiversiteit. Zolang de bomen veilig behouden kunnen blijven voor de omgeving laten we deze bomen staan.
Ook heeft dit invloed op de methode en mate van beheersing van ziekte en plagen zoals de eikenprocessierups. De beheersing van bijvoorbeeld eikenprocessierups doen we preventief door in te zetten op ecologisch maaibeheer, het aanplanten van heesters en struiken en het ophangen van mezenkasten. Zo laten we de natuur voor ons het werk doen.

Planning
De volgende projecten staan hiervoor in 2026 op de planning:
- Aanplant bomen museumpark Onderlangs;
- Verbeteren boomstructuur en monumentale karakter Airbornplein
- Groeiplaatsverbetering bestaande bomen Hartogslaan
- aanplant extra bomen Nieuwe Havenweg
- Hollandweg aanplant bomen
- vergroenen binnenstad, grondverbetering en extra bomen
- wijkgroenagenda Kronenburg en Vredenburg, aanplant toekomstbestendige bomen
- aanplant bomen Stadsoase
- bomenverbeterplan Kastelenflats Groningersingel Vredenburg

Parken en bossen
Kenmerkend voor Arnhem zijn de bossen, de natuurterreinen en de vele parken. We zijn trots op dit waardevolle groene kapitaal. Daarom zetten we sterk in op het behouden en verbeteren hiervan. De natuur staat in de parken en bossen op één, in samenhang met klimaatadapatatie en biodiversiteit. De parken en bossen zijn ook van grote recreatieve betekenis voor de inwoners. We investeren hierin door invulling te geven aan recreatiezonering en bijbehorende inrichting voor toekomstbestendig gebruik.
Voor het onderhoud van de bossen en parken zijn exploitatiebudgetten gereserveerd en tijdelijk extra middelen beschikbaar gesteld om ambities te verwezenlijken. Het beheren en onderhouden van de parken doen we aan de hand van beheervisies.
Het areaal en beheerareaal bossen en parken neemt toe. Enerzijds door actieve verwerving van bos- en natuurgebied en anderzijds door huur- en vrijwillige pachtbeëindiging. In 2024 is er nog ruim 140 hectare (Zypendaal-Gulden bodem (30ha), Meinerswijk (100ha) en Oude IJsselstrang (10ha)) beheerareaal bij gekomen. In 2025 is hier ruim 250 hectare bijgekomen door de overname van het (groen)beheer op gronden van Rijkswaterstaat in de zuidelijke uiterwaarden op basis van een overeekomst en vergoeding op basis van SNL (subsidie natuur en landschap). De zuidelijke uiterwaarden zijn nu volledig in beheer bij Bossen & Parken van de

Pleybrug tot ca. 200m voorbij de spoorbrug. Tevens is ook het bosdeel van de strategische aankoop Siza Schaarsbergen (ca. 5ha) in beheer gekomen bij Bossen & Parken In totaal is de omvang beheerareaal nu ruim 2600ha.
Op basis van coalitieakkoord is houtoogst in de bossen en parken geen doelstelling. Er komt nog wel “surplus” hout vrij uit de bossen en parken dat we circulair gaan toepassen in Arnhem. We monitoren in de periode 2022-2024 wat deze verandering beheersmatig betekend. Om duurzaam & circulair (uitgangspunt wat groeit in Arnhem blijft in Arnhem) te kunnen werken zetten we in om van FSC certificering om te schakelen naar PEFC certificering waarin ook duurzaam gegroeid stadshout in ondergebracht kan worden.
Een aantal parken is aangewezen als rijksmonument; Sonsbeek, Zijpendaal, Gulden Bodem en Moscowa. Voor deze parken gelden extra instandhoudingsvoorwaarden. Park Angerenstein is aangewezen als gemeentelijk monument. In 2025 is Park Klarenbeek (tevens Nationaal Landschap) aangewezen als gemeentelijk monument De parken Sonsbeek, Moscowa en een deel van Park Presikhaaf worden op A-niveau onderhouden. Alle andere gebieden op B-niveau.
De bossen en parken hebben een robuuste basis. Desalniettemin staat de kwaliteit van onze bossen en parken onder druk. Oorzaken hiervan zijn het intensiever gebruik, verdroging, overmatige stikstofdepositie en klimaatverandering; met als gevolg biodiversiteitsverlies. Bij het beheer en onderhoud van onze bossen en parken houden we hier rekening mee door zeer gericht en soms intensiever (maatwerk) onderhoud uit te voeren. We doen dit op basis van natuurvolgend beheer.
Specifieke ambities met betrekking tot bossen en parken zijn zo veel mogelijk water vast houden en organische stof (met bijbehorend bodemleven) verbeteren in de groeiplaatsen en zorg dragen voor structuurvariatie. We werken daarmee aan de sleutelfactoren voor klimaatadaptatie en biodiversiteit. Tevens benutten we waar mogelijk de kansen om de agrarische gebieden grenzend aan de bossen en parken natuur inclusief te maken en waar mogelijk integraal onderdeel te maken van het boslandschap in beheer bij Bossen & Parken.
Door inzet van de extra middelen voor bossen en parken kunnen we werken aan deze ambities. Tevens biedt dit de mogelijkheid extra capaciteit in te zetten om genoemd kwaliteitsverlies en de uitdagingen die hiermee gemoeid gaan, invulling te geven en zorgvuldig te communiceren met onze inwoners.

Natuurbrandbeheersing is in Arnhem met de stad dichtbij en in het boslandschap een belangrijk thema. In 2024 is er invulling gegeven aan Hoofdcompartimentering (spoor 2 natuurbrandbeheersing). Er wordt door structureel gericht aan bosranden te werken ten behoeve van verbetering biodiversiteit tevens (afgeleide) invulling gegeven aan grotere open ruimtes en vochthoudende gemengde bossen waarmee natuurbranden minder snel kunnen verspreiden. Voor de hotspotbenadering in spoor 1 van de natuurbrandbeheersing is een analyse gedaan door de VGGM (Veiligheid en gezondheid Gelderland midden). Per locatie (hotspot) zijn aanbevelingen gedaan die in het natuurvolgend beheer al dan niet geprioriteerd worden meegenomen. Jaarlijks wordt er door de boswachters en beheerder Bossen & Parken in de bosgebieden met de brandweer 2 avonden geoefend in beheersing van natuurbranden in de praktijk.
Een snelgroeiend probleem is de grootschalige verspreiding van Amerikaanse eiken in grote delen van de bossen. Deze soort heeft een verstikkend en verzurend effect op vegetatie en bodem en daarmee een direct negatief effect op de biodiversiteit en klimaat (bodemleven). De snelle verspreiding is te wijten aan de concurrentiekracht van deze soort (exoot) in samenhang met kwetsbaarheid van inheemse vegetatie als gevolg van verdroging, verzuring, vermesting en erosie van de bosbodems. Eind 2025 maken we een analyse van de omvang van het probleem over al onze bosgebieden en bekijken we hoe we hier verder mee gaan. In 2024 zijn we in de bossen van Schaarsbergen al gestart met een langjarig traject om deze ontwikkeling te gaan beheersen.
De baggerwerkzaamheden in park Angerenstein zijn in samenwerking met het Waterschap low impact gerealiseerd en in 2025 opgeleverd. Met waterschap is afgesproken om het baggeren van de Jansbeek in de parken te starten. Recent zijn de metingen aan baggerlagen verricht waaruit blijkt dat er noodzaak tot baggeren is. Verwachting is dat 2027 het project in overeenkomst voorbereid wordt en in 2028 gerealiseerd.

Planning
In 2026 blijft extra ingezet worden op de revitalisering van de bossen en parken (water en organische stof) en het verbeteren van de biodiversiteit (structuurvariatie). Door de grotere extremen in het weer, structurele verandering van klimaat en omvang van de gebieden is dit tot zeker 2030 nodig.
In de bossen en parken wordt gewerkt aan herstel van structuurrijke bosranden en zaaien en aanplant van rijk strooisel soorten.
Er is een monitoringsprogramma in uitvoering voor biodiversiteit en bodem (2024-2026). In 2023 is de meetmethodiek met provincie uitgewerkt. In 2023 is de monitoring biodiversiteit opgestart. In najaar 2024 is de bodeminventarisatie van het gehele boslandschap gestart, zowel fysisch-chemisch en op basis van DNA wordt in een pilot met Naturalis het bodemleven geanalyseerd.

De beheervisie Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem is in uitvoering gebracht. Het gebied tussen Molenplaats en Watermuseum wordt in periode najaar 2025/voorjaar2026 opnieuw ingericht in combinatie met een ontvangstruimte in de Molenplaats Sonsbeek binnen Arnhem OV Poort naar de Veluwe. Er wordt ook werkruimte in de witte Watermolen en Molenplaats gerealiseerd, zodat we dichterbij de bewoners staan en de samenwerking met natuurcentrum kunnen uitbouwen.
Voor de parken Klarenbeek, Hazegrietje en Braamberg wordt de beheervisie vernieuwd (2025) en in 2026 in uitvoering gebracht.

Voor de zuidelijke uiterwaarden, Immerloo en Huissense dijk en park Westerveld wordt natuurvolgend beheer en het beter ecologisch verbinden van de parken en natuurgebieden in Arnhem-zuid nader uitgewerkt tot een visie op hoofdlijnen en tot uitvoering gebracht. De Groene Ring Elden is en wordt verder versterkt in samenwerking met bewonersgroepen in Elden, onder andere met een nieuw parkgebied 'Het Griet' (gebied rond het Hoefijzer). In de droge ecologische zone in Schuytgraaf wordt de biodiversiteit versterkt, onder andere met heggen en andere landschappelijke structuren. Daarnaast stemmen we af met Staatsbosbeheer en gemeente Lingewaard over het beheer en eigendom van het Zeegbos. De recreatiezonering Natura2000 gebied is doorgevoerd in bosgebieden van Schaarsbergen (Koningsheide en Schaarsbergen Noord en zuid) Voor de gronden op Rijk der Heide en westelijk deel rolbaan wordt de pilot strokenteelt in combinatie met natuurontwikkeling (wintervoedselkakkers, zoom- en mantelvegetaties) gecontinueerd.
In 2025 wordt, mede op basis van de groenvisie en visie stadslandbouw (geagendeerd september 2025) een besluit genomen over het gebiedsproces Kemperheide. In 2025 wordt de groenblauwe dooradering gerealiseerd en in 2026 wordt dit uitgevoerd.
Er wordt planmatig invulling gegeven aan het beheersbaar krijgen van de verspreiding van Amerikaanse eiken in de bosgebieden. Ook in bosreservaten is dit aan de orde. Dit wordt meegenomen in de evaluatie van het bosreservaten (2026).
In het najaar van 2025 wordt in Park Immerlo een Keltische boomkalender met de specifieke bomen aangelegd. Dit vormt onderdeel van de 3 grotere aanplant-projecten van dit najaar (Immerlo, Kemperheide, Berkenhove). Ook in 2026 worden er weer grotere (ca. 15000 stuks) aanplantprojecten (vooral rijkstrooisel, vruchtdragend en zo veel mogelijk struikvormend) gerealiseerd.

Inzamelvoorzieningen

In het huidige beleid is Omgekeerd Inzamelen het basisprincipe voor de inzameling van huishoudelijk afval in Arnhem. Door dit systeem kunnen inwoners van Arnhem hun afval goed scheiden. Er is een uitgebreid netwerk van ondergrondse verzamelcontainers voor restafval, PBD (plastic verpakkingen, blik en drinkpakken) en papier en bovengrondse verzamelcontainers voor GFE (groente-, fruit- en etensresten) in de stad aanwezig. Een deel van de herbruikbare reststromen (PBD, GFE, papier) worden bij laagbouw met behulp van minicontainers (kliko's) aan huis opgehaald. Voor de inzameling van grof vuil zijn er twee afvalbrengstations en rijden we rond met de Milieubak. In het stationsgebied werken we met een ondergronds afvaltransport systeem (OAT). Hieronder wordt op de verschillende onderdelen nader ingegaan.
In 2024 heeft het eerste Arnhemse burgerberaad over afval plaatsgevonden. De adviezen van het burgerberaad zijn verwerkt in de uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026 die in 2025 in de raad wordt behandeld. Indien de agenda wordt vastgesteld, starten we direct met uitvoering in 2025 en 2026.
In 2024 zijn we mede op basis van een bericht van onze huidige inzamelaar PreZero en signalen uit de markt, gestart met een verkenning naar de organisatievorm waarbinnen we in de toekomst het afval in de stad inzamelen. Eind 2025 wordt besloten in welke vorm en/of met welke organisatie we in de toekomst afval inzamelen. De implementatie van een nieuwe organisatie zal in 2026 vol ingezet worden zodat we vanaf 1 juli 2027 kunnen starten met de dienstverlening door een andere organisatie dan PreZero.
De woningvraag en daaruit volgende inbreidingen in de stad, dwingen ons op een andere manier te kijken naar afvalinzameling in gebieden waar zeer compact en heel hoog gebouwd wordt. Uitgangspunt hierbij is dat we zorgdragen voor een gebruiksvriendelijke manier waarop inwoners hun afval kunnen scheiden. Dit zal een uitdaging worden waarbij per project de mogelijkheden en kosten bekeken worden.
Het is nu nog niet mogelijk om aan te geven wat deze ontwikkelingen gaan betekenen voor de aan de afvalinzameling gerelateerde kapitaalgoederen. Dit zal vanaf de begroting 2027 verwerkt moeten worden.

Ondergrondse verzamelcontainers
De eerste ondergrondse containers zijn in de jaren negentig geplaatst. Het overgrote deel van het containerbestand is geplaatst in de periode van uitrollen van omgekeerd inzamelen: 2015-2019. In totaal staan er bijna 2400. De afschrijvingstermijn die gehanteerd wordt is 10 jaar. De technische levensduur ligt in de praktijk hoger.

In het nieuwe contract voor onderhoud, reiniging en levering vinden we ook de basis voor een nieuw en herzien beheerssysteem dat de kapstok vormt voor een meer data-gestuurde investeringsplanning voor deze assets. De hieraan gerelateerde kosten zijn meegenomen in de afvalstoffenheffing.

Bovengrondse GFE containers
Vanaf 2020 zijn ruim 200 bovengrondse containers voor de inzameling van groente, fruit en etensresten (GFE) op hoogbouwlocaties geplaatst. Naar aanleiding van vragen over de optimale toegankelijkheid door de APCG (Arnhems Platform voor Chronisch zieken en Gehandicapten) is er een proef uitgevoerd met een lagere en beter toegankelijke container. Op basis van dit onderzoek gaan we verder met het uitrollen van het stads dekkende netwerk van GFE containers bij hoogbouw. Dit doen we met een lagere container dan het huidige type. Deze nieuwe container is toegankelijker voor mensen in een handgeduwde rolstoel .De aanbesteding voor toegankelijke GFE-containers wordt naar verwachting begin 2026 afgerond. We treffen nu voorbereidingen om in 2026 en 27 een stadsdekkend netwerk van verzamelcontainers uit te rollen. Dit verbetert de scheidingsmogelijkheden voor GFE wat zou kunnen leiden tot een vermindering van de hoeveelheid restafval.We kunnen hierdoor stoppen met de inzameling van GFE via citybins en zo een toegankelijkere manier van GFE inzameling bieden die moet leiden tot meer gescheiden GFE en dus minder restafval.

Minicontainers
De vervanging en uitbreiding van minicontainers die bij laagbouw worden gebruikt, is opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst met de inzamelaar. De aanschafkosten voor nieuwe containers is opgenomen in de exploitatie. Voor de komende jaren wordt voor deze inzamelmiddelen geen grote uitbreiding voorzien.
Ondergronds Afval Transportsysteem (OAT)
In het gebied rond het Centraal Station is het Ondergronds Afval Transportsysteem operationeel.
Het onderhoud aan deze installaties is meerjarig belegd bij een aannemer.
Noodzakelijk onderhoud aan het Ondergronds Afval Transportsysteem is voorzien in de meerjaren investeringsplanning.

Planning
Het reguliere onderhoud aan de inzamelmiddelen wordt planmatig uitgevoerd. Ten aanzien van de geplande investeringen kan het volgende worden opgemerkt.
Ondergrondse verzamelcontainers
De nieuwe veiligheidskeuring van ondergrondse containers heeft in 2023 geleid tot de conclusie dat er vanaf dat jaar structureel vervangingsinvesteringen nodig zijn. In de jaren 2026 en verder zijn er structureel middelen gereserveerd voor de noodzakelijke vervangingsinvesteringen van de ondergrondse verzamelcontainers. De stijgende kapitaallasten volgend uit deze investeringen zijn opgenomen in deze begroting en worden doorberekend in de afvalstoffenheffing.

GFE-containers bij hoogbouw
Om op alle hoogbouwlocaties een GFE-container te plaatsen is een investeringsbudget van € 1,6 miljoen gereserveerd .

Afvalbrengstation (ABS)
Er is een investeringsbudget gereserveerd voor nieuwbouw van of aanpassingen aan de twee ABS-en. Met vertraging is een haalbaarheidsonderzoek naar een Circulair Ambachtscentrum (CA) gestart dat eind 2025 wordt afgerond. Een ABS kan deel uitmaken van een CA.
In 2025 bekijken we de toekomst van de ABS-en mede op basis van de conclusies van het haalbaarheidsonderzoek en de nieuwe inzamelorganisatie van huishoudelijk afval in Arnhem.

Vastgoed

Actuele beleidskaders
De actuele kaders zijn:

- Het uitvoeringsbeleid vastgoedbedrijf;
- Voor alle panden in permanent beheer zijn er 40-jarige onderhoudsplannen die jaarlijks worden geactualiseerd en opgenomen in de meerjarenprogrammabegroting;
- Kostprijs dekkende huur systematiek.

Ambitie

Onderhoud

De ambitie ligt hoog met betrekking tot geplande MJOP-activiteiten. Het onderhoudsniveau van het Arnhemse vastgoed is, behalve voor tijdelijk vastgoed in stedelijke ontwikkelingsprojecten, een NEN2767-conditie score 3, maar, afwijkingen van conditiescore 3 zijn mogelijk al naar gelang de functie (monumenten, beeldbepalende objecten). Voor de doelmatige inzet van middelen wordt per pand een onderhoudsniveau gedefinieerd. Periodiek laat het Vastgoedbedrijf elk object inspecteren om de functionaliteit en de onderhoudsstatus van het object te actualiseren. Zo wordt management van de te verwachten onderhoudsplanning en -kosten geregeld. Bij nieuwe of nieuw verkregen objecten voert het Vastgoedbedrijf een nulmeting uit conform de NEN2767-2 om de staat in beeld te krijgen.

Bij toepassing van de conditiemeting worden naast de gebreken ook organisatie-specifieke risico's van gebreken in kaart gebracht. Op deze wijze worden mogelijke gevolgen van het eventueel niet oplossen van het gebrek benoemd. De conditiescore en de risico's samen vormen de basis voor de gewenste onderhoudsniveaus.
Het is meestal niet nodig alle gebreken op korte termijn aan te pakken. Afhankelijk van het gewenste onderhoudsniveau en de beschikbare budgetten zijn deze effecten in meer of mindere mate acceptabel.

Verduurzaming

Het gemeentelijk vastgoed wordt fasegewijs verduurzaamd volgens twee uitgangspunten:

- "Werk met werk maken"; Maatregelen die binnen 5 jaar zijn terug te verdienen plus zonnepanelen plus LED wordt zoveel mogelijk bij alle panden van de gemeente in de komende jaren doorgevoerd, waarbij aansluiting wordt gezocht bij het MJOP onderhoud en in overleg met gebruikers. Hiervoor gebruiken we de maatregelen volgens de CFP methodiek;
- "Projectmatige aanpak"; Op basis van vooraf bepaalde criteria is een inventarisatie en prioritering opgesteld van het complete Gemeentelijk Vastgoed. Hieruit is in 2023 een zgn. shortlist van ca. 25 panden tot stand gekomen met daarin opgenomen mogelijke duurzaamheidsaspecten. In 2024 hebben we veel onderzoek gedaan en is een start gemaakt met uitvoeringsmaatregelen. Een beperkt aantal projecten is in 2024 uitgevoerd, waaronder de Witte Villa, Doorwerthlaan 2 en MFC de Spil, echter zal de grootste bulk in 2025 en 2026 worden uitgevoerd. Reden is hiervoor hoofdzakelijk dat elk pand uniek is en specifieke aanpak en onderzoek vraagt. Ook blijkt soms uit nader onderzoek dat een object toch nog niet verduurzaamd kan worden; Deze objecten worden vooralsnog geparkeerd en vervangen door andere objecten met een grotere slagingskans. De lijst is daarmee altijd een dynamische lijst die onderhevig is aan wijzigingen.

Inclusie: Toegankelijkheid vastgoed

De Arnhemse Standaard Toegankelijkheid beschrijft de manier waarop toegankelijkheid in het ontwikkelproces verankerd wordt. In de gebouwen van de gemeente Arnhem moet iedereen kunnen doen wat hij/zij volgens de bestemming komt doen. Uitgangspunt is dat iedereen alle ruimtes en routes in een gebouw kan gebruiken. Bij de start van het bouwproces wordt met toekomstige gebruikersgroepen besproken welke ruimtes niet voor iedereen toegankelijk hoeven te zijn. Ook wordt besloten of er ruimtes zijn waar specifieke gebruikersgroepen gebruik van moeten kunnen maken, en voor welke aantallen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen bezoekers en medewerkers, en tussen gebruikersgroepen (zoals mensen met een auditieve beperking, een visuele beperking, verstandelijke of loopbeperking en mensen die gebruik maken van een rolstoel of scootmobiel).

De afgelopen jaren is vooral ingezet op het in kaart brengen van de prioriteit-panden en het inventariseren van maatregelen voor deze objecten. Met het beschikbare budget worden in 2025 en 2026 ongeveer 20 objecten van de prioriteitenlijst toegankelijker gemaakt. Tegelijkertijd gaan we in 2025 inventariseren welk budget nodig is om de overige objecten op de prioriteitenlijst toegankelijk te maken.

Uitvoering top 4 prioriteitlocaties 2025/2026

MFC de Wetering
MFC Presikhaven
Sport & Ontmoetingscentrum De Laar
Wijkcentrum Elderveld

Tijdelijk vastgoed

Als gevolg van de binnenstedelijke en noodzakelijke groei van de woningbouw ontstaat er een sterke toename van tijdelijk vastgoed (strategische, GREX en stedelijke projecten). Het door de gemeente aangekochte vastgoed voor ontwikkelingsprojecten wordt niet op een conditiegerichte manier onderhouden, omdat deze panden tijdelijk in beheer zijn. Tijdelijkheid is een ruim begrip. Door de forse toename van tijdelijk beheerd vastgoed (hoewel tijdelijk

wél meerjarig) en de noodzaak om gecontroleerd i.p.v. incident gestuurd beheer uit te kunnen voeren, zullen hiervoor beperkte MJOP's opgesteld gaan worden.

Vastgoedportefeuille

Op basis van de beleidsprogramma's, maatschappelijke doelen, zijn de deelportefeuilles binnen de afdeling ingedeeld, met elk hun eigen kenmerken en sturing. De objecten/ assets zijn veelal vanuit de financiële context gekoppeld aan een programma.

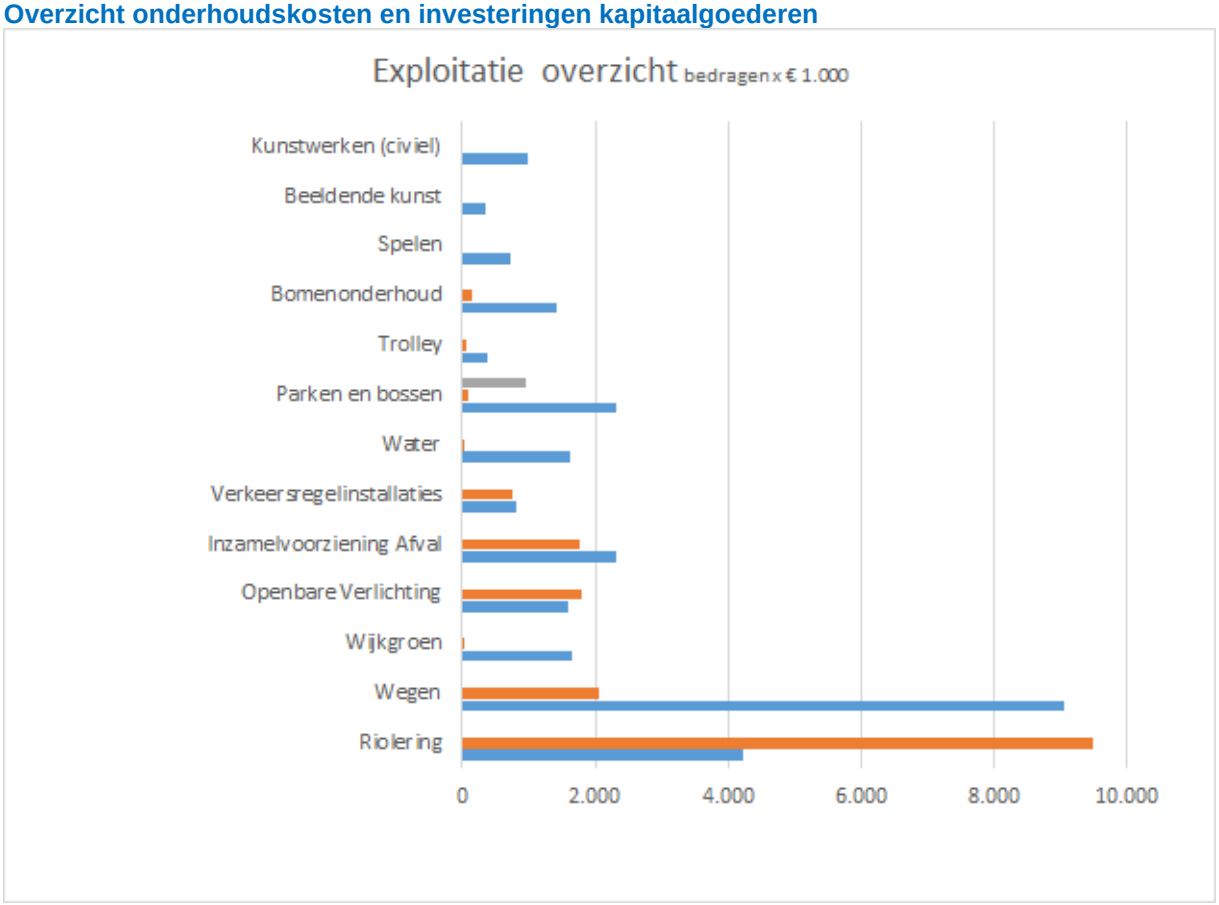
Stedelijk Programma	Objecten/assets
Bestuur Dienstverlening en Financiën	De huisvesting voor de ambtelijke organisatie zoals Stadhuis, Stadskantoor, Gemeentewerf en locaties in de wijken. Inclusief het beheer van het gebruik hiervan (Gebruiksbeheer: kantoorhuisvesting en beheer wagenpark dienstvoertuigen).
Veiligheid	De brandweerkazernes.
Bereikbaarheid	Parkeergarages en fietsenstallingen (in eigendom en/of gehuurd) alsmede het overdekt bussenplein, busremise, eindhaltevoorzieningen, gelijkrichterstations en de Openbaar Vervoer Terminal.
Economie	De historische kelders.
Onderwijs	Zowel primair, voortgezet en speciaal onderwijs. De schoolbesturen zijn in de meeste gevallen economisch eigenaar en daarmee ook zelf verantwoordelijk voor bijvoorbeeld onderhoud. Ook de MFC en het Gebruiks(locatie-)beheer daarvan vallen onder dit programma, evenals de locaties van Natuurcentrum Arnhem.
Cultuur	De culturele gebouwen zoals Rozet, Musis & Stadstheater en Museum Arnhem, alsmede de historische panden in park Sonsbeek.
Welzijn en inclusie	Willemeen, buurthuizen, Multifunctioneel Centrum De Wetering (incl. Gebruiksbeheer), daklozen opvang Remisestraat, woningen voor uitgeprocedeerde asielzoekers, opvang Oekraïense vluchtelingen.
Gezondheid en sport	Alle sportvoorzieningen zoals Valkenhuizen, de grote Koppel en diverse gymzalen.
Ruimtelijke ontwikkeling	Dit is een omvangrijk programma: alle terreinen, erfpachten en reclames in de openbare ruimte. Daarnaast betreft het al het tijdelijk vastgoed in eigendom ten behoeve van strategisch bezit of grondexploitatie.
Wonen en leefomgeving	Dit betreft hoofdzakelijk de gemalen (gebouwen, niet de installaties)

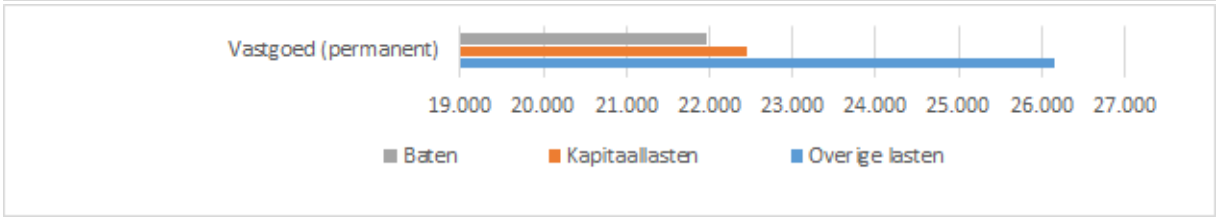
Planning en realisatie

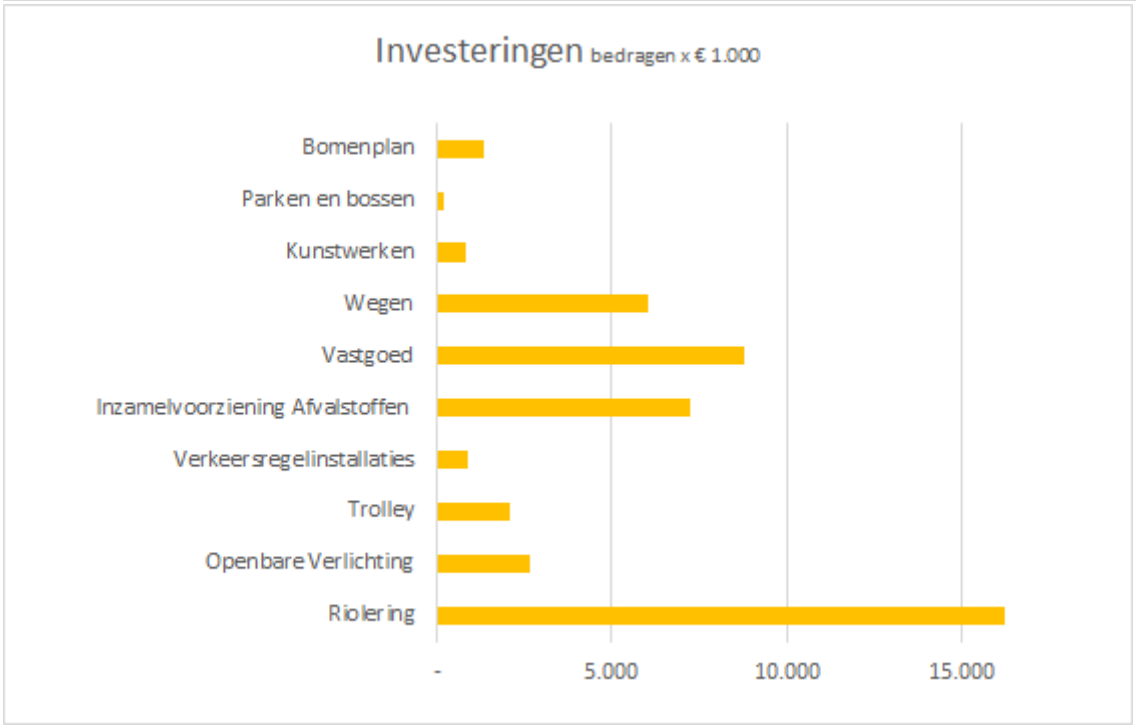
Lasten en baten voor beheer en onderhoud van het permanente vastgoed maken onderdeel uit van diverse programma's in de gemeentebegroting. In de periode 2026-2029 is gemiddeld € 5,7 miljoen per jaar geraamd voor planmatig en storingsonderhoud in de exploitatie.

Voor wat betreft de investeringen is in de periode 2026 tot 2029 gemiddeld € 4,8 miljoen aan investeringskredieten per jaar geraamd voor vervangingsonderhoud van het gemeentelijk vastgoed. Ter uitvoering van de verduurzaming van het gemeente vastgoed, onderdeel van het coalitieakkoord, is daarnaast in 2026 een investeringskrediet geraamd van € 2,5 miljoen en is er structureel een krediet van € 750.000 beschikbaar. Voor het integraal toegankelijk maken van het gemeentelijk vastgoed is de komende 4 jaar € 0,5 miljoen per jaar aan investeringskrediet begroot.

Overzicht onderhoudskosten en investeringen kapitaalgoederen







Financiering

Voor de financieringsfunctie worden de missie en de doelstellingen beschreven in het treasurystatuut gemeente Arnhem. In dit statuut wordt ingegaan op de kaderstelling van de werkorganisatie (taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden, mandatering) en op het instrumentarium om de doelstellingen te realiseren.

Risicomanagement financiering

Voor wat betreft de financiering wordt onderscheid gemaakt tussen:
a. Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte;
b. Financiering van de sociale woningbouw;
c. Financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen.

Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte (a)

Bij de eigen gemeentelijke financieringsbehoefte gaat het om de financiering van de investeringen van de gemeente Arnhem, de overgedragen investeringen aan geprivatiseerde onderdelen van de gemeente en de exploitatie van lasten en baten. Bij de investeringen moet naast de reguliere financieringen van de gemeentelijke taken worden gedacht aan grote stedelijke projecten, de grondexploitatie en infrastructureel onderhoud. Als 'inkoop' van geld (de funding) wordt gebruik gemaakt van de volgende financieringsmiddelen (verwachte stand per 31-12-2026):

- de kapitaalmarkt voor langlopende financieringsmiddelen: € 602,0 miljoen. Het betreft hier de leningenportefeuille opgenomen gelden (O/G);
- de geldmarkt voor kortlopende financiering (< 1 jaar): Naar verwachting zal per ultimo 2026 geen kortlopende financiering nodig zijn voor investeringen en projecten. De ruimte binnen het beschikbare kasgeld wordt aangewend voor de (goedkope) financiering van de dagelijkse activiteiten van de gemeente: het werkkapitaal;
- de binnen Arnhem beschikbare reserves en voorzieningen met een volume van € 276,8 miljoen.

Binnen de gemeente wordt voor de financiering een omslagrente van 1,6% in rekening gebracht bij de investeringen en de projecten.

Financiering van de sociale woningbouw (b)

De financiering van de sociale woningbouw vindt bijna volledig plaats door leningen door corporaties, die geborgd worden door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Dit landelijke fonds fungeert als waarborg ten aanzien van risico's van wanbetaling en vervult daarmee de garantstellende rol die gemeenten van oudsher hadden. Het WSW kan bij gemeenten en het Rijk aankloppen wanneer de eigen borgingscapaciteit niet meer toereikend is (wat nog nooit is gebeurd). Daarvoor heeft ook de gemeente Arnhem een achtervangovereenkomst met het WSW gesloten. Het bestaan van het WSW samen met ontwikkelingen op het gebied van schaalvergroting en regionalisering van de woningcorporaties verklaart waarom de rol van de gemeente op het terrein van de financiering van woningbouw de afgelopen jaren kleiner is geworden en nu zo goed als uitgespeeld is. In 2026 heeft de gemeente nog maar één lening van minder dan € 4.000 aan de woningcorporatie Omnia Wonen op de balans.

Financiering van de aan de gemeente gelieerde instellingen (c)

De portefeuille door de financieringsfunctie uitgezette gelden (U/G), heeft per 31-12-2026 een verwacht volume van € 27,5 miljoen. Het betreft hier kapitaalverstrekking en leningen aan instellingen en verzelfstandigde organisatie-onderdelen, alsook starters- en duurzaamheidsleningen via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting. Hieronder vallen niet de verstrekte leningen in het kader van de inkomensondersteuning.

Bij de kapitaalverstrekking en leningen aan instellingen en verzelfstandigde organisatie-onderdelen, gaat het om activiteiten die nauw grenzen aan het beleid van de gemeente Arnhem. Het gaat hier vooral om instellingen in de sectoren zorg, sport en cultuur. Ook bij deze financiering wordt de laatste jaren een terughoudend beleid gevoerd. Bij de directe (eigen) financiering van de activiteiten van de instellingen heeft de gemeente Arnhem een gericht toezicht op het reilen en zeilen van de betreffende instellingen. Door aan de te verstrekken leningen waarborgen te verbinden kan bij calamiteiten direct worden gereageerd (voorbeeld: executie bij recht van eerste hypotheek).
Tevens bestaan er bij de sectoren zorg en sport waarborgfondsen. Met borgstelling door deze waarborgfondsen kunnen instellingen bij banken een lagere rente bedingen en hoeft de gemeente zelf geen lening te verstrekken. De stichting waarborgfonds voor de sport (SWS) garandeert maximaal de helft van de lening en eist een garantie van de gemeente voor het resterende deel van de lening.

Financieringsvolume (delegatie/mandaat)

Bij het vaststellen van de begroting neemt de gemeenteraad een besluit over de omvang van de gemeentelijke activiteiten en daarmee over het financieringsvolume. Afgezien van de eigen middelen in reserves en voorzieningen

wordt in de financieringsbehoefte voorzien door middel van leningen voor de lange termijn (vaste financiering) en voor de korte termijn (vlottende financiering).

Lange termijn financiering (vaste financiering)
Zoals reeds toegelicht gaat het hier om de benodigde geldmiddelen voor de eigen gemeentelijke investeringen en projecten en de verstrekking van geldleningen aan instellingen, gelieerd aan het beleid van de gemeente Arnhem. Financiering van sociale woningbouw rechtstreeks door gemeenten komt niet meer voor. Als gemeente houden we rekening met de mogelijkheid dat er behoefte kan ontstaan aan (al dan niet tijdelijk) bijspringen, maar dat zal alleen bij calamiteiten het geval zijn.

Korte termijn financiering (vlottende financiering)
Bij de kortlopende financiering gaat het om de financiering van de lopende activiteiten en werkzaamheden van de gemeente. Hiervoor wordt geld geleend of (in geval van een tijdelijk overschot) uitgezet bij de schatkist voor een periode van maximaal een jaar. Als een extra zekerheid, bijvoorbeeld voor het opvangen van onverwachte fluctuaties in de behoefte aan kasgeld, is een arrangement afgesloten met de Bank Nederlandse Gemeenten waarbij tot een beperkt bedrag (€ 4 miljoen) de gemeente een negatief saldo mag hebben. Insteek is hiervan zo weinig mogelijk gebruik te maken, een kasgeldlening is goedkoper dan rood staan bij de bank.

Financieringsbehoefte per 31-12-2026
Onderstaand schema geeft inzicht in de benodigde geldmiddelen voor de langlopende financiering en de manier waarop deze beschikbaar komen (de funding).

Het totaalvolume van de benodigde financieringen bedraagt € 855,0 miljoen. Vanuit de beschikbare aanwezige middelen (voornamelijk reserves en voorzieningen) en de verwachte leningenportefeuille voor de vaste financiering is meer dan dit bedrag beschikbaar. Per ultimo 2026 wordt verwacht dat zelfs een bedrag van € 26,1 miljoen in de schatkist van het Ministerie van Financiën gestald moet worden.
De financieringsfunctie is ruimschoots in staat om voldoende middelen aan te trekken en beschikbaar te stellen voor dekking van de reeds gepleegde investeringen, de kosten in de grondexploitatie en voor de in 2026 begrote investeringen.

Benodigd voor	Bedrag	Financiering middels	Bedrag
Bedragen x € 1.000			
Activa gemeente Arnhem en grondexploitatie	818.292	Reserves en voorzieningen	276.781
Uitgezette gelden aan gelieerde instellingen en woningcorporaties (kapitaalverstrekking en leningen u/g)	27.508	Opgenomen gelden in de kapitaalmarkt (leningen o/g)	601.982
Overige langlopend uitgezette middelen (o.a. nog te ontvangen erfpacht, leningen inkomensondersteuning)	9.179	Obligo's, waarborgsommen en vooruitontvangen erfpacht	2.315
		Rekening courant BNG, kasgeldleningen en vooruitontvangen bedragen	-26.099
Totaal langlopend te financieren	**854.979**	**Totaal financiering**	**854.979**

Leningenportefeuille 2026
Onderstaand schema geeft inzicht in de samenstelling van de volumes in het jaar 2026 van de huidige leningenportefeuille van de financieringsfunctie. Het betreft leningen opgenomen gelden (O/G) en leningen uitgezette gelden (U/G).

Leningen portefeuille	Verwachte stand 01.01.2026	Opname	Aflossing	Verwachte stand 31.12.2026
Bedragen x € 1.000				
Leningen O/G				
Leningen portefeuille	471.978	130.000	0	601.978
Leningen t.b.v. woningcorporaties	5	0	-1	4
Totaal leningen O/G	**471.983**	**130.000**	**-1**	**601.982**

Leningen U/G				
Vaste leningen en kapitaalverstrekkingen uitstaand	28.431	0	-927	27.504
Woningcorporaties	5	0	-1	4
Totaal leningen U/G	**28.436**	**0**	**-928**	**27.508**

Omslagrente en rentevisie

De rentelast van de extern aangetrokken totaalfinanciering vertaalt zich naar een intern in rekening te brengen rente voor de eigen te financieren gemeentelijke bezittingen, de zogenaamde omslagrente. Als gevolg van de wetgeving in het BBV moet deze omslagrente binnen marges de gemiddelde marktrente volgen en is de gemeente niet vrij in het bepalen van deze intern in rekening te brengen rente. De omslagrente bedroeg in 2021 1,7% en is daarna licht gedaald naar 1,4%. Sinds 2024 is de omslagrente verhoogd naar 1,6% als gevolg van de oplopende marktrentes de afgelopen jaren. Dat tarief van 1,6% wordt ook voor 2026 en verder toegepast. De omslagrente is ondanks de grote marktrente fluctuaties redelijk constant gebleven. In de periode van de historische lage rentes zijn veel langlopende leningen aangetrokken. Daarmee is ruimte gecreëerd om in toekomstige jaren een lage gemiddelde rente te realiseren binnen de wettelijke mogelijkheden. Het blijft een belangrijke taak voor het college om dit de komende jaren stabiel te houden. Voorwaarde daarvoor is dat de markt meewerkt. Bij een snelle stijging van de rente schrijven de regels van het BBV voor dat de omslagrente ook moet stijgen.
Voor de komende jaren wordt echter een rentedaling verwacht, met name door de dalende inflatie en de verwachte acties van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB heeft de afgelopen periode al renteverlagingen doorgevoerd en zet dit waarschijnlijk voort om de economie te stimuleren. Vanwege de dreigende handelsoorlog is de economie nu eerder aan het vertragen dan aan het versnellen.
De financiële markten zijn echter zeer onzeker over de toekomst. De grilligheid van de internationale politiek speelt hierbij een grote rol. Dit is terug te zien in de relatief hoge risico-opslag op leningen met een langere looptijd. De historische ECB rentegrafiek laat zien dat de huidige korte rente nog steeds gemiddeld is. De lange rentes zijn nog steeds relatief heel hoog. Hiervoor kunnen we eigenlijk alleen de hoop uitspreken dat de internationale politieke stabiliteit de komende jaren terugkeert, waarmee ook de risicomarge op de lange leningen daalt. Tot die tijd proberen we met nieuwe leningen over voornamelijk een kortere looptijd een lage gemiddelde rente te realiseren binnen de wettelijke mogelijkheden. Daarvoor is het noodzakelijk dat leningen met kortere looptijden een lagere rente hebben dan langer lopende leningen, hetgeen normaal gesproken het geval is.

Mandaat (voor nieuw aan te trekken financieringsmiddelen)

Maximaal toegestane leningen 2025	Maximaal
Bedragen x € 1.000	
Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte	250.000
Financieringsbehoefte sociale woningbouw	100.000
Financieringsbehoefte aan gemeente gelieerde instellingen	50.000

Kasgeldlimiet

De Wet FIDO geeft concrete richtlijnen voor gemeenten voor het beheersen van het renterisico in verband met de korte termijn financiering. De kasgeldlimiet is een wettelijk maximum (plafond) voor het volume geldleningen in de vorm van zogenaamde call- en kasgeldtransacties.
De bovengrens is bij ministeriële regeling voor het jaar 2026 vastgesteld op 8,5% van het lastentotaal van de gemeentelijke begroting. De begroting van de gemeente Arnhem voor het jaar 2026 heeft een omvang van € 1.118 miljoen en daarmee komt de kasgeldlimiet uit op € 95,0 miljoen.
Het Rijk geeft gemeenten veel ruimte om maximaal gebruik te maken van (goedkope) financiering met kasgeld. Hoewel het gemeenten formeel niet is toegestaan de kasgeldlimiet te overschrijden (Wet FIDO, art. 4, lid 1), hoeven deze pas aan de toezichthouder te rapporteren wanneer de kasgeldlimiet drie kwartalen op rij wordt overschreden (art. 4, lid 2). Hiermee wordt gedoogd de kasgeldlimiet twee kwartalen op rij te overschrijden. De gemeente Arnhem stuurt er desondanks op onder de kasgeldlimiet te blijven en deze niet te overschrijden.

Renterisiconorm

Het renterisico betreft het risico dat de begroting van de gemeente geconfronteerd wordt met een verzwaring van de rentelasten als gevolg van herfinancieringen van bestaande activa of van herziening van rente van bestaande leningen.

Het doel van de renterisiconorm is om dit risico te beperken tot een handelbaar niveau. Bij een gelijkmatig opgebouwde leningenportefeuille blijft het renterisico binnen verantwoorde marges en zullen de renteaanpassingen zich geleidelijk voordoen en binnen de begroting opgevangen kunnen worden.
In de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) is vastgelegd dat jaarlijks een volume ter grootte van 20% van het lastentotaal van de gemeentelijke begroting mag worden geherfinancierd of een renteherziening mag ondergaan. Omdat de gemeente voor de eigen financiering geen leningen heeft aangetrokken waarvan periodiek de rente wordt herzien, heeft voor Arnhem de renterisiconorm alleen betrekking op herfinanciering van aflopende leningen. Op basis van het begrote lastentotaal voor 2026 van € 1.118 miljoen mogen leningen tot een bedrag van € 224 miljoen worden geherfinancierd.

Schatkistbankieren

Sinds het najaar van 2013 kennen gemeenten en andere decentrale overheden verplicht schatkistbankieren. Decentrale overheden dienen banktegoeden, die een vooraf bepaalde drempelwaarde te boven gaan, af te storten naar een rekening-courant bij het ministerie van Financiën. Voor de gemeente Arnhem bedraagt de drempelwaarde in 2026 € 11,2 miljoen.
Omdat inkomende en uitgaande kasstromen niet op elkaar zijn afgestemd, kunnen hoge positieve of negatieve kassaldi ontstaan. Om ruimte te bieden voor zulke bewegingen moet het gemiddelde van de banksaldi van de gemeente in een kwartaal worden afgezet tegen deze drempelwaarde, niet de dagelijkse stand. Het banksaldo hoeft dus niet continu beneden de drempelwaarde te blijven. Een banksaldo boven de drempelwaarde kan binnen het kwartaal worden gecompenseerd met banksaldi, die lager zijn dan de drempelwaarde.
Bij de controle van de jaarrekening neemt de accountant de verplichting tot schatkistbankieren en het voldoen aan de voorwaarden mee.

Overige risico's

Gezien de samenstelling van de gemeentelijke leningenportefeuille en de kaderstelling vanuit de wet en het treasurystatuut (leningen worden alleen afgesloten in euro’s) is binnen de gemeente Arnhem geen sprake van valutarisico en/of koersrisico.

Bedrijfsvoering

Wij zijn een organisatie die midden in de samenleving staat, in verbinding is met de stad en een afspiegeling van de stad wil zijn. De gemeentelijke bedrijfsvoering verandert mee met de eisen die worden gesteld door de samenleving, het bestuur, de raad en onze eigen professionaliteit.

De bedrijfsvoeringsfuncties zorgen ervoor dat de medewerkers in het primaire proces hun taken zo optimaal mogelijk kunnen uitvoeren. De bedrijfsvoeringsfuncties brengen systemen en werkprocessen in lijn met wat we in de stad willen bereiken, bieden inzicht in wat we willen bereiken, schetsen de juridische of financiële randvoorwaarden, ondersteunen bij de strategische en communicatieve opgaven, benutten technologische ontwikkelingen en investeren in nieuwe vaardigheden en competenties van onze medewerkers. Per bedrijfsvoeringsfunctie zijn de opgaven geschetst. Een aantal van deze opgaven is niet gekoppeld aan een specifieke bedrijfsvoeringsfunctie. Het belangrijkste voorbeeld hiervan is het traject 'Lekker werken aan de ambities van Arnhem'.

Ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering

Technologische ontwikkelingen

De fors groeiende digitalisering en informatisering met een explosieve toename van technische mogelijkheden zorgen voor snelle veranderingen in onze organisatie en zijn processen. Deze digitale transformatie is nog maar net gestart en zal in de komende jaren onze dienstverlening en manier van werken radicaal veranderen.

In de loop der jaren zijn wij verworden tot een organisatie waarbij we informatie als een productiefactor beschouwen en deze hanteren in onze dienstverlening en bedrijfsvoering. Technologie (ICT) zetten we in om onze informatie beschikbaar te houden, de kwaliteit ervan te waarborgen en deze veilig en betrouwbaar te houden. Uitval van de technologie leidt veelal direct tot stilstand van de organisatie en haar dienstverlening naar de stad. Technische (netwerk)verstoringen, Ddos-aanvallen, hacks/datalekken, niet-beschikbare databronnen en niet-werkende koppelingen tussen informatiesystemen hebben onmiddellijke impact. Wij zien een toename in de bedreigingen, blijven alert op ontwikkelingen binnen dit gebied en wapenen ons tegen de risico's en bedreigingen met een passende security- en privacy-organisatie, technische toepassingen en bewustwording bij medewerkers.

Het is onze plicht om te zorgen, dat we de bestaande informatiehuishouding en de onderliggende techniek instandhouden en weten te verbeteren om daarmee de opgaven in onze stad uit te voeren, te voldoen aan onze wettelijke taken en onze burgers/ondernemers te helpen en/of tegemoet te komen. Tegelijkertijd dragen we de verantwoordelijkheid voor veilige en betrouwbare overheidsinformatie, waarbij we ons beschermen tegen bedreigingen en werken aan onze digitale onafhankelijkheid en autonomie.

Technologische innovaties zorgen daarbij voor talloze nieuwe kansen. We kunnen er op rekenen dat snel opkomende technologieën zoals Artificial Intelligence zullen leiden tot forse veranderingen in onze dienstverlening en bedrijfsvoering. Daarbij zal de inzet van AI disruptief zijn voor delen van de arbeidsmarkt en ook in onze organisatie impact krijgen op de werkprocessen en het functiegebouw. Technologie helpt ons ook in de interactie met anderen. Het geeft inzichten in doelen en opgaven binnen programma's, ondersteunt het integraal programmeren en helpt bij het betrekken van inwoners bij veranderingen

Alle veranderingen doen ook een beroep op ambtenaren en inwoners in het hanteren van nieuwe technieken, nieuwe werkvormen en het opzetten en afnemen van de dienstverlening. De kloof tussen digitaal vaardigen en minder digitaal vaardigen zal met flankerend beleid zo beperkt mogelijk moeten worden gehouden. Met het hanteren van voorwaarden aan de digitale toegankelijkheid en duurzaamheid van producten verbetert de gemeente de digitale inclusiviteit van haar dienstverlening en draagt zij bij aan de doelstellingen op het gebied van duurzaamheid.

Huisvesting

Diverse ontwikkelingen maken heroriëntatie op gemeentelijke huisvesting noodzakelijk. Op basis van de uitgangspunten zijn via de werkvorm gespreksnotitie vier scenario's aan de raad gepresenteerd en met de opmerkingen en aandachtspunten wordt gewerkt aan besluitvorming over een investering in een toekomstbestendig stadhuis. Duurzaam, toegankelijk en inclusief zijn hierbij de grootste aandachtspunten voor de renovatie en uitbreiding van het stadhuis. Tegelijkertijd is er op diverse werkvelden gewerkt aan visies en uitgangspunten die nodig zijn om gedurende het ontwerptraject keuzes te maken. De dienstverleningsvisie, visie op werken en het werkplekconcept zijn hiervan het voorbeeld. De OR is meegenomen in het proces van ontwikkeling van de stukken, zodat zij geïnformeerd aan het instemmingverzoek kunnen werken. Daarnaast wordt er gewerkt aan het beleid op het gebied van duurzaam woon- en werkverkeer. Deze uitgangspunten zijn van belang

om de voorzieningen voor mobiliteitsoplossingen van de organisatie (fietsparkeren, ov-vergoeding, deelvervoer en autoparkeren) toekomstbestendig in kaart te brengen en de voorzieningen daarop aan te passen. De Connectie is onderdeel van deze huisvestingsopgave. Zij worden gelijk als andere clusters binnen de gemeentelijke organisatie hierin meegenomen, ongeacht de besluitvorming over invlechting.

Planvorming voor een investering in het stadhuis is in voorbereiding. Hierbij wordt gewerkt aan een toekomstbestendige, toegankelijke, duurzame en inclusieve huisvesting voor de gemeentelijke organisatie. Daarnaast wordt er in 2026 een vervolg verwacht in het project wijklocaties. De uitgangspunten voor deze wijklocaties zijn door het college bevestigd, daarmee kan worden gestart met de volgende fase. Het aantrekkelijk houden van de huidige huisvesting, alsook de huisvesting gedurende een sluiting van het stadhuis, zullen aandacht nodig hebben. Verder vraagt de visie op werken en het werkplekconcept om een verandering in cultuur en gedrag. In 2026 zal duidelijk worden hoe we hier invulling aan geven.

Lekker werken aan de Ambities van Arnhem

Zoals beschreven in de begroting van 2025 werken we aan het organisatieprogramma ‘Lekker werken aan de ambities van Arnhem (LWAA)’. Ook het komende jaar staat deze ambitie nog onverminderd hoog op de agenda. We streven naar een werkklimaat waarin de hele organisatie op een goede en prettige manier aan de ambities van de stad kan werken, in een werkomgeving die ervoor zorgt dat dat effectief en efficiënt kan. Een organisatie waarin medewerkers zich veilig voelen, waarin werkdruk beheersbaar is en waarin de juiste resultaten voor stad en bestuur worden geleverd. De uitkomsten van het medewerkersonderzoek van 2024 gaven aan dat we op de goede weg zijn, maar dat we er zeker nog niet zijn. Onderwerpen als een betere afstemming tussen beleid en uitvoering, rolduidelijkheid en een transparante communicatie en besluitvorming blijven aandacht vragen. Met een nauwere samenwerking en afstemming tussen de lopende inspanningen en de opstart van nieuwe programma’s en/of activiteiten, zoals Kennisdeling en informatievoorziening, willen we vanuit LWAA komende jaar een stap zetten op de in het MO genoemde onderwerpen. De voortgang van het organisatieprogramma delen we jaarlijks met de Raad via de ‘Staat van de Organisatie’. Hierin blikken we terug op het afgelopen jaar en leggen we de basis voor de inspanningen voor het volgende jaar.

Veilige publieke dienstverlening en veilig werken

In 2026 borduren we voort op de initiatieven die in 2025 zijn ingezet of doorontwikkeld. Er is meer aandacht voor scholing van medewerkers die te maken hebben met agressie. Tevens kunnen we incidenten via het GIR melden en onderzoeken we mogelijkheden van het inzetten van een alleenwerkers-alarm. De RI&E wordt verder uitgerold binnen de organisatie. Dit gebeurt stapsgewijs en hierin laten we ons ook ondersteunen door een hierin gespecialiseerde partij. De komst van de arbo-coördinator in september 2025 zal dit proces verder versnellen en optimaliseren.

Reguliere bedrijfsvoering

Personeel en organisatie

Inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie

Alleen met een inclusieve en diverse organisatie kan de gemeente Arnhem haar werk voor de stad beter uitvoeren én een goede werkgever zijn voor alle medewerkers. Meer verscheidenheid in de organisatie betekent hoe beter contact met bewoners, meer vertrouwen in de overheid en een scherpere blik op wat nodig is.

We blijven hieraan werken door medewerkers te stimuleren, bewustwording te vergroten en doelen te stellen. De ingezette beweging is positief, maar gedrags- en cultuurverandering vragen tijd, aandacht en zorgvuldigheid. We willen de komende jaren de opgave meer verankeren.

We willen diversiteit en inclusie (D&I) steviger en structureler verankeren in de organisatie, met meer eigenaarschap bij de clusters. Per cluster brengen we in kaart waar we staan aan de hand van:

- De voortgang op het uitvoeringsplan
- De doelen en acties uit de D&I-clusterplannen
- Data en meetinstrumenten zoals het NIM, de Barometer en het medewerkersonderzoek

Zo leggen we verantwoordelijkheid daar waar deze het meest duurzaam geborgd kan worden. Parallel hieraan verkennen we het draagvlak voor aanvullende thema’s. We versterken de D&I-community als netwerk voor kennisuitwisseling, betrokkenheid en gedeeld eigenaarschap. De opgedane inzichten vormen een belangrijke bouwsteen voor de herpositionering, verdere ontwikkeling en aanscherping van onze D&I doelstellingen richting 2026 en de jaren daarna.

Gemeentepool
In 2024 is de gemeentepool gestart als vernieuwend wervingsinstrument gericht op het aantrekken en ontwikkelen van talent met diverse achtergronden. Niet traditionele functie-eisen en cv's, maar motivatie en competenties vormen het uitgangspunt. In juni 2024 zijn vijftien medewerkers gestart op uiteenlopende opdrachten binnen de organisatie. Daarnaast volgen zij, met steun van de gemeentepoolmanager, een tweejarig ontwikkeltraject met als doel duurzame plaatsing in een structurele functie.

De eerste voortgangsanalyse (eind 2024) toont aan, dat de gemeentepool bijdraagt aan vernieuwing van de wervingsaanpak, een diverse instroom en bredere kennisuitwisseling binnen de organisatie. Op basis van de eerste resultaten is een uitbreidingsvoorstel gedaan, waarna in juni 2025 negentien nieuwe medewerkers in de pool zijn gestart. In 2026 en verder ligt de focus op doorontwikkeling, structurele verankering binnen de organisatie, optimalisatie van processen en communicatie over impact en behaalde resultaten. De gemeentepool trekt landelijk veel aandacht en is opgenomen op de longlist voor de verkiezing van de overheidsinnovatie van het jaar 2025 van de Vereniging voor Overheidsmanagement (VOM). In de week van 1 september wordt bekend gemaakt welke 10 innovaties meedingen naar één van de drie finaleplekken.

Vitaliteit en duurzame inzetbaarheid
We blijven in 2026 inzetten op duurzame inzetbaarheid van alle medewerkers, aansluitend bij hun behoeften en de organisatieopgaven. We hanteren een integrale benadering van vitaliteit; fysiek, mentaal, sociaal en financieel. Doelen zijn gesteld, trends zijn in beeld en maatwerk staat centraal.

Specifiek richten we ons op thema's als mantelzorg, met ondersteuning voor leidinggevenden en medewerkers, en deelname aan landelijke initiatieven. Voor vitaliteit kijken we naar de aspecten: fysiek, mentaal, sociaal en financieel. Samen met de Ondernemingsraad (OR) geven we verder vorm en uitvoering aan het Beleidsplan Vitaliteit. Met tot doel om de eerder benoemde aspecten systematisch te versterken en de interventies op organisatieniveau én afdelingsniveau te borgen. Zo wordt vitaliteit structureel ingebed in onze organisatie.

'Onboarding'
Sinds 2023 hanteren we een breed onboardingsprogramma met introductiedagen, drie themabijeenkomsten en zelfstudiemateriaal. De evaluatie begin 2025 leidt tot aanscherping in het najaar van 2025, met ruimte voor doorontwikkeling in 2026.
Daarnaast zijn we in 2025 gestart met een aanvullend onboardingsprogramma voor nieuwe leidinggevenden. Aansluitend organiseren we 2 kennissessies over specifieke onderwerpen (inhuur en verzuim). Specifiek voor afdelingen is een checklist opgesteld en wordt er gewerkt aan clusterspecifieke onboarding met gerichte trainingen. Evaluatie en monitoring borgen de aansluiting op toekomstige ontwikkelingen.

Integriteit
Een integere overheid vraagt om blijvende aandacht van bestuur en organisatie. De oprichting van een Informatie- en Kenniscentrum Integriteit vormt hierin een belangrijke stap. We beschikken over een solide basis van normen, regelingen en protocollen. In 2026 willen we het gesprek over integriteit verdiepen en aansluiten op praktijk en specifieke casuïstiek.

Daarom introduceren we onder meer een opfriscursus integriteit voor zittende medewerkers, gericht op integriteitsdilemma's binnen het eigen werkveld, en een risico-inventarisatie, samen met risicomanagement. We gaan verder met de implementatie van het VOG-beleid en bereiden ons voor op de verwachte Gedragscode tegen ongewenst gedrag, gericht op een sociaal veilige werkomgeving (vanaf 1 juli 2026). We benutten de uitkomsten van het Rekenkameronderzoek naar integriteit voor de verdere borging van integriteit in onze organisatie.

Beperken externe inhuur
In 2025 is, naar aanleiding van motie 24M83, het plan 'Beperken van externe inhuur' vastgesteld, met als doel het percentage externe inhuur in 2026 terug te brengen naar tenminste het landelijk gemiddelde van 18,1%. We beginnen met toewerken naar een realistische reductie naar het landelijk gemiddelde, passend bij de omvang van Arnhem en de omstandigheden van de arbeidsmarkt. Afdelingshoofden en clustermanagers zijn verantwoordelijk voor beheersing, ondersteund door P&O en Financiën & Control.

Inhuurbeperking mag niet leiden tot verslechtering van dienstverlening of productiviteit. De matchingstafel speelt een centrale rol bij capaciteitsvraagstukken. Eerst interne mobiliteit en gemeentepool, dan externe werving, en pas

als laatste optie externe inhuur. Structurele inzet heeft voorkeur boven tijdelijke oplossingen. In 2026 ligt de nadruk op uitvoering van het plan, monitoring van resultaten en verdere versterking van interne alternatieven.

Loonsomsturing
De loonsomsturing vervangt de sturing op fte's en biedt meer flexibiliteit. Budgethouders sturen op loonkosten in plaats van aantallen fte's, kunnen zo beter inspelen op veranderende omstandigheden en helpen de inzet van externe inhuur terug te dringen. In de komende periode richten we deze werkwijze in, in samenwerking met F&C. Clusters en afdelingen worden hierin ondersteund door de HRBP en financial controllers.

Aantrekkelijk werkgeverschap
De aantrekkelijkheid van de gemeente als werkgever is cruciaal in een krappe arbeidsmarkt. Het onderzoek naar het evalueren en verbeteren van de secundaire arbeidsvoorwaarden (zoals woon-werkverkeer en het individueel keuze budget) is gestart en in 2026 zullen voorstellen worden ontwikkeld om dit aanbod te verbeteren, mede in vergelijking met andere gemeenten. We werken naar een samenhangende aanpak van maatregelen, afgestemd op onze organisatie en werkvelden. Zo willen we onze positie op de arbeidsmarkt versterken, ook buiten de regio.
Er is geen eenduidige oplossing die alle uitdagingen van de krappe arbeidsmarkt wegneemt. De complexiteit van de arbeidsmarkt vraagt om een samenhangende mix van maatregelen, waarbij het belangrijk is om keuzes te maken die passen bij onze organisatie én de specifieke uitdagingen van een werkveld. In 2026 willen wij de oplossingen dan ook (in nauwe samenwerking met de business) verkennen en vormgeven. Alleen door gezamenlijk te bepalen welke aanpakken kansrijk zijn en waarin we geloven, kunnen we de inzet van middelen – zowel in capaciteit als in budget – effectief en doelgericht organiseren. We stellen een regeling woon-werkverkeer op en evalueren op dit moment het Individueel keuze budget (IKB). De regeling woon-werkverkeer en aanpassingen van doelen binnen het IKB dragen naar verwachting bij aan het verstevigen van onze positie op de arbeidsmarkt.
Eind 2026 evalueren wij de regeling en de wijzigingen van de doelen binnen het IKB. In deze evaluatie betrekken we, naast de interne stakeholders, ook de vakbonden. We vergelijken dan ons vernieuwde pakket aan secundaire arbeidsvoorwaarden met andere gemeentelijke organisaties. Doel is om te onderzoeken of de ingezette maatregelen daadwerkelijk hebben bijgedragen aan het versterken van onze positie op de arbeidsmarkt. Mogelijk leidt de evaluatie tot verdere aanpassing of uitbreiding van ons pakket aan secundaire arbeidsvoorwaarden.

Individueel keuzebudget
Het IKB biedt werknemers flexibiliteit in hun arbeidsvoorwaarden. In 2025 evalueren we de bestedingsdoelen, de relatie met de WKR en de benutting. Daarnaast is in de cao Gemeenten 2025-2027 de fiscale verrekening van de vakbondscontributie opgenomen als vast doel in het IKB, net als het fiscaal voordelig aflossen van studieschulden.

We vergelijken het IKB-aanbod met andere gemeenten en ontwikkelen voorstellen om onze concurrentiepositie te verbeteren. In 2026 zullen de eerste aanpassingen worden uitgerold en geëvalueerd.

Informatisering en automatisering
Continuïteit van de informatiehuishouding
Het gemeentelijk applicatielandschap kent anno 2025 rond de 310 applicaties (230 applicaties van Arnhem en 80 applicaties vanuit De Connectie). Deze applicaties leunen deels op de ICT-infrastructuur vanuit De Connectie en worden deels betrokken vanuit platforms van leveranciers (zogenaamde cloudbased-applicaties). Zonder dit applicatielandschap stopt de gemeentelijke dienstverlening en bedrijfsvoering en daarom waarborgen we de beschikbaarheid/continuïteit elke dag met vakkundig personeel. Het beheren en onderhouden van al deze applicaties vraagt jaarlijks een flinke personele inzet.

Van lokaal naar cloud. De onderliggende ICT-infrastructuur en digitale werkplekvoorzieningen moeten altijd functioneel, veilig en betrouwbaar zijn. Dat vraagt continu onderhoud en vernieuwing, zodat ze blijven voldoen aan geldende en komende wettelijke eisen. Een autonome ontwikkeling is, dat de huidige lokale software-installaties steeds vaker door leveranciers worden gestaakt, waardoor een gedwongen verplaatsing naar cloudbased-applicaties ontstaat. Deze marktontwikkelingen dwingen gemeenten hun ICT-infrastructuur en personele capaciteit bij te stellen. Er zijn ook voordelen aan deze ontwikkeling. Cloud-oplossingen zijn over het algemeen meer betrouwbaar, beschikbaar en veiliger dan lokale oplossingen met eigen hard- en software en hebben een minder grote impact op het milieu. Wij zetten in op de transformatie van de ICT-infrastructuur naar een Cloud-gebaseerde variant met een passende digitale werkplekvoorziening en sturen hierop met een strategische planning en contractmanagement.

Moderne technologieën. Moderne technologieën zorgen voor talloze nieuwe kansen. Het biedt ons mogelijkheden om stedelijke opgaven beter en sneller uit te voeren en onze dienstverlening op eigentijdse wijze te kunnen

uitvoeren. We kunnen er op rekenen, dat snel opkomende technologieën zoals sensornetwerken, procesrobotisering en Artificial Intelligence zullen leiden tot forse veranderingen in onze dienstverlening en bedrijfsvoering. De inzet van AI zal wereldwijd en nationaal disruptief zijn voor delen van de arbeidsmarkt en zal ook in onze organisatie impact krijgen. We verwachten dat AI ingrijpende gevolgen zal hebben voor onze werkprocessen en sommige werksoorten veel efficiënter of zelfs overbodig kan maken. Omdat we nog aan het begin van deze ontwikkelsprong staan, is het lastig de precieze impact te voorspellen. Dat de inzet van AI efficiency-voordelen met zich meebrengt achten we aannemelijk, maar het inschatten van de impact is lastig. Met een structurele inzet bereiden we ons en onze werkprocessen voor op deze technologieën, in samenhang met de regelgeving en de ethiek van het gebruik van AI.

Kwaliteitssysteem. Informatie is één van de belangrijkste bedrijfsmiddelen van een overheidsorganisatie. De ontwikkeling van digitaal werken en digitale dienstverlening verloopt in een hoog tempo. Tegelijkertijd hebben overheden moeite om hun informatiebeheer op orde te krijgen. Het aantal wetten en regels rondom informatie neemt toe, waardoor overheden onder druk worden gezet om hun informatiebeheer op orde te krijgen. Denk aan wetgeving die bepaalt dat overheidsinformatie herbruikbaar en veel sneller openbaar en beschikbaar voor het publiek moet zijn. Dit stelt hoge eisen aan informatieverwerking en informatiebeheer. Het wettelijk verplichte kwaliteitssysteem voor informatiebeheer levert een belangrijke bijdrage aan het verbeteren van de bedrijfsvoering, een goede dienstverlening aan burgers, bedrijven en een open en transparante overheid. Het draagt tevens bij aan het mogelijk maken van een reconstructie van ons handelen en doen, van (historisch) onderzoek en zorgt ervoor dat we aan onze wettelijke verplichtingen voldoen. In 2026 versterken wij de inzet op de borging, onderhoud, implementatie, controle en naleving ervan.

Informatiebeveiliging en privacy

Het jaar 2026 zal zeker weer in het teken staan van het verhogen van de informatieveiligheid en privacybescherming binnen onze gemeente. Hier zijn we in 2023 mee gestart in de vorm van het Programma Informatieveiligheid & Privacy Basis op Orde. Uitgangspunten waren het voldoen aan de Baseline Informatieveiligheid (BIO) en Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Het programma vereist volwassenheidsniveau op de gebieden informatiebeveiliging en privacy en duurzame borging van dit niveau in de organisatie.

De wereld om ons heen is de afgelopen paar jaar fors veranderd. Het huidige dreigingsbeeld en de zichtbaarheid van de vele incidenten in ons land, waarbij ook (semi)overheden getroffen worden, maakt duidelijk dat een verdere investering in informatieveiligheid en privacy noodzakelijk is om ons te wapenen tegen de risico's.

We hebben in 2025 geconstateerd dat zowel de IB&P-lijn als programmaorganisatie tegen grenzen aanlopen. We signaleren achterstanden, omdat enerzijds in de organisatie 'nieuw' (eerder onbekend) werk opgehaald wordt en anderzijds de vraag in de organisatie naar ondersteuning/advies op het vlak van IB&P toeneemt. Er is meer bewustwording en het belang ervan wordt meer onderkend. Dit betekent dat er meer ondersteuning nodig is op gebied van IB&P.
Gelijktijdig blijkt ook, dat we in het programma meer te doen hebben dan op voorhand was ingeschat. Ondanks dat we veel zaken op orde hebben, zoals de technische beveiliging, vergt het werken conform de ISO27001/BIO een managementsystematiek (met rollen en functies) waardoor we ons werk anders moeten indelen. Strikt genomen betekent dit ook dat er taken nodig zijn die voorheen niet belegd waren en niet werden uitgevoerd. We hebben in beeld wat we vanaf 2026 aan structurele en incidentele middelen nodig hebben en hebben dit in deze begroting vormgegeven.

Digitale en Toegankelijke Dienstverlening

De trend om onze digitale dienstverlening zowel intern als extern te verbeteren en meer papierloos te werken zetten we voort. We optimaliseren onze digitale dienstverlening verder, van digitale aanvraag tot papierloze afhandeling. Daarbij informeren we onze inwoners in lijn met de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (Wmebv) vanuit de Berichtenbox MijnOverheid of MijnOmgeving. We hebben al grote stappen gezet en willen deze vooruitgang verder doorzetten voor al onze producten en diensten. Daarbij willen we ook stappen zetten in het creëren van een naadloze en consistente ervaring voor inwoners, over alle kanalen heen, of het nu online, per telefoon of aan de balie is.

Voor kwalitatieve, transparante en efficiënte dienstverlening is procesgericht werken en monitoring essentieel en een sleutel voor succes. Door inzichten uit monitoring toe te passen en procesmatig te werken, kunnen we sneller meebewegen op veranderingen, prioriteiten stellen en continu verbeteren.

In het kader van efficiënt werken, digitaliseren we onze akten burgerlijke stand. Daarbij zorgen we ervoor dat akten voor medewerkers tijd- en plaatsonafhankelijk vindbaar en toegankelijk zijn, zodat deze ter dienstverlening snel gebruikt of bij een andere gemeente aangeleverd kunnen worden. Bij de inrichting gaan we niet alleen uit van huidige akten, maar ook van nieuwe aanwas.

Er is passende capaciteit voor regulier beheer en instandhouding van de bestaande digitale dienstverlening. Er is echter geen ruimte om hier continu veranderingen op door te voeren. Vanaf 2026 hebben we geborgd dat er structurelere ondersteuning op het gebied van processen en monitoring is en dat er middelen zijn voor de continue werkzaamheden om de digitale dienstverlening (technisch) te realiseren, te onderhouden en blijvend bij de tijd te houden.

Digitale inclusie en weerbaarheid van de stad

We willen voorkomen dat mensen (digitaal) worden buitengesloten en dat iedereen kan deelnemen aan de digitale samenleving. Afspraken op EU-niveau (Digital Decade) geven aan dat in 2030 80% van de inwoners digitaal vaardig genoeg dient te zijn. Bij het onderdeel “Een Verbonden Arnhem”, wijzen wij op het belang van investeringen in digitale geletterdheid en weerbaarheid van onze inwoners en de gemeentelijke organisatie.

Enerzijds vraagt dit om acties en oplossingen om de dienstverlening van de stad toegankelijk te maken en te houden. Anderzijds vraagt dit om versterking van de digitale vaardigheden en weerbaarheid van onze inwoners en ambtenaren. Zowel landelijk als lokaal lopen hier verschillende activiteiten op en zijn er voorzieningen beschikbaar.

Bij de ontwikkelingen van digitale dienstverlening kijken we naar mogelijkheden om op een verantwoorde manier moderne technologie in te zetten, die bijdraagt aan een meer inclusieve dienstverlening. Dit kan bijvoorbeeld door automatische vertalingen, transcripties en spraakherkenning aan te bieden, zodat inwoners met een taalbarrière makkelijker toegang hebben tot onze diensten.

Steeds meer Arnhemmers, van jong tot oud, en organisaties krijgen te maken met digitale criminaliteit zoals phishing, identiteitsfraude en online oplichting. Organisaties zijn onvoldoende weerbaar tegen deze risico’s. Arnhem kent veel partijen, zoals scholen, zorginstellingen en jongerenwerk, die willen bijdragen aan de nodige bewustwording. Gebaseerd op motie 25M138 “Maak Arnhem structureel digitaal weerbaar” zetten we vanaf 2026 extra in op de digitale veiligheid, met focus op bewustwording, regie en het verbinden van initiatieven binnen en buiten de organisatie.

Financiën en control

De basis met betrekking tot de financiële administratie en processen, de advisering op financieel gebied en het inzicht in en beheersing van risico’s is op orde. Vanuit deze solide uitgangspositie werken we aan opgaven en thema’s met lange(re) doorlooptijden. De belangrijkste zijn het versterken van onze planning & controlcyclus, interne sturing en verantwoording en het beter en slimmer ontsluiten van financiële informatie.

Rondom de versterking van de planning & controlcyclus hebben we in een eerder stadium een traject doorlopen met een raadswerkgroep. Hieruit zijn verbeter- en verandervoorstellen gekomen die deels al zijn en deels nog moeten worden geïmplementeerd. Bij de begroting 2025 zijn we gestart met het in pilotvorm wijzigen van een viertal begrotingsprogramma’s. Mede op basis van de positieve evaluaties, bouwen we dat in deze begroting verder uit. Tegelijkertijd gaan we de andere P&C-producten (met name de Turap’s en de jaarstukken) op dezelfde leest zetten.

Inmiddels hebben we eerste stappen gezet met betrekking tot het efficiënter inrichten en beter vastleggen van onze interne cyclus van sturen en verantwoorden. Verantwoordingsgesprekken worden gevoerd op directie- en clustermanagementniveau; dit willen we uitbreiden naar het niveau van afdelingshoofden en, zo nodig, verder. Daarnaast versterken we de inhoud en structuur van deze gesprekscyclus.

Om deze cyclus goed te kunnen doorlopen, is het van belang dat tijdige, juiste en volledige informatie op een gebruiksvriendelijke wijze wordt ontsloten. Dit blijven we (door)ontwikkelen, zowel inhoudelijk door het uitbreiden en verbeteren van de informatie, als procesmatig door het gebruik van PowerBI te vergroten en het gebruik van Cognos verder af te bouwen.

Auditing en risicomanagement

In de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen wordt ingegaan op het beleid voor risicomanagement, het risicoprofiel en de benodigde weerstandscapaciteit, de relatie met de financiële kengetallen en de belangrijkste

risico's. De aanpak van risicomanagement is gebaseerd op de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen, die in 2023 voor het laatst is geactualiseerd.

De omvang van de gemeentelijke risico's neemt toe, met name door ambities op het terrein van binnenstedelijke gebiedsontwikkeling, het actieve grondbeleid dat dit vraagt en de complexe gebiedsexploitaties die zullen worden ingericht. Ook andere ontwikkelingen, zoals de migratie van De Connectie en de plannen met betrekking tot de gemeentelijke huisvesting, brengen risico's met zich mee. Gelet op de omvang en impact van deze ontwikkelingen, zijn onafhankelijke risicoanalyses noodzakelijk. Deze zijn beschikbaar; de komende periode zullen deze met regelmaat moeten worden geactualiseerd en, in geval van grote veranderingen, worden vertaald naar aanpassingen in beheersmaatregelen en, zo nodig, financiële kaders.

Artikel 213a onderzoeken

In de Gemeentewet is in art. 213a vastgelegd dat gemeenten onderzoeken doen naar de doeltreffendheid en doelmatigheid en hier de raad over informeren. In de financiële verordening (februari 2023) zijn de afspraken hierover vastgesteld. Het college zal in 2026 minimaal één onderzoek uitvoeren dat gekwalificeerd kan worden als 213a en de raad hierover informeren. Onderwerpen waarop het college in 2026 onderzoeken voor ogen heeft, zijn:

- Een onderzoek naar op afstand geplaatste onderdelen/diensten, zoals huishoudelijke afvalinzameling, catering of schoonmaak;
- Een onderzoek naar samenwerking met de ODRA en het toekomstig takenpakket.

Juridische zaken

Advisering

Juridische advisering vindt over de volle breedte van het gemeentelijk takenveld plaats. In de komende periode blijft bijzondere aandacht uitgaan naar de thema's energietransitie, wonen, openbaarheid van bestuur (zie daarover de openbaarheidsparagraaf in deze begroting), bestaanszekerheid en naar het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Op deze belangrijke terreinen dragen juridisch adviseurs bij aan het zoeken naar nieuwe oplossingen, binnen de kaders van de rechtsstaat. De afgelopen tijd is rechtsstatelijk handelen – een overheid die zich houdt aan haar wetten en internationale verdragen, en die de grondrechten van haar burgers en uitspraken van de onafhankelijke rechter respecteert – minder vanzelfsprekend geworden, zowel internationaal als nationaal. We willen als gemeente rechtsstatelijk koers houden in deze woelige tijden, met oog voor de individuele mens die te maken krijgt met besluiten van de overheid. Dat doen we onder andere door in de organisatie de kennis te verhogen over de taken, rollen en verantwoordelijkheden binnen de gemeente en over de doorwerking van de uitgangspunten van de rechtsstaat in de dagelijkse praktijk van de gemeente. Sinds 2024 gebeurt dat ook in het onboarding-programma voor nieuwe medewerkers.

Juridische procedures

Het is van groot belang dat mensen zich door de gemeente gezien en gehoord voelen, zeker in een spannende situatie waarin men een procedure tegen de gemeente moet voeren. Onze procesjuristen hebben oog voor specifieke omstandigheden van het geval en de persoonlijke situatie van betrokkenen. Aan de ontwikkeling van de daarvoor benodigde vaardigheden wordt met grote regelmaat aandacht besteed. In bezwaar en in rechterlijke procedures komen soms aandachtspunten naar boven wat betreft de uitvoerbaarheid van beleid. In dat geval nemen we contact op met de betrokken afdeling(en) om samen te kijken hoe de uitvoering beter kan worden gefaciliteerd. Er wordt doorlopend gewerkt aan een verbetering van de doorlooptermijnen in bezwaarprocedures. Geleidelijk maar gestaag worden die termijnen korter.

Juridische Control

Juridische control omvat de juridische kwaliteitszorg. Werkprocessen worden doorgelicht en onderzocht op mogelijkheden tot verbetering, zowel met het oog op de juridische kwaliteit als met het oog op een verbetering van de dienstverlening aan de inwoners. Om te weten wat de ervaringen van onze inwoners zijn als zij het niet eens zijn met een besluit van de gemeente (door bezwaar te maken) of met hoe zij door de gemeente behandeld zijn (door een klacht in te dienen), doen we daar periodiek onderzoek naar. Zo blijven we leren van de ervaringen van onze inwoners en blijven we onze processen verbeteren. We delen juridische kennis structureel met andere afdelingen als Werk en Inkomen en andere organisaties zoals Sociale Wijk Teams. Zo wordt wederzijds gedeeld en samen geleerd van in de praktijk opgedane ervaringen.

Bestuursondersteuning en communicatie

Communicatie

Wij bouwen aan een Arnhem waarin iedereen mee kan doen en zich gehoord voelt. Communicatie is daarin geen doel op zich, maar een krachtig middel om verbinding te leggen, vertrouwen te versterken en samenwerking

mogelijk te maken. We communiceren op een toegankelijke, begrijpelijke en betrouwbare manier, zodat informatie iedereen bereikt én uitnodigt tot contact.
Communicatie is geen eenrichtingsverkeer. In onze aanpak staan interactie en participatie centraal. We luisteren actief, gaan de dialoog aan en laten zien wat we met reacties doen. Zo betrekken we Arnhemmers bij wat er speelt in hun buurt, in de stad en hoe beleid impact heeft op hun leefomgeving.
We erkennen dat de communicatierol van gemeenten verandert en complexer wordt. De gevolgen van decentralisatie, de impact van sociale media en de snelle digitalisering vragen om meer wendbaarheid, kennis en samenwerking. Juist daarom is communicatie niet alleen een taak van de afdeling Communicatie, maar van ons allemaal. Goed contact maken begint bij elke medewerker van de gemeente. De afdeling Communicatie is daarin richtinggevend, faciliterend en adviserend richting de organisatie.

Ambities voor 2026

- De huidige huisstijl van de gemeente is versnipperd en niet langer meer up to date. We vernieuwen de huisstijl waar nodig en zorgen daarmee voor eenheid en consistentie in externe communicatie van de gemeente.
- We onderzoeken hoe we met een newsroom-aanpak de buitenwereld beter naar binnen kunnen halen en onze communicatie te versterken.
- We gaan het opgavegericht-werken verder borgen binnen de organisatie en daarbij actief verschillende afdelingen betrekken.
- Onze sociale media-kanalen blijven we inzetten om Arnhemmers te informeren én te betrekken bij de ontwikkelingen die in onze stad spelen.
- We blijven onze collega's trainen en adviseren om onze communicatie inclusiever te maken, onder andere door trainingen te geven in het schrijven van duidelijke en begrijpelijke brieven.

Bestuursondersteuning en Kabinet

Onder bestuursondersteuning verstaan we de adviseurs van het college en directie en de assistenten van de wethouders. Het kabinet van de burgemeester ondersteunt de burgemeester bij ceremoniële en officiële momenten in de stad. Daarnaast verzorgt het kabinet de advisering van de burgemeester. Verder organiseert het kabinet verschillende herdenkingen en festiviteiten in de stad en verzorgt het de aanvraag en uitreiking van koninklijke en gemeentelijke onderscheidingen.

Ambities voor 2026

- Voldoende voorbereid zijn op de ondersteuning van de nieuwe raad, die wordt verkozen in maart 2026.

Public Affairs

De missie van het public affairs-team is om Arnhem stevig op de kaart te zetten regionaal, nationaal en waar mogelijk internationaal, aan de hand van een aantal scherp gekozen strategische lobbydossiers. Dit doen we, zodat onze stad gehoord en gezien wordt en we kansen kunnen verzilveren. Public Affairs brengt onze 'binnenwereld' – de verhalen, voorbeelden en ambities van onze inwoners, ondernemers en partners – helder naar buiten, maar brengt ook buiten naar binnen. Dat gebeurt vrij letterlijk, door bijvoorbeeld werkbezoeken aan Arnhem door bewindspersonen te organiseren. Om dit op krachtige en effectieve wijze te doen, bouwen we aan een professioneel public affairs-team met een overkoepelende blik. Daartoe creëren we een sterk, samenhangend netwerk, dat onze belangen en kansen verbindt en versterkt, zowel lokaal als regionaal.

Ambities voor 2026

- Herijking lobbydossiers door het nieuwe college.
- Gevolgen van een nieuw Haags regeerakkoord voor Arnhem in kaart brengen en een aanpak daarvoor maken.

Inkoop

In april 2025 heeft gemeente Arnhem een nieuw inkoopbeleid vastgesteld. Dit inkoopbeleid heeft als doel maatschappelijk verantwoord in te kopen en een voorbeeld te zijn voor inwoners op dat gebied. Naast maatschappelijk verantwoord inkopen, speelt maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven ook een grote rol. In 2026 besteden we hier meer aandacht aan. Dit doen we door (tijdelijk) een contractmanager aan te stellen die zich focust op de Arnhemse speerpunten in contracten. Daarnaast doen we onderzoek naar contractmanagement binnen de gemeente in het algemeen, om te onderzoeken waar we winst kunnen halen bij de uitnutting van onze contracten. Met deze bevindingen kunnen we contract- en leveranciersmanagement vanaf 2026 verder optimaliseren. Ook bekijken we welke mogelijkheden er zijn voor verdere transparantie in de inkoop (zowel intern

als extern) en verdere digitalisering van inkoopprocessen. Tot slot starten we in 2026 met een specifiek op inkoop gerichte risicoanalyse, waarbij thema's als veiligheids- en ICT-risico's, leveranciers- en marktrisico's en maatschappelijke risico's opgenomen worden.

Overzicht formatie

Verloop formatie

Totaal aantal FTE Arnhem	Realisatie Bezetting 31.12.2024	Begroting Formatie 2025	Begroting Formatie 2026	Begroting Formatie 2027	Begroting Formatie 2028	Begroting Formatie 2029
Bestuur	47	47	47	46	46	46
Raadsleden	39	39	39	39	39	39
College B&W	8	8	8	7	7	7
Personeel	1.213	1.195	1.193	1.173	1.173	1.157
Aantal FTE ambtelijke organisatie formatie	1.213	1.195	1.193	1.173	1.173	1.157
Totaal personeel gemeente Arnhem	1.260	1.242	1.240	1.219	1.219	1.203

Verloop formatie in fte	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Aantal FTE ambtelijke organisatie Begroting 2025-2028	**1.151**	**1.148**	**1.126**	**1.126**	**1.110**
Bij: nieuwe afdeling Hulp bij Geldzorgen en Schulden	28	30	30	30	30
Bij: uitbreiding Vastgoedmanagement	5	5	5	5	5
Bij: uitbreiding formatie Gebiedsrealisatie en Vastgoed	3	3	3	3	3
Bij: uitbreiding formatie ivm Individueel Huisvestingsplan	2	2	2	2	2
Bij: uitbreiding formatie Plan Gezonde Leefomgeving	2	2	2	2	2
Bij: Coordinator/ adviseur Integriteit P&O	1	1	1	1	1
Bij: herijking Wijkonderhoud, uitbestede taken in eigen beheer	2	2	2	2	2
Bij: herijking formatie Programmeren	2	2	2	2	2
Bij: herijking Bestaanszekerheid	0	0	2	2	2
Diversen/afronding	-1	-2	-1	-2	-2
Aantal FTE ambtelijke organisatie Begroting 2026-2029	**1.195**	**1.193**	**1.173**	**1.173**	**1.157**

	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Aantal FTE ambtelijke organisatie	**1.213**	**1.195**	**1.193**	**1.173**	**1.173**	**1.157**
Saldo personeelsbudget loonsom (in € 1.000)	**108.390**	**114.915**	**118.519**	**118.944**	**118.944**	**117.322**
Gemiddelde loonsom (in €)	**89.357**	**96.131**	**99.314**	**101.363**	**101.363**	**101.377**

Hoewel de capaciteit 2026-2029 wel opgenomen is in de budgetten in deze begroting, volgt nadere uitwerking hiervan in bovenstaande tabellen op een later moment.

Verbonden partijen

De gemeente neemt deel in diverse rechtsvormen zowel publiek als privaat. Wanneer de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft in een andere partij, is dat voor de gemeente een verbonden partij. Samenwerking met andere partijen is een manier om publieke taken uit te voeren, die bijdragen aan het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen. Deelnemingen in andere partijen brengen risico's met zich mee zowel bestuurlijk, maatschappelijk als financieel.

Verbonden partijen twee gemeentelijke rollen

De gemeente vervult twee rollen richting de verbonden partijen: de rol van eigenaar en de rol van opdrachtgever. Tussen beide rollen en de belangen die daaruit voortvloeien, kan een spanningsveld bestaan.

In de eigenaarsrol beslist de gemeente over de oprichting, de missie, de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verbonden partij. Het gemeentebestuur is mede eigenaar van de verbonden partij en draagt bestuurlijke verantwoordelijkheid (de gemeente neemt deel aan het bestuur). De eigenaarsrol richt zich vooral op de continuïteit en de levensvatbaarheid van de (samenwerkings)organisatie.

De gemeente is ook opdrachtgever van de verbonden partij. De verbonden partij levert diensten of producten of is uitvoerder van gemeentelijk beleid. Veelal in de vorm van een basispakket dat door alle deelnemers in de samenwerking wordt afgenomen, met daarnaast een aanvullend pakket dat voor afzonderlijke deelnemers op maat wordt afgesproken.

Het financieel belang is gekoppeld aan beide rollen. Als opdrachtgever heeft de gemeente belang bij een zo goed mogelijke prijs-/kwaliteitsverhouding voor de afgesproken dienstverlening en deze moet passen binnen de kaders van de gemeentebegroting. Als eigenaar draagt de gemeente het 'ondernemersrisico' van de samenwerking. Als de financiële resultaten tegenvallen, zal de gemeente de tekorten moeten aanvullen.

Actuele kaders

Kadernota verbonden partijen gemeente Arnhem

In 2016 is de visie van de gemeente Arnhem op de verbonden partijen vastgelegd in de kadernota verbonden partijen 2016 gemeente Arnhem, met daarin uitvoeringsrichtlijnen over de wijze van sturen en beheersen. Uitgangspunt is om hierbij uit te gaan van een risicogerichte aanpak, onder andere door het instellen van een governancecode en het toepassen van een 'risicokompas'.

BBV-Notitie verbonden partijen

Ook de Notitie verbonden partijen van de Commissie BBV uit juni 2025 geeft verplichte en aanbevolen kaders ten aanzien van verbonden partijen. In deze notitie wordt uiteengezet wanneer sprake is van een financieel en bestuurlijk belang. Van een financieel belang is sprake als de gemeente de middelen zoals vermogen of leningen, die aan een partij ter beschikking zijn gesteld, niet terugkrijgt bij faillissement van die partij of indien financiële problemen bij de derde partij kunnen worden verhaald bij de gemeente. Bij een bestuurlijk belang gaat het om het hebben van zeggenschap van de gemeente in een derde partij, hetzij omdat de gemeente een zetel in het bestuur heeft, hetzij omdat ze via aandelen mee kan stemmen.

Wet gemeenschappelijke regeling

Lokale overheden werken steeds meer en intensiever met elkaar samen. Dat gebeurt op verschillende niveaus en op verschillende manieren. De Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) maakt (publiekrechtelijke) samenwerking mogelijk tussen provincies, gemeenten en waterschappen.
Per 1 juli 2022 is een wijziging van de Wgr in werking getreden. Deze wijziging is erop gericht de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad bij taken die in gemeenschappelijke regelingen worden uitgevoerd te versterken. De komende tijd wordt bezien wat de gevolgen van de wijzigingen in de Wgr zijn voor de Arnhemse kadernota en de inbedding van de verbonden partijen in de P&C-cyclus.

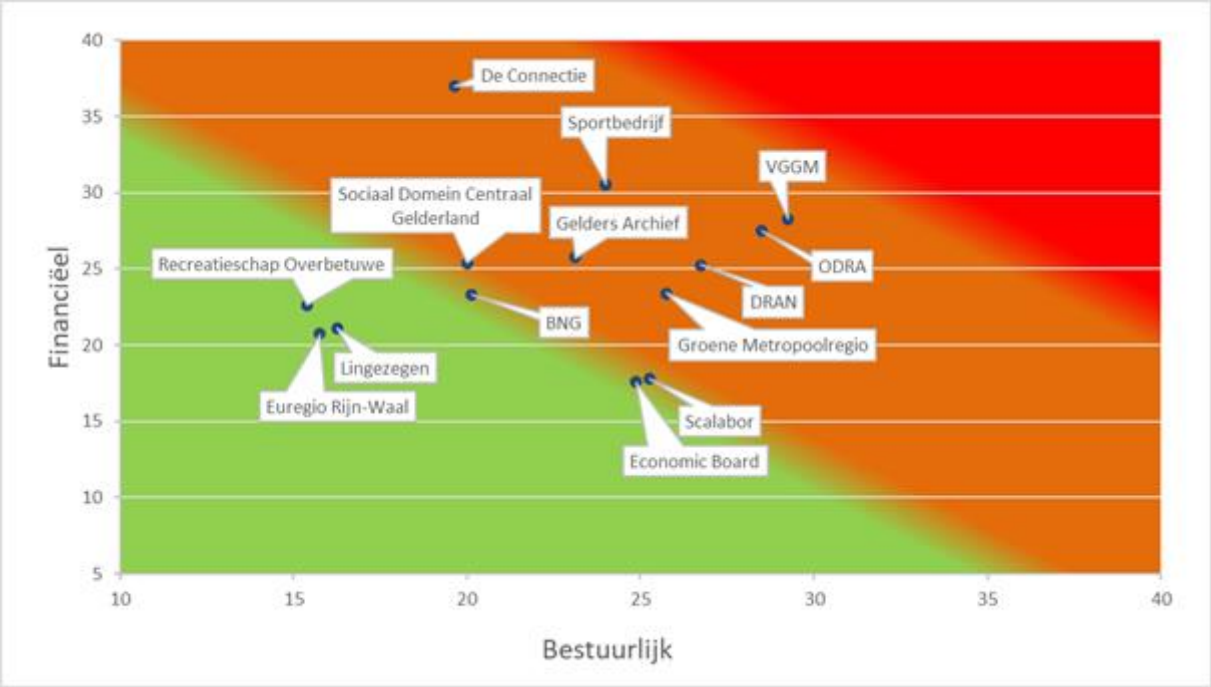
Diversiteit en inclusiviteit

We vinden het belangrijk dat alle partners met wie we samenwerken zich inzetten voor een inclusieve en diverse organisatie en dienstverlening. Wat hieronder wordt verstaan wordt beschreven in het begrotingsprogramma Welzijn en Inclusie. Voor 2026 zal er met de verbonden partijen concrete afspraken gemaakt worden over de inspanningen die zij verrichten en de resultaten die zij gaan behalen voor 2026. Onze ambitie is dat onze verbonden partijen een ambitie, doelstellingen en tenminste drie concrete acties hebben op het gebied van diversiteit en

inclusie. De te maken afspraken kunnen per verbonden partij verschillen, naar gelang de omvang van een organisatie en de voortgang op diversiteit en inclusie.

Ontwikkelingen risicovolle verbonden partijen

Niet alle verbonden partijen vragen om even veel betrokkenheid. Om de aandacht te geven aan die verbonden partijen die voor de gemeente van het grootste belang zijn, dan wel een belangrijk risico vormen (beleidsmatig of financieel) is het risicokompas toegepast. Het risicokompas is een risicoanalyse die bestaat uit een beoordeling op acht maatstaven. Deze acht maatstaven geven vorm aan de bestuurlijke en financiële verbondenheid met de partij. Door alle verbonden partijen op dezelfde wijze te beoordelen, is het mogelijk de verbonden partijen onderling te vergelijken en te bepalen welke verbonden partijen in verhouding tot elkaar een hoog risicoprofiel hebben. In de aanloop naar de begroting 2026 heeft een actualisatie plaatsgevonden van het risicokompas. Dit heeft geresulteerd in de volgende risicokaart:



Voor de verbonden partijen die op basis van de risicokaart in onderlinge vergelijking het hoogst scoren is een beheersstrategie opgesteld. Het betreft de volgende partijen:

- DRAN (Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen);
- Sportbedrijf Arnhem;
- De Connectie;
- VGGM (Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden;
- ODRA (Omgevingsdienst Regio Arnhem.

In het hierna volgende overzicht met verbonden partijen wordt aangegeven in welke verbonden partijen de gemeente Arnhem deelneemt en aan welke programma's hiermee een bijdrage wordt geleverd. De hierboven genoemde partijen maken onderdeel uit van dit overzicht. De beheersstrategie op deze partijen wordt in het overzicht nader toegelicht.

Relatie met paragraaf Weerstandsvermogen

De risico's die samenhangen met de verbonden partijen zijn meegewogen in de bepaling van de gewenste weerstandscapaciteit (zie paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen).

Toelichting bij overzicht verbonden partijen

Hierna wordt per verbonden partij een aantal gegevens weergegeven. Naast stamgegevens zijn dit het bestuurlijke en financiële belang, financiële gegevens over het vermogen en resultaat, actuele ontwikkelingen en de beheersstrategie (indien van toepassing).
Aanvullend op de hierna weergegeven verbonden partijen neemt de gemeente Arnhem tevens deel in twee Verenigingen van Eigenaars (VVE's). Het betreft de volgende VVE's:

- Vereniging van Eigenaars Varkensstraat 46 en 47 te Arnhem.

- Vereniging van Eigenaars Varkensstraat 27, 28-1 en 28-2 te Arnhem.

De gemeente heeft als eigenaar van een gedeelte van de panden zitting in het bestuur van de VVE's en heeft tevens een (gering) financieel belang. Het risicoprofiel is als laag aan te merken.

Verbonden partijen

Scalabor B.V.			
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Programma	S06 Participatie en armoedebestrijding		
Doel verbonden partij	Scalabor B.V. is een sociaal ontwikkelbedrijf dat inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt uit de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland ondersteunt bij het overbruggen van die afstand. Scalabor begeleidt inwoners die dat nodig hebben naar passend en zo regulier mogelijk werk. Scalabor richt zich op het ontdekken en ontwikkelen van talenten van mensen in een werksituatie. Een onderdeel hiervan is het begeleiden en het bieden van een werkplek aan medewerkers van de sociale werkvoorziening. Deze medewerkers hebben een dienstverband bij de modulaire gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), module Werkgeverschap SW (WGSW).		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van Scalabor B.V. De gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), module Werkgeverschap SW (WGSW) detacheert SW-medewerkers, in opdracht van de deelnemende gemeenten, bij Scalabor B.V. Daarnaast koopt gemeente Arnhem (als klant) ook ontwikkeltrajecten in bij Scalabor B.V. voor inwoners die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet. Scalabor B.V. is ook onze partner in het toeleiden en creëren van beschutte werkplekken.		
Bestuurlijk belang	De concerndirecteur van gemeente Arnhem is gemachtigd om namens de gemeente Arnhem stemrecht uit te oefenen in de vergadering van aandeelhouders.		
Financieel belang	100%		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	9.547.120
	Per 31-12-2025	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	6.815.100
	Per 31-12-2025	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	
Ontwikkelingen			
Risico profiel	Middel		

Beheersstrategie

Risico's

1. Prijsstijgingen en hogere energiekosten

De prijsstijgingen van bepaalde geïmporteerde grondstoffen en producten, evenals hogere energiekosten, beïnvloeden het resultaat van Scalabor.

2. Instroom trajecten divisie arbeidsontwikkeling

Het aantal deelnemers aan trajecten vanuit de regiogemeenten blijft achter bij de verwachtingen. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van de mogelijkheden voor beschut werk bij Scalabor, waarvoor Scalabor tijdelijk een aanvulling op de loonwaarde ontvangt via een begrotingssubsidie.

3. Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzet

Door de pensionering van SW-medewerkers en de afschaffing van de WsW in 2015 neemt het aantal medewerkers jaarlijks af. Dit maakt het steeds moeilijker om de dienstverlening van rendabele afdelingen zoals de dienstverlening van eigen rendabele afdelingen zoals Schoonmaak en Groenvoorziening in de lucht te houden.

4. Cybersecurity

Ook bij Scalabor merken ze een toename van het aantal phishingmails, wat in lijn met de landelijke trend. Dit brengt financiële risico's met zich mee.

5. Dynamische arbeidsmarkt

Scalabor speelt een belangrijke rol in het begeleiden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar werk. Veranderende wet- en regelgeving en krapte op de arbeidsmarkt zijn belangrijke risico's. De krapte op de arbeidsmarkt is niet alleen een risico, maar biedt ook kansen voor Scalabor. De belangrijkste risico's voor krapte op de arbeidsmarkt zijn:

- Beperkte beschikbaarheid van begeleiders en vakmensen: Scalabor is afhankelijk van goed opgeleide begeleiders, werkcoaches en vakmensen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen. Bij arbeidsmarktkrapte kan het moeilijk zijn om deze professionals aan te trekken en te behouden.
- Financiële risico: als Scalabor minder mensen kan begeleiden of plaatsen, daalt de instroom den daarmee ook de financiering vanuit de gemeenten of andere opdrachtgevers. Dit kan leiden tot tekorten of bezuinigingen.
- Moeilijkheden bij het vinden van passende werkplekken: Scalabor werkt ook samen met externe werkgevers om mensen te plaatsen. Als die werkgevers zelf kampen met personeelstekorten, hebben ze minder ruimte of tijd om mensen met een ondersteuningsbehoefte goed te begeleiden.

6. Duurzame nieuwbouw

Scalabor zal in 2026 een nieuw pand betrekken. Dit kan een risico vormen om verschillende redenen, ondanks de positieve intenties en lange termijnvoordelen. De belangrijkste risico's zijn.

- Hoge initiële investeringskosten
- Langdurige terugverdientijd
- Risico op vertraging of kostenoverschrijding

Beheersmaatregelen

1. Prijsstijgingen en hogere energiekosten

Scalabor onderzoekt mogelijkheden en contractafspraken om met leveranciers in gesprek te gaan. Tegelijkertijd overleggen ze met hun klanten en afnemers over het doorvoeren van prijsverhogingen. Als gemeente streven wij er ook naar om passende indexatie van de tarieven te bieden. Daarnaast is Scalabor actief bezig met energiebesparing, onder andere door aanpassingen in de huisvesting.

2. Instroom trajecten divisie arbeidsontwikkeling

Vanuit de gemeente Arnhem hebben we nieuwe afspraken met Scalabor gemaakt over de inzet van arbeidsontwikkeling en beschut werk. Tegelijkertijd blijven we ook actief in de regio de mogelijkheden van Scalabor onder de aandacht brengen.

3. Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzet

Er zijn regionale financiële afspraken gemaakt over SW tot en met 2028. We voeren actief overleg met de regiogemeenten over de ontwikkeling en toekomst van Scalabor als Sociaal Ontwikkelbedrijf.

4. Cybersecurity

Scalabor heeft diverse beheersmaatregelen getroffen om de risico's te beheersen. Naast de bestaande technische en organisatorische maatregelen hebben ze al hun, kantoormedewerkers een securitytraining laten volgen om meer bewustzijn en kennis op dit gebied te vergroten..

5. Dynamische arbeidsmarkt

Scalabor anticipeert actief op de voortdurend veranderde arbeidsmarkt. Door structurele monitoring van wet- en regelgeving kan tijdig worden ingespeeld op beleidswijzigingen . Daarnaast ontwikkelt Scalabor voortdurend nieuwe initiatieven, gericht op zowel het aantrekken van nieuwe doelgroepen als het uitbreiden van het netwerk van opdrachtgevers. Op deze manier wordt Scalabor in staat gesteld om ook in de toekomst kwetsbare werkzoekenden duurzaam en zo passend mogelijk naar werk te begeleiden. Daarnaast bouwen ze aan een Regionaal Werkcentrum, waar ze krachten bundelen met onder andere het Werkgeversservicepunt. Dit versterkt de regionale aanpak van arbeidsmarktvraagstukken. Intern investeren ze in goed werkgeverschap om hun eigen medewerkers te behouden en te motiveren, wat cruciaal is in een krappe arbeidsmarkt.

6. Duurzame nieuwbouw

Scalabor heeft diverse maatregelen genomen om de risico's van duurzame nieuwbouw te beheersen. Zo is er een financieel plan opgesteld waarin een risicobuffer is opgenomen. Ook is er een verhuisplan uitgewerkt om het proces goed te laten verlopen.

Sportbedrijf Arnhem

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Programma	S09 Gezondheid en sport		
Doel verbonden partij	Het Sportbedrijf voert het sportbeleid uit. Arnhem stimuleert en faciliteert bewegen en sporten en Arnhem, voor een beter welzijn van de stad.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem		
Bestuurlijk belang	De gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van de BV Sportbedrijf Arnhem. Als aandeelhouder is de gemeente Arnhem lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het mandaat om als aandeelhouder op te treden is door het college neergelegd bij de concerndirecteur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft het volledige eigendom.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	2.280.000
	Per 31-12-2025	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	14.699.000
	Per 31-12-2025	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	20.372.000
Ontwikkelingen	Het Sportbedrijf gaat in 2026 intensiever samenwerken met Sport in Rheden door middel van een samenwerkingsovereenkomst. Zij gaan onder andere personeel, benutting van accommodaties, beheer en activiteiten met elkaar delen en afstemmen. Het doel hierbij is dat er wederzijds verhoogd maatschappelijk en financiëel rendement ontstaat. Verder verkent het Sportbedrijf verder hoe zij haar rol in de regio uit kan breiden.		
Risico profiel	Middel		

Beheersstrategie

Sturing
Het Sportbedrijf is de grootste uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Arnhem. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf, zijn vanuit de gemeente als opdrachtgever en eigenaar van het Sportbedrijf, afspraken gemaakt over de informatie- en stuurmogelijkheden voor de gemeente. Voor 2025 geven we op dezelfde wijze als voorgaande jaren sturing aan het Sportbedrijf. Onderdeel van die sturing is het subsidieproces aan het Sportbedrijf. Dat bestaat uit een gezamenlijke, integrale, uitvraag aan het Sportbedrijf. Gevolgd door een subsidieaanvraag en een gezamenlijke (door sportbeleid, TLO en BC) beoordeling van de aanvraag. Door het jaar heen houden we aan de hand van kwartaalrapportages inhoudelijk en financieel vinger aan de pols wat betreft de voortgang. Ten slotte volgt vaststelling aan de hand van het jaarverslag en de jaarrapportage. Tegelijkertijd voert de gemeente als aandeelhouder ook regelmatig gesprekken met het Sportbedrijf door middel van aandeelhoudersvergaderingen. De dagdagelijkse aansturing gebeurt vanuit de bestuursadviseur sport die fungeert als ambtelijk opdrachtgever.

Het verbeteren van inhoudelijk en financieel inzicht is een continu proces waarover Sportbedrijf en gemeente afstemmen met betrekking tot gewenste inzichten. Over de kwaliteit en met name over de (on)mogelijkheden van rapportage over effectiviteit en efficiëntie van interventies in de stad wordt met elkaar gesproken, alsmede wensen voor de toekomst op wijkniveau. Er is steeds meer inzicht in kosten per locatie en per ‘product’. Sportbedrijf en gemeente doorlopen gezamenlijk stappen om dit af te zetten tegen maatschappelijke meerwaarde. Hierdoor komt er steeds meer kennis beschikbaar over in hoeverre uitgaven zich verhouden tot gemeentelijke doelstellingen. Op basis daarvan kunnen beleidskeuzes gemaakt worden.

Financieel
Wij verwachten voor 2026 dat het Sportbedrijf bij gelijkblijvende activiteiten nagenoeg voldoende financiële middelen tot haar beschikking heeft. Een eventueel negatief resultaat zal opgevangen moeten worden vanuit het eigen vermogen. Sportbedrijf verwacht de komende jaren het nadelige resultaat verder terug te dringen naar nihil in 2028.

Samenwerking
De afgelopen jaren is de samenwerking tussen gemeente en Sportbedrijf sterk verbeterd. De samenwerking blijft een onderwerp waarin continu geïnvesteerd wordt, ook in 2026 en verder. Voorbeelden van inhoudelijke onderwerpen die gezamenlijk worden opgepakt zijn: verenigingsondersteuning, de bezetting van accommodaties en ontwikkeling van een positief sportklimaat. Sportbedrijf laat een gezonde mate van ondernemerschap en eigen initiatief zien. Dit komt de gemeente en de sport in Arnhem ten goede.

We verwachten deze ontwikkeling met het MT van het Sportbedrijf in 2026 voort te kunnen zetten.

NV Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën		
Doel verbonden partij	De BNG is de 'bankier ten dienste van overheden', waaronder voor gemeenten.		
Deelnemers in samenwerking	De gemeente heeft minder dan 1% van de aandelen. De andere aandeelhouders zijn de Staat der Nederlanden (50%), provincies en gemeenten.		
Bestuurlijk belang	De concerntreasurer is gemachtigde voor de aandeelhoudersvergadering.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft 496.470 aandelen van de BNG in bezit (bijna 1%) en is daarmee een van de grootste gemeentelijke aandeelhouders van de BNG		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	4.777.000.000
	Per 31-12-2025	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	123.164.000
	Per 31-12-2025	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.		
Risico profiel	Laag		
Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

Economic Board regio Arnhem-Nijmegen

Vestigingsplaats	Nijmegen
Rechtsvorm	Stichting
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S03 Economie
Doel verbonden partij	Het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden op de groeisectoren health, energy en food en de cross-overs daartussen, om daarmee de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen verder te ontwikkelen en regionale groeikansen te benutten met alle voor dat doel dienstige middelen.
Deelnemers in samenwerking	The Economic Board wordt gevormd door achttien leden vanuit de kennisinstellingen, het bedrijfsleven en de overheden.
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch (voorzitter tot september 2025) en de wethouder Economische Zaken hebben zitting in de board.
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft geen rechtstreekse financiële relatie met The Economic Board. Van onze bijdrage aan de regio wordt 1 euro per inwoner via een subsidie door de Groene Metropoolregio doorgegeven aan The Economic Board.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 40.615
	Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 175.139
	Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 181.153
Ontwikkelingen	The Economic Board (TEB) richt zich op de samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven (triple helix) op het gebied van economische ontwikkeling, innovatie en werkgelegenheid in de regio Arnhem-Nijmegen. Gezamenlijk werkt TEB met haar partners aan het versterken van verbindingen in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen – met nadruk op samenwerking binnen de triple helix – en verbeteren van de brede welvaart. Ook initieert en faciliteert TEB projecten en programma's en trekt daar financiering voor aan. Onder meer door gericht te lobbyen in Den Haag en Brussel. Binnen Lifeport Regio Arnhem Nijmegen richt TEB zich op drie krachtige topsectoren: Energy, Health en High Tech. Daarnaast zet TEB in op de versterkende thema's: Slimme Duurzaamheid, Artificial Intelligence, Human Capital (Arbeidsmarkt) en Food – als verbindende cross-over tussen de sectoren. TEB brengt samenhang aan tussen deze thema's, stimuleert innovaties en zet de regio nationaal en internationaal op de kaart. Dit vanuit de propositie dat de regio Arnhem-Nijmegen juist met innovaties op deze thema's een bijdrage kan leveren aan de grote maatschappelijke opgaven; energietransitie, arbeidsmarkt, gezondheidszorg en klimaat. Door te verbinden, aan te jagen en zichtbaar te maken, versterken ze de economische en maatschappelijke impact van de regio. TEB vertegenwoordigt een brede en diverse achterban, verspreid over 17 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen – een gebied met 800.000 inwoners en een actief, innovatief en betrokken mkb. Samen met de Groene Metropoolregio (GMR), provincie Gelderland, ondernemers en kennisinstellingen in de regio werkt The Economic Board daarnaast aan een betere aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, middels het Human Capital Akkoord. De uitvoering van het Human Capital Akkoord valt onder de regie van TEB.The Economic Board voert samen met de GMR en de provincie Gelderland de Regio Deal 'Gezonde groene groei', die in 2023 met het Rijk werd afgesloten, uit. De Regio Deal richt zich op programma's voor gezond leven, toekomstbestendig wonen, sterke bedrijvigheid, werkende arbeidsmarkt, grenzeloos samenwerken en wijk- en dorpsgerichte aanpak. De Regio Deal sluit inhoudelijk aan bij de agenda's van TEB, GMR en de gebiedsagenda van de provincie Gelderland. In 2025 is door The Economic Board een nieuw strategisch plan 2026-2023 vastgesteld op basis waarvan meerjarenafspraken met de triple helixpartners worden gemaakt.
Risico profiel	Middel
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

BVO De Connectie

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën		
Doel verbonden partij	De Connectie is een gemeenschappelijke regeling met de gemeenten Rheden en Renkum op het gebied van bedrijfsvoering.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem, gemeente Renkum en gemeente Rheden		
Bestuurlijk belang	Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het bestuur.		
Financieel belang	Het Arnhems aandeel in De Connectie bedraagt 72%.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	508.000
	Per 31-12-2025	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	25.553.000
	Per 31-12-2025	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	39.985.000

Ontwikkelingen

In oktober 2024 spraken de eigenaren van De Connectie – de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden – de intentie uit om de huidige bedrijfsvoeringsorganisatie om te vormen naar een hostingsmodel met één gastheergemeente (Arnhem) en twee gastgemeenten (Renkum en Rheden). Het gaat in beide gevallen om een gemeenschappelijke regeling op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen
De deelnemende gemeenten zijn tevreden over het werk van De Connectie, maar constateren dat de huidige samenwerkingsvorm tegen haar grenzen aanloopt. Qua ambities, handelingssnelheid en kostenverdeling. De samenwerking wordt gecontinueerd op een manier die beter past bij de huidige en toekomstige uitdagingen. Concreet biedt de nieuwe vorm meer slagkracht en flexibiliteit en een evenwichtige afstemming van eigenaarschap en financiële verantwoordelijkheid.

Risico profiel

Middel

Beheersstrategie

Met het voorgenomen besluit om met ingang van 1 januari 2026 De Connectie onder te brengen bij de gemeente Arnhem verschuift daarmee ook het (risico)eigenaarschap naar Arnhem. Vooruitlopend op de omvorming heeft De Connectie nog wel een begroting opgesteld.

De risico's die door De Connectie in de begroting zijn beschreven, zijn in omvang gestegen. Dit wordt veroorzaakt door de toegenomen externe dreiging op het gebied van informatieveiligheid en privacy, mogelijke kostenstijgingen van aflopende contracten en het risico dat in het proces rondom de voorgenomen omvorming de continuïteit van de dienstverlening onder druk komt te staan. Bij het opstellen van de Begroting 2026 van de gemeente Arnhem wordt beoordeeld of in het weerstandsvermogen voldoende rekening is gehouden met deze risico's.

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S07 Zorg
Doel verbonden partij	In april 2016 is de BVO DRAN opgericht ten behoeve van het doelgroepenvervoer voor 18 gemeenten in de regio Arnhem Nijmegen onder de merknaam Avan. Het is een gemeenschappelijke regeling, gebaseerd op een bedrijfsvoeringsorganisatie. De taak van de BVO DRAN is het regelen van het doelgroepenvervoer, daarmee wordt bedoeld het leerlingenvervoer, vervoer voor Wmo dagbesteding, vervoer naar Jeugdwet instellingen en het voor in het kader van Wmo vraagafhankelijk vervoer. Daarmee wordt o.a. bedoeld de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van de uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en voor de deelnemers.
Deelnemers in samenwerking	Regio Arnhem en regio Nijmegen
Bestuurlijk belang	Wethouder Eva van Esch is lid van het bestuur.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt volgens een verdeelsleutel bij aan de exploitatie. De kosten van de bedrijfsvoeringsorganisatie worden bepaald op basis van het inwoneraantal. De vervoerskosten op basis van de daadwerkelijke kosten van reizigers in het vervoer. De vervoersorganisatie heeft geen weerstandscapaciteit; tekorten komen voor rekening van de deelnemende gemeenten.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 €
	Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 1.012.062
	Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 6.486.168
Ontwikkelingen	In 2020 zijn vervoerscontracten afgesloten met een looptijd van tien jaar, met een initiële periode van vier jaar en drie mogelijke verlengingen van twee jaar. In 2023 zijn de eerste verlengingen overeengekomen voor 2024-2026. Voor routevervoer is daarbij een extra vergoeding afgesproken voor de inzet van zero emissie voertuigen, waarvoor in de begroting 2024 budget is opgenomen. In 2025 zijn gesprekken over een mogelijke verlenging tot 2028. Voor percelen zonder verlenging zijn in 2024 nieuwe contracten afgesloten na aanbesteding, met een looptijd van tien jaar. Deze betreffen onder andere het routevervoer in Arnhem en omliggende gemeenten, en vraagafhankelijk vervoer in de Liemers. In 2024 is een intergemeentelijk onderzoek gestart naar doelgroepenvervoer teneinde meer inzicht te krijgen in gebruik, kwaliteit en kwantiteit. Dit wordt naar verwachting afgerond in q3 2025.
Risico profiel	Middel
Beheersstrategie	De risico's waarmee BVO DRAN te maken heeft zijn een zeer dynamische omgeving, kwetsbare burgers en daarmee politieke gevoeligheid. De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. Structureel ontvangen we van de BVO DRAN managementinformatie en zogenaamde rittenbakken. Er is ongeveer 6 keer per jaar ambtelijk en 6 keer per jaar bestuurlijk overleg. De informatie over het doelgroepenvervoer is in Power BI verwerkt en maakt onderdeel uit van de bestuursrapportage. Daarnaast is er nog frequent contact op basis van casuïstiek of andere directe beleidsvragen.

Euregio Rijn-Waal

Vestigingsplaats	Kleve (D)
Rechtsvorm	Openbaar lichaam naar Duits recht
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S03 Economie
Doel verbonden partij	De Euregio Rijn-Waal (ERW) is een Nederlands-Duits openbaar lichaam waarbij ca 55 gemeenten en regionale overheden en Kamer van Koophandels uit de grensregio zijn aangesloten. De bevordering van de integratie van Europa en het slechten van nationale grenzen zijn centrale doelen van deze samenwerking. De ERW zet in op verbetering en intensiveren van grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij. In het werkgebied van de Euregio bestaan veel mogelijkheden voor een sterke economische en maatschappelijke ontwikkeling. De Euregio brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten. De ERW verzorgt het programmamanagement voor het EU-programma INTERREG Duitsland-Nederland. De Euregio is geen verbonden partij in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De Euregio is een openbaar lichaam gebaseerd op het Verdrag van Anholt. In overeenstemming met artikel 3 lid 3 van dit verdrag is voor de Euregio het Duitse recht van toepassing. Dit betekent dat voor de Euregio niet dezelfde plichten gelden ten aanzien van bijvoorbeeld de verzending van de begroting aan deelnemende gemeenten. In de statuten van de Euregio is vastgelegd dat de begroting een maand voor het begin van het nieuwe begrotingsjaar een begroting wordt opgeleverd.
Deelnemers in samenwerking	55 leden, te weten 30 Nederlandse en 20 Duitse gemeenten, 3 regionale instanties en 2 Kamers van Koophandel
Bestuurlijk belang	In de Euregioraad zitten namens de gemeente Arnhem wethouder Maurits van de Geijn en de raadsleden Alwin van Engelenburg, Joris Brandts en Yildirim Usta.
Financieel belang	Beperkt. De leden betalen een (inwoneraantal gerelateerde) contributie.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 1.734.760
	Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 2.799.801
	Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 29.000
Ontwikkelingen	De Euregio geeft uitvoering aan de door de Euregioraad vastgestelde Strategische Agenda 2025+. Daarin zijn vier grensuitdagingen geformuleerd: economie en klimaat, arbeidsmarkt en opleiding, leefbaarheid alsmede Euregionale identiteit. Medio 2022 is het Europees Interreg-programma VI 2021-2027 van start gegaan. Daarvoor verzorgt de Euregio het regionale programmamanagement. Binnen de Groene Metropoolregio worden initiatieven voor Euregionale samenwerking onderzocht, o.a. in het kader van de Regio Deal Groene Groei. Arnhem neemt binnen de Euregio samen met Düsseldorf, Duisburg, Moers, Ede, Apeldoorn en Nijmegen deel aan het zogenaamde 100.000plus-netwerk.
Risico profiel	Laag
Beheersstrategie	

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Vestigingsplaats	Elst
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S02 Bereikbaarheid; S03 Economie; S10 Klimaat en energie; S12 Wonen en leefomgeving
Doel verbonden partij	De ambitie van de Groene Metropoolregio is gericht op de welvaart van de inwoners in de regio. De Groene Metropoolregio werkt aan maatschappelijke opgaven op het gebied van werken, wonen, duurzaamheid, bereikbaarheid en leefbaarheid. De regio staat voor kwalitatieve groei en dus voor balans tussen groei en leefbaarheid. De ambitie is om de omvangrijke groeiopgave (huisvesting, werk en bereikbaarheid) te faciliteren en de groene leefomgeving en ontspannen leefkwaliteit in de regio te behouden en te versterken. De regio wil zich sterker profileren naar het rijk en Europa als groene, circulaire metropoolregio. De regionale agenda is hierop gericht.
Deelnemers in samenwerking	Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch is lid van het Algemeen Bestuur van de Groene Metropoolregio met wethouder Nermina Kundić als zijn plaatsvervanger. Wethouder Nermina Kundić is voorzitter van het bestuurlijk team Verbonden regio. Maurits van de Geijn en Cathelijne Bouwkamp nemen deel aan de bestuurlijke teams voor respectievelijk de opgaven Productieve regio, Ontspannen regio en Groene Groeiregio.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt naar rato van inwonertal bij aan de uitvoering van de gemeenschappelijke regeling. Dit betreft de basiskosten. Daar komen jaarlijks de middelen bij voor de uitvoering van de regionale agenda. Het bedrag van € 1.461.076 dat is opgenomen als begrote bijdrage voor Arnhem is opgebouwd uit € 479.125 voor kosten regiobureau en € 981.951 voor kosten uitvoering regionale agenda.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 100.000 Per 31-12-2025 € 100.000
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 4.939.880 Per 31-12-2025 € 8.027.000
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 1.461.076
Ontwikkelingen	In de Groene Metropoolregio staan de gemeenten gezamenlijk voor de uitdaging om de groei van wonen, werken en mobiliteit zo te realiseren dat deze in goede balans met levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit zijn. Dat wordt groene groei genoemd. Om dit te bereiken werken de gemeenten aan vijf opgaven: · Groene Groeiregio (verbinden van ruimtelijke opgaven en woningbouw) · Productieve regio (economie en arbeidsmarkt) · Ontspannen regio (leefbaarheid, natuur en landschap, cultuur en erfgoed) · Verbonden regio (mobiliteit en bereikbaarheid) · Circulaire regio (circulariteit, duurzaamheid, klimaat en energie). Om verschillende redenen is regionale samenwerking bij deze opgaven van belang. De opgaven overstijgen de gemeentegrenzen en vragen om slim omgaan met de schaarse ruimte. Door samen op te trekken kunnen efficiency- en kostenvoordelen behaald worden. Een regionale aanpak geeft ook meer slagkracht richting diverse ministeries, de provincie en Europa. In de eerste jaren van de GMR lag de focus vooral op beleidsontwikkeling, onderzoek en planvorming. In de nieuw regionale agenda 2025-2028 verschuift het accent meer naar de uitvoering. Dat gebeurt vooral door gemeenten en partners. De GMR ondersteunt de uitvoering door samenwerking en gebiedsprocessen te organiseren, lobby-activiteiten en financieringsstrategieën te ontwikkelen.Dit krijgt mede vorm in een Regionale Investeringsagenda waarmee de regio, samen met het Rijk en de provincie voortbouwt op de Regio Deal en het NOVEX ontwikkelperspectief. Ook blijft de GMR alert op nieuwe kansen en ontwikkelingen en brengt e.e.a. samen in het NOVEX-programma. Er is een initiatief om gezamenlijk het tekort aan personele capaciteit aan te pakken. Om de regionale ambities te kunnen realiseren moet de uitvoeringskracht immers op peil zijn. De afgelopen jaren is de behoefte gegroeid om (ruimtelijke) vraagstukken integraal aan te vliegen. Het groen-blauw raamwerk en onderwerpen als logistiek en circulair bouwen zijn hiervan voorbeelden. Om verschillende opgaven te faciliteren worden daarom integratietafels georganiseerd. In 2025 worden o.a. het Regionaal Programma Werklocaties, het Regioarrangement en de Woondeal geactualiseerd. De regionaal afgestemde woonzorgvisie krijgt een plek in de Woondeal 2.1.
Risico profiel	Middel

Lingezegen

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S12 Wonen en leefomgeving		
Doel verbonden partij	De realisatie en coördinatie van het beheer van Park Lingezegen op basis van het Masterplan, Intergemeentelijke structuurvisie, het Uitvoeringsprogramma en het AB-besluit 2015-004 over de Afronding van de basisuitrusting en de doorontwikkeling (AB, 04 12 2015).		
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Lingewaard, Overbetuwe, Nijmegen en Arnhem.		
Bestuurlijk belang	Wethouder Eva van Esch is lid van het Dagelijks bestuur, Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het Algemeen bestuur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt voor 25% bij aan de gemeenschappelijke regeling.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	5.031.000
	Per 31-12-2025	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	168.000
	Per 31-12-2025	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	330.951
Ontwikkelingen	De komende jaren werkt de parkorganisatie aan een stevige, relevante positie in de regio en ontwikkelt ze haar identiteit tot een herkenbaar merk Park Lingezegen. Een sterk en betrokken actief netwerk wordt uitgebouwd, waarbij er nauw wordt samengewerkt met regionale stakeholders (de deelnemende gemeenten, provincie, Groene Metropoolregio) en betrokken lokale ondernemers en vrijwilligers.		
Risico profiel	Laag		
Beheersstrategie			

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S04 Onderwijs; S06 Participatie en armoedebestrijding; S07 Zorg		
Doel verbonden partij	De Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland is door elf gemeenten in 2017 opgericht voor de uitvoering van taken op het terrein van het sociaal domein. De MGR bestaat uit een beheerorganisatie en vijf modules, te weten: Inkoop specialistische zorg, Werkgeversservicepunt, Regionaal Bureau Leerlingzaken, Werkgeverschap SW-medewerkers en Contractmanagement Inburgering.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar (niet alle gemeenten doen aan alle modules mee) alsmede het UWV (Werkgeverservicepunt).		
Bestuurlijk belang	Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het bestuur. In de bestuurscommissies zitten wethouders Marjan van Munster (Participatie), Eva van Esch (Inkoop zorg) en Nermina Kundić (Onderwijs).		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten worden verdeeld zijn per module specifieke afspraken vastgelegd. Bij de onderwijsmodule geldt bijvoorbeeld het criterium 'leerlingaantallen en VsV-cijfers van de afgelopen 3 jaren' en bij de module WgSW het aantal inwoners met een SW-verband.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	560.000
	Per 31-12-2025	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	4.142.000
	Per 31-12-2025	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	31.357.770
Ontwikkelingen	In opdracht van de deelnemende gemeenten levert de MGR-organisatie een belangrijke bijdrage aan het versterken van de regionale samenwerking, meer integraliteit en ketenoptimalisering in het sociaal domein. De MGR is gevraagd alert te zijn op ontwikkelingen en opgaven die hieraan verder kunnen bijdragen. De MGR zet in 2026 de werkzaamheden zoals die in de afgelopen jaren zijn ingezet en afgesproken voort.		
Risico profiel	Laag		
Beheersstrategie			

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S11 Ruimtelijke ontwikkeling		
Doel verbonden partij	Goede en efficiënte vergunningverlening en handhaving op het gebied van milieu, bouwen, natuur en water.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Zevenaar en provincie Gelderland.		
Bestuurlijk belang	Wethouder Eva van Esch is lid van dagelijks bestuur en algemeen bestuur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatiebegroting van deze gemeenschappelijke regeling. De jaarlijkse bijdrage is afhankelijk van het afgesproken werkprogramma en de verstrekte aanvullende opdrachten/ projecten.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	870.000
	Per 31-12-2025	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	6.555.000
	Per 31-12-2025	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	7.436.898
Ontwikkelingen	Landelijke ontwikkelingen: zowel de Omgevingswet als de Wet kwaliteitsborging bouw zijn ingegaan per 1 januari 2024. Beiden hebben invloed op de werkprocessen van vergunningverlening en toezicht bij ODRA. Een deel van het bouwtoezicht zal voortaan door de markt worden uitgevoerd. Beide wetten vereisen het inregelen van nieuwe werkprocessen. De landelijke evaluatie van Omgevingsdiensten door de commissie Van Aartsen heeft een aantal maatregelen opgeleverd, waaronder het ‘robuuster’ maken van (kleinere) omgevingsdiensten. Het AB van ODRA heeft na een verkenning voor een fusie of intensievere samenwerking met andere diensten op 6 mei 2025 besloten een fusie aan te gaan met ODRN. De krapte op de arbeidsmarkt zorgt ervoor dat ODRA momenteel relatief veel capaciteit moet inhuren en inmiddels structureel beginnende werknemers zelf opleidt.		
Risico profiel	Middel		

Beheersstrategie

Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De impact van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) is groot. Er zijn hiervoor werkprocessen aangepast. De Wkb kent een gefaseerde invoering, waarbij de oorspronkelijke fasering inmiddels is losgelaten. Het is niet duidelijk wanneer de volgende fase wordt ingevoerd.

In 2022 is gestart met de implementatie van de aanbevelingen uit het in 2021 verschenen rapport ‘Om de leefomgeving’ van de commissie Van Aartsen. De meeste initiatieven worden vanuit het rijk geïnitieerd. Eén van de aanbevelingen heeft betrekking op schaalvergrotingen van omgevingsdiensten. ODRA heeft in dat kader een samenwerking/fuse met ODRN onderzocht. Het Algemeen Bestuur heeft onlangs besloten per 1 januari 2026 een fusie aan te willen gaan met ODRN.

ODRA heeft voor een aantal vakgebieden last van krapte op de arbeidsmarkt. Daarom neemt ODRA starters aan die met behulp van interne scholing en begeleiding de werkplekken bezetten waarvoor moeilijk ervaren specialisten te vinden zijn.

De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad en landelijke ontwikkelingen (bijv. discussie stikstof). Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten.

De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. Actuele zaken worden op dagelijkse basis besproken. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, indien nodig kan worden bijgestuurd en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente.

De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de bestuursvergaderingen besproken. De business controller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en signaleert vroegtijdig risico's.

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S05 Cultuur		
Doel verbonden partij	Het gezamenlijk vorm en inhoud geven aan het Gelders Archief, een samenwerking van de gemeentelijke archieven van Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal, provincie en het Rijksarchief Gelderland. Aanvullend zijn taken afgesproken op het terrein van het beheer, het behoud, de presentatie en informatieverstrekking van de historie van de stad Arnhem en de omgeving daarvan.		
Deelnemers in samenwerking	De gemeenten Renkum, Rheden en Rozendaal en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Met de Provincie Gelderland vinden onderhandelingen plaats over toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling; zij heeft op dit moment een DVO met het Gelders Archief. Gemeente Overbetuwe, Waterschap Vallei en Veluwe, MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland, Omgevingsdiensten Regio Arnhem, Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden zijn DVO-partners.		
Bestuurlijk belang	Wethouders Bob Roelofs en Maurits van de Geijn maken deel uit van het bestuur.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	1.394.352
	Per 31-12-2025	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	18.207.841
	Per 31-12-2025	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	1.318.112
Ontwikkelingen	De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft aangegeven op termijn (voorzien op 1 januari 2027) uit te willen treden uit de Gemeenschappelijke Regelingen ten behoeve van de Regionale Historische Centra (RHC's), waaronder het Gelders Archief. Het Rijk wil wel de financiering op niveau houden voor het behoud en beheer van de fysieke rijksarchieven binnen de RHC's. De digitale rijksarchieven gaan volledig naar het e-depot van het Nationaal Archief. Daarnaast heeft het Ministerie van OCW eind 2020 aangegeven niet te willen dat de RHC's gebruik blijven maken van het e-depot van het Nationaal Archief, maar dat zij hiervoor een eigen voorziening dienen op te richten. Het ministerie heeft hierbij wel financiële ondersteuning toegezegd, waarmee het Gelders Archief naar verwachting voor vijf jaar de externe kosten kan dekken. De gemeente Arnhem heeft zich in 2025 aangesloten bij het e-depot; dit wordt in de lumpsum bijdrage verrekend. Na uittreding van het rijk zullen er nieuwe afspraken worden gemaakt over de indexering aangezien we dan niet meer de prijscompensatie van het rijk hoeven te volgen. Voor de komende jaren is het Gelders Archief uitgegaan van minimale indexering (1%). In 2023 is er een reserve energietransitie aangelegd ter hoogte van € 450.000. In 2024 is er een reserve strategisch plan 2025-2028 aangelegd ter hoogte van € 525.000.		
Risico profiel	Middel		
Beheersstrategie			

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S01 Veiligheid; S07 Zorg; S09 Gezondheid en sport		
Doel verbonden partij	In deze regeling participeren (inclusief Arnhem) 15 gemeenten. Het betreft hier een wettelijk aangewezen organisatie met taken op het terrein van de brandweer (hulpverlening), volksgezondheid en rampenbestrijding. Veiligheid en gezondheid zijn in de regio de kerntaken.		
Deelnemers in samenwerking	15 gemeenten (inclusief Arnhem) participeren in de gemeenschappelijke regeling.		
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch is voorzitter en lid van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur. Daarnaast vindt er besluitvorming in de bestuurscommissies plaats. Burgemeester Ahmed Marcouch maakt deel uit van het (dagelijks) bestuur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten is verdeeld zijn per onderdeel specifieke afspraken gemaakt en vastgelegd.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	6.527.000
	Per 31-12-2025	€	9.354.000
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	36.423.000
	Per 31-12-2025	€	56.930.000
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	24.302.998
Ontwikkelingen			
Risico profiel	Middel		

Beheersstrategie

De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden is een wettelijk aangewezen regeling waarin wordt samengewerkt met 15 verschillende gemeenten. De taken zijn onder verdeeld in een vijftal programma's (crisisbeheersing, brandweerzorg, GGD, ambulancezorg en bedrijfsvoering). VGGM wijst in haar (ontwerp)begroting 2026 op de volgende risico's:

· Besparingsopgave vanuit gemeenten, wat gepaard kan gaan met hoger financieel risico voor gemeenten
· Arbeidsontwikkelingen, waaronder een krappe arbeidsmarkt, vergrijzing en vitaliteit.
· Ziekteverzuim en werkdruk
· Grotere druk op zorg- en veiligheidsketen (weerbaarheid) en afnemende budgetten (vanuit het Rijk bezuiniging op SPUK en BDUR-gelden en besparingen gemeente)
· Maatschappelijke ontwikkelingen en geopolitieke dreigingen

In het kader van de besparingsopdracht vanuit gemeenten werkt VGGM nu uit op welke wijze daar invulling aan kan worden gegeven. Voor 2025 en 2026 zit de besparing van 2% (zoals verzocht door gemeenten) in financieel technische oplossingen:

- Begroten van hogere rentebaten
- Begroten van lagere kapitaallasten
- Begroten van hogere opbrengst verkoop afgestoten materieel
- Temporiseren versterkingsprogramma Samen Beter Bedrijfsvoeren

De beheersing van bovenstaande risico's is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen. Het regionaal controllersoverleg en de Financiële Commissie die regelmatig bijeen komen vervullen hierin een belangrijke adviesrol, ook ten aanzien van de P&C-producten van de VGGM. Daarnaast wordt er actief samengewerkt bij bestuurlijke opdrachten. Per programma is door de VGGM een doelenboom opgesteld waarbij tevens de belangrijkste risicofactoren en migranten zijn genoemd.
Aan de hand van de zogenaamde 'kans x effect'-methode wordt jaarlijks door VGGM een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico’s en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico’s te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).

Daarnaast ontvangen de deelnemende gemeenten gedurende het jaar tussenrapportages van VGGM waarin wordt stilgestaan bij de actuele ontwikkelingen en de verwachtingen met betrekking tot de risico's worden beschreven.

De burgemeester is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van VGGM. Ook heeft de burgemeester zitting in de Bestuurscommissie Veiligheid en de wethouder publieke gezondheid in de Bestuurscommissie Gezondheid.

Vanwege het delegeren van taken van het AB naar de Bestuurscommissies, komt het AB nog slechts tweemaal per jaar samen. De BC Veiligheid & Gezondheid komen beiden vijf keer per jaar samen. Dat geldt ook voor het Dagelijks Bestuur.

Onderwerp van gesprek is onder andere de P&C-cyclus. Begrotingen en jaarrekeningen worden daar vastgesteld. Ook inhoudelijke ontwikkelingen/ risico's worden daar gedeeld.

Ondersteunende ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouder als het gaat om de inhoud van de agenda. Deze ondersteunende ambtenaren zijn ook aangesloten op het controllersoverleg zoals eerder genoemd.

De raad krijgt de mogelijkheid om een zienswijze uit te brengen ten aanzien van de begroting en de jaarrekening van VGGM. Eventuele financiële risico’s worden opgenomen in gemeentelijke risicoprofiel.

In de afgelopen jaren is gebleken dat deze beheersstrategie volstaat.

Recreatieschap Overbetuwe

Vestigingsplaats	Kerk - Avezaath
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S03 Economie
Doel verbonden partij	Het Recreatieschap heeft tot taak de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het rivierengebied.Samen met het Natuur- en Recreatieschap Lingegebied en het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal wordt deelgenomen in de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied (handelsnaam Uiterwaarde). Uiterwaarde ontwikkelt de recreatiegebieden en land- en routegebonden voorzieningen in het rivierengebied en houdt ze in stand.
Deelnemers in samenwerking	Samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe heeft de gemeente Arnhem zitting in het bestuur van het Recreatieschap Overbetuwe. Het recreatieschap Overbetuwe is aandeelhouder van de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied.
Bestuurlijk belang	Vanuit de gemeente Arnhem participeren de portefeuillehouder toerisme en recreatie en raadslid Nico Wiggers in het algemeen bestuur van Recreatieschap Overbetuwe.
Financieel belang	Eigen vermogen en vreemd vermogen liggen bij de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierenland. Het Recreatieschap Overbetuwe beschikt niet over vermogen.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 €
	Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 €
	Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 €
Ontwikkelingen	
Risico profiel	Laag
Beheersstrategie	

Grondbeleid

De paragraaf grondbeleid is op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een verplicht onderdeel van begroting. In de begroting en verantwoordingscyclus van de gemeente wordt elk jaar een paragraaf grondbeleid opgenomen in zowel de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) als de begroting. In de begroting heeft de paragraaf de functie van een vooruitblik.

Visie en wijze van uitvoering grondbeleid

Grondbeleid heeft twee hoofdstromingen: actief grondbeleid en faciliterend grondbeleid. Gemeente Arnhem voert sinds de vaststelling van de nota Grondbeleid 2023, een actief grondbeleid. Bij actief grondbeleid treedt de gemeente op als private partij in de grondmarkt. Voor eigen rekening en risico voert de gemeente de grondexploitatie voor het proces, grondverwerving, transformatie in bouwgrond en verkoop.

Bij de vaststelling van de nota Grondbeleid in 2023 is door de gemeente Arnhem afscheid genomen van de nadruk op faciliterende grondbeleid. Bij dit beleid beperkt de gemeente zich tot haar publiekrechtelijke taak. Zij stelt de kaders voor de ontwikkeling vast (in de vorm van een bestemmingsplan), maar derden (zoals ontwikkelaars of woningcorporaties) zijn verantwoordelijk voor de realisatie.

Daarnaast heeft de gemeente grote ambities in overeenstemming met de woondeal. De woningbouw moet (1) versnellen. Waarmee kosten naar voren gehaald worden. Het merendeel van de bouwopgave betreft realisatie van (2) minimaal 67% betaalbare segment (goedkoper dan €405.000,- von) . Er wordt (3) extra aandacht besteed aan het vormgeven van circulaire leefomgevingen, natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen met behoud van groene ruimten. Er is (4) grootschalige samenhang nodig in de aanpak van sociaal-fysieke stadsvernieuwing. De opgave is om (5) binnenstedelijk te bouwen. En er wordt (6) rekening gehouden worden met specifieke, kwetsbare doelgroepen.

Met alle ambities, zoals hierboven beschreven, kennen de grondexploitaties in voorbereiding vaak een (grote) onrendabele top. De markt is hierdoor vaak niet in staat om al deze ambities mogelijk te maken. Dit maakt publieke financiering noodzakelijk. Het Rijk subsidieert inmiddels fors bij de woningbouwopgave, maar doet dit alleen door middel van cofinanciering. Dit vraagt ook om eigen financiële middelen en innovatief denken van de gemeente om de woningbouwopgave, in samenwerking met andere partners, te realiseren. De gemeente zal dus hoofdzakelijk zelf als risicodragende partij naar voren moeten stappen om al deze ambities mogelijk te maken, wat aansluit bij de keuze voor actief grondbeleid.

Prognose grondexploitaties

Algemeen

De projectadministratie van de grondexploitaties bevat op basis van de beoogde gebieds- en/of projectontwikkeling enerzijds de gerealiseerde kosten en opbrengsten en anderzijds de begroting van nog te maken kosten en voorziene opbrengsten.
De projectenportefeuille van de gemeente is onderhevig aan externe factoren. Economische ontwikkelingen kunnen leiden tot onder andere prijsstijgingen. Binnen grondexploitaties wordt om deze reden gerekend met parameters die deze prijs- en renteontwikkelingen voor de lange termijn uit kunnen drukken. Een verandering van de langjarige parameters heeft grote invloed op de eindwaarde berekening van grondexploitaties. Jaarlijks voert de gemeente een analyse uit om te bepalen of een aanpassing nodig is voor de langjarige parameters. Op het moment van samenstellen van deze begroting gelden de volgende gegevens:

- Rentepercentage 1,6% (naar rato vreemd vermogen/totaal vermogen, methodiek voorgeschreven in de BBV). Voor het project ‘Spoorzone Arnhem Oost’ is er sprake van projectfinanciering. De rente hiervan is variabel.
- Disconteringsvoet 2% (voorgeschreven in het BBV)
- Kosten- en opbrengstenindexaties grondexploitaties 01-01-2025

	Kort 2025	Middellang 2026-2027	Lang 2028 e.v.
Opbrengsten			
Woningbouw vrije sector Woningbouw betaalbaar	7,5% 1,0%	4,5% 1,0%	2,0% 2,0%
Woningbouw sociaal	0,0%	0,0%	2,0%
Bedrijven	2,0%	2,0%	2,0%

Kantoren	2,0%	2,0%	2,0%
Winkels & horeca	1,0%	1,0%	2,0%
Maatschappelijk	0,0%	0,0%	2,0%
Overige opbrengsten	0,0%	0,0%	0,0%
Kosten			
Verwervingen	7,5%	4,5%	2,0%
Civieltechnische kosten	3,0%	2,0%	2,0%
Plankosten	3,0%	3,0%	2,0%
Overige Kosten	2,0%	2,0%	2,0%

Bron: FJP 2024, Gemeente Arnhem

Jaarlijks worden alle posten aangaande de projectadministratie geactualiseerd en voorzien van een onderbouwing in het kader van de FJP. Bij relevante of ingrijpende veranderingen vinden actualisaties in sommige gevallen ook gedurende het jaar plaats. Deze veranderingen worden zichtbaar voor de Raad er tijdens de tussenrapportage (Turap).

Saldo grondexploitaties

Het saldo grondexploitatie drukt de totale waarde uit van alle grondexploitaties die de gemeente zelf beheert. Bij gelijkblijvende uitgangspunten is dit het bedrag dat de gemeente aan zichzelf als winst uit kan keren of bij zal moeten leggen voor de totale verwezenlijking van alle lopende projecten.

Het totaal saldo van grondexploitaties in gemeente Arnhem is nu gelijk aan € 68.160.000,-. De saldi van de winstgevende projecten zijn hierin al gecorrigeerd met de eerder genomen winsten. Voor dit te kort zijn momenteel al voorzieningen getroffen. Het totaal van de voorzieningen betreft € 73.500.000,-.

Het totaal saldo grondexploitaties wordt voornamelijk bepaald door de herontwikkeling van het gebied rondom Arnhem Centraal. De herontwikkeling van binnenstedelijke stationsgebieden zijn complex en kostbaar door de hoge kosten voor vastgoed verwerving. Deze grondexploitatie zal naar verwachting bij de jaarrekening 2025 worden afgesloten, waardoor het saldo naar verwachting vanaf dat moment minder negatief uit zal vallen. Daarnaast is afgelopen jaar de gebiedsexploitatie voor Spoorzone Arnhem Oost vastgesteld met een tekort van € 8,9 miljoen. Bij de vaststelling van deze gebiedsexploitatie heeft de gemeente dekking voor dit tekort beschikbaar gesteld.

Winstneming

Aangezien het grondbedrijf van gemeente acteert als een private partij, stelt de commissie BBV regels op voor de wijze waarop eventuele winst moet worden genomen op grondexploitaties. Over genomen winsten moet namelijk Vennootschapsbelasting (VPB) worden betaald. Volgens het BBV berust winstneming bij grondexploitaties op het voorzichtigheidsbeginsel. Hoewel er winst genomen moet worden, moet er ook genoeg zekerheid bestaan over het te behalen resultaat. Hierdoor moet aan een drietal voorwaarden worden voldaan alvorens er winst mag worden genomen

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat
2. De grond (of het deelperceel) is verkocht
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst naar rato van realisatie nemen)

De hoeveelheid te nemen winst wordt berekend door het percentage kosten af te zetten tegen het percentage opbrengsten. Er wordt ook rekening gehouden met de onzekerheden in de grondexploitaties door de verwachte risico's van het project te beoordelen. Een eventueel positief saldo op opbrengsten wordt dan als winst genomen. Als hieruit blijkt dat een grondexploitatie niet winstgevend, maar verliesmakend is, moet hiervoor een voorziening worden opgenomen.

De eventuele winstneming dan wel verliesvoorziening wordt geraamd bij het opstellen van de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP), zoals geactualiseerd op 1 januari 2025. Na vaststelling van het FJP bij de jaarverantwoording, worden de uitkomsten meegenomen in de begroting 2026. Winst wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Grondexploitatie, bestemmingsreserve Strategische Posities en het Stadsontwikkelfonds, tenzij anders door de raad is besloten.

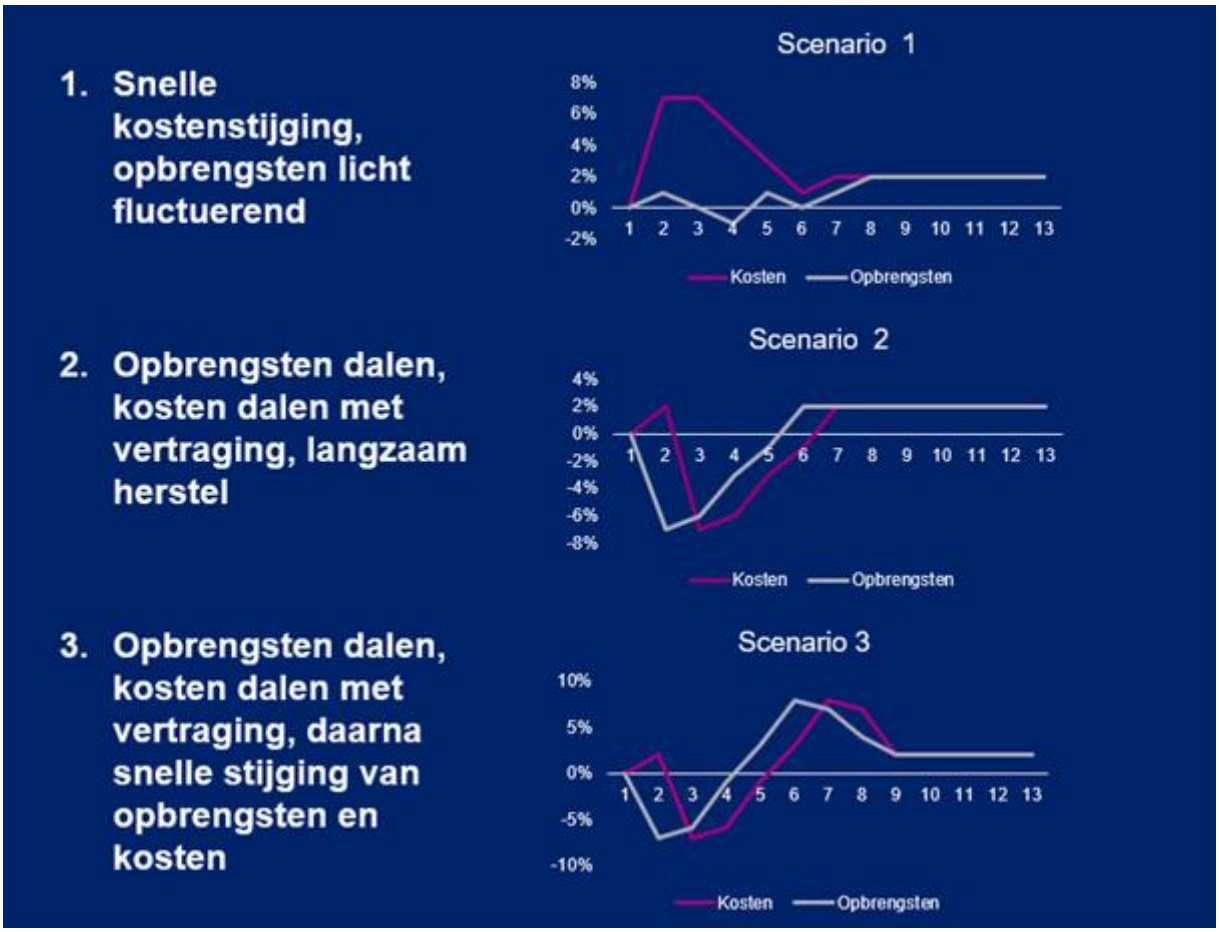
Uitgangspunten omtrent reserves en verbonden risico's

Weerstandsvermogen

De methode om het weerstandsvermogen te berekenen is in 2023 geactualiseerd ten opzichte van voorgaande jaren. In het BBV van juli 2019 wordt een onderscheid gemaakt in het conjuncturele risico (marktrisico) en project specifieke risico's. Op basis van dit onderscheid is de opbouw en bepaling van het weerstandsvermogen berekend.

1. Het conjuncturele risico (marktrisico) werd voorgaande jaren bepaald door een scenario berekening uit te voeren op basis van een "slechtweer" scenario. Dit scenario ging uit van:
    1. 3 jaar vertraging van het project door vraaguitval,
    2. een waardedaling van 15% van de grondopbrengsten binnen de looptijd van de projecten,
    3. 10% lagere kosten i.v.m. marktontwikkeling en bijstellen randvoorwaarden.

Dit jaar is voor de conjuncturele risico's gebruik gemaakt van historische cijfers in opbrengsten- en kostenontwikkeling, CPI, GWW (index voor grond-, weg- en waterbouw) en huizen prijsindex die nauwkeurig inzicht geven in de conjuncturele ontwikkelingen van de afgelopen decennia. Geëxtraheerd van deze cijfers zijn drie scenario's geformuleerd, zoals weergegeven in onderstaande afbeelding:



Per jaar wordt er bepaald welk scenario het meest aannemelijk is zich voor te doen, waarbij de huidige stand van de conjunctuur het vertrekpunt is. Door middel van een wegingsfactor wordt er aan het meer aannemelijke scenario een zwaardere weging gegeven. Dit jaar telt scenario 1 voor 20%, scenario 2 voor 60% en scenario 3 voor 20%.

2.Projectspecifieke risico's worden geïnventariseerd door de projectleiders van grondexploitatieprojecten in samenwerking met specialisten die betrokken zijn bij de projecten. Bij deze inventarisatie wordt een lijst van risico's samengesteld die middels een onderbouwing al dan niet gekwantificeerd worden. Daarbij wordt een kans van optreden geformuleerd. Het verwacht financieel effect wordt vermenigvuldigd met de kans van optreden. Vervolgens is met Naris de omvang van het risico bepaald. Het totaal van deze uitkomsten vormt het risicobedrag specifiek voor die grondexploitatie. Dit wordt vervolgens gemoduleerd met Naris. Een simulatieprogramma, om het definitieve risicobedrag te bepalen.
Alle risico's die een grotere kans van optreden hebben dan 50%, worden opgenomen in de grondexploitatie zelf.

Naast de project specifieke risico's en conjuncturele risico's wordt er een risicobedrag opgenomen voor het strategisch bezit (MVA) en de anterieure overeenkomsten. Dit bedraagt voor het MVA 10% van de boekwaarde en voor anterieure overeenkomsten 10% van de gemaakte kosten in 2024. De optelsom van al deze risico's vormt het weerstandsvermogen voor de gemeente Arnhem.

Ontwikkelingen vastgoedmarkt

De krapte op de Nederlandse woningmarkt is van structurele aard. Toch is de sterke stijging van woningprijzen die sinds 2023 is ingezet enigszins afgevlakt. Het aantal verkooptransacties is wel sterk toegenomen. Tijdens het tweede kwartaal van 2025 is hoogste aantal verkopen gemeten sinds 2020. Dit heeft vooral te maken met het uitponden van kleinere voormalige huurwoningen die door nieuwe wetgeving niet meer rendabel worden geacht en om die reden worden verkocht.

De gemiddelde vierkante meterprijs steeg in het 2e kwartaal van 2025 7% t.o.v. een jaar eerder. Dit geeft echter een ietwat vertekend beeld, omdat het aandeel kleine woningen binnen de totale hoeveelheid verkooptransacties

is toegenomen. Kleinere woningen hebben gemiddeld een hogere vierkante meterprijs, waardoor de daadwerkelijke prijsstijging van alle woning t.o.v. vorig jaar waarschijnlijk lager ligt.

Hoewel de bouwkosten eerste sterk stegen, zijn deze nu redelijk gestabiliseerd. Dit heeft een positief effect op de financiële situatie van de gemeente, omdat gemeentelijke grondexploitaties worden gefinancierd middels het verschil tussen de marktwaarde van nieuwe woningen en de stichtingskosten van deze woningen.

De commerciële vastgoedmarkt kent een onzekere toekomst. Voor goede kantoorruimte op goede locaties en (logistieke) bedrijfsruimte zijn de verwachtingen nog wel positief. Voor detailhandel en horeca zijn de vooruitzichten minder optimistisch. Het grondbedrijf heeft zelf relatief weinig projecten in portefeuille waarin de uitgifte van commercieel vastgoed is opgenomen, waardoor de hieraan gekoppelde risico's beperkt zijn.

Strategische aankopen

Arnhem kan een (strategische) positie innemen op de grondmarkt of in een toekomstige ontwikkeling voordat een planologische beslissing of ander ruimtelijk bestuurlijk besluit is genomen. De aankoop wordt gedaan met een concreet doel of eindresultaat, waarbij de gemeente de realisatie van de gemeentelijke ambities wil bereiken door middel van een actieve rol.

In de nota grondbeleid 2023 is het volgende te hanteren afwegingskader vastgesteld:

- De aankoop geschiedt wegens een toekomstige (gebieds)ontwikkeling dan wel herontwikkeling (andere functie) van de betreffende locatie;
- De aankoop kan worden gehanteerd als ruilobject voor (toekomstige) ontwikkelingen.

De totale boekwaarde aan strategisch bezit in portefeuille mag maximaal € 100 miljoen bedragen, waarbij in 2 jaar tijd tot maximaal € 50 miljoen per jaar mag worden besteed. Indien er vastgoed wordt aangewend voor een vastgestelde gemeentelijke grondexploitatie, valt de financiële ruimte die het betreffende vastgoed binnen het kader innam, vrij.

De totale boekwaarde van het strategisch bezit bedraagt per 8-08-2025 € 39,5 miljoen. Momenteel is het kader van 100 miljoen nog afdoende voor de verwervingsopgaves van de gemeente.

Activeren van plankosten

Voordat een grondexploitatie wordt vastgesteld, worden kosten gemaakt voor onderzoek en inzet van ambtelijke capaciteit. Onder bepaalde voorwaarden biedt het BBV daarbij de mogelijkheid om deze kosten (plankosten) gedurende maximaal vijf jaar te activeren. Hiermee drukken ze als last niet op de exploitatie(rekening) van de gemeente.

In de nieuwe nota Grondbeleid 2023 is deze werkwijze uitgewerkt en daarmee door de raad goedgekeurd om toe te passen in Arnhem. Door plankosten te activeren en later toe te rekenen aan een grondexploitatie blijven de totale kosten per project inzichtelijk. Dit geeft de raad een beter beeld van de totale businesscase van een project. Daarnaast kunnen de geactiveerde kosten, doordat ze projectgebonden zijn, in aanmerking komen voor cofinanciering. Voor 2026 zal naar verwachting het te activeren bedrag € 2 miljoen bedragen. Dit is mede afhankelijk van de ontwikkeling en het moment van vaststelling van een grondexploitatie.

Erfpacht

Erfpacht is een juridische constructie waarbij een persoon (de erfpachter) het recht krijgt om een stuk grond te gebruiken dat eigendom blijft van de blooteigenaar (in dit geval de gemeente). Dit recht wordt meestal verleend voor een langere periode, vaak 30, 50 of zelfs voor onbepaalde tijd, en gaat gepaard met de verplichting tot het betalen van een periodieke vergoeding, de canon genoemd.

Het instrument erfpacht wordt in gemeente Arnhem veelvuldig gebruikt. Voor gemeente en de erfpachter heeft het toepassen van erfpacht voordelen. Het geeft de gemeente de mogelijkheid om grip te houden op grondposities waarmee toekomstige ontwikkelingen van de stad eenvoudiger zijn te realiseren door de gemeente.

Investeringen

De raad autoriseert op grond van zijn budgetrecht de middelen voor de beleidsuitvoering. Hieronder vallen ook de investeringen. Investeringen vragen, anders dan reguliere begrotingsposten, meerjarig budgetruimte en dienen afzonderlijk te worden vastgesteld door de raad. In de Verordening financieel beleid en beheer van de gemeente Arnhem is opgenomen dat de raad de investeringsruimte autoriseert met het vaststellen van de begroting.

Inleiding

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) wordt expliciet aandacht gevraagd voor de investeringen. In artikel 20 van het BBV staat dat de uiteenzetting van de financiële positie een raming moet bevatten voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen. Afzonderlijke aandacht moet hierbij worden besteed aan de investeringen.
Naast de wettelijke taak om specifiek aandacht te besteden aan de investeringen is er ook bestuurlijk veel behoefte aan transparantie rond de gemeentelijke investeringsportefeuille. In deze paragraaf wordt de investeringsplanning 2025 – 2029 toegelicht.

Beleid

Het huidige meerjarig investeringsplan (MIP) is een gedetailleerd plan waarin afzonderlijke investeringen per programma zijn gerangschikt. Hiermee hebben gemeentebestuur en management een middel in handen om goed onderbouwde afwegingen te maken en de realisatie van investeringen door de tijd nauwgezet te volgen.
In deze investeringsplanning is het voor de gemeenteraad mogelijk om investeringen over de programma's tegen elkaar af te wegen om, wanneer nodig, ruimte te creëren voor de ambities met onze stad. De gemeente beschikt daarnaast over een gedetailleerde afschrijvingstabel met daarbij een aangescherpte set van regels rond activering van investeringen.

Investeringen 2025-2029

De investeringsplanning 2025 - 2029 hieronder bevat naast de geplande investeringen in de periode 2026 - 2029 de geactualiseerde jaarschijf 2025 uit het MIP 2025 - 2029. Omdat het geactualiseerde overzicht leidt tot andere kapitaallasten in 2026 dan oorspronkelijk begroot in de Begroting 2025, wordt ook deze jaarschijf ter goedkeuring en vaststelling aan de gemeenteraad voorgelegd.
De voorgenomen investeringen bestaan uit programma- alsook bedrijfsvoeringsinvesteringen. Bedrijfsvoeringsinvesteringen betreffen veelal de reguliere vervanging van bedrijfsmiddelen, zoals het vervangen van de computers, de ICT-infrastructuur, meubilair en dergelijke. De programma-investeringen betreffen naast de reguliere investeringen (zoals in wegen, verkeer en riolering) voornamelijk de voorgenomen investeringen in gebouwen. Voor de investeringen in gebouwen die meer dan € 2 miljoen bedragen, is onderaan de tabel in overeenstemming met de financiële verordening een toelichting opgenomen. Indien van toepassing, worden projectspecifieke risico's daarbij, met de te treffen maatregelen, toegelicht.
Investeringen in de grondexploitatie en in grootschalige projecten zijn in de meerjarenprogramma raming niet opgenomen. Hierover vindt besluitvorming plaats in de gemeenteraad op basis van afzonderlijke raadsvoorstellen.

Meerjareninvesteringsplanning (MIP) gemeente Arnhem 2025-2029

Nr.	Programma Omschrijving	Omschrijving investering	E / M* nut	Investeringsbedragen 2025 geactua-liseerd	2026	2027	2028	2029
Bedragen x €1.000								
00	**Bestuur, dienstverlening en financiën**	Huisvesting en facilitaire zaken	E	9.124	6.997	3.507	1.317	3.830
		ICT	E	500	500	500	500	500
02	**Bereikbaarheid**	Wegen en verkeer ontwikkeling	M	20.531	10.135	10.052	17.208	11.638
		Verkeersregelinstallaties	M	550	891	1.530	890	890
		Overige Mobiliteit & OR beheer	M	13.061	493	1.360	0	352
		Wegen beheer en groot onderhoud	M	4.442	6.083	4.149	4.149	4.304
		Kunstwerken	M	1.147	827	827	827	827
		Openbare verlichting Overige	M	2.784	2.651	2.422	1.907	1.907

	Parkeerexploitatie	E	10.965	1.265	517	866	419
04 Onderwijs	Huisvesting IHP	E	49.186	21.310	2.306	40.829	84.625
	Huisvesting MFC	E	1.165	40	76	175	1.261
	Bewegingsonderwijs	E	3.090	0	0	0	0
	Huisvesting Primair onderwijs	E	0	0	0	0	0
	Huisvesting Secundair/primair onderwijs	E	0	0	0	0	0
	Huisvesting Speciaal onderwijs	E	0	0	0	0	0
	Natuur milieu educatie	E	0	47	0	35	0
05 Cultuur	Culturele basisvoorzieningen en activiteiten	E	423	44	8.570	96.162	312
	Erfgoed archeologische beeldkwaliteit	E	666	197	0	0	0
08 Welzijn en inclusie	Samenlevingsopbouw	E	0	1.345	0	0	0
	Ondersteuning opgroeien en opvoeding	E	1.000	0	0	0	0
	Inclusie integratie antidiscriminatie	E	500	500	500	500	0
	Asiel- en vluchtelingenzaken	E	2.182	0	0	0	0
09 Gezondheid en sport	Overige Binnensport en huisvesting	E	2.524	928	236	104	161
	Overige algemene publieke gezondheidszorg	E	992	571	142	0	0
	Overige Buitensport	E	1.620	0	0	0	0
	Zwembad Valkenhuizen	E	25	0	0	0	0
10 Klimaat, energie en milieu	Energy Made in Arnhem (EMIA) - Luchtagenda	E	156	1.200	495	0	0
11 Ruimtelijke ontwikkeling	Ruimtelijke ontwikkeling en beheer	M	0	0	669	0	0
12 Wonen en leefomgeving	Havenbeheer	M	231	0	0	0	0
	Kabels en leidingen	E	0	0	0	1.762	0
	Parken & bossen	E	150	580	70	70	70
	Vastgoed stedelijk groen	E	50	0	0	0	0
	Groen	E	366	5.269	2.219	52	0
	Bomenplan	E	1.286	1.745	1.674	496	496
	Klimaatadaptatie	E	800	824	1.276	0	0
	Overige Afval	E	148	1.078	437	76	76
	Afvalbeheer	E	2.328	4.576	2.383	2.630	2.630
	GRP Realisatiefase en Gebiedsontwikkeling	E	14.286	16.001	15.706	15.875	13.699
			146.278	**86.097**	**61.623**	**186.430**	**127.997**

') *Economisch- / Maatschappelijk nut*

Toelichting investeringen in gebouwen

Programma S04 Onderwijs

Tijdelijke huisvesting, Klarendal, Wissellocatie Agnietenstraat 227	
Programma	S04 Onderwijs
	Dit pand dient voor de tijdelijke huisvesting van scholen
	In dit leegstaand schoolgebouw worden werkzaamheden uitgevoerd om, conform het kwaliteitsniveau van het huidige IHP, tijdelijke huisvesting te realiseren. Naar verwachting is dit medio 2026 gereed. De beoogde eerste gebruiker is de Montessori de Binnenstad.
Betrokkenen	Gemeente, beoogde tijdelijke gebruikers
Planning	Realisatie in 2026
Raming	Investering: € 5 mln.
Beschikbare middelen	€ 5 mln. is beschikbaar binnen het IHP.

Tijdelijke huisvesting, Centrum, Wissellocatie Brugstraat 6	
Programma	S04 Onderwijs
	Dit pand dient voor de tijdelijke huisvesting van scholen
	In dit leegstaand schoolgebouw worden werkzaamheden uitgevoerd om, conform het kwaliteitsniveau van het huidige IHP, tijdelijke huisvesting te realiseren. Naar verwachting is dit medio 2026 gereed. De beoogde tijdelijke gebruiker is de Sterrenkring.
Betrokkenen	Gemeente, beoogde tijdelijke gebruikers
Planning	Realisatie in 2026
Raming	Investering: € 3 mln.
Beschikbare middelen	€ 3 mln. is beschikbaar binnen het IHP.

Speciaal onderwijs, Klarendal, Tijdelijke uitbreiding Kentalis (DSH)	
Programma	S04 Onderwijs
	Dit pand dient voor de tijdelijke huisvesting van scholen
	Zoals in het jaarprogramma 2026 beschreven wordt er geïnvesteerd in tijdelijke uitbreiding voor Kentalis. Dit betreft inpandige aanpassingen voor ambulante begeleiding en tijdelijke huisvesting voor de Dr. Bosschool DSH.
Betrokkenen	Kentalis
Planning	Realisatie in 2025/2026
Raming	Investering: € 5,6 mln.
Beschikbare middelen	€ 5,6 mln. is beschikbaar binnen het IHP.

Primair onderwijs, Schuytgraaf, Salamander Meikers 3 Schatgraaf en Arabesk	
Programma	S04 Onderwijs
	Uitbreiding Salamander voor beide scholen; Schatgraaf en Arabesk. Deze uitbreiding is opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen. Zoals besloten met het jaarprogramma 2026 worden de uitbreiding en de SUVIS-maatregelen integraal aangepakt.
Betrokkenen	Delta, Flores
Planning	Realisatie in 2026
Raming	Investering: € 7,3 mln. (uitbreiding, SUVIS, batterijsysteem en plankosten).
Beschikbare middelen	Investeringskrediet is verdeeld over de jaren 2025-2026. In 2026 is er € 5,8 mln. geraamd.

Beweegonderwijs, Monikkenhuizen, Thomas a Kempis college 3 gymzalen	
Programma	S04 Onderwijs
	In het IHP zijn zowel het schoolpand als de gymzalen opgenomen voor renovatie/nieuwbouw. Momenteel worden de eerste oriënterende gesprekken gevoerd en hierbij wordt ook bekeken of het gelijktijdig uitvoeren van de werkzaamheden een mogelijkheid is.
Betrokkenen	Christelijke onderwijs groep
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 6,8 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 6,8 mln.

Voortgezetonderwijs, Velperweg e.o., Beekdal Lyceum	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie/nieuwbouw Beekdal Lyceum.
Betrokkenen	Quadraam
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 28,5 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 28,5 mln

Primair onderwijs, Schuytgraaf, Confetti	
Programma	S04 Onderwijs
	In juli 2021 is de nieuwbouw van de Confetti opgeleverd. Door de hierboven geschetste ontwikkelingen is een verdere groei van Confetti ook onvermijdelijk. Om de toename van het aantal leerlingen op te vangen is een viertal noodlokalen tegenover de Confetti geplaatst en is in 2021 ten behoeve van onderwijsuitbreiding grond aangekocht. Op deze grond is de bedoeling extra (definitieve) uitbreiding van 420 m2 voor Confetti te realiseren. Om verdere groei te voorkomen heeft Confetti ook een leerlingenstop ingesteld.
Betrokkenen	Flores
Planning	Realisatie in 2026
Raming	Investering: € 2,4 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 2,4 mln.

Primair onderwijs, Centrum, De Binnenstad	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie of vervangende nieuwbouw voor Montessori school De Binnenstad
	Deze school wordt gerenoveerd. Dit is, mede gezien de locatie en uitstraling van de school, ook de beste optie. Op het gebouw is een beschermd stadgezicht van toepassing. Dit betekent dat er rekening moet worden gehouden met extra voorwaarden bij uitvoering van de werkzaamheden. De school wordt tijdelijk gehuisvest in de Agnietenstraat.
Betrokkenen	Flores
Planning	Realisatie in 2028
Raming	Investering: € 7,2 mln.
Beschikbare middelen	De middelen zijn beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit het investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Centrum, De Sterrenkring	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie of vervangende nieuwbouw voor De Sterrenkring
	Deze renovatie/nieuwbouw is opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen en is opnieuw opgenomen in het IHP van 2024.
Betrokkenen	Flores
Planning	Realisatie in 2028
Raming	Investering: € 7,5 mln.
Beschikbare middelen	€ 7,5 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Presikhaaf, Uitbreiding Ibn-i Sina + Gymzaal	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie of vervangende nieuwbouw voor IBN-i-Sina
	Ondanks dat de IBN-i-Sina pas in 2023 opgeleverd is er sprake van ruimtegebrek. De school groeit harder dan geprognotiseerd. In het IHP is afgestemd dat de school recht heeft op een uitbreiding van 4 lokalen. Er dient nog nader bekeken te worden hoe deze uitbreiding vorm dient te krijgen. Er ligt inmiddels bestuurlijke goedkeuring voor het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek voor de diverse opgaven in de wijk, waaronder ook de school en gymzaal. Dit onderzoek zal medio 2025 starten.
Betrokkenen	Stichting voor Onderwijs op Islamitische grondslag in Midden- en Oost-Nederland
Planning	Realisatie in 2028
Raming	Investering: € 5,4 mln.
Beschikbare middelen	De middelen zijn beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit het investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Spijkerkwartier, Hugo de grootschool, St Paulus, extra ruimte Rijnpark	
Programma	S04 Onderwijs
	Samenvoeging van beide scholen met daarbij ruimte voor uitbreiding i.v.m. de realisatie van Rijnpark.
Betrokkenen	Flores, Delta
Planning	Realisatie in 2028
Raming	Investering: € 17 mln.

Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 17 mln.

Primair onderwijs, Heijenoord, Heijenoordschool	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie en vervangende nieuwbouw voor Heijenoordschool
	Deze vervanging is opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen en is opnieuw opgenomen in het IHP van 2024.
Betrokkenen	Flores
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 7,9 mln.
Beschikbare middelen	€ 7,9 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Heijenoord, Parcivalschool (Noord), Prisma	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie en vervangende nieuwbouw Parcivalschool, vestiging Noord en uitbreiding van het Prisma.
	Deze vervanging van de Parcivalschool was al opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen. De uitbreidingslocatie van het Prisma is hierbij toegevoegd in het nieuwe IHP 2024.
Betrokkenen	Vrijescholen Athena, Onderwijsspecialisten
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 14,8 mln.
Beschikbare middelen	€ 14,8 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primaironderwijs, Alteveer/Cranevelt, De Wijzer	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie/nieuwbouw de Wijzer
Betrokkenen	Delta
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 6,1 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 6,1 mln.

Primair onderwijs, Malburgen, Mozaïek (Eimerssingel) en Johannes + 50 leerlingen vanuit Kentalis	
Programma	S04 Onderwijs
	Vervangende nieuwbouw voor een tweetal scholen (Mozaïek en Johannes)
	Deze vervanging was al opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen en maakt tevens onderdeel uit van het nieuwe IHP uit 2024. Gelet op de recente ontwikkelingen rondom de Johannes school is deze post nog onderhevig aan mogelijke wijzigingen.
Betrokkenen	Flores, Delta, Kentallis
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 16,9 mln.
Beschikbare middelen	€ 16,9 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Beweegonderwijs, Malburgen, Gymzaal Eimers	
Programma	S04 Onderwijs
	Nieuwbouw gymzaal Eimers
Betrokkenen	Flores, Vrije scholen Athena
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 3,1 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 3,1 mln.

Programma S05 Cultuur

Vernieuwing Stadstheater	
Programma	S05 Cultuur
	In 2022 heeft de gemeenteraad besluiten genomen over de vernieuwing van het Stadstheater. Gekozen is voor een volledige vernieuwing van het Stadstheater en daarvoor middelen beschikbaar te stellen.
Betrokkenen	Musis & Stadstheater Arnhem (MSA)
Planning	Het definitief ontwerp (DO) is inmiddels vastgesteld en de sloop is afgerond. De volgende stap is het vinden van een uitvoerende partij (aannemerscombinatie) die het ontwerp verder kan uitwerken en realiseren. Na het vaststellen van het DO is de gunningsfase van de aanbestedingsprocedure gestart, de afronding van deze fase staat gepland eind 2025. De verwachte activering/oplevering van het vernieuwde Stadstheater is nu voorzien in de 2028.
Raming	Investeringskrediet: € 62,3 miljoen voor het gebouw en € 10,4 miljoen voor een bijdrage aan de vernieuwing van de theatertechniek en inrichting. Daarnaast is conform eerdere besluitvorming in 2025 € 0,5 miljoen investeringskrediet beschikbaar gesteld voor meerkosten bouwrijp maken grond en is € 4,1 miljoen investeringskrediet toegevoegd voor het gebouw als gevolg van latere activering en ter dekking van kostenstijgingen (betreft toevoeging van jaarschijf kapitaallasten 2027). In 2026 wordt nogmaals een jaarschijf toegevoegd aan het investeringskrediet ter dekking van kostenstijgingen door latere activering als gevolg van aanpassing van de planning, dit betreft een bedrag van € 4,5 miljoen (vrijval kapitaallasten jaarschijf 2028).
Beschikbare middelen	In de begroting zijn de benodigde financiële middelen beschikbaar om de kosten voor de vernieuwing van het stadstheater te dekken.
Risico's	Het project vernieuwing Stadstheater is een groot en risicovol project. Twee keer per jaar worden de risico's en beheersmaatregelen van dit project geactualiseerd en opnieuw doorgerekend. In juni 2025 is dit opnieuw gedaan waarbij op dat moment de conclusie was dat het project binnen de risicokaders en de post onvoorzien blijft.
Overige toelichting	Voor het toegankelijk maken van de omgeving rondom het vernieuwde Stadstheater (onderdeel van de stadsoase, fase 1a) is een investeringskrediet opgenomen in 2027 van € 2,0 miljoen verdeeld over de programma's S02 Bereikbaarheid en S12 Wonen en Leefomgeving. Daarnaast is voor het realiseren van het groene hart van de stadsoase (fase 1b) een investeringskrediet opgenomen van € 1,5 miljoen in 2027, de dekking van de kapitaallasten komt uit bestaande budgetten.

Repetitiegebouw Theater Oostpool	
Programma	S05 Cultuur
	Eenmalige investeringssubsidie in nieuw repetitiegebouw Theater Oostpool, inclusief theaterinstallaties
Betrokkenen	Theater Oostpool
Planning	Realisatie vanaf 2027
Raming	Investering: € 14,0 mln.
Beschikbare middelen	Investeringssubsidie van € 14,0 mln. Bijbehorende kapitaallasten vanaf 2028 opgenomen in het programma S05 – Cultuur.

Subsidies

De gemeente Arnhem heeft per programma haar doelstellingen met de daarbij behorende beoogde effecten en resultaten geformuleerd. Deze doelen kunnen op verschillende manieren worden bereikt. Een van deze manieren is het verlenen van subsidies. Subsidies zijn financiële bijdragen aan inwoners en/of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van de door de gemeenteraad vastgestelde beleidsdoelen van de gemeente.
In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de (verwachte) subsidieverlening in 2026.

Overzicht

Subsidies kunnen op verschillende manieren worden verleend:

1. Subsidies op basis van subsidieregelingen
Volgens de Algemene wet bestuursrecht mag een bestuursorgaan alleen subsidie voor activiteiten verstrekken op grond van een wettelijk voorschrift. Dat kan een rijksregeling, provinciale regeling of een gemeentelijke (subsidie)verordening zijn. Op basis van de Algemene Subsidieverordening Arnhem 2016 (ASV) zijn in Arnhem verschillende subsidieregelingen vastgesteld. Hiermee is een wettelijke en rechtmatige grondslag gecreëerd voor de subsidieverstrekking. Aan de hand van vooraf bepaalde criteria worden de subsidies verdeeld en toegewezen aan de betrokken instellingen.

2. Begrotingssubsidies
Het is niet altijd zinvol om een aparte regeling op te zetten voor het verstrekken van een subsidie. Bijvoorbeeld wanneer er maar één instelling is die een bepaalde gesubsidieerde activiteit kan voeren. Voor die gevallen is in de Algemene wet bestuursrecht een uitzondering gemaakt. Wanneer in de begroting een subsidieontvanger vermeld staat én het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, is geen nader wettelijk voorschrift nodig. Met name de subsidies aan grote organisaties worden op deze wijze verstrekt.

Als het bij onvoorziene omstandigheden wenselijk is om een subsidie te verstrekken, maar zowel een subsidieregeling als een begrotingssubsidie behoren niet tot de mogelijkheden, biedt de wet daarnaast onder andere de mogelijkheid om op incidentele basis subsidie te verstrekken.

	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Subsidieregeling	10.116	8.676	8.220	8.220	8.863
Begroting	102.365	99.588	101.019	99.030	98.240
Incidenteel	5.248	1.806	1.596	1.546	1.546
Totaal Subsidies	**117.729**	**110.070**	**110.835**	**108.796**	**108.648**

In bovenstaande tabel is de voor 2026 begrote subsidieverstrekking per grondslag weergegeven, op basis van gegevens per augustus 2025.

Het begrote bedrag aan te verstrekken subsidies met de grondslag begroting ligt enigszins lager dan in 2025. Voor een verdere toelichting op de subsidies met de grondslag begroting, wordt verwezen naar het onderdeel 'Begrotingssubsidies' in deze paragraaf.

Voor de subsidieregelingen geldt dat de in de tabel opgenomen begrote bedragen niet helemaal representatief zijn voor de budgetten die in de jaarschijven daadwerkelijk beschikbaar voor subsidieverstrekking op grond van een regeling (subsidieplafonds). Redenen hiervoor zijn:

- Het subsidieplafond van een regeling wordt door het college soms vastgesteld voor de gehele looptijd van een regeling. Het bedrag dat voor een bepaald jaar beschikbaar is hangt af van in hoeverre het plafond van de regeling al is 'uitgenut'. Pas na afloop van het lopende jaar (2025) wordt de begroting van het komende jaar (2026) hierop aangepast;
- Voor de regelingen waarbij het college jaarlijks het plafond opnieuw vaststelt, is pas eind 2025 bekend wat de hoogte van het plafond voor 2026 is;

- Gedurende het jaar kunnen door het college nieuwe regelingen worden ingesteld. Middelen hiervoor worden gedekt uit regulier programmabudget, of onttrokken aan een bestemmingsreserve.

Voor een overzicht van de in 2026 lopende subsidieregelingen wordt verwezen naar het onderdeel 'Subsidieregelingen' in deze paragraaf.

Gezien de aard (onvoorziene omstandigheden) geldt voor incidentele subsidies dat deze voorafgaand aan het boekjaar lastig te begroten zijn. Enkel in die gevallen waarbij de subsidie meerjarig (voor een beperkt aantal jaar) wordt toegekend, is vooraf duidelijk dat deze verstrekt gaat worden. Het in de begroting opgenomen bedrag voor incidentele subsidieverstrekking betreft dan ook grotendeels een nog niet aan specifieke organisaties gelabeld budget, dat gedurende het jaar ingezet kan worden voor het verstrekken van incidentele subsidies.

Subsidieregelingen

In Arnhem wordt een deel van de subsidies verleend op basis van een subsidieregeling. Hiermee is een wettelijke en rechtmatige grondslag gecreëerd voor de subsidieverstrekking. Op basis van vooraf bepaalde criteria worden de subsidies verleend aan de betrokken instellingen.

Ten tijde van het opstellen van deze begroting is van onderstaande regelingen bekend dat deze actueel zijn in 2026:

- Aanjaagfonds
- AED Arnhem
- Amateurkunstregeling
- Beleefbaar Arnhems Erfgoed 2025-2026
- Burgerkracht
- Circulaire initiatieven
- Duurzame projecten gemeente Arnhem
- Energiebesparing ondernemers en Maatschappelijke instellingen
- Funderingsonderzoek gemeente Arnhem
- Herdenking slavernijverleden en antiracisme
- Subsidieregeling Eigen Woning Aanpak Arnhem-Oost 2.0.
- Naamswijziging en wijziging geslachtsregistratie:
- Naamswijziging slavernijverleden
- Non Formele Educatie regio Midden-Gelderland
- Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 1; Publieksevenementen, producties en presentaties
- Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 2; Culturele producties en presentaties en culturele festivals
- Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 3, Artistieke producties en presentaties en artistieke festivals
- Productie en Presentatie Amateurkunst
- Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen
- Scouting
- Sport
- Stimuleringsregeling inzet conciërges basisscholen
- Subsidieregeling Isolatie Subsidie Arnhem (ISA)
- Subsidieregeling preventie huiselijk geweld en kindermishandeling regio Arnhem-Achterhoek 2022
- Subsidieregeling schoolmoestuinen 2024-2026
- Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen Arnhem 2024
- Subsidieregeling ontmoetingsplekken in de wijk
- Voorschools aanbod
- Wijkinitiatieven
- Verduurzamen monumenten (in de maak)
- Opvolger van de scooterregeling (in de maak)

Begrotingssubsidies

	Begroting 2025	Begroting 2026	Meerjarenraming 2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Begroting	**102.365**	**99.588**	**101.019**	**99.030**	**98.240**
Arnh Platf Chronisch zieken Gehand	196	201	216	216	216
Arnhems Fed van Muziekgezelschappen	6	6	6	6	6
Arnhemse Sport Federatie	14	14	14	14	14
Bewonersbedrijf De Oosthof	35	36	36	36	36
Bijzonder in Arnhem	15	15	15	15	15
BNK Arnhem	2	2	2	2	2
BPD Ontwikkeling BV	0	0	5	510	0
Central Events BV	20	20	20	20	20
Centrum voor Activerend Werk	390	402	402	402	402
Coöperatie Dorpsplatform Elden U.A	8	8	8	8	8
Courage Events	32	33	33	33	33
Cultuur Academy	269	275	275	275	275
De Helling Exp.Werkplaats	103	106	106	106	106
De Nieuwe Oost	94	96	96	96	96
Diverzo, COC Midden-Gelderland	12	12	12	12	12
Dorpsraad Schaarsbergen	5	6	6	6	6
Elderveld Wijkplatform	10	10	10	10	10
Enjoy en Learn BV	327	0	0	0	0
Expertise Centrum Samenleving	35	36	36	36	36
GGD Noord- en Oost-Gelderland	17	17	17	17	17
Groepspraktijk van Verloskundigen	19	19	19	19	19
IVIO-Opleidingen	179	179	179	179	179
Kairos Forensische Zorg	25	26	26	26	26
KansenMakers	0	40	0	0	0
KIES voor de kinderen	33	33	33	33	33
Kinderopvang SKAR BV	614	617	617	617	617
Kledingbank Arnhem e.o.	29	29	29	29	29
Kluppluz BV	510	526	526	526	526
Leger des Heils Gelderland	1.764	1.784	874	662	662
LeukOmteLeren Weekendschool Arnhem	33	33	33	33	33
Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp	470	484	484	484	484
MEE Gelderse Poort	0	7	7	7	7
MEE PLUS	243	243	243	243	243
Muziektheater De Plaats	77	78	78	78	0
Nederlands Toegepast Theater	20	20	0	0	0
Olympus College	20	0	0	0	0
Oprecht BV	675	695	695	695	695
Over Rood	80	111	111	111	111
Pactum	2.201	2.267	2.267	2.267	2.267
Partou BV	14	14	14	14	14
Pro Persona Arnhem	208	215	215	215	215
Recreatieve Vereniging Craneveer	8	8	8	8	8
Reg Opleids.centr Graafschap College	66	66	66	66	66
REIJE (cooperatie)	150	0	0	0	0
RIBW. Arnhem & Veluwe Vallei	316	326	326	326	326
Rijn Ijssel Roc	1.931	1.935	1.935	1.935	1.935

Rooms Kathol Parochie St. Eusebius	12	12	12	12	12
Rots Bouw Project I B.V.	0	2	194	0	0
s Heeren Loo	131	135	135	135	135
Scalabor	640	249	11	11	11
SIMON scholen	84	84	84	84	84
Slachtofferhulp Nederland, Reg Oost	38	39	39	39	39
Sportbedrijf Arnhem BV	20.216	20.372	19.586	19.586	19.586
St Hoogstambrigade Schuytgraaf	4	4	4	4	4
St IMC Weekendschool	20	20	0	0	0
St StartClub Arnhem	40	36	0	0	0
ST Toneelgroep Oostpool	76	76	76	76	76
St Vrienden van de Ernemse Optog	8	8	8	8	8
St. Airborne Museum	278	283	283	283	283
St. Airborne Region	89	91	91	91	91
St. BBA	117	121	121	121	121
St. Beheer De Nieuwe Lommerd	20	20	20	20	20
St. Beheer Wijk Sportac Vredenburcht	58	59	59	59	59
St. Bewoners Spijkerkwartier	39	40	40	40	40
St. Bewoners Vredenburg	19	20	20	20	20
St. Bewonersplatform Rijkerswoerd	34	36	36	36	36
St. Biz Korenkwartier	213	131	131	5	5
St. BIZ Vastgoed Kernverblijfsgeb	118	118	118	118	118
St. Bouwspeelplaats De Leuke Linde	169	174	174	174	174
St. Bridge to Liberation	350	357	356	356	1.019
St. CASA	23	23	23	23	23
St. City at Home	0	85	0	0	0
St. Citymarketing Arnhem	367	375	375	375	375
St. Connectr	0	200	200	200	200
St. Culturele Evenementen Arnhem	39	40	40	40	40
St. De Blauwe Wij(k) Economie	229	0	0	0	0
St. De Innovatiefabriek Arnhem	56	57	57	57	57
St. De Instap	271	280	280	280	280
St. De Klup	18	19	19	19	19
St. Delta Kath.- en prot onderwijs	394	397	397	397	397
St. EcoVrede	7	7	7	0	0
St. Energiebank Regio Arnhem	1.446	0	0	0	0
St. Entrea Lindenhout	190	196	196	196	196
St. Eusebius	371	382	382	382	382
St. Fashion Festival Arnhem	102	104	104	104	104
St. Flores Onderwijs	736	740	740	740	740
St. Focus Filmtheater	713	735	735	735	735
St. Gym & Turnen Arnhem	150	151	151	151	151
St. Halt, team Gelderland	23	23	23	23	23
St. Het Droombankje	318	328	328	328	328
St. Het Huis van Puck	241	246	246	246	246
St. Huis voor de Wijk	229	0	0	0	0
St. Humanitas	16	17	17	17	17
St. Inloophuis Sint Marten Klarendal	33	34	34	34	34
St. Introdans	131	134	134	134	134
St. IrisZorg	5.103	5.257	5.257	5.257	5.257
St. Jacobiberg	252	257	257	257	257
St. Jeugdland	77	80	80	80	80
St. KAB Posttheater	226	230	230	230	230
St. Kentalis Zorg	167	143	143	143	143

St. Koningsdag Arnhem	11	11	11	11	11
St. Kruispunt	385	397	396	333	333
St. Leergeld Arnhem	200	206	206	206	206
St. Luxor Live	462	746	746	746	746
St. Maatjes voor Arnhem	58	59	59	59	59
St. Moviera	4.396	4.528	4.528	4.528	4.528
St. Museum Arnhem	4.878	5.027	5.027	5.027	5.027
St. Musis en Stadstheater	6.785	7.005	8.262	8.262	8.262
St. Muziektheater BOT	120	122	122	122	0
St. Natuurcentrum Arnhem	2.617	2.491	2.491	2.491	2.491
St. Ome Joop's Tour	25	25	25	25	25
St. Omstand	54	55	55	55	55
St. Ondernemersfonds Arnhem	380	380	380	380	380
St. Ontwerp Platform Arnhem	87	88	88	88	88
St. Pas	2.743	2.758	2.758	2.758	2.758
St. Phion	77	79	79	79	79
St. Platform Binnenstad Arnhem	195	196	196	196	60
St. PRAGO	127	127	127	127	127
St. Present	24	24	24	24	24
St. Productiehuis Plaatsmaken	227	232	232	232	232
St. Rijnstad	8.072	8.116	8.097	7.971	7.971
St. Rijnstate Ziekenhuis	59	61	61	61	61
St. Rozet	10.912	10.361	10.292	10.292	10.292
St. Schone Straat en Groene Buurt	86	86	86	86	86
St. Sinterklaasintocht Arnhem	10	11	11	11	11
St. SLAK	298	229	229	229	229
St. Sportcentrum Rijkerswoerd	573	584	584	584	584
St. State of fashion	250	255	255	255	255
St. Stoelenproject De Duif	348	358	358	294	294
St. Streekomroep Middel Gelderland	248	254	254	254	254
St. Veilig Thuis Gelderland Midden	3.471	3.575	3.575	3.575	3.575
St. Viering Nat Feest en Gedenkdagen	24	25	25	25	25
St. Vitale Verbindingen	203	209	209	209	209
St. Vitanos	69	70	11	11	11
St. Vitesse Betrokken	304	88	88	88	88
St. Vivare	0	12	1.306	0	0
St. Vluchtelingenwerk Nederland	1.198	840	840	840	840
St. Vrijwillige Terminale Zorg Arnh	2	3	3	3	3
St. Welzijn Ouderen Arnhem	2.375	2.447	2.447	2.447	2.447
St. Wijland 2040	10	0	0	0	0
St. Wonen in Kronenburg Appelgaard	12	13	13	13	13
St. Your Coach Next Door	82	84	84	84	84
St. Zij = Wij	47	0	0	0	0
St. Zorgoppas	35	0	0	0	0
St. Zwembad Klarenbeek	367	374	374	374	374
Stadsloods	391	0	0	0	0
STEVIG Arnhem	13	13	0	0	0
Stg Jeugdfonds Sport&Cultuur Gelderl	57	58	58	58	58
Stichting Buddy to Buddy Arnhem	61	62	62	62	62
Stichting De Driestroom	278	264	233	183	183
Stichting HAN Hydromotive	15	15	15	15	15
Stichting Het Huurdershuis	109	112	112	112	112
Stichting InDifferent	38	39	39	39	39
Stichting kompagnie kistemaker	77	78	78	78	0

Stichting Mediafonds Arnhem	65	66	0	0	0
Stichting Portaal (Portaal Arnhem)	0	4	470	0	0
Stichting Sonsbeek	250	255	255	255	255
Stichting Sport Support Arnhem	8	8	8	8	8
Stichting Volkshuisvesting Arnhem	300	1	122	0	0
Subsidies Alg	1.060	1.148	1.367	1.336	1.343
Toerisme veluwe arnhem nijmegen	415	424	424	424	424
Vereniging Cohousing Arnhem	0	2	253	0	0
Vereniging Hoogstede-Klingelbeek	3	3	3	3	3
Verloskundig centr Puur Vroedvrouwen	20	21	21	21	21
Voedselbank Arnhem	53	55	55	55	55
VOF Ontwikkelingscombi BPD/Klok	0	0	5	536	0
Vrijwilligersgala On Ganse	34	35	35	35	35
Wijkv. Penseelstreek Hoogkamp	11	11	11	11	11
Wijkvereniging Angerenstein	6	6	6	6	6
Wijkvereniging Burgemeesterskwartier	8	8	8	8	8
Wijkvereniging De Oostelaar	21	21	21	21	21
Wijkvereniging Elderveld	21	22	22	22	22
Wijkvereniging Molenbeke	5	5	5	5	5
Wijkvereniging Paasberg Wellenstein	3	3	3	3	3
Wijkvereniging Schuytgraaf	21	22	22	22	22
Wijkvereniging Transvaal	2	2	2	2	2
Youth for Christ Nederland	98	101	101	101	101
Zorgbelang Inclusief	40	41	41	41	41
Totaal Subdsidies	**102.365**	**99.588**	**101.019**	**99.030**	**98.240**

In de lijsten zijn de namen opgenomen van organisaties die naar verwachting in 2026 begrotingssubsidie ontvangen, met daarbij het geraamde bedrag.
Met het vaststellen van de begroting wordt per organisatie het maximale bedrag (de lijst op totaalniveau) aan begrotingssubsidie voor 2026 bepaald. Binnen het maximale bedrag mag het college (programmamanager in mandaat) besluiten over het verstrekken van begrotingssubsidie.

Ten tijde van het opstellen van deze begroting moeten de subsidieaanvragen voor 2026 nog worden ingediend en toegekend. De begrote bedragen kunnen naar aanleiding hiervan nog wijzigen.
Bij wijziging van activiteiten door de subsidieontvanger wordt het bedrag aan begrotingssubsidie hiermee in lijn gebracht en naar boven of beneden bijgesteld t.o.v. 2025. Er kan ook de wens zijn om een begrotingssubsidie te verstrekken aan een organisatie die niet eerder begrotingssubsidie heeft ontvangen, of om juist de begrotingssubsidie aan een organisatie stop te zetten.
In (vrijwel) alle gevallen betreft het bij de hiervoor beschreven situaties het omzetten van regulier programmabudget in subsidiebudget en vice versa, of om een verschuiving van subsidiebudget van de ene naar de andere organisatie. De gevolgen van beide wijzigingen voor het financieel beeld zijn neutraal.
De toename in het begrote bedrag aan begrotingssubsidie voor 2026 ten opzichte van 2025 die bij veel organisaties te zien is, is te verklaren door de reguliere compensatie voor loon- en prijsstijgingen. Bij het onderdeel 'Ontwikkelingen' wordt deze compensatie verder toegelicht. Op opvallende mutaties wordt hierna een toelichting gegeven.

In de lijst is ook de ontvanger 'Subsidies alg' opgenomen. Deze fictieve ontvanger wordt in de administratie gebruikt voor budget dat nog niet voor een specifieke organisatie bestemd is.

	Begroting 2025	Begroting 2026	Meerjarenraming 2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Bestuur, dienstverlening en financien	264	271	271	271	271
Veiligheid	203	120	120	120	120
Economie	2.729	2.964	2.927	2.802	3.329
Onderwijs	11.080	10.845	10.825	10.775	10.775
Cultuur	26.874	26.989	28.292	28.295	28.023
Participatie en armoedebestrijding	3.074	2.499	2.221	2.214	2.214
Zorg	3.378	3.444	3.444	3.444	3.444
Welzijn en inclusie	30.365	30.587	29.430	28.964	28.964
Gezondheid en sport	21.094	21.607	20.821	20.821	20.821
Klimaat, energie en milieu	2.863	0	0	0	0
Ruimtelijke ontwikkeling	300	0	0	0	0
Wonen en leefomgeving	140	263	2.668	1.325	279
Totaal Subdsidies	**102.365**	**99.588**	**101.019**	**99.030**	**98.240**

Ontwikkelingen

Kostenstijgingen bij subsidiepartners

De afgelopen jaren hebben onze subsidiepartners te maken gehad met sterk gestegen lonen en prijzen. De gemeente indexeert subsidies jaarlijks conform de systematiek zoals beschreven in de Perspectiefnota (‘nominaal en areaal’). De in eerdere jaren vastgestelde indexering heeft bij met name partijen die onder de cao sociaal werk vallen (zoals sociale wijkteams, welzijnspartijen en partijen in de maatschappelijke opvang) de gestegen kosten slechts gedeeltelijk opgevangen. Het college is in gesprek met deze partijen over wat dit betekent voor de uitvoering van de taken van deze partijen.

Nieuwe wijze subsidiëring sociale basis

Om te zorgen dat we ook in de toekomst goede dingen kunnen doen voor de Arnhemmers, is in 2025 nieuw, flankerend, beleid op Welzijn vastgesteld. Belangrijk daarbij is dat de gemeente de te verstrekken subsidies aan laat sluiten op wat we breder in het sociaal domein en specifiek in de sociale basis willen bereiken. Op dit moment werken we de aansluiting tussen de door ons te verstrekken subsidies en onze beleidsdoelen. We streven hierbij naar meerjarig partnerschap en naar impactgericht subsidiëren. In de tussenliggende periode gaan we bekijken welke onderdelen van de nieuwe aanpak al verwerkt kunnen worden in lopende subsidieafspraken.

Raad van State: begrotingssubsidies zijn schaarse rechten en daarmee is transparantie vereist

De Raad van State heeft in een uitspraak van 23 juli jl. een belangrijke uitspraak gedaan over begrotingssubsidies. Omdat in onze organisatie ook begrotingssubsidies worden verstrekt, berichten we jullie hierover.
Tot 23 juli jl. gingen we ervanuit dat we bij het verstrekken van begrotingssubsidies veel ruimte hadden om zelf te bepalen aan wie we deze subsidie toekende. De rechter heeft dit genuanceerd. Gemeenten (en provincies) moeten óók bij begrotingssubsidies zorgen dat er eerlijke concurrentie is bij de verdeling hiervan. De rechter heeft dit ook al eerder uitgesproken over schaarse vergunningen en gronduitgifte waar meerdere partijen belang bij hebben (schaarse rechten). De rechter heeft nu uitgesproken dat ook begrotingssubsidies een schaars recht zijn; er kunnen immers meer organisaties zijn die subsidie voor de bepaalde activiteit willen ontvangen, terwijl het budget beperkt is.

Achtergrond

Op veel plekken binnen onze organisatie worden subsidies verleend. De hoofdregel is dat een subsidie moet worden verstrekt op basis van een wettelijk voorschrift (subsidieregeling). In de regeling wordt bepaald voor welke activiteit de subsidie wordt verstrekt. Verder wordt in de regeling als het goed is via objectieve, toetsbare en redelijke criteria kenbaar gemaakt waaraan een subsidieaanvraag/aanvrager moet voldoen. Dit zorgt er onder meer voor dat bij de verlening van dit soort subsidies gewaarborgd wordt dat iedereen die aan deze criteria voldoet een eerlijke kans krijgt op deze subsidie.

De wetgever heeft daarop voor bijzondere gevallen ook uitzonderingen bedacht. Zo hoeft er voor de begrotingssubsidie, de incidentele subsidie en in afwachting van een subsidieregeling (nog) geen wettelijk voorschrift te zijn. Omdat er in die gevallen geen wettelijk voorschrift is, is het niet vanzelfsprekend gewaarborgd dat potentiële aanvragers gelijke kansen krijgen. De Raad van State heeft daarom aangegeven aan welke spelregels de verlening van begrotingssubsidies moet voldoen, zodat ook hierbij gelijke kansen worden geboden. Dit staat in de uitspraak van de Raad van State van 23 juli 2025 (ECLI:NL:RVS:2025:3399).
Hieronder is kort de inhoud van de uitspraak weergegeven.

Objectieve, toetsbare en redelijke criteria voor subsidies
Bij subsidies die wettelijk geregeld zijn (subsidieregeling), is het vaak duidelijk hoe de regels in het kader van de concurrentie zijn. Denk daarbij aan het volgen van een tenderprocedure of 'wie het eerst komt, wie het eerst maalt'. Maar ook bij begrotingssubsidies moet het bestuursorgaan gelijke kansen bieden aan potentiële aanvragers. Het bestuursorgaan moet volgens de uitspraak actief onderzoeken of er andere potentiële gegadigden zijn.
Wanneer er een voornemen is tot het verstrekken van een subsidie aan 1 gegadigde, moet dit 8 weken van tevoren worden gepubliceerd. Hierbij moet gemotiveerd worden waarom op grond van objectieve, toetsbare en redelijke criteria er maar 1 gegadigde is voor een subsidie. Door de publicatie krijgen potentiële aanvragers de mogelijkheid om te reageren wanneer ze twijfelen of de motivering van de gemeente houdbaar is.

Hoe nu verder?
De komende tijd zal er een analyse plaatsvinden van de begrotingssubsidies. Hierbij zal onder meer gekeken worden in welke gevallen er alsnog een subsidieregeling gemaakt kan worden. In de gevallen dat dit niet kan, zal bekeken worden welke consequenties de uitspraak voor deze subsidie heeft.

Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid

De openbaarheidsparagraaf is een recente toevoeging aan de Begroting 2026, voortvloeiend uit het besluit tot actieve openbaarmaking van informatie. Deze nieuwe verplichting is gericht op het verbeteren van de informatiehuishouding binnen overheidsinstanties, Bovendien vereist artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo) dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en verantwoording specifieke aandacht besteedt aan zowel de beleidsvoornemens als de uitvoering van de Wet open overheid.

Inleiding

Vanaf de begroting 2023 wordt invulling gegeven aan de verplichting tot actieve informatieverstrekking op grond van de Wet open overheid (Woo). Deze paragraaf is een uitwerking van o.a. artikel 3.5 van de Woo, waarin is vastgelegd dat bestuursorganen jaarlijks verantwoording afleggen over de beleidsinzet én uitvoering van deze wet (in de jaarstukken). We doen dit voor een gemeente die open en transparant is, waar inwoners kunnen vertrouwen op eerlijke, toegankelijke en controleerbare besluitvorming. Deze waarden zijn geen doel op zich, maar versterken onze dienstverlening. Door beter te informeren, verantwoording af te leggen en samen te werken, bevorderen we zowel de democratie als de participatie van inwoners, wat niet alleen de stad ten goede komt, maar ook zorgt voor een beter functionerende overheid.

Een open en toegankelijke overheid is voor ons een belangrijk uitgangspunt. De inwerkingtreding van de Woo op 1 mei 2022 vraagt om een structurele aanpassing in de wijze waarop overheidsinformatie wordt beheerd en gedeeld. De wet verplicht overheden tot het actief openbaar maken van diverse informatiecategorieën. We sluiten aan bij het landelijk vastgestelde implementatieschema, waarbij ruimte wordt benut om waar mogelijk versneld te publiceren.

Voor de implementatie hanteren wij een programmatische benadering met een meerjarig karakter. Hiermee willen we blijvend voldoen aan de eisen van de Woo en gelijktijdig de transparantie van het gemeentelijk handelen versterken. In deze begroting is aanvullend budget opgenomen om de capaciteit voor de behandeling van informatieverzoeken te vergroten. Daarnaast wordt de gemeenteraad structureel geïnformeerd over de voortgang en ontwikkeling van het Woo-traject, onder meer via jaarlijkse raadsinformatiebrieven waarin wij zowel terugblikken als vooruitkijken.

Kernonderdelen van de Woo

De uitvoering van de Woo kent drie pijlers:

1. Actieve openbaarmaking (initiatief overheid)
2. Passieve openbaarmaking (op verzoek)
3. Verbetering van de informatiehuishouding

Actieve openbaarmaking

Het beleidsvoornemen is om in 2026 onze inspanningen op het gebied van actieve openbaarmaking te intensiveren. In lijn met het landelijke tijdspad publiceren wij sinds 1 april 2020 Woo-verzoeken en andere informatiecategorieën volgens de wettelijke planning, die wij in tranches volgen zonder versnellingsmogelijkheden onbenut te laten. Daarnaast wordt jaarlijks een selectie van datasets openbaar gemaakt, die beschikbaar zijn op ons platform www.opendata.arnhem.nl. Door informatie actief te ontsluiten versterken we de maatschappelijke transparantie en voldoen we niet alleen aan de vereisten van artikel 3.5 van de Woo, maar bevorderen we ook de toegankelijkheid en betrokkenheid van onze inwoners.

Passieve openbaarmaking

Op het vlak van informatieverzoeken zetten we in op doorontwikkeling en kwaliteitsverbetering. In 2026 investeren we in de ondersteuning van behandelaars via onder andere workshops, geactualiseerde werkinstructies en gestandaardiseerde formats. Ook stroomlijnen we het proces voor de afhandeling van Woo-verzoeken. De doelstelling is een efficiënte en zorgvuldige afhandeling, waarbij de bescherming van persoonsgegevens gewaarborgd blijft.

Informatiehuishouding op orde

Een goede informatiehuishouding is randvoorwaardelijk voor een succesvolle uitvoering van de Woo. In 2026 voeren we noodzakelijke verbeteringen door in het beheer, de toegankelijkheid en de beveiliging van gemeentelijke informatie. Daarbij staan gebruiksvriendelijkheid, duurzaamheid van informatieopslag, gegevensbescherming en toegankelijke documentatie centraal. Ook metadata en digitale archivering krijgen nadrukkelijke aandacht, zodat informatie zowel vindbaar als begrijpelijk blijft – voor zowel medewerkers als burgers.

Organisatiecultuur en bewustwording

De Woo draait niet enkel om techniek of systemen; het vraagt om een verandering in houding, gedrag en organisatiecultuur. Transparantie moet als basiswaarde in het DNA van de organisatie worden verankerd. Dat betekent dat medewerkers zich bewust zijn van het belang van openheid in hun dagelijkse werkpraktijk. In 2026 zetten we daarom stevig in op bewustwording, training en cultuurverandering. We stimuleren een werkomgeving waarin het delen van informatie vanzelfsprekend is en kritische vragen op waarde worden geschat.

Nationaal Programma Arnhem - Oost

In deze paragraaf treft u meer informatie over het Nationaal Programma Arnhem-Oost. De middelen voor het Nationaal Programma Arnhem-Oost zijn verdeeld over de verschillende begrotingsprogramma's. Met deze paragraaf wordt beoogd dit inzichtelijk te maken en een toelichting te geven op de inzet van het programma. Een beschrijving van de activiteiten en interventies die vanuit het programma worden gedaan, is te lezen in het Uitvoeringsplan 2024-2026, het Arnhem-Oost Magazine van december 2024 en de voortgangsrapportage van juni 2025. Het is de eerste keer dat deze paragraaf in de begroting is opgenomen. Deze paragraaf wordt voor een volgende begroting verder uitgewerkt met als doel dat de raad middels de begroting en jaarrekening de voortgang kan volgen.

Het Nationaal Programma Arnhem-Oost (NPAO) is een alliantie van partners die gezamenlijk werken aan een generatielange aanpak voor vijf wijken in Arnhem-Oost.
Het programma wordt ondersteund door het Rijk en maakt onderdeel uit van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid, waarin Arnhem-Oost als één van de twintig focusgebieden is aangewezen. Vanuit het principe "ongelijk investeren om gelijke kansen te realiseren" zet Arnhem-Oost zich in om achterstanden weg te werken en te bouwen aan een onverdeelde stad. Het fundament van de aanpak is de driehoek kind–gezin–buurt: kinderen moeten hier en nu goed en veilig kunnen opgroeien, gezinnen moeten in hun bestaanszekerheid versterkt worden, en buurten moeten leefbaar en veilig zijn. Daarmee richt het programma zich tegelijk op de huidige generatie én op de toekomst. Daarmee raakt de inzet van het programma altijd direct of indirect aan het gemeentelijk beleid. Het NPAO versterkt bestaand beleid door intensivering van bestaande programma's. Zo krijgen bijvoorbeeld maatregelen voor het jonge kind een duidelijke plus bovenop het gemeentelijke beleid voor een kansrijke start en Voor- en Vroegschoolse Educatie . Tegelijkertijd maakt het programma ook ruimte voor doorbraken en innovaties waar het reguliere beleid ontoereikend is, juist om in Arnhem-Oost nieuwe werkwijzen te ontwikkelen. Een voorbeeld is de ontwikkeling van de Rijke Schooldag dat vanuit het programma wordt gedaan, of het Experiment Immerloo Schuldenvrij. Arnhem-Oost fungeert daarmee niet alleen als uitvoeringsplek, maar ook als ontwikkelplek voor beleid dat later breder in de stad kan worden toegepast. Het programma bestaat uit vele losse elementen die samen de koers bepalen. Juist in die gelaagdheid ligt de kracht: het intensiveren van bestaand beleid, het mogelijk maken van doorbraken en het gezamenlijk organiseren van een lange termijn aanpak om Arnhem-Oost duurzaam te versterken.
De wisselende rollen en inbreng van partners maken het NPAO tot een dynamische samenwerking, zonder één vaste opgave of één eenduidig budget.

Governance
Het Nationaal Programma kent een eigen governance-structuur. In zowel het algemeen als het dagelijks bestuur, dat wordt voorgezeten door de burgemeester, zijn de partners vertegenwoordigd. Gezamenlijk bepalen zij de koers, leggen zij de inhoud van het uitvoeringsplan vast en volgen zij de uitvoering en de middelen. De coördinerend wethouder Arnhem-Oost vertegenwoordigt de gemeente in deze structuur. Het programma verantwoordt de inzet van de verschillende regelingen zoals het behoort, en brengt twee keer per jaar een voortgangsrapportage uit: eenmaal in verhalende en meer kwalitatieve vorm, en eenmaal in meer kwantitatieve en constructieve vorm. De eerste voortgangsrapportage is in juni 2025 gepresenteerd. Ook tussentijds als er bijvoorbeeld nieuwe ontwikkelingen zijn zoals de Woontop en de SPUK Kansrijke Wijk II wordt de raad via het college hierover geïnformeerd.

Financiën
Het programma ontvangt middelen vanuit het Rijk, geoormerkt voor de focusgebieden. Deze middelen komen vanuit verschillende ministeries, waaronder OCW, VWS, Justitie & Veiligheid, SZW, BZK en Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Gemeentelijke middelen zijn nodig in de vorm van cofinanciering om de Rijksbijdragen te kunnen aantrekken en deze vervolgens te verbinden en te versterken in de integraliteit van de Arnhem-Oost aanpak. Voor het NPAO is voor de periode van het Uitvoeringsplan, 2024-2026, dat in april 2024 is vastgesteld door de alliantievertegenwoordiging ruim € 57 miljoen beschikbaar

Het betreft het totaal van bijdragen vanuit het Rijk (Volkshuisvestingsfonds I en II en de SPUK Kansrijke Wijk I) en de gemeente Arnhem. In het Uitvoeringsplan is een tabel opgenomen dat de verdeling van € 28 miljoen in concrete projecten onder directe aansturing van het Nationaal Programma Arnhem-Oost aangeeft. De overige middelen à € 19 miljoen, betreft o.a. de Woningverbetering particulier woningvoorraad (SEWA-regeling), de Arnhemse aanpak Energiearmoede en co-financiering op diverse projecten en/of initiatieven die tevens onder het Nationaal Programma Arnhem-Oost vallen, maar op een andere manier in de begroting zijn verwerkt. Omdat het Nationaal Programma een meerjarig karakter heeft, is er een bestemmingsreserve Arnhem-Oost ingesteld, zodat middelen

over de jaren heen kunnen worden ingezet. Vanaf het begrotingsjaar 2027 is in de begroting structureel circa € 2,8 miljoen beschikbaar voor het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Deze zullen samen met de nieuwe middelen uit de tweede tranche van de SPUK Kansrijke Wijk weer worden toegekend aan specifieke projecten in een nieuw op te stellen Uitvoeringsplan van het Nationaal Programma Arnhem-Oost.

Het totaalbedrag in het Uitvoeringsplan 2024-2026 à € 28 miljoen is in de verschillende begrotingsprogramma's van de gemeente Arnhem verwerkt. In de tabel hieronder is voor de jaren 2025 en 2026 aangegeven hoeveel middelen van het Nationaal Programma in welk begrotingsprogramma zijn opgenomen:

Rijlabels		**Budget 2025**	**Budget 2026**
Veiligheid	€	1.187.711	1.013.040
Economie	€	294.005	100.000
Onderwijs	€	3.564.650	1.334.400
Participatie en armoedebestrijding	€	1.219.565	350.000
Zorg	€	100.000	100.000
Welzijn en inclusie	€	1003.229	300.000
Gezondheid en sport	€	1.845.040	457.391
Wonen en leefomgeving	€	4.251.687	1.604.058
Wijkprogramma Malburgen	€	531.211	0
Eindtotaal	€	**13.997.098**	**5.258.889**

n.b. de verwachte middelen uit de SPUK Kansrijke Wijk II welke loopt van 2026 – 2028 zijn hierin nog niet verwerkt.

Overig programmaplan

Algemene dekkingsmiddelen	2026		
	Lasten	Baten	Saldo
Bedragen x € 1.000			
Treasury	-3.389	1.669	5.058
OZB-woningen	4.093	34.721	30.628
OZB niet-woningen	0	33.908	33.908
Belastingen overig	5	381	376
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	606.971	606.971
Totaal	**709**	**677.650**	**676.941**

Overhead	2026		
	Lasten	Baten	Saldo
Bedragen x € 1.000			
Overhead	89.821	3.814	-86.007
Totaal	**89.821**	**3.814**	**-86.007**

Heffing VPB	2026		
	Lasten	Baten	Saldo
Bedragen x € 1.000			
Vennootschapsbelasting	1.078	0	-1.078
Totaal	**1.078**	**0**	**-1.078**

Onvoorzien	2026		
	Lasten	Baten	Saldo
Bedragen x € 1.000			
Onvoorzien	1.000	0	-1.000
Totaal	**1.000**	**0**	**-1.000**

Deel 3 Financiële begroting

De financiële begroting is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

Overzicht van baten en lasten per programma
In het overzicht van baten en lasten wordt aangegeven tot welke bedragen de raad het college autoriseert door middel van het vaststellen van de begroting per programma.

Overzicht van geraamde incidentele baten en lasten
Tot de incidentele baten en lasten worden de lasten en baten gerekend die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Ook de post onvoorzien wordt tot de incidentele lasten gerekend.

Financiële staten

- Geprognosticeerde balans;
- Verloop van reserves en voorzieningen
- EMU Saldo 2026
- Overzicht van geraamde baten en lasten per taakveld

Vanuit het Besluit begroting en verantwoording (BBV) is ten behoeve van de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten voorgeschreven om een taakveldenbegroting op te stellen

Mutaties circulaires Gemeentefonds

Overzicht van baten en lasten per programma

Lasten	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financien	121.973	116.809	113.786	123.318	119.855	123.023	117.681
Veiligheid	34.053	32.079	33.243	30.730	28.822	28.558	28.413
Bereikbaarheid	38.954	43.601	43.901	41.806	41.653	42.360	43.878
Economie	11.190	8.890	11.415	9.466	8.770	8.590	9.250
Onderwijs	47.171	50.688	56.431	55.262	54.936	55.827	58.510
Cultuur	44.271	42.712	44.610	43.981	45.728	46.147	50.078
Participatie en armoedebestrijding	226.102	215.052	229.179	228.777	224.980	227.057	227.099
Zorg	204.751	223.231	217.658	231.766	228.411	227.052	227.077
Welzijn en inclusie	67.277	48.295	55.697	58.055	53.699	52.081	50.318
Gezondheid en sport	40.188	37.636	38.876	39.152	37.501	37.287	37.401
Klimaat, energie en milieu	16.913	26.863	30.566	32.587	22.539	21.548	28.582
Ruimtelijke ontwikkeling	44.421	105.410	95.270	93.035	94.693	59.494	66.035
Wonen en leefomgeving	66.505	74.358	82.949	84.894	82.153	78.880	78.264
Totaal	963.769	1.025.625	1.053.582	1.072.829	1.043.740	1.007.905	1.022.586

Baten	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financien	641.396	651.368	655.494	685.736	685.337	665.920	665.893
Veiligheid	5.967	4.783	5.611	2.319	2.319	2.319	2.319
Bereikbaarheid	23.036	28.586	27.236	28.294	28.125	27.957	27.957
Economie	2.931	2.153	3.031	2.484	2.484	2.364	2.364
Onderwijs	18.271	16.422	19.827	17.217	17.218	17.218	17.218
Cultuur	9.247	8.852	8.157	7.886	8.853	8.853	8.853
Participatie en armoedebestrijding	133.531	122.772	128.045	132.602	131.823	135.280	137.831
Zorg	10.657	4.514	5.156	5.151	2.964	6.128	6.170
Welzijn en inclusie	26.806	3.830	9.362	5.217	4.313	4.313	4.312
Gezondheid en sport	11.366	8.094	9.432	7.872	6.373	6.371	6.370
Klimaat, energie en milieu	11.991	14.201	17.667	15.665	11.932	10.969	15.886
Ruimtelijke ontwikkeling	42.303	99.662	81.378	85.309	74.072	53.555	63.749
Wonen en leefomgeving	50.611	52.410	55.419	55.040	54.379	53.693	52.877
Totaal	988.113	1.017.646	1.025.815	1.050.792	1.030.190	994.940	1.011.801

Exploitatieresultaat							
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financien	519.423	534.559	541.708	562.417	565.482	542.898	548.212
Veiligheid	-28.086	-27.296	-27.632	-28.412	-26.503	-26.240	-26.095
Bereikbaarheid	-15.918	-15.015	-16.665	-13.513	-13.528	-14.403	-15.921
Economie	-8.259	-6.738	-8.384	-6.982	-6.286	-6.226	-6.886
Onderwijs	-28.900	-34.266	-36.603	-38.045	-37.718	-38.609	-41.292
Cultuur	-35.024	-33.861	-36.453	-36.094	-36.876	-37.294	-41.225
Participatie en armoedebestrijding	-92.572	-92.280	-101.134	-96.175	-93.157	-91.777	-89.268
Zorg	-194.094	-218.717	-212.502	-226.615	-225.447	-220.924	-220.906
Welzijn en inclusie	-40.471	-44.465	-46.336	-52.838	-49.387	-47.768	-46.006
Gezondheid en sport	-28.822	-29.542	-29.444	-31.280	-31.128	-30.916	-31.031
Klimaat, energie en milieu	-4.922	-12.662	-12.900	-16.922	-10.607	-10.579	-12.696
Ruimtelijke ontwikkeling	-2.118	-5.748	-13.892	-7.727	-20.621	-5.939	-2.286
Wonen en leefomgeving	-15.894	-21.948	-27.530	-29.854	-27.775	-25.187	-25.386
Totaal	24.343	-7.978	-27.766	-22.037	-13.549	-12.964	-10.785

Toevoegingen aan reserve							
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financien	1.734	2.435	2.452	9.374	7.205	338	338
Veiligheid	1.281	87	90	90	90	90	90
Bereikbaarheid	14.901	18.258	18.014	18.418	18.112	17.942	17.797
Economie	1.076	130	130	250	250	250	250
Onderwijs	15.370	10.785	11.072	11.105	10.670	11.793	13.004
Cultuur	4.712	1.242	1.323	1.323	1.323	1.323	1.323
Participatie en armoedebestrijding	6.067	0	0	0	0	0	0
Zorg	13.953	3.127	6.377	4.483	757	0	0
Welzijn en inclusie	6.759	736	1.841	794	294	294	294
Gezondheid en sport	1.578	845	933	947	947	947	947
Klimaat, energie en milieu	9.960	0	495	0	0	0	273
Ruimtelijke ontwikkeling	41.492	3.319	8.748	1.078	7.681	11.234	8.772
Wonen en leefomgeving	15.899	1.289	1.667	597	97	97	187
Totaal	134.782	42.253	53.143	48.458	47.425	44.307	43.274

Onttrekkingen aan reserve							
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financien	12.912	1.292	2.859	11.611	2.905	3.638	3.685
Veiligheid	1.443	403	1.490	405	54	83	55
Bereikbaarheid	11.363	16.023	19.236	16.402	15.850	15.831	15.781
Economie	2.321	390	1.382	0	0	0	650
Onderwijs	9.972	9.902	11.521	11.212	11.272	12.698	15.427
Cultuur	16.151	1.443	3.249	1.135	1.386	1.676	905
Participatie en armoedebestrijding	9.599	400	6.537	200	300	0	0
Zorg	5.706	3.088	2.588	10.737	13.000	8.228	7.947
Welzijn en inclusie	4.119	3.356	5.567	2.887	2.030	2.006	825
Gezondheid en sport	1.518	776	1.928	1.038	890	704	852
Klimaat, energie en milieu	4.248	2.123	3.134	3.689	2.666	1.828	3.694
Ruimtelijke ontwikkeling	20.796	892	10.525	575	5.758	10.097	3.968
Wonen en leefomgeving	16.679	10.143	18.253	10.605	4.863	482	270
Totaal	116.826	50.231	88.271	70.495	60.975	57.272	54.059

Saldo Totaal							
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financien	530.601	533.416	542.116	564.654	561.182	546.198	551.560
Veiligheid	-27.924	-26.980	-26.232	-28.097	-26.539	-26.247	-26.130
Bereikbaarheid	-19.457	-17.249	-15.443	-15.529	-15.791	-16.514	-17.937
Economie	-7.014	-6.478	-7.132	-7.232	-6.536	-6.476	-6.486
Onderwijs	-34.298	-35.148	-36.154	-37.937	-37.115	-37.704	-38.869
Cultuur	-23.584	-33.660	-34.526	-36.282	-36.813	-36.941	-41.643
Participatie en armoedebestrijding	-89.039	-91.880	-94.597	-95.975	-92.857	-91.777	-89.268
Zorg	-202.342	-218.756	-216.291	-220.361	-213.204	-212.696	-212.959
Welzijn en inclusie	-43.110	-41.845	-42.610	-50.745	-47.651	-46.056	-45.474
Gezondheid en sport	-28.882	-29.611	-28.450	-31.189	-31.185	-31.159	-31.126
Klimaat, energie en milieu	-10.634	-10.539	-10.261	-13.233	-7.941	-8.750	-9.274
Ruimtelijke ontwikkeling	-22.813	-8.175	-12.115	-8.230	-22.543	-7.076	-7.089
Wonen en leefomgeving	-15.114	-13.095	-10.944	-19.845	-23.008	-24.802	-25.303
Totaal	6.388	0	7.361	0	0	0	0

Overzicht structureel begrotingssaldo

In de onderstaande tabel is te zien hoe het structurele saldo van deze begroting is opgebouwd.

Structureel begrotingssaldo	2026	2027	2028	2029
bedragen x € 1.000				
Totale baten exclusief reserves	1.050.792	1.030.190	994.940	1.011.801
Totale lasten exclusief reserves	1.072.829	1.043.740	1.007.905	1.022.586
Onttrekkingen aan reserves	59.661	58.197	54.241	50.656
Toevoegingen aan reserves	39.591	40.558	44.307	43.274
Saldo na bestemming	-1.967	4.090	-3.031	-3.403
Totaal incidentele baten	103.162	82.651	60.175	74.351
Totaal incidentele lasten	144.304	108.330	62.497	70.259
Totaal incidentele onttrekkingen	33.681	31.218	24.803	16.570
Totaal incidentele toevoegingen	21.987	23.171	27.044	26.010
Structureel begrotingssaldo	**27.481**	**21.722**	**1.531**	**1.944**

Het saldo van de incidentele baten en lasten is als volgt opgebouwd.

Uitsplitsing incidentele posten	2026	2027	2028	2029
bedragen x € 1.000				
Incidentele posten niet toegelicht in Ontwikkelingen in het financieel kader				
Baten	102.982	82.651	60.175	74.351
Lasten	123.240	82.798	57.487	65.354
Onttrekkingen	23.364	25.399	21.960	14.407
Toevoegingen	25.087	27.671	27.844	26.010
Saldo	-21.981	-2.419	-3.195	-2.605
Incidentele posten Perspectiefnota				
Baten	180	0	0	0
Lasten	7.858	1.786	-121	609
Onttrekkingen	3.120	917	667	187
Toevoegingen	-3.100	-4.500	-800	0
Saldo	-1.457	3.631	1.588	-422
Incidentele posten aanvullend op de Perspectiefnota				
Baten	0	0	0	0
Lasten	13.207	23.746	5.131	4.296
Onttrekkingen	7.197	4.902	2.176	1.976
Toevoegingen	0	0	0	0
Saldo	-6.010	-18.844	-2.955	-2.320
Incidenteel begrotingssaldo	**-29.448**	**-17.632**	**-4.562**	**-5.348**

In de tabellen in hoofdstuk 2 Ontwikkelingen in het financieel kader is in de tabellen bij de afzonderlijke ontwikkelingen met een "S" aangegeven wanneer dit een structurele ontwikkeling betreft en met een "I" wanneer dit een incidentele ontwikkeling betreft. Hierin zijn alle incidentele posten uit de Perspectiefnota en aanvullend op de Perspectiefnota opgenomen. In hoofdstuk 2 zijn deze incidentele ontwikkelingen toegelicht.

Reservemutaties hebben volgens de definitie in het BBV een incidentele aard. Deze tellen daarom mee in het incidentele saldo. Een uitzondering wordt gevormd voor reserves die ingezet worden voor het dekken van kapitaallasten. De toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserves Kapitaallasten, Onderwijs en Bereikbaarheid zijn daarom aangemerkt als structurele toevoegingen en onttrekkingen. Bij de verloopstaat reserves en voorzieningen is een overzicht van de doelen van alle bestemmingsreserves opgenomen.

Het saldo van de overige incidentele baten en lasten is opgebouwd uit verschillende aflopende posten in deze begroting. Hieronder worden de grootste posten toegelicht.

Overige incidentele baten

- Verkopen en bijdragen voor bouwgronden in de exploitatie zoals opgenomen in het programma Ruimtelijke ontwikkeling van € 76,7 miljoen
- Diverse bijdragen en subsidies in het kader van NEMIA ad € 15,3 miljoen
- € 3,6 miljoen Rijkssubsidie in 2025 en 2026 in het kader van het integraal zorgakkoord.
- Inkomsten vanuit niet-grondexploitatieprojecten van € 3,4 miljoen
- € 2,5 miljoen aan Europese subsidies in het kader van participatie
- € 1,3 miljoen subsidie voor vluchtelingenzaken

Overige incidentele lasten

- € 73,3 miljoen grondexploitatie projecten
- € 17,7 miljoen aan inzet middelen NEMIA
- € 3,4 miljoen middelen voor participatie
- € 3,3 miljoen aan niet-grondexploitatieprojecten
- € 3,1 miljoen in 2026 inzet middelen uit Klimaatfonds
- € 3,1 miljoen aan kosten voor de ontwikkeling van woonwagenlocaties
- € 2,5 miljoen inzet middelen voor straatreiniging
- € 2,2 miljoen transformatie sociaal domein
- € 2 miljoen voor samenlevingsopbouw, voornamelijk bestaande uit: planmatig onderhoud gemeentelijk vastgoed (€ 361.000), behoud Sociale Basis (€ 500.000), uitvoering ouderenbeleid (€ 250.000) en behoud buurthuizen (€ 250.0000)
- € 1,8 miljoen inzet middelen voor openbare orde en veiligheid, waaronder Preventie met Gezag
- € 1,8 miljoen inzet middelen WMO
- € 1,5 miljoen wederopbouw Jansstraat
- € 1,5 miljoen aan kosten ICT, cybersecurity en privacy
- € 1,5 miljoen inzet middelen ESF
- € 1,4 miljoen inzet middelen vluchtelingenzaken
- € 1,3 miljoen inzet middelen voor de MFC's
- € 1,2 miljoen inzet middelen arbeidsmarktregio
- € 1 miljoen valpreventie
- € 0,9 miljoen in 2026 voor de opvang van niet-rechthebbende EU-burgers
- € 0,6 miljoen voor Waterbodembeheer buitenwater
- € 0,5 miljoen voor uitvoeringsagenda Arnhemse Kost
- € 0,5 miljoen in 2026 voorstudie Park beekdal op de Paasberg
- € 0,5 miljoen in 2026 in het kader van het uitvoeringsplan Nationaal Programma Arnhem-Oost voor stedelijk groen
- € 0,5 miljoen voor sportbeleid en sportontwikkeling
- € 0,4 miljoen inzet middelen voor mobiliteit en openbaar vervoer
- € 0,4 miljoen inzet middelen voor passende kinderopvang
- € 0,4 miljoen voor de opvang van niet-rechthebbende EU-burgers.
- € 0,4 miljoen voor CAO-compensatie op subsidie partijen
- € 0,4 miljoen voor 22-uurs opvang
- € 0,3 miljoen voor aanpak en opvang zwerfjongeren

Geprognosticeerde balans 2026-2029

Activa	2026	2027	2028	2029
Vaste Activa				*(bedragen x € 1.000)*
Immateriële vaste activa	**10.940**	**10.624**	**10.308**	**9.992**
Materiële vaste activa	**706.758**	**662.189**	**691.569**	**579.849**
Investeringen met een economisch nut	603.675	566.217	592.423	497.067
Gronden uitgegeven in erfpacht	14.997	14.987	14.977	14.967
Investeringen met een maatschappelijk nut	88.086	80.985	84.169	67.815
Financiële vaste activa	**36.687**	**34.429**	**32.349**	**31.294**
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	4.742	4.742	4.742	4.742
Financiële vaste activa: Leningen	26.429	24.321	22.391	21.486
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	5.516	5.366	5.216	5.066
Totaal Vaste Activa	**754.385**	**707.242**	**734.226**	**621.135**
Vlottende Activa				
Gereed product en handelsgoederen	**326**	**326**	**326**	**326**
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	**100.268**	**94.063**	**110.591**	**99.845**
Uitzettingen < 1 jaar	**60.000**	**60.000**	**60.000**	**60.000**
Liquide middelen	**500**	**500**	**500**	**500**
Overlopende activa	**75.000**	**75.000**	**75.000**	**75.000**
Totaal Vlottende Activa	**236.094**	**229.889**	**246.417**	**235.671**
Totaal Activa	**990.479**	**937.131**	**980.643**	**856.806**

Passiva	2026	2027	2028	2029
Vaste Passiva				
Eigen vermogen	**260.638**	**247.089**	**234.125**	**223.340**
Voorzieningen	**16.143**	**16.379**	**16.615**	**16.851**
Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar	**604.297**	**554.100**	**603.950**	**503.800**
Totaal Vaste Passiva	**881.078**	**817.568**	**854.690**	**743.991**
Vlottende Passiva				
Netto vlottende schulden < 1 jaar	**34.401**	**44.563**	**50.953**	**37.815**
Overlopende passiva	**75.000**	**75.000**	**75.000**	**75.000**
Totaal Vlottende Passiva	**109.401**	**119.563**	**125.953**	**112.815**
Totaal Passiva	**990.479**	**937.131**	**980.643**	**856.806**

Reserves en voorzieningen

	Saldo	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	01-01-25	Toev.	Onttrek.	31-12-25	Toev.	Onttrek.	31-12-26	Toev.	Onttrek.	31-12-27	Toev.	Onttrek.	31-12-28	Toev.	Onttrek.	31-12-29
Bedragen x € 1.000																
AR Algemene Reserve	73.721	2.118	0	75.839	8.867	10.834	73.872	6.867	2.778	77.962	0	3.031	74.931	0	3.403	71.528
Bestemmingsreserve (BR)	244.082	51.025	88.271	206.836	39.591	59.661	186.766	40.558	58.197	169.127	44.307	54.241	159.193	43.274	50.656	151.811
Totaal Reserves (AR en BR)	317.803	53.143	88.271	282.675	48.458	70.495	260.638	47.425	60.975	247.089	44.307	57.272	234.124	43.274	54.059	223.339
Totaal Voorzieningen	14.979	927	0	15.906	236	0	16.143	236	0	16.379	236	0	16.615	236	0	16.851

	Saldo	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	01-01-25	Toev.	Onttrek.	31-12-25	Toev.	Onttrek.	31-12-26	Toev.	Onttrek.	31-12-27	Toev.	Onttrek.	31-12-28	Toev.	Onttrek.	31-12-29
Bedragen x € 1.000																
BR Onderzoek Rekenkamer	120	0	0	120	0	0	120	0	0	120	0	0	120	0	0	120
BR Raad	12	0	0	12	0	0	12	0	0	12	0	0	12	0	0	12
BR Plankosten stedelijke ontwikkelin	649	0	560	89	0	0	89	0	0	89	0	0	89	0	0	89
BR Taakmutaties Gemeentefonds-overlo	19.979	0	19.093	886	0	886	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Gebiedsontwikkeling Kronenburg	673	68	0	741	43	0	784	33	0	816	68	0	884	184	4	1.063
BR Burgerberaden	293	0	293	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Participatie	39	0	0	39	0	0	39	0	0	39	0	0	39	0	0	39
BR Burgerparticipatie	94	0	50	44	0	44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Beschermd en Weerbaar	6.611	0	2.395	4.216	0	715	3.501	0	899	2.602	0	504	2.098	0	184	1.914
BR Buitengewoon Beter	354	0	354	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Groenfonds	2.161	850	934	2.077	0	555	1.522	0	1.522	0	0	0	0	0	0	0
BR Bereikbaarheidsfonds	7.061	17.145	15.661	8.545	17.548	15.425	10.668	17.243	15.927	11.983	17.073	15.821	13.235	16.928	15.743	14.419
BR Evenementen	612	130	290	452	250	0	702	250	0	952	250	0	1.202	250	650	802
BR Stadsontwikkelingsfonds	4.420	7.000	392	11.028	0	0	11.028	0	310	10.718	0	0	10.718	0	0	10.718
BR Zuidelijke binnenstad	2.405	0	2.369	36	0	0	36	0	0	36	0	0	36	0	0	36
BR Risico en beheer Arnhem Centraal	3.469	0	1.822	1.647	0	0	1.647	0	0	1.647	0	0	1.647	0	0	1.647
BR Sociaal Economisch Fonds	1.549	0	100	1.449	0	0	1.449	0	0	1.449	0	0	1.449	0	0	1.449
BR Energiearmoedefonds	467	0	400	67	0	0	67	0	0	67	0	0	67	0	0	67
BR Arnhem Oost	7.444	0	3.631	3.813	0	451	3.362	0	0	3.362	0	0	3.362	0	0	3.362
BR Startersleningen	1.765	0	13	1.752	0	13	1.739	0	13	1.726	0	13	1.713	0	13	1.700
BR Strategische posities	1.500	0	0	1.500	0	0	1.500	0	0	1.500	0	0	1.500	0	0	1.500
BR Grondexploitatie	21.857	0	0	21.857	409	0	22.266	968	0	23.234	93	0	23.327	4.006	0	27.333
BR Omgevingslawaai	107	0	98	9	0	0	9	0	0	9	0	0	9	0	0	9
BR Groot onderh.en verv.openb ruimte	7.679	220	4.776	3.124	0	1.255	1.869	0	1.154	715	0	75	640	0	75	565
BR Voorstudies	546	0	0	546	0	0	546	0	0	546	0	0	546	0	0	546
BR Burgerinitiatieven sociaal domein	155	0	91	64	0	64	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Kapitaallasten	9.103	2.042	480	10.665	558	828	10.396	5.132	918	14.610	9.030	2.086	21.553	2.235	3.960	19.827
BR Bedrijfsvoering	1.289	0	1.289	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Duurzaamheidsleningen	1.172	0	82	1.090	0	101	989	0	119	870	0	114	756	0	107	649
BR WMO en jeugdzorg	33.038	6.377	3.088	36.327	4.483	10.227	30.583	757	12.880	18.460	0	8.108	10.353	0	7.947	2.405
BR Jeugdfonds	4.578	0	1.780	2.799	0	1.863	936	0	920	16	0	0	16	0	0	16
BR Transformatie zorgbudgetten	197	0	0	197	0	197	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Klimaat en Energie	2.945	0	250	2.695	0	1.500	1.195	0	500	695	0	0	695	0	0	695
BR Revolverend fonds (duurzaamheid)	680	0	0	680	0	0	680	0	0	680	0	0	680	0	0	680
BR Duurzaam Arnhem	2.929	0	922	2.007	0	49	1.957	0	9	1.948	0	0	1.948	0	0	1.948

BR Fractieondersteuning	21	0	0	21	0	0	21	0	0	21	0	0	21	0	0	21
BR Klimaatadaptatiefonds	9.890	0	4.000	5.890	0	5.890	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Inburgering, integratie en asiel	5.178	42	1.659	3.561	42	529	3.074	46	529	2.592	46	1.080	1.558	46	0	1.605
BR Huisvesting bijz doelgroepen	4.500	0	1.500	3.000	0	1.500	1.500	0	1.500	0	0	0	0	0	0	0
BR Spoorzone Oost	22.089	1.680	0	23.769	742	58	24.453	1.548	4.532	21.469	2.044	8.263	15.250	2.347	0	17.597
BR Wijkfondsen	90	0	90	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Onderwijs	33.687	10.444	9.381	34.750	10.476	10.283	34.943	10.041	10.692	34.292	11.165	12.103	12.376	12.376	14.945	30.784
BR Vastgoed	4.533	4.482	5.821	3.194	4.496	4.285	3.406	4.496	3.379	4.523	4.496	4.032	4.987	4.496	3.323	6.160
BR Volkshuisvesting	16.144	543	4.606	12.082	543	2.944	9.681	43	2.394	7.330	43	2.041	5.333	406	3.704	2.035
Mutatie	244.082	51.025	88.271	206.836	39.591	59.661	186.766	40.558	58.197	169.127	44.307	54.241	159.193	43.274	50.656	151.811

In de stand per 31-12-25 is nog geen rekening gehouden met de begrotingswijziging die volgt uit Turap-2 2025. Diverse ontwikkelingen zoals opgenomen in Turap-2 2025 worden verwerkt in deze begrotingswijziging.

Doelstelling per bestemmingsreserve.	
Naam	**BR Arnhem Oost**
Doel	Deze reserve wordt ingezet ter dekking van uitvoeringsplannen in het kader van de Arnhem-Oost aanpak.
Naam	**BR Bedrijfsvoering**
Doel	In de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering kunnen voor- en nadelen op de totale bedrijfsvoering worden verwerkt. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan resultaten op de formatie en bezetting, de inhuur en frictiekosten voor afbouw formatie.
Naam	**BR Bereikbaarheid**
Doel	Deze bestemmingsreserve heeft als doel het verbeteren van de bereikbaarheid van de binnenstad en het ontwikkelen van parkeervoorzieningen. Het exploitatiesaldo van parkeren wordt met deze reserve verrekend.
Naam	**BR Beschermd en Weerbaar**
Doel	Arnhem ontvangt als centrumgemeente voor de regio's Arnhem en Achterhoek (tezamen 19 regiogemeenten) via de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang van het Rijk jaarlijks middelen ten behoeve van de bestrijding van huiselijk geweld en seksueel geweld, de uitvoering van de vrouwenopvang, en voor de uitvoering van de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Het betreft hier wettelijke taken die zijn vastgelegd in het Rijksprogramma Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Geweld hoort nergens thuis (GHNT). De bestemmingsreserve dient om deze (regionale) middelen beschikbaar te houden voor de doelen en activiteiten die daarvoor zijn vastgelegd in de Regiovisie Samen Veilig 2019 - 2022 (aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in de regio Arnhem en Achterhoek). Voor- en nadelige jaarrekeningresultaten op het regionale budget worden verrekend met de bestemmingsreserve.
Naam	**BR Buitengewoon Beter**
Doel	De middelen uit deze bestemmingsreserve waren bedoeld ter financiering van de incidentele component van het Buiten Gewoon Beter Programma (€ 19,4 miljoen) voor de periode 2009-2016. Tevens is de bestemmingsreserve ontstaan om tempoverschillen in de uitvoering op te kunnen vangen. Het programma bestaat uit een scala aan meerjarige projecten. Bij een jaarovergang bleven op deze wijze de middelen beschikbaar voor het programma Buitengewoon Beter.
Naam	**BR Burgerberaden**
Doel	Het burgerberaad is een groep willekeurig gelote burgers die de gemeente adviseert. Loting zorgt voor een representatieve vertegenwoordiging van inwoners. Voor het organiseren van een aantal burgerberaden gedurende de raadsperiode 2022-2026 is € 600.000 aan deze BR toegevoegd.
Naam	**BR Burgerinitiatieven Sociaal Domein**
Doel	Het stimuleren en organiseren van activiteiten om de betrokkenheid en invloed van inwoners en/of organisaties op hun wijk/buurt in Arnhem te vergroten.
Naam	**BR Burgerparticipatie**
Doel	Burgerparticipatie als werkwijze in te bedden in de organisatie. De middelen zijn bestemd om uitvoering te geven aan het actieprogramma “Samen maken we Arnhem”.
Naam	**BR Cultureel Vastgoed**
Doel	De bestemmingsreserve Cultureel Vastgoed (voorheen BR Cultuur in Rijnboog) dient ter dekking van kapitaallasten en andere eigenaarslasten van cultureel vastgoed in Arnhem. Eénmalige bijdragen, opbrengsten vertreklocaties en onderbesteding en vrijval van kapitaallasten worden gedoteerd aan deze bestemmingsreserve. Met ingang van de begroting 2021 heeft deze bestemmingsreserve nog uitsluitend betrekking op de vernieuwing van het Stadstheater Arnhem. De baten en lasten van de recente ver- c.q. nieuwbouw van Rozet, Musis, Focus Filmtheater en Museum Arnhem worden vanaf 2021 niet meer met deze bestemmingsreserve verrekend.
Naam	**BR Duurzaam Arnhem**
Doel	Het ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal, aardgasvrij en klimaatadaptief Arnhem. Met deze BR worden onder meer de doelstellingen van NEMiA ondersteund. Voor deze reserve gelden aparte kaders zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 15 mei 2019.

Naam	**BR Duurzaamheidsleningen**
Doel	Ter dekking van de jaarlijkse beheerskosten en soms ook rentelasten van de duurzaamheidslening en Toekomstbestendigwonen lening (TWL) binnen de gemeente Arnhem. Deze leningen worden verstrekt voor maatregelen op het gebied van energiebesparing en duurzame opwek bij particuliere woningen en de TWL kan ook aanvullend gebruikt worden voor het levensloop bestendig maken van de woning.

Naam	**BR Energiearmoedefonds**
Doel	Deze reserve dient om Arnhemmers die de energierekening niet kunnen betalen inkomensondersteuning te verlenen, in de vorm van een wintertoeslag.

Naam	**BR Evenementen**
Doel	In de begroting is een budget van € 0,6 miljoen beschikbaar gesteld voor bijdragen in evenementen. De uitgaven worden gebruikt voor evenementen waarvan een groot deel al vastligt. Het overige deel is voor bijdragen welke op ad-hoc basis beschikbaar worden gesteld. Verschillen tussen werkelijkheid en budget worden met deze reserve verrekend.

Naam	**BR Fractie-ondersteuning**
Doel	Deze bestemmingsreserve wordt gebruikt ter dekking van de extra kosten die worden veroorzaakt door de afsplitsing van een fractie. Deze extra kosten worden voor 50% betaald uit de bestemmingsreserve en voor 50% uit een korting op de ondersteuning van de af te splitsen fractie en de oorspronkelijke fractie. Hierbij wordt voorkomen dat bij afsplitsingen de financiële gevolgen volledig bij de fracties worden neergelegd.

Naam	**BR Gebiedsontwikkeling Kronenburg**
Doel	Dekking bieden voor de kosten van de gebiedsontwikkeling Kronenburg, en wel voor de volgende onderdelen van deze gebiedsontwikkeling: - Investeringen in de openbare ruimte: dekkingsmiddelen hiervoor kunnen na afronding van onderdelen van het project aan deze bestemmingsreserve worden onttrokken. Wanneer de gemaakte kosten dienen te worden geactiveerd, zullen de dekkingsmiddelen worden toegevoegd aan de BR Kapitaallasten, ter dekking van de kapitaallasten; - Grondexploitaties: hiervan worden resultaten (tekorten dan wel tussentijdse winstnemingen) verrekend met deze bestemmingsreserve; - Anterieure overeenkomsten ten aanzien van grondexploitaties van derden: eventuele dekkingsresultaten worden ook met deze bestemmingsreserve verrekend.

Naam	**BR Groenfonds**
Doel	Deze egalisatiereserve dient om schommelingen op te vangen bij de besteding van het budget dat beschikbaar is voor het bomenbeleid, en voor andere groene investeringen in gebieden die dringend aan een impuls toe zijn. Opbrengsten uit herplantingplicht voor bomen waarbij herplant ter plekke niet mogelijk of wenselijk is, worden toegevoegd aan deze reserve.

Naam	**BR Grondexploitatie**
Doel	Deze reserve heeft tot doel risico's in de grondexploitatie op te vangen. De gewenste en tevens maximale omvang wordt bepaald op basis van het benodigde weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Het jaarresultaat van het grondbedrijf wordt aan deze reserve toegevoegd (totdat de maximale omvang is bereikt), dan wel onttrokken. Deze reserve wordt meegerekend in het weerstandsvermogen.

Naam	**BR Groot onderhoud en vervanging openbare ruimte**
Doel	Deze egalisatiereserve dient om schommelingen op te vangen bij de besteding van exploitatiebudgetten voor groot onderhoud en vervanging in de openbare ruimte. Hierbij worden geen schotten gehanteerd tussen de verschillende onderwerpen (Riolering, Buitengewoon Beter, Wegen, Groen, Spelen, Bomen, Verkeersregelinstallaties, Civieltechnische Kunstwerken, Openbare Verlichting, Water). Hierdoor ontstaat flexibiliteit en kan beter worden geanticipeerd op de onderhoudsbehoefte in de stad.

Naam	**BR Huisvesting bijz. doelgroepen**
Doel	Dekking bieden voor het opstellen en uitvoeren van projecten om het aantal passende en betaalbare woningen voor bijzondere doelgroepen uit te breiden.

Naam	**BR Inburgering, integratie en asiel**
Doel	Deze reserve wordt gebruikt om jaarlijkse fluctuaties in de inkomsten (met name van het Rijk) en uitgaven op het beleidsveld Inburgering, integratie en asiel te egaliseren.

Naam	**BR Jeugdfonds**
Doel	Om het integraal Jeugdbeleid de komende jaren een impuls te geven worden de extra Jeugdmiddelen die niet binnen het beleidsveld Zorg ingezet worden (€ 6,59 miljoen in 2022, € 1 miljoen in de jaren 2023, 2024 en 2025), gedoteerd aan deze bestemmingsreserve. Het jeugdbeleid en daarmee de inzet van het jeugdfonds wordt stadsbreed en in samenhang met Arnhem Oost bezien. Extra inzet op Jeugd kan incidenteel gedekt worden uit deze reserve. Een eventueel overschot aan middelen in het jeugdfonds kan overgeheveld worden naar de BR WMO en Jeugdzorg.

Naam	**BR Kapitaallasten**
Doel	Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van diverse kapitaallasten. Het bedrag van de dotatie is gelijk aan het bedrag van de investering. Het bedrag van de onttrekkingen is gelijk aan het bedrag van de afschrijvingen. Om ook de rentelasten te kunnen dekken wordt de reserve aangemerkt als een rentedragende reserve.

Naam	**BR Klimaat en Energie**
Doel	De BR klimaat en energie is een egalisatiereserve, bedoeld om fluctuaties in de uitgaves die de veranderopgave klimaat en energie met zich meebrengt op te vangen. Het zorgt op deze manier voor dekking, van in de toekomst voorziene en noodzakelijke grote uitgaven, om de doelen van het NemiA programma te kunnen realiseren.

Naam	**BR Klimaatadaptatiefonds**
Doel	Deze reserve kan worden ingezet als dekking voor maatregelen voor klimaatadaptatie zoals het verminderen van verhardingen en het ontstenen van de openbare ruimte.

Naam	**BR Omgevingslawaai**
Doel	De gemeente Arnhem heeft deze middelen van het ministerie van Infrastructuur & Milieu (I&M) ontvangen en ze worden ingezet voor maatregelen om het omgevingslawaai terug te dringen, zoals door geluidarm asfalt op de hoofdinvalswegen van Arnhem (zoals Velperweg en Huissensestraat), investeringen in geluidsschermen langs het spoor en andere bronmaatregelen.

Naam	**BR Onderwijs**
Doel	Deze reserve heeft een dekkingsfunctie voor nieuwbouw- en renovatieprojecten in het basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs. Alle in de begroting vrijvallende middelen voor onderwijshuisvesting (door afnemende kapitaallasten en daling van andere onderwijshuisvestingslasten) worden aan deze reserve toegevoegd. Hierdoor blijven alle middelen die in de begroting zijn geraamd voor kapitaallasten onderwijs en voor overige onderwijshuisvestingsbudgetten beschikbaar voor onderwijshuisvesting.

Naam	**BR Onderzoek Rekenkamer**
Doel	In het jaarbudget van de Rekenkamer is ruimte voor het uitvoeren van ongeveer twee grote onderzoeken per jaar. Echter, de Rekenkamer is de afgelopen jaren, mede door een actieve gemeenteraad, op ad-hoc basis verzocht aanvullende onderzoeken uit te voeren. Het karakter van dit soort onderzoeken in combinatie met de gewenste korte doorlooptijd noodzaken inhuur van externen. Toevoeging van onderbestedingen op het reguliere onderzoeksbudget en eventueel positief saldo op het product Rekenkamer geven Raad en Rekenkamer iets meer ruimte om snel en adequaat onderzoeken op te pakken.

Naam	**BR Participatie**
Doel	De bestemmingreserve is gevormd om diverse kosten op te kunnen vangen die samenhangen met de uitvoering van de participatiewet en het bereiken van de doelstellingen. Het re-integratiebudget staat onder druk. De door het Rijk verstrekte budgetten voor re-integratie zijn in aanloop naar invoering van de nieuwe wetgeving in 2015 sterk teruggelopen. Daarbij is tevens gekozen geen directe koppeling te maken tussen de financiering vanuit het Rijk en de Arnhemse begroting voor re-integratie (extra middelen worden niet automatisch toegevoegd aan het beleidsveld). De huidige re-integratiemiddelen zijn volledig nodig voor inzet op de doelgroep om de huidige ambitie in de begroting op het gebied van werk te realiseren. Er is geen geld in de begroting voor doorontwikkeling beleid, onderzoeken of extra inspanningen binnen het programma participatie en armoedebestrijding. De reserve dient om incidentele kosten voor bijvoorbeeld doorontwikkeling op beleid of kosten voor onderzoek uit te betalen.

Naam	**BR Plankosten stedelijke ontwikkeling**
Doel	Het egaliseren van fluctuaties in het uitgavenpatroon van het budget voor plankosten stedelijke ontwikkeling.

Naam	**BR Raad**
Doel	Ervaringen in den lande wijzen uit dat de kosten voor het uitvoeren van een raadsonderzoek / enquête een veelvoud bedragen van het budget dat de Griffie jaarlijks hiervoor te besteden heeft van € 15.000. Zodoende wordt dit budget, voor zover het niet wordt aangewend, jaarlijks toegevoegd aan de bestemmingsreserve totdat het plafond (ingesteld op € 75.000) hiervoor is bereikt. Als er zich dan in enig jaar een raadsonderzoek wordt uitgevoerd, dan kan deze reserve hiervoor aangewend worden.

Naam	**BR Revolverendfonds (Duurzaam)**
Doel	Uit deze Revolverendfonds reserve worden duurzaamheidsleningen verstrekt volgens de al geldende 'Nadere regels duurzaamheidsleningen Arnhem 2016'. De leningen worden ten laste gebracht van de reserve en de aflossingen vloeien weer terug.

Naam	**BR Risico en beheer Arnhem Centraal**
Doel	Deze bestemmingsreserve dient voor de beheerkosten van de transferhal, de kosten van het 2e deel van het ondergronds afvaltransportsysteem, dekking risico's met financiële tegenvallers en andere onverwachte ontwikkelingen binnen het project Arnhem Centraal.

Naam	**BR Sociaal Economisch Fonds**
Doel	Deze reserve is bestemd voor uitgaven in het kader van het faciliteren van economische stimuleringsprojecten. Verschillen tussen het jaarlijkse budget en werkelijke kosten worden met de reserve verrekend.

Naam	**BR Solvabiliteit**
Doel	In de bestemmingsreserve wordt een buffer opgebouwd voor een robuustere financiële positie. Naast de algemene reserve die direct meetelt in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit, vormt de BR Solvabiliteit een belangrijke bijdrage in de vergroting van het eigen vermogen.

Naam	**BR Spoorzone Oost**
Doel	Dekking bieden voor de kosten van de gebiedsontwikkeling Spoorzone Oost, en wel voor de volgende onderdelen van deze gebiedsontwikkeling: - Investeringen in de openbare ruimte (inclusief groen/park) en mobiliteit (inclusief duurzame bereikbaarheid gebied): dekkingsmiddelen hiervoor kunnen na afronding van onderdelen van het project aan deze bestemmingsreserve worden onttrokken. Wanneer de gemaakte kosten dienen te worden geactiveerd, zullen de dekkingsmiddelen worden toegevoegd aan de BR Kapitaallasten, ter dekking van de kapitaallasten. - Grondexploitaties: hiervan worden resultaten (tekorten dan wel tussentijdse winstnemingen) verrekend met deze bestemmingsreserve. - Anterieure overeenkomsten ten aanzien van grondexploitaties van derden: eventuele dekkingsresultaten worden ook met deze bestemmingsreserve verrekend.

Naam	**BR Stadsontwikkelfonds**
Doel	Deze reserve wordt ingezet om onze ambities ten aanzien van de stedelijke ontwikkeling te kunnen realiseren of als cofinanciering voor middelen van andere overheden. Naast het borgen van de voortgang of versnelling van projecten, zijn deze middelen ook bedoeld voor onder andere het realiseren van meer sociale huurwoningen, maatschappelijke functies of vergroening van de openbare ruimte. Positieve resultaten van het grondbedrijf die vrij beschikbaar zijn nadat de reserves grondexploitatie conform de nota grondbeleid op het vereiste niveau zijn gebracht, worden toegevoegd aan de reserve Stadsontwikkelfonds. Bijdragen van projectontwikkelaars voor de realisatie van bovenwijkse voorzieningen worden ook toegevoegd aan deze reserve.

Naam	**BR Startersleningen**
Doel	De starterslening is bedoeld voor starters op de woningmarkt. Uit de reserve worden jaarlijkse beheerskosten en rentelasten van de startersleningen gedekt.

Naam	**BR Strategische Posities**
Doel	Deze reserve dient ter financiering van de verwachte kosten voor het beheren en onderhouden van een eigendomssituatie in een gebied (vooruitlopend op beslissingen om te gaan ontwikkelen) op te vangen. In de begroting is hiervoor een bedrag geraamd. Afwijkingen t.o.v. dat budget worden verrekend met deze reserve.

Naam	BR Taakmutaties gemeentefonds-overloop
Doel	Conform de spelregels gemeentefonds wordt bij elke toevoeging van nieuwe middelen (taakmutaties, decentralisatie- en integratie-uitkeringen) aan de raad voorgelegd of deze middelen ingezet mogen worden voor een onderliggend beleidsdoel of dat de middelen deel uitmaken van de algemene middelen in het gemeentefonds. In deze bestemmingsreserve worden nieuwe toegevoegde middelen aan het Gemeentefonds gereserveerd die gedurende het jaar niet aan de raad voorgelegd kunnen worden. Vooral van de nieuwe toevoegingen die bekend gemaakt zijn in de septembercirculaire en in de november/decembercirculaire is het niet altijd mogelijk om voor het einde van het jaar een raadsvoorstel met begrotingswijziging aan de raad voor te leggen. In het daarop volgende jaar doen de betreffende beleidsvelden een beroep op deze middelen via een raadsvoorstel en een begrotingswijziging, waarbij voorgesteld wordt de middelen aan de bestemmingsreserve Taakmutaties gemeentefonds te onttrekken. Middelen die na een jaar nog niet via een raadsvoorstel geclaimd zijn voor uitvoering van een bepaald beleid, vallen vrij ten gunste van de Algemene Reserve. (Raadsbesluit 8 februari 2010). In 2010 is het doel van deze bestemmingsreserve uitgebreid ten behoeve van niet bestede budgetten die gereserveerd moeten blijven om bestaand beleid uit te voeren in volgende jaren (raadsbesluit 13 december 2010).

Naam	BR Transformatie Zorgbudgetten
Doel	De bestemmingsreserve heeft als doel om nieuwe voorzieningen te financieren die voorkomen dat inwoners een beroep moeten doen op specialistische maatwerkvoorzieningen.

Naam	BR Vastgoed
Doel	Deze egalisatiereserve dient om de kosten van onderhoud van het gemeentelijke vastgoed te egaliseren en om daarmee schommelingen in de jaarlijkse begroting tegen te gaan. De hoogte van deze reserve is gebaseerd op het 40-jarige Meerjarige OnderhoudsPlan (MJOP).

Naam	BR Volkshuisvesting
Doel	Deze reserve is het uitvoeringsinstrument van de Nota Wonen. Overeenkomstig besluit van de raad d.d. 30 juni 2014, wordt deze reserve deels ingezet om een redelijke compensatie te bieden voor de gedupeerden van de WOS-fraude. De reserve wordt jaarlijks gevoed met het renteresultaat dat wordt behaald op de uit te zetten Startersleningen.

Naam	BR Volkshuisvestingsfonds Arnhem Oost
Doel	De doelstelling van het Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost is om aan te sluiten bij de Arnhemse doelen op het gebied van onder andere wonen, klimaat, leefbaarheid en veiligheid in kwetsbare wijken. Met de aanpak van particuliere woningen en de directe leefomgeving, in samenhang met een brede leefbaarheidsaanpak, wordt bijgedragen aan het realiseren van een betere woon-/leefomgeving, meer kansengelijkheid in Arnhem(-Oost) en aan de CO2-reductiedoelstelling van het programma New energy made in Arnhem 2020-2030. De reserve wordt gevoed door enerzijds subsidie van het Rijk en anderzijds door cofinanciering van de provincie en de gemeente Arnhem. De bestedingen zijn conform het vastgestelde plan van aanpak Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost.

Naam	BR Voorstudies
Doel	De reserve is bedoeld om uitgaven te dekken uit voorstudies voordat een initiatief tot een project is verheven. Op het moment dat het project daadwerkelijk tot uitvoering komt vloeit de bijdrage die vanuit deze reserve is gedaan terug in de reserve. In de begroting is een bedrag geraamd voor kosten van voorstudies. Afwijkingen ten opzichte van de raming worden verrekend met deze reserve.

Naam	BR Wijkfondsen
Doel	In uitzondering op reguliere begrotingsuitgangspunten is budgetoverheveling voor de wijkbudgetten naar een volgend jaar toegestaan. Jaarlijks wordt het surplus of tekort op de wijkbudgetten gestort respectievelijk onttrokken aan de reserve.

Naam	BR Wmo en Jeugdzorg
Doel	De inkomsten en uitgaven op het beleidsveld Zorg en Welzijn zijn nog niet in evenwicht. Dit komt omdat gemeenten nog actief zijn met het ontwikkelen en uitvoeren van de transformatie van de zorg en welzijn,het uitvoeren van de hervormingsagenda Jeugd en de doorontwikkeling beschermd wonen en maatschappelijke opvang nog afwachten. Aan deze reserve worden de voordelen van het beleidsveld Zorg en Welzijn tijdelijk toegevoegd, zodat extra maatregelen en (mogelijke) tekorten op het beleidsveld Zorg en Welzijn, alsmede kosten voor de transformatie van het sociaal domein (zorg, participatie en welzijn) verrekend kunnen worden met deze reserve.

Naam	BR Zuidelijke Binnenstad
Doel	Deze reserve heeft een dekkingsfunctie t.b.v. de financiering van ruimtelijke plannen in de zuidelijke binnenstad.

EMU-saldo 2026

EU-lidstaten mogen een EMU-tekort realiseren van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp). In dit maximale tekort hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De begroting van gemeenten wordt opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo wordt echter niet berekend op basis van baten en lasten, maar op basis van ontvangsten en uitgaven. Anders dan in het stelsel van baten en lasten drukken investeringsuitgaven en aan- en verkopen in het jaar waarin de transactie wordt gedaan volledig op het EMU-saldo. Er wordt geen rekening gehouden met afschrijvingen, noch met toevoegingen aan reserves en voorzieningen. De afwijkende berekening van het EMU-saldo kan ertoe leiden dat een gemeente bij een sluitende begroting een EMU-tekort realiseert. In het overzicht is het EMU-saldo berekend voor de jaren 2026 tot en met 2029, zoals dat voortvloeit uit deze begroting.

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000	Volgens begroting 2026	Volgens meerjarenraming in begroting 2026	Volgens meerjarenraming in begroting 2026	Volgens meerjarenraming in begroting 2026
1. Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-22.037	-13.549	-12.964	-10.785
2. Mutaties (im)materiele vaste activa	-58.324	-44.885	29.064	-112.036
3. Mutatie voorzieningen	0	0	0	0
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	0	0	0
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**36.287**	**31.336**	**-42.028**	**101.251**

Mutaties in voorzieningen en in voorraden (inclusief GREX) lopen in Arnhem via de reguliere begroting en zijn dus al opgenomen in het exploitatiesaldo. De komende jaren lijkt onze gemeente gemiddeld genomen geen EMU-tekort te gaan realiseren.

Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld

	Lasten						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	22.742	22.626	22.815	25.683	25.421	25.651	25.892
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	21.874	19.094	22.957	24.843	22.953	23.131	21.491
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	868	492	901	566	151	151	151
Begeleiding (WMO)	30.527	31.471	30.393	34.741	29.573	28.573	28.572
Begraafplaatsen en crematoria	58	48	48	48	48	48	48
Beheer overige gebouwen en gronden	2.297	2.249	2.047	2.153	1.945	2.049	2.074
Belastingen overig	3	5	5	5	5	5	5
Beschermd wonen (WMO)	25.035	31.233	29.969	29.127	31.559	34.299	34.454
Bestuur	7.960	6.995	6.925	7.246	7.150	7.150	7.150
Burgerzaken	9.642	9.363	8.715	9.941	9.812	9.608	9.575
Crisisbeheersing en brandweer	15.811	16.464	16.626	17.308	17.351	17.372	17.338
Cultureel erfgoed	3.895	2.041	2.292	2.133	2.063	2.080	1.986
Cultuurpresentatie, -prod en -part	23.771	24.325	24.632	24.822	27.203	27.604	31.629
Dagbesteding (WMO)	1.834	2.323	2.323	3.466	3.766	3.266	3.266
Economische havens en waterwegen	2.141	1.095	1.005	977	960	956	953
Economische ontwikkeling	5.144	5.220	6.111	5.620	5.351	5.340	5.337
Economische promotie (Arnhem promo)	5.179	3.179	4.403	3.280	3.268	3.099	3.762
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	30.301	93.468	77.012	78.381	66.728	46.691	53.224
Huishoudelijke hulp (WMO)	18.558	20.198	20.198	21.803	22.095	22.095	22.095
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	12.142	16.457	14.445	15.899	15.696	15.516	15.396
Inkomensregelingen	174.921	163.978	172.851	175.773	175.152	178.470	181.041
Jeugdbescherming	4.282	5.465	5.200	5.560	5.560	5.560	5.560
Jeugdhulp ambulant regionaal	50.482	56.776	47.357	47.594	47.594	46.794	46.783
Jeugdhulp met verblijf regionaal	28.620	20.896	30.710	32.636	32.636	32.637	32.637
Jeugdreclassering	1.126	1.288	1.552	1.660	1.660	1.660	1.660
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	20.623	21.135	21.084	23.717	22.062	21.661	21.115
Media	10.548	10.020	11.365	10.541	9.978	9.978	9.978
Milieubeheer	23.040	31.045	40.303	37.036	26.960	25.766	32.800
Musea	6.058	6.327	6.321	6.486	6.485	6.485	6.485
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	24.620	23.910	28.205	24.985	23.850	23.206	23.183
Onderwijshuisvesting	22.551	26.778	28.226	30.276	31.085	32.622	35.327
Openb groen en (openlucht) recreatie	19.084	25.127	29.572	28.806	25.270	23.011	23.146
Openbaar vervoer	1.343	1.257	1.271	1.256	1.251	1.247	1.243
Openbare orde en veiligheid	18.242	15.615	16.616	13.423	11.471	11.186	11.075
Overhead	87.555	85.899	86.166	89.821	86.341	86.217	85.978
Overige baten en lasten	1.410	2.842	2.752	5.777	6.821	8.908	1.697
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	291	399	888	1.014	1.007	249	249
OZB Niet-Woningen	1.130	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	2.855	3.985	4.093	4.093	4.093	4.093	4.093
Parkeren	11.693	12.798	12.589	12.793	12.977	12.915	13.048
PGB Jeugd	991	1.449	1.611	1.723	1.723	1.723	1.723
PGB WMO	2.427	4.505	3.305	4.087	4.088	4.088	4.088
Riolering	12.777	14.034	14.420	14.682	15.252	15.873	16.400
Ruimtelijke ordening	2.758	3.206	3.563	5.255	18.755	3.788	3.787
Samenkracht en burgerparticipattie	48.559	27.904	32.776	33.859	30.462	29.251	28.789
Sportaccommodaties	5.050	5.359	6.083	5.635	5.362	5.423	5.542
Sportbeleid en activering	25.325	21.359	21.241	21.527	21.167	21.167	21.167
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	21.942	23.882	23.880	26.091	26.245	25.381	25.181
Toegang en eerstelijnsvoorzn Jeugd	2.114	3.525	3.250	3.353	3.218	3.218	3.218
Treasury	1.571	-2.395	-5.185	-3.389	-3.732	-2.427	-286
Vennootschapsbelasting VpB	876	1.078	1.078	1.078	1.078	1.078	1.078
Verkeer en vervoer	32.717	36.375	35.901	33.480	33.868	34.643	36.104
Volksgezondheid	9.755	10.870	11.503	11.942	10.924	10.649	10.644
Wonen en bouwen	8.231	9.254	14.287	14.027	13.649	11.796	10.215
WSW en beschut werk	38.424	41.338	44.924	38.194	36.333	34.910	33.441
Totaal	963.769	1.025.625	1.053.582	1.072.829	1.043.740	1.007.905	1.022.586

	Baten						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	26.608	27.635	27.635	31.567	30.567	30.705	30.694
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	568.784	574.572	580.262	606.971	605.051	584.578	583.129
Arbeidsparticipatie	2.913	1.737	5.229	4.549	1.737	1.737	1.737
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	23	44	44	44	44	44	44
Begeleiding (WMO)	3.790	3.593	3.593	3.593	0	101	101
Begraafplaatsen en crematoria	43	16	16	16	16	16	16
Beheer overige gebouwen en gronden	433	271	271	271	271	271	271
Belastingen overig	150	381	381	381	381	381	381
Beschermd wonen (WMO)	59	0	642	642	642	642	642
Bestuur	57	91	91	91	91	91	91
Burgerzaken	4.083	3.803	3.470	3.894	4.106	3.759	3.759
Crisisbeheersing en brandweer	1.501	1.444	1.490	1.490	1.490	1.490	1.490
Cultureel erfgoed	685	684	709	709	709	709	709
Cultuurpresentatie, -prod en -part	8.213	8.050	7.330	7.060	8.026	8.026	8.026
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	1.517	913	913	913	913	913	913
Economische ontwikkeling	241	12	100	12	12	12	12
Economische promotie (Arnhem promo)	2.668	2.097	2.888	2.428	2.428	2.307	2.307
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	35.228	94.591	76.145	80.075	68.838	48.321	58.516
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	2.010	922	922	917	2.322	2.322	2.322
Inkomensregelingen	132.261	122.672	126.977	130.002	131.723	135.180	137.731
Jeugdbescherming	102	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	2.878	0	0	0	0	3.064	3.106
Jeugdhulp met verblijf regionaal	1.566	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	988	892	974	974	974	974	974
Media	176	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	14.607	15.514	19.013	17.011	13.278	12.315	17.232
Musea	173	118	118	118	118	118	118
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	12.863	11.612	14.617	12.516	12.516	12.517	12.517
Onderwijshuisvesting	5.408	4.810	5.210	4.701	4.701	4.701	4.701
Openb groen en (openlucht) recreatie	751	1.899	1.937	1.129	1.129	1.116	1.206
Openbaar vervoer	1.411	1.314	1.314	1.314	1.314	1.314	1.314
Openbare orde en veiligheid	4.466	3.339	4.121	829	829	829	829
Overhead	2.895	3.895	4.213	3.814	3.802	3.802	3.802
Overige baten en lasten	-9	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	58	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	32.122	33.064	33.064	33.908	33.908	33.908	33.908
OZB Woningen	29.534	32.838	31.978	34.721	36.171	37.621	39.071
Parkeren	20.919	27.225	25.712	26.920	26.751	26.583	26.583
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	17.830	18.096	18.096	19.029	19.007	19.158	19.290
Ruimtelijke ordening	43	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipattie	23.788	1.201	4.126	2.193	1.601	1.601	1.601
Sportaccommodaties	6.145	6.145	6.260	6.358	6.357	6.355	6.354
Sportbeleid en activering	3.324	622	1.633	594	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	188	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzn Jeugd	6	0	0	0	0	0	0
Treasury	3.313	2.436	1.748	1.668	1.539	1.492	1.464
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	1.488	584	724	559	559	559	559
Volksgezondheid	1.855	1.310	1.523	903	0	0	0
Wonen en bouwen	7.538	7.105	10.228	5.808	6.168	5.205	4.180
WSW en beschut werk	421	100	100	100	100	100	100
Totaal	988.113	1.017.646	1.025.815	1.050.792	1.030.190	994.940	1.011.801

	Exploitatieresultaat						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	3.867	5.009	4.820	5.883	5.145	5.055	4.802
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	568.784	574.572	580.262	606.971	605.051	584.578	583.129
Arbeidsparticipatie	-18.961	-17.357	-17.728	-20.293	-21.216	-21.394	-19.753
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-845	-448	-857	-522	-107	-107	-107
Begeleiding (WMO)	-26.736	-27.878	-26.800	-31.148	-29.573	-28.472	-28.471
Begraafplaatsen en crematoria	-15	-32	-32	-32	-32	-32	-32
Beheer overige gebouwen en gronden	-1.864	-1.978	-1.776	-1.882	-1.674	-1.778	-1.803
Belastingen overig	147	376	376	376	376	376	376
Beschermd wonen (WMO)	-24.975	-31.233	-29.327	-28.485	-30.917	-33.657	-33.812
Bestuur	-7.902	-6.904	-6.834	-7.155	-7.059	-7.059	-7.059
Burgerzaken	-5.558	-5.560	-5.245	-6.047	-5.706	-5.849	-5.816
Crisisbeheersing en brandweer	-14.310	-15.019	-15.137	-15.818	-15.861	-15.882	-15.848
Cultureel erfgoed	-3.209	-1.357	-1.583	-1.424	-1.354	-1.371	-1.277
Cultuurpresentatie, -prod en -part	-15.558	-16.275	-17.302	-17.762	-19.177	-19.578	-23.603
Dagbesteding (WMO)	-1.834	-2.323	-2.323	-3.466	-3.766	-3.266	-3.266
Economische havens en waterwegen	-624	-182	-92	-64	-46	-43	-40
Economische ontwikkeling	-4.903	-5.207	-6.011	-5.608	-5.339	-5.327	-5.325
Economische promotie (Arnhem promo)	-2.511	-1.082	-1.516	-852	-840	-792	-1.455
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	4.928	1.124	-868	1.694	2.111	1.630	5.292
Huishoudelijke hulp (WMO)	-18.558	-20.198	-20.198	-21.803	-22.095	-22.095	-22.095
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-10.132	-15.535	-13.523	-14.982	-13.374	-13.194	-13.074
Inkomensregelingen	-42.660	-41.306	-45.874	-45.770	-43.429	-43.290	-43.310
Jeugdbescherming	-4.181	-5.465	-5.200	-5.560	-5.560	-5.560	-5.560
Jeugdhulp ambulant regionaal	-47.604	-56.776	-47.357	-47.594	-47.594	-43.730	-43.677
Jeugdhulp met verblijf regionaal	-27.054	-20.896	-30.710	-32.636	-32.636	-32.637	-32.637
Jeugdreclassering	-1.126	-1.288	-1.552	-1.660	-1.660	-1.660	-1.660
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	-19.634	-20.243	-20.109	-22.742	-21.088	-20.687	-20.140
Media	-10.372	-10.020	-11.365	-10.541	-9.978	-9.978	-9.978
Milieubeheer	-8.433	-15.531	-21.291	-20.024	-13.682	-13.450	-15.568
Musea	-5.885	-6.209	-6.203	-6.368	-6.367	-6.367	-6.367
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-11.756	-12.298	-13.588	-12.470	-11.334	-10.689	-10.666
Onderwijshuisvesting	-17.143	-21.968	-23.016	-25.575	-26.384	-27.920	-30.625
Openb groen en (openlucht) recreatie	-18.333	-23.228	-27.635	-27.677	-24.141	-21.894	-21.940
Openbaar vervoer	68	57	44	59	63	67	72
Openbare orde en veiligheid	-13.776	-12.276	-12.495	-12.594	-10.642	-10.357	-10.247
Overhead	-84.660	-82.005	-81.953	-86.007	-82.539	-82.415	-82.176
Overige baten en lasten	-1.418	-2.842	-2.752	-5.777	-6.821	-8.908	-1.697
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-233	-399	-888	-1.014	-1.007	-249	-249
OZB Niet-Woningen	30.991	33.064	33.064	33.908	33.908	33.908	33.908
OZB Woningen	26.678	28.853	27.885	30.628	32.078	33.528	34.978
Parkeren	9.226	14.427	13.122	14.127	13.774	13.669	13.535
PGB Jeugd	-991	-1.449	-1.611	-1.723	-1.723	-1.723	-1.723
PGB WMO	-2.427	-4.505	-3.305	-4.087	-4.088	-4.088	-4.088
Riolering	5.053	4.062	3.676	4.347	3.755	3.285	2.890
Ruimtelijke ordening	-2.715	-3.206	-3.563	-5.255	-18.755	-3.788	-3.787
Samenkracht en burgerparticipattie	-24.771	-26.703	-28.651	-31.665	-28.861	-27.650	-27.188
Sportaccommodaties	1.095	786	176	723	994	932	813
Sportbeleid en activering	-22.002	-20.737	-19.608	-20.933	-21.167	-21.167	-21.167
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	-21.754	-23.882	-23.880	-26.091	-26.245	-25.381	-25.181
Toegang en eerstelijnsvoorzn Jeugd	-2.108	-3.525	-3.250	-3.353	-3.218	-3.218	-3.218
Treasury	1.742	4.831	6.933	5.057	5.271	3.919	1.750
Vennootschapsbelasting VpB	-876	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078
Verkeer en vervoer	-31.229	-35.791	-35.176	-32.922	-33.309	-34.084	-35.546
Volksgezondheid	-7.900	-9.559	-9.981	-11.038	-10.924	-10.649	-10.644
Wonen en bouwen	-694	-2.149	-4.059	-8.220	-7.481	-6.591	-6.035
WSW en beschut werk	-38.003	-41.238	-44.824	-38.094	-36.233	-34.810	-33.341
Totaal	24.343	-7.978	-27.766	-22.037	-13.549	-12.964	-10.785

	Toevoegingen aan reserve						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	0	0
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	329	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	745	0	40	40	40	40	40
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	76	0	0	0	0	0	0
Begeleiding (WMO)	1.347	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	100	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	0	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	5.250	3.127	2.027	4.483	757	0	0
Bestuur	0	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	0	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	87	87	90	90	90	90	90
Cultureel erfgoed	398	365	389	389	389	389	389
Cultuurpresentatie, -prod en -part	4.314	877	933	933	933	933	933
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	950	0	0	0	0	0	0
Economische promotie (Arnhem promo)	50	130	130	250	250	250	250
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	10.807	1.319	748	1.078	7.681	11.234	8.772
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	0	2.090	0	0	0	0
Inkomensregelingen	1.989	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	4.557	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	2.047	42	50	50	50	50	50
Media	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	15.363	0	495	0	0	0	273
Musea	0	0	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	576	126	135	135	135	135	135
Onderwijshuisvesting	14.794	10.659	10.937	10.969	10.534	11.658	12.869
Openb groen en (openlucht) recreatie	4.283	475	850	0	0	0	90
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	1.194	0	0	0	0	0	0
Overhead	1.227	316	334	334	338	338	338
Overige baten en lasten	0	2.119	2.119	9.041	6.867	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	0	0	0	0	0	0	0
Parkeren	12.184	17.103	16.867	17.272	16.968	16.798	16.653
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	1.200	0	0	0	0
Riolering	174	271	274	53	53	53	53
Ruimtelijke ordening	23.533	2.000	8.000	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipattie	4.524	694	1.751	704	204	204	204
Sportaccommodaties	1.232	845	933	947	947	947	947
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzn Jeugd	0	0	275	0	0	0	0
Treasury	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	2.858	1.155	1.147	1.146	1.145	1.144	1.144
Volksgezondheid	346	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	13.050	543	543	543	43	43	43
WSW en beschut werk	6.398	0	785	0	0	0	0
Totaal	134.782	42.253	53.143	48.458	47.425	44.307	43.274

	Onttrekkingen aan reserve						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	0	0
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	1.181	529	980	529	529	580	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	282	100	100	0	0	0	0
Begeleiding (WMO)	1.429	500	0	6.336	4.902	2.176	1.976
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	100	499	0	0	0
Belastingen overig	0	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	4.101	7.798	5.932	5.971
Bestuur	93	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	0	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	58	53	179	55	54	83	55
Cultureel erfgoed	1.276	306	625	315	283	306	327
Cultuurpresentatie, -prod en -part	14.875	1.137	2.624	820	1.102	1.370	577
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	1.175	0	992	0	0	0	0
Economische promotie (Arnhem promo)	864	290	290	0	0	0	650
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	4.165	500	2.322	575	5.758	10.097	3.968
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	180	180	180	300	300	120	0
Inkomensregelingen	6.056	400	2.489	200	300	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	2.898	2.408	2.408	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	1.390	2.451	2.952	978	669	280	335
Media	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	7.405	2.123	8.635	3.689	2.666	1.828	3.694
Musea	0	0	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	210	64	803	595	278	73	210
Onderwijshuisvesting	9.762	9.839	10.718	10.617	10.995	12.625	15.217
Openb groen en (openlucht) recreatie	4.439	7.021	8.609	7.642	2.619	26	35
Openbaar vervoer	25	25	25	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	1.385	350	1.311	350	0	0	0
Overhead	1.536	1.276	2.261	217	254	340	266
Overige baten en lasten	10.939	0	0	10.834	2.635	3.283	3.403
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	0	0	0	0	0	0	0
Parkeren	7.845	13.458	12.721	13.407	13.369	13.207	13.089
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	296	548	574	60	33	54	43
Ruimtelijke ordening	11.858	392	953	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipattie	2.486	393	2.584	1.240	648	962	507
Sportaccommodaties	748	579	1.329	684	536	619	767
Sportbeleid en activering	454	197	197	85	85	85	85
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	1.124	0	0	200	200	200	0
Toegang en eerstelijnsvoorzn Jeugd	75	0	0	0	0	0	0
Treasury	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	3.619	2.540	8.130	3.028	2.514	2.657	2.725
Volksgezondheid	316	0	402	270	270	0	0
Wonen en bouwen	13.433	2.574	9.179	2.870	2.179	369	160
WSW en beschut werk	2.948	0	3.598	0	0	0	0
Totaal	116.826	50.231	88.271	70.495	60.975	57.272	54.059

	Saldo Totaal						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	3.867	5.009	4.820	5.883	5.145	5.055	4.802
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	568.455	574.572	580.262	606.971	605.051	584.578	583.129
Arbeidsparticipatie	-18.524	-16.828	-16.788	-19.804	-20.727	-20.854	-19.793
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-639	-348	-757	-522	-107	-107	-107
Begeleiding (WMO)	-26.655	-27.378	-26.800	-24.812	-24.671	-26.296	-26.495
Begraafplaatsen en crematoria	-15	-32	-32	-32	-32	-32	-32
Beheer overige gebouwen en gronden	-1.964	-1.978	-1.676	-1.383	-1.674	-1.778	-1.803
Belastingen overig	147	376	376	376	376	376	376
Beschermd wonen (WMO)	-30.225	-34.361	-31.355	-28.867	-23.876	-27.725	-27.841
Bestuur	-7.809	-6.904	-6.834	-7.155	-7.059	-7.059	-7.059
Burgerzaken	-5.558	-5.560	-5.245	-6.047	-5.706	-5.849	-5.816
Crisisbeheersing en brandweer	-14.339	-15.054	-15.048	-15.853	-15.896	-15.890	-15.883
Cultureel erfgoed	-2.331	-1.417	-1.348	-1.498	-1.460	-1.455	-1.340
Cultuurpresentatie, -prod en -part	-4.997	-16.015	-15.611	-17.875	-19.008	-19.141	-23.959
Dagbesteding (WMO)	-1.834	-2.323	-2.323	-3.466	-3.766	-3.266	-3.266
Economische havens en waterwegen	-624	-182	-92	-64	-46	-43	-40
Economische ontwikkeling	-4.678	-5.207	-5.020	-5.608	-5.339	-5.327	-5.325
Economische promotie (Arnhem promo)	-1.697	-922	-1.356	-1.102	-1.090	-1.042	-1.055
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	-1.714	304	706	1.191	188	494	488
Huishoudelijke hulp (WMO)	-18.558	-20.198	-20.198	-21.803	-22.095	-22.095	-22.095
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-9.952	-15.355	-15.433	-14.682	-13.074	-13.074	-13.074
Inkomensregelingen	-38.593	-40.906	-43.386	-45.570	-43.129	-43.290	-43.310
Jeugdbescherming	-4.181	-5.465	-5.200	-5.560	-5.560	-5.560	-5.560
Jeugdhulp ambulant regionaal	-49.263	-54.367	-44.949	-47.594	-47.594	-43.730	-43.677
Jeugdhulp met verblijf regionaal	-27.054	-20.896	-30.710	-32.636	-32.636	-32.637	-32.637
Jeugdreclassering	-1.126	-1.288	-1.552	-1.660	-1.660	-1.660	-1.660
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	-20.292	-17.835	-17.207	-21.814	-20.469	-20.457	-19.856
Media	-10.372	-10.020	-11.365	-10.541	-9.978	-9.978	-9.978
Milieubeheer	-16.391	-13.408	-13.151	-16.335	-11.016	-11.622	-12.146
Musea	-5.885	-6.209	-6.203	-6.368	-6.367	-6.367	-6.367
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-12.122	-12.360	-12.920	-12.010	-11.192	-10.751	-10.591
Onderwijshuisvesting	-22.176	-22.788	-23.234	-25.927	-25.924	-26.953	-28.278
Openb groen en (openlucht) recreatie	-18.177	-16.682	-19.876	-20.034	-21.522	-21.868	-21.995
Openbaar vervoer	93	82	69	59	63	67	72
Openbare orde en veiligheid	-13.585	-11.926	-11.184	-12.244	-10.642	-10.357	-10.247
Overhead	-84.351	-81.045	-80.025	-86.123	-82.623	-82.413	-82.248
Overige baten en lasten	9.520	-4.960	-4.871	-3.983	-11.053	-5.625	1.706
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-233	-399	-888	-1.014	-1.007	-249	-249
OZB Niet-Woningen	30.991	33.064	33.064	33.908	33.908	33.908	33.908
OZB Woningen	26.678	28.853	27.885	30.628	32.078	33.528	34.978
Parkeren	4.888	10.781	8.976	10.262	10.175	10.078	9.971
PGB Jeugd	-991	-1.449	-1.611	-1.723	-1.723	-1.723	-1.723
PGB WMO	-2.427	-4.505	-4.505	-4.087	-4.088	-4.088	-4.088
Riolering	5.175	4.339	3.976	4.354	3.735	3.286	2.880
Ruimtelijke ordening	-14.391	-4.813	-10.610	-5.255	-18.755	-3.788	-3.787
Samenkracht en burgerparticipattie	-26.808	-27.004	-27.817	-31.129	-28.417	-26.891	-26.886
Sportaccommodaties	611	520	572	459	583	604	632
Sportbeleid en activering	-21.548	-20.539	-19.411	-20.848	-21.082	-21.082	-21.082
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	-20.630	-23.882	-23.880	-25.891	-26.045	-25.181	-25.181
Toegang en eerstelijnsvoorzn Jeugd	-2.033	-3.525	-3.525	-3.353	-3.218	-3.218	-3.218
Treasury	1.742	4.831	6.933	5.057	5.271	3.919	1.750
Vennootschapsbelasting VpB	-876	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078
Verkeer en vervoer	-30.467	-34.406	-28.193	-31.040	-31.940	-32.571	-33.965
Volksgezondheid	-7.930	-9.559	-9.579	-10.768	-10.654	-10.649	-10.644
Wonen en bouwen	-311	-119	4.576	-5.894	-5.345	-6.265	-5.919
WSW en beschut werk	-41.453	-41.238	-42.011	-38.094	-36.233	-34.810	-33.341
Totaal	6.388	0	7.361	0	0	0	0

Overzicht taakvelden per programma (lasten)

	Lasten						
	S00 Bestuur Dienstverlening en financiën	S01 Veiligheid	S02 Bereikbaarheid	S03 Economie	S04 Onderwijs	S05 Cultuur	S06 Patricipatie en armoedebestrijding
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	0	0
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0	20.116
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	566	0	0	0
Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	2.153	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	5	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Bestuur	7.246	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	9.941	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	0	17.308	0	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	2.133	0
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	24.822	0
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	5.620	0	0	0
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	3.280	0	0	0
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0	175.773
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Media	0	0	0	0	0	10.541	0
Milieubeheer	53	0	0	0	0	0	0
Musea	0	0	0	0	0	6.486	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	24.985	0	0
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	30.276	0	0
Openb groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	0	0
Openbaar vervoer	0	0	1.256	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	0	13.423	0	0	0	0	0
Overhead	89.821	0	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	5.777	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	4.093	0	0	0	0	0	0
Parkeren	0	0	12.793	0	0	0	0
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0	0	0	0
Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipattie	6.541	0	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	0	0	0	0	0	0	0
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzn Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
Treasury	-3.389	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting VpB	1.078	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	0	0	27.758	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0	0	0
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	32.888
Eindtotaal	123.318	30.730	41.806	9.466	55.262	43.981	228.777

	Lasten						
	S07	S08	S09	S10	S11	S12	Totaal
	Zorg	Welzijn en inclusie	Gezondheid en sport	Klimaat Energie en Milieu	Ruimtelijke ontwikkelingen	Wonen en leefomgeving	Totaal
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	25.683	25.683
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	4.727	0	0	0	0	24.843
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	0	0	0	566
Begeleiding (WMO)	34.741	0	0	0	0	0	34.741
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	48	0	0	0	48
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0	2.153
Belastingen overig	0	0	0	0	0	0	5
Beschermd wonen (WMO)	29.127	0	0	0	0	0	29.127
Bestuur	0	0	0	0	0	0	7.246
Burgerzaken	0	0	0	0	0	0	9.941
Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0	17.308
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	2.133
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	0	24.822
Dagbesteding (WMO)	3.466	0	0	0	0	0	3.466
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	977	977
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	5.620
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	0	0	0	3.280
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	78.381	0	78.381
Huishoudelijke hulp (WMO)	21.803	0	0	0	0	0	21.803
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	15.899	0	0	0	0	0	15.899
Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0	175.773
Jeugdbescherming	5.560	0	0	0	0	0	5.560
Jeugdhulp ambulant regionaal	47.594	0	0	0	0	0	47.594
Jeugdhulp met verblijf regionaal	32.636	0	0	0	0	0	32.636
Jeugdreclassering	1.660	0	0	0	0	0	1.660
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	0	23.717	0	0	0	0	23.717
Media	0	0	0	0	0	0	10.541
Milieubeheer	0	0	0	32.587	4.395	0	37.036
Musea	0	0	0	0	0	0	6.486
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	0	0	24.985
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0	30.276
Openb groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	28.806	28.806
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0	1.256
Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	13.423
Overhead	0	0	0	0	0	0	89.821
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	5.777
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	1.014	0	0	0	0	0	1.014
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	0	0	0	0	0	0	4.093
Parkeren	0	0	0	0	0	0	12.793
PGB Jeugd	1.723	0	0	0	0	0	1.723
PGB WMO	4.087	0	0	0	0	0	4.087
Riolering	0	0	0	0	0	14.682	14.682
Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	5.255	0	5.255
Samenkracht en burgerparticipattie	1.181	26.136	0	0	0	0	33.859
Sportaccommodaties	0	0	5.635	0	0	0	5.635
Sportbeleid en activering	0	0	21.527	0	0	0	21.527
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	22.615	3.475	0	0	0	0	26.091
Toegang en eerstelijnsvoorzn Jeugd	3.353	0	0	0	0	0	3.353
Treasury	0	0	0	0	0	0	-3.389
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	1.078
Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	5.723	33.480
Volksgezondheid	0	0	11.942	0	0	0	11.942
Wonen en bouwen	0	0	0	0	5.004	9.023	14.027
WSW en beschut werk	5.306	0	0	0	0	0	38.194
Eindtotaal	231.766	58.055	39.152	32.587	93.035	84.894	1.072.829

Overzicht taakvelden per programma (baten)

	Baten						
	S00 Bestuur Dienstverlening en financiën	S01 Veiligheid	S02 Bereikbaarheid	S03 Economie	S04 Onderwijs	S05 Cultuur	S06 Patricipatie en armoedebestrijding
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	0	0
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	606.971	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0	2.500
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	44	0	0	0
Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	271	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	381	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Bestuur	91	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	3.894	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	0	1.490	0	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	709	0
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	7.060	0
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	12	0	0	0
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	2.428	0	0	0
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0	130.002
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Media	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	17	0	0	0	0	0	0
Musea	0	0	0	0	0	118	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	12.516	0	0
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	4.701	0	0
Openb groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	0	0
Openbaar vervoer	0	0	1.314	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	0	829	0	0	0	0	0
Overhead	3.814	0	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	33.908	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	34.721	0	0	0	0	0	0
Parkeren	0	0	26.920	0	0	0	0
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0	0	0	0
Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipattie	0	0	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	0	0	0	0	0	0	0
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzn Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
Treasury	1.668	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	0	0	59	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0	0	0
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	100
Eindtotaal	685.736	2.319	28.294	2.484	17.217	7.886	132.602

	Baten						
	S07	S08	S09	S10	S11	S12	Totaal
	Zorg	Welzijn en inclusie	Gezondheid en sport	Klimaat Energie en Milieu	Ruimtelijke ontwikkelingen	Wonen en leefomgeving	Totaal
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	31.567	31.567
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	606.971
Arbeidsparticipatie	0	2.050	0	0	0	0	4.549
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	0	0	0	44
Begeleiding (WMO)	3.593	0	0	0	0	0	3.593
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	16	0	0	0	16
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0	271
Belastingen overig	0	0	0	0	0	0	381
Beschermd wonen (WMO)	642	0	0	0	0	0	642
Bestuur	0	0	0	0	0	0	91
Burgerzaken	0	0	0	0	0	0	3.894
Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0	1.490
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	709
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	0	7.060
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	913	913
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	12
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	0	0	0	2.428
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	80.075	0	80.075
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	917	0	0	0	0	0	917
Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0	130.002
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	0	974	0	0	0	0	974
Media	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	0	0	0	15.665	1.329	0	17.011
Musea	0	0	0	0	0	0	118
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	0	0	12.516
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0	4.701
Openb groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	1.129	1.129
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0	1.314
Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	829
Overhead	0	0	0	0	0	0	3.814
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	33.908
OZB Woningen	0	0	0	0	0	0	34.721
Parkeren	0	0	0	0	0	0	26.920
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0	0	19.029	19.029
Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipattie	0	2.193	0	0	0	0	2.193
Sportaccommodaties	0	0	6.358	0	0	0	6.358
Sportbeleid en activering	0	0	594	0	0	0	594
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzn Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
Treasury	0	0	0	0	0	0	1.668
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	500	559
Volksgezondheid	0	0	903	0	0	0	903
Wonen en bouwen	0	0	0	0	3.905	1.903	5.808
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	100
Eindtotaal	5.151	5.217	7.872	15.665	85.309	55.040	1.050.792

Mutaties circulaires

In de afgelopen circulaires (september- en decembercirculaire 2024 en meicirculaire 2025) is een aantal taakmutaties en (wijzigingen in) decentralisatie-uitkeringen opgenomen dat verrekend wordt met beleidsvelden. In deze Begroting is het volgende verwerkt:

Decentralisatie-uitkeringen (DU's):

- DU Openbare bibliotheken: In de periode 2023-2024 konden gemeenten een specifieke uitkering ontvangen voor het versterken van het lokale bibliotheekstelsel. Daarna zal een wettelijke zorgplicht voor gemeenten worden ingevoerd ten aanzien van de openbare bibliotheek. Voor het uitvoeren van deze taak zullen gemeenten een structurele bijdrage via het gemeentefonds ontvangen. In de periode tussen de specifieke uitkering en de invoering van de wettelijke zorgplicht ontvangen gemeenten een decentralisatie-uitkering, om zich op de periode van zorgplicht te kunnen voorbereiden. Arnhem krijgt € 494.000.
- DU Wet betaalbare huur: Met de Wet betaalbare huur wordt de op 1 juli 2023 in werking getreden Wet goed verhuurderschap gewijzigd. Daarmee krijgen gemeenten de bevoegdheid om toezicht te houden en handhavend op te treden. Hiervoor ontvangen zij middelen vanuit het Rijk. Arnhem ontvang € 192.000.
- DU Impulsbudget arbeidsmarktregio's: De arbeidsmarktregio's ontvangen in de periode 2025-2028 een tijdelijk impulsbudget. Deze middelen maken het mogelijk om gezamenlijke dienstverlening (bijvoorbeeld op het gebied van werk, scholingsinstrumenten of -trajecten) te ontwikkelen met de partners in de arbeidsmarktregio. Arnhem krijgt circa € 1 miljoen in 2025, € 8 ton in 2026, € 1,1 miljoen in 2027 en € 1,3 miljoen in 2028.
- DU Versterking arbeidsmarktregio's: Het doel is om de regiefunctie die centrumgemeenten vervullen ten aanzien van de samenwerking en de gezamenlijke publieke werkgeversdienstverlening in de arbeidsmarktregio's, structureel te ondersteunen en te versterken. Arnhem ontvangt jaarlijks € 248.000 in de jaren 2025-2028.
- DU Versterking sociale infrastructuur: Vanaf 2025 tot en met 2034 is er (impuls)budget beschikbaar om de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven te versterken. Arnhem krijgt ruim € 1 miljoen in 2025 en vanaf 2026 ruim € 9 ton.
- DU Basisregistratie Personen (BRP): Enkele gemeenten ontvangen een bijdrage in verband met het inrichten en in stand houden van een zogeheten BRP-straat. Door een wijziging van de taakverdeling tussen de operationele BRP-straten wordt de verdeling van de decentralisatie-uitkering gewijzigd en krijgt Arnhem vanaf 2025 bijna € 9 ton meer.
- DU Aanpak laaggeletterdheid: De middelen die nu beschikbaar worden gesteld, stellen gemeenten in staat om nieuwe regionale plannen te maken voor de periode 2025-2028 en dus de coördinatie van de regionale aanpak voort te zetten. Arnhem krijgt € 175.000 in 2025 en € 1350.000 voor de jaren 2026 tot en met 2028.
- DU Work in Nederland: Om goede informatievoorziening, hulp en dienstverlening aan Europese Unie (EU)-arbeidsmigranten te bieden, worden gelden beschikbaar gesteld ten behoeve van de verschillende arbeidsmarktregio's. Arnhem krijgt hiervoor € 150.000 in de jaren 2025 tot en met 2027.
- DU Gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen: Gemeenten en hun antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) werken samen als het gaat om de preventie van discriminatie op lokaal niveau, waarbij gemeenten in 2025 en 2026 middelen ontvangen om meer aan preventie te kunnen doen. Arnhem krijgt in deze jaren € 24.000.
- IU Participatie (sociale infrastructuur): Het Rijk stelt vanaf 2025 extra middelen beschikbaar aan gemeenten waarmee zij op termijn 10.000 werkplekken kunnen faciliteren. De werkplekken zijn bedoeld voor mensen die niet vallen onder beschut werk, maar wel zijn aangewezen op de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven voor hun ontwikkeling richting regulier werk of voor een tijdelijk vangnet. Arnhem krijgt in 2025 hiervoor ruim € 300.000.

Taakmutaties:

- Indexatie DU Jeugd uitname: De decentralisatie-uitkering Jeugd (DU Jeugd) wordt met ingang van 2025 beëindigd en deze middelen worden structureel toegevoegd aan het budget voor de (contact)gemeente voor het regionaal programma op de begroting van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen (OCW). Het budget gaat dus over van het gemeentefonds naar een specifieke uitkering (€ 66.000).
- Kinderopvang Sociaal medische indicatie: De Sociaal Medische Indicatie (SMI) is een gemeentelijke regeling om gezinnen die geen recht hebben op Kinderopvangtoeslag, maar die ook niet in staat zijn de

zorg voor hun kinderen volledig te dragen vanwege sociale of medische problematiek, een vergoeding te kunnen bieden voor het gebruik van kinderopvang. Door verschillende ontwikkelingen is de SMI budgettair steeds meer onder druk komen te staan. Om dit te kunnen ondervangen, wordt het SMI budget in een aantal stappen verhoogd. Arnhem ontvangt € 60.000.

- Wet op de lijkbezorging: De inwerkingtreding van het wetsvoorstel van de modernisering van de Wet op de lijkbezorging (Wlb) is voorzien op 1 januari 2026. Ten behoeve van de financiering van de beoogde wettelijke uitbreiding van de taken van de gemeentelijke lijkschouwer is voor de periode 2026-2031 jaarlijks landelijk € 3,2 miljoen naar de algemene uitkering overgeheveld. Voor Arnhem is dit circa € 30.000.
- Bijstand jongerennorm: Gemeenten kunnen vanuit de bijzondere bijstand een aanvulling op de bijstand aan 21-minners geven als hun ouders niet bij kunnen springen. Met het wetsvoorstel Participatiewet in balans wordt de bijzondere bijstand met ingang van 1 januari 2026 overgeheveld naar de algemene bijstand. De aanvulling op de bijstand is bedoeld voor algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan en daarmee is de algemene bijstand het juiste instrument voor dit soort kosten. Daarom worden er middelen vanuit de algemene uitkering (circa € 150.000) overgeheveld naar de algemene bijstand (specifieke uitkering).
- Kinderopvang pleegouders: Per 2025 is structureel landelijk € 2,5 miljoen beschikbaar voor de vergoeding van bijzondere kosten aan pleegouders in het vrijwillig kader. Dit zal ook gepaard gaan met een wijziging van de Regeling Jeugdwet. Voor Arnhem is dit circa € 23.000.
- Uitstel vervanging abonnementstarief WMO: De inwerkingtreding van de wet is nu voorzien per 1 januari 2027 in plaats van per 1 januari 2026. Dat betekent dat de besparing van € 225 miljoen voor het jaar 2026, die in de Voorjaarsnota 2023 in het gemeentefonds is verwerkt, vervalt. Dit wordt voor € 1,4 miljoen met het programma verrekend.
- WMO hulpmiddelen: Het scheiden van wonen en zorg in de Wet langdurige zorg (Wlz) leidt bij gemeenten tot meerkosten. Bepaalde hulpmiddelen die bij zorg met verblijf vanuit de Wlz worden gefinancierd, worden bij andere leveringsvormen vanuit de Wmo gefinancierd. De meerkosten van gemeenten worden gedekt vanuit de Wlz. In 2026 gaat het om een totaalbedrag van € 10 miljoen, hetgeen voor Arnhem neerkomt op circa € 100.000.
- Aanpassen regeling dienstverlening aan huis: Vanaf 1 januari 2026 valt het persoonsgebonden budget (pgb) niet meer onder de Regeling Dienstverlening Aan Huis (RDAH). Dit betekent dat pgb-budgethouders, afhankelijk van het type arbeidscontract, zowel de premieafdrachten als de doorbetalingen bij ziekte binnen hun pgb-budget moeten bekostigen. In sommige gevallen kan dit ertoe leiden dat het pgb-budget van de budgethouder niet toereikend is, en dat de budgethouder ook niet de ruimte ervaart om de zorgvraag aan te passen. Hiervoor is vanaf 2026 structureel € 1,8 miljoen beschikbaar, Arnhem krijgt circa € 20.000.

Monitoring bezuinigingen

In onderstaand overzicht wordt een beeld gegeven van de bezuinigingen (ombuigingen en extra inkomsten) die in de Begroting 2025 en deze voorliggende Begroting zijn verwerkt. Daarbij is achter elke post toegelicht hoe deze verwerkt is (dat wil zeggen concreet vertaald naar verlaging van lasten, verhoging van baten, vrijval van reserves), eventueel teruggedraaid of nog lopend is. Voor de nog lopende bezuiniging wordt gewerkt aan een concrete uitwerking.

Bezuinigingen *Bedragen x € 1.000*	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**I/S**	
Reëel ramen loonsom	2.300	2.300	2.300	2.300	2.300	S	*Verwerkt in de Begroting 2025: loonsomraming aangepast*
Vrijval budget verbeteren systemen en processen	0	0	0	0	0	I	*Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig*
Jongerenbudget laten vervallen	200	400	400	400	400	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Ondersteuning college verminderen	201	201	313	313	313	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor dashboard betrokkenheidsprofielen	0	0	0	0	0	I	*Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig*
Capaciteit voor art 213a onderzoeken laten vervallen	50	50	50	50	50	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Budget fiscale advieskosten laten vervallen	35	35	35	35	35	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor Participatiegids	0	0	0	0	0	I	*Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig*
Niet invullen van capaciteit mobiliteit medewerkers	75	75	75	75	75	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Bezuiniging deel vrij besteedbaar budget Teams Leefomgeving	95	95	95	95	95	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Vrijval budget Sustainable Development Goals	0	0	0	0	0	I	*Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig*
Subtotaal S00 Bestuur, financiën en dienstverlening	***2.956***	***3.156***	***3.268***	***3.268***	***3.268***		
Stoppen innovaties informatieverwerking	93	93	93	93	93	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Verminderen bijdrage aanvullende claim programma Beter Bedrijfsvoeren van VGGM	250	250	250	250	250	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Minder bijdrage vanuit Veiligheid aan Koningsdag	50	50	50	50	50	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Lagere bijdrage aan Zorg- en Veiligheidshuis	100	100	100	100	100	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Subtotaal S01 Veiligheid	***493***	***493***	***493***	***493***	***493***		
Bezuiniging op wegenonderhoud structureel	50	50	50	50	50	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Bezuiniging op wegenonderhoud incidenteel	75	200	325	450	0	I	*Verwerkt in Begroting 2025*
Subtotaal S02 Bereikbaarheid	***125***	***250***	***375***	***500***	***50***		

Vrijval middelen ivm niet verplaatsen warenmarkt	0	0	0	0	0	I	*Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig*
Halveren spaarbedrag voor beeldbepalende en topsportevenementen	110	110	110	110	110	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Minder inzet op Human Capital; transformatie arbeidsmarkt	100	0	0	0	0	I	*Verwerkt in Begroting 2025*
Stoppen met vuurwerkshow	150	0	0	0	0	I	*Met motie 24M101g*
Vrijval budget voor Dutch Green Week	0	0	0	0	0	I	*Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig*
Subtotaal S03 Economie	***360***	***110***	***110***	***110***	***110***		
Minder inzet op breedtekunst (presentatie en festival)	90	90	90	90	90	S	*Verwerkt in Begroting 2025 en met motie 24M96 binnen bestaande budgetten opgelost, dus bezuinigd binnen budget van PEF-2 en Cultuur in Zuid budget*
Debatfunctie opnemen in reguliere programmaring	50	50	50	50	50	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Subtotaal S05 Cultuur	***140***	***140***	***140***	***140***	***140***		
Rekensystematiek BUIG Arnhems Beeld toepassen	3.580	3.762	3.942	4.359	4.359	S	*Aangepast in Begroting 2025, geen aanvullende maatregelen nodig*
Vrijval bestemmingsreserve Energiearmoedefonds	0	0	0	0	0	I	*Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig*
Inzet ESF middelen Actieve Inclusie Vervolg	0	997	0	0	0	I	*Medio 2026 wordt einddeclaratie ingediend waarna subsidie wordt vastgesteld. Het te verwachte ontvangen bedrag voor gemeente Arnhem is 997K. Dit bedag zal dan vrijvallen.*
Structurele middelen bijverdienbeloning Participatiewet	0	0	100	100	100	S	*Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig*
Verlaging middelen communicatie Armoede en Schulden	25	25	25	25	25	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Versoberen Week van het geld	20	20	20	20	20	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Andere invulling Collectieve Aanvullende Zorgverzekering	0	250	500	500	500	S	*Verwerkt in Begroting 2026*
Subtotaal S06 Participatie en armoedebestrijding	***3.625***	***5.054***	***4.587***	***5.004***	***5.004***		
Meer groepsgewijs begeleiden Wmo	700	1.400	1.400	1.400	1.400	S	*Raming is gewijzigd en aangepast in Begroting 2026*
Meer groepsgerichte begeleiding jeugd	0	300	300	300	300	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Analyse casussen groter dan € 100.000	840	840	840	840	840	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Inzet controle 315-route	250	500	500	500	500	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Stoppen PMT als losse interventie	200	200	200	200	200	S	*Vanaf 2026 aangepast in subsidieverlening*

Beëindigen subsidie OZO verbindzorg	22	22	22	22	22	S	*Vanaf 2026 aangepast in subsidieverlening*
Subtotaal S07 Zorg	***2.012***	***3.262***	***3.262***	***3.262***	***3.262***		
Vrijval middelen vrijwillige terminale zorg	5	5	5	5	5	S	*Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig*
Vrijval middelen ondersteuning Ouderenbonden	5	5	5	5	5	S	*Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig*
Vrijval middelen woontussenvoorzieningen Ouderen	4	4	4	4	4	S	*Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig*
Gedeeltelijke vrijval bestemmingsreserve Beschermd en Weerbaar	2.000	0	0	0	0	I	*Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig*
Inzet Rijkssubsidie MDT	0	1.500	1.500	0	0	I	*Niet realiseerbaar doordat het Rijk de subsidie beëindigd heeft*
Subtotaal S08 Welzijn en inclusie	***2.014***	***1.514***	***1.514***	***14***	***14***		
Voordeel Sportbedrijf	0	0	0	0	0	I	*Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig*
Voordeel Brede Spuk	150	150	0	0	0	I	*Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig*
Seniorenbeweging via Brede Spuk	200	200	0	0	0	I	*Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig*
Subtotaal S09 Gezondheid en sport	***350***	***350***	***0***	***0***	***0***		
Opstellen voorbereidingsbesluiten	26	26	26	26	26	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Subtotaal S11 Ruimtelijke ontwikkeling	***26***	***26***	***26***	***26***	***26***		
Inzet middelen huisvesting bijzondere doelgroepen	480	380	1.270	0	0	I	*Verwerkt in Begroting 2025*
Bomenonderhoud beperken tot directe woonomgeving	475	450	425	350	350	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Verminderen inzet bestrijding invasieve exoten	300	300	300	0	0	I	*Deels teruggedraaid in Perspectiefnota 2026-2029, noodzakelijk om bestrijding tegen te gaan.*
Onderhoud stedelijk groen, directe woonomgeving ontzien	250	150	50	0	0	I	*Verwerkt in Begroting 2025*
Budget waterbodembeheer laten vervallen	300	300	300	300	300	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Bomenplan beperken tot directe woonomgeving	150	150	150	0	0	I	*Verwerkt in Begroting 2025*
Woningbouw Platform Arnhem	150	150	0	0	0	I	*Verwerkt in Begroting 2026*
Bezuinigen op dagelijks onderhoud in de wijken 10% kostenbesparing (afvalbakken, onkruid etc) en deel van het areaal minder maaien	165	165	165	165	165	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Fontein Blauwe golven deels uit laten, besparing energiekosten	50	50	50	50	50	S	*Verwerkt in Begroting 2025*

Overige fonteinen (AKU-fontein, op de markt en in de parken) deels uit laten, besparing energiekosten	50	50	50	50	50	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Minder onderhoud beschoeiingen	50	50	50	50	50	S	*Verwerkt in Begroting 2025*
Subtotaal S12 Wonen en leefomgeving	***2.420***	***2.195***	***2.810***	***965***	***965***		
Verhogen parkeertarieven	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	S	*Verwerkt in parkeertarieven vanaf 2025*
Verhogen parkeertarieven: effect VPB	-1.290	-1.290	-1.290	-1.290	-1.290	S	*Hangt samen met verhoging parkeertarieven*
Versneld parkeerareaal vergroten 2026 ev	0	1.000	1.000	1.000	1.000	S	*Vanaf 2026 wordt dit meegenomen in verdere uitwerking Duurzaam Mobiliteitsplan (Parkeerbeleid)*
Versneld parkeerareaal vergroten 2025	500	0	0	0	0	S	*Bezuiniging in 2025 in Turap-1 2025 teruggedraaid*
Inzet scanauto vergroten	200	200	200	200	200	S	*Verwerkt in de begroting*
Verhogen tarief toeristenbelasting	590	590	590	590	590	S	*Verwerkt in tarieven toeristenbelasting vanaf 2025*
Subtotaal opbrengsten	***5.000***	***5.500***	***5.500***	***5.500***	***5.500***		
Totaal	**19.521**	**22.050**	**22.085**	**19.282**	**18.832**		

Teruggedraaid bij Begroting 2025 *Bedragen x € 1.000*	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**I/S**
Inzet Rijkssubsidie MDT	0	-1.500	-1.500	0	0	I
Stoppen met vuurwerkshow	-150	0	0	0	0	I
Versneld parkeerareaal vergroten	-500	0	0	0	0	I
Totaal teruggedraaid	**-650**	**-1.500**	**-1.500**	**0**	**0**	

Nieuw toegevoegd in Begroting 2026 *Bedragen x € 1.000*	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**I/S**	
Efficiency organisatieontwikkeling	0	0	2.700	2.700	2.700	S	*Concrete toedeling naar afdelingen wordt uitgewerkt*
Totaal toegevoegd	**0**	**0**	**2.700**	**2.700**	**2.700**		

Totaal opgenomen ombuigingen	**18.871**	**20.550**	**23.285**	**21.982**	**21.532**
Waarvan afgerond (lasten verlaagd/baten verhoogd)	**18.871**	**20.550**	**20.585**	**19.282**	**18.832**
Waarvan lopend (nog concrete uitwerking geven)	**0**	**0**	**2.700**	**2.700**	**2.700**

Bijlagen

Overzicht BBV-indicatoren

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Woonlasten éénpersoonshuishouden	**694**	**876**	**902**	**954**	**1009**
Eenheid:	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.				
Bron:	COELO, Groningen				
Woonlasten meerpersoonshuishouden	**711**	**949**	**976**	**1038**	**1100**
Eenheid:	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.				
Bron:	COELO, Groningen				
WOZ-waarde woningen	**240**	**265**	**322**	**335**	**350**
Eenheid:	De gemiddelde WOZ waarde van woningen x €1.000.				
Bron:	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken				
Formatie ambtelijk apparaat	**6,10**	**5,90**	**6,30**	**6,70**	**7,06**
Eenheid:	Toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van eigen organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. In fte per 1.000 inwoners.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente.				
Bezetting ambtelijk apparaat	**6,10**	**6,30**	**6,79**	**6,60**	**7,64**
Eenheid:	Werkelijk aantal fte dat werkzaam is binnen eigen organisatie. In fte per 1.000 inwoners.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente				
Apparaatskosten per inwoner	**406**	**429**	**466**	**488**	
Eenheid:	De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor het uitvoeren van de organisatorische taken.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente.				
Kosten inhuur externen als % van de loonsom	**22,70**	**19,50**	**19,20**		
Eenheid:	Inzet van uitzendkrachten, zzp'ers of detacheringsovereenkomsten in procenten.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente.				
Overhead % van totale lasten	**9**	**8,90**	**9,10**		
Eenheid:	Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces in procenten.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente				
Verwijzigingen Halt	**8**	**7**	**9**	**11**	
Eenheid:	Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar.				
Bron:	Stichting Halt				
Geweldsmisdrijven	**6,60**	**6,80**	**6,80**	**7,30**	
Eenheid:	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling).				
Bron:	CBS - Geregistreerde criminaliteit				

Vernielingen en beschadigingen	**10,60**	**10,10**	**9,70**	**10,10**	

Eenheid: Aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag.

Bron: CBS - Geregistreerde criminaliteit

Diefstallen uit woning	**1,80**	**1,70**	**1,40**	**1,30**	

Eenheid: Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners

Bron: CBS - Geregistreerde diefstallen

Winkeldiefstallen	**4,40**	**5,02**	**6,52**	**5,12**	

Eenheid: Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners

Bron: CBS - Geregistreerde diefstallen

Jongeren met een delict voor de rechter	**2**	**1**	**1**		

Eenheid: Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Functiemenging	**58,70**	**59,40**	**59,70**		

Eenheid: De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen (%).

Bron: CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research

Vestigingen (van bedrijven)	**156,80**	**167,10**	**180,90**		

Eenheid: Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar

Bron: LISA

Demografische druk	**57,50**	**57,60**	**57,50**	**57,60**	

Eenheid: Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar (percentage).

Bron: CBS - Bevolkingsstatistiek

Banen	**983,10**	**1017,50**	**1031,50**		

Eenheid: Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.

Bron: CBS Bevolkingsstatistiek / LISA-bewerking ABF Research

Absoluut verzuim	**2**	**1,50**	**0,80**	**1,90**	

Eenheid: Het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat absoluut verzuimer is (geweest) gedurende het schooljaar (per 1.000 leerlingen): de jongere is niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling en beschikt niet over een vrijstelling. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'. Streefwaarde absoluut verzuim: 0,5 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.

Bron: DUO/Ingrado

Relatief verzuim	**31**	**36**	**43**	**53**	

Eenheid: Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (per 1.000 leerlingen) waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'.
De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019".
Streefwaarde relatief verzuim: 20 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.

Bron: DUO/Ingrado

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	**2,60**	**3,30**	**3,10**	**3,10**	

Eenheid: Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan.

Bron: DUO/ Ingrado

Kinderen in uitkeringsgezin	**10**	**9**	**9**		

Eenheid: Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.

Bron: Verweij Jonker Instituut - Kinderen in Tel (verplichte BBV-indicator)

Werkloze jongeren	**3**	**2**	**3**		

Eenheid: Het percentage werkloze jongeren 16-22 jaar

Bron: CBS (verplichte BBV-indicator)

Netto arbeidsparticipatie	**68,30**	**71,30**	**72,50**		

Eenheid: Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking

Bron: CBS

Personen met een bijstandsuitkering	**797,40**	**694,80**	**653,40**	**645,60**	

Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners

Bron: CBS

Lopende re-integratievoorzieningen	**75,80**	**156,50**	**202,60**	**243,50**	

Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

Bron: CBS

Jongeren met jeugdhulp	**14,20**	**14,90**	**15,80**	**16**	

Eenheid: Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp

Bron: CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura

Jongeren met jeugdbescherming	**1,40**	**1,40**	**1,30**	**1,10**	

Eenheid: Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel

Bron: CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura

Jongeren met jeugdreclassering	**0,70**	**0,70**	**0,70**	**0,70**	

Eenheid: Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel

Bron: CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura

Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	**840**	**820**	**800**	**810**	

Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep

Bron: CBS - Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein Wmo

Niet sporters		**43,90**		**40,70**	

Eenheid: Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD's, CBS en RIVM

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	**9,20**	**16,70**			

Eenheid: Deel van de energie die afkomstig is uit natuurlijke hulpbronnen die constant worden aangevuld, zoals uit wind, zon en waterkracht (%)

Bron: Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor

Omvang huishoudelijk afval	**160,40**	**195**	**199,10**		

Eenheid: Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg per inwoner).

Bron: CBS - Huishoudelijk afval De CBS-afvalcijfers over 2022 worden in december 2023 gepubliceerd. In onze eigen afvalrapportages zien we een gemiddelde van 207 kilogram restafval per inwoner in 2022.

Toevoegingen aan de woningvoorraad: nieuw gebouwde woningen	**5,60**	**7,60**	**7,60**	**9,80**	

Eenheid: Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties. Aantal per 1.000 woningen

Bron: Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research

Begrippenlijst

A.

Accress
Groei/daling van het gemeentefonds.

Activa (vaste)
Bezittingen die langer dan één jaar meegaan en die in meerdere jaren worden afgeschreven (bijvoorbeeld gebouwen). Activa staan op de balans.

Afvalstoffenheffing
Betreft een heffing voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar gebruiker is van een woning (waarvoor een verplichting tot inzamelen geldt). De grondslag voor de heffing is het aantal inwoners (betreft twee categorieën: eenpersoons- of meerpersoonshuishouden). De heffing is een tijdvak-belasting en komt in aanmerking voor de ontheffingsregeling. Bij verhuizing naar een woning binnen of buiten Arnhem wordt ontheffing verleend voor de resterende volle maanden, dat de inwoner verhuisd is. Zodra er nieuwe bewoners ingeschreven worden, ontvangen deze bewoners een aanslag afvalstoffenheffing voor de resterende maanden.

Algemene uitkering
Uitkering uit het gemeentefonds van het Rijk dat de gemeente geheel vrij mag besteden.

Algemene reserve
Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.

Auditing
Het controleren van een organisatie.

B.

Balans
De balans toont een overzicht van de bezittingen, schulden en eigen vermogen van de gemeente op een bepaald moment.

Baten
Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.

Baten en lasten (stelsel van)
Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dit betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben (dat wil zeggen het jaar waarin de prestatie geleverd is).

Bedrijfsvoering
De beheersing van, het toezicht op en de verantwoording over de bedrijfsprocessen binnen de gemeentelijke organisatie op basis van een bedrijfsvoeringsfilosofie.

Begroting
Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee gemoeid zijn en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

Begrotingstekort
Een begrotingstekort treedt op wanneer de lasten hoger zijn dan de baten.

Beheersmaatregel
Een activiteit die zich richt op het elimineren, vermijden of verkleinen van de oorzaak of het gevolg van een ongewenste gebeurtenis.

Belastingcapaciteit
De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval de landelijk gemiddelde tarieven. Voor gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).
Benodigde weerstandscapaciteit
Het bedrag dat benodigd is om alle risico's in de begroting waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen.

Bestaand beleid
Beleid waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Bestemmingsreserve
Naast de Algemene reserve zijn er buffers gevormd die niet worden meegerekend tot de weerstandscapaciteit. Het gaat hier om de bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn voor specifieke doeleinden gevormd op basis van een raadsbesluit. Bestemmingsreserves zijn gebonden aan de bestemmingen die door de raad zijn vastgesteld. Wanneer de nood echt hoog is kan er door de raad aan de betreffende bestemmingsreserve een andere bestemming worden gegeven. Aan een deel van de bestemmingsreserves hangen verplichtingen tot bestedingen waarbij er beperkte sprake is sprake is van beleidsvrijheid.

Besluit begroting en verantwoording (BBV)
Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) beschrijft de regels waaraan onder andere begroting van een gemeente aan moet voldoen.

Bestuurlijk belang
Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd. De gemeente kan het ook hebben doordat zij stemrecht heeft in de verbonden partij.

C.
Circulaire
Een circulaire informeert de gemeenten over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen - inclusief die voor het sociaal domein - en de decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds.

D.
Deelneming
Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Doeluitkering
Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar.

E.
EMU-saldo
Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis en volgens Europese voorschriften.

F.
Financieel belang
Van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/ of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Financiële kengetallen
Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente.

Financieringsmiddelen
Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van uitgaven te betalen.

G.
Gemeenschappelijke regeling
Is het publiekrechtelijk juridisch kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken.

Gemeentefonds
Uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden.

Grondexploitatie
De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

K.
Kans
De mogelijkheid dat een gebeurtenis zich voordoet uitgedrukt in een waarde tussen 0 en 1.

Kapitaalgoederen
Spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Kapitaallasten
Afschrijvingen en toegerekende rente op activa. De afschrijvingen betreffen de jaarlijkse waardevermindering van de investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt. De rente betreft het eigen of geleende geld dat besteed wordt om de investering te financieren.

L.
Lasten
De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.

Leges
Leges zijn vergoedingen voor het genot van diensten of producten, die de gemeente levert. Dat zijn bijvoorbeeld paspoorten, uittreksels uit registers, vergunningen e.d. Daarbij geldt dat de totale opbrengst van de leges niet hoger mogen zijn dan de kosten die de gemeente voor het geheel van de legesplichtige diensten of producten maakt. De leges worden in rekening gebracht bij de aanvrager van de dienst of het product. Voor sommige leges geldt een wettelijk maximum tarief (bijvoorbeeld voor paspoorten).

Lokale heffingen
Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. Het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, moeten gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht.

M.
Meerjareninvesteringsplanning (MIP)
In de meerjareninvesteringsplanning wordt de planning van de investeringen voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt.

Meerjarenraming
Een prognose van de voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten baten en lasten alsmede mutaties in reserves.

N.
Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

O.
Onroerende zaakbelasting
Betreft een belasting voor het in eigendom hebben van onroerende zaken in de gemeente Arnhem.
De grondslag van de belasting is de WOZ-waarde van de woning of niet-woning. Het geldende tarief voor eigenaars van woningen of eigenaars en gebruikers van niet-woningen is gebaseerd op een percentage van de WOZ-waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van een onroerende zaak.

Overhead
De kosten van de werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de prestaties (bijvoorbeeld leidinggeven, afdelingsadministratie of huisvesting).
Overzicht lasten en baten
Lasten: De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.
Baten: Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.
Toevoeging aan reserve: toevoegingen aan een reserve zijn weergegeven met een minteken (negatief). Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten stijgen.
Onttrekkingen aan reserve: onttrekkingen aan een reserve zijn zonder teken (positief) weergegeven. Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten dalen.
Saldo toevoegingen en onttrekkingen: Bij negatief saldo verwachten we een verhoging van de reserve binnen dit programma. Bij een positief saldo verwachten we een verlaging van de reserve binnen het programma.

P.
Paragrafen
Geven volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.

Parkeerbelasting
Betreft een belasting voor het parkeren van een voertuig op een plaats waar volgens de belastingverordening parkeerbelasting verschuldigd is. De grondslag is de duur van het parkeren. De parkeertijd maal het tarief bepaalt de hoogte van het bedrag. De belasting wordt geheven door in te loggen op een centrale computer via een GSM, het kopen van een parkeerticket of een parkeervergunning.

Planning- en controlcyclus
De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstellen en verifiëren van budgetten.

Programma
Is een samenhangende verzameling van activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.

Programmabegroting
Dit is de typering voor de begroting waarin de programma's centraal staan. Een gemeente is vrij in de keuze van de programma's en het aantal.

R.
Reserve
Bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserves en reserves met een specifieke bestemming (bestemmingsreserves).

Risico
Gebeurtenis die zich al dan niet kan voordoen en die kan leiden tot schade met een financieel gevolg of afwijking van een te behalen beleidsdoel.

Risicokaart
De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg.

Risicomanagement
Het geheel aan activiteiten en maatregelen gericht op het expliciet en systematisch omgaan met en beheersen van risico's.

Risicoparagraaf
Is een door het college verstrekt overzicht van alle bekende risico's tot het moment van aanbieden van de begroting.

Risicoprofiel
Overzicht van het geheel aan risico's van het betreffende proces, project, programma of beleidstraject.

Roerende zaakbelasting
Betreft een belasting voor het in eigendom van roerende zaken, zoals woonboten in de gemeente Arnhem.
De grondslag van de belasting is een percentage van de RZB- waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van de roerende zaak.

S.
Solvabiliteit
Is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Stelpost
Schatting van uitgaven, opgenomen in de begroting terwijl de werkelijke kosten nog niet exact bepaald kunnen worden.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

T.

Taakmutatie
Extra geld uit het gemeentefonds voor de uitvoering van nieuwe en/of bestaande taken.

Taakveld
Eenheid waarin de programma's zijn onderverdeeld.

Treasury
Is het geheel van activiteiten in verband met het beheren van de geldstromen.

V.

Verbonden partij
Is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft.

Voorziening
Dit is een reservering (geoormerkte gelden) met als doel het bedrag aan te wenden in de toekomst waar de voorziening oorspronkelijk voor is gecreëerd.

W.

Weerstandsfactor
Beschikbare weerstandscapaciteit : Benodigde weerstandscapaciteit. Bij een lagere factor dan 1 is aanzuivering van de algemene reserve vereist. Indien de factor uitkomt boven de 1,4 dan kunnen reserves worden aangewend voor nieuw beleid.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen is de verhouding (ratio) tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit.

Z.

Zekerheidspercentage
Voor het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen moet met behulp van de risicosimulatie een keuze worden gemaakt met welke mate van zekerheid de geïdentificeerde risico's worden afgedekt. We noemen dit ook wel het zekerheidspercentage.

GEMEENTE ARNHEM
Postbus 9029
6802 EL Arnhem
Tel: 0800-1809 (gratis)
E-mail: info@arnhem.nl